

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
HUKUK ANA BİLİM DALI
ÖZEL HUKUK BİLİM DALI

DOKTORA TEZİ

CÜZİ TAKİPTE
ACİZ VESİKASININ HUKUKİ REJİMİ

Feriha KURU
2502130238

TEZ DANIŞMANI
Doç. Dr. Evren KOÇ

İSTANBUL-2023

ÖZ

CÜZİ TAKİPTE ACİZ VESİKASININ HUKUKİ REJİMİ

FERİHA KURU

“ *Cüzi Takipte Aciz Vesikasının Hukuki Rejimi*” başlıklı tez çalışmamız içerisinde borç ödemeden aciz vesikası kurumu, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu çerçevesinde ve sadece icra hukukuna özgü olarak incelenmiştir. Alacaklının borçluya karşı yürüttüğü icra takibinde alacağını, hacizli malların satışı sonucu elde edilen paradan kısmen veya tamamen elde edememesi söz konusu olabilir. Bu durumda icra dairesi tarafından alacaklıya borç ödemeden aciz vesikası düzenlenip verilir. İİK m. 143 hükmünde düzenlenen aciz vesikası, hüküm ve sonuçları ile birlikte bu maddede izah edilmiştir. Ancak borç ödemeden aciz vesikası düzenlemesi sadece İİK m. 143’ ten ibaret değildir. Haciz esnasında düzenlenen haciz tutanağının, borç ödemeden aciz vesikası hükmünde sayılması da mümkündür ve bu ihtimal İİK m. 105 hükmünde açıklanmıştır. Borç ödemeden aciz vesikasına dair kanuni düzenlemeler kapsamında, aciz vesikasının geçici ve kesin olmak üzere iki türünün olduğu söylenebilir. Her iki aciz vesikasının şartları ve kendilerine bağlanan hüküm ve sonuçlar da yine İcra ve İflas Kanunu içerisinde belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İcra, Borç Ödemeden Aciz Vesikası, Kesin Aciz Vesikası, Geçici Aciz Vesikası, Haciz Tutanağı.

ABSTRACT

LEGAL REGİME OF THE CERTİFİCATE OF INSOLVENCY İN ENFORCEMENT LAW

FERİHA KURU

Named “ *Legal Regime of the Certificate of Insolvency in Enforcement Law*” in our thesis, the institution of insolvency certificate has been examined within the framework of the Execution and Bankruptcy Law No. 2004 and only specific to enforcement law. In the execution proceedings against the debtor, the creditor may not be able to partially or fully obtain his receivable from the money obtained as a result of the sale of the seized goods. In this case, a certificate of insolvency is issued and given to the creditor by the enforcement office. The certificate of insolvency regulated in Article 143 of the Enforcement and Bankruptcy Law is explained in this article together with its provisions and results. However, the regulation of insolvency certificate does not consist only of this article. It is also possible for the lien minutes issued during the lien to be considered as a certificate of insolvency and this possibility has been explained in Article 105 of the Enforcement and Bankruptcy Law. Within the scope of the legal regulations regarding the insolvency certificate, there are two types of insolvency certificate as provisional and final. The conditions of both insolvency certificates and the provisions and results attached to them are also specified in the Enforcement and Bankruptcy Law.

Key Words: Executive, Certificate of Insolvency, Final Certificate of Insolvency, Provisional Certificate of Insolvency, Foreclosure Minutes.

ÖNSÖZ

Tezin konusunu borç ödemedен aciz vesikası, aciz vesikasının türleri ile borç ödemedен aciz vesikasının özel hukuka ve kamu hukukuna dair etkileri oluşturmaktadır. Bu bağlamda 2004 Sayılı İcra ve İflas Kanunu dayanak alınarak; aciz vesikasının anlaşılması noktasında ilgili diğer kanun ve yönetmelik hükümlerinden yararlanılmıştır. Alacaklının, borçluya karşı yürüttüğü bir icra takibinde alacağına kısmen veya tamamen kavuşamaması üzerine, icra dairesi tarafından kendisine borç ödemedен aciz vesikası düzenlenip verilir. İİK m. 143 kapsamında açıklanan aciz vesikası sadece bu maddedeki düzenlemeden ibaret olmayıp; İİK m. 105 hükmünde de aciz vesikasına dair düzenleme yer almaktadır. Bu minvalde tezin kapsamı İİK m. 143 ve İİK m. 105 hükümlerinde ele alınan borç ödemedен aciz vesikası, aciz vesikasının türleri ve her iki aciz vesikası türüne dair hüküm ve sonuçlar olarak kısaca belirtilebilir. Tez çalışmam içerisinde aciz vesikası, aciz vesikasının hüküm ve sonuçları ile özellikle muvakkat aciz vesikasına dair tüm açıklamalar, Yargıtay kararları ve Türk icra hukuku doktrini görüşleri ile mehz İsviçre Kanunu ve doktriner tartışmaları birlikte ele alınarak yapılmıştır.

Akademik çalışma hayatımda ve tez hazırlama sürecimde bana her aşamada yön veren ve her durumda desteklerini esirgemeyen tez danışmanım, değerli hocam Doç. Dr. Evren Koç' a çok teşekkür ederim. Kendisi tüm akademik birikimi ile çalışmama katkı sağlamış; dönem dönem karşılaştığım olumsuzluklara rağmen anlayışlı yol gösterici yaklaşımını hiçbir zaman üzerimden esirgememiştir. Tez savunma jürimde yer alan kıymetli hocalarım Prof. Dr. Seda Özmumcu, Prof. Dr. Murat Yavaş, Doç. Dr. Cengiz Topel Çelikoğlu ve Dr. Öğretim Üyesi Emine Gökçe Karabel' e kıymetli görüşleri ve eleştirileri için teşekkür ederim. Kendi sıkışık çalışma takvimi içerisinde tezle ilgili her danıştığım görüşlerini alma şansını yakaladığım değerli hocam Prof. Dr. Seda Özmumcu' ya teşekkür ederim. Sürdürdüğüm tez çalışması sürecinde motivasyonumu korumak adına kendilerine her danıştığım yardımlarını esirgemeyen ve aynı kürsü içerisinde çalışma şerefine nail olduğum değerli hocalarım Doç. Dr. Cengiz Topel Çelikoğlu ile Dr. Öğretim Üyesi Emine Gökçe Karabel' e teşekkür ederim. Gerek özel hayatımda dostlarım olup başka şehirlerde yaşamalarına rağmen her aradığımda varlıklarını yanımda

hissettiren gerekse de zaman zaman tez konusu ile bağlantılı olarak tarafıma fikirler veren Av. Elvan Işık ve Av. Ayşe Akçar Ergenç' e çok teşekkür ederim. Ve son olarak; çocukluğumdan itibaren özenli ve düzenli çalışmanın önemini vurgulayarak gelişimime katkı sunan, hem maddi hem de manevi omzumda ellerini daima hissetmeme yol açan, akademik bir çalışmayı ortaya koyabilmenin anlamını bilerek her zaman beni motive eden ve zaman zaman yaşadığım sıkıntılara rağmen yolumdan vazgeçmememi öğütleyen biricik ve canım annem Ayşe Kuru ve babam Mahmut Kuru ile tez yazım günlerimi kahkahaları ile şenlendiren kardeşim Mustafa Kuru' ya sonsuz şükranlarımla...

Feriha KURU

İstanbul, 2023

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	ii
ABSTRACT.....	iii
ÖNSÖZ.....	iv
KISALTMALAR LİSTESİ.....	x
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

CÜZİ TAKİPTE ACİZ VESİKASININ HUKUKİ REJİMİ

I. GENEL OLARAK ACİZ VESİKASI.....	7
II. ACİZ VESİKASI KAVRAMI VE BAZI İLGİLİ KURUMLAR.....	10
A. Aciz Vesikası Tanımı	10
B. Aciz Hali Kavramı.....	17
C. Rehin Açığı Belgesi.....	20
1. Genel Olarak.....	20
2. Muvakkat Rehin Açığı Belgesi.....	25
3. Kesin Rehin Açığı Belgesi.....	29
a. Şartları ve Düzenlenmesi.....	29
b. Hüküm ve Sonuçları.....	32
III. ACİZ VESİKASININ HUKUKİ NİTELİĞİ	40
IV. ACİZ VESİKASININ DÜZENLENMESİ.....	47
A. Aciz Vesikasının Düzenlenebilme Şartları.....	47
1. Genel Olarak.....	47
2. Alacaklının Borçlunun Mallarına Haciz Koydurması	49
3. Hacizli Malların Satışı ile Paylaştırmanın Tamamlanması.....	51
4. Borçlunun Hacedilebilecek Başka Malının Olmaması	59
5. Alacağın Tamamının Karşılanmamış Olması.....	61
B. Aciz Vesikasının Düzenlenişi.....	62
C. Aciz Vesikasının Kapsamı.....	69
V. ACİZ VESİKASI TÜRLERİ	72
A. Kesin Aciz Vesikası	72

B. Kesin Aciz Vesikası Niteliğinde Olan Haciz Tutanağı ve Düzenlenme Şartları...	74
1. Genel Olarak.....	74
2. Haciz Tutanağının Düzenlendiği Haczin Kesin Haciz Olması.....	79
3. Borçlunun Haczedilebilecek Başkaca Bir Malvarlığının Olmaması	82
4. Haciz Tutanağında “Haczi Kabil Malvarlığının Bulunmadığı” İbaresinin Yer Alması.....	87
C. Muvakkat Aciz Vesikası.....	89
1. Genel Olarak.....	89
2. Muvakkat Aciz Vesikasının Düzenlenme Şartları.....	92
a. Haciz Tutanağının Düzenlendiği Haczin Kesin Haciz Olması	92
b. Kıymet Takdirinde Haczedilen Malların, Alacağın Tamamını Karşılamaya Yetmemesi.....	94
c. Kıymet Takdirinin Kesinleşmiş Olması	98
d. Haciz Tutanağında “Haczi Kabil Malvarlığının Bulunmadığı” İbaresinin Yer Alması	100
VI. ACİZ VESİKASININ HÜKÜMDEN DÜŞÜRÜLMESİ	106
A. Genel Olarak.....	106
B. Şikayet	107
C. Menfi Tespit Davası	110

İKİNCİ BÖLÜM

ACİZ VESİKASININ ÖZEL HUKUKA İLİŞKİN ETKİLERİ

I. GENEL OLARAK.....	113
II. ACİZ VESİKASININ ŞEKLİ HUKUKA İLİŞKİN SONUÇLARI	115
A. Aciz Vesikasının Takip Hukukuna İlişkin Sonuçları	115
1. Yeni Takibin Bir Yıl İçerisinde Yapılması Durumu	115
2. Borç İkrarını İçerir Senet Mahiyeti.....	124
3. Hacze İştirak Hakkı Vermesi Durumu.....	131
a. Genel Olarak.....	131
b. Takipli İştirak Açısından Aciz Vesikası Şartı	135
4. Tasarrufun İptali Davası Açma Hakkı Vermesi Durumu	140
a. Genel Olarak.....	140

b. Tasarrufun İptali Davasında Özel Dava Şartı Olarak Aciz Vesikası	144
c. Tasarrufun İptali Davasında Mahkemece Aciz Vesikasının Geçerliliğinin İncelenmesi Sorunu	159
d. Tasarrufun İptali Davasında Harç ve Vekalet Ücreti Tespitine Aciz Vesikasının Etkisi	163
B. Muvakkat Aciz Vesikasının Tasarrufun İptali Davası Açma Hakkı Vermesi Durumu.....	165
C. Aciz Vesikası Siciline Kayıt	169
1. Genel Olarak	169
2. Aciz Vesikası Sicilinin Mahiyeti ve Özellikleri	171
3. Aciz Vesikası Sicilinin Tutulması	175
4. Aciz Vesikası Sicilinden Terkin	182
D. Aciz Vesikasının Usul Hukukuna İlişkin Sonuçları ve Delil Niteliği	189
III. ACİZ VESİKASININ MADDİ HUKUKA İLİŞKİN HÜKÜMLERİ.....	195
A. Genel Olarak.....	195
B. Aciz Vesikasındaki Alacak İçin Faiz İstenemeyeceği	196
C. Aciz Vesikasındaki Alacağın Yirmi Yıl Sonra Zamanaşımına Uğraması.....	206
D. Aciz Vesikasındaki Alacağın Bir Yıl Sonra Zamanaşımına Uğrayabilmesi ...	210
E. Aciz Vesikasının Maddi Hukuka İlişkin Diğer Sonuçları	218
1. Genel Olarak	218
2. Medeni Hukuka İlişkin Sonuçlar	220
a. Derneklerin Sona Ermesi Açısından Aciz Vesikası	220
b. Mal Ortaklığı Rejimi Açısından Aciz Vesikası	221
c. Aile Malları Ortaklığı Açısından Aciz Vesikası	222
d. Aile Yurdu Açısından Aciz Vesikası	223
e. Vesayet Hukuku Açısından Aciz Vesikası.....	223
f. Miras Hukuku Açısından Aciz Vesikası.....	225
g. Eşya Hukuku Açısından Aciz Vesikası.....	229
3. Borçlar Hukukuna İlişkin Sonuçlar	230
a. Tecdit Açısından Aciz Vesikası	230
b. İfa Güçsüzlüğü Açısından Aciz Vesikası.....	231
c. Bağışlama Sözü Açısından Aciz Vesikası	233

d. Ödünç Sözleşmesi Açısından Aciz Vesikası.....	233
e. Hizmet Sözleşmesi Açısından Aciz Vesikası.....	234
f. Pazarlamacılık Sözleşmesi Açısından Aciz Vesikası	235
g. Kefalet Sözleşmesi Açısından Aciz Vesikası	236
4. Ticaret Hukukuna İlişkin Sonuçlar	240
a. Acentelik Sözleşmesi Açısından Aciz Vesikası	240
b. Şirketler Hukuku Açısından Aciz Vesikası.....	241
c. Kıymetli Evrak Hukuku Açısından Aciz Vesikası.....	244
d. Deniz Ticareti Hukuku Açısından Aciz Vesikası	245
e. Sigorta Hukuku Açısından Aciz Vesikası	246
5. İş Hukukuna İlişkin Sonuçlar	247
6. Bankacılık Hukukuna İlişkin Sonuçlar	250
7. Kooperatifler Hukukuna İlişkin Sonuçlar	251

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ACİZ VESİKASININ KAMU HUKUKUNA ETKİLERİ

I. GENEL OLARAK.....	254
II. ACİZ VESİKASININ CEZA HUKUKUNA İLİŞKİN SONUÇLARI	254
A. Genel Olarak.....	254
B. Alacaklısını Zarara Sokma Kastıyla Mevcudunu Eksiltme Suçu.....	256
C. Kendi Fiili ile Acizine Sebep Olma ve Durumunu Ağırlaştırma Suçu.....	261
D. Hakkında Aciz Vesikası Düzenlenen Borçlunun Gerçeğe Aykırı Beyan Suçu	263
III. ACİZ VESİKASININ VERGİ HUKUKUNA İLİŞKİN SONUÇLARI	266
IV. ACİZ VESİKASININ AVUKATLIK HUKUKUNA İLİŞKİN SONUÇLARI	270
SONUÇ.....	275
KAYNAKÇA	281
ÖZGEÇMİŞ.....	306

KISALTMALAR LİSTESİ

Art.	: Artikel
A.Ş.	: Anonim Şirket
Av.	: Avukat
AvK	: 1136 Sayılı Avukatlık Kanunu
BAM	: Bölge Adliye Mahkemesi
b.	: Bent
BDDK	: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu
bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
c.	: Cümle
CD	: Ceza Dairesi
CGK	: Ceza Genel Kurulu
Çev.	: Çeviren
dn.	: Dipnot
Doç.	: Doçent
Dr.	: Doktor
E.	: Esas
ET.	: Erişim Tarihi
f.	: Fıkra
HD.	: Hukuk Dairesi

HGK	: Hukuk Genel Kurulu
HMK	: 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HUMK	: 1086 Sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
İİBF	: İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
İİK	: 2004 Sayılı İcra ve İflas Kanunu
İİK Yön.	: 25783 Sayılı İcra ve İflas Kanunu Yönetmeliği
İşK	: 4857 Sayılı İş Kanunu
K.	: Karar
m.	: Madde
MK.	: Medeni Kanun
N.	: Numara
Ord.	: Ordinaryus
Prof.	: Profesör
RG	: Resmi Gazete
SchKG	: Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs
StGB	: Strafgesetzbuch
s.	: Sayfa
ss.	: Sayfa Sırası
S.	: Sayı
SPK	: Sermaye Piyasası Kurulu
T.	: Tarih

TAAD	: Türkiye Adalet Akademisi Dergisi
TBK	: 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TCK	: 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu
TDK	: Türk Dil Kurumu
TMK	: 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu
TTK	: 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu
UYAP	: Ulusal Yargı Ağı Projesi
vd.	: Ve Devamı
vs.	: Ve Saire
VUK	: 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu
Yarg.	: Yargıtay
YİBHKG	: Yargıtay İçtihadı Birleştirme Hukuk Genel Kurulu
Yön.	:Yönetmelik

GİRİŞ

Aralarında yaşanan hukuki ilişkiler sonucu alacaklı ve borçlu haline gelmiş olan kişiler açısından aslolan, alacağın vadesinde ödenip alacaklının alacağına kavuşması ve borçlunun da borcunu ifa ederek sorumluluğundan kurtulmasıdır. Ancak hukuken her zaman borçlu tarafından borcun ifası hukuki ilişkiye uygun olarak ifa edilmemektedir. Bu minvalde alacaklının alacağına kavuşmasına yardımcı olmak üzere devletin organları araya girmekte ve böylece borçlunun borcunu ifa etmesi sağlanmaya çalışılmaktadır. Mahkemeler veya icra- iflas organları aracılığıyla, borçlunun borcunu alacaklıya, aralarındaki hukuki ilişkinin şartlarına göre yerine getirmesi temin edilir. Bu minvalde alacaklı, borcunu kısmen veya tamamen ifa etmeyen borçlusuna karşı devletin icra organlarına başvurarak, bir icra takibi başlatabilir.

Alacaklının borçluya karşı başlattığı icra takibinde kural olarak borçlunun borcunu ödemesi amaçlanır. Ancak icra takibine rağmen, borçlunun borcunu ifa etmesi her durumda gerçekleşmeyebilir. Takip talebi, ödeme emri ve takibin kesinleşmesi, haciz, paraya çevirme ve paraların ödenmesi veya paylaştırılması aşamaları sona ermiş bir icra takibinde; borçlunun haczedilen mallarının bedeli alacaklının alacağını karşılamaya yetmeyebilir. İcra takibinin sonunda alacaklıya, alacağının karşılanamayan kısmı için borç ödemedен aciz vesikası düzenlenip verilir. İİK m. 143 hükmüne göre borç ödemedен aciz vesikası, icra takibini yürüten icra dairesi tarafından alacağın tamamen alamayan alacaklıya, hiçbir harç ve resme tabi olmadan resen düzenlenip verilen bir belge olarak kısaca açıklanabilir.

Üç bölümden oluşan tez çalışmamız içerisinde, borç ödemedен aciz vesikası cüzi takip açısından her yönü ile ele alınarak açıklanmıştır. Bu bağlamda birinci bölümde icra hukukunda genel olarak aciz vesikasının ne olduğu, kanuni düzenlemelerdeki yeri, hukuki niteliği ve türleri, aciz vesikasının düzenlenişi ile hükümden düşürülmesi izah edilmiştir. Aciz vesikasının ilgili kurumlarla benzerlik ve farklılıkları kapsamında dikkat çeken, ancak farklı esasları ve hükümleri olan rehin açığı belgesi de bu bölüm içerisinde açıklanmıştır. Borç ödemedен aciz vesikasının düzenlenebilmesi için gerekli olan şartların neler olduğu Yüksek

Mahkeme Yargıtay uygulamaları ve Türk ve mehz İsviçre Hukuku doktriner görüşleri ile tek tek birinci bölüm içerisinde izah edilmiştir. Bu minvalde aciz vesikası tanzimi için alacaklının borçlunun mallarına kesin haciz koydurması, bu haczedilen malların paraya çevrilmesi ve borçlunun haczi mümkün olabilecek başka herhangi bir malvarlığı değerinin olmamasına bağlı olarak haczedilen malların satışı sonucu elde edilen paranın alacaklının alacağını tamamen karşılamaya yetmemesi gerekir. İcra dairesinin bu şartları dikkate almadan aciz vesikası düzenlemesi durumunda, aciz vesikasının hükümsüz hale gelmesi söz konusu olur. Bu minvalde şikayet yoluna başvurulabileceği gibi; borçlunun aslında borçlu olmadığına dair genel mahkemelerden karar alınarak aciz vesikasının geçersiz hale getirilmesi de mümkündür.

Hukukumuzda bazı durumlarda haciz tutanağının aciz vesikası hükmünde olması durumu söz konusu olabilir. İcra takiplerinde icra dairesinin işlemleri mutlaka tutanağa bağlanır ve tutanaklar İcra ve İflas Kanunu ve İcra ve İflas Kanunu Yönetmeliği kurallarına göre tutulur. Haciz esnasında tutulması gereken haciz tutanağı ise bazı durumlarda aciz vesikası hükmünde sayılır. Bu minvalde, borçlunun haciz esnasında kıymeti takdir edilen malvarlıklarının değeri, alacaklının alacağını hiç veya tamamen karşılamaya yetmeyecek şekilde olabilir. Yapılan haczin kesin haciz olması, borçlunun haczedilebilecek başkaca bir malvarlığının olmaması ve haciz tutanağına bu durumu belgeler şekilde haczi mümkün malların olmadığına dair kaydın düşülmesi durumunda haciz tutanağı, borç ödemededen kesin aciz vesikası hükmünde olur. Ancak kesin haczin uygulanması ve kesinleşen kıymet takdirine göre, borçlunun haczedilebilir malvarlıklarının var olması ancak bunların alacaklının alacağını tamamını karşılamaya yetmemesi durumunda düzenlenen haciz tutanağı, borç ödemededen geçici aciz vesikası hükmüne sahip olur. Çalışmamızın birinci bölümünde Yargıtay kararları ve doktriner görüşlerle birlikte aciz tutanağının borç ödemededen kesin veya geçici aciz vesikası hükmünde olmasına dair şartlar ve bu belgelerin hüküm ve sonuçları, aciz vesikasının türleri başlığı altında, mehz İsviçre Kanunu da dikkate alınarak açıklanmıştır.

Çalışmamızın ikinci bölümünde borç ödemededen aciz vesikasına bağlanan hüküm ve sonuçlar açıklanmıştır. Ancak bu bölüm içerisinde aciz vesikasının sadece

özel hukuka dair etkileri ele alınmış; kamu hukukuna dair etkileri son bölümde irdelenmiştir. Alacağın borç ödemededen aciz vesikasına bağlanması, borçlunun borcunun sona erdiği anlamına gelmemektedir. Aksine resmi sığata sahip bir icra organı olan icra dairesi tarafından aciz vesikası düzenlenmesi, alacağın artık bazı hüküm ve sonuçlara tabi olacağını göstermektedir. İİK m. 143 hükmünde fıkralar halinde borç ödemededen aciz vesikasına bağlanan hüküm ve sonuçlar gösterilmiştir. Bu sonuçlardan bazıları doğrudan takip hukuku ile ilgili iken; bazıları maddi hukuk ile ilgilidir. Bu minvalde çalışmamız içerisinde aciz vesikasının sonuçları, ilgili olduğu hukuk dalına göre ele alınmış; bu kapsamda sadece şekli hukuka ve maddi hukuka dair olan sonuçlar değil aynı zamanda usul hukukuna, kamu hukukuna ve hatta Avukatlık Kanunu' na dair olan aciz vesikası sonuçları da mehz İsviçre Kanunu düzenlemeleri ile kıyaslanarak izah edilmiştir.

Aciz vesikasının şekli hukuka dair sonuçlarından biri, aciz vesikasının borç ikrarını içerir bir senet mahiyetinde olmasıdır. Ancak çalışmamız içerisinde de gerek doktriner görüşler gerekse de Yargıtay kararları bağlamında aciz vesikasının borç ikrarı içermesi özelliğinin, sadece takip hukuku açısından olduğunu belirtmek gerekir. Maddi hukuk açısından bir borç ikrarı, borç ödemededen aciz vesikasında yoktur. Ancak alacaklının aciz vesikası alması ile sonuçlanan icra takibi, ilama dayanarak başlattığı ilamlı icra takibi ise ve bu ilamın içeriğinde borçlunun borcunu HMK m. 188 hükmüne göre kabul ettiğı anlamına gelen bir ikrar varsa; artık aciz vesikasındaki borç ikrarını sadece takip hukuku açısından değil maddi hukuk açısından da geçerli kabul etmek gerekir. Borç ödemededen aciz vesikasına bağlanan şekli hukuka dair olan hüküm ve sonuçlardan bir diğeri; vesikanın, alacaklıya İİK m. 277 kapsamında tasarrufun iptali davası açma hakkı vermesidir. Doktrin ve Yargıtay kararlarında kabul edildiğı üzere tasarrufun iptali davası açılabilmesi için genel dava şartlarının yanı sıra, özel dava şartlarının da tamamlanması gerekir. Bu minvalde davayı açma hakkı olan alacaklının elinde, alacaklı olduğuna işaret eden ve borçlunun üçüncü kişi ile kendisine zarar vermek amaçlı yaptığı tasarrufun iptal edilmesi noktasında hukuki yararının olduğunu ortaya koyan borç ödemededen aciz vesikası olmalıdır. Borç ödemededen aciz vesikası, tasarrufun iptali davası bağlamında özel bir dava şartıdır. Dolayısıyla yokluğu, davanın esasına girilmeden

reddedilmesine yol açar. Bu noktada doktriner tartışmalar ve Yargıtay kararları birlikte incelenerek; aciz vesikası eksik bir şekilde tasarrufun iptali davası açılması durumunda davanın akıbetinin ne olacağı hususu çalışmamızın bu bölümü içerisinde ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. Aciz vesikası türlerinden biri olarak kabul edilen muvakkat aciz vesikasının tek hüküm ve sonucu olan alacaklıya tasarrufun iptali davası açma hakkı vermesi durumu da bu bölüm içerisinde izah edilmiştir.

Borç ödemededen aciz vesikasının şekli hukuka dair diğer etkisi olarak kabul edilen, alacaklının aciz vesikasının kendisine tebliğinden itibaren bir sene içerisinde borçluya karşı takip başlatması durumunda ödeme emri tebliğine gerek olmaması ile ilgili husus da çalışmamızın ikinci bölümünde ele alınmıştır. Kural olarak icra takibinde takip talebinden sonra icra dairesi tarafından ödeme emri düzenlenerek borçluya tebliğ edilmesi gerekir. Ancak aciz vesikasının alacaklıya verilmesinden itibaren bir sene içerisinde alacaklının takip başlatması, ödeme emri ve ödeme emrine itiraz prosedürlerini ortadan kaldırmaktadır. Bu sonuç, borçlunun bir sene içerisinde yeni bir malvarlığı edinmesinin zor olması ihtimaline dayanmaktadır. Alacaklının hala alacaklı olduğunu ortaya koyan aciz vesikası, itirazın kaldırılması veya itirazın iptali davası gibi yollara başvurup, alacaklı olduğunu belgelemesine gerek olmadan takibin sonraki aşamasına geçilmesine hizmet etmektedir. Ancak aciz vesikasının verilmesinden itibaren bir sene geçtikten sonra alacaklının takip başlatması durumu söz konusu olursa; artık ödeme emri tebliği ve buna bağlı prosedürler yerine getirilecektir.

Borç ödemededen aciz vesikasına bağlanan ve ikinci bölüm içerisinde açıklanan şekli hukuk sonucu, aciz vesikasının alacaklıya hacze iştirak imkanı vermesidir. Borçlunun başka bir alacaklısının başlattığı takibe aciz vesikası sahibi alacaklının, takip talebi ile ödeme emri ve takibin kesinleşmesi prosedürlerini gerçekleştirmesine gerek olmadan iştirak edebilmesi mümkündür. Bu minvalde ikinci bölüm içerisinde hacze iştirak kurumu ve türleri itibarıyla hangi hacze iştirak kurumunun aciz vesikası sahibi alacaklıya iştirak hakkı tanıdığı ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Borç ödemededen aciz vesikasının şekli hukuka dair son hüküm ve sonucu, aciz vesikasının aciz vesikası siciline kaydı ile ilgilidir ve bu konu da ikinci bölüm içerisinde izah edilmiştir. Aciz vesikası siciline dair İcra ve İflas Kanunu içerisinde yer alan

hükümlerden hareketle İcra ve İflas Kanunu Yönetmeliği hükümleri de ele alınarak; sicilin özellikleri ile sicilin tutulmasına dair esaslar ve sicilden terkin Yargıtay kararları ile irdelenmiştir.

Borç ödemedenden aciz vesikasına bağlanan hüküm ve sonuçlardan maddi hukuka dair olan hüküm ve sonuçlara da tez çalışmamızın ikinci bölümünde yer verilmiş olup; her bir maddi hukuk sonucu tek tek açıklanmıştır. Bu bağlamda aciz vesikasındaki alacak için faizin işlemeyeceği ve zamanaşımı süresinin yirmi sene uygulanması hususları Yargıtay kararları ve bu konulara dair doktriner tartışmalar ile birlikte izah edilmiştir. Öte yandan aciz vesikasının sadece İcra ve İflas Kanunu içerisinde yer alan maddi hukuk sonuçları yoktur. Türk Medeni Kanunu, Türk Borçlar Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu içerisinde aciz vesikasına bağlanan hüküm ve sonuçlar olduğu gibi; başka bazı özel kanunlarda yer alan sonuçlar da vardır ve bu sonuçlara ilgili oldukları kanunlar kapsamında aciz vesikası minvalinde değinmiştir.

Tez çalışmamızın üçüncü ve son bölümünde ise borç ödemedenden aciz vesikasının kamu hukukuna dair etkileri ele alınarak; ceza hukuku, avukatlık hukuku ve vergi hukuku açısından aciz vesikasının sonuçları açıklanmıştır. İcra suçları olarak kabul edilen ve İcra ve İflas Kanunu içerisinde sayılan bazı suç türlerinde, borçlu hakkında yargılama yapılabilmesi açısından aciz vesikası veya borçlunun aciz hali içerisinde olması gerekliliği vardır. Vergi hukuku açısından ise, aciz vesikasına bağlanan bir alacağın şüpheli alacak veya değersiz alacak teşkil edip etmediği hususu da bu bölüm içerisinde Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı özelgeleri ile açıklanmıştır. Üçüncü bölüm içerisinde son olarak aciz vesikasının avukatlık hukukuna dair sonuçları ele alınarak; avukatlık mesleğine kabul açısından hakkında borç ödemedenden aciz vesikası bulunan borçlunun durumu irdelenmiştir. Avukatlık mesleğine başlamış bir kişinin baro levhasından silinerek avukatlık yapamaz hale gelmesinde yine kişi hakkında aciz vesikası tanzim edilmesi; aciz vesikası sicili düzenlemeleri de ele alınarak değerlendirilmiştir.

Tez çalışmamız borç ödemedenden aciz vesikasının türleri ele alınarak düzenlenme şartları, kapsamı, hükümden düşürülmesi, özel hukuka ve kamu hukukuna dair etkileri; bu bağlamda şekli hukuk, maddi hukuk, ceza hukuku,

avukatlık hukuku ve vergi hukuku açısından incelenerek vardığımız kanaat ve değerlendirmeler neticesinde sonuç bölümü ile tamamlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

CÜZİ TAKİPTE ACİZ VESİKASININ HUKUKİ REJİMİ

I. GENEL OLARAK ACİZ VESİKASI

Borç ödemedен aciz vesikası, mehaz İsviçre İcra ve İflas Kanunu' ndan iktibasen hukukumuza girmiş ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu m. 143' te “ *Borç Ödemedен Aciz Vesikası*” başlığı altında düzenlenmiştir. Mehaz kanun SchKG m. 149' da borç ödemedен aciz vesikası, borçlunun mallarının haczine dahil olmuş her alacaklıya, alacaklarının karşılanamayan eksik kalan kısmı için verilen bir belge olarak açıklanmıştır. Ayrıca bu belgenin bir sureti borçluya verilmektedir. Borç ödemedен aciz vesikası SchKG m. 149/ 1bis' e göre, icra dairesi tarafından alacaklının alacağının tamamen karşılanamayacağı durumu ortaya çıktığı an düzenlenmektedir¹. Maddede aciz vesikasının hüküm ve sonuçlarına da yer verilerek; ikinci fıkra da m. 82 anlamında bir borç ikrarı oluşturduğu belirtilmiştir. Üçüncü fıkra da aciz vesikasının alacaklıya tebliğinden itibaren altı ay içerisinde yeni bir ödeme emri tebliğine gerek olmadan borçluya karşı icra takibine devam edebileceği düzenlenmiştir. Dördüncü fıkra da ise, aciz vesikasına bağlı alacak için faiz işlemeyeceği ve borçlunun yerine faiz ödemek zorunda olan müşterek borçlular, kefiller ve rücu hakkı olan diğer kişilerin, bunu borçludan isteyemeyecekleri hüküm altına alınmıştır.

SchKG m. 149a/ 1 hükmüne göre, aciz vesikasına bağlı alacağın yirmi yıllık zamanaşımı süresine tabi olduğu ve borçlunun mirasçıları açısından borcun, mirasın açılmasından itibaren en geç bir yıl içinde zamanaşımına uğrayacağı belirtilmiştir. Aynı maddenin ikinci fıkrasında, borçlunun vesikayı tanzim eden icra dairesine her zaman ödemede bulunarak, borcunu sona erdirebileceği düzenlenmiştir. Ayrıca aynı fıkra da icra dairesinin borçlunun yaptığı ödemeyi alacaklıya göndereceği veya gerekirse teminat olarak depo edebileceği de belirtilmiştir. Maddenin son fıkrasında

¹ Adrian Staehelin, Thomas Bauer, Daniel Staehelin, **Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs I** (Art. 1- 158 SchKG) (Basler Kommentar), (Bölüm Yazarları: Thomas Bauer (Art. 56), Ingrid Jent- Sorensen (Art. 115), Ueli Huber (Art. 149- 149a), Adrian Staehelin (Art. 285), 2. Baskı, Basel 2016, Art. 149 N.2.

ise, borçlunun aciz vesikasındaki borcunu ödemesinden sonra vesikanın sicilden silineceği; borçlunun talebi ile sicilden silinmenin belgelendirilebileceği hüküm altına alınmıştır.

İsviçre hukukunda borç ödemedен aciz vesikası için temel düzenlemeler olan SchKG m. 149 ve m. 149a haricinde bazı başka maddelerde de aciz vesikası ile ilgili hükümler vardır. Türk hukukunda ise aciz vesikasının temel olarak İİK m. 143’ te düzenleme altına alındığı görülmektedir². Maddede aciz vesikasının bazı hüküm ve sonuçları ile aciz vesikası sicili, sicilden terkin gibi konularda düzenlemeler vardır. Borç ödemedен aciz vesikası, alacaklının borçlusuna karşı bir icra takibi sürdürmesi ancak takibe rağmen alacağını tamamen veya kısmen elde edememesi ve bu durumun üzerine herhangi bir harç ya da vergiye tabi olmadan icra dairesi tarafından düzenlenip takibin taraflarına verilen bir belge olarak izah edilebilir. Alacaklı bu belge ile belgeyi aldığı tarihten itibaren bir yıl içerisinde yeniden takip başlatırsa borçluya ödeme emri tebliği yapılmaz. Vesika, alacaklıya tasarrufun iptali davası açma hakkı verir. Aciz vesikasına bağlı alacak için yirmi yıllık bir zamanaşımı süresi uygulanır ve alacağın aciz vesikasına bağlanması yenileme anlamına gelmez. Ayrıca aciz vesikasındaki alacak için faiz işlemez; kefil veya borcu üstlenen kişiler yaptıkları faiz ödemesini borçludan rücu edemezler. Ancak borçlu işlemiş faizleriyle birlikte aciz vesikasındaki borcunu alacaklıya tamamen öderse, aciz vesikası sicilinden belgenin terkinini isteyebilir.

Borç ödemedен aciz vesikası hukukumuzda, mehzaz İsviçre İcra ve İflas Kanunu’ ndan çevrilerek girmiştir. İsviçre İcra ve İflas Kanunu’ nunda borç ödemedен aciz vesikası “ *Verlustschein*” başlığı altında, “ *Ausstellung und Wirkung*” alt başlığı ile ve Türkçe ifadesi “ *Düzenleme ve Hüküm*” olarak SchKG m. 149 içerisinde hüküm altına alınmıştır. Ayrıca SchKG m. 149a’ da “ *Verjährung und Löschung*” yani “ *Zamanaşımı ve Silinme*” başlığı altında borç ödemedен aciz vesikası ile ilgili ilave düzenlemeler vardır. 149. madde ilk halinde beş fıkradan oluşmakta iken; 16 Aralık 1994 tarihinde değişiklik yapılarak (1 Ocak 1997

² Borç ödemedен aciz vesikasına dair İcra ve İflas Kanunu’ nda yer alan diğer bir hüküm 105. maddedir. Maddenin ilk fıkrasında İİK m. 143’ e atıf yapılmış; ikinci fıkrada ise başka bir aciz vesikası türüne dair bilgi verilmiştir. İİK m. 105 ve bu kapsamdaki açıklamalar ilerleyen bölümler içerisinde yapılacaktır.

itibariyle yürürlüğe girecek şekilde) beşinci fıkra yürürlükten kaldırılmış ve şu anki halinde de var olan ikinci fıkra bazı eklemeler gerçekleştirilmiştir. Ayrıca aynı tarihte 149a maddesi de kanuna eklenmiştir³.

Aciz vesikası kurumu, Türk hukukunda asıl olarak, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu m. 143⁴, te borç ödemededen aciz vesikası adıyla düzenlenmiştir. Söz konusu hüküm önce 3890 sayılı Kanun⁵ ile değişikliğe uğramış ve daha sonra 4949 sayılı Kanun⁶ ile bugünkü son halini almıştır. Maddede son yapılan düzenlemeyle birinci ve altıncı fıkra değiştirilerek, yedinci fıkra ilave edilmiştir.

Aciz vesikasının kanunda yer aldığı bir diğer hüküm İİK m. 105⁷, tir. Hacizle ilgili bölümün içerisinde yer alan bu hüküm; hacze dair tutanakların, hangi durum ve koşullarda aciz vesikası hükmünde sayılacağına dair açıklamalar içermektedir. Yine İİK m. 97/ 17' de istihkak davasına karşı açılabilen tasarrufun iptali davasında aciz

³ 16 Aralık 1994 tarihli ilgili değişiklikler kapsamında, aciz vesikasının tüm sonuçlarının aynı maddede toplanmamasına dair eleştiriler hakkında bkz. Huber (Staehelin/ Bauer/ Staehelin), Art. 149 N. 2.

⁴ İcra ve İflas Kanunu m. 143: “ Alacaklı alacağının tamamını alamamış ve aciz vesikası düzenlenmesi için gerekli şartlar yerine gelmişse, icra dairesi kalan miktar için hemen bir aciz vesikası düzenleyip alacaklıya ve bir suretini de borçluya verir; bu belgeler hiçbir harç ve vergiye tâbi değildir. Aciz vesikasının bir nüshası da her il merkezinde Adalet Bakanlığınca tespit edilen icra dairesi tarafından tutulan özel sicile kaydedilmek üzere bu icra dairesine gönderilir. Aciz vesikası sicili aleni olup ne şekilde tutulacağı ve hangi hususları içereceği Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanan yönetmelikle belirlenir.

Bu vesika ile 105 inci maddedeki vesika borcun ikrarını mutazammın senet mahiyetinde olup alacaklıya 277 nci maddede yazılı hakları verir.

Alacaklı aciz vesikasını aldığı tarihten bir sene içinde takibe teşebbüs ederse yeniden ödeme emri tebliğine lüzum yoktur.

Aciz vesikasında yazılı alacak miktarı için faiz istenemez.

Kefiller, müşterek borçlular ve borcu tekeffül edenler bu miktar için vermeğe mecbur oldukları faizlerden dolayı borçluya rücu edemezler.

Bu borç, borçluya karşı, aciz vesikasının düzenlenmesinden itibaren yirmi yıl geçmesiyle zamanaşımına uğrar. Borçlunun mirasçıları, mirasın açılmasından itibaren bir sene içinde alacaklı hakkını aramamışsa, borcun zamanaşımına uğradığını ileri sürebilirler.

Borçlu, aciz vesikasını düzenlemiş olan icra dairesine borcunu işlemiş faizleriyle birlikte her zaman ödeyebilir. İcra dairesi ödenen parayı alacaklıya verir veya gerektiğinde 9 uncu madde hükümleri dahilinde bir bankaya yatırır. Borcun bu şekilde tamamının ödenmesinden sonra aciz vesikası sicilden terkin edilir ve borçluya borcunu ödeyerek aciz vesikasını sicilden terkin ettirdiğine dair bir belge verilir. Aynı şekilde, icra takibi batıl ise veya iptal edilirse yahut borçlunun borçlu olmadığı mahkeme kararıyla sabit olursa ya da alacaklı icra takibini geri alırsa, aciz vesikası sicilden terkin edilir ve borçluya buna ilişkin bir belge verilir.”

⁵ RG. 11.07.1940 T., S. 4558.

⁶ RG. 30.07.2003 T., S. 25184.

⁷ İcra ve İflas Kanunu m. 105: “ Haczi kabil mal bulunmazsa haciz tutanağı 143 üncü maddedeki aciz vesikası hükmündedir.

İcraca takdir edilen kıymete göre haczi kabil malların kıfayetsizliği anlaşıldığı surette dahi tutanak muvakkat aciz vesikası yerine geçerek alacaklıya 277 nci maddede yazılı hakları verir.”

vesikası ibrazına gerek olmaması ile ilgili ve İİK m. 331 ile m. 332'deki cezai hükümler kapsamında aciz vesikasının rolüne dair düzenlemeler vardır.

Aciz vesikası belgelerinin, adına aciz vesikası sicili denilen resmi bir sicil içerisinde ilgili memurlar aracılığıyla tutulması gerekir. Bu açıdan İİK. m. 143/ 1' de aciz vesikası sicilinden bahsedilmiş; ne şekilde tutulacağının ve hangi hususları içereceğinin Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanan yönetmelikle belirleneceği ifade edilmiştir. Dolayısıyla İcra ve İflas Kanunu Yönetmeliğinde⁸ de aciz vesikası ilgili hükümler düzenlenmiştir. Yönetmelik sadece aciz vesikası sicili ile ilgili düzenlemeler içermemekte; bu minvalde birinci maddesinde aciz vesikası siciline ilişkin hususları düzenlemenin yanı sıra, elli birinci maddesinde aciz vesikasının içeriğinin nasıl olması gerektiğini açıklamıştır. Aciz vesikası sicilinin içeriği ve nasıl tutulması gerektiğine dair esaslar da aynı Yönetmelikte, m. 94-101 arasında hüküm altına alınmıştır.

İcra ve İflas Kanunu ve İcra ve İflas Kanunu Yönetmeliğinde yer alan bu ana düzenlemeler dışında diğer bazı kanunlarda⁹ da doğrudan veya dolaylı olarak aciz vesikası ile ilgili hükümler yer almaktadır. Çalışmamız içerisinde bu hükümlerle ilgili açıklamalara da yer verilmiştir.

II. ACİZ VESİKASI KAVRAMI VE BAZI İLGİLİ KURUMLAR

A. Aciz Vesikası Tanımı

Borç ödemedен aciz vesikası¹⁰, İİK m. 143 ve m. 105' te ele alınmış ancak iki maddede de aciz vesikasına dair herhangi bir tanım yapılmamıştır. Sadece İcra ve

⁸ RG. 11.04.2005 T., S. 25783.

⁹ Bu anlamda ileride de ayrıntılı olarak inceleneceği üzere Türk Borçlar Kanunu, Türk Medeni Kanunu, Türk Ticaret Kanunu, Hukuk Muhakemeleri Kanunu ve diğer başka bazı kanunlarda düzenlemeler yer almaktadır.

¹⁰ Tez çalışmamız içerisinde İcra ve İflas Kanunu' muzun bu belge için kullandığı nitelendirme olan “*borç ödemedен aciz vesikası*” tabirinin kullanılması tercih edilmiştir. Zira hukukumuzda vesika, bir bilgi taşıyıcısı olarak belge kavramını da karşılamakta ancak HMK m. 199 kapsamındaki anlamından daha dar bir içeriğe sahiptir. HUMK döneminde de kullanılan bir tabir olan vesika ifadesi, sadece yazılı belgeleri ifade etmektedir. Bu noktada HUMK m. 292 hükmünde bahsedilen evrak ve vesaikin ancak yazılı olduğu takdirde yazılı delil başlangıcı olma özelliğine sahip olduğu; bu hükümden hareketle de evrak, vesaik veya vesikanın yazılılık şartına tabi olduğu anlaşılmaktadır. Öte yandan

İflas Kanunu içerisinde değil; Türk Medeni Kanunu, Türk Borçlar Kanunu, Türk Ticaret Kanunu ve diğer bazı kanunlarda da aciz vesikası ile ilgili hükümler vardır. Ancak bu kanunlardaki düzenlemeler aciz vesikasına dair dolaylı düzenlemelerdir ve bir kısmı borçlunun borçlarını ödemekten aczini işaret etmeye hizmet etmekte iken bir kısmı da aciz vesikasına bağlanmış sonuçlara işaret etmektedir. Hal böyle olunca hukukumuzda kanunlarda aciz vesikasına dair tanım yoktur. Öte yandan doktrinde ve Yargıtay kararlarında aciz vesikasına dair çeşitli tanımlar yapılmış; ancak bunlar arasında yeknesaklık oluşmamıştır. Kural olarak aciz vesikası, icra takibinin sonunda alacağını alamayan alacaklıya düzenlenip verilen bir belgedir (İİK m. 143). Ancak bazı durumlarda, henüz haciz aşamasında iken, borçlunun haczedilebilir hiçbir malının olmadığı anlaşılabılır (İİK m. 105). İlk durumdan farklı olarak haciz aşamasında tespit edilen bu ihtimalde, alacaklıya ayrıca bir aciz vesikası düzenlenip verilmez. Borçlunun haczedilebilir malı olmadığını gösteren haciz tutanağı, İİK m. 143 gereğince aciz vesikası niteliğinde bir belge özelliğine bürünür¹¹. Bazı ihtimallerde ise haciz aşamasında, borçlunun haczedilebilir malı olmasına rağmen, bu malların icra dairesince takdir edilen değerlerinin takip konusu alacağı

doktrinde vesika ifadesinin fotoğraf, ses bandı gibi yazılı belge dışındaki bilgi taşıyıcılarını da karşıladığı yönünde fikirler beyan edilse de; bu görüşlere katılabilmek vesikanın kapsamının dar olması ve yazılılık açısından mümkün değildir. Dilimize Arapçadan geçmiş olan vesika kelimesi, vüsuk sözcüğünden türetilmiştir. Vüsuk ise bir şeyi sağlamlaştırmak, muhkem hale getirmek anlamına gelirken; vesika kelimesinin anlamından açık ve kesin olarak hüküm veren yazılı bir belge olması sonucu ortaya çıkmaktadır. Öte yandan Osmanlı döneminde resmi belgeler için de vesika sözcüğünün kullanılması; devlet tarafından onaylanmış ve resmi kayıtlarda adı bulunan kişi ile kurumlar içinse “*vesikalı*” tabirinin kullanılması tesadüf değildir. İleride borç ödemedi aciz vesikasının hukuki niteliği başlığı altında açıklama yapılırken kendisinin bir belge olduğu ve hatta takip hukuku açısından yazılı resmi bir belge olduğu da ortaya konulduğu üzere; tüm çalışmamız içerisinde “*vesika*” tabirinin kullanılması bilinçli bir tercih olarak belirlenmiştir. Vesika kavramı hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Ramazan Arslan, **Medeni Usul Hukukunda Yargılamanın Yenilenmesi**, Ankara, 1977, s. 80; Evren Koç, **Medeni Usul Hukukunda Belge Kavramı**, İstanbul, 2021, s. 16- 17; Haluk Konuralp, **Medeni Usul Hukukunda Yazılı Delil Başlangıcı**, Ankara, 2009, s. 45; Mert Namlı, **Türk ve Fransız Medeni Usul Hukuku’ nda Yargılamanın Yenilenmesi**, **Doktora Tezi**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2013, s. 247; Bilge Umar, “**Türk Medeni Usul Hukukunda İadeyi Muhakeme**”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 1963 (Kısaltma: İadeyi Muhakeme), C. 29, S. 1- 2, ss. 261- 298, s. 269.

¹¹ Seyithan Deliduman, **İcra ve İflas Hukukumuzda Borç Ödemedi Aciz Belgesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1995 (Kısaltma: Aciz Belgesi), s. 3; Timuçin Muşul, **İcra ve İflas Hukuku, C. I**, Ankara, 2013 (Kısaltma: C. I), s. 936-937; Selçuk Öztekin, **İcra ve İflas Hukukunda Borç Ödemedi Aciz Vesikası** (İİK m. 143; m. 251), İstanbul, 1994 (Kısaltma: Aciz Vesikası), s. 12; Saim Üstündağ, **İcra Hukukunun Esasları**, İstanbul 2004 (Kısaltma: İcra), s. 301.

karşılamaya yetmemesi söz konusu olabilir (İİK m. 105) ve bu duruma işaret eden haciz tutanağı da aciz vesikası niteliğindedir¹².

İzah edilen tüm bu hallerdeki aciz vesikası, tek bir aciz vesikası tipine işaret etmemektedir. İlk ihtimallerde bahsedilen aciz vesikası genel anlamda borç ödemedi kesin aciz vesikasına işaret ederken; son ihtimalde haciz tutanağının aciz vesikası olma durumu borç ödemedi geçici aciz vesikası olarak değerlendirilmektedir. Aciz vesikasına dair kanundaki bu iki maddeden yola çıkılarak yapılacak kanuni tanım; bir icra takibinde takibin sonunda veya haciz esnasında borçlunun haczedilebilir hiçbir malının olmaması durumunda veya haczedilebilir birtakım malları olup haczedilen bu malların paraya çevrilmesi sonucu alacaklının alacağına tam olarak kavuşmadığı durumda, takip alacaklısına diğer şartlar dahilinde icra müdürlüğünce düzenlenip verilen, kanunda belirtilen sonuçları haiz bir belge şeklinde olabilir¹³.

Aciz vesikasına dair kanuni tanım dışında doktrinde çeşitli yazarların da aciz vesikası tanımı vardır. Bu minvalde *Dalamanlı* aciz vesikasını; hakkında icra takibi yapılmakta olan borçlunun borcunu karşılamaya yetecek malı veya nakdi bulunmadığı için tahsil edilemeyen alacak kesimi adına alacaklıya verilen bir belge olarak tanımlamıştır¹⁴. *Öztek*' e göre aciz vesikası; aleyhine yürütülen icra takibinde malvarlığı değerlerinin paraya çevrilmesi ile ortaya çıkan bedelin, alacaklının alacağını tamamen karşılamadığını resmen neticelendiren takip hukukuna özgü bir belgedir¹⁵. *Muşul* aciz vesikasını, borçlunun üzerine kesin haciz konulan mallarının paraya çevrilmesiyle elde edilen paranın, alacaklının alacağını faiz, masraflar ve asıl alacak olarak tamamen karşılamaması halinde, bakiye alacak miktarı için icra dairesinde resen düzenlenen ve alacaklıya verilen resmi belge olarak tanımlamaktadır¹⁶. *Postacıoğlu* ise, hacizli malların paraya çevrilmesi sonucunda

¹² Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 3; Muşul, **C. I**, s. 938- 939; Öztek, **Aciz Vesikası**, s. 12; Üstündağ, **İcra**, s. 302.

¹³ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 3; Melih Işık, **İcra Hukukunda Borç Ödemedi Aciz Belgesi ve Bu Nitelikteki Haciz Tutanaqları** (İİK m. 143, 105), İstanbul, 2019 (Kısaltma: Aciz Belgesi), s. 9; Muşul, **C. I**, s. 932; Öztek, **Aciz Vesikası**, s. 12.

¹⁴ Lütfi Dalamanlı, **Türk Hukuk Ansiklopedisi**, **C. I**, Ankara 1962, s. 69.

¹⁵ Öztek, **Aciz Vesikası**, s. 13.

¹⁶ Muşul, **C. I**, s. 934; Timuçin Muşul, **İcra ve İflas Hukuku Esasları**, Ankara, 2015 (Kısaltma: Esaslar), s. 465.

alacağın tamamını alamayan alacaklıya, alacağın ödenmeyen kısmını bildiren ve icra dairesince hiçbir resim ve harca tabi olmadan verilen bir belge şeklinde tanımlamıştır¹⁷. Berkin’ e göre aciz vesikası; icra takibinde bulunan alacaklıya alacağının elde edemediği kısmı için icra dairesi tarafından düzenlenip verilen ve kendisine bazı haklar tanıyan bir belgedir¹⁸. Deliduman, aciz vesikası tanımlamaları yapılırken sadece İİK m. 143/ 1’ in dikkate alındığını, İİK m. 105/ 1 hükmünün de ele alınarak aciz vesikası tanımlaması yapılması gerektiğini ileri sürerek; icra memuru tarafından, alacaklının icra takibinde alacağını kısmen ya da tamamen elde edememesini ortaya koyan bir belge olarak ifade etmiştir¹⁹. Diğer bazı yazarlara göre ise aciz vesikası, icra takibi sonunda borçlunun haczedilebilen tüm mallarının paraya çevrilmesi sonucunda alacaklıların alacağının tamamına kavuşamaması halinde, kavuşulamayan alacak kısmı için alacaklının kendisine verilen belgedir²⁰.

Yargıtay da doktrindeki tanımlara benzer şekilde aciz vesikasını tanımlama gayretine girmiştir. Bu minvalde bazı Yargıtay kararlarında aciz vesikası “ *Mahcuz malların paraya çevrilmesi sonucunda alacağının tamamını alamayan alacaklıya verilen aciz vesikası alacağın ödenmemiş miktarını tevsik eden bir belgedir.*” şeklinde tanımlanmıştır²¹.

Mukayeseli Hukuk açısından da çeşitli aciz vesikası tanımlamaları yapılmıştır. Bu minvalde en eski tanımlardan biri olarak Favre’ ye göre aciz vesikası; borçlunun malvarlığı değerlerinin icra takibinde satılması sonucu ortaya çıkan bedelin, alacaklıların alacaklarını karşılamadığını resmen ortaya koyan belgedir²². Blumenstein’ e göre ise aciz vesikası; icra dairesi tarafından düzenlenip yürütülen bir takipte, muayyen bir alacaklının alacağının tamamını veya bir kısmını alamadığını

¹⁷ İlhan Postacıoğlu, **İcra Hukukunun Esasları**, İstanbul, 1962 (Kısaltma: İcra), s. 402.

¹⁸ Necmettin Berkin, **Tatbikatçılara İcra Hukuku Rehberi**, İstanbul, 1970, s. 368.

¹⁹ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 5- 6. Deliduman, bu tanımlamayı yaparken Lienhart’ tan esinlenmiştir; bu konuda bkz. Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 6 dn. 9.

²⁰ Ramazan Arslan, Ejder Yılmaz, Sema Taşpınar Ayvaz, **İcra ve İflas Hukuku**, Ankara, 2016, s. 343; Murat Atalı, İbrahim Ermenek, Ersin Erdoğan, **İcra ve İflas Hukuku**, Ankara, 2020 (Kısaltma: İcra ve İflas), s. 338; Hakan Pekcanitez, Oğuz Atalay, Meral Sungurtekin Özkan, Muhammet Özkes, **İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı**, İstanbul 2022, s. 259.

²¹ Yargıtay 19 HD., 1996/ 4082 E. 1997/ 6974 K. 03.07.1997 T. (www.lexpera.com) ET. 13.02.2023.

²² Antonie Favre, **Cors de Droit des Poursuites**, (Almancaya Çev. E. Steiner, Schuldbetreibung und Konkursrecht, Freiburg 1953), Freiburg, 1956, s. 221.

gösteren onaylı ve resmi özelliğe sahip bir senettir²³. Diğer bazı yazarlar ise aciz vesikasını; yürütülen haciz yolu ile takip içerisinde alacaklının alacağına kısmen veya tamamen eksik kalan kısmı için icra dairesinin düzenleyip verdiği bir belge olarak tanımlamaktadırlar²⁴. Öte yandan İsviçre Federal Mahkemesinin de verdiği bazı kararlarda aciz vesikası tanımı yer almıştır. İsviçre Federal Mahkemesinin eski tarihli bir kararına göre aciz vesikası, borçlunun icra takibinde hacizli mallarının bedelinin alacaklıyı kısmen veya tamamen tatmin etmemesi üzerine alacaklıya verilen resmi bir belgedir²⁵.

Görüldüğü üzere Yüksek Mahkeme kararları ve doktrin anlamında *Deliduman* hariç yapılan tanımların hepsi, İİK m. 143/ 1’ de düzenlenen aciz vesikasına işaret etmektedir. Dolayısıyla da İİK m. 105’ te yer alan aciz vesikası, tanımların kapsamına alınmamaktadır. Oysa ileride de ayrıntılı bir şekilde açıklayacağımız üzere, doktrinde genellikle haciz yoluyla takipteki aciz vesikasının, borç ödemededen geçici aciz vesikası ve borç ödemededen kesin aciz vesikası olmak üzere iki tür olduğu; borç ödemededen kesin aciz vesikasının da kendi içerisinde İİK m. 105 ve İİK m. 143 anlamında iki çeşit olduğu kabul edilmektedir²⁶. Her ne kadar aciz vesikasının iki türünün olduğu kabul edilse de; İİK m. 105 kapsamında gerçekleşen durumlarda alacaklıya ayrıca bir aciz vesikası düzenlenip verilmemekte; haciz tutanağı aciz vesikası hükmünde kabul edilmektedir. Ayrıca “*borç ödemededen aciz vesikası*” adı altında bir belgeye bağlanmayan durumlarda uygulanan İİK m. 105 hükmü, aciz vesikası tanımı yapılırken mutlaka dikkate alınmalı ve fakat fiziki olarak haciz tutanağından ayrı bir özelliği olmadığı için aciz vesikası tanımının içeriğini tam olarak ortaya koymamaktadır. Dolayısıyla aciz vesikası tanımı yapılmaya çalışılırken

²³ Ernst Blumenstein, **Handbuch des Schweizerischen Schuldbetreibungsrectes**, Bern, 1991, s. 498.

²⁴ Jolanta Kren Kostkiewicz, **Schuldbetreibungs und Konkursrecht**, Zürih, 2014, s. 250; Karl Spühler, **Schuldbetreibungs und Konkursrecht I**, Zürih, 2014, s. 182.

²⁵ Bu konu hakkındaki kararlar için bkz. Fikret Arık, “ Borç Ödemekten Aciz Vesikası”, **Adliye Ceridesi**, 1943/11, s. 941; Jolanta Kren Kostkiewicz, Dominik Vock, **Kommentar zum Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs SchKG** (3. Baskı Carl Jaeger), (Bölüm Yazarları: Ilija Prnon/ Marc Wohlgemuth (Art. 56), Georg Zondler (Art. 115), Jean- Daniel Schmid (Art. 149- 149a); Philipp Maier (Art. 285)), Zürih, 2017, Art. 149 N. 3. Diğer bazı kararlar için ise ayrıca bkz. Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 5 dn. 8.

²⁶ Sıtkı Akyazan, “Borç Ödemededen Aciz Belgesi”, **Ord. Prof. Dr. Sabri Şakir Ansay’ ın Anısına Armağan**, 1964 (Kısaltma: Aciz Belgesi), s. 315-324; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 7; Burhan Gürdoğan, “İcra- İflas Takiplerinde Borçlunun Tamamen veya Kısmen Acizini Tespit Eden Vesikalar”, **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. II, S. 1**, 1963 (Kısaltma: Vesikalar), s. 18; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 306- 307; Muşul, **C. I**, s. 932; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 21.

İİK m. 105 kapsamındaki haciz tutanağının aciz vesikası olmaması ancak aciz vesikası hükmünde sayılması gereği; tanımın kesin aciz vesikasına dair İİK m. 143 kapsamındaki belge üzerinden izah edilmesi daha isabetli olacaktır.

Yapılan tüm tanımlamalar, İcra ve İflas Kanunu ve Yargıtay içtihatları ile mehzaz hukukta yer alan düzenlemeler birlikte dikkate alındığında kanımızca borç ödemedi aciz vesikası; *icra takibinde, borçlunun haczedilen mallarının paraya çevrilmesi neticesinde alacaklının kısmen veya tamamen alacağına kavuşamaması halinde, icra dairesi tarafından düzenlenerek alacaklıya ve borçluya herhangi bir harç veya vergiye tabi olmaksızın verilen; takip hukuku, maddi hukuk, usul hukuku ve kamu hukuku açısından bazı sonuçları olan ve alacaklının kavuşamadığı alacak kesimini resmen tespit eden bir belge* olarak tanımlanabilir.

Aciz vesikasının düzenlenip alacaklıya verilmesi ile icra takibinin sona erdiği kabul edilir²⁷. Zira İİK m. 143/ 3 gereğince alacaklı, aciz vesikasını aldığı tarihten itibaren bir yıl içerisinde aynı borçlusuna karşı takibe teşebbüs ederse, borçluya ödeme emri gönderilmesi gerekmeden haciz isteyebilecektir. Madde lafzında “*teşebbüs etme*” ifadesi kullanıldığı için başlatılan bu takip, yeni bir takip olmaktadır²⁸. Haliyle de aciz vesikasının düzenlenmesine sebep olan ilk takibin sona erdiği kabul edilecektir. Yine alacaklının bir yıl dolduktan sonra yeni bir takibe girişmesi halinde yeniden ödeme emri gönderilmesi gerekir ki; bu durum da yine ilk takibin sona erdiği sonucuna işaret etmektedir. Öte yandan bu sonucu gösteren başka bir düzenleme, Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi m. 11/ 2’ de yer almaktadır ve hükme göre aciz vesikasının düzenlenmesi icra takibini sona erdiren işlemlerden biri olarak kabul edilmektedir²⁹. Benzer şekilde İsviçre Federal Mahkemesi³⁰ ve Yargıtay da

²⁷ Arık, s. 940; Cengiz Topel Çelikoğlu, **İcra Dairesi Kararı**, Bursa 2017, s. 200; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 7; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 14; Schmid (Kren Kostkiewicz/ Dominik), Art. 149 N. 1, 44; Spühler, s. 182.

²⁸ Aciz vesikası düzenlenmesi ile var olan takibin sona erdiği, bir yıl içerisinde başlatılan takibin yeni bir takip olduğu konusundaki tartışmalar ve kanaatimiz hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. aşağıda İkinci Bölüm, II.

²⁹ Çelikoğlu, s. 200; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 7; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 12; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 20.

³⁰ “ ... İsviçre İcra ve İflas Kanunu m. 149’ a göre, haciz vaz’ ettirmiş olup alacağını tamamiyle alamamış bulunan alacaklı, ödenmemiş miktar için, borç ikrarı hükmünde olan bir borç ödemedi aciz vesikası alır. Bu belgenin tevdi, takibe son verir; şayet bu belge daha sonra borçluya karşı ileri sürülecekse bu, artık yeni bir takip çerçevesinde olacaktır...” İsviçre Federal Mahkemesi 11.09.1991 T. Kararı (Naklen: Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 19 dn. 27).

bazı kararlarında³¹, takipte aciz belgesi düzenlenmesinin takibi sona erdireceğini belirtmiştir.

Aciz vesikasının icra takibini sonlandırmasından hareketle borçlu artık icra takibinden kurtulmuş olmakta; alacaklı da alacağını daha sonra elde edebilmek açısından resmi bir belgeye sahip olmaktadır. Bu nedenle aciz vesikasının tanzim amaçlarından birinin, icra takibinin neticelenip bitirilmesi olduğu ifade edilebilir³². Ancak aciz vesikası, temelindeki hukuki ilişkinin varlığının sona ermesine ve o hukuki ilişkinin yerini yeni bir hukuki ilişkinin almasına sebep olmamaktadır. Hatta temelindeki hukuki ilişkiye yeni bir hukuki ilişkinin eklenmesine de yol açmamaktadır. Dolayısıyla aciz vesikasındaki alacağı güvenceye bağlamak için tesis edilmiş olan rehin veya kefalet; aciz vesikasının varlığına rağmen devam edecektir³³. İcra takibinin konusu alacağın teminatı olarak tesis edilmiş rehne veya kefalet, takibin sonunda alacak hakkında aciz vesikasının tanzim edilmesinin herhangi bir etkisi yoktur. Rehın de kefalet de asıl borç ilişkisindeki borca bağılı birer fer' i borç olmaları nedeniyle, asıl borç sona ermeden sona eremeyeceklerdir. Aciz vesikasına alacağın kaydedilmesi borçlunun borcunu sona erdirmedeği veya alacağın yenilenmesi anlamına gelmediği için, rehin veya kefaletten doğan borçlar da, akdedildiği şartlar dahilinde devam edeceklerdir. İcra takibinde alacağın tamamını değil de bir kısmının elde edilememesi üzerine aciz vesikasının düzenlenmesi ihtimalinde ise rehın veya kefaletin varlığı, güvence altına alınan kısma tekabül ettiği ölçüde devam edecektir.

³¹ “ ... Somut olayda, alacaklı tarafından 05.01.2006 tarihinde üç borçlu aleyhine genel haciz yoluyla ilamsız takip başlatıldığı, 27.04.2011 tarihinde borçlular ... ve ... hakkında İİK'nun 143. ve 251. maddeleri uyarınca borç ödemededen aciz vesikası düzenlendiği anlaşılmaktadır. Haklarında aciz vesikası düzenlenen bu borçlular yönünden takibe devam edilmediği ve 28.09.2012 tarihinde yapılan dosya hesabının, borç ödemededen aciz vesikası düzenlenmeyen ve hakkında takibe devam edilen borçlu ... yönünden sonuç doğuracağı, bir başka deyişle şikayetçi borçluyu bağlayıcı nitelikte olmadığı anlaşılmaktadır. Şikayetçi borçlu, hakkında, borç ödemededen aciz vesikasına dayalı olarak yeni bir takip yapılması halinde, mevcut şikayet ve itirazları ileri sürebilir...” Yargıtay 12 HD., 2015/ 29468 E. 2016/ 7373 K. 14.03.2016 T. Aynı yönde karar için bkz. Yargıtay 11 HD., 2008/ 3688 E. 2009/ 8853 K. 20.07.2009 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 13.02.2023.

³² Işık, s. 12.

³³ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 6; Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 22; Carl Jaeger, **Das Bundesgesetz Betreffend Schuldbetreibung und Konkurs**, Band I- II, Zürich, 1911, Art. 149 N. 3, s. 563; Baki Kuru, **İcra ve İflas Hukuku**, Cilt II, İstanbul, 1990 (Kısaltma: C. II), s. 1538- 1539; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 18; Postacıoğlu, **İcra**, s. 404.

Alacaklıya aciz vesikası verilmesi, onun alacak hakkını sona erdirmez. Hatta tersi bir mantıkla; elinde herhangi bir belge olmadan takip yapma ihtimalinde alacaklı, takibin sonunda resmi bir belge elde ederek hakkını güçlendirmiş olmaktadır³⁴. Bu kapsamda aciz vesikası, icra takibi sonucunda alacağına kavuşamamış alacaklının durumunu ıslah amacı taşımaktadır³⁵.

Aciz vesikası, icra takibi konusu olan borcun hukuki sebebinde herhangi bir değişiklik meydana getirmez. Borcun varlığına dair delil olan bir senet varsa; o da, delil olma niteliğinden bir şey kaybetmez ve aciz vesikasının verilmiş olması alacağına ait olan imtiyaza herhangi bir etki etmez³⁶. Ayrıca aciz vesikası, TBK m. 133 anlamında bir yenileme de meydana getirmez. Zira yenilemede, yenileme iradesinin açıkça anlaşılabilir olması gereklidir³⁷.

B. Aciz Hali Kavramı

Sözlük anlamı itibarıyla “ *gücü yetmemek*”, “ *ödeme güçsüzlüğü*” veya “ *borcun zamanında ödenememesi*” olarak ifade edilebilen aciz hali; hukukumuzda bazı düzenlemelerde ismen de olsa hüküm altına alınmıştır. Kendisine çeşitli sonuçların bağlandığı aciz hali içerisinde olma durumuna, İcra ve İflas Kanunu’nda da bazı maddelerde doğrudan yer verilmiştir³⁸. Borcun ifa edilmesinde sürekli bir güçsüzlük³⁹; bir diğer ifadeyle vadesi gelmiş borçların⁴⁰ ifasında ödeme araçlarından

³⁴ Işık, **Aciz Belgesi**, s. 13; Baki Kuru, **İstinaf Sistemine Göre Yazılmış İcra ve İflas Hukuku**, İstanbul, 2016 (Kısaltma: İcra- İflas), s. 334.

³⁵ Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 14; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 13; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 258.

³⁶ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 6; Postacıoğlu, **İcra**, s. 404.

³⁷ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 6; Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 21-22.

³⁸ Tasarrufun iptali davası kapsamında İİK m. 279’da yer alan “ *acizden dolayı butlan*” başlığı ile hüküm altına alınan düzenlemenin isabetsiz olduğu hakkında bkz. Serdar Kale, “Aciz Halindeki Borçlunun, Bir veya Birkaç Alacaklısını Kayıran Hukuki Fiilleri Dolayısıyla İptal Davası (İİK m. 279)”, **Ergun Önen’ e Armağan**, 2003, ss. 191- 205, s. 191- 192; Bilge Umar, **Türk İcra- İflas Hukukunda İptal Davası**, İstanbul, 1963 (Kısaltma: İptal Davası), s. 72.

³⁹ Oğuz Atalay, **Anonim Şirketlerin İflası**, İzmir, 1996 (Kısaltma: İflas), s. 38. Aciz halinde sürekli değil de süreli bir ödeme güçsüzlüğü olması konusunda bkz. Bilge Umar, “Aciz Hali- Borca Batıklık Kavramlarının Farkı ve Bu Yönden Yeni MK Metninin Düşüğü Bir Yanlışlık (MK m. 605 f. II, 618)”, **Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. I, S. 1, 2004 (Kısaltma: Aciz Hali), ss. 317- 324, s. 321. Ödeme yetersizliğinin süreli olmasının aciz hali ile bağdaşmadığı konusunda bkz. Cumhuriyet Rüzgaresen “Miras Bırakanın Borca Batık Olması”, **Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 14, s. 1- 2, 2010 (Kısaltma: Miras Bırakan), ss. 271- 311, s. 276; Cumhuriyet Rüzgaresen, “Sermaye Şirketleri ve Kooperatiflerin Dışındaki Kişilerin Borca Batıklığı”, 2011

sürekli yoksunluk hali, aciz hali olarak ifade edilir⁴¹. Bu noktada ödeme güçsüzlüğünün geçici olması⁴² veya vadesi gelmiş borçların sadece bir kısmının ödenmesinde yaşanan nakit sıkıntısı aciz halini göstermez⁴³. Zira aciz halinde var olan ödeme yetersizliği, süreklilik ve kesintisiz⁴⁴ bir şekilde devamlılık arz etmelidir. Mehaz İsviçre hukuku doktrinde ise aciz hali, “ *borçlunun muaccel borçlarını ödeyebilmek için gerekli ödeme araçlarından geçici olmayan yoksunluk hali*” şeklinde tanımlanmıştır⁴⁵.

Kişinin borçlarını ödemedi aciz hali içerisinde olduğunu söyleyebilmek için malvarlıklarının tespiti yeterli değildir. Borçlunun malvarlığı borçlarını ifa etmeye yetecek kadar olsa da, ödeme yetersizliği süreklilik arz ediyor ve ödeme vasıtalarından yoksunluk durumu borcu ödemeye yetmiyor olabilir⁴⁶. Bu noktada “ *borca batıklık*” kavramı ile “ *aciz hali*” kavramlarının da aynı olmadığını belirtmek gerekir. Borca batık olma durumu, doktrinde çeşitli yazarlarca açıklanmaya çalışılmıştır. Bu minvalde bazı yazarlarca borca batıklık, şahısların malvarlıklarının aktiflerinin pasiflerini karşılamaya yetmemesi olarak tanımlanmıştır⁴⁷. Ancak bu

(Kısaltma: Borca Batıklık), (Çevrimiçi) www.e-akademi.org/makaleler/cruzgaresen-5.pdf ET. 05.12.2022, s. 1.

⁴⁰ Aciz halinin belirlenmesinde sadece muaccel borçların değil; vadesi yakın zamanda dolacak borçların da dikkate alınması gerektiği konusunda bkz. Sabri Burak Arzova, Murat Yavaş, Barış Küçük, **Hukuki ve Mali Yönden İflasın Ertelenmesi ve Borca Batıklık Bilançosu**, Ankara, 2015, s. 60.

⁴¹ Arzova/ Yavaş/ Küçük, s. 59; Oğuz Atalay, **Borca Batıklık ve İflasın Ertelenmesi**, İzmir, 2006 (Kısaltma: Borca Batıklık), s. 7; Atalay, **İflas**, s. 36; Adnan Deynekli, “Aciz Hali ve İflasın İşçi Alacaklarının Tahsiline Etkisi”, **Ankara Barosu Dergisi**, 2009/ 2 (Kısaltma: Aciz Hali), ss. 43- 47, s. 44; İbrahim Ermenek, “İşsizlik Sigortası Kanununa Göre İşverenin Acizi ve Bunun İcra ve İflas Hukuku Bakımından Doğurduğu Sonuçlar (Ücret Garanti Fonu)”, **Haluk Konuralp Anısına Armağan**, 2009/ 2, ss. 167- 198, s. 170; Hakan Pekcanitez, **Anonim Ortaklıkların İflası**, Ankara 1991 (Kısaltma: Anonim Ortaklıklar), s. 27; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 423; İsmet Sayhan, **Sermaye Şirketleri ve Kooperatiflerde Borca Batıklık Sebebiyle İflas ve İflas Ertelenmesi**, Ankara 2016, s. 59; İdil Tuncer Kazancı, **Tasarrufun İptali Davalarında İspat**, Ankara, 2015, s. 38; Umar, **Aciz Hali**, s. 320.

⁴² Arzova/ Yavaş/ Küçük, s. 59; Atalay, **İflas**, s. 38; Pekcanitez, **Anonim Ortaklıklar**, s. 27; Rüzgaresen, **Borca Batıklık**, s. 1.

⁴³ Ermenek, s. 171; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 423; Sayhan, s. 59.

⁴⁴ Rüzgaresen, **Borca Batıklık**, s. 1; Rüzgaresen, **Miras Bırakan**, s. 276- 277.

⁴⁵ Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 428.

⁴⁶ Arzova/ Yavaş/ Küçük, s. 60; Atalay, **İflas**, s. 37; Ermenek, s. 717; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 15; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 428; Sayhan, s. 59.

⁴⁷ Atalay, **İflas**, s. 47; Nilüfer Boran- Güneysu, M. Sadık Çapa, “Borca Batıklık ve İflasın Önlenmesi Yolu Olarak “ Sıradan Çekilme Anlaşması ””, **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 5, S. 1, 2014, ss. 77- 118, s. 80- 81; Deynekli, **Aciz Hali**, s. 44; Serpil Işık, “Sermaye Şirketleri ile Kooperatiflerin Borca Batık Olmaları Sebebiyle Doğrudan İflaslarının Söz Konusu Olması Durumunda İflasın Ertelenmesi Kurumuna Başvuru Şartlarının Kanuni Değişiklikler Çerçevesinde

tanımlama, malvarlıklarının pasiflerinin borç ifadesinden daha geniş bir içeriğe sahip olması ve pasifin her zaman borç anlamına gelmemesi nedeniyle eleştirilmiştir⁴⁸. Dolayısıyla malvarlıklarının pasifleri ifadesi yerine, borçları tabiri kullanılarak; borca batıklığın kişinin var olan değerlerinin ve alacaklarının borçlarını karşılamaya yetmemesi olarak değerlendirilmesi daha yerinde olacaktır⁴⁹.

Bir kişinin borçlarını ödemekten aciz hali içerisinde olması ile borca batık durumda olması aynı dönemde gerçekleşebilir⁵⁰. Ancak sadece aciz hali içerisinde olma nedeniyle borca batıklık durumunun da gerçekleştiği söylenemez⁵¹. Kişinin aciz halinin gerçekleşmesine rağmen henüz mali durumu için borca batıklık hali gerçekleşmemiş olabilir veya borca batıklık durumu gerçekleşmiş bir kişinin o tarihteki borçlarını ifa edip aciz hali içerisine düşmemesi söz konusu olabilir⁵². Bu minvalde alacaklılar açısından borca batıklık durumunun, aciz haline nazaran daha tehlikeli olduğu ifade edilebilir⁵³. Zira borca batıklıkta alacaklıların alacaklarına tamamen kavuşamama ihtimalleri varken; borca batıklığın olmadığı aciz halinde alacaklıların alacaklarının tamamen ödenebilmesi amacıyla borçlunun malvarlıklarının paraya çevrilebilmesi ihtimali vardır⁵⁴.

Hukukumuzda “ *aciz hali*” kavramı kullanılarak yapılan düzenlemelerin dışında, içinde “ *aciz*” kelimesi geçen ve çalışmamız konusunu kapsayan İcra ve İflas Kanunu m. 143’ te aciz vesikası kavramı kullanılmıştır. Mehaz İsviçre İcra ve İflas

Değerlendirilmesi”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Prof. Dr. Fevzi Şahlanan’ a Armağan Sayısı**, C. 74, 2016, ss. 1295 – 1350, s. 1304; Baki Kuru, **İflas ve Konkordato Hukuku**, İstanbul 1988 (Kısaltma: İflas ve Konkordato), s. 6; Baki Kuru, **İcra ve İflas Hukuku C. III**, İstanbul 1993 (Kısaltma: C. III), s. 2783; Pekcanitez, **Anonim Ortaklıklar**, s. 31; Umar, **Aciz Hali**, s. 317.

⁴⁸ Arzova/ Yavaş/ Küçük, s. 54; Atalay, **Borca Batıklık**, s. 6; Atalay, **İflas**, s. 47; Pekcanitez, **Anonim Ortaklıklar**, s. 32. Öte yandan aktif ve pasif tabirlerinin muhasebeye ait kavramlar olması ve bu nedenle de birinin diğerinden fazla değil; birbirlerine eşit olabileceği hakkındaki eleştiriler için bkz. Rüzgaresen, **Borca Batıklık**, s. 3; Rüzgaresen, **Miras Bırakan**, s. 272- 274.

⁴⁹ Sabri Şakir Ansay, **İcra ve İflas Usulleri**, Ankara, 1960, s. 212; Arzova/ Yavaş/ Küçük, s. 54- 55; Atalay, **İflas**, s. 47; Işık, s. 1304; Rüzgaresen, **Borca Batıklık**, s. 3; Rüzgaresen, **Miras Bırakan**, s. 272; M. Kamil Yıldırım, Nevhis Deren Yıldırım, **İcra ve İflas Hukuku**, İstanbul 2016, s. 395.

⁵⁰ Atalay, **İflas**, s. 49; Pekcanitez, **Anonim Ortaklıklar**, s. 33; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes, s. 428.

⁵¹ Arzova/ Yavaş/ Küçük, s. 60; Atalay, **Borca Batıklık**, s. 7; Pekcanitez, **Anonim Ortaklıklar**, s. 33; Sayhan, s. 59.

⁵² Deynekli, **Aciz Hali**, s. 44; Pekcanitez, **Anonim Ortaklıklar**, s. 33; Sayhan, s. 59; Umar, **Aciz Hali**, s. 321.

⁵³ Boran- Güneysu/ Çapa, s. 80 dn. 5.

⁵⁴ Boran- Güneysu/ Çapa, s. 80 dn. 5; Selçuk Öztekin, “ İflasın Ertelenmesi”, **Bankacılar Dergisi**, S. 53, 2005 (Kısaltma: İflas), ss. 39- 83, s. 42.

Kanunu ise, aciz vesikasını düzenlediği 149. maddede “ verlustschein” kavramını, yani “ *kayıp- zarar belgesi*” ifadesini kullanmıştır. İcra ve İflas Kanunu’ muz ile İsviçre İcra ve İflas Kanunu düzenlemeleri karşılaştırıldığında, kanunumuzda aciz vesikası kavramının kullanılmasının isabetli olmadığı doktrinde ifade edilmiştir. Bu minvalde borç ödemedenden aciz vesikasının adından dolayı yanlış yorumlanarak borçluya verilen bir belge şeklinde algılandığı⁵⁵ veya “ *rehin açığı belgesi*” ifadesinin kullanımı karşısında borç ödemedenden aciz vesikası yerine “ *haciz açığı belgesi*”⁵⁶ ifadesinin kullanımının daha uygun olacağı ileri sürülmüştür.

Aciz vesikası, borçlunun aciz halini gösteren bir belgedir⁵⁷. Her ne kadar aciz vesikası borçlunun maddi durumunun iyi olmadığını ortaya koyan bir belge olsa da; hukukumuzda borçlunun aciz halini gösteren tek belge de değildir. Bu minvalde aciz halinin aciz vesikası olmadan da gerçekleşmiş olacağına dair çeşitli durumlar, bazı kanunlarda hüküm altına alınmıştır (Örneğin TMK m. 952/ 2; İşsizlik Sigortası Kanunu ek m. 1 vs.) . Tüm bu açıklamalar kapsamında doktrinde, bizim de katıldığımız görüşe göre⁵⁸, aciz hali kavramını “ *dar anlamda aciz hali*” ve “ *geniş anlamda aciz hali*” olarak ele almak daha isabetli olacaktır. Dar anlamda aciz hali, şekli hukuk bakımından borçlunun aleyhine borç ödemedenden aciz vesikası düzenlenerek aciz hali içerisine düştüğünü ortaya koyarken; geniş anlamda aciz hali ise, şekli hukukun yanı sıra maddi hukuk açısından da borçlunun borçlarını ifa edebilmede yetersizlik içerisinde olduğunu sürekli olarak ortaya koymaktadır. Bu minvalde geniş anlamda aciz hali, sadece aciz vesikası ile değil borçlunun bu durumuna işaret eden başka hallerle de gerçekleşebilir.

C. Rehin Açığı Belgesi

1. Genel Olarak

Hukukumuzda alacaklının alacağını elde edebilmek için borçlusuna karşı başlatabileceği çeşitli takip yolları vardır. Bu takiplerden biri rehnin paraya

⁵⁵ Ejder Yılmaz, **İcra ve İflas Kanunu Şerhi**, Ankara, 2016 (Kısaltma: İİK Şerh), s. 765 dn. 477.

⁵⁶ Işık, **Aciz Belgesi**, s. 17.

⁵⁷ Borç ödemedenden aciz vesikasının borçlunun acizini göstermesinin yanı sıra borca batık olduğunu da ortaya koyduğu konusunda bkz. Umar, **Aciz Hali**, s. 324 dn. 12.

⁵⁸ Işık, **Aciz Belgesi**, s. 18.

çevrilmesi yolu ile takip olup; alacağın taşınır veya taşınmaz rehni ile güvence altına alındığı durumlarda söz konusu olabilir. Rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takip başlatan alacaklı, ödeme veya icra emrinin borçluya tebliğ edilmesinden itibaren kanunda belirlenen süre içerisinde rehinli malın satışını isteyebilir (İİK m. 150/ e). Ayrıca bir haciz aşamasının olmadığı bu takipte, rehinli taşınırın veya taşınmazın paraya çevrilmesi üzerine alacaklı alacağına tamamen kavuşmuş olabilir. Ancak rehinli malların satışından elde edilen bedel, alacaklının alacağını kısmen veya tamamen karşılamaya yetmeyebilir. Rehinli takibin sonunda alacağın karşılanmaması üzerine alacaklıya İİK m. 152 gereği rehin açığı belgesi verilir⁵⁹.

Rehin açığı belgesi, rehinli takibin sonunda düzenlenir ve rehinli malın, alacaklının alacağını karşılamaya yetmediğini ortaya koyar⁶⁰. Bu minvalde borç ödemedi aciz vesikasından farklı olarak ve onun yerine kullanılamayacak şekilde⁶¹; rehinli malın dışında borçlunun, alacaklının alacağını karşılamaya yeter başka malvarlığı olabileceği ihtimali karşısında, rehin açığı belgesi borçlunun acizini tespit etmemektedir⁶². Sadece aynı teminatın borcu karşılamaya yetmediğine işaret etmektedir ve bu açıdan başka hiçbir delilin yerini alamayacağı önemli bir ispat aracı gücündedir⁶³. Zira teminatın yetmemesi yüzünden borçlunun borçluluğunun devam etmesi durumunun, resmi bir belge özelliği olan rehin açığı belgesi ile pekiştirilmesi söz konusu olmaktadır.

⁵⁹ Atalı/ Ermenek/ Erdoğan, Ersin, **İcra ve İflas**, s. 470; Ali Cem Budak, **İpoteğin Paraya Çevrilmesi Yoluyla Takip**, İstanbul 2008; Adnan Deynekli, **İcra ve İflas Hukukunda İpoteğin Paraya Çevrilmesi Yoluyla Takip**, Ankara, 2013 (Kısaltma: İpotek); Burhan Gürdoğan, **Türk ve İsviçre İcra ve İflas Hukukunda Rehnin Paraya Çevrilmesi**, Ankara, 1967 (Kısaltma: Rehin) ; D. Nurdan Korkmaz, **İcra Hukukunda Rehin Açığı Belgesi**, İstanbul 2019; Timuçin Muşul, **İcra ve İflas Hukukunda Rehnin Paraya Çevrilmesi**, Ankara, 2017 (Kısaltma: Rehin); İbrahim Özbay, Ferhat Çelik, “İcra İflas Hukukunda Rehin Açığı Belgesi”, **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, C. 9, S. 34, Ankara, 2018; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 344; Müjgan Tunç Yücel, **Banka Alacaklarının İpoteğin Paraya Çevrilmesi Yoluyla Takibi**, İstanbul 2010; **Mustafa Okan Yağcı**, “Rehin Açığı Belgesi”, **Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 13, İstanbul, 2016.

⁶⁰ Gürdoğan, **Rehin**, s. 93; Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 33; Korkmaz, s. 81; Özbay/ Çelik, s. 3; Yağcı, s. 316.

⁶¹ Thomas Bauer, Daniel Staehelin, **Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs**, Basel 2017, Art. 158 N. 24.

⁶² Atalı/ Ermenek/ Erdoğan, **İcra ve İflas**, s. 470; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 21; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 344; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 37; Üstündağ, **İcra**, s. 330- 331.

⁶³ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 21; Gürdoğan, **Rehin**, s. 96; Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 33; Özbay/ Çelik, s. 3; Üstündağ, **İcra**, s. 394; Yağcı, s. 316.

Alacağı rehinle teminat altına alınmış olan alacaklı, kural olarak, borçlusu hakkında öncelikle rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip yapmak zorundadır. Rehinli takip sonunda alacaklı alacağını tam olarak elde edemezse, karşılanamayan alacak için haciz veya iflas yoluyla takip yaparak, borçlunun rehinli mal dışındaki diğer mallarına yönelebilir (İİK m. 45, İİK m. 152/ 2)⁶⁴. Ancak önce rehinli takip ardından diğer takipler yapılmasına rağmen alacaklı bakiye alacağına kavuşamazsa, hakkında borç ödemededen aciz vesikası düzenlenir⁶⁵.

Alacağın rehinle güvence altına alındığı durumlarda kural, İİK m. 45/ 1⁶⁶ hükmü gereği önce rehinli takip yapmak şeklindedir. Ancak rehinle teminat altına alınmış ipotekli bir alacak hakkında aynı zamanda kambyo senedi de varsa, önce rehinli takip yapma kuralının uygulanıp uygulanmayacağı konusunda Yargıtay zaman zaman çeşitli şekillerde durumu açıklayan farklı kararlar vermiştir. Bu minvalde Yargıtay bazı kararlarında aynı anda hem rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip hem de kambyo senetlerine özgü haciz yoluyla takip yapılmasını kabul etmiştir⁶⁷. Fakat Yargıtay bu konudaki görüşünü sürdürmemiş; aynı anda hem rehinli takip hem de kambyo senetlerine özgü takip yapılabileceğine dair kararlarının aksine vermiş olduğu bazı kararlarında, aynı anda iki takibin başlatılabileceği görüşünden vazgeçtiği ve alacaklının seçim hakkına göre değerlendirme yapılması gerektiği belirtilmiştir⁶⁸. Bu kararlara göre, alacaklı iki takip arasından seçim hakkını

⁶⁴ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 21; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 55; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 36.

⁶⁵ Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz, s. 414; Huber (Staehelein/ Bauer/ Staehelein), Art. 149 N. 3; Kuru, **C. III**, s. 2487; Özbay/ Çelik, s. 3; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes, s. 344.

⁶⁶ İİK m. 45/ 1: “ *Rehinle temin edilmiş bir alacağın borçlusu iflasa tabi şahıslardan olsa bile alacaklı yalnız rehinin paraya çevrilmesi yoluyla takip yapabilir. Ancak rehinin tutarı borcu ödemeğe yetmezse alacaklı kalan alacağını iflas veya haciz yoluyla takip edebilir.*”

⁶⁷ “ ... İpoteğin paraya çevrilmesi yolu ile takip yapıldıktan sonra, bu takip devam ederken aynı alacaklı tarafından başka bir icra takip dosyasından aynı ipoteğin paraya çevrilmesi istenemez. Aynı alacak sebebiyle ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla yapılan takipten ayrı olarak tahsilde tekrerr olmamak kaydıyla genel haciz yoluyla ya da kambyo senetlerine mahsus yolla takip yapılması ise mümkündür. ...” Yargıtay 12 HD., 2015/ 29206 E. 2015/ 31493 K. 14.12.2015 T. Aynı yönde kararlar için bkz. Yargıtay 19. H. D. 2013/ 1509 E. 2013/ 18725 K. 25.11.2016 T.; Yargıtay 12 HD., 2021/ 8372 E. 2022/ 1235K. 07.02.2022 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 16.12.2022. Yargıtay’ ın bu kararlarının alacaklı ve borçlu arasındaki menfaat dengesini ihlal ettiği konusunda bkz. Budak, s. 25.

⁶⁸ “ ... Her ne kadar yukarıda anılan kanun hükümleri uyarınca borç ipotek ile temin edilmiş olsa bile elinde kambyo senedi bulunan alacaklı, kambyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takip yapabilirse de somut olayda öncelikle ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla takibe geçildiğinden alacaklı tercih hakkını bu takip türünden yana kullanmış olup aynı borca ilişkin olarak kambyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takip yapamaz. Bu durumda İİK’nun 45/1 hükmü uyarınca rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takip sonucunda rehin tutarı borcu ödemeye yetmez ise alacaklı kalan alacağını iflas veya haciz yolu ile takip edebilir. Bu husus kamu düzeni ile ilgili olup süresiz şikayete tabidir...” Yargıtay

ipoteğin paraya çevrilmesi yolu ile takipten yana kullandığında; artık kambyo senetlerine özgü haciz yoluyla takip yapamayacaktır. Bu durumda başlatılan kambyo senetlerine özgü icra takibinin iptal edilmesi gerekeceğini içtihat etmiştir⁶⁹.

Rehinle güvence altına alınan alacak için aynı zamanda kambyo senedinin de olması durumunda önce rehinli takip yapıp yapılmaması konusunda yukarıda kısaca izah ettiğimiz Yargıtay'ın vermiş olduğu farklı görüşleri savunan kararları artık bir nihayete ererek; 16 Temmuz 2023 tarihinde yayınlanan Resmi Gazete⁷⁰, de Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu içtihatları birleştirmiştir. Hukukumuzda rehinle temin edilmiş alacaklar için kural, önce rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takip yapmak olsa da; alacak için poliçe, bono veya çek gibi bir kambyo senedinin olduğu durumlarda alacaklı, İİK m. 45/ 3⁷¹ ve m. 167/ 1⁷² hükmü gereği, rehinli takip yapmadan kambyo senetlerine özgü takip yoluna da müracaat edebilir. Bu kanuni düzenlemelerden hareketle Yargıtay vermiş olduğu içtihadı birleştirme kararında durumu açıklayarak; İİK m. 45' te önce rehne başvurulması kuralına ve kuralın istisnalarına yer verilmiş olması karşısında, aynı anda tahsilde tekerrür etmek kaydıyla da olsa aynı alacaktan dolayı aynı borçluya karşı her iki takibe de aynı anda

12 HD., 2018/ 8685 E. 2018/ 3977 K. 02.05.2018 T. Aynı yönde kararlar için bkz. Yargıtay 12 HD., 2022/ 5341 E. 2022/ 13207 K. 13.12.2022 T.; Yargıtay 12 HD., 2021/ 409 E. 2021/ 6214 K. 09.06.2021 T.; Yargıtay 12 HD., 2020/ 3688 E. 2020/ 10839 K. 16.12.2020 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 16.12.2022.

⁶⁹ “ ... Her ne kadar yukarıda anılan kanun hükümleri uyarınca borç ipotek ile temin edilmiş olsa bile, elinde kambyo senedi bulunan alacaklı, kambyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takip yapabilirse de, somut olayda, öncelikle ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla takibe geçildiğinden, alacaklı tercih hakkını bu takip türünden yana kullanmış olup, aynı borca ilişkin olarak kambyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takip yapamaz. Bu durumda, rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takip sonucunda rehin tutarı borcu ödemeye yetmez ise, alacaklı kalan alacağını iflas veya haciz yolu ile takip edebilir. Bu husus kamu düzeni ile ilgili olup süresiz şikayete tabidir.

Bu durumda, şikayete konu Ankara 27. İcra Müdürlüğü'nün 2016/3784 Esas sayılı takip dosyasına konu borçla ilgili olarak, aynı icra müdürlüğünün 2016/3119-3120 Esasında kayıtlı ve derdest ipoteğin paraya çevrilmesi yolu ile yapılan takiplerin bulunduğu anlaşılmakla, mahkemece, mükerrer kambyo takibinin iptaline karar verilmesi gerekirken, yazılı gerekçe ile istemin reddi yönünde hüküm tesisi isabetsizdir...” Yargıtay 12 HD., 2018/ 10920 E. 2018/ 8383 K. 04.10.2018 T. Aynı yönde kararlar için bkz. Yargıtay 12 HD., 2021/ 5485 E. 2021/ 10711 K. 25.11.2021 T.; Yargıtay 12 HD., 2020/ 2083 E. 2020/ 10081 K. 19.11.2020 T.; Yargıtay 12 HD., 2018/ 9112 E. 2019/ 337 K. 16.01.2019 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 16.12.2022.

⁷⁰ RG. 16.07.2023 T., S. 32250.

⁷¹ İİK m. 45/ 3: “ Poliçe ve emre muharrer senetlerle çekler hakkındaki 167 nci madde hükmü mahfuzdur.”

⁷² İİK m. 167/ 1: “ Alacağı çek, poliçe veya emre muharrer senete müstenit olan alacaklı, alacak rehinle temin edilmiş olsa bile, bu bölümdeki hususi usullere göre haciz yolu ile veya borçlu iflasa tabi şahıslardan ise iflas yolu ile takipte bulunabilir.”

başvurulabileceği sonucuna varılamayacağı ifade edilmiştir⁷³. Zira “*tahsilde tekerrür olmamak*” kaydı, aynı borçluya karşı iki takibin aynı anda yapılabilmesi anlamına gelmemektedir. Aksi durum derdestlik kurumuna çarparak, türleri farklı olsa da aynı hukuki ilişkiden meydana gelen aynı alacak için iki takibin yürütülmesi sonucuna neden olmaktadır. Öte yandan Yargıtay’ın içtihadı birleştirme kararında vardığı sonuç, menfaatler dengesinin sağlanmasına uygun olduğu gibi; takip ekonomisi açısından da elzemdir⁷⁴. Zira henüz muvakkat rehin açığı belgesinin tanzim edilmediği bir noktada borçlunun rehinli malının dışında başka malvarlıkları üzerine başka bir takip ile haciz konulması, borçlu için aşırı bir yüküdür ve bu durum borçluyu cezalandırmak olmayan cebri icranın amacına da aykırıdır.

Netice olarak Yargıtay bizim de oldukça isabetli bulduğumuz şekilde; rehinle teminat altına alınmış ve kambiyo senedine de bağlanmış alacağın tahsil edilmesi amacıyla, borçlu aleyhine tahsilde tekerrür olmamak kaydı ile aynı anda ve sıra gözetilmeksizin hem rehnin paraya çevrilmesi yolu ile hem de kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takip yapılamayacağını içtihat etmiştir. Ancak aksi durum gerçekleşirse, kamu düzenine aykırılık söz konusu olduğu için süresiz bir şekilde icra mahkemesine şikayet yoluna başvurulabilir. Bu durumda karara göre, aleyhe başlatılan ikinci takibin iptal edilmesi sağlanabilir⁷⁵.

⁷³ “ ... Dolayısıyla alacaklı bu takip yollarından birini tercih ederek takip başlattığında bu icra takibi devam ederken aynı alacak için “tahsilde tekerrür olmamak” kaydı içerse bile diğer takip yoluna başvuramaz. Aksi halde aynı alacak için aynı borçluya karşı derdest bir icra takibi var iken mükerrer olarak ikinci bir takibin yapılması söz konusu olur. İcra takibinin türleri farklı olsa bile her iki icra takibindeki para alacağı da aynı hukuki ilişkiden doğmuş olduğundan derdestlik meydana gelir.

İcra ve İflas Kanunu sistemimizde alacaklı tarafından aynı borçlu aleyhine, aynı alacaktan dolayı tek takip yapılması asıl olup, “tahsilde tekerrür” kaydı içerse bile aynı anda iki takip yapılabilmesine ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Alacaklı tercih hakkını kullanarak rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takip yapması durumunda bu icra takibi sonucunda rehin tutarı borcu ödemeye yetmezse kalan alacağını haciz (veya iflas) yolu ile isteyebilir...” Yargıtay İBBGK., 2021/ 2 E. 2023/ 1 K. 20.01.2023 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 08.08.2023.

⁷⁴ “ ... Rehinle teminat altına alınmış ve ayrıca kambiyo senedine de bağlanmış alacağın tahsili amacıyla, tahsilde tekerrür etmemek kaydıyla borçlu aleyhine hem rehnin paraya çevrilmesi yolu ile hem de kambiyo senetlerine özgü haciz yolu ile takip başlatılması menfaatler dengesini bozacağı gibi takip ekonomisine de aykırıdır... Alacaklı tarafından aynı alacaktan dolayı aynı borçluya karşı ikinci kez takip yapılması, borçlunun fazladan icra takip masraflarına ve (alacaklı kendisini vekil ile temsil ettirmiş ise) icra vekâlet ücretine katlanmasına neden olur. Bu durumda icra takibinde menfaat dengesi bozulacağı gibi, cebri icra organları da gereksiz yere meşgul edilmiş olacağından adil yargılanmanın bir unsuru olan usul ekonomisine de aykırılık oluşturur...” Yargıtay İBBGK., 2021/ 2 E. 2023/ 1 K. 20.01.2023 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 08.08.2023.

⁷⁵ “ ... Rehinle teminat altına alınmış ve ayrıca kambiyo senedine de bağlanmış alacağın tahsili amacıyla, borçlu aleyhine tahsilde tekerrür olmamak kaydı ile aynı anda hem rehnin paraya

Rehlin paraya çevrilmesi yolu ile yapılan takipte rehinli malın bedelinin alacaklının alacağını kısmen veya tamamen karşılamaması üzerine icra dairesi tarafından düzenlenen rehin açığı belgesi, İcra ve İflas Kanunu'nda muvakkat rehin açığı belgesi ve kesin rehin açığı belgesi olmak üzere iki çeşit halinde hüküm altına alınmıştır. İİK m. 150/ f' de muvakkat rehin açığı belgesi, İİK m. 152' de de rehin açığı belgesi adı altında düzenleme yapılmıştır. Bu durumda İİK m. 152' de düzenlenen rehin açığı belgesi, kesin rehin açığı belgesine işaret etmektedir⁷⁶. Rehlin açığı belgesi düzenlenmesi, her iki türü açısından da, birer icra takip işlemidir⁷⁷. Zira bu belgeler alacaklının alacağına kısmen veya tamamen kavuşamadığını ortaya koyarak, başka bir takip ile alacağın tahsil edilmesine imkan tanımaktadır. Dolayısıyla muvakkat veya kesin rehin açığı belgesi, borçlunun icra yoluyla takip edilmesi durumunu bir sonraki aşamaya götürmektedir⁷⁸.

2. Muvakkat Rehlin Açığı Belgesi

Hukuk sistemimiz içerisinde rehin açığı belgesinin bir diğer türü olarak muvakkat rehin açığı belgesi kavramı, ilk kez, İcra ve İflas Kanunu'na 538 sayılı Kanun⁷⁹ ile 1965 yılında dahil olmuştur⁸⁰. Yürütülen rehlin paraya çevrilmesi yolu ile takipte, icra dairesinin yaptığı kıymet takdirine göre, rehinli malın bedelinin

çevrilmesi yolu ile hem de kambyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takip yapılması hâlinde borçlu şikâyet yolu ile icra mahkemesine başvurarak aleyhine başlatılan ikinci takibin iptalini isteyebilir. Bu husus kamu düzeni ile ilgili olup, süresiz şikâyet tabidir.

2004 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesi gereğince icra mahkemesi, icra ve iflas dairelerinin işlemlerine karşı yapılan şikâyetlerle, itirazları incelemeye görevli olup, takip hukukuna ilişkin kararlar verir. Borçlunun şikâyeti üzerine icra mahkemesince takibin iptaline verilecek olup, genel mahkeme gibi rehin hakkının iptali veya kambyo senedinin iptaline hükmedilmemektedir. İkinci takibin iptali üzerine, ilk takipte alacağının karşılanamaması hâlinde alacaklı dilerse (ilgili takip prosedürü içerisinde) diğer takip yoluna da başvurabilir. Alacaklı elindeki kambyo senedinin zamanaşımına uğrama ihtimalini de göz önünde tutarak belirtilen takip yollarından birini tercih etmekte serbesttir. Bu tercih hakkı Kanun'da alacaklıya bırakılmıştır..." Yargıtay İBBGK., 2021/ 2 E. 2023/ 1 K. 20.01.2023 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 08.08.2023.

⁷⁶ Çalışmamız içerisinde İcra ve İflas Kanunun lafzına bağlı olarak kesin rehin açığı belgesi yerine sadece rehin açığı belgesi kavramı kullanılmıştır.

⁷⁷ Korkmaz, s. 193; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 46; Bilge Umar, **İcra ve İflas Hukukunun Tarihi Gelişmesi ve Genel Teorisi**, İzmir 1973 (Kısaltma: Tarihi Gelişme), s. 173.

⁷⁸ Umar, **Tarihi Gelişme**, s. 203.

⁷⁹ RG. 06.07.1965 T., S. 11946.

⁸⁰ Gürdoğan, **Rehin**, s. 94; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 46; Tunç Yücel, s. 127; Talih Uyar, Alper Uyar, Cüneyt Uyar, **İcra ve İflas Hukuku Şerhi C. II- İİK 83- 170**, Ankara 2014 (Kısaltma: C. II), s. 2841. Muvakkat rehin açığı belgesinin, Mehaz Kanun karşısında İcra ve İflas Hukuku sistemimizi, diğer örneklerle birlikte, daha üstün bir hale getirmesi hakkında bkz. Budak, s. 23.

alacağı karşılamaya yetmeyeceği anlaşıldığında, muvakkat rehin açığı belgesi düzenlenebilecektir. İİK m. 150/ f⁸¹ hükmünde düzenlenen muvakkat rehin açığı belgesi, rehinle teminat altına alınmış alacak için önce rehlin paraya çevrilmesi yoluyla takip yapma kuralının istisnalarından da biridir⁸². Zira muvakkat rehin açığı belgesi tanziminde, alacaklının önce rehinli takip yapma kuralından olumsuz yönde etkilenmemesi ve borçlunun diğer alacaklılarına karşı korunması gayesi vardır⁸³.

Muvakkat rehin açığı belgesinin düzenlenmesi, İİK m. 152/ 2⁸⁴ açısından da gündeme gelmektedir. Zira irat senedi veya taşınmaz mükellefiyeti gibi kişisel sorumluluk yaratmayan teminatlar ile alacak güvence altına alınmışsa, muvakkat rehin açığı belgesi düzenlenmesi mümkün olamaz⁸⁵.

Muvakkat rehin açığı belgesinin düzenlenmesinde icra müdürüne yol gösterici olacak şekilde İcra ve İflas Kanunu Yönetmeliği yardımcı olmaktadır. Bu minvalde İİK Yön. m. 53⁸⁶ hükmünde muvakkat rehin açığı belgesinin bedava ve pulsuz bir belge olarak iki nüsha şeklinde düzenlenip, bir nüshasının icra takip dosyasında saklanmak üzere bırakılacağı belirtilmiştir. Alacaklının talebine rağmen icra dairesi belgeyi düzenlemezse, “ *hakkın yerine getirilmemesi*” sebebine dayanılarak süresiz şikayet yoluna başvurulabilir⁸⁷. Belgede hangi hususların yazılması gerektiği konusuna da Yönetmeliğin aynı maddesi açıklama getirerek; icra

⁸¹ İİK m. 150/ f: “ Alacaklının satış talebinden sonra takdir edilen ve kesinleşen kıymete göre merhunun alacağı karşılamıyacağı anlaşılırsa, alacaklının talebi üzerine kendisine açık kalan miktar için bir muvakkat rehin açığı belgesi verilir.

Alacaklı, bu belgeye dayanarak borçlunun diğer mallarının haczini icra memurundan talebedebilir ve 100 üncü maddedeki esaslar dahilinde diğer alacaklıların haczine iştirak edebilir. Bu takdirde alacaklı, rehlin satışı neticesinde, alacağının tahsil edilemeyen kısmını borçlunun diğer mahcuz mallarından rüçhansız olarak alır.”

⁸² Muşul, **Esaslar**, s. 501; Timuçin Muşul, **İcra ve İflas Hukuku, C. II**, Ankara 2013 (Kısaltma: C. II), s. 1026; Muşul, **Rehin**, s. 377; Özbay/ Çelik, s. 8; Yağcı, s. 328.

⁸³ Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz, s. 413; Gürdoğan, **Rehin**, s. 94; Korkmaz, s. 190; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes, s. 344- 345; Tunç Yücel, s. 127; Yağcı, s. 328.

⁸⁴ İİK m. 152/ 2: “ Alacağı irat senedinden veya bir taşınmaz mükellefiyetinden doğmayan alacaklı, bu suretle tahsil edemediği alacağı için borçlunun sıfatına göre iflas veya haciz yoluna gidebilir.”

⁸⁵ Budak, s. 23; Deynekli, **İpotek**, s. 228; Gürdoğan, **Rehin**, s. 95; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 62; Özbay/ Çelik, s. 10; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 47; Yağcı, s. 330. Ayrıca konu hakkındaki 538 sayılı kanunun TBMM Adalet Komisyonu Gerekçesi için bkz. Kuru, **C. II**, s. 2481- 2482.

⁸⁶ İİK Yön. m. 53: “ Alacaklıya, satış talebinden sonra, isteği üzerine verilen bedava ve pulsuz bir belge olup, bu belgeye, dosya numarası; alacaklı ve borçlunun adı ve soyadı; alacağın miktarı, rehnedilenin takdir edilen kıymeti ve kıymete göre açık kalan miktar ve ne için verildiği; bu belgenin kanunî dayanağı yazılır; belge, icra müdürü tarafından imzalanır ve mühürlenir. Bu belge iki nüsha olarak düzenlenir, biri dosyasında saklanır.”

⁸⁷ Deynekli, **İpotek**, s. 227; Özbay/ Çelik, s. 10; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 47 dn. 146; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2841.

takip dosya numarası, takibin tarafları alacaklı ve borçlunun ad ve soyad bilgileri, takip konusu alacağın miktarı, rehinli malın kıymet takdiri ve satış bedeli, şayet rehinli mal satılamamışsa bunun nedeni, karşılanamayan alacak miktarı ve belgenin neden verildiği ile belgenin yasal dayanağı hususlarının kaydedileceğini belirtmiştir. Ayrıca belgenin altı icra müdürü tarafından imza edilip, mühürlenecektir.

Muvakkat rehin açığı belgesi, alacaklının talebi ile ve bizzat borçlunun borcu için, borçlu adına düzenlenmektedir. Zira borçlunun borçtan şahsen sorumlu olması durumu söz konusudur. Rehin teminatının üçüncü kişi tarafından verilmiş olduğu durumlarda ise, üçüncü kişinin sorumluluğu ancak verdiği teminat kadar sınırlı olacaktır⁸⁸. Dolayısıyla üçüncü kişi aleyhine muvakkat rehin açığı belgesi düzenlenemez⁸⁹.

Muvakkat rehin açığı belgesi alacaklıya çeşitli imkanlar tanımaktadır. Bu minvalde alacaklı bu belge ile borçlunun haczi mümkün diğer malvarlığı değerleri üzerine haciz koydurabilir. Hatta alacaklı muvakkat rehin açığı belgesi ile yeni bir takip yapmak zorunda kalmadan⁹⁰; borçlunun diğer alacaklılarının haczine İİK m.

⁸⁸ “ ... ipotek veren 3. kişinin kalan kısımdan sorumlu olacağına dair bir düzenlemenin bulunmadığı, ipotek veren 3. kişinin sorumluluğu aynı sorumluluk olup ipotek konusu taşınmazın değeri ile sınırlı olduğu...” Yargıtay 19 HD., 2015/ 7552 E. 2015/ 16000 K. 02.12.2015 T. Aynı yönde kararlar için bkz. Yargıtay 19 HD., 2016/ 180 E. 2016/ 8799 K. 12.05.2016 T.; Yargıtay 19 HD., 2013/ 6647 E. 2013/ 10963 K. 12.06.2013 T. “ ... İpotekli taşınmazların maliki, A.A.'nın sorumluluğu satış bedeli ve satışı yapılamayan diğer ipotekli 3 taşınmazla sınırlı olup, bunun dışında bir yükümlülüğü yoktur. İpotekli taşınmazlarla karşılanamayan alacak kısmı, asıl borçlunun kişisel borcu olup ipotek verenden istenemez. İİK'nun 150/f maddesi gereğince muvakkat rehin açığı belgesi asıl borçlu için düzenlenir. İpotek veren 3. kişi için düzenlenemez. Kaldı ki, ipotekli taşınmazlardan henüz 3 adedi satılmamıştır. Dolayısıyla ipotek veren A.A.'ın şahsi sorumluluğuna gidilerek mallarına haciz konamaz. Mahkemenin bu yöne ilişkin asıl davanın kabulü kararında bir isabetsizlik yoktur...” Yargıtay 12 HD., 2012/ 18269 E. 2012/ 25827 K. 11.09.2012 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 18.12.2022.

⁸⁹ Korkmaz, s. 210; Baki Kuru, **İcra ve İflas Hukuku El Kitabı**, İstanbul 2013 (Kısaltma: El Kitabı), s. 1026, dn. 32; Yağcı, s. 329; Yılmaz, **İİK Şerh**, s. 815.

⁹⁰ Budak, s. 22; Deynekli, **İpotek**, s. 228; Gürdoğan, **Rehin**, s. 95; Kuru, **C. III**, s. 2481 dn. 31; Kuru, **El Kitabı**, s. 1026; Kuru, **İcra- İflas**, s. 447; Muşul, **C. II**, s. 1026; Muşul, **Esaslar**, s. 502; Muşul, **Rehin**, s. 377- 378; Özbay/ Çelik, s. 19; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes, s. 344- 345; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2841; Yağcı, s. 330. Yargıtay bazı kararlarında, alacaklının bu durumda genel haciz yolu ile takip yapmasında herhangi bir sakınca olmadığı yönünde kararlar vermiştir: “ ...alacağın rehin tutarı ile karşılanamayacağının anlaşılması ve bunun belirgin olması durumunda tahsilde tekrerrür olmamak kaydı ile haciz yolu ile takip yapılmasında usulsüzlük bulunmamaktadır...” Yargıtay HGK, 2001/ 12- 354 E. 2001/ 367 K. 18.04.2001 T. Aynı yönde kararlar için bkz. Yargıtay 12 HD., 2022/ 8434 E. 2023/ 1299 K. 02.03.2023 T.; Yargıtay 12 HD., 2015/ 7970 E. 2015/ 18829 K. 02.07.2015 T.; Yargıtay 12 HD., 2009/ 12631 E. 2009/ 21700 K. 05.11.2009 T.; Yargıtay 12 HD., 2004/ 22472 E. 2004/ 27334 K. 29.12.2004 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 18.12.2022.

100 gereği iştirak de edebilir. Öte yandan muvakkat rehin açığı belgesi, ilam niteliğinde bir belge değildir. Dolayısıyla alacaklı muvakkat rehin açığı belgesi ile borçluya karşı ilamlı takip başlatamaz⁹¹.

Alacaklı elindeki muvakkat rehin açığı belgesi ile rehinli mal paraya çevrildikten sonra alacağın karşılanamamış kısmı net bir şekilde anlaşılmadıkça, haczettirdiği malların satışını isteyemez⁹². Ancak diğer alacaklılar, bu dönemde satış talebinde bulunabilirler. Haczedilen malların, rehinli alacaklı üzerine pay düşecek şekilde paraya çevrilmesi üzerine satış bedeli icra dairesinde tutulmalıdır⁹³. İcra dairesi satış bedelini, rehinli malın satılması sonucu alacağın karşılanmayan kısmının kesinleşmesi anına kadar kendi nezdinde tutabilir. Zira rehin açığı kesinleştiği andan itibaren, alacaklının alacağının açık kalan kısmı kendisine verilecektir⁹⁴.

Muvakkat rehin açığı belgesi düzenlenmesine bağlı önemli sonuçlardan bir diğeri, konut finansmanından kaynaklanan ve rehinle güvence altına alınmış alacaklarla veya Toplu Konut İdaresi Başkanlığı tarafından rehinle güvence altına alınan alacaklarla ilgilidir. İİK m. 45/ 2⁹⁵ ile söz konusu alacaklar açısından, haciz yolu ile takip veya rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takip yollarından birinin seçilebilmesi mümkün hale gelmiştir. Alacaklı bu takip yollarından birini başlatmışsa, başlattığı takip nihayete ermeden diğer takip yoluna başvuramaz⁹⁶. Bu noktada alacaklının haciz yolu ile takibe girişip, rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takibe başvurabilmesi için; ilk başlatılan takibin sona ermesi gerektiği doktrinde ileri sürülmüştür⁹⁷. Diğer bir ifade ile başlatılan haciz yolu ile takibin aciz vesikası

⁹¹ Deynekli, **İpotek**, s. 228.

⁹² Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 27; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 63.

⁹³ Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz, s. 413; Deynekli **İpotek**, s. 228; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 63; Kuru, **C. III**, s. 2481; Kuru, **El Kitabı**, s. 1026; Muşul, **C. II**, s. 1026; Muşul, **Rehin**, s. 377; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2841; Yağcı, s. 330.

⁹⁴ Budak, s. 22; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 27; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 48; Yağcı, s. 331.

⁹⁵ İİK m. 45/ 2: “ 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 38/A maddesinin birinci fıkrasında tanımlanan konut finansmanından kaynaklanan rehinle temin edilmiş alacaklar ile Toplu Konut İdaresi Başkanlığının rehinle temin edilmiş alacaklarının takibinde, rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip yapılabilir veya haciz yoluna başvurulabilir.” 5582 sayılı Konut Finansmanı Sistemine İlişkin Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun m. 1 ile İİK m. 45/ 2’ ye eklenen fıkra da 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 38/A maddesinin birinci fıkrasındaki hüküm; 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu yürürlükten kalkarak yerine 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu yürürlüğe girmesiyle yeni Kanunda 57. maddede düzenlenmiştir.

⁹⁶ Işık, **Aciz Belgesi**, s. 63.

⁹⁷ Budak, s. 36; Deynekli, **İpotek**, s. 74.

düzenlenerek sona ermesi gerekir. Ancak alacaklı ilk takibine yönelik seçim hakkını haciz yolu ile takipten yana değil de rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takipten yana kullandıysa; bu takip muvakkat rehin açığı belgesi tanzimi ile neticelenmedikçe haciz yolu ile takibe girişemeyecektir⁹⁸.

Alacaklının İİK m. 45/ 2 kapsamındaki alacaklar için sahip olduğu rehinli takip ile haciz yolu ile takip yapma konusundaki seçim hakkını, haciz yolu ile takibi seçerek kullandığı durumda varılan sonuca katılmak kanaatimizce mümkün görünmemektedir⁹⁹. Zira rehin konusu olan taşınır veya taşınmaz malın, borçluya veya üçüncü bir kişiye ait olması durumuna göre farklı değerlendirmeler yapılması gerekir. Bu noktada rehinli mal borçluya aitse, alacaklının başlattığı haciz yolu ile takipte bu malın haczedilip satılması söz konusu olacak; rehinli bu malın paraya çevrilmesi üzerine de alacaklı hala alacaklarına kavuşamamışsa, kendisine doğrudan aciz vesikası düzenlenip verilecektir. Fakat rehinli malın üçüncü kişiye ait olması durumunda, alacaklı önce haciz yoluyla takip yaparak aciz vesikasını temin edecek; daha sonra rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takibe girişebilecektir.

3. Kesin Rehin Açığı Belgesi

a. Şartları ve Düzenlenmesi

Kesin rehin açığı belgesi veya rehin açığı belgesi, rehin konusu taşınır veya taşınmaz malın paraya çevrilmesi sonucunda alacaklının karşılanamayan alacağı için ya da tüm alacak için icra dairesi tarafından düzenlenen bir belgedir. İİK m. 152¹⁰⁰, de hüküm altına alınan rehin açığı belgesi, rehinli malın bedeli alacağın tamamını karşılamaya yetmezse, alacaklının alacağından açık kalan kısım için tanzim edilir.

⁹⁸ Deynekli, **İpotek**, s. 74; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 63.

⁹⁹ Aynı yönde görüş için bkz. Işık, **Aciz Belgesi**, s. 63- 64.

¹⁰⁰ İİK m. 152/ 1: “ *Rehin, satış isteyen alacağına derece itibarıyla rüçhanı olan diğer rehinli alacakların tutarından fazla bir bedelle alıcı çıkmamasından dolayı satılamazsa veya satılıp da tutarı takip olunan alacağa yetmezse, alacaklıya bütün veya geri kalan alacağı için bir belge verilir.*

Alacağı irat senedinden veya bir taşınmaz mükellefiyetinden doğmıyan alacaklı, bu suretle tahsil edemediği alacağı için borçlunun sıfatına göre iflas veya haciz yoluna gidebilir.

Alacaklı, satış yapılmamışsa artırma gününden, satış yapılması halinde satışın kesinleşmesi tarihinden itibaren bir sene içinde haciz yolu ile takip talebinde bulunursa yeniden icra veya ödeme emri tebliğine lüzum yoktur.

Rehin açığı belgesi, borç ikrarını mutazammın senet mahiyetindedir.”

Öte yandan rehin konusu mal, paraya çevirme talebinde bulunan alacaklının alacağına “ *derece itibariyle rüçhanı olan diğer rehinli alacakların*” toplam alacaklarından daha fazla bir bedel ileri süren olmadığı için satılamazsa, tüm alacak için düzenlenir. Rehlin açığı belgesine “ *kesin*” şeklinde vasıflandırma yapılmasının nedeni ise, yapılan rehinli takip sonunda rehinli malın satılıp, değerinin takip konusu alacağı karşılamadığının kesin olarak ortaya çıkmasından dolayıdır¹⁰¹.

Rehin açığı belgesinin nasıl düzenlenmesi gerektiği İcra ve İflas Kanunu Yönetmeliğinde belirtilmiştir. Bu minvalde İİK Yön. m. 54¹⁰², e göre, rehin açığı belgesi bir nüshası icra takip dosyasında saklanmak üzere, iki nüsha olarak düzenlenir. Belgede, icra takibinin dosya numarası, takibin tarafları olan alacaklı ve borçlunun ad ve soyadları, takip konusu alacağın miktarı, rehinli malın kıymet takdiri ve satış bedeli, satış gerçekleştirilmezse açık kalan alacak miktarı ve belgenin neden verildiği ile yasal dayanağı kaydedilir. Ayrıca belgenin icra müdürü tarafından imzalanıp, mühürlenmesi gerekir.

Rehin açığı belgesi, rehin konusu taşınır veya taşınmaz malın maliki üçüncü kişi olsa dahi; sadece borçlu aleyhine düzenlenebilir¹⁰³. Ayrıca rehinli malın malikinin üçüncü kişi olduğu durumlarda, alacaklı, alacağının karşılanmayan kısmı

¹⁰¹ Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz, s. 413; **Deynekli, İpotek**, s. 229; Korkmaz, s. 74; Kuru, **C. III**, s. 2482; Kuru, **El Kitabı**, s. 1027; Özbay/ Çelik, s. 11; Yağcı, s. 315.

¹⁰² İİK Yön. m. 54: “ *Alacaklıya, rehnedilenin satılıp da satış bedelinin alacağın tamamını karşılamaması veya hiç satılamaması halinde bedava ve pulsuz olarak verilen bir belge olup, bu belgeye, dosya numarası; alacaklı ve borçlunun adı ve soyadı; alacağın miktarı; rehnedilenin takdir edilen kıymeti; satış tutarı; satış yapılamamışsa sebebi; geriye kalan alacak miktarı ve ne için verildiği; kanunî dayanağı yazılır; belge, icra müdürü tarafından imzalanır ve mühürlenir. Bu belge iki nüsha olarak düzenlenir, biri dosyasında saklanır.*”

¹⁰³ “ ...İİK'nun 152/1. maddesi uyarınca; rehin, satış isteyen alacağına derece itibariyle rüçhanı olan diğer rehinli alacakların tutarından fazla bir bedelle alıcı çıkmamasından dolayı satılamazsa veya satılıp da tutarı takip olunan alacağa yetmezse, alacaklıya bütün veya geri kalan alacağı için bir belge verilir.

İpotekli taşınmaz maliki üçüncü kişinin sorumluluğu, ipotekli taşınmaz ile sınırlıdır. Bu nedenle, ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla taşınmazın satılması halinde sorumluluğu kalmayacağından, bir diğer anlatımla borçtan şahsen sorumlu olmadığından, hakkında İİK'nun 152. maddesi uyarınca rehin açığı belgesi düzenlenemez. Bu maddeye göre düzenlenen rehin açığı belgesi ile ancak asıl borçlu aleyhine takip yapılması mümkün olup, borçtan şahsen sorumlu olmayan ipotekli taşınmaz maliki 3. kişinin mal varlığına başvurulamaz...” Yargıtay 12 HD., 2015/ 27301 E. 2016/ 4516 K. 18.02.2016 T. Aynı yönde kararlar için bkz. Yargıtay 12 HD., 2015/ 31460 E. 2016/ 11537 K. 19.04.2016 T.; Yargıtay 12 HD., 2015/ 31604 E. 2016/ 3321 K. 10.02.2016 T.; Yargıtay 12 HD., 2014/ 28490 E. 2015/ 2150 K. 28.01.2015 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 19.12.2022.

için üçüncü kişi aleyhine herhangi bir takip de yapamaz¹⁰⁴. Aksi durumda; üçüncü kişi adına rehin açığı belgesi düzenlenmişse veya üçüncü kişi aleyhine takip yapılmışsa, şikayet yolu ile hem takibin hem de rehin açığı belgesinin iptal edilmesi sağlanabilir¹⁰⁵.

Rehinli taşınır veya taşınmaz üzerinde sadece tek bir alacaklının değil, birden fazla alacaklının alacak hakkı bulunabilir. Bu durumda tek bir alacaklının takip başlatması ve fakat diğer alacaklıların takibe katılmaması halinde; rehin açığı belgesinin hangi alacaklıya veya alacaklılara verileceği tartışma konusu olmuştur. İsviçre hukuku doktrinde alacaklının başlattığı takibe katılmayan veya takip başlatmayan alacaklıya rehin açığı belgesinin verilemeyeceği; ancak mükellefiyetler listesinde kaydı olan ve vadesi gelmiş alacaklar için rehin açığı belgesinin verilebileceği ileri sürülmüştür¹⁰⁶. Türk hukuk doktrinde ise konu ile ilgili tartışma, rehinli malın satılıp satılamamasına göre ele alınmıştır. Bu minvalde bizim de katıldığımız ve ağırlıklı olarak benimsenen görüşe göre¹⁰⁷; rehinli mal satılamamışsa, sadece takip başlatan alacaklıya rehin açığı belgesi verilebilir. Takip başlatan alacaklıdan derece itibariyle önce veya sonra olsa dahi diğer alacaklıların hiçbirine rehin açığı belgesi verilmeyecektir. Ancak rehinli takip sonucunda rehinli mal satılır ise, takip başlatan alacaklıdan derece itibariyle rüçhanı olan diğer alacaklılar için rehin açığı belgesi düzenlenemez. Oysa takip başlatan alacaklı ile aynı derecede olan veya alacağına kısmen ya da tamamen kavuşamayan ve derece itibariyle daha sonra gelen alacaklılardan, alacağının ödenme zamanı gelenlere rehin açığı belgesinin

¹⁰⁴ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 23; Deynekli, **İpotek**, s. 232; Gürdoğan, **Rehin**, s. 103; Özbay/ Çelik, s. 14; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 39; Yılmaz, **İİK Şerh**, s. 838.

¹⁰⁵ “ ...Diğer taraftan 31.10.2012 tarihinde alacaklının, ipoteğin paraya çevrilmesi yolu ile başlattığı takipte, borçlu K1, taşınmazın asıl borçlunun borcuna karşılık ipotek eden malik olarak üçüncü kişi konumunda olup, icra dosyasında yapılan ihale sonucu, taşınmazın ipotek borç bedelini tam karşılamadığı anlaşılmakla İİK.nun 152. maddesi gereğince kesin rehin açığı belgesinin asıl ipotek borçlusu adına düzenlenmesi gerekir. Zira üçüncü kişinin bu borçtan sorumluluğu taşınmazının ihale bedeli ile sınırlıdır.

Bu durumda, mahkemece, borçlu K1 adına rehin açığı belgesi düzenlenemeyeceğinden şikayetin kabulü ile 28.02.2014 tarihli kesin rehin açığı belgesinin K1 hakkındaki kısmının iptaline karar verilmesi gerekirken, yazılı gerekçe ile aksi yönde hüküm tesisi de isabetsizdir...” Yargıtay 12 HD., 2015/ 2979 E. 2015/ 5357 K. 10.03.2015 T. Aynı yönde kararlar için bkz. Yargıtay 12 HD., 2018/ 15425 E. 2018/ 13566 K. 17.12.2018 T.; Yargıtay 12 HD., 2015/ 2168 E. 2015/ 4534 K. 03.03.2015 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 19.12.2022.

¹⁰⁶ Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Üstündağ, **İcra**, s. 331- 332.

¹⁰⁷ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 22; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 66; Özbay/ Çelik, s. 12; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 38; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2892; Üstündağ, **İcra**, s. 416- 417; Yağcı, s. 316.

düzenlenip verilmesi gerekir. Ancak henüz alacağının ödenme zamanı gelmeyen alacaklılar için rehin açığı belgesi verilmeden; sadece kavuşulamayan alacak kısmına işaret eden bir belge verilebilecektir.

Alacaklının başlattığı rehinli takibe dahil olan veya olmayan diğer alacaklılar hakkında rehin açığı belgesinin düzenlenip düzenlenemeyeceği konusunda ileri sürülen diğer bir görüşe göre¹⁰⁸; rehinli herhangi bir alacaklıya takip yapmamış olmasına rağmen rehin açığı belgesinin verilmesi durumunda, önce rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip yapma kuralına dair istisna getirilmiş olacaktır.

Rehin açığı belgesi, icra dairesi tarafından düzenlenip alacaklıya verilir. Ancak uygulamada genellikle, icra dairesi tarafından resen değil de; alacaklının talebi üzerine düzenlenip verildiği görülmektedir. Rehlin açığı belgesi düzenlenmesi adına tüm şartlar oluşmasına rağmen icra dairesinin bu belgeyi düzenleyip vermemesi veya alacaklının talebine rağmen belgenin düzenlenmemesi, “ *hakkın yerine getirilmemesi*” kapsamında süresiz bir şikayet sebebi oluşturabilir¹⁰⁹. Öte yandan rehin açığı belgesi, rehinli mal paraya çevrilmemişse ihale tarihinden; paraya çevrilmişse de paylaştırmanın hemen ardından düzenlenebilir¹¹⁰. Kendi aleyhine olacak şekilde rehin açığı belgesinin tanzim edildiğini bilmeyen borçlu hakkında bu belge ile takip yapılması söz konusu olursa; rehin açığı belgesinin düzenlenmesi için gereken şartların tamamlanmadığı gerekçesiyle, borçlu tarafından takip devam ederken şikayet yoluna başvurulabilir¹¹¹.

b. Hüküm ve Sonuçları

Borç ödemedenden aciz vesikasında olduğu gibi rehin açığı belgesinde de, kanunun bu belgeye bağladığı bazı hüküm ve sonuçlar vardır. Ancak rehin açığı belgesinin hüküm ve sonuçları sadece takip hukukuna özgüdür; dolayısıyla rehin açığı belgesinin maddi hukuka veya kamu hukukuna özgü hüküm ve sonuçları

¹⁰⁸ Korkmaz, s. 111- 113; Tunç Yücel, s. 126.

¹⁰⁹ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 22; Deynekli, **İpotek**, s. 229; Gürdoğan, **Rehin**, s. 96; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 37; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2892; Yağcı, s. 316.

¹¹⁰ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 21- 22; Gürdoğan, **Rehin**, s. 96; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 37.

¹¹¹ Üstündağ, **İcra**, s. 332.

yoktur¹¹². Bu haliyle rehin açığı belgesinin sonuçlarının aciz vesikasının sonuçlarına göre daha sınırlı olduğunu söylemek gerekir¹¹³.

Alacağı rehinle güvence altına alınmış olan alacaklı borçlusuna karşı İİK m. 45 gereği, önce rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takip yapabilecek; ancak yaptığı takipte alacağı kısmen veya tamamen karşılanamazsa, sonra haciz veya iflas yollarından birine girişebilecektir¹¹⁴. Rehinli takipte alacağı karşılanamayan alacaklıya rehin açığı belgesi verilir. Bu belge takibin niteliği sebebiyle borçlunun aczini değil, aynı teminatın borcu karşılamaya yetmediğini göstermektedir ve bu açıdan da bir ispat aracıdır¹¹⁵.

Rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takip yapıp alacağına kavuşamayan alacaklının rehin açığı belgesi ile diğer takip yollarına başvurabilmesi için; alacağın İİK m. 152/ 2' ye göre *irat senedi* veya *taşınmaz mükellefiyetinden* doğmamış olması gerekir. Zira irat senedi veya taşınmaz mükellefiyeti, borçlunun şahsi sorumluluğuna yol açmayan ipotek çeşitlerindendir. İrat senedi ve taşınmaz mükellefiyetinde taşınmazla sınırlı bir sorumluluk vardır ve rehinli takip yapılması ile aynı hak tamamen sona erer¹¹⁶. Alacaklının başkaca bir şahsi hakkı da mevcut olmadığından, borçlusuna karşı haciz yoluyla takip yapabilmesi mümkün olmaz¹¹⁷. Haliyle rehin açığı belgesi ile borçluya karşı başka bir takip yapılabilmesi, şahsi sorumluluk meydana getiren *ipotek*, *ipotekli borç senedi* veya *taşınır rehni* gibi rehin çeşitlerinin birinden doğan alacağın varlığına bağlıdır¹¹⁸.

¹¹² Deynekli, **İpotek**, s. 230; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 299.

¹¹³ Üstündağ, **İcra**, s. 332, Yağcı, s. 316.

¹¹⁴ Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz, s. 413; Deynekli, **İpotek**, s. 213- 232; Kuru, **C. III**, s. 2482; Kuru, **El Kitabı**, s. 1027; Kuru, **İcra- İflas**, s. 447; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 344.

¹¹⁵ Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 33; Gürdoğan, **Rehin**, s. 96; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 36; Üstündağ, **İcra**, s. 394. “ ... *Rehin açığı belgesi icra hukuk mahkemelerinde görülen itirazın kaldırılması davalarında alacağın ispatı için yeterli bir belge kabul edilebilirse de ilamsız takibe ilişkin itirazın iptali davalarında borçlunun borcunu gösteren kesin bir delil olmadığı, bu itibarla davacı bankanın davalı borçludan alacağının dava konusu takip tarihi itibarıyla bilirkişi tarafından hesaplanması gerektiği* ...” Yargıtay 19 HD., 2018/ 2703 E. 2019/ 5595 K. 18.12.2019 T. (www.kazanci.com) ET. 20.12.2022.

¹¹⁶ Işık, **Aciz Belgesi**, s. 69.

¹¹⁷ Gürdoğan, **Rehin**, s. 102; Üstündağ, **İcra**, s. 332.

¹¹⁸ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 23; Deynekli, **İpotek**, s. 233; Kuru, **C. III**, s. 2483; Kuru, **El Kitabı**, s. 1027; Tunç Yücel, s. 40- 43; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2894.

Alacağı rehinle güvence altına alınan alacaklı, borçluya karşı rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takibi, şartları dahilinde, dilerse ilamlı dilerse de ilamsız takip olarak başlatabilir. Takibin sonunda alacağına kavuşmadığında icra dairesi tarafından düzenlenip kendisine verilen rehin açığı belgesi ile yine şartları dahilinde, dilerse ilamsız takip dilerse de ilamlı takip yapabilir. Zira İİK m. 152/ 3¹¹⁹ hükmünde hem ödeme emri hem de icra emri lafzı kullanılarak, alacaklının ilamlı takip başlatabileceğine imkan tanınmış olmaktadır. Ancak alacaklının ilk başlattığı takip rehnin paraya çevrilmesi yoluyla ilamsız takip ise, alacaklı artık rehin açığı belgesi ile ilamlı takip yapamaz; dilerse sadece genel haciz yolu ile ilamsız takip yapabilir¹²⁰. Alacaklının ilk başlattığı takibin rehnin paraya çevrilmesi yoluyla ilamlı takip olması durumunda ise, rehin açığı belgesi ile ilamlı takip de yapabilir¹²¹.

Rehin açığı belgesinin hüküm ve sonuçlarından biri, alacaklının elindeki rehin açığı belgesi ile bir yıl içerisinde haciz yolu ile takip yapması durumunda, borçluya icra veya ödeme emri gönderilmek zorunluluğunun olmamasıdır¹²². Söz

¹¹⁹ İİK m. 152/ 3: “ Alacaklı, satış yapılmamışsa artırma gününden, satış yapılması halinde satışın kesinleşmesi tarihinden itibaren bir sene içinde haciz yolu ile takip talebinde bulunursa yeniden icra veya ödeme emri tebliğine lüzum yoktur.”

¹²⁰ Kuru, C. III, s. 2485; Kuru, *El Kitabı*, s. 1027; Yılmaz, *İİK Şerh*, s. 839.

¹²¹ “ ... İcra Müdürlüğü'nün 2010/5328 E.sayı dosyasında başlatılan ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla ilamlı takipte alınan rehin açığı belgesine dayanılarak, rehin açığı belgesinde adı geçenlere karşı Örnek 4-5 icra emri düzenlenmek suretiyle ilamlı takip başlatıldığı,... İpoteğin paraya çevrilmesi yoluyla başlatılan ilamlı takip sonucunda alınan rehin açığı belgesiyle ilamlı takip yapılabilir. Bu nitelikteki takip nedeniyle verilen rehin açığı belgesi takip hukuku açısından ilam niteliğinde olup içerisinde yazılı alacağın varlığı ve miktarı icra mahkemesince tartışılmaz ise de; borçlu dayanak belgedeki alacağın miktarını asliye hukuk mahkemesinde dava konusu yapmıştır... ” Yargıtay 8 HD., 2016/ 14250 E. 2017/ 441 K. 19.01.2017 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 20.12.2022.

¹²² “ ... İİK.nun 152. maddesi; "Rehin, satış isteyen alacağına derece itibarıyla rüchani olan diğer rehinli alacakların tutarından fazla bir bedelle alıcı çıkmamasından dolayı satılmazsa veya satılıp da tutarı takip olunan alacağa yetmezse, alacaklıya bütün veya geri kalan alacağı için bir belge verilir. Alacağı irat senedinden veya bir taşınmaz mükellefiyetinden doğmayan alacaklı, bu suretle tahsil edemediği alacağı için borçlunun sıfatına göre iflas veya haciz yoluna gidebilir. Alacaklı, satış yapılmamışsa artırma gününden, satış yapılması halinde satışın kesinleşmesi tarihinden itibaren bir sene içinde haciz yolu ile takip talebinde bulunursa yeniden icra veya ödeme emri tebliğine lüzum yoktur. Rehin açığı belgesi, borç ikrarını mutazammın senet mahiyetindedir" hükmünü ihtiva eder.

Öte yandan, madde hükmünde ifade olunan bu bir yıllık süre, rehin açığı belgesi, satış yapılamaması nedeniyle verilmiş ise artırma gününden, malın satılıp da satış tutarının takip olunan alacağa yetmemesi nedeniyle verilmiş ise satışın kesinleşmesi tarihinden itibaren işlemeye başlar. (Yargıtay 12. H.D. 4.10.1995, 12269/12904 – Uyar 8. Cilt s. 12618 – 12619) (Prof. Dr. Baki Kuru İcra ve İflas Hukuku El Kitabı sf:1027, Dipnot 34– 2013 ikinci baskı)

Somut olayda alacaklının dava dışı borçlu aleyhine taşınır rehninin paraya çevrilmesi yolu ile başlattığı ilamsız takip dosyasında yer alan 30.07.2019 tarihli müdürlük talep yazısına göre bir kısım hacizli menkul mala dair yapılan satışların 26.07.2019 tarihinde kesinleştiği ve 05.08.2019 tarihli müdürlük kararına göre ise bir kısım menkul mala dair yapılan satışların da satış bedellerinin ipotek bedelini dahi karşılamadığının ifade olunduğu, akabinde aynı takip dosyasından 05.08.2019 tarihli

konusu bir yıllık süre, İİK m. 152/ 3' e göre satışın yapılmadığı ihtimalde artırma gününden, satışın yapılması halinde ise satışın kesinleşmesi tarihinden itibaren işlemeye başlar. Alacaklının bu zaman aralığında doğrudan haciz isteyebilmesi mümkün ise de; haciz talebinin, rehinle karşılanamayan alacak için başlatılan yeni takip dosyasından yapılması gerekir¹²³. Yeni bir takip yapılmadan, aynı rehinli takip dosyasında haciz istenmesi durumu kamu düzenine ilişkin süresiz bir şikayet sebebi oluşturmaktadır¹²⁴.

Rehin açığı belgesi ile ilamlı veya ilamsız icra takibi başlatılmadan önce borçlu, alacaklının alacağının karşılanmayan kısmını ödeyebilir. Borçlunun borcu ifa etmesine rağmen alacaklı yine de ilamlı veya ilamsız icra takibi başlatıp haciz talep etmişse, İİK m. 71 gereği icra takibinin taliki veya iptali ya da İİK m. 33 gereği

kesin rehin açığı belgesi verildiği, anılan belgeye dayanarak alacaklı tarafından borçlu aleyhine 05.09.2019 tarihinde ilamlı takip başlatıldığı anlaşılmaktadır.

Görüleceği üzere anılan kesin rehin açığı belgesinin verilme nedeninin satış tutarının takip olunan alacağa yetmemesi olduğu açıktır. Yukarıda anılan madde hükmü gereği belirtilen bir yıllık süre satışın kesinleşme tarihi olan 26.07.2019 tarihinden başlayacaktır. Dolayısıyla, alacaklının anılan süre içerisinde takip talebinde bulunmuş olması nedeni ile borçluya yeniden icra veya ödeme emri tebliğine lüzum yoktur.

O halde; ilk derece mahkemesince; şikayetin kabulüne karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsiz olup, ilk derece kararının bozulması gerekmektedir...” Yargıtay 12 HD., 2020/ 7744 E. 2021/ 3780 K. 31.03.2021 T. Aynı yönde kararlar için bkz. Yargıtay 12 HD., 2013/ 15537 E. 2013/ 22692 K. 17.06.2013 T.; Yargıtay 12 HD., 2012/ 12071 E. 2012/ 29482 K. 15.10.2012 T.; Yargıtay 11 HD., 2011/ 11521 E. 2011/ 12507 K. 10.10.2011 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 20.12.2022.

¹²³ Gürdoğan, **Rehin**, s. 104; Muşul, **Rehin**, s. 383; Özbay/ Çelik, s. 29; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 38; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2893; Yağcı, s. 316; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 299; Yılmaz, **İİK Şerh**, s. 839. İsviçre İcra ve İflas Hukuku’ nda alacaklının rehin açığı belgesi ile başlatacağı takibin yeni bir takip olduğu kabul edilmektedir. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Bauer/ Staehelin, Art. 158 N. 24.

¹²⁴ Deynekle, **İpotek**, s. 233. “ ... İİK'nun 152/1. maddesi uyarınca rehin, satış isteyen alacaklına derece itibarıyla rüçhamı olan diğer rehinli alacakların tutarından fazla bir bedelle alıcı çıkmamasından dolayı satılamazsa veya satılıp da tutarı takip olunan alacağa yetmezse, alacaklıya bütün veya geri kalan alacağı için bir belge verilir.

Yine 152/3. madde uyarınca alacaklı, satış yapılmamışsa artırma gününden, satış yapılması halinde satışın kesinleşmesi tarihinden itibaren bir sene içinde haciz yolu ile takip talebinde bulunursa yeniden icra veya ödeme emri tebliğine lüzum yoktur.

Somut olayda 21.08.2014 tarihinde borçlular hakkında menkul rehninin paraya çevrilmesi yoluyla takip başlatılmış olup, devam eden aşamalarda alacaklıya rehin açığı belgesi verilmiş ve alacaklı da bu belgeye dayalı olarak bir kısım borçlular hakkında haciz talebinde bulunmuştur.

İİK'nun 152/3. maddesi gereğince rehin açığı belgesinin ayrı takip konusu yapılması gerekip, rehin açığı belgesine dayalı olarak, menkul rehninin paraya çevrilmesi yoluyla takibe devam edilip haciz işlemi yapılması mümkün değildir.

O halde mahkemece şikayetin bu sebeple kabulü gerekirken yazılı gerekçeyle kabulü doğru değil ise de sonuçta şikayet kabul edildiğinden sonucu doğru mahkeme kararının onanması yoluna gidilmiştir...” Yargıtay 12 HD., 2015/ 15729 E. 2015/ 18587 K. 30.06.2015 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 20.12.2022.

icranın geri bırakılması istenebilir¹²⁵. Kural olarak ilamsız icra takibinde takibin taliki veya iptali ancak itfa, imhal veya borcun zamanaşımına uğraması gibi bir nedene dayanarak istenebilir. Dolayısıyla alacaklının elindeki rehin açığı belgesi ile ilamsız icra takibine başlamadan önce borçlunun borcu ödemesi durumunda, takibin talikinin veya iptalinin istenmesi ihtimal dahilinde değildir. Zira bu noktada menfi tespit davası açılması daha isabetli olacaktır¹²⁶. Bu minvalde ödeme nedeniyle borcun sona erdiği gerekçesiyle alacaklı henüz takibe başlamadan önce menfi tespit davası açılabileceği gibi; alacaklının elindeki rehin açığı belgesi ile icra takibi başlatmasından sonra da menfi tespit davası açılabilir.

Rehin açığı belgesine bağlanan hüküm ve sonuçlardan bir diğeri İİK m. 154/ 4¹²⁷ gereği, rehin açığı belgesinin borç ikrarını içeren bir senet niteliğinde olmasıdır¹²⁸. Borç ödemedен aciz vesikasında da var olan bu sonuç, maddi hukuk anlamında bir borç ikrarını değil; takip hukuku anlamında ve İİK m. 68/ 1 kapsamında bir borç ikrarını içermektedir¹²⁹. Rehin açığı belgesinin borç ikrarı içeren bir senet niteliğinde olması açısından dikkat edilmesi gereken bazı hususlar vardır. Bu minvalde belgenin, rehnin paraya çevrilmesi yolu ile ilamsız takip yapılması neticesinde düzenlenmiş olması gerekir. Rehnin paraya çevrilmesi yolu ile ilamlı takip sonunda rehin açığı belgesi düzenlenmişse, alacaklının bu belge ile başlatacağı takipte icra emri gönderilmesi söz konusu olduğu için, borç ikrarı taşıma özelliği vücut bulmayacaktır¹³⁰. Rehin açığı belgesinin borç ikrarı taşıma vasfı açısından dikkat edilmesi gereken bir diğer husus, alacaklının rehin açığı belgesi ile takibi bir yıllık süre dolduktan sonra başlatması ile ilgilidir. Zira alacaklının bir yıllık süre

¹²⁵ Kuru, C. III, s. 2484 dn. 37; Üstündağ, **İcra**, s. 333.

¹²⁶ Aynı yönde görüş için bkz. Işık, **Aciz Belgesi**, s. 71.

¹²⁷ İİK m. 152/ 4: “*Rehin açığı belgesi, borç ikrarını mutazammın senet mahiyetindedir.*”

¹²⁸ Rehin açığı belgesinin borç ikrarı içeren bir senet olma niteliğinin, bu belge ile yeni bir takip başlatmayan alacaklılar hakkında geçerli kabul edilmemesi gerektiği konusunda bkz. Gürdoğan, **Rehin**, s. 101.

¹²⁹ Akyazan, **Aciz Belgesi**, s. 317; Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz, s. 414; Atalı/ Ermenek/ Erdoğan, **İcra ve İflas**, s. 473; Deynekli, **İpotek**, s. 230; Huber (Staehelin/ Bauer/ Staehelin), Art. 149 N. 43; Korkmaz, s. 124; Kuru, C. III, s. 2485; Kuru, **El Kitabı**, s. 1027; Kuru, **İcra- İflas**, s. 448; Özbay/ Çelik, s. 22; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 345; İlhan E. Postacıoğlu, Sümer Altay, **İcra Hukuku Esasları**, İstanbul 2010 (Kısaltma: İcra), s. 732; Uyar/ Uyar/ Uyar, C. II, s. 2893; Üstündağ, **İcra**, s. 333; Yılmaz, **İİK Şerh**, s. 840.

¹³⁰ Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz, s. 414; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 25; Deynekli, **İpotek**, s. 231; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 72; Kuru, C. III, s. 2485; Kuru, **El Kitabı**, s. 1027; Özbek, **Aciz Vesikası**, s. 43; Uyar/ Uyar/ Uyar, C. II, s. 2893; Yağcı, s. 325.

tamamlandıktan sonra icra takibi başlatması durumunda, borçluya ödeme emri tebliğ edilebilir. Ancak icra takibi bir yıllık süre dolmadan önce başlatılırsa, ödeme emri tebliğine gerek kalmayacaktır¹³¹. Belirtilen hususlara dikkat edilerek alacaklının karşılanamayan alacağı için elindeki rehin açığı belgesi ile bir sene sonra borçlusuna karşı genel haciz yoluyla takip başlatması durumunda, borçluya ödeme emri tebliği yapılır. Borçlunun ödeme emrinin kendisine tebliğinden itibaren yedi gün içerisinde borca itiraz etmesi mümkündür. Bu durumda alacaklı, rehin açığı belgesine dayanarak İİK m. 68/ 1 gereği¹³², icra mahkemesinde itirazın kesin kaldırılması yoluna başvurabilir¹³³. Borçlu itirazın kaldırılması incelemesinde, borca dair itirazlarını rehin açığı belgesine denk ispat gücüne sahip başka bir belge ile ispat edemezse; icra mahkemesi itirazın kesin kaldırılmasına karar verir¹³⁴. Böylece rehin açığı belgesinin borç ikrarı içermesi niteliği önem arz etmiş olacaktır. Ancak alacaklının rehin açığı belgesi ile itirazın iptali davası açması söz konusu olursa,

¹³¹ Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz, s. 414; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 25; Deynekli, **İpotek**, s. 231; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 72; Kuru, **C. III**, s. 2485; Kuru, **El Kitabı**, s. 1028; Özbay/ Çelik, s. 23; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 43; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2893; Yağcı, s. 324.

¹³² “ ... Alacaklılar tarafından borçlu aleyhinde, ... İcra Dairesince verilen 41.471,52 TL'lik rehin açığı belgesine dayanılarak 10.02.2014 tarihinde genel haciz yolu ile ilamsız icra takibi başlatılmış olup, borca itiraz üzerine duran takipte alacaklılar itirazın kaldırılması istemiyle icra mahkemesine başvurmuş, mahkemece, rehin açığı belgesine dayanarak satışın kesinleştiği tarihten itibaren 1 yıl içinde takip yapılmadığı gerekçesiyle istemin reddine karar verilmiştir.

İİK'nun 68/1. maddesi gereğince; talebine itiraz edilen alacaklının takibi, imzası ikrar veya noterlikçe tastik edilen "borç ikrarını" içeren bir senede yahut resmi dairelerin veya yetkili makamların yetkileri dahilinde ve usulüne göre verdikleri bir makbuz veya belgeye müstenit ise, alacaklı itirazın kaldırılmasını isteyebilir.

İİK 152/son maddesine göre rehin açığı belgesi, borç ikrarını mutazammın senet mahiyetindedir. İİK'nun 172/3. maddesindeki düzenleme ise satışın kesinleşmesi tarihinden itibaren 1 yıl içinde rehin açığı belgesine dayanarak takip yapılması halinde yeniden ödeme emri tebliğ edilmesine lüzum bulunmadığına ilişkin olup, alacaklının öngörülen bu süre içinde takibe geçme zorunluluğu bulunmamaktadır. Alacaklı, rehin açığı belgesine dayanarak, alacak için öngörülen zamanaşımı süresi içinde her zaman takip yapabilir.

Somut olayda takibin icra dairesince düzenlenen rehin açığı belgesine dayandığı ve bu belgenin anılan madde kapsamında kaldığı nazara alınarak, itirazın kaldırılması isteminin kabulü yerine, yazılı gerekçeyle reddine karar verilmesi isabetsizdir...” Yargıtay 12 HD., 2015/ 10496 E. 2015/ 20831 K. 14.09.2015 T. Aynı yönde kararlar için bkz. Yargıtay 12 HD., 2014/ 16553 E. 2014/ 21761 K. 18.09.2014 T.; Yargıtay 12 HD., 2011/ 23895 E. 2012/ 8314 K. 19.03.2012 T.; Yargıtay 12 HD., 2010/ 26753 E. 2011/ 7344 K. 25.04.2011 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 21.12.2022.

¹³³ Mehaz İsviçre hukukunda, rehin açığı belgesi ile itirazın geçici kaldırılması yoluna da başvurabileceği konusunda bkz. Deynekli, **İpotek**, s. 230; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 299.

¹³⁴ Muşul, **C. II**, s. 1029; Muşul, **Esaslar**, s. 503; Muşul, **Rehin**, s. 383; Postacıoğlu/ Altay, **İcra**, s. 732.

belgenin borç ikrarı içermesi özelliğinin maddi hukuk açısından söz konusu olmaması nedeniyle, alacağın varlığı kesin bir şekilde ispatlanamamış olacaktır¹³⁵.

Rehin açığı belgesine bağlanan hüküm ve sonuçlardan bir diğeri, bu belgenin alacaklıya hacze iştirak hakkı vermesidir. İİK m. 100/ 1/ 4 gereği muvakkat aciz vesikası, borçlunun başka bir alacaklısının yürüttüğü takibe, bu belgenin sahibi alacaklının iştirak edebileceğini ileri sürmektedir. Öte yandan hacze iştirak imkanı sadece muvakkat aciz vesikası için geçerli değildir; kesin rehin açığı belgesi için de tereddüt etmeden uygulanabilir¹³⁶. Zira muvakkat rehin açığı belgesi gibi kesin rehin açığı belgesi de, hacze iştirak imkanı veren diğer *resmi dairelerin veya yetkili makamların yetkileri dahilinde düzenledikleri belgelerden* biri olarak ele alınabilir¹³⁷.

Rehin ile güvence altına alınan borca aynı zamanda kefalet ile güvence veren kişiler de olabilir. Bu durumda alacaklının rehin açığı belgesi ile kefillere karşı da takip yapması mümkündür¹³⁸.

Rehin açığı belgesine kanunen bağlanan tüm bu hüküm ve sonuçlar, borç ödemedi aciz vesikası sonuçları ile birbirine benzemektedir. Ancak aciz vesikası ile

¹³⁵ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 24; Deynekli, **İpotek**, s. 231; Kuru, **C. III**, s. 2486; Kuru, **El Kitabı**, s. 1028; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 42; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2893; Yağcı, s. 324.

¹³⁶ Muşul, **C. II**, s. 1029; **Muşul, Esaslar**, s. 503; **Muşul, Rehin**, s. 383; Özbay/ Çelik, s. 28; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 44; Üstündağ, **İcra**, s. 333 dn. 95a; Yağcı, s. 325.

¹³⁷ Nevhis Deren Yıldırım, “ Türk, İsviçre ve Alman Hukukunda Hacze (Adi) İştirak”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1989, s. 25; Muşul, **C. I**, s. 751; Talih Uyar, “ Hacze Adi (Takipli) Katılma”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, S. 66, 2006 (Kısaltma: Katılma), ss. 352- 379, s. 362; Ejder Yılmaz, “ Hacze Takipli Katılma (Hacze Adi İştirak)”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, S. 1- 4, 1973 (Kısaltma: Adi İştirak), ss. 271- 316, s. 286. “ ... Bu belgeye dayanan alacağa ilk hacze iştirak imkanı tanınmasının nedeni, borçlunun alacaklının alacağını karşılayacak başka mallarının bulunmamasıdır. Oysa, davacının alacağının dayanağı olan kesin rehin açığı belgesi, rehin borcu karşılayamadığını tevsik eden bir belge olup, alacaklının borçlunun başka mallarına yönelik takip yapma imkanının mevcut olduğu kuşkusuzdur. Bu nedenle, kesin rehin açığı belgesinin borç ödemedi aciz vesikası gibi ilk hacze iştirak imkanı verdiği kabul edilemez. Ancak kesin rehin açığı belgesi, resmi dairelerin yetkileri dahilinde ve usulüne göre verdikleri bir belge olarak, İİK.nun 100/4. maddesi uyarınca ilk hacze iştirak imkanı sağlar...” Yargıtay 19 HD., 1996/ 4082 E. 1997/ 6974 K. 03.07.1997 T. Aynı yönde karar için bkz. Yargıtay 19 HD., 2006/ 1681 E. 2006/ 3590 K. 06.04.2006 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 21.12.2022.

¹³⁸ Yağcı, s. 321; Yılmaz, **İİK Şerh**, s. 840. “ ... dava dışı şirkete kullandırılan kredilerin geri ödenmediğini, geri ödenmesi için davalılara 22.09.2010 tarihinde ihtarname gönderildiğini, ödenmeyince davalı ... adına kayıtlı ipoteğin paraya çevrildiğini, banka alacağının karşılanmadığını, kesin rehin açığı belgesi ile sözleşmede kefil olan davalıların da içinde bulunduğu kişilere ilamsız takip yapıldığını, davalıların itiraz ederek takibi durduğunu...” Yargıtay 11 HD., 2017/ 771 E. 2018/ 6068 K. 08.10.2018 T. Aynı yönde kararlar için bkz. Yargıtay 13 HD., 2018/ 2799 E. 2018/ 10534 K. 12.11.2018 T.; Yargıtay 12 HD., 1991/ 9637 E. 1992/ 3279 K. 18.03.1992 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 21.12.2022.

ilgili olan hüküm ve sonuçların tamamı, rehin açığı belgesi için geçerli değildir. Bu minvalde rehin açığı belgesi alacaklıya tasarrufun iptali davası açma hakkı vermez. Ancak alacaklının rehin açığı belgesi ile borçluya karşı ilamlı veya ilamsız bir takip yürütüp; bu takiplerin sonunda da alacağına kavuşamaması durumunda düzenlenen aciz vesikası ile tasarrufun iptali davası açmasına herhangi bir engel bulunmamaktadır¹³⁹.

Rehin açığı belgesine bağlı alacak için, aciz vesikasındaki gibi yirmi senelik bir zamanaşımı süresi uygulanmaz¹⁴⁰. Ayrıca rehin açığı belgesindeki alacağa faiz işlemeye devam eder¹⁴¹. Son olarak rehin açığı belgesi İİK m. 331, 332 e 338/ 2 kapsamındaki icra suçları nedeniyle ilgililerin cezalandırılmasını da sağlamaz¹⁴².

Sonuç olarak rehin açığı belgesi, borç ödemedен aciz vesikasından farklı olarak borçlunun aciziyetini göstermediği; sadece rehinli malın bedelinin alacaklının alacağını karşılamaya yetmediğini ortaya koyması açısından borç ödemedен aciz vesikasının hüküm ve sonuçlarına tabi değildir. Ancak elbette alacaklının borçluya karşı elindeki rehin açığı belgesi ile yeni bir takip başlatarak, diğer malvarlığı değerlerine yönelmesi mümkündür. Alacaklının rehin açığı belgesi ile başlattığı diğer takibin ardından, borçlunun malvarlıklarının değeri alacaklının alacağını kısmen veya tamamen karşılamaya hala yeterli değilse; artık borç ödemedен aciz vesikası

¹³⁹ Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz, s. 414; M. Reşit Belgesay, **İcra ve İflas Hukuku Sentetik Bölüm İkinci Cilt**, İstanbul 1953 (Kısaltma: Sentetik), s. 159; Deynekli, **İpotek**, s. 233; Kuru, **İflas ve Konkordato**, s. 390; Özbay/ Çelik, s. 28; Umar, **İptal Davası**, s. 42; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2895.

¹⁴⁰ “ ... Mahkemece, iddia, savunma ve dosya kapsamına göre; İİK'nın 152. maddesinde düzenlenen kesin rehin açığı belgesinin aynı kanunun 68. maddesinde düzenlenen borç ikrarını içeren belge niteliğinde olduğu, İİK'nın 143. maddesinde düzenlenen aciz vesikasının diğer hükümlerinden yararlanamayacağı, bu nedenle rehin açığı belgesinin Borçlar Kanununda düzenlenen 10 yıllık genel zamanaşımı süresine tabi olduğu, gerek cebri satış ve gerekse rehin açığı belgesi üzerinden 10 yıldan fazla süre geçtiği gerekçesiyle davanın zamanaşımı nedeni ile reddine karar verilmiştir...” Yargıtay 23 HD., 2014/ 1354 E. 2014/ 4570 K. 13.06.2014 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 21.12.2022.

¹⁴¹ Gürdoğan, **Rehin**, s. 106; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 46. “ ... Somut olayda takip dayanağı olan rehin açığı belgesinin, alacaklının tahsil edilemeyen borçludaki alacağı için düzenlendiği, rehin açığı belgesinin yukarıda belirtilen yasal düzenlemeler doğrultusunda İİK'nın 68/1. maddesinde sayılan belgelerden olduğu, rehin açığı belgesine bağlanan alacaklar için faiz talep edilemeyeceğine dair yasal bir düzenleme olmadığına göre borçlunun itirazına konu olan faiz alacağına ilişkin olarak gerekirse bilirkişi raporu aldirılarak faize yönelik itirazında kaldırılmasına, borçlunun itirazı mahkemece kaldırıldığından ve alacaklının da talebi bulunduğundan İİK'nın 68/7. maddesi uyarınca alacaklı lehine tazminata hükmedilmesi gerekirken, faiz alacağı ve icra inkar tazminatı istemine ilişkin olarak yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir...” Yargıtay 12 HD., 2011/ 24898 E. 2012/ 12425 K. 16.04.2012 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 21.12.2022.

¹⁴² Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 44; Yağcı, s. 317.

tanzim edilebilecektir. Böylece denilebilir ki; rehin açığı belgesi dolaylı olarak borç ödemeden aciz vesikası düzenlenmesine zemin hazırlamaktadır.

III. ACİZ VESİKASININ HUKUKİ NİTELİĞİ

Borç ödemeden aciz belgesi, en yalın haliyle, icra dairesi tarafından düzenlenen ve alacaklının alacağının bir kısmını veya tamamını alamadığını gösteren resmi bir belge olarak açıklanabilir¹⁴³. İcra ve İflas Kanunu m. 143/ 2’ de aciz vesikasının, borç ikrarını içeren bir senet olduğu belirtilmiştir. Madde metninde kullanılan senet nitelendirmesi, aciz vesikasının gerçek anlamda bir senet olup olmadığını irdelemeyi gerektirir. Zira kanunun lafzına göre aciz vesikası bir takip hukuku senedidir ve bu özelliğinden dolayı aynı içeriğe sahip başka bir belge, bu belgenin doğuracağı hüküm ve sonuçları doğuramaz¹⁴⁴.

Hukukumuzda senet kavramı kanunda tanımlanmamıştır; ancak belge kavramı HMK m. 199¹⁴⁵, da tanımlanmıştır¹⁴⁶. Kanundaki tanımdan hareketle belge bilgi taşıyıcısı olmak, uyuşmazlık konusu vakıayı ispat için elverişli olmak, kalıcı olmak ve uyuşmazlıktan önce vücuda gelmiş olmak şeklinde dört özelliği bir arada taşımaktadır¹⁴⁷. Öte yandan belge, senede göre daha geniş bir ihtivaya sahip olup; her senet bir belge iken, her belge bir senet değildir¹⁴⁸. Bir belgenin senet olabilmesi için

¹⁴³ Blumenstein, s. 498; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 28; Üstündağ, **İcra**, s. 302.

¹⁴⁴ Blumenstein, s. 498; Favre, s. 221; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 18; Üstündağ, **İcra**, s. 302.

¹⁴⁵ HMK m. 199: “ Uyuşmazlık konusu vakıaları ispata elverişli yazılı veya basılı metin, senet, çizim, plan, kroki, fotoğraf, film, görüntü veya ses kaydı gibi veriler ile elektronik ortamdaki veriler ve bunlara benzer bilgi taşıyıcıları bu Kanuna göre belgedir.”

¹⁴⁶ Hukuk Muhakemeleri Kanunu içerisinde yer alan belge kavramının tanımı konusunda HMK m. 199 hükmünün gerekçesi, 4982 sayılı Bilgi Edinme Kanunu m. 3’ te yer alan tanımdan yararlanılarak hareket edildiğine işaret etmektedir. Bilgi Edinme Kanunu m. 3: “ Belge: Kurum ve kuruluşların sahip oldukları bu Kanun kapsamındaki yazılı, basılı veya çoğaltılmış dosya, evrak, kitap, dergi, broşür, etüt, mektup, program, talimat, kroki, plân, film, fotoğraf, teyp ve video kaseti, harita, elektronik ortamda kaydedilen her türlü bilgi, haber ve veri taşıyıcılarını, ... ifade eder.”

¹⁴⁷ Belge kavramı ve belgenin unsurları konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. Koç, s. 22- 27.

¹⁴⁸ Güray Erdönmez, **Pekcanitez Usul Medeni Usul Hukuku, C. II**, İstanbul 2017 (Kısaltma: Pekcanitez Usul), s. 1775; Koç, s. 39; Serdar Nart, “ Türk ve Alman Hukukunda Senetle İspat”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. I, S. 9**, 2007, ss. 207- 232, s. 213; Mustafa Serdar Özbek, **Noter Senetlerinde Sahtelik**, Ankara 2013, s. 57; İlhan E. Postacıoğlu, Sümer Altay, **Medeni Usul Hukuku Dersleri**, İstanbul 2015 (Kısaltma: Usul), s. 625; Süha Tanrıver, **Medeni Usul Hukuku Cilt I**, Ankara 2016, s. 828; Ejder Yılmaz, **Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi**, Ankara 2012 (Kısaltma: HMK Şerh), s. 1032.

dört özelliği bir arada taşıması gerekir¹⁴⁹; belge dış dünyada varlık kazanmış olmalı, düzenlendiği konu hakkında bir irade beyanı taşınmalı, düzenleyen kişiye dair imza taşınmalı ve yazılı olmalıdır¹⁵⁰. Ancak senet, bu özelliklerden bir veya birkaçını ihtiva etmiyorsa belge olarak adlandırılabilir.

Senetler, adi ve resmi senetler şeklinde ikili bir ayrıma tabi tutulmaktadır. Bu ayrımın odak noktası, senedi düzenleyen kişidir. Düzenlenmesine herhangi bir resmi makamın veya kişinin katılmadığı senetler adi senetler¹⁵¹; düzenlenmesine resmi bir makamın veya kişinin katıldığı senetler resmi senetler olarak nitelendirilir¹⁵². Resmi senetlerin düzenlenmesinde mevzuatta başka bir resmi makam öngörülmedikçe, kural olarak noter yetkilidir. Noterlerce düzenlenen resmi senetler ise, düzenleme ve onaylama biçiminde olmak üzere iki türdür. Öte yandan noter dışında, kanunla

¹⁴⁹ Senet kavramı doktrinde, usul hukukuna özgü olarak çeşitli şekillerde tanımlanmıştır. Bu minvalde Umar senet tanımı yapılırken “*efradını cami, ağyarını mani*” olması gerektiğinden hareketle, uyumsuzluk konusu edilen vakıanın ispatı için tek başına yeterli olan ve kendisine karşı ileri sürülen kişinin veya temsilcisinin düzenlediği belge şeklinde tanımlanmıştır; Bilge Umar, **Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi**, Ankara 2014 (HMK Şerh), s. 615. Postacıoğlu/ Altay senedi, kişinin kendi aleyhine olacak şekilde kendi imzası ile düzenlediği ve hüküm- sonuçlarının kanunda ayrıca belirtildiği, hakimi delil gücüne sahip olması ile bağlayan kesin nitelikte belge olarak tanımlamıştır; Postacıoğlu/ Altay, **Usul**, s. 625. Kuru ise, kişinin kendi aleyhine olacak şekilde bizzat kendisinin veya bir başkası vasıtasıyla oluşturduğu ve delil gücüne sahip yazılı belge olarak tanımlamıştır; Baki Kuru, **İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medeni Usul Hukuku**, İstanbul 2016 (Kısaltma: Medeni Usul), s. 346. Üstündağ senedi, kişinin kendi aleyhine olacak şekilde delil gücüne sahip olan ve karşı tarafa verilmesi şartına bağlı olarak düzenlenmesi gereken bir belge olarak tanımlamaktadır; Saim Üstündağ, **Medeni Yargılama Hukuku**, İstanbul 1997 (Kısaltma: Medeni Yargılama), s. 637. Yavaş ise senedi, karşı tarafa verilmesine gerek olmadan, kişinin kendi aleyhine delil olmak üzere hazırlanması şartı olmayan ve içeriğinde mutlaka düzenleyenin imzasının bulunması gerekli bir belge olarak tanımlamıştır; Murat Yavaş, **Senetle İspat ve Senede Karşı Senetle İspat Kuralları ile Bu Kuralın İstisnaları**, Ankara 2020, s. 115.

¹⁵⁰ Yavuz Alangoya, M. Kamil Yıldırım, Nevhis Deren Yıldırım, **Medeni Usul Hukuku Esasları**, İstanbul 2011, s. 325- 326; Murat Atalı, İbrahim Ermenek, Ersin Erdoğan, **Medeni Usul Hukuku**, Ankara 2020 (Kısaltma: Usul), s. 498- 499; Erdönmez, **Pekcanitez Usul**, s. 1773- 1774; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 19- 20; Abdürrahim Karşlı, **Medeni Muhakeme Hukuku**, İstanbul 2012 (Kısaltma: Usul), s. 573; Koç, s. 31; Kuru, **Medeni Usul**, s. 346; Nart, s. 213; Hakan Pekcanitez, Oğuz Atalay, Muhammet Özekes, **Medeni Usul Hukuku**, İstanbul 2022, s. 382- 385; İlhan E. Postacıoğlu, **Medeni Usul Hukuku Dersleri**, İstanbul 1975 (Kısaltma: Medeni Usul), s. 596- 597; Tanrıver, s. 830- 832; Umar, **HMK Şerh**, s. 614; Üstündağ, **Medeni Yargılama**, s. 637; Yavaş, s. 148; Yılmaz, **HMK Şerh**, s. 1034.

¹⁵¹ Alangoya/ Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 330; Koç, s. 34; Özbek, s. 57; Pekcanitez/ Atalay/ Özekes, s. 388- 389; Tanrıver, s. 835; Yavaş, s. 121. Postacıoğlu ve Üstündağ, adi senetler kavramı yerine hususi senetler tabirini kullanmaktadır; bu konuda detaylı bilgi için bkz. İlhan E. Postacıoğlu, **Medeni Usul Hukuku Dersleri**, İstanbul (Kısaltma: Medeni Usul), s. 597- 637; Üstündağ, **Medeni Yargılama**, s. 637- 657.

¹⁵² Alangoya/ Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 335; Atalı/ Ermenek/ Erdoğan, **Usul**, s. 500- 502; Erdönmez, Pekcanitez, **Usul**, s. 1779; Karşlı, **Usul**, s. 584- 587; Koç, s. 34; Kuru, **Medeni Usul**, s. 348- 353; Pekcanitez/ Atalay/ Özekes, s. 385- 386; Postacıoğlu, **Medeni Usul**, s. 597; Tanrıver, s. 835; Üstündağ, **Medeni Yargılama**, s. 637; Yavaş, s. 121.

başka resmi makam ve mercilere de resmi senet düzenleme yetkisi verilmiştir. Bu belgeler her ne kadar tarafların katılımı olmasa da; resmi belge vasfı ile ispat gücüne sahiptir¹⁵³. Kural olarak adi senetler ile resmi senetler arasında ispat açısından herhangi bir farklılık yoktur ve ikisi de kesin delil gücündedir¹⁵⁴.

Borç ödemedi aciz vesikasının hukuki niteliğini tespit edebilmek noktasında resmi senet kavramının yanı sıra resmi belge kavramını da irdelemek gerekir¹⁵⁵. Resmi belge dışında kalan ve özel hukuk gerçek veya tüzel kişileri tarafından düzenlenebilen; dolayısıyla düzenlenmesine resmi bir makam veya kişinin katılmadığı belgeler özel belge olarak nitelendirilir¹⁵⁶. Bir belgenin özel veya resmi belge olarak vasıflandırılması, delil olma nitelikleri ve ispat gücü açısından önem taşımaktadır. Bu minvalde resmi belgeler kesin delil özelliğine sahip olabilirken; özel belgeler senet nitelikleri de varsa ancak kesin delil gücüne sahip olabilirler. HMK m. 204¹⁵⁷ hükmünden yola çıkarak resmi belgeyi, kısaca, resmi bir makam veya kişinin usulüne uygun olarak katılması ile tanzim edilen bilgi taşıyıcısı olarak izah edebilmek mümkündür¹⁵⁸. Belgeye resmiyeti verecek makam asıl olarak noterlerdir. Ancak bu konuda İİK m. 68 hükmü de yol gösterici olarak dikkate alınmalıdır ve bu bağlamda hem HMK m. 204 hem de İİK m. 68 hükümleri birlikte incelendiğinde noter senetleri, mahkeme ilamları, diğer yetkili memurlar tarafından tanzim edilen örneğin resmi vasiyetnameler, mahkeme huzurunda yapılan sulhler, icra- iflas dairesi tutanakları gibi belgeler de resmi belge olarak kabul edilmelidir.

¹⁵³ Işık, **Aciz Belgesi**, s. 21; Kuru, **Medeni Usul**, s. 353; Postacıoğlu/ Altay, **Usul**, s. 656; Yavaş, s. 153.

¹⁵⁴ Adi senetler ile resmi senetler arasında farkın ispat gücü noktasında değil de; senette sahtelik imzası durumu söz konusu olduğunda ortaya çıktığı konusunda bkz. Erdönmez, Pekcanitez, **Usul**, s. 1784; Koç, s. 34.

¹⁵⁵ İsviçre hukuku doktrini açısından Türk hukukundaki resmi- adi senet ayrımına paralel olarak resmi- özel belge ayrımı vardır. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Sven Rüetschi, **Schweizerische Zivilprozessordnung Berner Kommentar**, Art. 177, Stampfli Verlag AG, s. 1861.

¹⁵⁶ Koç, s. 34- 35.

¹⁵⁷ HMK m. 204: “ *İlamlar ile düzenleme şeklindeki noter senetleri, sahteliği ispat olunmadıkça kesin delil sayılırlar.*

İlgililerin beyanına dayanılarak noterlerin tasdik ettikleri senetlerle diğer yetkili memurların görevleri içinde usulüne uygun olarak düzenledikleri belgeler, aksi ispatlanıncaya kadar kesin delil sayılırlar.

Mahkeme, yukarıdaki belgelerden biri hakkında şüphe uyandıran bir hâl görürse, ilgili daireden açıklama isteyebilir.”

¹⁵⁸ Koç, s. 35.

Bir belgenin resmi belge veya resmi senet niteliğinde olması noktasında, Hukuk Muhakemeleri Kanunu ve İcra ve İflas Kanunu ilgili hükümlerinin incelenmesi kadar Türk Medeni Kanunu m. 7¹⁵⁹ hükmünün incelenmesi de önem taşımaktadır. TMK m. 7 “ *resmi belgelerle ispat*” başlığını taşımasına rağmen; maddenin içeriğinde resmi belge ifadesi değil resmi senet ifadesi kullanılmıştır. Bu noktada doktrinde de haklı olarak eleştirildiği üzere TMK m. 7 hükmünün, HMK’ da düzenlenen ispat kurallarıyla olan çelişkili durumu ve sadece maddi vakıaların ispatında anlamlı olması karşısında madde metninde yer alan resmi senet ifadesini, resmi belge olarak anlamak daha isabetli olacaktır¹⁶⁰. Böylece hem maddi hukuk hem de şekli hukuk açısından resmi belgelerin ispat gücünün ve delil özelliğinin, HMK m. 204 hükmünde belirtilen resmi senetler ile aynı olduğunu ve kesin delil niteliğinde olduğunu söylemek mümkün olabilecektir. Ancak resmi senetler ile resmi belgeler arasında, aksinin ispatı noktasında farklılıklar vardır. Hukukumuzda kesin delillerin aksi yine ancak başka bir kesin delille ispat edilebilir. Bu minvalde HMK m. 201 hükmünde yer bulan senede karşı senetle ispat zorunluluğu, kesin delile karşı kesin delille ispat olarak yorumlanabilir¹⁶¹ ve resmi senede karşı bir iddia ancak başka bir resmi senetle ispatlanabilir. Öte yandan resmi senet dışında kalan resmi belgelerde ise, TMK m. 7/ 2 hükmünden hareketle bir istisna söz konusu olmakta; resmi belgedeki iddianın aksi sadece kesin delillerle değil her türlü delil ile ispatlanabilir şeklinde karşımıza çıkmaktadır¹⁶².

Aciz vesikası, belgelere ve senetlere dair bu özellikler çerçevesinde ele alındığında her ne kadar icra dairesi tarafından düzenlendiği için, resmi makam ve mercilerce tanzim edilen resmi senetler olarak değerlendirilmek istense de; aciz vesikasına resmi senet vasfı vermek mümkün görünmemektedir. Zira her ne kadar resmi bir makam olan icra dairesi tarafından düzenlenerek dış dünyada varlık kazanma özelliğini sağlasa da; içeriğinin borçlu aleyhine olması, borçlunun irade

¹⁵⁹ TMK m. 7: “ *Resmî sicil ve senetler, belgeledikleri olguların doğruluğuna kanıt oluşturur. Bunların içeriğinin doğru olmadığının ispatı, kanunlarda başka bir hüküm bulunmadıkça, her hangi bir şekle bağlı değildir.*”

¹⁶⁰ Atalı/ Ermenek/ Erdoğan, **Usul**, s. 503; Koç, s. 39- 40.

¹⁶¹ Erdönmez, **Pekcanıtez Usul**, s. 1836; Koç, s. 40; Baki Kuru, **Medeni Usul Hukuku El Kitabı C. I**, Ankara 2020 (Kısaltma: Usul), s. 688; Tanrıver, s. 863.

¹⁶² Atalı/ Ermenek/ Erdoğan, **Usul**, s. 516; Koç, s. 41.

beyanına dayanmaması ve borçlunun imzasını içermemesi nedeniyle resmi senetlere dair diğer özelliklere sahip değildir¹⁶³.

Öte yandan borç ödemedен aciz vesikası İİK m. 143/ 2 hükmü gereği, borç ikrarını içeren bir belge özelliğine de sahiptir. Ancak bu düzenlemenin TBK m. 18¹⁶⁴ anlamında gerçek bir borç ikrarı içerip içermediği noktasında irdelenmesi gerekir. Borç ikrarı, doktrinde de kabul edildiği üzere sözleşmeden doğan bir irade beyanıdır¹⁶⁵. Ancak aciz vesikasında borçluya dair herhangi bir irade beyanı yoktur¹⁶⁶. Dolayısıyla kanun koyucu İcra ve İflas Kanunu' nda aciz vesikasının borç ikrarı içerdiğini belirtse de; esasen aciz vesikası maddi hukuk anlamında TBK' da ifadesini bulan şekilde bir borç ikrarı içermemektedir. Mukayeseli hukuk açısından da aciz vesikası, icra dairesinin tanzim ettiği bir belge olduğu için gerçek anlamda bir borç ikrarı içermemektedir¹⁶⁷. Hukukumuz açısından aciz vesikasının, sonuçlarını takip hukuku alanında meydana getiren bir takip hukuku belgesi olduğu doktrin ve Yargıtay kararlarında kabul edilmiştir. Maddi hukuk alanı içerisindeki yargılamalarda aciz vesikası, alacağın varlığının ispatı için borç ikrarını haiz bir senet olarak kabul edilemez¹⁶⁸ ancak alacağın varlığına ve borçlunun borçluluk durumunun devam ettiğine dair bir emare oluşturur. Dolayısıyla aciz vesikası, taraflar arasındaki hukuki ilişkiye atıf yapmadan sadece fiili durumun tespitine yarar ve bu bağlamda borçlunun aciz vesikasına rağmen, vesikada yazılı alacağın borçlusunu olmadığını ispat edebilme yetkisi söz konusu olur¹⁶⁹. Öte yandan aciz vesikası takip hukuku alanı içerisinde de alacağın varlığını ispat etmek için kullanılabilecektir. Bu minvalde örneğin İİK m. 68 anlamında itirazın kaldırılmasını sağlayan bir belgedir. Aciz vesikasındaki borç ikrarı açısından akla gelebilecek şu hususu gözden kaçırmamak gerekir. Alacaklının aciz vesikası alması ile sonuçlanan

¹⁶³ Işık, **Aciz Belgesi**, s. 21; Muşul, **C. I**, s. 957; Muşul, **Esaslar**, s. 473; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 273.

¹⁶⁴ TBK m. 18: “*Borcun sebebini içermemiş olsa bile borç tanınması geçerlidir.*”

¹⁶⁵ Arık, s. 946; Fikret Eren, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Ankara 2017 (Kısaltma: Borçlar Genel), s. 193.

¹⁶⁶ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 7; Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 22; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 22; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 15.

¹⁶⁷ Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 274.

¹⁶⁸ Akyazan, **Aciz Belgesi**, s. 320; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 16; Postacıoğlu/ Altay, **İcra**, s. 637- 638; Üstündağ, **İcra**, s. 305.

¹⁶⁹ Berkin, s. 370; Blumenstein, s. 500; Favre, s. 70; Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 21; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 15- 16; Üstündağ, **İcra**, s. 302.

icra takibi, ilama dayanarak başlattığı ilamlı icra takibi olabilir ve bu ilamın içeriğinde borçlunun borcunu HMK m. 188 hükmüne göre kabul ettiği anlamına gelen bir ikrar yapılmış olabilir. Bu durumda artık aciz vesikasındaki borç ikrarını sadece takip hukuku açısından değil maddi hukuk açısından da geçerli kabul etmek gerekir.

Tüm bu açıklamalar neticesinde kanaatimizce aciz vesikası, bir takip hukuku senedi değil de bir takip hukuku belgesi; hatta doktrinde de ifade edilen “ *resmi makamların yetkileri dahilinde verdikleri bir belge*”¹⁷⁰ olarak adlandırılabilir. Belge olabilmenin özellikleri dikkate alındığında, aciz vesikasının borçluluk- alacaklılık durumunu ve alacağın karşılanamayan kısmını ortaya koyması açısından bilgi taşıyıcısı olması unsurunu taşıdığı görülmektedir. Belgenin diğer özelliği olan kalıcılık bir diğer ifadeyle kendisine her zaman başvurulabilir olma durumu, aciz vesikasında da görülmekte olup; aciz vesikasının muhtevasına da her zaman başvurulabilir ve ihtiyaç hâsıl olduğunda her zaman mahkemelere ibraz edilebilir. Bu minvalde aciz vesikasının, kural olarak, tasarrufun iptali davasında özel bir dava şartı olarak mahkemeye ibraz edilmesi hususu ilk akla gelen örnektir¹⁷¹. Belgenin özelliklerinden bir diğeri olan uyumsuzluk gerçekleşmeden vücuda gelmiş olma hali, aciz vesikası için kabul edilemez şekilde görülsede; bu özelliğin belge kavramında mutlak olarak aranmadığı¹⁷², uyumsuzluk gerçekleşikten sonra veya yargılama esnasında vücut bulan belgelerin de söz konusu olabileceği düşünüldüğünde, aciz vesikasının takipte düzenlenmesinden hareketle bu unsur da vesika açısından tamamlanmış olmaktadır. Belgenin son unsuru olan uyumsuzluk konusu vakıayı ispata elverişli olma özelliği, aciz vesikası açısından da gerçekleşmektedir. Zira aciz vesikasında alacaklının hala karşılanamamış bir miktar alacağının olduğu bilgisi yer almakta; bu açıdan alacaklı ve borçlu arasında söz konusu olabilecek muhtemel uyumsuzluklarda, vakıaların ispatı noktasında, aciz vesikası bilgi verme özelliğine

¹⁷⁰ Blumenstein, s. 498; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 5; Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 21; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 24- 25; Baki Kuru, **İcra ve İflas Hukuku C. I**, İstanbul 1988 (Kısaltma: C. I), s. 346; Kuru, **El Kitabı**, s. 290; Kuru, **İcra- İflas**, s. 159; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 13, 15; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 259; Talih Uyar, Alper Uyar, Cüneyt Uyar, **İcra ve İflas Hukuku Şerhi C. I- İİK 1- 82**, Ankara 2014 (Kısaltma: C. I), S. 1137; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 86.

¹⁷¹ Borç ödemedenden aciz vesikasının tasarrufun iptali davasında özel dava şartı olması konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. aşağıda İkinci Bölüm, II.

¹⁷² Koç, s. 27.

sahip olmaktadır. O halde aciz vesikasının, maddi hukuk anlamında kural olarak borç ikrarı içermediği hususu da gözden kaçırılmadan, uyuşmazlık konusu vakıalar hakkında tam bir bilgi ihtiva ettiğini söylemek mümkündür. Hatta bu kapsamda İİK m. 143/ 3 hükmü ele alındığında aciz vesikasının, alacaklının alacaklılık durumunun devamına dair bilgi içermesi veçhile; vesikanın düzenlenmesinden itibaren bir sene içerisinde başlatılan icra takiplerinde borçluya ödeme emri tebliğ edilmesine de gerek olmamaktadır.

Aciz vesikasının senet veya resmi senet olarak nitelendirilmesi, medeni usul hukuku anlamında hatalı anlamlara yol açabileceği için, belge kavramı ile isimlendirmek daha uygun olacaktır. Öte yandan aciz vesikası senet kategorisinde yer alarak, genel mahkemelerdeki maddi hukuk yargılamalarında kesin deliller gibi ispat aracı olarak kullanılamaz. Bir diğer ifadeyle, senede karşı senetle ispat kuralının söz konusu olduğu maddi hukuk yargılamalarında kesin delil gücünde değildir. Ancak aciz vesikasının, bu yargılamalarda alacağın varlığına dair bir emare gösterdiği hususu kabul edilebilir. Zira aciz vesikası, takip hukuku alanında etkisini kesin bir şekilde gösteren resmi belgedir. Bu minvalde aciz vesikası, takip hukuku içerisinde söz konusu olan itirazın kaldırılması yargılamasında İİK m. 68’ de sayılan belgelerden biridir, alacaklıya başka bir takibe hacze iştirak hakkı vermektedir, belge ile bir yıl içerisinde başlatılan yeni bir takipte ödeme emri tebliğine gerek yoktur ve tasarrufun iptali davasında özel bir dava şartıdır. Dolayısıyla borç ödemedi aciz vesikasının, takip hukuku içerisindeki yargılamalarda delil gücünde olduğu kabul edilmelidir. Her ne kadar maddi hukuk yargılamalarında alacağın varlığını ispatlamaya dair bir delil gücü olmasa da; alacaklının borçluya karşı yürüttüğü takibin varlığını ve borçlunun aciz halinin sürdüğünü belgelemeye yarayan bir niteliği olacaktır. Ancak aciz vesikası gerçek bir borç ikrarı içermediği için maddi hukuk yargılamalarında delil olarak kullanılamayacak; sadece alacağın varlığına işaret eden bir emare olarak dikkate alınabilecektir.

Son olarak aciz vesikasının bir kıymetli evrak olmadığı; sadece yeni bir takip yapıldığında alacaklıya bazı kolaylıklar sağlayan bir ispat aracı olduğu da ifade

edilmelidir¹⁷³. Kıymetli evrak niteliğinde olmayan aciz vesikasının zayi olması halinde ise, kıymetli evrakın iptali ile ilgili hükümlere başvurmaya gerek yoktur. Aciz vesikasının zayi olması durumunda icra dairesi alacaklıya, sınırlı olmak üzere, vesikanın bir suretini verebilir. Bu durumda verilen belgenin üzerinde suret olduğunun aleniyetle belirtilmesi gerekir¹⁷⁴.

IV. ACİZ VESİKASININ DÜZENLENMESİ

A. Aciz Vesikasının Düzenlenebilme Şartları

1. Genel Olarak

Borç ödemedenden aciz vesikası, alacaklının alacağının tahsili amacıyla borçluya karşı yürüttüğü bir icra takibi sonucunda, alacağın kısmen veya tamamen karşılanamaması üzerine icra dairesi tarafından düzenlenen bir belge olarak kısaca açıklanabilir. Aciz vesikası her zaman icra takibinin sonunda ortaya çıkmamaktadır. Bu minvalde icra takibi devam ederken haciz aşamasında düzenlenen haciz tutanağının, aciz vesikası niteliğine sahip olma fonksiyonu söz konusu olabilir. Her türlü durumda bir belgenin düzenlenip aciz vesikası niteliğine sahip olabilmesi için kanunda aranan tüm şartların bir araya gelmesi gerekir. Aciz vesikasının düzenlenmesi yetkisi icra dairesine aittir ve kural olarak icra takibinin yapıldığı icra dairesi bu anlamda yetkilidir. Ancak aciz vesikasını düzenleyecek olan icra dairesi, her zaman takibin yapıldığı icra dairesi olmayabilir. Bu minvalde haczi başka bir icra dairesi yapıyorsa veya istinabe suretiyle yetkili kılınan bir icra dairesi varsa; aciz vesikasını bunlardan hangisinin tanzim edeceği sorusu ile karşılaşılır.

Aciz vesikasının düzenlenmesinde irdelenmesi gereken diğer bir durum, aciz vesikasının icra dairesi tarafından resen mi yoksa alacaklının talebi ile mi düzenleneceği konusunda ortaya çıkmaktadır. Bu noktada İİK m. 143 hükmü yol gösterici olarak, icra dairesinin belirli şartlar oluşunca aciz vesikasını düzenleyeceğini belirtmiştir. Öte yandan alacaklının talebi ile de aciz vesikasının

¹⁷³ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 28; Huber (Staehelin/ Bauer/ Staehelin), Art. 149 N. 19; Schmid (Kren Kostkiewicz/ Dominik), Art. 149 N. 5; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 19.

¹⁷⁴ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 28; Jaeger, s. 564; Schmid (Kren Kostkiewicz/ Dominik), Art. 149 N. 18; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 19.

düzenlenebileceği kabul edildiğinde ve icra dairesi talebe rağmen vesikayı düzenlemezse; alacaklının bu konuda icra mahkemesine şikayet yoluna başvurması söz konusu olacaktır. Aciz vesikasının tanzimi açısından kanunda gösterilen şartların yerine gelmesi, düzenlenme anını belirlemek açısından da önem arz etmektedir. Madde metninde yer alan alacaklının “ *alacağının tamamını alamamış*” olması aciz vesikasının düzenlenme anı olarak tespit edilebilirse de; aynı maddede yer alan “ *aciz vesikası düzenlenmesi için gerekli şartlar yerine gelmişse*” ifadesi belgenin düzenlenme anının durum ve koşullara göre değişebileceğini göstermektedir. Mehaz İsviçre hukuku açısından ise aciz vesikasının düzenlenme anı, alacaklının alacağının eksik kısmının sabit olduğu an olarak tespit edilmiştir (SchKG m. 149/ 1bis).

Aciz vesikasının ne zaman ve kim tarafından düzenleneceği hususu, alacaklının bu belgenin hüküm ve sonuçlarından faydalanması açısından oldukça önem arz etmektedir. Zira alacaklının vesikaya bağlanan hüküm ve sonuçlardan yararlanma yetkisi kural olarak, icra memurunun vesikayı fiilen düzenlemiş olması ile gerçekleşir¹⁷⁵. Hal böyle olunca, alacaklının aciz vesikası alma hakkı doğmuş ancak icra dairesi aciz vesikasını henüz düzenlememişse, aciz vesikasının hüküm ve sonuçları gündeme gelmeyecektir.

Aciz vesikasının orijinalinin kaybolmuş veya tahrip edilmiş olması mümkündür. Bu durumda alacaklı kendisine vesikanın bir suretinin verilmesini isteyebilir¹⁷⁶. Ancak bu imkânı, işlem güvenliği nedenlerinden ötürü sınırlı yapmakta fayda vardır; zira aciz vesikasına bağlanmış alacak, ferileri ile birlikte devredilebilir. Bu bakımdan İsviçre hukukunda, bu şekilde bir sınırlandırma, haklı ve gerekli görülmektedir¹⁷⁷. Alacaklının böyle bir hakkı sadece, belgenin kaybedilmiş olduğunun veya tahrip edilmiş olduğunun, gerçeğe yakın gösterecek derecede ispat edilmesi halinde mümkündür¹⁷⁸. Buna karşılık herhangi bir sınırlama olmadan da

¹⁷⁵ Ansay, s. 172; Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 19; Kuru, **C. II**, s. 1535; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 53; Talih Uyar, **İcra Hukukunda İhale ve İhalenin Bozulması**, Manisa 1988 (Kısaltma: İhale), s. 1052; Üstündağ, **İcra**, s. 383.

¹⁷⁶ Blumenstein, s. 500; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 32; Hans Fritzsche, Hans Ulrich Walder, **Schuldbetreibung und Konkurs nach Schweizerischen Recht Band I**, Zürih 1984, s. 465; Üstündağ, **İcra**, s. 361.

¹⁷⁷ Fritzsche/ Walder, s. 465; Üstündağ, **İcra**, s. 302.

¹⁷⁸ Üstündağ, **İcra**, s. 303.

alacaklının, aciz vesikasının bir suretini alabileceği ifade edilmektedir¹⁷⁹. Neticede aciz vesikasının düzenlenen ikinci sureti, orijinal vesikanın doğurduğu sonuçları aynen doğuracaktır¹⁸⁰. Öte yandan elinde borçlusuna karşı aciz vesikası bulunan alacaklı, borçluya karşı ikinci bir takip yaptığında yine tatmin edilemezse, kendisine yeni bir aciz vesikası düzenlenip verilmez. Zira bu durumda alacaklının alacağında yeni bir kayıp olmadığı için aciz vesikası düzenlenmesine ihtiyaç yoktur. Ancak bu durumun, önceden alınmış olan aciz vesikasına işlenmesi gerekir. Alacaklının kısmen alacağına kavuşması durumunda ise, icra dairesi ilgili kısmi miktarı, aciz vesikasındaki miktardan indirir ve bunu tasdik eder¹⁸¹.

Borç ödemedenden aciz vesikasının düzenlenmesi, belgenin hüküm ve sonuçlarını doğurması ve kendisinden beklenen faydaları gerçekleştirmesi bakımından oldukça önemlidir. Dolayısıyla bu başlık altında öncelikle aciz vesikasının hangi şartlar oluştuğunda düzenlenebileceği, daha sonra da aciz vesikasının belli durumlar gerçekleştiğinde nasıl hükümden düşürülebileceği ve sona ermesi açıklanacaktır.

2. Alacaklının Borçlunun Mallarına Haciz Koydurması

Borç ödemedenden aciz vesikası düzenlenebilmesi için gerekli olan ilk şart, alacaklının borçluya karşı bir takip başlatmış ve bu takipte borçlunun mallarına haciz koydurmuş olmasıdır¹⁸². Aciz vesikası sadece borçluya karşı takip yapan veya hacze iştirak eden alacaklı için düzenlenebilir¹⁸³.

Borç ödemedenden aciz vesikası düzenlenebilmesi için alacaklının borçlunun mallarına haciz koydurması gerekliliği şartı, esasen İİK m. 143' te belirtilmemiştir. Ancak bu şartın gerekliliği takip işleminden çıkarılabilmektedir. Zira alacaklının para

¹⁷⁹ Blumenstein, s. 500, dn. 60; Deliduman, **Aciz Vesikası**, s. 28.

¹⁸⁰ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 33.

¹⁸¹ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 33.

¹⁸² M. Reşit Belgesay, **İcra ve İflas Kanunu Şerhi Birinci Bölüm**, İstanbul 1948 (Kısaltma: Birinci Bölüm), s. 358; Tülin Etili, “İcra- İflas Takiplerinde Borçlunun Tamamen veya Kısmen Acizini Tespit Eden Vesikalar ve Borç Ödemedenden Aciz Vesikası”, **Adalet Dergisi**, 1984/ 3, ss. 592- 615, s. 598; Talih Uyar, “Takip Hukukunda Borç Ödemekten Aciz Vesikası”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, S. 70, 2007 (Kısaltma: Aciz Vesikası), ss. 345- 358, s. 348; Uyar, **İhale**, s. 1053; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2685; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 273.

¹⁸³ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 33; Favre, s. 221; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 53.

alacağını elde edebilmek için borçluya karşı başvurabileceği takip yollarından birini seçmesi, takip başlatması ve bu takiplerde haciz aşamasına gelmiş olması gerekir¹⁸⁴. Alacaklının para alacağının elde edilmesi açısından yürüttüğü takip hangisi olursa olsun tüm takiplerde haciz, satış ve paraların paylaşılması aşamaları benzer şekilde olup; İİK m. 78- 144 hükümlerine tabidir¹⁸⁵. Yürütülen takibin sonunda ise alacaklı, alacağına kısmen veya tamamen kavuşamazsa; borç ödemededen aciz vesikası düzenlenecektir. Öte yandan sadece bir alacaklının yürüttüğü takipte aciz vesikası düzenlenmesi söz konusu olmayabilir. Bu minvalde borçlunun birden çok alacaklısından birinin başlattığı bir takibe, başka bir alacaklısı veya alacaklıları iştirak ederek, kendi lehlerine aciz vesikası düzenlenmesini sağlayabilirler. Hacze iştirakin düzenlendiği İİK m. 100' e göre, hacze iştirakte alacaklı, takibin sadece ilk aşamasından muaf olur ve haciz aşamasından takibe iştirak eder. Takibe iştirak eden alacaklılar ile takibi başlatan alacaklının alacakları, kısmen veya tamamen karşılanamazsa; hepsi lehine borç ödemededen aciz vesikası düzenlenecektir¹⁸⁶. Diğer taraftan menkul teslimine dair icra takiplerinde takibin para alacağına dönüşmesi mümkündür¹⁸⁷. Bu durumda teslim konusu malın değeri ölçüsünde, borçlunun başka bir malvarlığına haciz uygulanması mümkün ve gerekli olacaktır. Hal böyle olunca, taşınır teslimi şeklinde başlayan ancak taşınırın değeri ölçüsünde haciz uygulanması ile devam eden icra takiplerinde de borç ödemededen aciz vesikası düzenlenmesi söz konusu olabilecektir.

¹⁸⁴ Alacaklının alacağının rehinle güvence altına alınmış olması durumunda, alacaklı borçlusuna karşı rehinli takip de başlatabilir. Bu durumda borç ödemededen aciz vesikası ile ilgili hükümler değil; rehin açığı belgesi ile ilgili hükümler uygulama alanı bulacaktır. Dolayısıyla bu başlık içerisinde kast edilen takip yolları ile kast edilen rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takipler değildir.

¹⁸⁵ Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz, s. 366, 387; Kuru, **C. II**, s. 1588, 2269; Kuru, **İcra- İflas**, s. 339, 404.

¹⁸⁶ İsviçre hukukunda SchKG m. 149 hükmüne göre **Aciz Vesikası**, hacze iştirak etmiş olan her alacaklıya verilir. Huber (Staehelin/ Bauer/ Staehelin), Art. 149 N. 11.

¹⁸⁷ Taşınır teslimli icra takibinde taşınır malın iyiniyetli üçüncü kişiye devredilmesi durumunda malın artık borçludan alınarak alacaklıya teslim edilmesine imkan yoktur. Bu durumda alacaklının alacağı taşınır malın değeri ölçüsünde para alacağına dönüşür ve takibe bu bedel üzerinden devam edilir. Benzer mantıkla, taşınır malın kaybolması veya kullanılamayacak duruma gelmesi nedeniyle teslimi alacaklıya yapılamayacak şekilde ise, takibe malın bedeli üzerinden devam edilir. Böylece her iki durumda da borçluya icra emri tebliği yapılmasına gerek olmadan, alacağın haciz yolu ile tahsili söz konusu olur. Bu konudaki diğer hususlar ve taşınır malın bedelinin tespitine dair açıklamalar için bkz. Atalı/ Ermenek/ Erdoğan, **İcra ve İflas**, s. 440- 441; Kuru, **İcra-İflas**, s. 414; Muşul, **C. II**, s. 1115- 1116; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, 322; Üstündağ, **İcra**, s. 372- 373.

Borç ödemedenden aciz vesikası düzenlenebilmesi için alacaklının bireysel olarak yürüttüğü takipte uygulanan haczin veya hacze iştirak edilmesi durumunda iştirak edilen haczin, kesin- icrai haciz olması gerekir¹⁸⁸. Muvakkat haciz veya tamamlama merasimine bağlı ilgili şartlarla icrai hacze dönüşmemiş ihtiyati haciz, aciz vesikasının düzenlenmesini sağlamaz. İsviçre hukukunda ihtiyati haciz, tüm İsviçre sınırları için değil sadece takip yapılan yer veya ihtiyati haciz istenen malvarlığının bulunduğu yer ile sınırlıdır (SchKG m. 272/ 1)¹⁸⁹. Haliyle borçlunun tüm malvarlığı ile ilgili bilgi verememesi nedeniyle, ihtiyati haciz durumunda aciz vesikası düzenlenemeyecektir. Öte yandan borçlunun İsviçre’ deki diğer malvarlıklarının olduğu yerler bulunup, buradaki malların üzerine de haciz konulursa ve diğer şartlar da tamamlanırsa, aciz vesikası düzenlenebilir¹⁹⁰.

3. Hacizli Malların Satışı ile Paylaştırmanın Tamamlanması

Borç ödemedenden aciz vesikasının düzenlenebilmesi için alacaklının borçlunun mallarına haciz koydurmasının yanı sıra, alacaklının başlattığı takibin ve dolayısıyla paraya çevirme işlemlerinin tamamen sona ermesi gerekir¹⁹¹. Mehaz İsviçre hukukunda ise, alacaklının alacağının kısmen veya tamamen karşılanamaması ve buna bağlı olarak aciz vesikası tanzimi, kesinleşmiş sıra ve paylaştırma cetveline göre belli olabilir (SchKG m. 146 vd.)¹⁹².

Adalet Bakanlığı Hukuk Müşavirliği 22.04.1950 tarih ve 7093 sayılı mütalaasında, aciz vesikası verilebilmesi için gerekli olan haczedilen malların satışı ve satış sonucu elde edilen paraların paylaştırılmasını “ *takibin kesin bir neticeye*

¹⁸⁸ Blumenstein, s. 499; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 33- 34; Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 15; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 85; A. Von Overbeck, **Schuldbetreibung und Konkurs nach Schweizerischen Recht**, Zürich 1940, s. 112 dn. 3; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 52; Üstündağ, **İcra**, s. 302; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 273.

¹⁸⁹ Huber (Staehelin/ Bauer/ Staehelin), Art. 149 N. 4; Schmid (Kren Kostkiewicz/ Dominik), Art. 149 N. 4.

¹⁹⁰ Huber (Staehelin/ Bauer/ Staehelin), Art. 149 N. 4.

¹⁹¹ Beat Affolter, **Der Verlustschein in der Betreibung auf Pfandung**, Zürcher Dissertation, Broschiert, Royag Verlag, Zürich 1978, s. 11; Blumenstein, s. 499; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 34; Favre, s. 221; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 86; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 48; Üstündağ, **İcra**, s. 302.

¹⁹² Huber (Staehelin/ Bauer/ Staehelin), Art. 149 N. 13; Kren Kostkiewicz, s. 252; Schmid (Kren Kostkiewicz/ Dominik), Art. 149 N. 13; Spühler, s. 181.

varması lazımdır” şeklinde açıklamıştır¹⁹³. Mütalaadan yola çıkarak, satış sonucu elde edilen paradan alacağın kısmen veya tamamen ödenememiş olması yani takibin tamamen bir sonuca ulaşması dışında; satış esnasında yeterli teklifin verilmemesi nedeniyle paraya çevirmenin yapılamaması durumunda da aciz vesikası verilebileceğini söylemek mümkündür¹⁹⁴.

Borç ödemedenden aciz vesikasının düzenlenmesi açısından söz konusu olabilecek ilk ihtimal, yürütülen icra takibinin sonunda paraya çevirmenin tamamlanması ve elde edilen bedelden alacaklının alacağının tamamen karşılanamamasıdır. Borçlunun tek bir alacaklısının icra takibini yürütmesi ve takipte paraya çevirme aşamasının tamamlanması ile elde edilen bedel alacaklıya ödenir¹⁹⁵. Bu durumda birden fazla alacaklı takipte yer almadığından, paylaştırmadan bahsedilemez. Satış sonucu elde edilen bedelin, takibi yürüten tek bir alacaklının alacağını tamamen karşılaması durumunda aciz vesikası düzenlenmez; takip konusu olan senet varsa borçluya verilir veya yürütülen takibin ilamlı takip olması halinde, borçlunun talebi ile kendisine ilamın icra edildiğine dair bir belge verilir. Ancak satış bedelinin alacağı karşılamaya yetmemesi söz konusu olursa; İİK m. 139 gereği borçlunun başkaca malının olup olmadığı araştırılarak tamamlama haczi yapılır. Takibi borçlunun sadece bir alacaklısının yürütmesi ve onun satış talebinde bulunması, tamamlama haczi yapılması için herhangi bir engel oluşturmamaktadır¹⁹⁶. İcra dairesinin resen yapacağı tamamlama hacizleri ve haczedilen bu malların satışından elde edilen bedel, alacaklının alacağını tamamen karşılamaya yetiyorsa; aciz vesikası düzenlenmesine gerek kalmaz. Ancak tamamlama hacizli malların satış

¹⁹³ “ 143’ üncü maddede (alacaklı alacağının tamamını alamamış ise kalan miktar için kendisine bir aciz belgesi verilir) denilmektedir. Bu maddede sözü edilen aciz vesikasının verilebilmesi için takibin kesin bir neticeye varması lazımdır. Yani alacaklı alacağının tahsili için icra takibinin gerektirdiği bütün yollara başvurduktan sonra alacağının tamamını veya bir kısmını tahsil edememiş ise kendisine aciz vesikası verilmesi icabeder...” Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü 22.04.1950 T. ve 7093 S. Mütalaası, naklen: Uyar, **İhale**, s. 1053 dn. 6.

¹⁹⁴ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 35; Favre, s. 247; Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 20; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 49.

¹⁹⁵ Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz, s. 338; Berkin, s. 361; Kuru, **C. II**, s. 1533; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes, s. 252; Nedim Meriç, **Türk- İsviçre İcra Hukukunda Paylaştırma Kuralları ve Sıra Cetveline Müracaat Yolları**, Ankara 2015, s. 23.

¹⁹⁶ Kuru, **C. II**, s. 1533; Kuru, **İcra- İflas**, s. 333; Meriç, s. 92.

bedeli alacaklının alacağını karşılamaya yetmezse; alacaklıya açık kalan alacak miktarı için borç ödmeden aciz vesikası düzenlenip verilir¹⁹⁷.

Borçlunun birden fazla alacaklısının alacaklarına kavuşabilmek için icra takibi yürütmesi ve borçlunun haczedilen mallarının paraya çevrilmesi durumunda, öncelikle haciz, satış ve paylaştırmanın ortak masrafları satış bedelinden düşülür. Kalan kısım tüm alacaklıların alacaklarını karşılamaya yeterse, borç ödmeden aciz vesikası düzenlenmesine gerek kalmaz; takip konusu olan senet varsa borçluya verilir veya yürütülen takibin ilamlı takip olması ihtimalinde borçlunun talebi üzerine kendisine ilamın icra edildiğine ilişkin bir belge verilir. Ancak kalan satış bedeli, takibi yürüten tüm alacaklıların alacaklarını karşılamaya yetmezse, farklı dereceden hacze iştirak eden alacaklılar olsa dahi, icra dairesinin İİK m. 139 hükmüne göre tamamlama hacizleri yapması gerekir¹⁹⁸. Bu minvalde borçlunun üzerinde tamamlama haczi uygulanan mallarının paraya çevirme işlemleri tamamlanır ve bedel, tüm alacaklıların alacaklarını karşılamaya yeterse, aciz vesikası düzenlenmeden takip sona erer. Ancak borçlunun üzerinde tamamlama haczi uygulanabilecek herhangi bir başka malvarlığı değeri bulunamazsa veya borçlunun üzerinde tamamlama haczi uygulanan mallarının satış bedeli alacaklıların alacaklarını tamamen karşılamaya yetmezse, İİK m. 140/ 1¹⁹⁹ gereği sıra cetveli düzenlenmesi gerekir²⁰⁰.

İcra dairesi tarafından düzenlenen sıra cetveli, tüm ilgililere sıra cetveline karşı başvurma imkanlarını kullanabilmek üzere tebliğ edilir. İİK m. 142 gereği, sıra cetvelinin tebliğinden itibaren yedi gün içerisinde ilgililerin, sıra cetveline karşı şikayet veya dava yoluna başvurmaları mümkündür. Sıra cetveline karşı şikayet, ilgililerin sıra cetvelindeki sıralarına yönelik olarak icra mahkemesinde incelenir. Ancak sıra cetveline karşı itiraz davası, ilgililerin alacağın esasına yönelik olarak

¹⁹⁷ Berkin, s. 361; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 35; Etili, s. 598; Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 20; Kuru, **C. II**, s. 1533; Muşul, **C. I**, s. 898; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 49; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 253; Uyar, **Aciz Vesikası**, s. 348; Uyar, **İhale**, s. 1054.

¹⁹⁸ Kuru, **El Kitabı**, s. 732; Kuru, **İcra- İflas**, s. 329; Meriç, s. 92; Üstündağ, **İcra**, s. 296.

¹⁹⁹ İİK m. 140/ 1: “*Satış tutarı bütün alacaklıların alacağını tamamen ödemeye yetmezse icra dairesi alacaklıların bir sıra cetvelini yapar.*”

²⁰⁰ Ansay, s. 169- 170; Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz, s. 339; Belgesay, **Birinci Bölüm**, s. 353- 354; Berkin, s. 362- 365; Kuru, **C. II**, s. 1519- 1524; Kuru, **İcra- İflas**, s. 329; Meriç, s. 101- 103; Muşul, **C. I**, s. 904; Muşul, **Esaslar**, s. 453; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 253; Postacıoğlu/ Altay, **İcra**, s. 628; Üstündağ, **İcra**, s. 296; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 262.

genel mahkemelerde incelenebilir. Başvuru sebebine göre değişen sıra cetveline karşı koyma prosedürleri tamamlanmadan, alacaklıların alacakları ödenemez ve aciz vesikası düzenlenemez²⁰¹. Ancak sıra cetveline karşı şikayet veya itiraz davası süreçleri tamamlanırsa, sıra cetvelinin kesinleşmesi durumu söz konusu olur ve artık alacaklıların alacaklarının paylaşılmasına geçilebilir²⁰². Yapılan paylaşırma üzerine tüm alacaklıların alacakları ödenirse, aciz vesikası düzenlenmesine gerek kalmaz. Oysa paylaşırma sonucunda alacağını alamayan alacaklı olursa, icra dairesinin onlar için aciz vesikası düzenlemesi gerekir²⁰³.

Borçlunun hacizli mallarının satışı sonucunda paylaşırmanın yapılabilmesi için sıra cetvelinin kesinleşmesi gerekir ve sıra cetveline karşı başvuru yolları, sıra cetvelinin kesinleşmesi sürecini uzatır. Her iki prosedüre göre, sıra cetvelinin kesinleşmesi ve buna bağlı olarak paylaşırmanın yapılması ile neticede şayet gerekirse aciz vesikasının düzenlenmesi durumlarını ayrı ayrı açıklamak gerekir. Bu minvalde sıra cetveline karşı şikayet yoluna başvurulması söz konusu olursa, icra mahkemesinin şikayetin reddi veya kabulü kararı vermesi mümkündür. Şikayetin kabulü üzerine ya sıra cetvelinin düzeltilmesi ya da iptal edilmesi yönünde karar verilir ki; bu ihtimallerde icra dairesinin sıra cetvelini düzeltmesi ya da yeniden hazırlaması gerekir. Şikayet incelemesi neticesinde verilen karardan sadece şikayet yoluna başvuran kişi etkilenmez²⁰⁴. Zira bir alacaklının sırasının değişmesi, ilgili olan herkesi etkileyecektir. Dolayısıyla şikayet prosedürü neticelenene kadar icra dairesinin paylaşırma yapmaması ve aciz vesikası düzenlememesi gerekir.

²⁰¹ İİK m. 142/ a hükmüne göre sıra cetvelinin kesinleşmesini beklemesine gerek olmadan sıra cetvelinde alacağı yazılı ve icra dosyasına banka kesin teminat mektubu sunmuş olan alacaklı, kendine düşen payını tahsil edebilir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Kuru, **İcra- İflas**, s. 333; Muşul, **C. I**, s. 930; Muşul, **Esaslar**, s. 463; Hakan Pekcanitez, “ 4949 Sayılı Kanunla İcra Hukukunda Yapılan Değişikliklerin Değerlendirilmesi”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, S. 49, 2003 (Kısaltma: Değerlendirme), ss. 137- 158, s. 155; Postacıoğlu/ Altay, **İcra**, s. 633; Talih Uyar, “ 4949 Sayılı ve 17.07.2003 Tarihli “ İcra ve İflas Kanunu’ nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” un Getirdiği Yenilikler”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, S. 49, 2003 (Kısaltma: Yenilikler), ss. 159- 221, s. 183- 184; Üstündağ, **İcra**, s. 301. Banka teminat mektubu ile sıra cetvelinin kesinleşmesini beklemeden alacağını elde edebilecek olan alacaklıların, sıra cetveline karşı başvuru yollarına müracaat eden alacaklılardan olabileceği konusunda bkz. Yılmaz, s. 763.

²⁰² Ansay, s. 172; Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz, s. 339; Berkin, s. 367; Kuru, **C. II**, s. 1532; Kuru, **İcra- İflas**, s. 332; Meriç, s. 218; Postacıoğlu/ Altay, **İcra**, s. 632; Uyar, **İhale**, s. 1002; Üstündağ, **İcra**, s. 300.

²⁰³ Belgesay, **Birinci Bölüm**, s. 356; Berkin, s. 368; Etili, s. 598; Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 20; Uyar, **Aciz Vesikası**, s. 348; Üstündağ, **İcra**, s. 302.

²⁰⁴ Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz, s. 340; Kuru, **C. II**, s. 1529; Kuru, **İcra- İflas**, s. 331; Meriç, s. 268; Postacıoğlu/ Altay, **İcra**, s. 633; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 267.

Sıra cetveline karşı itiraz davası incelemesinde genel mahkemenin kabul kararı vermesi söz konusu olursa, davalıya düşen alacak kesimi içerisinden öncelikle davacı alacaklının alacağı ödenir ve arta kalan davalıda kalır²⁰⁵. Genel mahkemenin itiraz davası üzerine verebileceği bu yönde bir karar sıra cetveli ile ilgisi olan herkesi değil, sadece davanın taraflarını etkiler. Dolayısıyla sıra cetveline itiraz davasında taraf olmayan, alacağı cetvelde kayıtlı olan ve açılan itiraz davasından alacağı etkilenmeyen bir alacaklı için, sıra cetveline karşı başvuru yolları süresi olan yedi günlük sürenin dolması ile sıra cetveli kesinleşir. Bu alacaklının sıra cetveline karşı açılan itiraz davasının sonucunu beklemesine gerek olmadan ve İİK m. 142/ a anlamında bir teminat göstermesine gerek olmadan alacağının ödenmesi gerekir²⁰⁶. Ayrıca yapılan ödeme sonucunda alacaklı alacağına tamamen kavuşamazsa, icra dairesinin onun için borç ödemedi aciz vesikası düzenlemesi de isabetli olacaktır.

Sıra cetveli ile alacaklıların alacaklarının ödenmesi noktasında İİK m. 142/ a²⁰⁷ hükmüne göre; alacaklının banka teminat mektubu göstererek alacağının kendisine verilmesini sağlaması mümkündür. Bu minvalde alacaklı, sıra cetveline karşı şikayet yolunda taraf olsun olmasın şikayet incelemesi devam ederken veya sıra cetveline karşı itiraz davasında taraf olan alacaklıların dava süreci devam ederken, cetvelde kayıtlı alacağının ödenmesi için banka (kesin) teminat mektubunu icra dosyasına sunabilir. Şikayet veya itiraz incelemeleri sonunda, banka teminat mektubu sunarak alacağını elde eden alacaklının sırası veya kendisine düşen alacak miktarı azalırsa, fazlalık ödenen kısmın faizi ile birlikte iadesi gerekir. Alacaklının kendisine ödenen fazla kısmı iade etmemesi durumunda, fazlalık teminattan

²⁰⁵ Ansay, s. 171; Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz, s. 341; Belgesay, **Birinci Bölüm**, s. 355- 356; Berkin, s. 367; Kuru, **C. II**, s. 1531- 1532; Kuru, **İcra- İflas**, s. 332; Meriç, s. 230, 232; Muşul, **C. I**, s. 927; Muşul, **Esaslar**, s. 462; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 256; Postacıoğlu/ Altay, **İcra**, s. 630; Uyar, **İhale**, s. 1002; Üstündağ, **İcra**, s. 299; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 272.

²⁰⁶ Işık, **Aciz Belgesi**, s. 92; Meriç, s. 260.

²⁰⁷ İİK m. 142/ a: “ Sıra cetvelinin düzenlenmesi üzerine tebligatı alan ve sıra cetvelinde hak sahibi görünen her alacaklı, bir bankanın kesin ve süresiz teminat mektubunu dosyaya ibraz ederek payına düşen meblâğı tahsil edebilir. 36 ncı maddenin ikinci fıkrası burada da uygulanır.

Teminat mektubunda, alacaklının dosyadan tahsil ettiği meblâğ ile bu meblâğın kısmen veya tamamen icra dosyasına iadesinin gerekmesi hâlinde iade tarihine kadar geçecek süreye ait olan faizin, icra dairesinin ilk yazılı talebi üzerine dosyaya ödenmesi taahhüt edilmelidir. Bu esaslar dahilinde teminat mektubu ile garanti edilecek miktar icra dairesince belirlenir.”

karşılır²⁰⁸. Ancak şikayet veya itiraz üzerine alacaklının sırasında veya alacak miktarında herhangi bir değişiklik olmazsa, teminat mektubu iade edilmelidir.

Sıra cetveline karşı itiraz veya şikayet prosedürleri devam ederken, alacaklıların banka teminat mektubu sunarak alacaklarını elde edebilmeleri noktasında irdelenmesi gereken son husus; alacaklının alacağını tamamen tahsil edememesi durumunda kendisine aciz vesikasının verilip verilemeyeceği ile ilgilidir. Sıra cetveline karşı şikayet prosedüründe cetvelde kayıtlı her bir alacaklının, sıra cetveline itiraz davasında da sadece davaya taraf olan cetvelde kayıtlı alacaklıların alacaklarına banka teminat mektubu ibraz ederek ve bu prosedürlerin sonuçlanmasını beklemeden kavuşmaları mümkündür. Ancak teminat mektubunu sunan alacaklı alacağına tamamen kavuşamazsa, açık kalan kısım için kendisine borç ödmeden aciz vesikası düzenlenip verilebilir. Her ne kadar bu durumda aciz vesikasının, itiraz veya şikayet incelemesinin sonunda değişmesi söz konusu olabileceksede; alacaklıyı aciz vesikası ile belli bir süreye bağlı olan tasarrufun iptali davası açma imkanından mahrum bırakmak da isabetli olmayacaktır. Ortaya çıkan bu sorunlu durumu icra dairesinin aciz vesikasını düzenlerken belgeye, İİK m. 142/ a hükmüne göre teminat gösterilerek alacağın ödendiği ve açık kalan kısım için aciz vesikasının düzenlendiği yönünde bir ibarenin kaydedilmesi ile aşmak mümkün olabilecektir²⁰⁹. Söz konusu çözüm, hem İİK m. 142/ a gereği banka teminat mektubu ile alacağın ödenmesi hükmünün daha isabetli uygulanmasını sağlayacak hem de sıra cetveline karşı şikayet veya itiraz süreçleri devam ederken, alacaklının teminat göstererek alacağına kavuşması cihetinde, alacağının karşılanamayan kısmı için aciz vesikası tanzimini bekleyerek tasarrufun iptali davası açma sürelerini kaçırmaması tehlikesinin önüne geçmiş olacaktır.

Kural olarak borç ödmeden aciz vesikası, yürütülen icra takibi sonunda borçlunun haczedilen mallarının paraya çevrilmesi sonucu elde edilen bedelden, alacağı tamamen veya kısmen karşılanamayan alacaklılara verilen bir belgedir. Ancak doktrinde, hacizli malların satışı için gerekli ve yeterli teklifin sunulamamış olması nedeniyle paraya çevirmenin yapılamaması durumlarında da borç ödmeden

²⁰⁸ Işık, **Aciz Belgesi**, s. 93; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 255; Postacıoğlu/ Altay, **İcra**, s. 633.

²⁰⁹ Aynı yönde görüş için bkz. Işık, **Aciz Belgesi**, s. 94.

aciz vesikasının tanzim edilebileceği görüşü hakimdir²¹⁰. Hacizli taşınır ve taşınmaz malların²¹¹ araya çevrilmesi ile ilgili İİK m. 115/ 1²¹² hükmüne göre; ihalede sunulan teklifin hacizli malın icra dairesince takdir edilen kıymetinin yüzde ellisi ile o hacizli mallar güvence altına alınmış olan ve satış talep eden alacaklının alacağına rüçhanı olan alacakların toplamından hangisi daha fazla ise, bu tutarı ve yanı sıra satış ile paylaşılacak masraflarını karşılaması gerekir. Öte yandan ilk ihalede hacizli mal gerekli ve yeterli teklif sunulmadığı için satılamazsa, satış geri bırakılacaktır. Ancak ikinci ihalede de belirlenen şartlara göre hacizli mal satılamazsa, satış talebi düşecektir. Bu noktada İcra ve İflas Kanunu' nun paraya çevirme ile ilgili maddelerinde 6352 sayılı kanun²¹³, 7343 sayılı kanun²¹⁴ ve 7418 sayılı kanun²¹⁵ ile çeşitli düzenlemeler yapılmış ve bu düzenlemelerden sonra; ihalelerin elektronik ortamda yapılması, güvenli bir ortamda ihaleye fesat karıştırılmadan sürecin ilerlemesi, ihalelere katılarak haksız kazançla kötü niyetli kişilerin engellenebilmesi gibi değişikliklerle satış sürecine olumlu yönde katkı sağlanmıştır. Tüm bu yapılan değişiklikler ve alacaklının aciz vesikasının kendisine sağlayacağı imkanlar ile alacağına kavuşmak konusunda mağdur edilmemesi durumları birlikte ele alındığında; ihalede yeterli ve gerekli teklif sunulmadığı için hacizli mal satılamamasına rağmen, borç ödemediği aciz vesikasının düzenlenebilmesi isabetli bir durum olacaktır.

Hacizli malın açık artırma ile satışı esnasında yeterli teklifin ileri sürülmemesi nedeniyle paraya çevirmenin yapılamaması durumunda aciz vesikası düzenlenebilmesinin mümkün olacağı ihtimali dışında; henüz artırma başlamadan önce yeterli teklifin ileri sürülmeyeceğinin anlaşılması ihtimalinde aciz vesikası

²¹⁰ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 35; Etili, s. 598; Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 20; Uyar, **Aciz Vesikası**, s. 348; Uyar, **İhale**, s. 1053.

²¹¹ Hacizli taşınmaz malların paraya çevrilmesi de İİK m. 129 hükmünün yollaması ile hacizli taşınır malların paraya çevrilmesi için kabul edilen İİK m. 115 hükmüne göre yapılır.

²¹² İİK m. 115/ 1: “ Birinci ve ikinci İhale, icra müdürü tarafından, ilanda belirlenen gün ve saatte, haczedilen malın muhammen kıymetinin yüzde ellisi üzerinden başlatılır. Şartların yerine gelmesi hâlinde mal, en yüksek teklif verene ihale edilir. Şu kadar ki, artırma bedelinin haczedilen malın muhammen kıymetinin yüzde ellisi ile o malla güvence altına alınan ve satış isteyen alacağına rüçhanı olan alacakların toplamından hangisi fazla ise bu miktar ve ayrıca bu miktara ilave olarak paraya çevirme ve paylaşılacak masraflarını da geçmesi şarttır.”

²¹³ RG. 02.07.2012 T., S. 28344.

²¹⁴ RG. 24.11.2021 T., S. 31675.

²¹⁵ RG. 13.10.2022 T., S. 31987.

verilip verilemeyeceği hususu da hukukumuzda tartışılmıştır. Bu konuda mehz İsviçre İcra ve İflas Kanunu düzenlemelerine göre; icra dairesinin bazı durumlarda satıştan vazgeçerek, doğrudan borç ödemeden aciz vesikası düzenlenebileceğini kabul ettiği görülmektedir. İsviçre İcra ve İflas Kanunu m. 127, taşınır malların veya alacakların paraya çevrilmesi açısından icra dairesinin, satıştan önce ileri sürülen teklifin, alacağı ve ilgili masrafları karşılamaya yetmeyeceğini takdir etmesi üzerine ve alacaklının talebi ile satıştan vazgeçerek aciz vesikası düzenleyebileceğini kabul etmektedir²¹⁶. Taşınır mallar ve alacaklar için söz konusu olan bu hüküm, İsviçre İcra ve İflas Kanunu m. 142a yollaması ile taşınmazlar için de uygulanabilecektir. Bu minvalde hacizli taşınırların ve taşınmazların paraya çevirme masrafları ile satış bedeli arasında bir dengesizlik varsa ve icra dairesi tarafından ihalenin yapılamayacağı anlaşılıyorsa, satış olmadan doğrudan aciz vesikası tanzim edilebilir²¹⁷.

İsviçre hukuku açısından söz konusu olan bu durum, Türk hukukunda herhangi bir kanuni düzenlemede yer almamaktadır. Ancak doktrinde bazı yazarlarca durum incelenmiş; *Gürdoğan* ve *Öztek* satış yapılmadan önce, alacaklının satış bedelinin alacağı karşılamayacağını öngörerek satış yapılmasından vazgeçmesini ve böylece aciz vesikası düzenlenmesini talep edemeyeceği değerlendirmesini yapmıştır²¹⁸. Zira yazarlara göre, satış için yapılan kıymet takdiri, bir tür kamu denetimi niteliğindedir. *Deliduman* ise, paraya çevirme masraflarını alacaklının karşılamasının alacaklının aleyhine bir durum olmasından hareket ederek; satış işlemleri bitmeden önce de aciz vesikasının düzenlenmesinin mümkün olduğunu ifade etmiştir²¹⁹. Hatta satış masraflarının fazla olması durumunda tarafların onayı ile icra dairesinin satıştan vazgeçebileceğini; ancak tarafların bu duruma rızalarının olmaması ihtimalinde satıştan vazgeçmeyip paraya çevirme işlemlerini tamamlaması

²¹⁶ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 37; Üstündağ, **İcra**, s. 255.

²¹⁷ Taşınır ve taşınmaz satışlarında söz konusu olan aciz vesikası tanzimine dair bu durumun uygulanabilmesinin, takibin taraflarının yani alacaklı ile borçlunun onayına bağlı olduğu ve böylece taraf menfaatlerinin daha doğru bir şekilde sağlanabileceği konusunda bkz. Huber (Stahelin/ Bauer/ Stahelin), Art. 149 N. 10.

²¹⁸ Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 20; Öztek, **Aciz Vesikası**, s. 49. Aynı yönde görüş için bkz. Uyar, **İhale**, s. 1054.

²¹⁹ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 37- 38.

gerektiğini belirtmiştir²²⁰. Kanaatimizce, haczedilen malların henüz satış işlemleri yapılmadan satılamayacağı düşüncesiyle paraya çevrilmesinden vazgeçilmesi ve buna bağlı olarak aciz vesikası düzenlenmesi mümkün olmamalıdır²²¹. Zira satıştan elde edilecek değer, satış masraflarını karşılamaya yetmemesi durumunda, hacizli malların satışı yapılmayacaktır. Öte yandan İİK m. 85/ 5²²² hükmüne göre, satış bedeli paraya çevirme masraflarını karşılamaya yetmeyen malların haczi yapılamaz. Konu açısından incelenen İsviçre İcra ve İflas Kanunu m. 127' ye benzer bir hüküm, İcra ve İflas Kanunu' muz içerisinde yoktur. Ayrıca hukuk sistemimizde yer alan karşılama ilkesi ile İsviçre hukukunda yer alan karşılama ilkesi birbirinden farklı içeriğe sahip olup; İsviçre hukukunda ileri sürülen teklifin haciz yapılmasından önce var olan rehinli alacaktan daha fazla olması yeterlidir.

4. Borçlunun Haczedilebilecek Başka Malının Olmaması

Borç ödemedен aciz vesikasının düzenlenebilmesi için varlığı gerekli diğer bir şart, borçlunun satışı yapılan (veya yeterli teklifin olmaması nedeniyle satışı yapılamayan) mallar dışında haczi kabil malının olmamasıdır. Borçlunun hacizli mal dışında başkaca bir malvarlığı değerinin olmaması ve bu hacizli mal üzerinde de istihkak iddiasının söz konusu olması durumunda; istihkak iddiasına itiraz edilmezse veya istihkak iddia eden üçüncü kişinin açtığı istihkak davası onun lehine sonuçlanırsa, borç ödemedен aciz vesikası düzenlenebilir²²³.

Hacizli malların satış bedelinin takip konusu alacağı karşılamaya yetmediği ihtimalde icra müdürü, resen yeni hacizler yaparak alacaklının alacağına tam olarak kavuşmasını temin etmek zorundadır²²⁴. Böylece aciz vesikası, ancak tamamlama hacizleri yapıp buna rağmen alacağın tamamen elde edilememesi veya borçlunun üzerinde tamamlama haczi yapılabilecek başkaca herhangi bir malvarlığının olmaması halinde düzenlenebilecektir.

²²⁰ Affolter, s. 17; Blumenstein, s. 499 dn. 58; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 39.

²²¹ Aynı yönde görüş için bkz. Işık, **Aciz Belgesi**, s. 100.

²²² İİK m. 85/ 5: “ *Hasılatı paraya çevirme masraflarını ve icabında muhafaza ve idare masraflarını tevavüz etmeyeceği muhakkak olan şeyler haczolunmaz.*”

²²³ Akyazan, **Aciz Belgesi**, s. 319; Berkin, s. 368; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 50; Postacıoğlu/ Altay, **İcra**, s. 634.

²²⁴ Favre, s. 247; Etili, s. 598; Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 20; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 50; Postacıoğlu, **İcra**, 539; Uyar, **İhale**, s. 1054.

Borçlunun haczi mümkün başkaca malları olmasına rağmen alacaklıya aciz vesikası verilmişse, icra mahkemesinde şikayet yolu ile bu vesika iptal edilebilir. Söz konusu şikayet süreye bağlı değildir²²⁵.

Borçlunun Türkiye sınırları içerisinde değil de; yurtdışında malvarlığı veya gelirlerinin bulunması durumunda da aciz vesikası düzenlenebilir²²⁶. Öte yandan borçlunun haczedilebilir başkaca malının olmadığı ama sadece maaşının- ücretinin olduğu durumlarda, alacaklının maaş haczini reddederek, kendisine aciz vesikası düzenlenip verilmesini isteyip isteyemeyeceği doktrinde tartışılmıştır. İleri sürülen görüşlerden birine göre; borçlunun haczedilebilir bir değeri olarak sadece maaşının olması ihtimalinde, alacaklının maaş haczine karşı çıkarak aciz vesikası düzenlenmesini isteyemeyeceği savunulmuştur²²⁷. Bu konuda ileri sürülen diğer görüş ise; maaş haczi halinde dahi aciz vesikası düzenlenmesinin talep edilebileceğini savunmuştur²²⁸. Mehaz İsviçre hukuku açısından maaş haczinde aciz vesikası tanzimi, İsviçre İcra ve İflas Kanunu (SchKG m. 93/ 2) gereği ancak hacizden en erken bir yıl sonra yapılabilir²²⁹. Ancak borçlunun kaybolması veya işsiz hale gelmesi gibi olağanüstü durumlar gerçekleşirse, bir yıldan önce de aciz vesikası düzenlenebilir²³⁰.

Maaş ve ücret haciz açısından borç ödemedi aciz vesikasının düzenlenebilmesi konusunda, kanımızca, Türk hukukundaki maaş ve ücret hacizleri için düzenlenen İİK m. 83²³¹ hükmü ile maaş üzerinde alacaklının haczinden önce gelen başka alacaklıların hacizlerinin olup olmadığı hususları birlikte değerlendirilerek bir sonuca varılmalıdır. Maaş veya ücret üzerinde birden fazla

²²⁵ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 41; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 50.

²²⁶ Berkin, s. 369; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 36; Etili, s. 599; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 51; Uyar, **Aciz Vesikası**, s. 349; Uyar, **İhale**, s. 1054; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2685.

²²⁷ Belgesay, **Birinci Bölüm**, s. 238; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 51; Üstündağ, **İcra**, s. 194.

²²⁸ Belgesay, **Birinci Bölüm**, s. 238; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 35 dn. 152' deki ve s. 36' daki kararlar.

²²⁹ Huber (Staehelin/ Bauer/ Staehelin), Art. 149 N. 12; Schmid (Kren Kostkiewicz/ Dominik), Art. 149 N. 13.

²³⁰ Huber (Staehelin/ Bauer/ Staehelin), Art. 149 N. 12.

²³¹ İİK m. 83: "Maaşlar, tahsisat ve her nevi ücretler, intifa hakları ve hasılatı, ilama müstenit olmayan nafakalar, tekaüt maaşları, sigortalar veya tekaüt sandıkları tarafından tahsis edilen iratlar, borçlu ve ailesinin geçinmeleri için icra memurunca lüzumlu olarak takdir edilen miktar tenzil edildikten sonra haczolunabilir.

Ancak haczolunacak miktar bunların dörtte birinden az olamaz. Birden fazla haciz var ise sıraya konur. Sırada önde olan haczin kesintisi bitmedikçe sonraki haciz için kesintiye geçilemez."

alacaklının haczinin olması durumunda, hacizler sıraya konur ve bir önceki haciz için yapılan kesinti bittikten sonra sıradaki diğer haciz için kesinti yapılabilir. Maaş haczi sebepli yapılacak kesinti²³², makul bir süre içerisinde alacaklının alacağına kavuşmasını sağlayacak şekilde ise; alacaklı da borçlu da durumdan memnun olacaktır²³³. Böylece alacaklı alacağına kavuşmamak veya maaş haczinden alacağını elde etmeye çalışırken fazlaca bir süreye maruz kalmak ve bu esnada aciz vesikasının getireceği faydaları kaçırmak gibi bir mağduriyete uğramamış; borçlu da aciz vesikası düzenlenmesinin olumsuz etkilerine maruz kalmamış olacaktır. Ancak borçlunun maaşı üzerinde uygulanan diğer haciz veya hacizler, alacaklının alacağı için yeni bir maaş haczi kesintisi yapılmasına imkan vermiyorsa veya alacaklının maaş haczi için sırasını beklemesi mağdur olmasına yol açacak kadar uzun olursa, maaş haczi yapılmamalıdır. Bu durumda alacaklıya kesin aciz vesikası düzenlenip verilmesi, yaşayacağı sakıncaları önlemek adına daha doğru bir yaklaşım olacaktır.

Hakkında maaş veya ücret haczi uygulanan borçlunun işinin sona ermesi durumunda, alacaklıya aciz vesikası düzenlenip verilmelidir. Zira bu ihtimalde alacaklı için artık borçluya karşı takip yapmasında bir yarar kalmamıştır²³⁴. Ancak borçlunun işsiz kalmadan sadece işyeri değişikliği yapması söz konusu olursa, maaş haczi kesintiye uğramadan devam etmelidir ve işyeri değişikliğinin aciz vesikası düzenlenmesine neden olamayacağı kabul edilmelidir²³⁵.

5. Alacağın Tamamının Karşılanmamış Olması

Borç ödemedenden aciz vesikası düzenlenebilmesi için gerekli son şart, hacizli malların paraya çevirme bedelinin alacaklının alacağını, masraf ve faizleri de dahil olmak üzere, kısmen veya tamamen elde edememiş olmasıdır²³⁶. Bu noktada açık kalan miktarın aciz vesikası tanziminde herhangi bir önemi, az veya çok olması gibi bir etkisi bulunmamaktadır. Önemli olan husus, alacaklının alacağını kısmen veya

²³² İİK m. 83/ 2 gereği maaş ve ücret haczi için maaşta yapılabilecek kesinti miktarı, maaşın dörtte birinden az olamaz. Ancak TBK m. 410/ 1 ve İŞK m. 35 hükmüne göre maaşın veya ücretin dörtte birinden fazlasına haciz konulamaz.

²³³ Işık, **Aciz Belgesi**, s. 102.

²³⁴ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 36; Etili, s. 598; Overbeck, s. 123; Üstündağ, **İcra**, s. 302.

²³⁵ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 36; Etili, s. 598; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 51; Üstündağ, **İcra**, s. 302.

²³⁶ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 40; Etili, s. 599; Favre, s. 222; Kuru, **C. II**, s. 1534; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 51; Uyar, **Aciz Vesikası**, s. 349.

tamamen alamamış olmasıdır; aciz vesikası da bu açık kalan kısım için düzenlenecektir²³⁷. Öte yandan hakkında aciz vesikası düzenlenecek olan alacaklının haciz, hacizli malların satışı ve paylaştırmaya dair ortak masrafları üstlenmesi söz konusu olabilir. Haczedilen malların satış bedelinin, alacaklının ödediği ortak masrafları karşılamaması durumunda ise, bu husus aciz vesikasına kaydedilmelidir²³⁸.

B. Aciz Vesikasının Düzenlenişi

Borç ödmeden aciz vesikasının İcra ve İflas Kanunu kapsamında belirtilen ve doktriner anlamda da kabul edilen şartları tamamlandıktan sonra, icra dairesi tarafından belgenin düzenlenmesi söz konusu olabilir. Borçlunun alacaklının alacağını karşılamaya yetecek kadar malı olmadığına dair icra dairesine beyanda bulunması veya bu yönde bir mal beyanı yapması aciz vesikası anlamına gelemeyiz²³⁹. Düzenlenen aciz vesikasının bir sureti İİK m. 143/ 1²⁴⁰ hükmü gereği hiçbir harç veya vergiye tabi olmadan, borçluya verilir. Madde metninde lafzı geçen “ aciz vesikası düzenleyip alacaklıya ve bir suretini de borçluya verir” ifadesindeki vermekten kasıt, aciz vesikasının borçluya ve alacaklıya tebliğ edilmesidir²⁴¹. Ancak

²³⁷ Ansay, s. 172; Arık, s. 941; Blumenstein, s. 499- 500; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 40; Etili, s. 599; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 51; Uyar, **Aciz Vesikası**, s. 349; Uyar, **İhale**, s. 1053.

²³⁸ Işık, **Aciz Belgesi**, s. 103.

²³⁹ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 40. “ ...Alacaklının İcra ve İflas Kanununun 278, 279 ve 280. maddelerinde yazılı tasarrufun iptali davası açabilmesi, aynı Kanunun 277. maddesinde açıklandığı gibi elinde geçici veya kesin aciz belgesi bulunması şartına bağlıdır. Davacı böyle bir belge ibraz etmemiş, ancak mercice, borçlunun hiç bir malı bulunmadığına dair icra memurluğuna yaptığı mal beyanı aciz belgesi niteliğinde kabul edilerek davaya devam edilmiş ve tasarrufun iptaline karar verilmiştir. Oysa, borçlunun böyle bir beyanı İcra ve iflas Kanununun 105 ve 143. maddelerinde tarif edilen aciz belgesi niteliğinde değildir. O halde alacaklının aciz belgesi ibraz etmediği gözetilerek davanın bu yönden reddedilmemiş olması bozmayı gerektirir...” Yargıtay 13 HD., 1974/ 1298 E. 1974/ 1215 K. 18.05.1974 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 07.01.2023.

²⁴⁰ İİK m. 143/ 1: “ Alacaklı alacağının tamamını alamamış ve aciz vesikası düzenlenmesi için gerekli şartlar yerine gelmişse, icra dairesi kalan miktar için hemen bir aciz vesikası düzenleyip alacaklıya ve bir suretini de borçluya verir; bu belgeler hiçbir harç ve vergiye tâbi değildir. Aciz vesikasının bir nüshası da her il merkezinde Adalet Bakanlığınca tespit edilen icra dairesi tarafından tutulan özel sicile kaydedilmek üzere bu icra dairesine gönderilir. Aciz vesikası sicili aleni olup ne şekilde tutulacağı ve hangi hususları içereceği Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanan yönetmelikle belirlenir.”

²⁴¹ Sema Taşpınar Ayvaz, “ Türk Hukukunda Bir İcra Sicili Düzenlemesi Örneği “ Aciz Belgesi (Vesikası) Sicili”, **Haluk Konuralp Anısına Armağan**, 2009 (Kısaltma: Sicil), ss. 579- 620, s. 594.

vesika takibin tarafları dışında bir başkasına tebliğ edilirse, alacaklının sonradan eline geçmesi şartıyla bu duruma geçerlilik tanınabilir²⁴².

Borç ödemedен aciz vesikasını düzenleme yetkisi, takibi yapan icra dairesine aittir²⁴³. Bu minvalde takipte haciz veya paraya çevirme işlemleri için istinabe suretiyle görevlendirilen icra dairesinin, aciz vesikası düzenleme yetkisi yoktur. İstinabe olunan icra dairesi tarafından herhangi bir nedenle aciz vesikası düzenlenecek olursa, vesika geçersiz kabul edilecektir²⁴⁴. Hacze iştirak durumunda, hacizli malın satış bedelinin başka bir icra dairesi tarafından paylaştırılması söz konusu olsa dahi, aciz vesikası asıl takibi yürüten icra dairesi tarafından düzenlenebilir²⁴⁵.

Borç ödemedен aciz vesikası İİK m. 143/ 1 hükmüne göre, şartlar gerçekleştiğinde, icra dairesi tarafından resen düzenlenmelidir²⁴⁶. Ancak uygulamada aciz vesikasının alacaklının talebi²⁴⁷ üzerine düzenlendiği görülmektedir²⁴⁸. Mehaz İsviçre Hukuku' nda ise aciz vesikası, talep üzerine veya icra dairesi tarafından resen

²⁴² Huber (Staehelin/ Bauer/ Staehelin), Art. 149 N. 14.

²⁴³ Berkin, s. 369; Etili, s. 597; Uyar, **Aciz Vesikası**, s. 349; Uyar, **İhale**, s. 1054; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2686.

²⁴⁴ Akyazan, **Aciz Belgesi**, s. 324; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 30; Etili, s. 597; Kuru, **C. II**, s. 1535 dn. 4; Muşul, **C. I**, s. 935; Muşul, **Esaslar**, s. 466; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 54; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 258; Uyar, **Aciz Vesikası**, s. 349; Uyar, **İhale**, s. 1054; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2686.

²⁴⁵ Muşul, **C. I**, s. 935. Hacze iştirak durumunda satış bedelini, iştirak eden alacaklılar arasında, iştirak derecelerini de düzenleyerek paylaşım icra dairesi tarafından tanzim edilebileceği konusunda bkz. Akyazan, **Aciz Belgesi**, s. 324.

²⁴⁶ Ansay, s. 172; Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz, s. 343; Berkin, s. 368; Belgesay, **Birinci Bölüm**, s. 357; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 31; Etili, s. 597; Kuru, **C. II**, s. 1534; Kuru, **El Kitabı**, s. 744; Muşul, **C. I**, s. 934; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 53; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 258; Üstündağ, **İcra**, s. 302; Uyar, **Aciz Vesikası**, s. 346; Talih Uyar, “ Borçlu da İcra Müdürlüğünden Aciz Vesikası Düzenlenmesini Talep Edebilir”, (Çevrimiçi) www.e-uyar.com, ET. 12.12.2022 (Kısaltma: Borçlu), s. 2; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 273.

²⁴⁷ Hacizli mallarının satışının borçlu tarafından da istenebilmesi ve hacizde icra dairesinin borçlu ve alacaklının menfaatlerini gözetmesi gerektiğinden hareketle, aciz vesikasının borçlunun talebi ile de düzenlenebileceği konusunda bkz. Uyar, **Aciz Vesikası**, s. 347; Uyar, **Borçlu**, s. 3; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2684- 2685. “ ...Takip dayanağı olan Adana 2. İcra Müdürlüğünün 2002/4825 esas sayılı takip dosyasında müşteki vekili tarafından yapılan son işlem tarihi olan ve alacaklının talebi üzerine aciz vesikasının düzenlendiği...” Yargıtay 16 HD., 2006/ 3723 E. 2006/ 7539 K. 24.11.2006 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 07.01.2023.

²⁴⁸ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 31; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 53; Postacıoğlu/ Altay, **İcra**, s. 634; Uyar, **Aciz Vesikası**, s. 346; Uyar, **İhale**, s. 1052. Alacaklının aciz vesikası düzenlenmesine yönelik olarak icra dairesine yaptığı talebin, “ icra müdürünü görevini yerine getirmeye davet” olarak anlaşılması gerektiği hususunda bkz. Çelikoğlu, s. 200.

harekete geçilerek düzenlenebilir²⁴⁹. Öte yandan icra dairesinden talep edilmesine rağmen aciz vesikası düzenlenmezse, alacaklının İİK m. 16 hükmüne göre, icra mahkemesinde şikayet yoluna başvurması mümkündür²⁵⁰. Bu durumda hakkın yerine getirilmemesi veya hakkın yerine getirilmesinin sebepsiz bir şekilde sürüncemede bırakılması şikayet sebebine dayalı olarak süresiz şikayet başvurusunda bulunulabilir. Alacaklının, alacağın elde edebilmesi için borçluya karşı takip başlatabilmesi noktasında var olan takip hakkı, takibin sonunda alacağın elde edilememesine bağlı olarak ve daha sonra borçlunun yeni bir malvarlığı edinmesi durumu ihtimalinde, yeni bir takip yürütebilme hakkını da dolaylı olarak vermektedir. Dolayısıyla alacaklının aciz vesikasının tanzimini istediği ancak icra dairesinin aciz vesikası düzenlemediği ahvalde, alacaklının aciz vesikası ile borçlusuna karşı yeni bir takip başlatabilmek konusunda ileriye sirayet edecek olan takip hakkı, sebepsiz olarak sürüncemede bırakılmış olmaktadır.

İcra dairesinin borç ödemedenden aciz vesikasını resen düzenleyebileceği anlamı İİK m. 143/ 1 hükmünün lafzından çıksa da; doktrinde bir görüşe göre²⁵¹, icra dairesinin resen aciz vesikası düzenlemesine kanunun bazı hükümleri engel olmaktadır. Bu minvalde haczedilen malların satışından elde edilen bedelin alacaklının alacağını karşılamaması durumunda, uygulamada, icra dairesinin tamamlama haczini alacaklının talebi ile yaptığı görülmektedir. Oysa kanuna göre tamamlama haczi, icra dairesi tarafından resen yapılmalıdır. Ancak icra müdürünün tamamlama haczi yapabilmesi için; alacaklıdan elde edeceği bilgiye, masrafa ve gerekli diğer hususlara da ihtiyacı vardır. Dolayısıyla icra müdürü tamamlama haczini gerçekleştirebilmek için kısıtlı kalmakta ve aciz vesikasının tanzimi açısından da alacaklının iradesine ihtiyaç duymaktadır.

Borç ödemedenden aciz vesikasının düzenlenmesi açısından takip arkadaşılığının söz konusu olduğu durumlarda, her bir takip arkadaşı için ayrı ayrı aciz vesikasının

²⁴⁹ Fritzsche/ Walder, s. 464- 465; Huber (Staehelin/ Bauer/ Staehelin), Art. 149 N. 14; Schmid (Kren Kostkiewicz/ Dominik), Art. 149 N. 14, 16.

²⁵⁰ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 31; Uyar, **Aciz Vesikası**, s. 346- 347; Uyar, **Borçlu**, s. 2. Aciz vesikasının talebe rağmen düzenlenmemesi durumunda şikayet yoluna başvurma yanı sıra, İİK m. 5 hükmüne göre, icra müdürünün kusuru sebebiyle devlete karşı tazminat davası açılması da mümkündür.

²⁵¹ Işık, **Aciz Belgesi**, s. 106; Taşpınar Ayvaz, **Sicil**, s. 593.

düzenlenip düzenlenmeyeceği hususunun da irdelenmesi gerekir. Takip arkadaşlığı, dava arkadaşlığı kurumuna benzer şekilde; icra takibinde alacaklı veya borçlu tarafta birden fazla kişinin olması esasına dayanır. Bu minvalde mecburi veya ihtiyari takip arkadaşlığı olmak üzere iki türde görülebilen takip arkadaşlığı hususunda; borçlu tarafta birden fazla borçlunun olması ve aralarındaki ilişkinin müteselsil ve müşterek borçluluk durumu arz etmesi durumunda ihtiyari takip arkadaşlığı söz konusu olabilir²⁵². Borçlu tarafta var olabilen takip arkadaşlığı (pasif takip arkadaşlığı) sadece ihtiyari şekilde değil de; örneğin İİK m. 53/ 2 gereği takibin devamında borçlunun ölümü üzerine alacaklının terekeye karşı takibe devam etmesi durumunda mecburi takip arkadaşlığı şeklinde de gerçekleşebilir. Bu durumda mirasçılar arasında mecburi takip arkadaşlığı söz konusu olur.

Borçlu taraftaki ihtiyari takip arkadaşlığında, alacaklı dilerse müşterek borçlulara karşı tek bir takip talebi ile takip başlatabilir. Her ne kadar alacaklı tek bir takip talebi ile takip başlatsa da; ödeme emri İİK m. 61/ 2 gereği müşterek borçlu ihtiyari takip arkadaşlarının her birine ayrı ayrı gönderilir²⁵³. Borçluların her birine gönderilen ödeme emrinde, kendilerine düşen borç miktarı belirtilir²⁵⁴. Öte yandan müşterek borçluların temsilcisi olan bir kişi varsa, ödeme emrinin temsilciye gönderilmesi gerekir. İhtiyari takip arkadaşı olan borçlular takipte birlikte hareket etmek zorunda olmadıkları için, içlerinden bir kısmı ödeme emrine itiraz etme yoluna gidebilirken; bir kısmı itiraz etmeyerek hakkında yürütülen takibin kesinleşmesi ve haciz aşamasına geçilmesine sebep olabilir. Benzer şekilde haciz açısından her bir ihtiyari takip arkadaşı ayrı ayrı mal beyanında bulunmalı ve her birinin ödeme emrindeki borca karşılık gelecek kadar malvarlığı değeri haczedilebilir²⁵⁵. Haczedilen mallarının değeri alacaklının alacağını karşılamaya yetmeyen her bir ihtiyari dava arkadaşı borçlu hakkında, kendi borç miktarından alacaklıya karşı açık kalan kısmı gösterir şekilde ayrı ayrı aciz vesikası düzenlenmesi gerekir. Bir ihtiyari takip arkadaşı borçlu hakkında düzenlenen aciz vesikası, diğerine karşı etkili olmayacaktır. Bu minvalde aciz vesikasının hüküm ve sonuçları da her bir

²⁵² Atalı/ Ermenek/ Erdoğan, **İcra ve İflas**, s. 88; Kuru, **İcra- İflas**, s. 101; Muşul, **C. I**, s. 143; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 88- 89; Üstündağ, **İcra**, s. 71.

²⁵³ Atalı/ Ermenek/ Erdoğan, **İcra ve İflas**, s. 89; Kuru, **İcra- İflas**, s. 101; Muşul, **C. I**, s. 143.

²⁵⁴ Atalı/ Ermenek/ Erdoğan, **İcra ve İflas**, s. 89; Kuru, **İcra- İflas**, s. 101.

²⁵⁵ Kuru, **İcra- İflas**, s. 102.

takip arkadaşı için, kendi aciz vesikasındaki alacak nispetinde ayrı ayrı cereyan edecektir.

İcra takibinde borçlu tarafta birden fazla kişinin olması açısından gerçekleşebilecek diğer bir ihtimal, mecburi takip arkadaşlığı durumudur. Mecburi takip arkadaşlığında pasif tarafta yer alan takip arkadaşı borçlulara karşı birlikte takip yürütülmesi zorunludur²⁵⁶. Bu durumda tüm borçlulara karşı devam eden takipte haczedilen mecburi takip arkadaşlarının mallarının değeri, alacaklının alacağını karşılamaya yetmezse; açık kalan kısım için tek bir aciz vesikası düzenlenecek ve bu vesika, takip arkadaşlarının hepsi hakkında geçerli olacaktır. Dolayısıyla aciz vesikasının hüküm ve sonuçları da, düzenlenen bu tek aciz vesikası ile hepsi hakkında aynı şekilde etkili olacaktır.

Bir takipte takip arkadaşlığı durumu alacaklılar arasında da gerçekleşebilir (Aktif Takip Arkadaşlığı). Ancak İcra ve İflas Kanunu açısından ihtiyari veya mecburi takip arkadaşlığı durumu, alacaklılar için öngörülmemiştir ve istisnaidir²⁵⁷. Öte yandan maddi hukuk açısından alacaklılar arasında takip arkadaşlığının doğması ihtimalleri mevcuttur. Bu minvalde bir takipte alacaklı tarafta yer alan birden fazla kişinin ihtiyari takip arkadaşı olması durumu gerçekleşirse; takip sonunda alacağını elde edemeyen her bir takip arkadaşı için kendi karşılanamayan aşacak kesimlerini gösterecek şekilde ayrı ayrı aciz vesikası tanzim edilmelidir. Zira alacaklılar arasındaki ihtiyari takip arkadaşlığında bir borçluya karşı ayrı ayrı icra takibi yürütülebileceği gibi; tek bir takip talebi ile de takip yürütülebilir. Dolayısıyla aciz vesikası sahibi her bir alacaklı açısından, aciz vesikasının hüküm ve sonuçları ayrı ayrı etki doğuracaktır. Ancak alacaklı tarafta birden fazla kişinin yer alması durumunda maddi hukuk açısından mecburi takip arkadaşlığı söz konusu olursa; takip arkadaşı olan alacaklılar hep birlikte borçluya karşı tek bir takip talebi ile icra takibi yürüteceklerdir. Bu ihtimalde borçlunun malvarlığı değerlerinin bedeli, alacaklıların alacağını karşılamaya yetmezse; tek bir aciz vesikası düzenlenerek, karşılanamayan alacak kesimi belirtilecektir. Aciz vesikasının hüküm ve sonuçları ise, mecburita takip arkadaşı alacaklılar açısından aynı şekilde etkili olacaktır.

²⁵⁶ Atalı/ Ermenek/ Erdoğan, **İcra ve İflas**, s. 89; Kuru, **İcra- İflas**, s. 101; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 88; Üstündağ, **İcra**, s. 72.

²⁵⁷ Atalı/ Ermenek/ Erdoğan, **İcra ve İflas**, s. 88; Kuru, **İcra- İflas**, s. 100.

Borç ödemededen aciz vesikası tanzimi açısından incelenmesi gereken konulardan biri de, aciz vesikasına bağlanmış olan alacağın bir başkasına temlik edilip edilemeyeceği ile ilgilidir. Hukukumuzda alacağın temliki için yazılı bir devir sözleşmesi yapılması gerekir. Ayrıca doğmuş veya doğacak alacakların temlik edilmesi de mümkündür. Alacağın icra takibine rağmen kısmen veya tamamen tahsil edilemeyip aciz vesikasına bağlanması, onun varlığını sona erdirmemektedir. Aksine alacağın bazı hüküm ve sonuçlarla güçlenerek varlığını yirmi yıl daha sürdürmesi söz konusu olmaktadır. Bu minvalde borç ödemededen aciz vesikasına bağlı bir alacağın, üçüncü bir kişiye temlik edilmesinde herhangi bir sakınca bulunmamaktadır²⁵⁸. Devrin yapılabilmesi için, aciz vesikasının devralana teslim edilmesi yeterli değildir²⁵⁹. Bu minvalde yazılı olarak yapılacak bir devir sözleşmesi ile aciz vesikasına bağlı alacağın temliki mümkün olabilecektir. Benzer bir şekilde, borç ödemededen aciz vesikasına bağlı alacak üzerinde rehin hakkı tesisi de mümkündür. Ancak rehin hakkının geçerli bir şekilde kurulabilmesi için yazılı bir şekilde yapılması ve aciz vesikasının karşı tarafa teslim edilmesi gerekir²⁶⁰.

Borç ödemededen aciz vesikasının tanzimi açısından değerlendirilmesi gereken bir diğer husus, aciz vesikası düzenlenmesinin icra takip işlemi olup olmadığı ile ilgilidir. Takip işlemleri, icra organı takip işlemleri ve taraf takip işlemleri olarak ikiye ayrılır²⁶¹. Bu ayrıma göre, taraf takip işlemleri takibe yön veren ve takibin taraflarınca yapılabilen işlemler iken²⁶²; icra organı takip işlemleri takibe yön veren

²⁵⁸ Aynı yönde görüş için bkz. Işık, **Aciz Belgesi**, s. 108- 109.

²⁵⁹ Mehaz İsviçre hukukunda da aciz vesikasının teslimi ile devir tamamlanmamakta; yazılı olarak yapılmış bir alacağın temlikine ihtiyaç olmaktadır. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Schmid (Kren Kostkiewicz/ Dominik), Art. 149 N. 6.

²⁶⁰ Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 21.

²⁶¹ Nilüfer Boran Güneysu, “ İcra Takip İşlemleri”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, S. 101, 2012, ss. 31- 60, s. 32; Işık, s. 106- 107; Meriç, s. 25; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 5. Doktrinde bazı yazarlarca icra işlemlerinin kategorik olarak ayrımında çeşitli vasıflandırmalar yapılmaktadır. Takip işlemlerini, taraf takip işlemi ve icra dairesi işlemleri olarak ayıran ve icra takip işlemlerini de icra dairesi işlemlerinin bir alt kategorisinde değerlendiren görüş hakkında bkz. Atalı/ Ermenek/ Erdoğan, **İcra ve İflas**, s. 16- 17. Usul işlemlerinin taraf usul işlemleri ve mahkeme usul işlemleri şeklindeki ayrımından hareket ederek takip işlemlerini, taraf takip işlemleri ve devletin takip işlemleri şeklinde ayıran görüş hakkında bkz. Umar, **Tarihi Gelişme**, s. 171. Takip işlemlerini, kanaatimizce doğru olarak kategorize eden ve taraf takip işlemleri- icra organı takip işlemleri şeklinde ayıran görüş hakkında bkz. Çelikoğlu, s. 112- 120.

²⁶² Boran Güneysu, s. 35; Meriç, s. 25; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 5.

ancak icra organları tarafından yapılabilen işlemlerdir²⁶³. İcra takip prosedüründe yapılan bir işlemin, icra organı takip işlemi sayılabilmesi için üç şart bir arada taşınması gerekir²⁶⁴. İşlem, icra organlarından biri tarafından yapılmalı, borçlunun aleyhine olacak şekilde yapılmalı ve takibi ilerletici, alacaklının alacağına kavuşmasına yönelik olarak yapılmalıdır²⁶⁵. Ancak *Umar*, icra takip işlemlerinin, takibe yön verme amaçlı yapılmış olması ve icra organları tarafından yapılmış olması şeklinde iki unsurunun bulunduğunu kabul etmektedir²⁶⁶. Mehaz İsviçre hukuku doktrinde ise, icra organı takip işlemlerinin icra organları tarafından yapılması gereken işlemler olduğu kabul edilmekle birlikte; icra işlemlerinden hangilerinin bu tür işlemlerden olduğu hususunda görüş birliği bulunmamaktadır²⁶⁷.

Bir takip işleminin icra organı takip işlemi sayılması açısından kabul edilen kriterler ve bu konuda doktrinde yaşanan fikir ayrılıkları birlikte düşünüldüğünde; borç ödemededen aciz vesikasının durumunu tespit etmek önem arz etmektedir. Bu minvalde *Umar*, muvakkat veya kesin aciz vesikası tanzimini bir icra organı takip işlemi olarak kabul etmemektedir²⁶⁸. Zira muvakkat aciz vesikasının tek hükmü, tasarrufun iptali davası açılmasına imkan vermesidir ve bu durum borçluya karşı bir anlam ifade etmemekte; üçüncü kişiye karşı ileri sürülebilecek bir hak vermektedir. Hal böyle olunca muvakkat aciz vesikası, icra takibine yön vermekten de uzaktır. Kesin aciz vesikası açısından ise *Umar*, vesikanın hüküm ve sonuçlarından olan bir sene içerisinde yeniden takip başlatılması durumunda ödeme emri tebliği yapılmaması hususunun, borçluya karşı bir netice olmadığı gerekçesiyle, icra takip

²⁶³ Boran Güneysu, s. 36; Meriç, s. 25; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 5. İcra takip işlemleri hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Aziz Serkan Arslan, **İcra Takip İşlemleri**, Ankara 2018 (İşlemler) .

²⁶⁴ İsviçre Federal Mahkeme kararları da aynı şekilde bir işlemin icra organı takip işlemi sayılması için, üç şartı taşınması gerektiğini kabul etmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 25.

²⁶⁵ Arslan, **İşlemler**, s. 65 vd.; Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz, s. 106- 107; Boran Güneysu, s. 36-38; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 107; Kuru, **C. I**, s. 136; Kuru, **El Kitabı**, s. 147; ; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 5; Üstündağ, **İcra**, s. 32.

²⁶⁶ Umar, **Tarihi Gelişme**, s. 183.

²⁶⁷ Boran Güneysu, s. 40.

²⁶⁸ Umar, **Tarihi Gelişme**, s. 184. Aynı yönde görüş için bkz. Mahmut Coşkun, **Açıklamalı ve İctihatlı İcra ve İflas Kanunu C. 2**, Ankara 2010 (Kısaltma: C. 2), s. 1531. Borç ödemededen aciz vesikası tanziminin takibe yön ve şekil veren bir işlem olduğu ancak takibi ilerleten bir işlem olmadığı konusunda görüş için bkz. Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz, s. 105, 107. Doktrinde aciz vesikası düzenlenmesinin, takibi sona erdiren icra dairesi kararlarından biri olarak kabul edildiği ve derderst olan icra takibinin “ *infaz*” işlemi işlemi olarak değerlendirilmesi gerektiği hakkında bkz. Çelikoğlu, s. 201.

işlemi olarak değerlendirmemektedir²⁶⁹. Mehaz İsviçre hukuku doktrinde ise kesin aciz vesikasını icra organı takip işlemi olarak kabul eden görüşün²⁷⁰ dışında; aciz vesikasının düzenlenip alacaklıya verilmesi ve borçlunun bu durumdan doğrudan etkilendiği olumsuz bir durum olmamasından ötürü, muvakkat veya kesin aciz vesikası tanziminin birer icra organı takip işlemi olmadığı görüşü de ileri sürülmüştür²⁷¹.

Borç ödemededen aciz vesikası tanzimi, muvakkat veya kesin aciz vesikası olsa da, kanaatimizce, her ne kadar icra işlemi olsa da; bir icra organı takip işlemi değildir. Zira her ne kadar icra dairesinin yaptığı bir işlemse de; aciz vesikası ile alacaklı, alacağını elde etmeye somut olarak yaklaşmamaktadır²⁷². Dolayısıyla icra takibi bir sonraki safhaya geçerek ilerlememektedir; aksine aciz vesikası tanzimi ile icra takibi sona ermektedir²⁷³.

C. Aciz Vesikasının Kapsamı

Borç ödemededen aciz vesikasının icra dairesi tarafından düzenlenmesi noktasında, belgenin içeriğine hangi hususların kaydedileceği, İcra ve İflas Kanunu Yönetmeliği m. 51²⁷⁴, de hüküm altına alınmıştır. Maddeye göre aciz vesikasına, “*dosya numarası; alacaklının ve borçlunun adları, soyadları ve yerleşim yerindeki adresleri; takibin hangi yolla yapıldığı; yapılan işlem sonucu; alacağın faiz ve gideri ile birlikte miktarı; aciz vesikasının ne miktar alacak için verildiği ve kanunî dayanağı*” yazılır ve belge icra müdürü tarafından imzalanıp mühürlenir.

Aciz vesikasına yazılması gereken kayıtlardan biri olan alacağın miktarı konusunda, tarafların aralarındaki sözleşmede alacağın Türk lirası veya yabancı para

²⁶⁹ Arslan, **İşlemler**, s. 127; Umar, **Tarihi Gelişme**, s. 185- 186.

²⁷⁰ Prnon/ Wohlgemuth (Kren Kostkiewicz/ Dominik), Art. 149 N. 14, 16.

²⁷¹ Bauer (Staehelein/ Bauer/ Staehelein), Art. 56, N. 39.

²⁷² Berkin, s. 35; Boran Güneysu, s. 47; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 108; Kuru, **C. I**, s. 137; Kuru, **El Kitabı**, s. 148; Umar, **Tarihi Gelişme**, s. 191; Üstündağ, **İcra**, s. 32.

²⁷³ Ansay, s. 41; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 108; Üstündağ, **İcra**, s. 32.

²⁷⁴ İİK Yön. m. 51: “*Bu vesikaya, dosya numarası; alacaklının ve borçlunun adları, soyadları ve yerleşim yerindeki adresleri; takibin hangi yolla yapıldığı; yapılan işlem sonucu; alacağın faiz ve gideri ile birlikte miktarı; aciz vesikasının ne miktar alacak için verildiği ve kanunî dayanağı; ayrıca takip, iflâs yolu ile yapılmakta ise müflisin alacağı kabul veya reddettiği hususu da İcra ve İflâs Kanununun 251 inci maddesi gereğince yazılır; vesika, icra müdürü tarafından imzalanır ve mühürlenir.*”

birimi üzerinden kararlaştırılmış olmasına göre bir değerlendirme yapmak gerekir. Bu konuda İcra ve İflas Kanunu veya İcra ve İflas Kanunu Yönetmeliği'nde herhangi bir hüküm bulunmamaktadır²⁷⁵. Haliyle konu hakkındaki genel kuralları irdeleyerek, bir sonuca varmak gerekir.

Kural olarak konusu bir miktar para olan borç, memleket parası ile ifa edilir (TBK m. 99/ 1). Borçlar hukuku sistemimize göre, taraflar aralarında yapacakları sözleşme ile borcun sadece Türk lirası olarak değil; yabancı para birimi üzerinden ifa edilmesini kararlaştırabilirler (TBK m. 99/ 2). Taraflar borcun yabancı para birimi üzerinden ifa edilmesi konusunda anlaşılırsa ve sözleşmeye borcun sadece o yabancı para birimi üzerinden ödeneceğine dair bir kayıt koyarlarsa, ifa zamanı Türk lirasına çevirerek ödeme yapılamaz. Ancak yabancı paranın aynen ödeneceğine dair herhangi bir ibare sözleşmede yoksa borçlu, dilerse borcu o yabancı para birimi üzerinden dilerse de Türk lirasına çevirerek ifa edebilir²⁷⁶. Borçlu ifa zamanı gelmiş olmasına rağmen seçim hakkını kullanarak herhangi bir ödeme yapmazsa; alacaklı aynı yönde seçim hakkını kullanarak borcun ifasını talep edebilir²⁷⁷.

Sadece yabancı para birimi üzerinden ifa yapılabileceğinin belirlendiği durumlarda, borç ifa zamanına rağmen ödenmezse; alacaklının borçlusuna karşı bir icra takibi başlatması mümkündür. Ancak bu takipte sözleşmede yer alan aynen ödeme kaydına göre, sadece yabancı para birimi üzerinden takip başlatılamaz. Zira İİK m. 58/ 2²⁷⁸ hükmüne göre, takip talebinde yazılması gereken hususlardan birinin, takip konusu yapılan alacağın Türk lirası üzerinden tutarı olduğu belirlenmiştir. İİK m. 58/ 2 hükmünün emredici bir hüküm olması nedeniyle, aynen ödeme kaydı olduğunda sadece o yabancı para birimi üzerinden ifanın yapılması gerektiğine TBK m. 99 hükmüne göre takibin yabancı para birimi üzerinden başlatılabilmesi mümkün

²⁷⁵ Hakan Pekcanitez, **Medeni Usul ve İcra- İflas Hukukunda Yabancı Para Alacaklarının Tahsili**, Ankara 1998 (Kısaltma: Yabancı Para), s. 222- 223.

²⁷⁶ Eren, **Borçlar Genel**, s. 997; Kemal Oğuzman, Turgut Öz, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler C. I**, İstanbul 2016, s. 296; Pekcanitez, Yabancı Para, s. 31; Evrim Erişir, “ Borçlar Kanunu m. 83 f. III ve Türk Borçlar Kanunu m. 99 f. III’ e Göre Gerçek Olmayan Yabancı Para Alacağının Aynen veya Türk Lirası Üzerinden Tahsili”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, S. 12, 2010, ss. 873- 894, s. 873.

²⁷⁷ Eren, **Borçlar Genel**, s. 998; Oğuzman/ Öz, s. 297.

²⁷⁸ İİK m. 58/ 2: “Talepte şunlar gösterilir: ...

3. Alacağın veya istenen teminatın Türk parasıyla tutarı ve faizli alacaklarda faizin miktarı ile işlemeye başladığı gün, alacak veya teminat yabancı para ise alacağın hangi tarihteki kur üzerinden talep edildiği ve faizi;”

değildir²⁷⁹. Ayrıca İcra ve İflas Kanunu, Türk Borçlar Kanunu karşısında yürürlük tarihi açısından da önceki bir kanun olsa da; konu hakkındaki emredici hukuk kuralının uygulanmaması, devletin egemenlik gücüne müdahale ve kamu düzenini ihlal etmek anlamına gelecektir²⁸⁰. Yargıtay da vermiş olduğu kararlarda, takip talebinde yabancı para birimi üzerinden alacak miktarının yazılamayacağını ve alacağın Türk lirası üzerinden karşılığının gösterilerek takibin yapılması gerektiğini, kamu düzeni ile bağdaştırarak belirtmektedir²⁸¹.

Borcun ifası noktasında yabancı para birimi üzerinden ödemenin yapılabilmesi mümkün ise de; borcun ödenmemesine karşılık icra takibi başlatılması minvalinde yabancı para birimi üzerinden takip talebinin düzenlenemeyeceği İcra ve İflas Kanunu'nda kabul edilmiştir. Türk parası üzerinden takibin yürütülmesi durumunda haczedilen malların satış bedelinin alacaklının alacağını karşılamaya yetmemesi ihtimalinde, borç ödemeden aciz vesikasının yabancı para birimi üzerinden düzenlenip düzenlenemeyeceği hususu doktrinde tartışılmıştır. Konu hakkında *Kuru* ikili bir ayırım yaparak; takip talebinde alacağın Türk lirası olarak ve taki tarihindeki kur üzerinden gösterildiği durumlarda aciz vesikasının Türk lirası üzerinden düzenlenebileceğini; ancak fiili ödeme günündeki kur üzerinden alacağın Türk lirasına çevrilerek takip talebinin verildiği durumlarda ise aciz vesikasının yabancı para alacağı üzerinden düzenlenebileceğini belirtmiştir²⁸². *Kuru*'nun görüşüne benzer şekilde *Pekcanitez* ise; her ne kadar takip talebinde alacağın Türk lirası karşılığının gösterilmesinin zorunlu olduğunu belirtse de, kurda oluşacak

²⁷⁹ Erişir, s. 880; Pekcanitez, **Yabancı Para**, s. 180- 182; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 95- 96.

²⁸⁰ Erişir, s. 880; Muşul, **C. I**, s. 298; Muşul, **Esaslar**, s. 197; Postacıoğlu/ Altay, **İcra**, s. 162; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. I**, s. 888.

²⁸¹ “ ... İİK'nın 58. maddesinin 3. fıkrasında, alacağın veya istenen teminatın Türk parasıyla tutarı ve faizli alacaklarda faizin miktarı ile işlemeye başladığı gün, alacak veya teminat yabancı para ise, alacağın hangi tarihteki kur üzerinden talep edildiği ve faizinin, takip talebinde belirtilmesi gerektiğinin düzenlendiğini, somut olayda, takip talebinde yabancı para alacağının ve yabancı para cinsinden işlemiş faizin TL karşılığının gösterilmediğinin anlaşıldığını, takip talebindeki bu noksanlığın kamu düzeni ve devletin hükümlerlik hakları ile ilgili olup, süresiz şikayet nedeni olduğu gibi, mahkemece de, takibin her safhasında doğrudan doğruya göz önünde tutulması gerektiğini, o halde mahkemece takipte yabancı para cinsinden istenilen asıl alacak ile işlemiş faiz yönünden takibin kısmen iptaline karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde davanın reddine karar verilmesinin usul ve yasaya aykırı olduğunu, ...” Yargıtay 12 HD., 2022/ 9332 E. 2023/ 2078 K. 28.03.2023 T. Aynı yönde kararlar için bkz. Yargıtay 15 HD., 2019/ 1845 E. 2019/ 4871 K. 27.11.2019 T.; Yargıtay 19 HD., 2013/ 7875 E. 2013/ 11547 K. 20.06.2013 T.; Yargıtay 12 HD., 2008/ 22295 E. 2009/ 2005 K. 09.02.2009 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 10.01.2023.

²⁸² *Kuru*, **El Kitabı**, s. 744 dn. 3.

değişiklikler nedeniyle alacaklının zarar görmesi ihtimaline binaen, takibe rağmen ifa edilmeyen paranın, paylaşırma aşamasında yabancı para birimine çevrilmesini gerektiğini ve aciz vesikasının da yabancı para birimi üzerinden düzenlenebileceğini ifade etmiştir²⁸³. Son olarak *Muşul* ise, takip talebinde alacağın Türk lirası üzerinden gösterilmesi ve buna bağlı olarak ödeme emrinde de alacağın Türk lirası üzerinden hazırlanması gerektiği hususlarının kamu düzeni ile ilgili olmasından hareketle, aciz vesikasında da alacağın sadece Türk lirası üzerinden gösterilebileceğini kabul etmiştir²⁸⁴. Öte yandan yazar; alacaklının döviz kurunda oluşabilecek zarar verici farklar için dava açabileceğini veya ikinci bir icra takibi yapabileceğini belirtmiştir.

Borç ödemedenden aciz vesikasında alacağın yabancı para birimi üzerinden de gösterilebileceğini savunan doktrin görüşlerine karşılık, kanaatimizce, aciz vesikası sadece Türk lirası üzerinden düzenlenebilir. Aksi görüşü savunan yazarların takip talebi ve ödeme emrinde yabancı para birimi üzerinden düzenleme yapılamamasını dayandırdıkları kamu düzeni düşüncesi, aciz vesikasının yabancı para birimi üzerinden de düzenlenebileceği düşüncesi ile dolanılmış olmaktadır. Zira kamu düzeni kavramı, belgelere göre veya kişilerin kur farklarından doğabilme ihtimali olan zararlara göre değişkenlik göstermemelidir. Öte yandan *Muşul*' un da ileri sürdüğü üzere; alacaklının kur farkından doğan zararını karşılamak için dava açabilmesi veya başka bir takip başlatabilmesi mümkündür. Yeni bir dava açmanın veya takip başlatmanın takip ekonomisi ilkesini ihlal edeceğini savunan görüşün²⁸⁵; hâlihazırda zaten kamu düzeni ilkesinin dahi uygulanamayacağı bir durumda takip ekonomisi ilkesinin göz ardı edileceğini ileri sürmesi ise, hukuki güvenlik açısından isabetli görünmemektedir.

V. ACİZ VESİKASI TÜRLERİ

A. Kesin Aciz Vesikası

Borç ödemedenden aciz vesikası, genel olarak icra dairesi tarafından kanunda yer alan şartların varlığı halinde düzenlenen bir belgedir. Bu minvalde İİK m. 143 gereği,

²⁸³ Pekcanitez, *Yabancı Para*, s. 223- 224. Aynı yönde görüş için bkz. Işık, *Aciz Belgesi*, s. 114.

²⁸⁴ *Muşul*, C. I, s. 303- 304.

²⁸⁵ Işık, *Aciz Belgesi*, s. 114.

alacaklı yapılan icra takibine rağmen alacağının tamamını veya bir kısmını elde edememişse, ona aciz vesikası düzenlenip verilir. Maddenin ilk fıkrasında aciz vesikasının düzenlenmesi ve ilgili sicile kaydı ile ilgili hükümlere yer verilirken; diğer maddelerde aciz vesikasının hüküm ve sonuçları açıklanmıştır. Ancak borç ödemedен aciz vesikası sadece bu şekliyle, İİK m. 143 düzenlemesinden ibaret değildir. Bu kapsamda İİK m. 105 gereği alacaklının başlattığı bir icra takibinde haciz aşamasında, borçlunun haczedilebilir hiçbir malvarlığı değerinin bulunmaması veya haczedilebilir malvarlığı değerlerinin alacaklının alacağının tamamını karşılamaya yetmemesi de aciz vesikasının oluşmasına zemin hazırlamaktadır. Haciz aşamasında ortaya çıkan bu ihtimaller, ayrıca bir aciz vesikası düzenlenmesini gerektirmeden; haciz tutanağının borç ödemedен aciz belgesi hükmünde sayılması ile neticelenmektedir. İİK m. 105/ 2’ de yer alan muvakkat aciz vesikası nitelendirmesi, İİK m. 143 ve İİK m. 105/ 1 kapsamında yer alan aciz vesikasının farklı bir türü olduğuna işaret etmektedir. Zira İİK m. 105/ 2 hükmündeki muvakkat aciz vesikası sadece haciz esnasında borçlunun haczedilebilir malvarlıklarının olduğunu ancak bunların değerinin alacaklının alacağını tamamen karşılamadığı ihtimal için söz konusu olabilir. Ayrıca aynı fıkra gereği bu aciz vesikası türü, İİK m. 277 kapsamındaki haklardan sadece tasarrufun iptali davası açabilme imkanını alacaklıya tanımaktadır. Oysa İİK m. 143 gereği, aciz vesikasının İİK m. 277 dışında başka hüküm ve sonuçları daha vardır. Bu minvalde kanunda yer alan nitelendirmeden de hareketle doktrinde ve Yargıtay kararlarında borç ödemedен aciz vesikasının, borç ödemedен kesin vesikası ve borç ödemedен geçici aciz vesikası olmak üzere iki türünün olduğu kabul edilmektedir²⁸⁶.

Borç ödemedен kesin aciz vesikası İİK m. 105/ 1 ve İİK m. 143 anlamında aciz vesikaları iken; borç ödemedен geçici aciz vesikası ise İİK m. 105/ 2 hükmü kapsamındadır. Çalışmamız içerisinde kesin aciz vesikasına dair yapılacak açıklamalar ve kesin aciz vesikasının hüküm ve sonuçları ilerleyen bölümlerde; “

²⁸⁶ Akyazan, **Aciz Belgesi**, s. 315- 316; Atalı/ Ermenek/ Erdoğan, **İcra ve İflas**, s. 338; Etili, s. 595- 610; Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 15- 19; Muşul, **C. I**, s. 932- 933; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes, s. 258- 259; Mehmet Taze, “ Haciz Tutanağının Aciz Belgesi Olarak Nitelendirilebilmesinin Şartları”, **Terazi Hukuk Dergisi**, S. 25, 2008, ss. 51- 60, s. 52- 57; Uyar, **Borçlu**, s. 1- 2. Doktrinde İİK m. 105/ 2 kapsamındaki aciz vesikasının bir aciz vesikası olamayacağı ancak bazı sonuçları açısından aciz vesikasına tabi olduğu konusunda diğer görüşler için bkz. Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 7- 8; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 21- 23.

Aciz Vesikasının Özel Hukuka İlişkin Etkileri” ve “ Aciz Vesikasının Kamu Hukukuna İlişkin Etkileri” başlıkları altında izah edilecektir.

B. Kesin Aciz Vesikası Niteliğinde Olan Haciz Tutanağı ve Düzenlenme Şartları

1. Genel Olarak

Aciz vesikası hukukumuzda asıl olarak İcra ve İflas Kanunu’ nda ifadesini bulmuş ve aslen borç ödemedenden kesin aciz vesikasını kast etmek üzere kullanılan bir belgedir. Esasen aciz vesikası İİK m. 143’ te düzenlenmiştir; İcra ve İflas Kanunu’ nun “ *Haciz Yolu İle Takip*” Başlıklı Dördüncü Bap içerisinde, IV numaralı Paraların Paylaştırılması kısmında “ *Borç Ödemedenden Aciz Vesikası*” adı ile yer almıştır. Ancak aciz vesikası İcra ve İflas Kanunu’ nda sadece İİK m. 143’ te değil; yine “ *Haciz Yolu İle Takip*” Başlıklı Dördüncü Bap içerisinde, II numaralı Haciz kısmında “ *Borç Ödemedenden Aciz Vesikası*” adı ile m. 105’ te de düzenlenmiştir. İİK m. 105, bazı şartlar altında haciz tutanağının da aciz vesikası hükmünde olduğuna işaret etmektedir. Hatta maddenin ikinci fıkrası, “ *muvakkat aciz vesikası*” tabirini kullanarak, yeni bir aciz vesikası türü ihdas etmiştir.

İİK m. 143’ te yer alan aciz vesikası, borçlunun aciz halinde olması durumuna “ *kesin*” olarak işaret etmektedir²⁸⁷. Zira borçluya karşı alacaklısı icra takibi yapmış ve takibin sonunda borçlunun haczedilebilir malvarlıklarının satış bedeli, alacaklının alacağını kısmen veya tamamen ödemeye yetmemiştir. İİK m. 105/ 1 ise, haciz aşamasında, borçlunun haczedilebilir herhangi bir malının bulunmadığını haciz tutanağı ile ortaya koymakta; dolayısıyla yine İİK m. 143 gibi borçlunun aciz halinde olması durumuna “ *kesin*” olarak işaret etmektedir. Ancak bu durumda, ilk durumda olduğu gibi alacaklıya ayrıca bir aciz vesikası düzenlenip verilmemektedir. Borçlunun haczedilebilir hiçbir malvarlığının olmadığını işaret

²⁸⁷ Deliduman, *Aciz Belgesi*, s. 5; Işık, *Aciz Belgesi*, s. 305; Öztekin, *Aciz Vesikası*, s. 12.

eden haciz tutanağı, İİK m. 143' te ifade edilen aciz vesikası niteliğinde değerlendirilmektedir²⁸⁸.

Doktrinde aciz vesikasına dair, kesin veya muvakkat aciz vesikası olarak ikili bir ayrımın kullanıldığı görülmektedir²⁸⁹. Bu ayrıma göre, kesin aciz vesikası İİK m. 143 ve İİK m. 105/ 1 hükümlerinde belirtilen şekilde iki çeşit olarak ele alınmakta; İİK m. 105/ 2' deki aciz vesikasının da muvakkat aciz vesikası olarak kabul edildiği görülmektedir. Ancak bu ikili ayrıma katılmayıp; aciz vesikasının tek bir tane olduğu ve onun da İİK m. 143' te ifadesini bulan aciz vesikası olduğu yönünde görüş belirten yazarlar da vardır²⁹⁰. Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü' nün 02.09.1950 gün ve 58/ 77 sayılı mütalaası, aciz vesikasının İİK m. 143 ve İİK m. 105 kapsamında türleri olduğuna işaret ederek İİK m. 105 kapsamında haciz tutanağının doğrudan aciz vesikası hükmünde olduğunu ve dolayısıyla ayrıca bir aciz vesikası düzenlenmesinin kanuna uygun olmadığını belirtmiştir²⁹¹. Doktriner anlamda aciz vesikasının türlerine ilişkin olarak yapılan ayrım kapsamında kanaatimizin ne olduğunu, çalışmamızın bu bölümü içerisinde ve ilerleyen başlıkları altında; aciz vesikasının düzenlenme şartlarını da ele alarak açıklayacağız.

²⁸⁸ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 5; Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 15- 19; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 305; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 12.

²⁸⁹ Akyazan, **Aciz Belgesi**, s. 315- 316; Etili, s. 595- 610; Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 18; Kuru, **C. II**, s. 1544- 1545; Taze, s. 52- 53; Üstündağ, **İcra**, s. 168.

²⁹⁰ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 7- 8; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 21- 22. Bu konuda Öztekin; aciz vesikasının “ teknik anlamda” sadece İİK m. 143' te düzenlendiğini, İİK m. 105' te düzenlenen vesikanın, aciz vesikasına bağlanan sonuçları doğuran bir “ takip hukuku belgesi” olduğunu ifade etmektedir, bkz. Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 22.

²⁹¹ “ İİK'nun 143 üncü maddesinde <alacaklı alacağının tamamını alamamış ise kalan miktar için kendisine bir aciz belgesi verilir. Bu vesika hiçbir harç ve resme tabi değildir. Bu vesika ile 105 inci borcun ikrarını mutazammın senet mahiyetinde olup alacaklıya 277 inci maddede yazılı hakları verir> ve 105 inci maddenin ilk fıkrasında, <haczi kabil mal bulunamazsa haciz zabıt varakası 143 üncü maddedeki aciz vesikası hükmündedir> ve ikinci fıkrasında da <icracıya takdir edilen kıymete göre haczi kabil malların kıyafetsizliği anlaşıldığı surette dahi zabıt varakası muvakkat aciz vesikası yerine geçerek alacaklıya 277 inci maddede yazılı hakları verir> denilmektedir. Şu hale göre 105 inci maddenin ikinci fıkrasında zikrolunan ahvalde tanzim edilen zabıt varakası, 143 ve 105/ 1 inci maddelerde olduğu gibi kat'i mahiyette olmayıp muvakkat aciz vesikası hükmündedir. Bu itibarla alacaklıya 277 inci maddede yazılı haklardan başka bir imtiyaz bahsetmez. 143 üncü maddenin sarahatına nazaran icra memurunun talep üzerine vereceği aciz vesikası, yalnız alacaklının alacağının tamamını icracıya alamaması halinde münhasır olmak üzere bakiye alacak için verilecektir. 105 inci maddenin birinci ve ikinci fıkralarında beyan olunan ahvalde ise esasen mahallinde tanzim edilen zabıt varakası birinci fıkradaki halde kat'i ve ikinci fıkrada yazılı halde muvakkat mahiyette olmak üzere doğrudan doğruya aciz vesikası yerine kaim olduğundan bu gibi ahvalde icra memurluğunca alacaklılara, ayrıca aciz vesikası verilmesinin kanuna uygun olmadığı düşünülmektedir.” Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü 02.09.1950 gün ve 58/ 77 sayılı mütalaası, naklen: Kuru, **C. II**, s. 1545.

Alacaklının borçlusuna karşı başlattığı ve devam eden icra takibinde, takibin kesinleşmesi ile haciz aşamasına gelinir. Haciz esnasında icra memuru, İİK m. 102 hükmüne göre tutanak tutar. Haciz tutanağı takibin tarafları olan alacaklı ve borçlunun isim ve şöhretlerini, alacağın miktarını, haczin yapıldığı gün ve saati, haczedilen malvarlığı değerlerini ve bunların takdir edilen kıymetleri ile varsa üçüncü şahısların iddialarını içerir. Tutanağın altı haczi yerine getiren icra memuru tarafından imzalanır. Borçlunun haczedilebilir malvarlığı olmazsa İİK m. 102/ 4²⁹² gereği, durum haciz tutanağına kaydedilir.

Mehaz İsviçre hukukunda da hukuk sistemimize benzer şekilde SchKG m. 115/ 1 gereği; borçlunun haciz esnasında haczedilebilir hiçbir malvarlığı bulunamazsa, haciz tutanağı borç ödemedenden kesin aciz vesikası niteliğine sahip olmaktadır²⁹³. Bu şekilde haciz tutanağının düzenlenmesi ile icra takibi sona ermekte ve ayrıca aciz vesikası düzenlenmesine gerek olmamaktadır²⁹⁴. Zira aciz vesikasına kaydedilmesi gereken bilgilerin hepsi, aciz vesikası hükmündeki haciz tutanağına kaydedilmektedir²⁹⁵.

Haciz tutanağının borç ödemedenden kesin aciz vesikası hükmünde olması için üzerinde ayrıca aciz vesikası ibaresinin olmasına gerek yoktur. Hatta yanlışlıkla icra memurunca haczi tutanağı tanzim edilirken üzerine muvakkat aciz vesikası yazılsa dahi, kesin aciz vesikası hükmüne sahip olacaktır²⁹⁶. Yargıtay da bazı kararlarında aciz vesikası hükmündeki haciz tutanağından ayrı olarak bir vesika tanziminin gerekmediğini kabul edip; alacaklıya ayrıca aciz vesikası verilmeyeceğini belirtmektedir²⁹⁷. Bölge Adliye Mahkemesi kararlarında da Yargıtay' ın kabul ettiği

²⁹² İİK m. 102/ 4: “ *Haczi kabil mallar kafî gelmezse veya hiç bulunmazsa bu hal tutanağa kaydolunur.* ”

²⁹³ Jent- Sorensen (Staehelin/ Bauer/ Staehelin), Art. 115 N. 4; Zondler (Kren Kostkiewicz/ Dominik), Art. 115 N. 2.

²⁹⁴ Zondler (Kren Kostkiewicz/ Dominik), Art. 115 N. 2. İsviçre hukukunda kesin aciz vesikası hükmüne sahip olan haciz tutanağı formuna icra dairesinin borçlunun haczedilebilir malvarlığı olmadığını ve borçlu hakkında maaş haczi de yapılamadığı kaydedildikten sonra, aciz vesikasına yazılması gereken diğer hususlar işlenir. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 18.

²⁹⁵ Jent- Sorensen (Staehelin/ Bauer/ Staehelin), Art. 115 N. 3.

²⁹⁶ Seyithan Deliduman, “ Haciz Tutanağının Borç Ödemedenden Aciz Belgesi Hükmünde Sayılması”, **Yargıtay Dergisi**, C. 3, S. 25, ss. 334- 337, 1999 (Kısaltma: Haciz Tutanağı), s. 336; Jent- Sorensen (Staehelin/ Bauer/ Staehelin), Art. 115 N. 6; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2083.

²⁹⁷ “ ... Ayrıca haciz sırasında borçlunun haczedilebilir hiçbir malı bulunmazsa bunu belgeleyen haciz tutanağı da 143. madde anlamında kesin aciz belgesi niteliğindedir. Bu tutanak doğrudan

şekilde haciz tutanağının kesin aciz vesikası hükmünde olması durumunda ayrıca aciz vesikası tanzimine gerek olmaması kabul edilmiştir²⁹⁸. Ancak İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi vermiş olduğu bir kararda, diğer mahkeme kararlarının aksine olacak şekilde; şartları oluştuğunda ayrıca aciz vesikası düzenlenebileceğini belirtmiştir²⁹⁹.

Haciz esnasında borçlunun haczedilebilir malvarlığı olmadığını gösteren haciz tutanağının borç ödemedi kesin aciz vesikası olarak kabul edilmesi minvalinde, ayrıca aciz vesikası düzenlenmesine gerek olmaması doktrinde ve yargı kararlarında ağırlıkla kabul edilmektedir. Ancak aciz vesikası siciline dair düzenlemeler dikkate alındığında, kesin aciz vesikası olarak kabul edilen haciz tutanağının varlığı durumunda dahi, ayrıca bir aciz vesikasının tanzim edilmesi önemli olmaktadır³⁰⁰. Zira aciz vesikası sicilinin doğru tutulması ve sicilin işlevini sağlıklı bir şekilde yerine getirebilmesi için, bu sonuç gereklidir. Öte yandan haciz esnasında borçlunun alacaklının alacağını karşılamaya yetecek hiçbir malının olmadığını belgeleyen haciz tutanağı, İİK m. 143/ 1 hükmü kapsamında bir aciz vesikası değildir; sadece haciz kararının yerine getirilmesine dair olumsuz neticeyi

doğruya kesin aciz belgesi yerine geçtiğinden alacaklıya ayrıca bir aciz belgesi verilmez. İcra memurunun borçlunun haczi kabil malının bulunup bulunmadığını araştırması ve haciz tutanağında açıkça göstermesi gerekir. Şayet borçlunun haczedilebilir malının bulunduğu anlaşılmışsa kesin aciz belgesi verilemez..." Yargıtay HGK., 2019/ 625 E. 2022/ 251 K. 03.03.2022 T. Aynı yönde kararlar için bkz. Yargıtay HGK., 2017/ 2702 E. 2021/ 237 K. 09.03.2021 T.; Yargıtay HGK., 2019/ 16 E. 2020/ 7 K. 14.01.2020 T.; Yargıtay HGK., 2011/ 303 E. 2011/ 437 K. 22.06.2011 T.; Yargıtay HGK., 2011/ 304 E. 2011/ 438 K. 22.06.2011 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 30.05.2023.

²⁹⁸ " ... Ayrıca haciz sırasında borçlunun hiçbir malı bulunmaz ise bunu belgeleyen haciz tutanağı da 143. Madde anlamında kesin aciz belgesi niteliğindedir. Bu tutanak doğrudan doğruya kesin aciz belgesi yerine geçtiğinden alacaklıya ayrıca bir aciz belgesi verilmez. İcra memurunun borçlunun hacze kabil malının bulunup bulunmadığını araştırması ve haciz tutanağında açıkça göstermesi gerekir..." İstanbul BAM 22 HD., 2016/ 202 E. 2017/ 144 K. 26.01.2017 T. Aynı yönde kararlar için bkz. Bursa BAM 6 HD., 2020/ 1452 E. 2020/ 2259 K. 09.12.2020 T.; İstanbul BAM 23 HD., 2017/ 127 E. 2017/ 319 K. 01.03.2017 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 30.05.2023.

²⁹⁹ " ... İİK Madde 105 ise "Haczi kabil mal bulunmazsa haciz tutanağı 143 üncü maddedeki aciz vesikası hükmündedir. İcraca takdir edilen kıymete göre haczi kabil malların kıfayetsizliği anlaşıldığı surette dahi tutanak muvakkat aciz vesikası yerine geçerek alacaklıya 277 nci maddede yazılı hakları verir." hükmünü içerir. İİK 105.maddesinde haciz tutanağının, 143.maddedeki aciz vesikası hükmünde olması, ayrıca şartları oluştuğunda aciz vesikası düzenlenmesine engel olmaz. Aciz vesikası düzenlenmesi şartlarının oluştuğu anlaşılmakla istinaf talebinin kabulü ile mahkeme kararının kaldırılarak şikayetin kabulüne, icra müdürlüğünün aciz vesikası talebinin reddine ilişkin işleminin iptaline karar vermek gerekmiş ve aşağıdaki hüküm kurulmuştur..." İstanbul BAM 21 HD., 2017/ 59 E. 2017/ 55 K. 17.01.2017 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 30.05.2023.

³⁰⁰ Çelikoğlu, s. 200; Taşpınar Ayvaz, **Sicil**, s. 591.

ortaya koyan bir takip hukuku belgesidir³⁰¹. Borçlunun haczedilebilir malının olmadığını gösteren haciz tutanağının aciz vesikası hükmünde olabilmesi için borçlunun sadece haczin yapıldığı yerlerde değil, diğer yerlerde de haczedilebilir malının olmadığı hususu kaydedilmelidir³⁰². Ancak her ne kadar borçlunun hiçbir yerde haczedilebilir malının olmadığını kaydı haciz tutanağında yer alsa da; tutanak bu haliyle aciz vesikası siciline kaydedilmesi söz konusu olan ve İİK Yön. m. 51’ de sayılan hususları taşımamaktadır³⁰³. Dolayısıyla takibin tüm safhaları tamamlanmadan haczedilebilir malvarlığı olmadığı için haciz tutanağı düzenlenerek icra takibinin sona erdiği bu durumda³⁰⁴, ayrıca bir aciz vesikası düzenlenerek takibin tarafları olan alacaklı ve borçluya verilmelidir³⁰⁵.

Alacaklı, ödeme emrinin kendisine tebliğinden itibaren bir sene içerisinde haciz isteme hakkına sahiptir. İcra dairesi de, kural olarak, talepten itibaren üç gün içerisinde haczi yapacaktır. Haciz esnasında yapılan işlemler ise bir tutanak ile belgelenir. Haciz tutanağı adı verilen bu belge, İİK m. 102³⁰⁶, de hüküm altına alınmıştır. Hükme göre haciz tutanağının aciz vesikası hükmünde sayılabilmesi için ya haczi mümkün olan mallarının haczinin borcu ödemeye tam karşılık gelmemesi ya

³⁰¹ Çelikoğlu, s. 201.

³⁰² Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz, s. 343; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s.239.

³⁰³ Borçlunun haciz esnasında haczedilebilir hiçbir malvarlığının olmadığını gösteren haciz tutanağının aciz vesikasındaki gibi alacak miktarını içermesi şart değildir. Mevaz İsviçre hukukunda benzer durumda haciz tutanağının arkasına karşılanamayana alacak miktarı yazılır ve aciz vesikası yerine geçecek şekilde düzenlenerek alacaklıya verilir. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Çelikoğlu, s. 201 dn. 276.

³⁰⁴ İcra dairesi müdürünün borçlunun haczedilebilir hiçbir malı olmadığına dair gerekli araştırmayı yapması neticesinde haciz tutanağından ayrı olarak bir aciz vesikası düzenlenmesi ile var olan icra takibi de kapanmaktadır. Bu durumdaki “ aciz vesikalı kapanış kararı”, vesikanın hukuki sonuçlarının izlenmesi açısından İİK Yön. m. 101 gereğince, takip dosyasının yirmi sene boyunca icra dairesinde saklanmasına ilişkin bir bilgiyi de ihtiva etmelidir. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Çelikoğlu, s. 202.

³⁰⁵ Çelikoğlu, s. 201. Bu durumda İİK m. 143/ 2 hükmünde yer alan “ Bu vesika ile 105 inci maddedeki vesika...” vesika ifadesinin, aciz vesikası lafzı ile değiştirilmesinin isabetli olduğu hakkında bkz. Çelikoğlu, s. 201 dn. 277.

³⁰⁶ İİK m. 102: “ Taşınır bir malı haciz için mahallinde bir tutanak tutulur. Tutanakta alacaklı ve borçlunun isim ve şöhretleri, alacağın miktarı, haczin hangi gün ve saatte yapıldığı, haczedilen mallar ve takdir edilen kıymetleri ve varsa üçüncü şahısların iddiaları yazılır ve haczi icra eden memur tarafından imza edilir.

Haczi talep edilen mal taşınmaz ise icra dairesi 91 inci madde mucibince haczi ait olduğu daireye tebliğ eder ve mahallinde tutulacak tutanakta taşınmazın nevi ve mahiyeti ve hududu ve lüzumlu vasıfları dercolumur.

Evvelce ihtiyaten haczedilen şeylere icra haczi vazedildiği surette tutanağa ihtiyati haciz sahibinin dahi iştirak hakkı işaret olunur.

Haczi kabil mallar kafi gelmezse veya hiç bulunmazsa bu hal tutanağa kaydolunur.”

da borçlunun haczi mümkün hiçbir malvarlığı bulunamaması gerekir. Ancak bu ihtimallerde haciz tutanağının kesin aciz vesikası hükmünde olması, borçlunun haczi mümkün hiçbir malvarlığının olmadığı şeklinde tutanağın düzenlenmesi ile sağlanabilir. Zira İİK m. 102/ 4 hükmüne göre, haczedilebilir hiçbir mal bulunamazsa, bu durum tutanağa kaydedilir. Haciz tutanağının kesin aciz vesikası hükmünde olması için sadece tutanağın düzenlenmiş olması değil; aşağıda detaylıca açıklayacağımız üzere başka bazı şartların da gerçekleşmesi gerekir.

2. Haciz Tutanağının Düzenlendiği Haczin Kesin Haciz Olması

Alacaklının borçluya karşı yürüttüğü takipte haciz aşamasında, borçlunun haczi mümkün malvarlığının bulunamaması durumunda düzenlenen haciz tutanağının, İİK m. 143 hükmünce aciz vesikası sayılabilmesi için gerekli ilk şart; bu tutanağın düzenlendiği haczin kesin haciz olmasıdır³⁰⁷. Bu minvalde, geçici haciz veya ihtiyati haciz tutanakları, tek başlarına kesin aciz vesikası hükmünde sayılamayacaklardır.

Alacaklının başlattığı ilamsız takipte, borçlunun ödeme emrine karşı yedi gün içerisinde borca ve imzaya itiraz edebilme hakkı vardır. Ödeme emrinin borçluya tebliğinden itibaren yedi gün içerisinde borçlu, takibin bir adi senetle yürütülmesi durumunda, bu senetteki imzaya karşı imza itirazında bulunabilir. İtiraz üzerine icra takibi durur. Duran takibe devam edilmesi ve borçlunun itirazının haksız olduğunun tespit edilip haciz aşamasına geçilebilmesi için alacaklının çeşitli başvuru imkanlarını kullanabilmesi mümkündür. Bu minvalde alacaklı İİK m. 68/ a hükmüne göre, itirazın kendisine tebliğinden itibaren altı ay içerisinde icra mahkemesinde itirazın geçici kaldırılması yoluna başvurabilir. İcra mahkemesinin yapacağı inceleme üzerine itirazın muvakkaten kaldırılması kararı verilirse, İİK m. 69 hükmüne göre, alacaklının borçlunun mallarına geçici haciz uygulanmasını talep etmesi mümkündür. Ancak geçici nitelikteki bu haciz kapsamında borçlunun haczi mümkün hiçbir malvarlığı tespit edilemeyebilir. Bu duruma işaret eden muvakkat

³⁰⁷ Cenk Akil, “ Yargıtay Kararları Işığında Tasarrufun İptali Davası Bağlamında Aciz Belgesi”, **Ankara Barosu Dergisi**, 2014/ 3, ss. 159- 200, s. 168; Akyazan, **Aciz Belgesi**, s. 316; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 10; Etili, s. 608; Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 15; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 34; Taze, s. 54; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2083; Üstündağ, **İcra**, s. 302.

haciz tutanağı ise, kesin aciz vesikası hükmünde değildir³⁰⁸. Zira uygulanan haciz geçici hacizdir ve düzenlenen muvakkat hacze dair tutanak da borçlunun tüm borçlarını ödeyememekten acizini kesin olarak ortaya koymamaktadır.

İtirazın geçici kaldırılması üzerine İİK m. 69/ 2 ‘ ye göre borçlunun, bu karara karşı yedi gün içerisinde genel mahkemelerde borçtan kurtulma davası açarak muvakkat haczi bekletmesi imkanı vardır. Borçtan kurtulması davası açma süresi içerisinde veya borçtan kurtulma davasının yargılaması devam ederken, geçici hacze dair durum devam etmekte; kesin hacze dönüşmemektedir. Ancak açılan borçtan kurtulma davası reddedilirse ya da borçlu bu davayı süresi içerisinde açmazsa, İİK m. 69/ 3 ‘ e göre muvakkat haciz kesin hacze dönüşür. İşte bu durumda borçlunun hiçbir malvarlığı olmadığına işaret eden haciz tutanağı kesin aciz vesikası hükmünde olup; İİK m. 143’ ün sağladığı sonuçları sağlar.

Haciz esnasında tutulan tutanağın kesin aciz vesikası hükmünde olabilmesi açısından incelenmesi gereken bir diğer durum, ihtiyati haciz üzerine tutulan ihtiyati haciz tutanağının kesin aciz vesikası hükmünde olup olmamasıdır. İİK m. 257’ ye göre; vadesi gelmiş ve rehinle güvence altına alınmamış alacaklar veya vadesi gelmemiş ancak kanundaki şartları gerçekleşmiş alacaklar hakkında borçlunun malvarlığı üzerine ihtiyaten haciz konulabilir. Ancak ihtiyati haciz resen uygulanan bir icra işlemi değildir; alacaklının İİK m. 261’ e göre icra dairesinden ihtiyati haczin uygulanması yönünde talepte bulunması gerekir. İhtiyati haciz, icrai haczin hükümlerine göre yerine getirilir.

İhtiyati haczin icra edilmesi için, buna dair bir tutanak düzenlenmesi gerekir. Bu minvalde İİK m. 262’ ye göre; ihtiyaten haczedilen malvarlığı değerleri ile bunların değerleri, tutanakta gösterilir. Alacaklının talebi üzerine ifa edilen ihtiyati haciz üzerine, şayet borçlunun haczi mümkün hiçbir malvarlığı değeri bulunamazsa, bu durum da yine ihtiyati haciz tutanağına işlenir. Ancak borçlunun ihtiyaten haczi mümkün olmayan hiçbir malvarlığı değeri olmadığını gösteren ihtiyati haciz tutanağı, kesin aciz vesikası hükmünde değildir³⁰⁹. Zira bu tutanak, kesin hacizde

³⁰⁸ Affolter, s. 32; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 11; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 311; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 34; Taze, s. 54; Üstündağ, **İcra**, s. 302.

³⁰⁹ Muşul, **C. II**, s. 1323- 1324; Taze, s. 55; Üstündağ, **İcra**, s. 169.

olduğu gibi borçlunun borçlarını ödemek konusunda kesin bir aciz hali içerisinde olduğunu göstermemektedir.

İhtiyati haciz tutanağının, icrai hacizde olduğu gibi kesin aciz vesikası hükmünde olabilmesi için bazı şartların gerçekleşmesi gerekir. Bu minvalde, tutanakta, borçlunun haczi mümkün hiçbir malvarlığının olmamasına dair kaydın yer almasının yanı sıra; ihtiyati haczi tamamlayan merasimin de yapılması gerekir. İİK m. 264 hükmünde ihtiyati haczi tamamlayan merasim ve bunun nasıl yerine getirileceği düzenleme altına alınmıştır. Alacaklının, ihtiyati haciz tutanağının kendisine tebliğinden itibaren yedi gün içerisinde icra takibi başlatması veya dava açması gerekir. Açtığı davada haklı bulunursa veya başlattığı takipte borçlu süresi içerisinde ödeme emrine itiraz etmezse ya da itiraz eder de alacaklı itiraz üzerine itirazın kaldırılması veya itirazın iptali prosedürlerinde haklı bulunursa; ihtiyati haciz, kesin hacze dönüşecektir. Böylece borçlunun haczedilebilir malvarlığı olmadığını ortaya koyan tutanak, borç ödemedi kesin aciz vesikası hükmünü kazanacaktır³¹⁰. Hal böyle olunca, alacaklının sadece ihtiyati haczi tamamlayacak işlemlere girişmesi yeterli olmayıp; bu işlemlerin lehine bir şekilde bitmesi ve kendisine icrai haczi talep edebilme yetkisinin gelmiş olması gerekir³¹¹. Bu noktada Yargıtay vermiş olduğu bazı kararlarında ihtiyati haciz tutanağının, ileride yapılacak ihtiyati haczi tamamlayan işlemler henüz sona ermemiş olsa dahi kesin aciz vesikası vasfına sahip olacağını kabul etmiştir³¹². Ancak ihtiyati haciz tutanağının doğrudan kesin aciz vesikası vasfına sahip olacağına dair kararlara; ihtiyati haciz kesin hacze

³¹⁰ Akil, s. 190; Haşmet Sırrı Akşener, “ Tasarrufun İptali Davalarında Aciz Belgesi”, **Legal Hukuk Dergisi**, 2003/ 1, ss. 51- 56, s. 52; Muşul, **C. II**, s. 1324; Timuçin Muşul, “ Tasarrufun İptali Davasında Dava Şartı Olarak **Aciz Vesikası, Sorunlar**, Yargıtay Kararları ve Düşüncelerimiz”, **Legal Hukuk Dergisi**, S. 22, 2004 (Kısaltma: Sorunlar), ss. 2823- 2834, s. 2830; Taze, s. 55; Üstündağ, **İcra**, s. 169.

³¹¹ Akil, s. 190; Güray Erdönmez, **Alacaklılara Zarar Verme Kastıyla Yapılan Tasarrufların İptali**, İstanbul 2019 (Kısaltma: İptal), s. 59; Muşul, **C. I**, s. 933; Muşul, **C. II**, s. 1324. Kuru, alacaklının yedi gün içerisinde dava açması veya takibe başlamış olmasının tasarrufun iptali davası açma hakkını tanıyacağını; ayrıca bu süreçlerin tamamlanmasına gerek olmadığını belirtmiştir. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Kuru, **El Kitabı**, s. 1418.

³¹² “ ... Dava İİK.nun 277 ve devamı maddelerine dayalı "Tasarrufun iptali" istemine ilişkindir. Davacı alacaklı, İİK.nun 258. maddesi uyarınca aldığı ihtiyati haciz kararını, aynı Yasanın 261 ve 264. maddelerinde öngörülen süreler içinde infaz ettirip, takip talebinde bulunmuş olduğundan, borçlunun haczi kabil malının yokluğunu tesbit eden ihtiyati haciz tutanağı, ileride takibin kesinleşmesi halinde; İİK.nun 105. maddesinde belirtilen aciz vesikası niteliğini kazanacaktır...” Yargıtay 15 HD., 1997/ 5163 E. 1997/ 5584 K. 24.12.1997 T. Aynı yönde karar için bkz. Yargıtay 12 HD., 1968/ 999 E. 1968/ 3542 K. 06.04.1968 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 31.05.2023.

dönüşünce düzenlenecek tutanağın kesin hacze dair bir tutanak olması gerektiği gerekçesi ile katılmamaktayız³¹³.

3. Borçlunun Haczedilebilecek Başkaca Bir Malvarlığının Olmaması

İcra ve İflas Kanunu' muza göre, icra takibindeki kesin hacze dair olan bir haciz tutanağının borç ödemedi kesin aciz vesikası sayılabilmesi için gerekli diğer şart, borçlunun haczedilebilecek herhangi bir malvarlığının olmamasıdır. Ancak borçlunun mal beyanında bulunması veya icra dosyası içeriğinden başka herhangi bir şekilde, haczedilebilir malvarlığı olduğu tespit edilebilirse, artık haciz tutanağı kesin aciz vesikası hükmünde olmayacaktır³¹⁴. Bu minvalde borçlunun haczedilebilir malvarlığının olması ancak bunların değerinin borcun tamamını ödemeye yetmemesi durumunda düzenlenecek haciz tutanağı, geçici aciz vesikası hükmünde olacaktır³¹⁵. Geçici aciz vesikası alacaklıya kesin aciz vesikasının sonuçlarını vermez; sadece tasarrufun iptali davası açma hakkı tanır.

Haciz tutanağının borçlunun haczi mümkün olabilecek hiçbir malvarlığı olmadığını gerçekten göstermesi sonucuna, icra müdürünün doğru ve kesin bir tespiti

³¹³ Aynı görüşte yazarlar için bkz. Akil, s. 190; Işık, s. 312.

³¹⁴ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 19; Deliduman, **Haciz Tutanağı**, s. 335; Etili, s. 600; Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 18; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 34- 35; Taze, s. 55; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2083.

³¹⁵ Yargıtay isabetliliğine katılamayacağımız bir kararında açılan tasarrufun iptali davası bağlamında, borçlunun haczedilebilir malı olmasına rağmen, haciz esnasında düzenlenen haciz tutanağını kesin aciz vesikası hükmünde kabul etmiştir. Karara konu meselede, borçlunun haczedilebilir bir taşınır malvarlığı olarak aracının olması ve ancak bu araç üzerinde üç farklı haciz olması nedeniyle Yargıtay, borçlunun borçlarını ödemekten aciz hali içerisinde olduğunu kabul etmiştir. Kararda durum şöyle açıklanmıştır: “ ...Tasarrufun iptali davasını elinde geçici veya kesin aciz belgesi bulunan alacaklı açabilir. (İİK.m.277) Bu husus, dava şartı olup, hâkim görevi gereği doğrudan gözetmek zorundadır. Ancak, bu eksiklik yargılamanın her aşamasında hatta temyiz aşamasında dahi giderilebilmesi mümkündür.

Somut olayda, borçlunun ev adresine 04.04.2012 tarihinde haciz için gidildiğinde, 750,00 TL ev eşyası haczedilmiş, borçlunun babası icra borcuna kefil olmuştur. Bunun dışında borçlu adına kayıtlı bir araç bulunmakta olup üzerinde 3 ayrı icra dosyasından haciz mevcuttur. İİK'nun 105.maddesinde belirtildiği üzere hacze kabil mal bulunmaz ise haciz tutanağı İİK'nun 143.maddesinde belirtilen aciz belgesi hükmünde olacağı açıktır.

Öte yandan tasarrufun iptali davalarında, dava koşulları hangi borçlunun tasarrufunun iptali istenmiş ise dava koşulu o borçlu yönünden değerlendirilmesi gerekmektedir. Kefil olan dava dışı K1 da borçlu sıfatını aldığından değerlendirme sadece davaya esas işlemin tarafı borçlu K3 yönünden yapılmalıdır.

Tüm bu maddi ve hukuki olgular dikkate alındığında, borçlunun aciz halinin varlığı sabit iken mahkemece, aksi düşüncelerle reddine karar verilmesi usul ve yasaya aykırıdır...” Yargıtay 17 HD., 2015/ 14118 E. 2015/ 11495 K. 03.11.2015 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 01.06.2023.

ile varılmalıdır. Bu minvalde, icra müdürü, borçlunun yaptığı mal beyanını dikkate alarak, haciz esnasında borçlu ile beraber yaşayanların ya da yakınlarının da bilgisine müracaat edip bir neticeye varmalıdır³¹⁶. Hatta icra müdürünün borçlunun haciz mahalli dışında başka yerlerde de malvarlığı bulunup bulunmadığını araştırması gerekir³¹⁷. İcra müdürü tarafından borçlunun haczedilebilir malvarlığının olduğunun tespit edilmesi halinde, alacaklının isteği üzerine hacizden vazgeçilmesi ve buna dair bir tutanak düzenlenmesi durumunda; ilgili tutanak da kesin aciz vesikası hükmünde olmayacaktır³¹⁸. Ayrıca icra müdürünün, alacaklı kabul etmiş olsa dahi borçlunun hiçbir malvarlığı olmadığına dair beyanı ile bağlı kalmaması gerekir³¹⁹. Yargıtay bu konuda vermiş olduğu bir kararında, borçlunun haczedilebilir malvarlığı olmadığını kendi imzalı beyanı ile ortaya koyabileceğini ve bunun tutanağın kesin aciz vesikası sayılması açısından yeterli olacağını belirtmiş olsa da; kanaatimizce borçlu beyanı bu yöndeki icra müdürünün konuya dair araştırma yükümlülüğünü ortadan kaldırmamaktadır³²⁰.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu vermiş olduğu bazı kararlarında, icra müdürünün borçlunun malvarlığının olup olmadığına dair araştırma yükümlülüğü olduğuna değinerek; bu yükümlülüğün nasıl anlaşılması gerektiğine dair bir çerçeve çizmiştir³²¹. Kararlara göre, haciz tutanağının kesin aciz vesikası hükmünde

³¹⁶ Akyazan, **Aciz Belgesi**, s. 319; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 19; Deliduman, **Haciz Tutanağı**, s. 335; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 35; Uyar, **İhale**, s. 1053 dn. 6.

³¹⁷ Akil, s. 186; Erdönmez, **İptal**, s. 72; Muşul, **C. I**, s. 937; Taze, s. 55- 56.

³¹⁸ Etili, s. 600; Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 18; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 36.

³¹⁹ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 19; Deliduman, **Haciz Tutanağı**, s. 335; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 35; Taze, s. 55.

³²⁰ “ ... İptal davası açılabilmesi için dava tarihinde muvakkat veya kat'i aciz belgesinin düzenlenmiş olması zararıdır. Mahkemece, her ne kadar aciz belgesi bulunmadığından dava reddedilmiş ise de, takip dosyası içinde bulunan 7.2.1996 tarihli haciz tutanağında davalı borçluya ait bir kısım malların haczedildiği, bu mallar üzerinde ayrıca bir başka takip nedeniyle de hacizler bulunduğu ve haciz sırasında borçlunun başkaca haczi kabil malının bulunmadığını belirterek, haciz zaptını imzaladığı anlaşılmakla borçlunun aczi bu haciz tutanağı ile tahakkuk ettiğiinden, İİK.nun 105. maddesi uyarınca bu zabıt varakası, aynı Yasanın 143. maddesinde yazılı aciz vesikası hükmündedir. Dava şartı olan aciz vesikasının varlığı gözetilerek işin esasına girilmeli, toplanacak delillere göre sonucuna uygun bir karar verilmelidir. Mahkemece, aciz vesikası bulunmadığından bahisle yazılı şekilde karar verilmesi doğru görülmemiş, karar bozmayı gerektirmiştir...” Yargıtay 15 HD., 1997/ 812 E. 1997/ 1017 K. 25.02.1997 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 01.06.2023.

³²¹ “ ... Ayrıca, anılan takipte yukarıda belirtildiği üzere, asıl borçlunun malvarlığına ilişkin yapılan araştırma da yetersizdir.

Buna göre, şekli haciz tutanağında borçlunun haczi kabil malının bulunamadığına ilişkin tespit, asıl borçluya yönelik tüm yasal yolların tüketildiği anlamına gelmemektedir.

Şu durum karşısında, mahkemece asıl borçlu hakkında girişilen icra takibinde yapılan hacizde haczi kabil bir malın bulunamadığına ilişkin tutanağın kesin aciz vesikası olarak kabulü ile asıl borçlu

olabilmesi için, sadece haciz mahallinde yapılan inceleme ile borçlunun haczedilebilir malvarlığının bulunamaması, yeterli bir araştırma olarak kabul edilmemektedir. Bu minvalde icra müdürünün, son yerleşim yerinin MERNİS sistemi üzerinden araştırması, başkaca alacaklar ve haklar ile taşınmazlar için son yerleşim yerindeki ilçe kapsamında bankalara, Tapu Sicil Müdürlüklerine borçlunun durumunu sorması, trafik sicil müdürlüklerinden motorlu araç kaydı araştırması, hatta alacaklının işaret ettiği yerlerde de araştırma yapması gerekir. Zira borçlunun başka bir yerde malvarlığı değeri, bulunursa bunlar da haczedilebilir ve böylece haciz tutanağı kesin aciz vesikası hükmünde olmaz³²².

Yargıtay HGK kararlarından da anlaşılabacağı üzere borçlunun malvarlığına dair araştırma kapsamında sadece haciz mahalli ile yetinilmemeli; haciz mahalli dışındaki yerlerde de borçlunun haczedilebilir malvarlığının olup olmadığının araştırılması gerekir³²³. Borçlu haciz mahalli olarak tespit edilen adresini terk etmiş olabilir. Borçlunun terk ettiği adresinde haciz yapıp, haczedilebilecek malvarlığı tespit edilemediğinde düzenlenen haciz tutanağı, kesin aciz vesikası hükmünde olmayacaktır³²⁴. Bu konuda Yargıtay da, sadece borçlunun adresini terk etmesi ve o adreste haczi mümkün malvarlığının olmamasını değil; yanı sıra borçlunun başka bir adresinin olup olmamasını, başka bir malvarlığının olup olmamasının araştırılmasını ve ancak bu araştırmadan sonra yeni bir haczedilebilir malvarlığı değeri bulunamazsa, düzenlenen haciz tutanağının kesin aciz vesikası hükmünde

hakkında yeterli araştırma yapılmadan kefil hakkındaki davanın kabulüne karar verilmesi ve bu kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır.

Öyleyse mahkemece yapılacak iş; asıl borçlunun adrese dayalı nüfus kayıt sisteminde (MERNİS) bulunan en son yerleşim yerini belirlemek; bu adreste kolluk aracılığıyla malvarlığı araştırması yapmak; asıl borçlunun bulunması muhtemel hak ve alacaklarını son yerleşim yerinin bulunduğu ilçe sınırları içerisinde bulunan bankalardan sormak; asıl borçlunun taşınmaz mallarının bulunup bulunmadığının tespiti için son yerleşim yerinin bulunduğu ilçe sınırları içerisinde bulunan Tapu Sicil Müdürlüklerinden araştırma yapmak; davalı kefil hem icra takibi hem de yargılama aşamasında mevcut kefalet nedeniyle ipotek verildiğini, ayrıca tüm yargılama aşamasında, dava dışı asıl borçlunun davacı/alacaklı bankadan aldığı tüketici kredisi ile araç satın aldığı ve davacı banka lehine rehin verildiğini ileri sürdüğüne göre, ileri sürülen savunmalar doğrultusunda araştırma yapmak; özellikle dava dışı asıl borçlu adına kayıtlı motorlu araç kaydının bulunup bulunmadığını trafik tescil müdürlüğünden sormak; bunların yanında davacı vekilinin göstereceği yerlerde de araştırma yapmak olmalı; tüm yapılan araştırmaların sonucuna göre, uygun sonuç dairesinde bir karar verilmelidir...” Yargıtay HGK, 2011/ 303 E. 2011/ 437 K. 22.06.2011 T. Aynı yönde karar için bkz. Yargıtay HGK, 2011/ 304 E. 2011/ 438 K. 22.06.2011 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 01.06.2023.

³²² Akil, s. 187; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 314- 315; Muşul, **C. I**, s. 936; Muşul, **Esaslar**, s. 467; Muşul, **Sorunlar**, s. 2831.

³²³ Muşul, **C. I**, s. 936.

³²⁴ Muşul, **C. I**, s. 936; Taze, s. 56; Yılmaz, **İİK Şerh**, s. 605.

sayılacağını belirtmiştir³²⁵. Hatta Yargıtay HGK ve özel daire bazı kararlarında, haciz tutanağının kesin aciz vesikası hükmünde sayılması minvalinde adres araştırması açısından, borçlu ile borçlunun haciz mahalli arasında ilgi ve bağ olması gerektiği izah etmiştir³²⁶. Kararlara göre; borçlu, haciz mahallinden geçici bir dönem ayrılmış ise; haciz yapılan yer ile olan bağını koparmamıştır ve yokluğunda yapılan hacizde, haczedilebilir herhangi bir malvarlığının olmaması durumunda düzenlenen tutanak, kesin aciz vesikası olarak kabul edilecektir. Çünkü borçlu ile haciz mahalli arasındaki ilgi ve bağ, geçici uzaklaşmalar durumunda da devam etmektedir.

Söz konusu Yargıtay kararında görüldüğü üzere, borçlunun malvarlığına dair yapılacak araştırmanın şekli olmaması ve ancak esaslı bir araştırmaya rağmen borçlunun haczedilebilir hiçbir malvarlığının bulunamaması, haciz tutanağının kesin aciz vesikası sayılması açısından değerli kabul edilmiştir. İcra müdürü tarafından, borçlunun malvarlığı araştırmasında sınır, tüm Türkiye olarak kabul edilmemiştir.

³²⁵ “ ... Dairemizin yerleşmiş içtihatlarına ve Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 02.03.2005 gün, 2005/15-100-119 sayılı kararına göre, borçlu hakkında aciz vesikası alınmamakla birlikte, borçlu kayıp ve adresi saptanamıyorsa, saptanan ve bilinen adreslerinde de icra, borçlunun haczi kabil malının bulunmadığı tespit edilmiş ise, bu takdirde aciz hali gerçekleşmiş sayılır. Somut olayda, borçlunun annesinin hazır olduğu 09.10.2009 tarihli haciz işleminde borçluya ait hacze kabil mal bulunmadığı, bunun dışında taşınmaz, araç ve mevduat hazine yönelik işlemlerin sonuçsuz kaldığı icra dosyası içeriğinden anlaşılmaktadır. Bu bakımdan davalı borçlunun aciz halinin gerçekleştiği kabul edilmelidir...” Yargıtay 17 HD., 2011/ 12904 E. 2012/ 4878 K. 18.04.2012 T. Aynı yönde kararlar için bkz. Yargıtay 15 HD., 2006/ 139 E. 2006/ 7309 K. 12.12.2006 T.; Yargıtay 17 HD., 2016/ 14109 E. 2019/ 3933 K. 02.04.2019 T.; Yargıtay 17 HD., 2018/ 4344 E. 2020/5506 K. 13.10.2020 T.; Yargıtay 4 HD., 2021/ 1973 E. 2021/ 6522 K. 11.10.2021 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 01.06.2023.

³²⁶ “ ... Yukarıda da belirttiği üzere, borçlunun gösterilen adresinde yapılan hacizde, haczi kabil malın bulunamamış olması halinde ilke olarak tutulan tutanak aciz vesikası hükmündedir. Ne var ki, belirtilen ilkenin yasal sonuçlarını doğurabilmesi için, borçlunun malvarlığına ilişkin yapılan araştırmadan olumlu bir sonuç alınamaması ve haciz yapılan yerdeki adresi ile bağını koparmamış olması gerekir. Borçlunun malvarlığına ilişkin yapılacak araştırma şekli olmaktan uzak olmalı; malvarlığının bulunması ihtimal dahilinde olan yerlerde esaslı bir araştırma yoluna gidilmelidir. Ayrıca, borçlu haciz yapılan adresten ayrılmış ve başka bir adreste yaşadığı biliniyorsa, borçlu haciz yapılan yerde bulunmadığı için haczi kabil mala rastlanmamasına ilişkin tutulan tutanak şekli olup, yasanın aradığı anlamda kesin aciz vesikasının yasal sonuçlarını doğurmaya elverişli kabul edilemez.

Bunun yanında, borçlunun adresini terk etmesi, çevreden sorulduğunda tanınıp bilinmemesi ve benzeri nedenlerle, haciz yapılan adresi ile ilgisini kestiğinin anlaşılması halinde, tutulacak olan haciz tutanağı aciz vesikası hükmünde sayılamaz. Ancak borçlunun, gösterilen adresinden işe gitmesi, çarşıya çıkması gibi nedenlerle geçici olarak haciz anında bulunamaması hallerinde, haciz yapılan adresi ile olan ilgi ve bağını kopardığı kabul edilemeyeceğinden, bu şekilde borçlunun yokluğunda yapılan hacizde, haczi kabil bir mala rastlanamaması halinde tutulacak olan tutanak, aciz vesikası hükmünde sayılacaktır...” Yargıtay HGK., 2011/ 304 E. 2011/ 437 K. 22.06.2011 T. Aynı yönde kararlar için bkz. Yargıtay HGK., 2011/ 13-303 E. 2011/ 437 K. 22.06.2011 T. İctihatları; Yargıtay 12 HD., 2016/ 8967 E. 2017/ 1070 K. 26.01.2017 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 01.06.2023.

Yukarıda başka yönlerden ele alınan Yargıtay kararlarında işaret edildiği üzere, borçlunun üçüncü kişilerdeki mal, hal veya alacaklarının esaslı bir şekilde araştırılmasında, borçlunun son yerleşim yeri sınır olarak belirlenmiştir³²⁷. Bu minvalde “ *asıl borçlunun bulunması muhtemel hak ve alacaklarını son yerleşim yerinin bulunduğu ilçe sınırları içerisinde bulunan bankalardan sormak*” hususu açıkça belirtilerek; icra müdürünün İİK m. 89/ 1 kapsamında haciz ihbarnamesini sadece borçlunun ikametgahının olduğu ilçe kapsamında göndereceği kabul edilmiştir. Varılan bu sonuç, kanaatimizce, takip ekonomisi açısından isabetli olmuştur. Zira tüm Türkiye çapında yapılacak bir araştırmayla alacaklı üzerine, zaman ve masraf açısından daha fazla yük binmemesi sağlanmış; icra dairesi bakımından ise, diğer iller veya ilçelerdeki icra daireleri ile iletişim kurmak noktasında fazlaca bir emek harcanmamış olacaktır.

Haciz tutanağının kesin aciz vesikası hükmünde olması açısından değerlendirilmesi gereken diğer bir husus; istihkak iddiaları kapsamında ortaya çıkmaktadır. İİK m. 96 hükmünde üçüncü kişilerin, borçlunun haczedilen malvarlıkları üzerinde istihkak iddiasında bulunabilecekleri düzenlenmiştir. Haczedilen mallar üzerinde ileri sürülen istihkak iddialarına, alacaklının veya borçlunun itiraz edebilmesi mümkündür. Ancak alacaklının veya borçlunun herhangi bir itirazı olmazsa, düzenlenen kesin hacizdeki haciz tutanağı, borç ödemedi kesin aciz vesikası hükmünde olacaktır³²⁸. Alacaklının veya borçlunun istihkak iddialarına karşı itirazları olursa ve istihkak iddiası olan üçüncü kişi istihkak davası (alacaklı ile üçüncü kişi arasındaki istihkak davası) açarsa, davanın sonucuna göre haciz tutanağının kesin aciz vesikası hükmünde olup olmadığı değerlendirilebilir. İstihkak davası, üzerinde istihkak iddiası olan malların üçüncü kişiye ait olduğu sonucu ile karara bağlanırsa; dava alacaklının aleyhine neticelenir. Bu kararın kesinleşmesi üzerine, haciz tutanağı artık kesin aciz vesikası hükmünde sayılacaktır³²⁹.

³²⁷ Ayrıntılı bilgi için bkz. yukarıda dn. 321’ daki kararlar.

³²⁸ Işık, **Aciz Belgesi**, s. 314; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 36. Alacaklının veya borçlunun, üçüncü şahısların istihkak iddialarına karşı itirazda bulunmamaları durumunda haciz tutanağının “ *boş sayıldığı*” ve bunun da borçlunun haczedilebilir hiçbir malvarlığı olmadığı sonucuna işaret ettiği konusunda bkz. Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 20.

³²⁹ Akyazan, **Aciz Belgesi**, s. 319; Berkin, s. 369; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 20; Deliduman, **Haciz Tutanağı**, s. 336; Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 18; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 36; Taze, s. 56; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2082- 2083.

4. Haciz Tutanağında “Haczi Kabil Malvarlığının Bulunmadığı” İbaresinin Yer Alması

Hukukumuzda haciz esnasında icra dairesi görevlileri tarafından tutanak tutulması mecburidir. İİK m. 102³³⁰ ve İcra İflas Kanunu Yönetmeliği m. 41³³¹ hükümleri ile tutanağın ne şekilde düzenlenmesi gerektiği açıklanmıştır. Haciz tutanakları, şeklen içerisinde istenen kayıtları taşıması gerekli ve haczin yapıldığını ispata yarayan tek belgedir³³². Kanunu’ muz ve Yargıtay kararları doğrultusunda, gerekli araştırmalar yapılmış olmasına rağmen, haciz mahallinde borçlunun haczedilebilir hiçbir malvarlığı yoksa dahi bu durum haciz tutanağına kaydedilir. Hatta bu şekildeki bir haciz tutanağının borç ödemedi kesin aciz vesikası hükmünde sayılabilmesi için, özel olarak ayrıca ve açıkça borçlunun haczedilebilir hiçbir malvarlığı değerinin olmadığı yazılır³³³. Aksi halde haciz tutanağı kesin aciz

³³⁰ İİK m. 102: “ Taşınır bir malı haciz için mahallinde bir tutanak tutulur. Tutanakta alacaklı ve borçlunun isim ve şöhretleri, alacağın miktarı, haczin hangi gün ve saatte yapıldığı, haczedilen mallar ve takdir edilen kıymetleri ve varsa üçüncü şahısların iddiaları yazılır ve haczi icra eden memur tarafından imza edilir.

Haczi talep edilen mal taşınmaz ise icra dairesi 91 inci madde mucibince haczi ait olduğu daireye tebliğ eder ve mahallinde tutulacak tutanakta taşınmazın nevi ve mahiyeti ve hududu ve lüzumlu vasıfları derc olunur.

Evvelce ihtiyaten haczedilen şeylere icra haczi vazedildiği surette tutanağa ihtiyati haciz sahibinin dahi iştirak hakkı işaret olunur.

Haczi kabil mallar kafi gelmezse veya hiç bulunmazsa bu hal tutanağa kaydolunur.”

³³¹ İcra ve İflas Kanunu Yön. m. 41: “ Haciz tutanağında, alacaklı ve borçlunun adı ve soyadı; alacağın miktarı; haciz tarihi ve saati; haczin nerede ve kimin huzurunda yapıldığı; haczedilen mallar ve takdir edilen kıymetleri; yediemine teslim edilmişse yedieminin adı ve soyadı, sıfatı ve yerleşim yeri adresi, kendisine takdir edilen ücret miktarı, ücret takdir edilmemişse sebebi; varsa borçlunun ve üçüncü kişilerin iddiaları; başvurulmuşsa kıymeti takdir eden bilirkişinin adı, soyadı, mesleği, adresi, kendisine takdir edilen ücret miktarı; başka alacaklıların iştiraki ve bu sebeple yapılan ilâve hacizler; haciz taşınmaza ilişkin ise cinsi, niteliği, sınırları, kıymeti ve gerekli diğer hususlar yazılır.

Tutanağın altı, haczi yapan memur; hazır bulunan alacaklı, varsa temsilcisi veya vekili; borçlu, varsa temsilcisi, vekili veya haciz sırasında hazır bulunan diğer kişiler; yediemin ve bilirkişi tarafından imzalanır.

Ayrıca, haczedilen mal daha önce ihtiyaten haczedilmişse ihtiyati haciz sahibinin iştirak hakkı ile haczedilebilen malların değeri alacağı karşılamazsa veya borçlunun haczedilebilir malı bulunmazsa, bu durum tutanağa yazılır.”

³³² Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 18; Kuru, **C. II**, s. 1544; Muşul, **C. I**, s. 528; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 33; Üstündağ, **İcra**, s. 169.

³³³ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 18; Muşul, **C. I**, s. 937; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 36; Üstündağ, **İcra**, s. 301.

vesikası olarak kabul edilemez ve aciz vesikasının sağladığı hüküm ve sonuçları vermez³³⁴.

İcra takibini yürüten icra dairesi, borçlunun haciz mahalli dışında başka yerlerde haczi mümkün malvarlıklarının olup olmadığını araştırmalı ve alacaklının işaret ettiği adresler ile kendi tespit ettiği adresleri de incelemelidir. Bu minvalde bizzat veya istinabe suretiyle gidilen icra daireleri, üçüncü kişilerdeki hak veya alacaklar ile taşınmazlar için ilgili tapu sicil müdürlüklerinden yapılan araştırmalar sonucu, borçlunun haczedilebilir hiçbir malvarlığının olmaması nedeniyle haczin yapılamadığına ilişkin tanzim edilen haciz tutanakları veya verilen cevap yazıları, aciz vesikası hükmünde değildir³³⁵. Zira bu belgelerde borçlunun haczi mümkün hiçbir malvarlığının olmadığı kaydı yazmamakta; sadece haczin yapılamadığı yazmaktadır. Dolayısıyla takip dosyası içeriğinden yapılan tüm araştırmalara rağmen haczin yapılamaması nedeni olarak; borçlunun haczedilebilir hiçbir malvarlığının olmaması anlaşılsa dahi, haciz tutanağında bu durum ayrıca ve açıkça yazılmalıdır. Bu noktada takip dosyasının içeriği değil, haciz tutanağının içeriği belirleyicidir³³⁶.

Yargıtay tasarrufun iptali davası kapsamında vermiş olduğu bazı kararlarında, dosya içeriğinde aciz vesikası olmasa ama diğer bilgilerden veya borçlunun mal beyanından borcu ödemeye yetecek malvarlığı olmadığını saptarsa, aciz halinin oluştuğunu kabul etmektedir³³⁷. Bu noktada mahkeme, fiziki şekilde aciz vesikası hükmündeki haciz tutanağının varlığına ayrıca gerek görmemektedir. Ancak bu

³³⁴ Akil, s. 164; Akşener, s. 52; Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz, s. 346; Muşul, **C. I**, s. 937; Muşul, **Sorunlar**, s. 2831; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 33; Taze, s. 56; Uyar, **Borçlu**, s. 2; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2083; Yılmaz, **İİK Şerh**, s. 605.

³³⁵ Akil, s. 188; Muşul, **C. I**, s. 937; Muşul, **Esaslar**, s. 467; Muşul, **Sorunlar**, s. 2833.

³³⁶ Muşul, **C. I**, s. 937.

³³⁷ “ ... İİK'nun 277 ve devamı maddeleri uyarınca açılan tasarrufun iptali davalarında davacı alacaklı tarafından kesin veya geçici aciz belgesinin ibraz edilmesi gerekir. Somut olayda davacılar tarafından dosyaya kesin aciz belgesi ibraz edilmemiştir. Mahkemece, aciz belgesi sunulmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiş ise de icra dosyasına sunulan mal beyanı içeriğinden borçlunun yeterli malvarlığı olmadığı anlaşılmaktadır. Yapılan hacizlerde de borçlunun sürekli adresini değiştirdiği bu nedenle de yapılan hacizlerden bir sonuç alınmadığı açıktır. Ayrıca tapu sicil müdürlüğüne yazılan yazı cevabında dava konusu taşınmazın borçlu tarafından elden çıkarıldığı, trafik tescil şube müdürlüğüne yazılan yazı cevabında borçlunun aracını sattığı bildirilmiştir. Bu durumda borçlunun aciz halinin gerçekleştiğinin kabulü gerekir. Hal böyle olunca mahkemece dava koşullarının varlığı kabul edilip tarafların iddia ve savunmaları doğrultusunda gösterilecek deliller toplanarak hasıl olacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken yazılı olduğu şekilde davanın reddine karar verilmesi doğru olmamıştır...” Yargıtay 17 HD., 2011/ 6296 E. 2012/ 1268 K. 08.02.2012 T. Aynı yönde karar için bkz. Yargıtay 17 HD., 2010/ 2340 E. 2010/ 4686 K. 25.05.2010 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 01.06.2023.

kararlara, İİK m. 102/ 4 ve İİK Yön. m. 41/ 3 hükümlerinde yer alan ve borçlunun haczedilebilir hiçbir malvarlığı değeri bulunmazsa, bu durumun haciz tutanağına yazılması gerektiğine dair açık düzenlemeler karşısında katılmak mümkün değildir.

C. Muvakkat Aciz Vesikası

1. Genel Olarak

İcra ve İflas Hukuku içerisinde borç ödemededen aciz vesikasının kesin aciz vesikası dışındaki diğer türü, geçici aciz vesikası olarak kabul edilmektedir. Devam eden bir icra takibinde, haciz esnasında, borçlunun haczedilebilir malvarlığı olduğuna işaret eden ancak bunların değerinin alacaklının alacağına tamamını karşılamaya yetmediğini gösteren haciz tutanağı, geçici aciz vesikası hükmündedir. Borçlunun haczedilebilir hiçbir malvarlığı olmadığına işaret eden haciz tutanağının kesin aciz vesikası hükmünde olması veçhile; geçici aciz vesikası durumunda borçlunun haczedilebilir birtakım malvarlığı değerleri vardır ancak bunların bedeli, takdir olunan kıymetten fazla tutarla paraya çevrilme muhtemeliliyeti karşısında alacağın tamamını ödemeye yetmemektedir³³⁸. Geçici aciz vesikasının tek sonucu, alacaklıya tasarrufun iptali davası açma hakkı vermesidir. Kesin aciz vesikasının diğer hüküm ve sonuçları, geçici aciz vesikası için geçerli değildir. Mevaz İsviçre hukukunda da, geçici aciz vesikası hukukumuzdaki gibi düzenlenmiştir. Ancak hukukumuzdan farklı olarak İsviçre hukukunda geçici aciz vesikası, tasarrufun iptali davası açılmasına imkan vermesinin yanında; alacaklının ihtiyati haciz isteyebilmesi

³³⁸ Bazı Yargıtay kararlarında Yüksek Mahkeme, borçlunun haczedilebilir hiçbir malvarlığı olmamasına rağmen düzenlenen haciz tutanağını hatalı bir şekilde kesin aciz vesikası olarak değil; geçici aciz vesikası hükmünde olarak kabul etmektedir. “ ... Gerçekten de İİK'nın 277. maddesi uyarınca borçlu hakkında alınmış kesin aciz belgesi veya geçici aciz vesikası hükmünde bir haciz zaptı ibraz edilmedikçe tasarrufun iptali davası dinlenemez ise de, aynı alacağın bir bölümü için yapılan icra takibinde borçlu hakkında yapılan hacizde düzenlenen tutanaktan borçlunun aciz halinde olduğu anlaşıldığı gibi, dava konusu takiple ilgili olarak 16.05.2006 tarihinde düzenlenen haciz zaptında da borçlunun haczi kabil malının bulunmadığı belirlenmiştir. Ayrıca icra dosyası kapsamından borçlunun başkaca taşınmaz malına rastlanmadığı da anlaşılmaktadır. Bu durumda İİK'nın 105/2. maddesi uyarınca borçlunun aciz halinin gerçekleştiği kabul edilerek davanın esasına girilmesi ve sonucuna göre hüküm tesisi gerekirken yazılı gerekçelerle davanın reddi doğru olmadığından, kararın bozulması gerekmiştir...” Yargıtay 15 HD., 2006/ 6008 E. 2007/ 2521 K. 18.04.2007 T. Aynı yönde karar için bkz. Yargıtay 15 HD., 1993/ 5613 E. 1994/ 1192 K. 01.03.1994 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 04.06.2023.

ve borçlunun ortaya çıkan yeni mallarının haczedilmesini talep edebilmek imkanlarını da vermektedir (SchKG m. 115/ 2, m. 271/ 1- 5, m. 115/ 3).

Haciz esnasında borçlunun haczedilebilir malvarlığı değerlerinin, alacağın tamamını karşılamaya yetmeyeceğine dair kıymet takdirini yapan ve bu durumda geçici aciz vesikası hükmünde olarak haciz tutanağını düzenleyen, haczi yapan icra müdürüdür³³⁹. İcra müdürünün bizzat kendisinin veya yetkilendirdiği memurun kıymet takdiri yapması mümkün olduğu gibi; bilirkişi aracılığıyla da kıymet takdiri yapılabilir³⁴⁰. İcra müdürünün, müdürün görevlendirdiği memurun veya bilirkişinin yaptığı kıymet takdiri işlemi, icra dairesinin bir kararı olarak İİK Yön. m. 41/ 1- 2 gereğince haciz tutanağına kaydedilir³⁴¹. İİK m. 102 gereği, haciz esnasında yapılan iş ve işlemleri belgelemek üzere haciz tutanağı tutulur. Hal böyle olunca kıymet takdiri kararı, haciz işlemi içeren haciz tutanağının da bir içerik unsuru olacaktır³⁴². Söz konusu kıymet takdiri neticesinde borçlunun haczedilebilir malvarlığı değerlerinin alacağın tamamını karşılamaya yetmeyeceği kaydını içeren haciz tutanağı, doğrudan geçici aciz vesikası sıfatına sahiptir³⁴³. Dolayısıyla haciz tutanağından ayrı olarak, icra dairesi tarafından geçici aciz vesikası düzenlenmemektedir. Bir diğer ifadeyle muvakkat aciz vesikası, icra müdürünün tanzim ederek alacaklıya vereceği bir belge değildir; ancak alacaklıya muvakkat aciz vesikası anlamına gelen haciz tutanağının bir sureti verilebilecektir³⁴⁴. Hatta Yargıtay Hukuk Genel Kurulu vermiş olduğu kararında, borç ödemedi geçici aciz vesikası başlığı ile düzenlenen belgenin, İcra ve İflas Kanunu Yönetmeliği tarafından icra

³³⁹ Akil, s. 167; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 9; Seyithan Deliduman, “ Muvakkat Borç Ödemedi Aciz Belgesi”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, 1998/ 3 (Kısaltma: Muvakkat), ss. 1077- 1087, s. 1078; Etili, s. 608; Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 15; Huber (Staehelin/ Bauer/ Staehelin), Art. 149 N. 10; Kuru, **C. II**, s. 1545; Kuru, **El Kitabı**, s. 749; Kuru, **İcra- İflas**, s. 336; Kren Kostkiewicz, s. 251; Muşul, **C. I**, s. 937; Muşul, **Esaslar**, s. 467; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 23; Taze, s. 63; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2084; Üstündağ, **İcra**, s. 168.

³⁴⁰ Çelikoğlu, s. 213; Kuru, **El Kitabı**, s. 421; Yılmaz, **İİK Şerh**, s. 499.

³⁴¹ Bilirkişi marifetiyle kıymet takdiri yapıldığı hallerde, bilirkişinin verdiği raporun icra müdürünce de benimsenmesi durumunda, bunun da icra dairesi kararı hükmünde olması hakkında bkz. Çelikoğlu, s. 213.

³⁴² Çelikoğlu, s. 214.

³⁴³ Berkin, s. 369; Etili, s. 608; Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 15; Kuru, **C. II**, s. 1544- 1545; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 22; Postacıoğlu, **İcra**, s. 540; Üstündağ, **İcra**, s. 168.

³⁴⁴ Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 15; Kuru, **C. II**, s. 1545; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 23. Yapılan kıymet takdirine göre haciz tutanağında borçlunun mallarının değerinin alacaklının alacağını tamamen karşılamaya yetmediğini gösteren haciz tutanağının muvakkat aciz vesikası olması ve bu duruma istinaden açılan tasarrufun iptali davasında mücerret aciz vesikası ibrazının gerekmediği konusundaki bazı Yargıtay kararları için bkz. Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 24 dn. 43- 44.

müdürünce düzenleme yetkisi olan belgeler içerisinde sayılmadığı için, yok hükmünde olduğunu kabul etmiştir³⁴⁵. Haciz tutanağının muvakkat aciz vesikası hükmünde olması durumunda ayrıca bir aciz vesikası tanzimine ihtiyaç duyulmamasına dair gerek Yargıtay gerekse de doktrin tarafından varılan bu sonuç, muvakkat aciz vesikasının tek bir sonucunun olması ve kesin aciz vesikasının diğer sonuçlarına tabi olmaması noktasında da yerindedir. Zira muvakkat aciz vesikasının tek hükmü, tasarrufun iptali davası açısından özel dava şartı arz etmesidir. İptal davasının açıldığı ihtimallerde vesika niteliğindeki tutanağın bir suretinin mahkemeye sunulması ile dava şartı eksikliği giderilmiş olmaktadır³⁴⁶. Kesin aciz vesikasına dair diğer hüküm ve sonuçlar muvakkat aciz vesikası için geçerli olmadığından, haciz tutanağından ayrı olarak muvakkat aciz vesikası tanzimine ihtiyaç doğmamaktadır.

Borçlunun haczedilebilir malvarlığının, icra müdürünün yapacağı kıymet takdirine göre, takibe konu yapılan alacağın tamamını ödemeye yetmemesi üzerine düzenlenen haciz tutanağının muvakkat aciz vesikası olması durumundaki “muvakkat”lık, haczedilen malların satışı yapılırken takdir edilen kıymetlerinin üzerinde satılabilmesi ihtimali içindir³⁴⁷. Her ne kadar icra müdürü haczedilen mallar için kıymet takdiri yapmış olsa da; her zaman için o değerlerden daha yüksek bir

³⁴⁵ “ ...Taraflar arasındaki "tasarrufun iptali" davasından dolayı yapılan yargılama sonunda;... (... Taraflar arasındaki uyuşmazlık İcra ve İflas Kanununun 277 ve devamı maddelerine dayanılarak açılmış tasarrufun iptali istemine ilişkindir.

Bu tür davaları elinde geçici (md.105) veya katî (md.143) aciz vesikası bulunan alacaklılar açabilir. Somut olayda, icra dosyasında yer alan haciz tutanakları İİK.nun 105. maddesinde öngörülen geçici aciz vesikası niteliğinde bulunmamaktadır. İcra Müdürü'nün düzenlediği "Borç ödemedi - geçici - aciz belgesi" başlıklı belge de İcra ve İflas Kanunu Yönetmeliği'nin İcra Müdüriine düzenleme yetkisi verdiği belgeler arasında sayılmadığından yok hükmündedir. Hal böyle olunca, davanın dava şartı yokluğu nedeniyle reddi yerine, uyuşmazlığın esası incelenerek yazılı biçimde hüküm kurulmuş; bozma nedenidir...),

Gerekçesiyle bozularak dosya yerine geri çevrilmekle, yeniden yapılan yargılama sonunda, mahkemece önceki kararda direnilmiştir...” Yargıtay HGK, 2004/ 15-408 E. 2004/ 441 K. 29.09.2004 T. (www.kazanci.com.tr) ET. 04.06.2023.

³⁴⁶ Geçici aciz vesikasının hüküm ve sonucunun doğabilmesi için haciz tutanağının icra dosyasında var olmasının yeterli olduğu; bir örneğinin alacaklıya verilmesine lüzum olmadığı konusunda bkz. Etili, s. 608; Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 15.

³⁴⁷ Akil, s. 165; Belgesay, **Birinci Bölüm**, s. 253; Mustafa Reşit Belgesay, **İcra ve İflas Kanunu Şerhi**, İstanbul 1954 (Kısaltma: Şerh), s. 258; Berkin, s. 369; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 10; Deliduman, **Muvakkat**, s. 1078; Etili, s. 608; Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 17; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 23; Tuncer Kazancı, s. 71; Uyar, **Borçlu**, s. 1; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2048; Üstündağ, **İcra**, s. 168; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 274. Bu konudaki İsviçre Federal Mahkeme kararı için bkz. Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 23, dn. 40.

fiyata satılması ihtimali vardır. Dolayısıyla satış sonucunda, elde edilen paranın alacaklının takip konusu yaptığı alacağı tamamen karşılaması gibi bir durum gerçekleşirse, haciz tutanağı muvakkat aciz vesikası yerine geçme özelliğini kaybedecektir³⁴⁸. Şayet satış sonucu elde edilen para, icra müdürünün takdirindeki gibi alacağın sadece bir kısmını karşılamışsa, artık alacaklıya bu muvakkat aciz vesikası hükmündeki haciz tutanağının yerini almak üzere “*kesin*” aciz vesikası verilir³⁴⁹. Zira artık haciz ve satış işlemi sona ermiş; borçlunun borçlarının tamamını ödemekten aciz hali içerisinde olduğu kesinleşmiştir.

2. Muvakkat Aciz Vesikasının Düzenlenme Şartları

a. Haciz Tutanağının Düzenlendiği Haczin Kesin Haciz Olması

Haciz esnasında tutulan haciz tutanağının muvakkat aciz vesikası olabilmesi için, bu tutanağın kesin haciz esnasında düzenlenmesi gerekir³⁵⁰. Dolayısıyla icra takibinin kesinleşmesi ve ardından kesin haciz aşamasında düzenlenen haciz tutanağı, muvakkat aciz vesikası fonksiyonuna sahip olacaktır³⁵¹. Alacaklı veya

³⁴⁸ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 10; Deliduman, **Muvakkat**, s. 1079; Fritzsche/ Walder, s. 464; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 23; Üstündağ, **İcra**, s. 302; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 274.

³⁴⁹ Blumenstein, s. 498; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 10; Etili, s. 608; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 23; Üstündağ, **İcra**, s. 302; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 274.

³⁵⁰ Akil, s. 165; Akyazan, **Aciz Belgesi**, s. 316; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 10; Deliduman, **Muvakkat**, s. 1079; Etili, s. 608; Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 15; Muşul, **C. I**, s. 939; Muşul, **Sorunlar**, s. 2830; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 24; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2084.

³⁵¹ “ ... Davanın İİK 277 ve devamı maddeleri gereğince açılmış tasarrufun iptali istemine ilişkin olduğu, bu tür davaların dinlenebilmesi için, davacının borçludaki alacağının gerçek olması, borçlu hakkındaki icra takibinin kesinleşmiş olması, iptali istenen tasarrufun takip konusu borçtan sonra yapılmış olması ve borçlu hakkında alınmış kesin veya geçici aciz belgesinin (İİK'nun 277 md) bulunması gerektiği, bu ön koşulların bulunması halinde ise İİK'nun 278, 279 ve 280. maddelerinde yazılı iptal şartlarının bulunup bulunmadığının araştırılması gerektiği, ... Dava koşulları yönünden dosya incelendiğinde, davacı alacaklının dayandığı 12/05/2014 keşide tarihli 40.000 TL bedelli ve 22/05/2014 keşide tarihli 40.000 TL bedelli çeklerden kaynaklı alacağını Bakırköy 4.İcra Müdürlüğü'nün 2014/8122 ve 08/06/2014 keşide tarihli 50.000 TL bedelli çekten kaynaklı alacağını da 2018/8828 sayılı dosyaları üzerinden takibe koymuş olup borçlu ...'a ödeme emirlerinin tebliğ edilemediği ve takibin kesinleşmediği anlaşılmaktadır. 14/04/2014 keşide tarihli 50.000 TL bedelli çekten kaynaklı alacağın takibe koyulduğu 2014/5963 sayılı dosyasından ise İİK'nun 105. maddesi anlamında aciz belgesi niteliğinde sayılabilecek bir haciz yapılamamıştır. Dolayısıyla da dava ön koşulunun somut olayda gerçekleşmediği anlaşılmaktadır...” Yargıtay 17 HD., 2016/ 11293 E. 2019/ 7087 K. 30.05.2019 T. Aynı yönde kararlar için bkz. Yargıtay 17 HD., 2015/ 13663 E. 2015/ 11020 K. 22.10.2015 T.; Yargıtay 15 HD., 2003/ 1849 E. 2003/ 1974 K. 15.04.2003 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 06.06.2023. İsviçre Federal Mahkemesi de vermiş olduğu kararlarda, geçici aciz vesikası hükmündeki haciz tutanağı için uygulanan haczin, kesin haciz olması gerektiğini belirtmiştir. Bu konudaki kararlar için bkz. Deliduman, **Muvakkat**, s. 1080' daki karar; Postacioğlu/ Altay, **İcra**, s. 635 dn. 19' daki karar.

borçlunun onayı ile olsa dahi; haciz yapılmadan sadece borçlunun haczedilebilir malvarlığı değerlerinin icra müdürünce kıymetleri takdir edilerek bir belge düzenlenmesi ve buna muvakkat aciz vesikası özelliği verilmesi mümkün değildir³⁵². Benzer bir mantıkla borçlunun icra dairesine, borca yetecek kadar malvarlığı olmadığı konusunda yaptığı beyan da muvakkat aciz vesikası hükmünde bir anlama sahip değildir³⁵³.

Geçici- muvakkat haciz ile isim benzerliği sebebiyle karıştırılabilmesi mümkün olan geçici- muvakkat aciz vesikası; muvakkat haciz halinde düzenlenen haciz tutanağı ile aynı değildir³⁵⁴. Zira muvakkat haciz, İİK m. 69/ 1 hükmü ile ancak itirazın geçici kaldırılması durumunda uygulanabilen bir hacizdir. Bu durumda icra müdürü borçlunun haczedilebilir malvarlıklarının değerini takdir etse dahi, düzenlenen haciz tutanağı muvakkat aciz vesikası olmayacaktır³⁵⁵. Çünkü muvakkat haczin, kesin- icrai haciz fonksiyonu yoktur. Ancak itirazın geçici kaldırılması üzerine, borçlunun borçtan kurtulma davası açması ihtimali vardır. Borçtan kurtulma davası sonucunda dava reddedilirse veya borçlu bu davayı hiç açmazsa, muvakkat haciz kesin- icrai hacze dönüşür; haliyle haciz tutanağı da muvakkat aciz vesikası olarak kabul edilir³⁵⁶.

Muvakkat haciz esnasında düzenlenen tutanağın, muvakkat aciz vesikası fonksiyonu olmadığı gibi; ihtiyati haciz esnasında düzenlenen haciz tutanağının da muvakkat aciz vesikası fonksiyonu yoktur³⁵⁷. İhtiyati haciz tutanağının muvakkat aciz vesikası olabilmesi için kesin- icrai hacze dönüşmesi gerekir³⁵⁸. Bunun için de

³⁵² Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 10- 11; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 24; Postacıoğlu, **İcra**, s. 540 dn. 11; Uyar, **Haciz**, s. 213- 214.

³⁵³ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 11; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 25.

³⁵⁴ Affolter, s. 32; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 11.

³⁵⁵ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 11; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 25.

³⁵⁶ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 11; Deliduman, **Muvakkat**, s. 1080; Etili, s. 608; Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 15; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 25; Postacıoğlu, **İcra**, s. 540; Uyar, **Haciz**, s. 214; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2084.

³⁵⁷ Akil, s. 189; Etili, s. 609; Muşul, **C. I**, s. 933; Muşul, **Esaslar**, s. 468; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 26; Selçuk Öztekin, “ İptal Davası Açma Hakkı İle Bağlantılı Olarak Hacizdeki Borç Ödemeden Aciz Vesikası ve Uygulamada Ortaya Çıkan Bazı Sorunlar”, **Bankacılar Dergisi**, S. 27, 1998 (Sorunlar), ss. 86- 94, s. 88; Üstündağ, **İcra**, s. 169. İsviçre hukukunda ihtiyati haczin sadece üzerine ihtiyati haciz konulacak malların olduğu yerde uygulandığı ve ihtiyati haciz esnasında düzenlenen tutanağın muvakkat aciz vesikası sayılamayacağı hakkında bkz. Fritzsche/ Walder, s. 464 dn. 6.

³⁵⁸ Akil, s. 190; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 11; Deliduman, **Muvakkat**, s. 1080; Muşul, **Sorunlar**, s. 2830; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 26; İsmet Sarısözen, “ İptal Davasının Yargılama Usulü”, **Ankara**

alacaklının ihtiyati haczi tamamlayan merasime başvurması, üzerine borçlunun ödeme emrine itiraz etmemesi veya itirazının kaldırılması ya da itirazının iptal edilmesi gerekir. İhtiyati haczi tamamlayan merasim ile ihtiyati haciz kesin haciz halini alacak ve düzenlenen ihtiyati haciz tutanağı kesin haciz tutanağı olarak muvakkat aciz vesikası hükmünde olabilecektir³⁵⁹.

b. Kıymet Takdirinde Hacedilen Malların, Alacağın Tamamını Karşılamaya Yetmemesi

Haciz esnasında düzenlenen haciz tutanağının muvakkat aciz vesikası sayılması açısından gerekli diğer şart, icra müdürünün borçlunun hacedilebilen mallarına yönelik yaptığı kıymet takdirinin neticesinde ortaya çıkan değer, alacaklının takip konusu yaptığı alacağın tamamını ödemeye yetmemesidir. İİK m. 87 hükmüne göre, kıymet takdirini icra müdürü bizzat yapabileceği gibi; bilirkişiye de başvurulabilir. İster icra müdürünün yaptığı ister de bilirkişi marifetiyle yapılan kıymet takdiri olsun; ortaya çıkan değer alacağı karşılamaya yetmezse, haciz tutanağı muvakkat aciz vesikası sayılır³⁶⁰. Bilirkişi veya icra dairesi tarafından kıymet takdiri yapılmadan haciz tutanağının düzenlenmesi, tutanağa muvakkat aciz vesikası fonksiyonu vermez³⁶¹.

Barosu Dergisi, S. 2, 1977, ss. 281- 291, s. 285; Uyar, **Haciz**, s. 214; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2085; Üstündağ, **İcra**, s. 169; Yılmaz, **İİK Şerh**, s. 608.

³⁵⁹ Muşul, **Aciz Vesikası**, s. 2830; Muşul, **C. I**, s. 933, 939; Muşul, **Esaslar**, s. 469; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 27.

³⁶⁰ Akil, s. 165; Akyazan, **Aciz Belgesi**, s. 319; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 12; Deliduman, **Muvakkat**, s. 1081; Etili, s. 609; Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 16; Muşul, **C. I**, s. 933, 940; Muşul, **Esaslar**, s. 468; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 27; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2085.

³⁶¹ “ ...Mahkemece, borçlu adına kayıtlı araç ve taşınmaz mal kaydı olduğu, kıymet takdiri yapılmadığı bu hali ile borcu karşılamaya yetip yetmediğinin anlaşılmadığı, haciz tutanağının aciz belgesi niteliğinde olmadığından bahisle davanın reddine karar verilmiş; hükmün, davacı alacaklı vekili tarafından temyiz edilmiştir... Somut olayda, dava dayanağı iki ayrı takip dosyasından da borçlunun adresinde ve borçlu huzurunda haciz yapılmış, haciz sırasında borcu ödeme gücü olmadığını belirtmiş ve evde hacze kabil mal bulunmamış ise de dosya içeriğinden borçlu adına kayıtlı araç ve taşınmazların olduğu üzerlerinde de hacizlerin bulunduğu görülmektedir. Mahkemece, taşınmazların değerleri ve haciz miktarlarına ve araç değerine göre borçlunun aciz durumunun oluşup oluşmadığı araştırılarak oluşacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken eksik inceleme ile yazılı şekilde karar verilmesi usul ve yasaya aykırıdır...” Yargıtay 17 HD., 2014/ 18524 E. 2016/ 10224 K. 08.11.2016 T. Aynı yönde kararlar için bkz. Yargıtay 17 HD., 2015/ 4979 E. 2016/ 7605 K. 21.06.2016 T.; Yargıtay 17 HD., 2014/ 7420 E. 2014/ 12502 K. 25.09.2014 T.; Yargıtay 17 HD., 2012/ 10694 E. 2013/ 6958 K. 14.05.2013 T.; Yargıtay 17 HD., 2011/ 12057 E. 2012/ 4569 K. 12.04.2012 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 06.06.2023.

İcra müdürünün haciz için kıymet takdiri yapmayı göz ardı etmesi veya unutmaması durumunda, haciz tutanağı muvakkat aciz vesikası olamaz. Bu ihtimallerde hakkın yerine getirilmemesi şikayet sebebine bağlı olarak, şikayet yolu ile kıymet takdirinin yapılması sağlanmalıdır³⁶².

Kural olarak haciz esnasında haciz tutanağı düzenlenecek olsa da; İİK m. 79/ 2/ c. 3³⁶³ hükmüne göre, kaydi haciz olarak resmi sicile kayıtlı mallar üzerinde fiziken malın olduğu yere gitmeden de haciz yapılabilir. Bu durumda ilgili malın siciline, takibi yapan icra dairesi tarafından kayıt yapılır ve herhangi bir haciz tutanağı düzenlenmez. Ancak her ne kadar haciz tutanağı düzenlenmese de; yine de haczedilen sicile kayıtlı mallara dair bir kıymet takdiri yapılır³⁶⁴. Resmi sicile kayıtlı mallar üzerinde kaydi haciz yapılmasından ve bunun için haciz tutanağı düzenlenmemesinden hareketle, muvakkat aciz vesikasından bahsedilemeyecektir³⁶⁵. Bu minvalde yapılan kıymet takdirine bağlı kıymet takdiri tutanağı da, muvakkat aciz vesikası hükmünde olmayacaktır. Ancak takibi yürüten alacaklının kaydi haczi açısından kıymet takdir tutanağı ile haciz tutanağı tutulması talebi olursa; ,cra dairesi tarafından düzenlenen belge, diğer şartları da sağlaması durumunda muvakkat aciz vesikası fonksiyonuna sahip olacaktır ve muvakkat aciz vesikasının tek sonucu olan tasarrufun iptali davası açılması durumunda tutanağın bir sureti mahkemeye ibraz edilebilecektir.

Haczedilen malvarlıklarının yapılan kıymet takdiri sonucu ortaya çıkan değer, alacağın tamamını ödemeye yetmesi durumunda, haczedilen mallar için üçüncü kişiler tarafından da istihkak iddiası ileri sürülürse; tutanağın muvakkat aciz

³⁶² Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 17; Jaeger, s. 435; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 27; Uyar, **Haciz**, s. 215. “...Mahkemece, borçlu Belediye'nin yasal zorunluluğu yerine getirerek haczedilebilecek mallarını bildirdiği, alacaklı tarafından malların haczedildiği, ancak henüz kıymet takdirlerinin yapılmadığı için ilave haczin gerekip gerekmediğinin şu aşamada bilinmediği, kıymet taktiri yapılmadan Belediyenin taşınır, taşınmaz malları ile hak ve alacaklarının haczedilemeyeceği gerekçesiyle şikayetin reddine ve devamı işlemlerin yapılması için İcra Müdürlüğü'ne talimat verilmesine karar verilmiş karar alacaklı vekili tarafından temyiz edilmiştir... Alacaklının haciz talebinin, hacizde tertip müessesesi gereği, karşılanması ve şikayetin kabulü gerekirken, iptal edilmiş yasa hükmü gerekçe yapılarak talebin reddi yerinde değildir...” Yargıtay 8 HD., 2015/ 13090 E. 2016/ 14847 K. 01.11.2016 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 06.06.2023.

³⁶³ İİK m. 79/ 2/ c. 3: “ Resmî sicile kayıtlı malların haczi, takibin yapıldığı icra dairesince, kaydına işletilmek suretiyle doğrudan da yapılabilir.”

³⁶⁴ Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 1702.

³⁶⁵ Işık, **Aciz Belgesi**, s. 328.

vesikası olabilmesi açısından bazı ihtimallerin somutlaşması gerekir³⁶⁶. Üçüncü kişinin istihkak iddiasına karşı borçlu veya alacaklı itiraz ederse ve istihkak davası açılırsa, ancak istihkak davasının sonucuna göre haciz tutanağının muvakkat aciz vesikası fonksiyonu olup olmadığı belirlenebilir³⁶⁷. Bu minvalde istihkak davası üçüncü kişinin lehine karara bağlanırsa ve borçlunun haczedilebilir başka bir malvarlığı olmadığı da araştırılarak belirlenirse, davaya konu olmayan malvarlıklarının değerlerinin alacaklının alacağını karşılamaya yetip yetmeyeceği değerlendirilir. Ancak istihkak davası üçüncü kişinin aleyhine sonuçlanırsa, haczedilmiş malvarlıklarının tamamı ele alınarak, alacaklının alacağını karşılamaya yetip yetmeyeceği belirlenir.

Muvakkat aciz vesikası açısından incelenmesi gereken diğer bir husus hacze iştirak söz konusu olduğunda karşımıza çıkmaktadır. Alacaklının başlattığı takipte haczedilen malların değeri, alacaklının alacağını karşılamaya yetiyor olabilir. Ancak bu takibe başka alacaklıların iştirak etmesi durumu gerçekleşirse, iştirak eden alacaklıların alacaklarına haczedilen malların değeri yetmiyor olabilir. Bu durumda düzenlenen haciz tutanağının doğrudan muvakkat aciz vesikası hükmünde sayılıp sayılamayacağı konusunda doktrinde çeşitli fikirler ileri sürülmüştür. Bir görüşe göre, haciz tutanağının muvakkat aciz vesikası fonksiyonuna sahip olabilmesi için hacze iştiraklerin kesinleşmesi gerektiği belirtilmiştir³⁶⁸. Hacze iştirakin kesinleşmesi; iştirak başvurusunun ilk haczi uygulayan icra dairesince kabul edilmesi ve ilk haczi uygulatan alacaklının iştirake karşı şikâyet yoluna başvurmaması veya başvurup da talebinin reddedilmesi şeklinde olabilir. Bu durumda iştirak eden alacaklının haczi, İİK m. 104/ 1³⁶⁹ hükmüne göre, haczi tutanağına kaydedilir. Ancak haczedilen malların değeri alacaklıların alacaklarını ödemeye yetmezse, icra dairesi tarafından talep ile ek hacizler yapılabilir³⁷⁰. Bu şekilde ilk haciz tutanağına iştirak

³⁶⁶ Akyazan, **Aciz Belgesi**, s. 319; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 12; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 28.

³⁶⁷ Akyazan, **Aciz Belgesi**, s. 319; Belgesay, **Şerh**, s. 258; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 12; Deliduman, **Muvakkat**, s. 1081; Etili, s. 609; Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 16; Işık, s. 329; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 28; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2085.

³⁶⁸ Akyazan, **Aciz Belgesi**, s. 319; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 12; Etili, s. 609; Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 16; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 28; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2085.

³⁶⁹ İİK m. 104/ 1: “ *Yeni alacaklıların iştiraki ve bu yüzden ilave suretiyle yapılan yeni hacizler tutanağın altına işaret olunur.*”

³⁷⁰ Atalı/ Ermenek/ Erdoğan, **İcra ve İflas**, s. 252- 253; Kuru, **İcra- İflas**, s. 262; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 196.

eden alacaklının haczinin kaydedilmesi ve tüm alacaklıların alacaklarının hacizli malların değerinden karşılanamayacağını ortaya çıkması üzerine haciz tutanağı, muvakkat aciz vesikası fonksiyonuna sahip olabilir. Her ne kadar kanundaki düzenlemelere göre varılan sonuç bu olsa da; uygulamada alacaklıların hacze iştirak durumu sıra cetvelinin tanzim edilmesi aşamasında ele alınmaktadır. Sıra cetveline şikayet prosedürü ile alacaklıların sıralarının değişmesi mümkün olduğundan, hacze iştirak edenlerin iştiraklerinin kesinleşmesi de bu aşamaya kalmaktadır ve bu aşamada da zaten artık İİK m. 143 hükmüne göre borç ödemedi aciz vesikası tanzimi aşaması gelmiş olmaktadır³⁷¹. Bu minvalde takibi başlatan alacaklı, hacine iştiraklerin kesin- doğru olup olmadığını bilemediğinden, hacizli malların bedelinin alacağını karşılamaya yettiğini düşünerek haciz tutanağını muvakkat aciz vesikası olarak kullanma imkanını elde edemeyecektir.

İcra takibinin sonunda İİK m. 139 hükmüne göre yapılan tamamlama hacizleri üzerine, haczedilen malvarlıklarının değeri alacaklının alacağını karşılamıyorsa; düzenlenen haciz tutanağı yine muvakkat aciz vesikası hükmünde değerlendirilmelidir³⁷².

Muvakkat aciz vesikası açısından Yargıtay'ın vermiş olduğu bir kararı da yorumlamak gerekir. Kararda Yüksek Mahkeme, muvakkat aciz vesikası sahibi alacaklının tasarrufun iptali davası açması ve bu arada borçlunun yeni bir mal iktisap etmiş olmasından hareketle; aciz vesikasının artık hükümsüz kaldığını karara bağlamıştır³⁷³. Doktrinde Yargıtay'ın vermiş olduğu bu kararı doğru bulmayarak;

³⁷¹ Işık, **Aciz Belgesi**, s. 330, dn. 89.

³⁷² Meriç, s. 96.

³⁷³ “ ... İİK'nın 277/I. maddesi uyarınca iptâl davasının koşullarından birisi de borçlunun aciz halinde bulunması olup elinde kesin (madde 143) ya da geçici (madde 105) aciz vesikası bulunan alacaklı tarafından açılır. Somut olayda düzenlenen haciz tutanağında borçlunun başkaca haczi kabil malı bulunmadığının belirtilmiş olması nedeniyle İİK. 105. madde hükmünce geçici aciz vesikası niteliğinde ise de, dosya kapsamından takibin devamı sırasında ve eldeki dava açıldıktan sonra davalı borçlu K3'in 14.05.2002 tarihinde İzmir, A1, 2897 ada, 110 parsel, C Blok zemin kat 11 nolu dükkanı edindiği bu durumun davacı alacaklı vekili tarafından bilinip aynı yerin 16.07.2002 tarihinde alacaklı vekiline satın alındığı anlaşılmaktadır. Bu durumda borçlunun daha sonra haczi kabil mal edinmiş olması nedeniyle geçici aciz vesikasının hükmünü yitirdiği, bu suretle aciz halinde bulunma koşulu ortadan kalktığı ve aciz belgesinin varlığı ile özellikle haciz tutanağının geçici aciz belgesi niteliğinde olup olmadığı mahkemeler ve Yargıtay'ca resen dikkate alınması gerektiğinden koşulları oluşmayan iptâl davasının reddine karar verilmesi yerine kabulü doğru olmuştur...” Yargıtay 15 HD., 2008/ 1634 E. 2008/ 1603 K. 13.03.2008 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 06.06.2023.

yargılamanın, davanın açıldığı andaki şartlara göre karara bağlanması gerektiği görüşü ile kararı eleştiren yazarlar olmuştur³⁷⁴. Ancak kanaatimizce Yargıtay' ın kararı isabetlidir. Muvakkat aciz vesikası düzenlenme şartlarından biri, borçlunun tutanak düzenlenirken var olan hacizli malları dışında başka bir malvarlığı değerinin olup olmadığı hususunun araştırılması ve başka bir malvarlığının bulunamamasına bağlı olarak tutanağa bu yönde bir ifadenin yazılmasıdır³⁷⁵. İcra dairesinin yapacağı araştırmaya rağmen, borçlunun o anda haczedilmiş olan malları haricinde başka bir malının bulunamaması halinde tutanağa “ *haczi kabil başka malvarlığının bulunmadığı*” ifadesinin kaydedilecek ve diğer şartların da varlığıyla haciz tutanağı düzenlenmesi tamamlanacaktır. Böylece tutanak, muvakkat aciz vesikası hükmünde kabul edilebilecektir. Bu minvalde muvakkat aciz vesikası dayanak tutularak tasarrufun iptali davası açılması ve dava sürecinde borçlunun yeni bir haczi mümkün malvarlığı edinmesi durumu, muvakkat aciz vesikasını başta var olan şartın eksilmesine bağlı olarak hükümsüz hale getirecektir.

c. Kıymet Takdirinin Kesinleşmiş Olması

Borçlunun malvarlığı değerlerinin, alacaklının takip konusu ettiği alacağı tamamen ödemeye yetmeyeceğinin anlaşılması üzerine düzenlenen haciz tutanağının muvakkat aciz vesikası sayılması için gerekli olan diğer şart, icra müdürünün yaptığı kıymet takdirinin kesinleşmiş olmasıdır. Dolayısıyla icra müdürünün haczedilen malvarlığı değerlerinin kıymetini takdir etmeyi unutması durumunda, haciz tutanağı muvakkat aciz vesikası olamayacaktır³⁷⁶.

Haczedilen malların kıymet takdiri bizzat icra müdürü tarafından yapılabileceği gibi görevlendireceği bir icra dairesi memuru veya İİK m. 87 gereği bilirkişi marifetiyle de yapılabilir. İcra müdürünün bizzat kendisinin yaptığı, görevlendirdiği memur ya da müracaat edeceği bilirkişi aracılığıyla yapılan kıymet

³⁷⁴ Yılmaz, **İİK Şerh**, s. 608. Aynı görüşü destekleyen *Işık*, borçlunun yeni mal iktisabının muvakkat aciz vesikasını hükümden düşürmeyeceğini; ancak şikayet yolu ile vesikanın hükümden düşürebileceğini savunmuştur. Ayrıntılı bilgi için bkz. *Işık*, **Aciz Belgesi**, s. 331.

³⁷⁵ Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Aşağıda **Birinci Bölüm**, V, C.

³⁷⁶ Bu durumda hakkın yerine getirilmemesi sebebiyle şikayet yoluna müracaat edilerek, kıymet takdiri yaptırılması konusunda bkz. Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 13; Deliduman, **Muvakkat**, s. 1082; Etili, s. 609; Uyar, **Haciz**, s. 215; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2088.

takdiri, icra mahkemesine şikayet edilebilir. Şikayet yoluna başvurulması ve şikayetin haklı bulunması, haciz tutanağını muvakkat aciz vesikası olma hükmünden çıkaracaktır³⁷⁷. Kural olarak şikayet süresi, öğrenmeden itibaren yedi gündür. Ancak haciz işlemi alacaklı veya borçlunun yokluğunda yapılmışsa ya da alacaklı veya borçlu tarafından haciz tutanağı tetkik edilmemişse, şikayet süresi İİK m. 103' e göre gönderilen 103 davetiyesinin tebliğinden itibaren üç gündür³⁷⁸.

Haciz esnasında haciz tutanağı tutularak, haczedilebilmesi mümkün malvarlığı değerlerinin kıymet takdiri yapılır. Haciz tutanağı İİK Yön. m. 41' e göre; haczi yapan memur, haciz esnasında hazır bulunan alacaklı, varsa temsilcisi veya vekili ile borçlu, varsa temsilcisi veya vekili ve haciz esnasında hazır bulunan diğer kişiler tarafından imzalanmalıdır. Bilirkişi aracılığıyla yapılan kıymet takdirinde bilirkişi, icra dairesine yaptığı değerlendirme için herhangi bir rapor sunamamışsa; haciz tutanağı bilirkişi tarafından da imzalanmalıdır³⁷⁹. Bilirkişi yaptığı kıymet takdiri için rapor sunmuş ve rapor icra dairesi tarafından benimsenmişse, bu bir icra dairesi kararı teşkil edecektir³⁸⁰ ve dolaylı yoldan muvakkat aciz vesikasına zemin teşkil edecektir³⁸¹.

Şikayet süresi dolmadan önce ya da şikayet yoluna başvurulmuş ancak bu başvuru neticelenmeden önce alacaklının muvakkat aciz vesikası hükmündeki haciz tutanağı ile tasarrufun iptali davası açmış olması mümkündür. Şikayet incelemesi sonucunda icra mahkemesi, yapılan kıymet takdirini yerinde bulursa; açılan tasarrufun iptali davası bağlamında sorun oluşturacak bir durumla karşılaşmaz. Ancak şikayet incelemesi üzerine icra mahkemesi, hacizli malların değerinin

³⁷⁷ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 12; Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 16.

³⁷⁸ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 12; Deliduman, **Muvakkat**, s. 1082; Etili, s. 609; Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 16; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2088.

³⁷⁹ Belgesay, **Şerh**, s. 256. “ ... Dava İİK.nun 277 ve devamı maddelerine dayalı tasarrufun iptali istemine ilişkindir. Mahkemece verilen kesin süre içerisinde davacı alacaklı tarafından geçici ya da kesin aciz belgesi ibraz edilmemesi nedeniyle davanın reddine karar verilmişse de verilen karar dosya içeriğine ve toplanan delillere uygun düşmemektedir. Bu tür davalar elinde İİK.nun 105 ve 143. maddelerinde sözü edilen kat'i yada geçici aciz vesikası bulunan alacaklı tarafından açılabilir. Somut olayda 17.03.2004 ve 14.02.2006 tarihli haciz tutanaklarında borçlulara ait haczi kabil mal bulunmadığına yer verilmesi ve icra dosyasındaki kıymet takdirine ilişkin bilirkişi raporlarından borçluya ait taşınmazların değerinin borcu karşılamayacağı anlaşılmış olmakla haciz tutanaklarının İİK.nun 105. maddesi uyarınca geçici aciz belgesi niteliği kazandıkları anlaşılmıştır...” Yargıtay 17 HD., 2008/ 287 E. 2008/ 1141 K. 11.03.2008 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 06.06.2023.

³⁸⁰ Çelikoğlu, s. 213.

³⁸¹ Aksi görüş için bkz. Işık, **Aciz Belgesi**, s. 332.

alacaklının takip konusu alacağını karşılamaya yetecek şekilde olduğu sonucuna ulaşırsa; tasarrufun iptali davası açısından dava şartı olan muvakkat aciz vesikasının hükmü kalmamış olacaktır³⁸². Hal böyle olunca tasarrufun iptali davasına bakan mahkemenin, davayı dava şartı yokluğundan herhangi bir gecikmeye fırsat vermeden resen veya talep üzerine reddetmesi gerekir³⁸³.

d. Haciz Tutanağında “Haczi Kabil Malvarlığının Bulunmadığı” İbaresinin Yer Alması

Haciz esnasında, borçlunun haczedilebilir malvarlıklarının alacaklının alacağını tamamını karşılamaya yetmeyeceği üzerine yapılan kıymet takdiri ile düzenlenen haciz tutanağının muvakkat aciz vesikası olması açısından gerekli şartlardan bir diğeri; tutanakta “*haczi kabil malvarlığının bulunmadığı*” ifadesinin açıkça belirtilmiş olmasıdır. Ancak bu şartın aranıp aranmaması gerektiği konusunda doktrinde fikir birliği bulunmamaktadır. Hatta Yargıtay da bazı kararlarında bu şartın varlığını, muvakkat aciz vesikası sayılma açısından gerekli görürken; bazı kararlarında aksi görüş belirterek, haciz tutanağında borçlunun borca yetecek kadar malvarlığı olmadığı açıkça yazmasa da icra dosyasından bu durumun varlığının anlaşılmasını yeterli görmektedir.

Haciz tutanağının kesin aciz vesikası hükmünde olması açısından, haciz tutanağında ayrıca ve açıkça borçlunun haczedilebilir hiçbir malvarlığının bulunmadığı ifadesinin yer alması gerektiği konusunda doktrin ve Yargıtay kararlarında fikir birliği vardır. Zira bu konuda İİK m. 102 ve m. 143 lafzı açıktır. Hatta haciz mahallinde düzenlenen haciz tutanağının kesin aciz vesikası sayılması konusunda; icra müdürünün borçlunun hiçbir malvarlığı olmadığına dair gerçek bir araştırma yapması gerektiği de ifade edilmiştir³⁸⁴. Benzer bir şekilde haciz esnasında, borçlunun haczedilebilir malvarlığının olduğu ancak bunların borcun tamamını

³⁸² Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 28; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2088.

³⁸³ Erdönmez, **İptal**, s. 62; Etili, s. 609; Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 16- 17; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 28- 29; Uyar, **Haciz**, s. 215; Mehmet Kamil Yıldırım, “ Tasarrufun İptali Davasının İşlevi Bakımından Aciz Vesikası ile İlişkisi Hakkında Düşünceler”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, S. 11, 2010 (Kısaltma: Düşünceler), ss. 973- 982, s. 974.

³⁸⁴ Bu konudaki açıklamalar için bkz. yukarıda **Birinci Bölüm**, V, B.

ödemeye yetmeyeceği konusunda, icra müdürünün gerekli araştırma özenini gösterip göstermeyeceği de tartışma konusu olmuştur.

Doktrindeki yazarlardan *Öztek* ve *Deliduman*' a göre; haciz esnasında düzenlenen haciz tutanağının muvakkat aciz vesikası sayılması açısından tutanakta “*haczi kabil başka malvarlığının bulunmadığı*” ifadesinin yer almasına lüzum yoktur³⁸⁵. Yazarlara göre, icra müdürünün yaptığı kesin kıymet takdiri ile haczedilen malların alacağın tamamını ödemeye yetmemesi, haciz tutanağının muvakkat aciz vesikası sayılması açısından yeterlidir. Zira kanunda diğer hususa dair bir şartın olduğu yer almamaktadır. İlaveten belirtmektedirler ki; şayet borçlunun başkaca malvarlığı değerlerinin var olup olmadığının haciz tutanağında yazılması ile haciz tutanağının muvakkat aciz vesikası veya kesin aciz vesikası sayılması arasında hiçbir fark olmayacaktır³⁸⁶. Bu konuda haciz tutanağının muvakkat aciz vesikası sayılması için “*haczi kabil başka malvarlığının bulunmadığı*” ifadesinin tutanakta yazılı olmasını belirten bir Yargıtay kararını ise eleştirmişlerdir³⁸⁷. Kararda Yargıtay tasarrufun iptali açısından muvakkat aciz vesikasının sadece geçici bir etki sağladığını ortaya koymuş ancak bunu hatalı değerlendirmiştir. Zira her ne kadar muvakkat aciz vesikası ile tasarrufun iptali davası açılabilir olsa da; davanın karara bağlanabilmesi açısından borçlunun borçlarını ödemekten aciz hali içerisinde olduğu ve dolayısıyla alacaklının alacağının karşılanamadığının kesin bir şekilde belgelendirildiği kesin aciz vesikasının mahkemeye sunulması gerekir³⁸⁸. Son olarak yazarlar, haciz tutanağının muvakkat aciz vesikası sayılması açısından İİK m. 105/ 2' deki “*İcraca takdir edilen kıymete göre haczi kabil malların kifayetsizliği*” lafzından

³⁸⁵ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 15; Deliduman, **Muvakkat**, s. 1084; Öztek, **Aciz Vesikası**, s. 30. Aynı yönde; Talih Uyar, **Tasarrufun İptali Davaları**, Ankara 2017 (Kısaltma: İptal Davaları), s. 35.

³⁸⁶ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 15; Öztek, **Aciz Vesikası**, s. 31.

³⁸⁷ “... İİK' nun 277. madde hükmü gereğince, ancak elinde aciz vesikası bulunan kişiler iptal davası açabilirler... Olayda, davacı bu şekilde bir aciz belgesi ibraz etmediği gibi, gerek 6.4.1983 tarihli haciz tutanağı, gerekse 1.8.1983 tarihli haciz tutanağı, İİK' nun 105. maddesinde belirtilen geçici aciz belgesi niteliğinde değildir. Çünkü, her iki tutanakta, borçlunun haczi kabil başkaca mallarının bulunmadığı tespit edilmemiştir. O halde, dava koşulu bulunmayan iptal davasının reddine karar verilmesi gerekirken, kabulü yolunda hüküm kurulması yanlıştır...” Yargıtay 15 HD., 3886 E. 129 K. 21.01.1988 T. (www.kazanci.com) ET. 10.06.2023.

³⁸⁸ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 15; Deliduman, **Muvakkat**, s. 1084- 1085; Işık, s. 334; Öztek, **Aciz Vesikası**, s. 31- 32.

başka bir şartın aranmadığını; böylece tutanakta bu anlama gelecek açık bir ibarenin bulunmasının kanuni olarak temelsiz olduğunu ifade etmişlerdir³⁸⁹.

Borçlunun malvarlığı değerlerinin alacaklının alacağını karşılamaya yetmeyeceğine dair ifadenin haciz tutanağında yazılıp yazılmaması hususunda doktrinde ileri sürülen diğer bir görüşe göre; bu durum açıkça haciz tutanağında belirtilmelidir³⁹⁰. Söz konusu görüşü savunan yazarlardan *Muşul'* a göre; İİK m. 102/ 4 ve m. 105/ 2 beraber ele alındığında, haciz tutanağının muvakkat aciz vesikası hükmünde olabilmesi için; diğer şartların yanı sıra borçlunun haczedilebilir malvarlığı değerlerinin alacaklının alacağını ödemeye yetmemesi ve bu durumun da haciz tutanağına ayrıca yazılmış olması gerekir³⁹¹. Bu minvalde haczedilen malvarlığı değerlerinin borcu karşılamaya yetmediğinin haciz tutanağında yazılmaması durumunda tutanak, muvakkat aciz vesikası hükmünde olmayacaktır³⁹².

Yargıtay ise, yukarıda da kısaca ifade ettiğimiz gibi, bu konuda daireler arası fikir birliğine varamamış ve birbirinden farklı kararlar vermiştir. Bazı kararlarda haciz tutanağında açıkça borçlunun malvarlıklarının alacaklının alacağını tamamen karşılamaya yetmediğini gösteren ifadelerin yazılması gerektiği hüküm altına alınmıştır³⁹³. Ancak bazı kararlarda ise tutanakta yazmasa da, icra dosyasından

³⁸⁹ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 15; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 31.

³⁹⁰ Akil, s. 166; *Muşul*, **C. I**, s. 940- 941; *Muşul*, **Esaslar**, s. 469; *Muşul*, **Sorunlar**, s. 2830.

³⁹¹ *Muşul*, **C. I**, s. 941; *Muşul*, **C. II**, s. 1793, 1799.

³⁹² Akil, s. 166; *Muşul*, **C. I**, s. 940; *Muşul*, **C. II**, s. 1799; *Muşul*, **Esaslar**, s. 469; *Muşul*, **Sorunlar**, s. 2830.

³⁹³ “ ... Borçlunun, bulunan ve icracı haczedilen mallarının takdir edilen kıymetlerine göre alacağı karşılamaya yetmediğini belirten haciz tutanağı İİK'nin 105/2 maddesi gereğince geçici aciz belgesi niteliğindedir. Somut olayda, hakkında icra takibi kesinleşen borçlu P. D. tarafından bildirilen mal beyanı dilekçesindeki taşınmazlarının kıymet takdiri yapılmış ve takip konusu alacağı alacağı karşılamadığı tespit edilmiştir. Bunun dışında borçlunun maaşındaki haczin de takip konusu alacağı karşılamadığı anlaşılmaktadır. Borçlunun evinde ve huzurunda yapılan 15.2.2011 tarihli haciz tutanağından haczi kabil maddi değerli menkul malının olmadığı belirlendiği anlaşılmaktadır. O halde davalı borçlunun ikametgah adresinde yapılan 15.2.2011 tarihi haciz tutanağının İİK 105/2 maddesi gereğince geçici aciz belgesi niteliğinde olduğu kabul edilerek davanın esas yönünden incelenmesi ve davalılar arasındaki tasarrufların İİK 277, 278, 279 ve 280.maddeler gereğince iptale tabi olup olmadığının değerlendirilmesi ve sonucuna göre karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçeyle hüküm tesisi isabetli görülmemiştir...” Yargıtay 17 HD., 2012/ 3674 E. 2013/ 1020 K. 05.02.2013 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 10.06.2023. “ ... Somut olayda, iptali istenen tasarrufun tarafı olan borçlu Z. K.'ın ikamet adresinde yapılan 9.11.2005 tarihi haciz tutanağından 700.00 TL'lik ev eşyası haczedildiği ve haczedilen ev eşyaları dışında başka haczi kabil mal bulunmadığı anlaşılmaktadır.15.9.2006 tarihli haciz tutanağından davalı borçlu Z. K.'ın 9.11.2005 tarihinde haciz yapılan adresinden taşındığı,yeni adresinde yapılan 13.2.2008 tarihli haciz tutanağından da davalı borçlunun gelinen adreste tanınmadığı ve adreste borçlu ve borçluya ait haczi kabil mal bulunmadığının tespit edildiği anlaşılmaktadır. O halde davalı borçlu Z. K.'ın ikametgah adresinde

borçlunun malvarlığı değerlerinin alacaklının alacağını ödemeye tamamen yetmediğinin anlaşılmasını, muvakkat aciz vesikası sayılma açısından yeterli görmüştür³⁹⁴. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu ise son tarihli bir kararında; önce haciz

yapılan 9.11.2005 tarihi haciz tutanağının İİK 105/2 maddesi gereğince geçici aciz belgesi niteliğinde olduğu kabul edilerek davanın esas yönünden incelenmesi ve davalılar arasındaki tasarrufun İİK'nin 277,278,279 ve 280. maddeler gereğince iptale tabi olup olmadığının değerlendirilmesi ve sonucuna göre karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçeyle hüküm tesisi isabetli görülmemiş, kararın bozulması gerekmiştir...” Yargıtay 17 HD., 2012/ 3282 E. 2013/ 690 K. 29.01.2013 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 10.06.2023. “ ... borçlunun, bulunan ve icraca haczedilen mallarının takdir edilen kıymetlerine göre alacağı karşılamaya yetmediğini belirten haciz tutanağının İİK'nun 105/2 maddesi gereğince geçici aciz belgesi niteliğinde olduğu,somut olayda, iptali istenen tasarrufun tarafı olan borçlu V.. A..’ın ikamet adresinde yapılan 9.11.2005 tarihi haciz tutanağından 700.00 TL’lik ev eşyasının haczedildiği ve haczedilen ev eşyaları dışında başka haczi kabil mal bulunmadığının anlaşıldığı, 15.9.2006 tarihli haciz tutanağından davalı borçlu Vedat’ın 9.11.2005 tarihinde haciz yapılan adresinden taşındığı, yeni adresinde yapılan 13.2.2008 tarihli haciz tutağından da davalı borçlunun gelinen adreste tanınmadığı ve adreste borçlu ve borçluya ait haczi kabil mal bulunmadığının tespit edildiğinin anlaşıldığı, o halde davalı borçlu Vedat’ın ikametgah adresinde yapılan 9.11.2005 tarihli haciz tutanağının İİK 105/2.maddesi gereğince geçici aciz belgesi niteliğinde olduğu kabul edilerek davanın esas yönünden incelenmesi ve davalılar arasındaki tasarrufun İİK'nun 277,278,279 ve 280.,maddeler gereğince iptale tabi olup olmadığının değerlendirilmesi ve sonucuna göre karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçeyle hüküm tesisinin isabetli olmadığı gereğine değinilmiştir...” Yargıtay 17 HD., 2015/ 11222 E. 2015/ 14112 K. 15.12.2015 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 10.06.2023. “ ... Davacı alacaklı tarafından Amasya İcra Müdürlüğü’nün 1999/3626 sayılı takip dosyası ile davalı borçlular ile dava dışı borçlular aleyhine yapılan icra takibi kesinleşmiş olup, 13.03.2002 tarihinde borçlu Nihat’ın evine hacze gidilmiş, bulunan eşyaların alacağı karşılamadığı belirlenmiş ve "başkaca haczi kabil malı bulunmadığı" tutanakta belirtilmiş olmakla, bu haciz tutanağı İİK'nın 105. maddesi uyarınca geçici aciz belgesi niteliğindedir. İcra dosyası kapsamından ve borçluların mal beyanından, borçlulara ait taşınmazlarda yapılan hacizlerin borcu karşılamadığı ve borçluların aciz halinin gerçekleştiği de anlaşılmaktadır...” Yargıtay 15 HD., 2007/ 555 E. 2007/ 2363 K. 11.04.2007 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 10.06.2023.

³⁹⁴ “ ... Somut olayda, KDZ.Ereğli 1.İcra Müdürlüğü’nün 2011/255 sayılı talimat dosyasında; davalı borçlu ...’in de hazır olduğu 16/03/2011 tarihinde yapılan hacizde; adreste borçluya ait haczi kabil menkul mala rastlanmadığı ve borçlu ...’in; borcu ödeyecek imkanı olmadığını beyan ettiği, yine Kadıköy 4.İcra Müdürlüğü’nün 2012/288 sayılı talimat dosyasında; 22/02/2012 tarihinde yapılan hacizde; çevreden borçlular sorulduğunda, adresten taşındıklarının öğrenildiği, borçlu ve borçlulara ait haczi kabil menkul mal bulunamadığı belirtilmiştir. İcra dosyası kapsamında borçlu ... ve ...’e ait araçlara haciz konulduğu, ancak araçların eski olduğu ve üzerinde başka icra dosyalarından hacizler bulunduğu, bu hali ile davacının alacağını karşılama imkanının bulunmadığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle; 16/03/2011 ve 22/02/2012 tarihlerinde düzenlenen haciz tutanakları İİK'nun 105.maddesi anlamında geçici aciz belgesi niteliğinde olduğundan davanın esasına girilerek, taraf delilleri toplanarak oluşacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken hatalı değerlendirme ile yazılı şekilde karar verilmesi isabetli değildir...” Yargıtay 4 HD., 2021/ 16346 E. 2021/ 10239 K. 13.12.2021 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 10.06.2023. “ ... Somut olayda borçlu davalının adresinde 01.09.2014 tarihinde haciz işlemi yapıldığı, haciz sırasında davalı borçlunun eşinin haciz mahallinde hazır bulunduğu, 1/3 hissesi davalı borçlu adına kayıtlı olduğu anlaşılan nolu parselin sulu tarla vasfında olup kaydında Seferihisar Kaymakamlığının 23.000,00 TL bedelli haczinin söz konusu olduğu, Erzincan İcra Müdürlüğü’nün 2016/164 Tal sayılı dosyadan yaptırılan kıymet takdir raporuna göre davalı borçlunun hissesine düşen kıymetin değerinin 2.621,86 TL olduğu, söz konusu gayrimenkulün kaydında yer alan Seferihisar Kaymakamlığının haczini bile karşılar nitelikte bulunmadığının anlaşılmasına göre 01.09.2014 tarihli haciz tutanağının geçici aciz vesikası niteliğinde olduğunun kabulü ile dava şartının gerçekleştiği düşünülerek işin esasına girilmek suretiyle tarafların delillerinin toplanması, ondan sonra hasıl olacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken yazılı olduğu üzere karar verilmiş olması doğru bulunmamıştır...” Yargıtay 17 HD., 2019/

tutanağının muvakkat aciz vesikası hükmünde olması açısından borçlunun haczi mümkün malvarlığının borcu karşılamaya yeterli olmadığına açıkça tutanakta yazılı olması gerektiğini ifade etmiş; ancak sonra somut olaya dair kararı verme kısmında, sadece icra dosyasından borçlunun borca yetecek malvarlığının olmamasını aciz halinin varlığını kabul etmeye yeterli görmüştür³⁹⁵.

Tüm bu doktriner tartışmalar ve Yargıtay kararları ile İcra ve İflas Kanunu beraber ele alındığında kanaatimizce; haciz tutanağının muvakkat aciz vesikası sayılabilmesi için tutanakta “ *haczi kabil başka malvarlığının bulunmadığı*” ifadesi açıkça yazılmalıdır. Bu değerlendirmeye, haciz tutanağının kesin aciz vesikası hükmünde olması sonucunda olduğu gibi; icra müdürü tarafından borçlunun haczedilebilir mallarının, alacaklının alacağını tamamen ödemeye yetip yetmeyeceğinin gerçekçi bir şekilde araştırması ile varılabilir. Bu noktada, haciz

6443 E. 2020/ 6483 K. 04.11.2020 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 10.06.2023. “ ... Somut olayda dava konusu ... sayılı takip dosyaları içeriğinden borçluyla ilgili malvarlığına ilişkin yazılan haciz yazılarından tapuya kayıtlı taşınmazının bulunmadığı, bankalarda hesabının olmadığı, 3.kişiler de alacağının bulunmadığı, adına kayıtlı üç araçtan birinin üzerindeki rehin nedeniyle satıldığı, iki araçtan birinin değerinin 13.000 TL olduğu davacının anılan araçlardaki haciz sırasının 24 ve 26.sırada yer aldığı dolayısıyla 31.1.2014 tarihli haciz tutanağının İİK'nun 105 maddesi anlamında geçici aciz belgesi niteliğinde olduğunun kabulü ile...” Yargıtay 17 HD., 2014/ 14693 E. 2016/ 7957 K. 20.09.2016 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 10.06.2023. “ ... Somut olayda borçlu hakkında alınmış kesin aciz belgesi ibraz edilememiş ise de; Tapu Sicil Müdürlükleri ve Trafik Şube Müdürlüğüne yazılan yazılara verilen cevaplardan adına taşınmaz ve araç kaydının bulunmadığı, Emekli Sandığı'ndan aldığı maaşına konulan haczin borcu karşılamakta çok yetersiz kaldığı, borçlunun birlikte oturduğu eşinin evinde 14.11.2003 tarihinde yapılan hacizde haczedilip muhafaza altına alınan menkul malların toplam kıymeti 1.180,00 YTL olup kesinleşen alacak miktarından çok az olduğu anlaşıldığından borçlunun aciz halinin sabit olduğu ve 14.11.2003 tarihli haciz tutanağının geçici aciz belgesi niteliğinde olduğu kabul edilmelidir...” Yargıtay 15 HD., 2006/ 4872 E. 2007/ 836 K. 13.02.2007 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 10.06.2023.

³⁹⁵ “ ... Aciz belgesi borçlunun mal varlığının alacaklının alacağını karşılamaya yetmediğini gösteren tek ispat aracıdır. Haczedilen taşınır ve taşınmazlar hakkında, haczin yapıldığı mahalde haczi yapan memur tarafından bir tutanak düzenlenir... Borçlunun haczedilen malları alacağı karşılamaya yeterli olmazsa veya haczi kabil mal bulunmazsa bunlar da tutanağa yazılır (İİK m. 102/son)... Borçlunun haczi kabil malı bulunmadığının haciz tutanağında açıkça yazılı olması gerekir. Aksi hâlde tutanak aciz belgesi niteliği taşımaz. Kesin aciz belgesinde de olduğu gibi borçluya ayrıca aciz belgesi verilmez. Buna ilişkin haciz tutanağı geçici aciz belgesi hükmündedir... davacı tarafından İİK'nın 143. maddesi gereğince kesin aciz belgesi dosyaya sunulmamıştır. Ancak, 28.08.2009 tarihinde 431.947,00TL (masraflar hariç olarak) üzerinden başlatılan icra takibinin kesinleştiği, borçlu şirkete ait fabrikada bulunan 474.000,00TL değerindeki makinelerin haczedildiği, on sekiz adet araç ve maden ruhsatları haczedilmiş ise de borçlunun şikâyeti üzerine ruhsatlar üzerindeki haczin kaldırıldığı anlaşılmıştır. Dosya içeriğinden haczedilen makineler üzerinde Yapı ve Kredi Bankasının bir trilyonu aşan ipoteğinin olduğu, anılan bankanın ipoteğin paraya çevrilmesi yolu ile takibe geçtiği, alacaklının bu işlemler sonrasında alacağını alamadığı, icra dosyasına göre borçlunun borcu karşılayacak değerinde malı olmadığı açıktır. Bu durumda davalı borçlunun dava tarihi itibarıyla borç ödemediği aciz durumunda olduğunun kabulü ile...” Yargıtay HGK., 2017/ 2702 E. 2021/ 237 K. 09.03.2021 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 10.06.2023.

mahallinde haciz tutanağı düzenlenirken sadece o yerde alacağı karşılamaya yetecek kadar malvarlığı olmaması değil; başka yerlerde de borçlunun mallarının bulunamamış olması araştırılmış ve bu konuda borçlunun komşuları da dahil yakınlarına sorulmuş olması gerekir. Aksi durumda borçlunun borçlarını ödemekten aczi, hatalı değerlendirilmiş olur. Dolayısıyla icra dairesince borçlunun sadece ikametgahının olduğu yerdeki malları değil; başka yerlerdeki malları da araştırılarak haciz tutanağı tutulacak ve yapılan araştırma sonucunda borçlunun mallarının değeri alacaklının alacağını karşılamaya tamamen yetmezse; haciz tutanağı muvakkat aciz vesikası hükmünde olacaktır³⁹⁶. Vardığımız bu sonucu desteklemek üzere; Yargıtay'ın da bazı kararlarında borçlunun gerçek adresinin araştırılması ve buna bağlı olarak tutulan haciz tutanağının muvakkat aciz vesikası olarak kabul edilebileceği karara bağlanmıştır³⁹⁷.

Borçlunun malvarlığına dair gerçekçi bir araştırmanın ardından alacaklının alacağına yetecek kadar malvarlığı tespit edilemezse ve bu yönde kıymet takdiri yapılmışsa, haciz tutanağına açıkça bu duruma dair kayıt düşülmelidir. Gerekli araştırmalar sonucu tespit edilen borçlunun tüm hacizli malların değerinin alacaklının alacağını karşılamaya yetmediği hususu bizzat icra müdürü, müdürün görevlendireceği bir memur veya bilirkişi tarafından yapılan kıymet takdirinde yer alacaktır. İcra müdürünün, görevlendirdiği memurun veya bilirkişinin yaptığı kıymet takdiri işlemi icra dairesi kararı şeklinde haciz tutanağına yazılması gerekir³⁹⁸. Bu durumda haciz tutanağı, muvakkat aciz vesikası hükmünde olacaktır. Hukukumuzda muvakkat aciz vesikasının tek hüküm ve sonucu, alacaklıya tasarrufun iptali davası

³⁹⁶ Akil, s. 187; Erdönmez, **İptal**, s. 67; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 336; Muşul, **Sorunlar**, s. 2831.

³⁹⁷ “ ... davanın, İİK.nun 277 ve devamı maddelerine dayalı tasarrufun iptali istemine ilişkin olup, bu tür davaları elinde kat'i (İİK.nun 143.md) ya da geçici (İİK.nun 105.md) aciz belgesi bulunan alacaklılarca açabileceği, bu hususun davanın görülebilme koşulu olup mahkemece re'sen (kendiliğinden) göz önüne alınması gerektiği, aciz belgesinin dava açılmadan, dava açıldıktan sonra veya temyiz aşamasından ve hatta hükmün Yargıtay'ca onanmasından veya bozulmasından sonra bile sunulma olanağı olduğu, somut olayda davacı tarafından dosyaya kesin aciz belgesi sunulmadığı, dayanak icra takip dosyasında 03.11.2010 tarihinde menkul haczi için gidilen adreste borçlunun adresten ayrılmış olduğu bildirilmek suretiyle haciz tutanağı düzenlendiği, borçlu şirketin ticaret sicilindeki resmi adresi araştırılmadan ve ticaret sicil kaydındaki adresinde haciz işlemi yapılmadan bu haciz tutanağının geçici aciz vesikası niteliğinde olmadığı, usulüne uygun şekilde düzenlenmiş kesin aciz vesikası veya geçici aciz vesikası niteliğinde haciz tutanağı ibraz edilmemesi nedeniyle davanın ön şarı yokluğundan reddine karar verilmesi gerektiğine işaret edilmiştir...” Yargıtay 17 HD., 2015/ 2487 E. 2015/ 5063 K. 30.03.2015 T. Aynı yönde karar için bkz. Yargıtay 17 HD., 2016/ 5503 E. 2018/ 7966 K. 19.09.2018 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 11.06.2023.

³⁹⁸ Çelikoğlu, s. 213.

açma hakkı vermesidir. Muvakkat aciz vesikası olmadan ancak icra dosyasından borçlunun hacizli malvarlığı değerlerinin alacaklının alacağını karşılamaya yetmeyeceğinin anlaşılması, tasarrufun iptali davasının görülebilmesini sağlamaz. Dolayısıyla icra dosyasından anlaşılan bilgilerle veya borçlunun malvarlığının olmadığını ortaya koyan herhangi bir tutanakla değil; muvakkat aciz vesikası hükmündeki haciz tutanağı ile tasarrufun iptali davası dinlenebilir³⁹⁹.

VI. ACİZ VESİKASININ HÜKÜMDEN DÜŞÜRÜLMESİ

A. Genel Olarak

Borç ödemedен aciz vesikası, alacaklı veya borçluya sürekli bir şekilde hak bahşetmez. Bu minvalde aciz vesikasının hükümden düşürülebilmesi de söz konusu olup; hükümden düşen aciz vesikası alacaklı ve borçlu açısından yarattığı tüm hüküm ve sonuçları kaybeder. Boç ödemedен aciz vesikasını hükümden düşürecek haller kanunda sayılmamış; İcra ve İflas Kanunu ile İcra ve İflas Kanunu Yönetmeliği' nde sadece aciz vesikasının, aciz vesikası sicilinden terkin sebepleri belirtilmiştir.

Aciz vesikası siciline kayıtlı bir borç ödemedен aciz vesikası, İİK m. 143/ 7 ve İİK Yön. m. 100/ 1 hükümlerinde gösterilen sebeplerden birinin gerçekleşmesi ile sicilden silinebilir⁴⁰⁰. Borcun faizleriyle birlikte ödenmesi, aciz vesikası alınmasına sebep olan icra takibinin batıl olması veya iptal edilmesi, mahkemenin borçlunun borçlu olmadığına ilişkin olarak bir karar vermesi veya alacaklının icra takibini geri alması aciz vesikasının, sicilden silinmesine sebep olur. Bu hallerde aciz vesikası aynı zamanda hükümsüz hale de gelir. Öte yandan belirtmek gerekir ki; aciz vesikasına bağlı borcun faizleri dahil edilmeden ifa edilmesi durumunda, aciz vesikası, sicilden terkin edilmez ancak hükümsüz hale gelir⁴⁰¹. Zira aciz vesikasındaki alacak için alacaklının faiz istemesi kanuna aykırıdır ve dolayısıyla vesikadaki alacağın ödenmesi üzerine, alacaklının alacağa işlemlerini istemesi de

³⁹⁹ Akil, s. 188; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 337; Muşul, **C. II**, s. 1531- 1532; Muşul, **Sorunlar**, s. 2831.

⁴⁰⁰ Borç ödemedен aciz vesikasının, aciz vesikası sicilinden terkin edilmesi ve buna dair esaslar çalışmamızda ayrıntılı olarak incelenmiştir. Bu konudaki açıklamalar için bkz. aşağıda İkinci Bölüm, II, B.

⁴⁰¹ Aynı yönde görüş için bkz. Işık, **Aciz Belgesi**, s. 116.

kanuna aykırı olacaktır. Bu noktada faiz ile borcun tamamen ödenmesi, aciz vesikasının sadece sicilden terkin edilmesini sağlar.

Aciz vesikası sicilinden terkin sebeplerinin aynı zamanda aciz vesikasını hükümden düşürmesinin yanı sıra şikayet yolu ile de aciz vesikası etkisiz hale getirilebilir. Zira bir icra organı işlemi olan borç ödemedi aciz vesikası, icra mahkemesinde şikayet konusu edilerek iptali sağlanabilir.

Alacaklının aleyhinde aciz vesikası olan borçlu hakkında vesika ile icra takibi başlatması ve bu takipte alacağın tahsil edilmesi durumunda da borç ödemedi aciz vesikası hükümsüz hale gelecektir.

Borç ödemedi aciz vesikasının hükümden düşürülmesini sağlayan bir diğer husus, aleyhine aciz vesikası düzenlenen borçlunun borçlu olmadığı amacıyla menfi tespit davası açması ve davanın lehine sonuçlanmasıdır. Benzer bir şekilde borçlunun takipte borçlu olmadığını düşündüğü bir parayı ödemesi üzerine, bunu geri alabilmek amacıyla açabileceği istirdat davasında haklı bulunması halinde de aciz vesikası hükümden düşer.

Borç ödemedi aciz vesikasını hükümden düşürebilecek bir diğer ihtimal ise, aleyhinde aciz vesikası olan bir borçlunun aynı zamanda iflasa tabi şahıslardan olması ve hakkında iflasın açılmasıdır⁴⁰².

B. Şikayet

İcra ve iflas hukuku sistemimiz içerisinde icra organlarının yaptıkları işlemlere karşı, icra mahkemesine şikayet yoluna müracaat edilmesi mümkündür. İİK m. 16 hükmüne göre ilgililer; icra organlarının kanuna aykırı olarak, hadiseye uygun olmayarak yaptığı veya yapması gerekirken yapmadığı icra işlemlerini, öğrenme tarihinden itibaren yedi gün içerisinde şikayet konusu edebilirler. Öte yandan aynı maddede hakkın yerine getirilmemesi ya da hakkın sebepsiz sürüncemede bırakılması nedenlerine dayalı olarak süreye bağlı olmadan şikayet yoluna başvurulabileceği de düzenlenmiştir.

⁴⁰² Bauer (Staehelin/ Bauer/ Staehelin), Art. 149 N. 14; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 41; Fritzsche/ Walder, s. 465.

Hukukumuzda şikayet sebepleri İİK m. 16 hükmüne göre; kanuna aykırılık, olayın hadiseye uygun olmaması, bir hakkın sebepsiz olarak sürüncemede bırakılması ve bir hakkın gereğinin yerine getirilmemesi olarak ifade edilebilir. Öte yandan kamu düzenine aykırı icra organı işlemleri de şikayet edilebilir. Şikayet, şikayet nedenine bağlı olarak, süreye tabi olmadan (süresiz şikayet) ve yedi günlük süreye tabi olarak (süreli şikayet) yapılabilir. İcra organlarının kanunların emredici hukuk kurallarına aykırı olacak şekilde işlem yapmaları veya yapmamaları, süreye bağlı olmadan şikayet edilebilir⁴⁰³. Ayrıca icra organlarının kamu düzenine aykırı olan örneğin tarafların temel hak ve özgürlüklerini ihlal eden işlemleri de kamu düzenine aykırılık şikayet nedenine bağlı olarak süresiz olarak şikayet edilebilir⁴⁰⁴. Ancak hakkın yerine getirilmemesi, sebepsiz sürüncemede bırakılması veya kamu düzenine aykırılık nedenleri dışındaki diğer şikayet nedenlerinden biri ile icra mahkemesine başvurulması kural olarak yedi günlük şikayet süresine tabidir. Şikayet incelemesi için icra mahkemesine başvurulduğunda; mahkemenin işlemin iptal edilmesine, düzeltilmesine karar vermesi veya yapılması gerekirken yapılmayan bir işlem aleyhine şikayet yoluna başvurulmuşsa, işlemin yapılmasına dair bir karar vermesi söz konusu olur. Zira icra mahkemesi kararı, icra dairesini gerekçe yönüyle de bağlar.

Borç ödemedен aciz vesikasının geçersizliğine yönelik olarak, icra dairesinin yaptığı bir işlem olması nedeniyle şikayet yoluna başvurulabilmesi mümkündür⁴⁰⁵. Borç ödemedен aciz vesikasının düzenlenebilmesi için borçluya karşı yürütölen bir icra takibinde haciz aşamasına gelinmiş olması, uygulanan haczin kesin haciz olması, hacizli malların satışının tamamlanması ve buna bağılı olarak borçlunun tamamalama haczi için dahi başkaca malının bulunamaması⁴⁰⁶ ve paylaştırmanın yapılarak alacağın kısmen veya tamamen elde edilememesi şartlarının bir arada meydana gelmiş olması gerekir. Takibin sonunda düzenlenen bu şekildeki bir aciz vesikası

⁴⁰³ Atalı/ Ermenek/ Erdoğan, **İcra ve İflas**, s. 57; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 68- 69; Sema Taşpınar Ayvaz, “ İcra ve İflas Hukukunda Hükümsüz İşlemler ve Hükümsüzlük”, **Prof. Dr. Ramazan Arslan’ a Armağan**, 2015 (Kısaltma: Hükümsüzlük), ss. 1539- 1552, s. 1542.

⁴⁰⁴ Atalı/ Ermenek/ Erdoğan, **İcra ve İflas**, s. 57; Kuru, **İcra- İflas**, s. 68; Muşul, **C. I**, s. 98; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 68- 69; Üstündağ, **İcra**, s. 52.

⁴⁰⁵ Kuru, **El Kitabı**, s. 1419.

⁴⁰⁶ İcra dairesinin borçlunun başkaca bir malı olmadığına dair yanılığa düşmesi ve buna bağılı olarak aciz vesikası düzenlemesi durumunun geçersizlik nedeni oluşturmadığı; iptal edilebilirlik nedeni oluşturacağı hakkında bkz. Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 41.

dışında; haciz esnasında haczedilen malların değerinin alacaklının alacağını karşılamaya kısmen veya tamamen yetmeyeceğini takdir eden icra dairesinin kurallara uygun olarak düzenlediği haciz tutanağı da aciz vesikası hükmünde olmaktadır. Bu noktada haciz tutanağının da kanunda ve yönetmelikte belirlenen esaslara göre düzenlenmesi gerekir. Aciz vesikasının tüm türlerine yönelik olarak, düzenlenme şartları eksik bir şekilde aciz vesikası tanzimi durumunda, vesikanın geçersiz olması ve süresiz olarak şikayet yoluna başvurulabilmesi mümkündür⁴⁰⁷. Ayrıca aciz vesikasını takibi yürüten icra dairesi dışında başka bir icra dairesinin, bu minvalde örneğin istinabe olunan icra dairesinin düzenlemesi durumunda vesikanın herhangi bir hüküm ve sonuç doğurmayacağı ve şikayete tabi olacağı da kabul edilmelidir.

Borç ödemedi aciz vesikasının düzenleme şartlarından birinin veya birkaçının eksik olması nedenine bağlı olarak şikayet konusu edilebilmesi dışında; takibe bağlı bazı nedenlerden dolayı da şikayete konu edilebilmesi mümkündür. Bu bağlamda takibin devamı sürecince kamu düzenine aykırı işlem veya işlemlerin yapılması, dolaylı olarak aciz vesikasının hükümsüz hale getirilmesine neden olacaktır. Geçerli bir takip talebi olmadan takibin başlatılması, ödeme emri tebliği yapılmadan takibe devam edilmesi, tarafların ehliyetlerinde eksiklik olması vb. gibi kamu düzenine aykırılık oluşturan nedenlerden biri var olmasına rağmen takibin sonunda aciz vesikası düzenlenirse, bu durum süresiz şikayet sebebi oluşturacaktır⁴⁰⁸. Bu nedenlere bağlı olarak aciz vesikasının geçersiz hale getirilmesinin temelinde, aciz vesikası tanziminin geçerli bir icra takibine bağlı olması düşüncesi yatmaktadır. Dolayısıyla geçersiz bir icra takibi söz konusu olduğunda, bu takibe bağlı olarak düzenlenen aciz vesikasının da geçersiz olması isabetli olacaktır⁴⁰⁹. Mevzuatımızda geçersiz icra takibine dayalı olarak düzenlenen aciz vesikasının geçersizliğinin, süreye bağlı olmadan ve resen dikkate alınarak sağlanabileceği

⁴⁰⁷ Belgesay, **Birinci Bölüm**, s. 358; Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 22; Huber (Staehelin/ Bauer/ Staehelin), Art. 149 N. 8; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 52; Schmid (Kren Kostkiewicz/ Dominik), Art. 149 N. 12; Uyar, **Aciz Vesikası**, s. 351; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 3688.

⁴⁰⁸ Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz, s. 79; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 40; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 118; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 69; Hakan Pekcanitez, Cemil Simil, **İcra- İflas Hukukunda Şikayet**, İstanbul 2017, s. 159- 162, 169- 172.

⁴⁰⁹ Fritzsche/ Walder, s. 465; Huber (Staehelin/ Bauer/ Staehelin), Art. 149, N. 16; Kren Kostkiewicz, s. 252; Schmid (Kren Kostkiewicz/ Dominik), Art. 149 N. 8.

belirtilmiştir⁴¹⁰. Türk hukukunda da geçersiz takibe bağlı olarak düzenlenen aciz vesikasının, süreye tabi olmadan ve hatta takibin üstünden çok zaman geçse de iptal edilebileceği ileri sürülmüştür⁴¹¹. Bu noktada İsviçre hukukunda geçersiz kabul edilen işlemler ile Türk hukukunda kamu düzenine aykırılık nedenine bağlı olarak süresiz şikayete tabi olan işlemler arasında bir denklik vardır⁴¹².

Borç ödemedenden aciz vesikasının usule aykırı düzenlendiği veya kamu düzenine aykırı olduğu nedenine dayalı olarak şikayet yoluna başvurulduğunda, icra mahkemesinin vereceği karar ile aciz vesikası geriye etkili olacak şekilde hükümsüz hale gelecektir. Ancak bu şekilde bir hukuka aykırı durumun olmadığı ve sadece hatalı düzenlenmiş olduğu durumlarda, icra mahkemesi vesikasının düzeltilmesine karar verecektir⁴¹³. Şikayet yoluna sadece icra takibinin taraflarının değil, ilgili olan herkesin başvurma hakkı olduğu için; aciz vesikasına karşı şikayet yoluna da takibin tarafları olan alacaklı ve borçlu dışında diğer ilgili üçüncü kişiler de başvurabilir. Diğer ilgililerin şikayet başvurusunda hukuki yararlarının olması ve bu durumu ispat edebilmeleri gerekir⁴¹⁴.

C. Menfi Tespit Davası

Borç ödemedenden aciz vesikasını hükümsüz hale getirebilecek durumlardan biri, dolaylı olarak İİK m. 143/ 7 ve İİK Yön. m. 100/ 1 kapsamında ifade edilen ve aleyhine aciz vesikası düzenlenmiş olan borçlunun mahkeme kararıyla borçlu olmadığının kesinleşmesi şeklinde ifade edilebilir. Bu düzenlemelere benzer şekilde borçlunun borçlu olmadığı düşüncesiyle, aciz vesikası düzenlenmeden önce veya sonra bir menfi tespit davası açması ve bu davayı kazanması halinde de, aciz vesikası hükümsüz hale gelecektir. Zira borçlunun borçluluk durumu temel alınarak düzenlenen aciz vesikasının hukuki dayanağı kalmamış olacaktır. Aynı mantıkla, borçlu kendisine karşı devam eden icra takibi baskısı ile borçlu olmadığı bir parayı

⁴¹⁰ Schmid (Kren Kostkiewicz/ Dominik), Art. 149 N. 8.

⁴¹¹ Belgesay, **Birinci Bölüm**, s. 258; Belgesay, **Şerh**, s. 313.

⁴¹² Taşpınar Ayvaz, **Hükümsüzlük**, s. 1547.

⁴¹³ Fritzsche/ Walder, s. 465, Işık, **Aciz Belgesi**, s. 120.

⁴¹⁴ Akyazan, **Aciz Belgesi**, s. 319; Pekcanitez/ Simil, s. 243- 244.

ödediğinde açacağı istirdat davasını kazanırsa, yine hakkında düzenlenmiş olan aciz vesikası hükümsüz hale gelecektir⁴¹⁵.

Borçlunun İİK m. 72 gereği, aleyhine icra takibi başlamadan ve dolayısıyla henüz hakkında aciz vesikası düzenlenmeden önce açacağı menfi tespit davasında alacağın yüzde on beşinden az olmamak üzere bir teminat göstermesi gerekir. Böylece teminat ile borçlunun aleyhine devam eden takibin, dava sonuçlanıncaya kadar durdurulması sağlanmış olacaktır. Ancak borçlunun takibin durdurulmasına yönelik bir talebi olmazsa, alacaklı icra takibi başlatıp devam ettirebilir ve takibin sonunda aciz vesikası düzenlenmesi söz konusu olabilir. Bu seçeneğin dışında, borçlunun kendisi aleyhine icra takibi başladıktan sonra menfi tespit davası açabilmesinin mümkün olduğu ihtimal de gündeme gelebilir. İİK m. 72 gereği bu şekilde açılan bir menfi tespit davasında teminat yatırılarak takibin durdurulması mümkün değildir; ancak alacağın yüzde on beşinden az olmamak üzere yatırılacak bir teminat ile satış sonucu elde edilen paranın alacaklıya verilmesinin durdurulması mümkündür. Böyle bir durumun gerçekleşmesi halinde, takip neticelenemediği için aciz vesikası düzenlenmesi söz konusu olamayacaktır. Fakat satış sonucu elde edilen paranın alacaklıya ödenmesinin durdurulması yönünde talep olmazsa, icra takibi sona erer ve alacağını kısmen veya tamamen alamayan alacaklıya aciz vesikası düzenlenip verilir.

Tüm bu ihtimaller kapsamında, menfi tespit davası sona ermeden önce aciz vesikası düzenlenirse ve borçlunun bu davayı kazanması söz konusu olursa, aciz vesikası hükümsüz hale gelecektir. Borçlunun menfi tespit davasını borcun tamamına yönelik olarak değil de bir kısmına yönelik şekilde kazanması ve alacaklının yürüttüğü icra takibinde borçlunun kısmen borçlu olduğu bu kısmı elde edememesi söz konusu olursa; aciz vesikası hükümden düşürülür ve alacaklıya yeni bir aciz vesikası düzenlenmesi gerekir⁴¹⁶.

Menfi tespit davasının açılabilmesi açısından gerçekleşebilecek diğer bir durum, borçlunun davayı aleyhine aciz vesikası düzenlendikten sonra açması şeklindedir. Bu ihtimalde alacaklı elindeki aciz vesikası ile borçlusuna karşı yeniden

⁴¹⁵ Üstündağ, **İcra**, s. 306 dn. 990a.

⁴¹⁶ Işık, **Aciz Belgesi**, s. 122.

takip başlatırsa, İİK m. 72 gereği borçlunun teminat göstererek takibi durdurması mümkündür. Ancak bu noktada takibin durdurulması ile kast edilen sadece takipteki hacizli malların paraya çevrilmesi sonucu elde edilen paranın alacaklıya ödenmemesidir. Menfî tespit davası sonucunda mahkeme, borçlu lehine karar verip borçluluğunun olmadığını tespit ederse; aciz vesikası hükümsüz hale gelecektir. Ancak borçlunun menfî tespit davasını kısmen kazanması söz konusu olursa, aciz vesikası hükümden düşürülecek ve alacaklıya takibin neticesine göre yeniden bir aciz vesikası verilmesi durumu gerçekleşebilecektir.

İKİNCİ BÖLÜM

ACİZ VESİKASININ ÖZEL HUKUKA İLİŞKİN ETKİLERİ

I. GENEL OLARAK

İcra ve İflas Kanunu m. 143, borç ödemededen aciz vesikasına bazı sonuçlar bağlamıştır. Aciz vesikasının bu sonuçlarını, alacakların kısmen veya tamamen ödenmediği ihtimalde icra takibinin sona ermesinden doğan ve böyle bir durumda gündeme gelen aciz vesikası sonuçlarından ayırt etmek gerekir⁴¹⁷. Ancak bu ayırım, takibin hemen bitiminde veya takip bittikten belli bir süre sonra düzenlenen aciz vesikası durumlarında önem taşımaz. Bu durumlarda genel manada aciz vesikası sonuçlarından bahsetmek yeterli olmaktadır. Öte yandan aciz vesikasının düzenlenmesinde gecikme söz konusu olursa, aciz vesikası yine de geçerli olacaktır; ancak vesikanın hükümleri açısından bazı önemli ihtimaller gündeme gelebilecektir⁴¹⁸.

Aciz vesikasının hükümlerini ihtiva eden İİK m. 143⁴¹⁹ hükmü incelendiğinde, söz konusu sonuçların bir kısmının takip hukukuna özgü olduğu, bir kısmının da maddi hukuka özgü olduğu görülmektedir. Öte yandan medeni

⁴¹⁷ Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 55.

⁴¹⁸ Blumenstein, s. 500; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 55.

⁴¹⁹ İİK m. 143: “ Alacaklı alacağının tamamını alamamış ve aciz vesikası düzenlenmesi için gerekli şartlar yerine gelmişse, icra dairesi kalan miktar için hemen bir aciz vesikası düzenleyip alacaklıya ve bir suretini de borçluya verir; bu belgeler hiçbir harç ve vergiye tâbi değildir. Aciz vesikasının bir nüshası da her il merkezinde Adalet Bakanlığınca tespit edilen icra dairesi tarafından tutulan özel sicile kaydedilmek üzere bu icra dairesine gönderilir. Aciz vesikası sicili aleni olup ne şekilde tutulacağı ve hangi hususları içereceği Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanan yönetmelikle belirlenir. Bu vesika ile 105 inci maddedeki vesika borcun ikrarını mutazammın senet mahiyetinde olup alacaklıya 277 nci maddede yazılı hakları verir. Alacaklı aciz vesikasını aldığı tarihten bir sene içinde takibe teşebbüs ederse yeniden ödeme emri tebliğine lüzum yoktur. Aciz vesikasında yazılı alacak miktarı için faiz istenemez. Kefiller, müşterek borçlular ve borcu tekeffül edenler bu miktar için vermeğe mecbur oldukları faizlerden dolayı borçluya rücu edemezler. Bu borç, borçluya karşı, aciz vesikasının düzenlenmesinden itibaren yirmi yıl geçmesiyle zamanaşımına uğrar. Borçlunun mirasçıları, mirasın açılmasından itibaren bir sene içinde alacaklı hakkını aramamışsa, borcun zamanaşımına uğradığını ileri sürebilirler. Borçlu, aciz vesikasını düzenlemiş olan icra dairesine borcunu işlemiş faizleriyle birlikte her zaman ödeyebilir. İcra dairesi ödenen parayı alacaklıya verir veya gerektiğinde 9 uncu madde hükümleri dahilinde bir bankaya yatırır. Borcun bu şekilde tamamının ödenmesinden sonra aciz vesikası sicilden terkin edilir ve borçluya borcunu ödeyerek aciz vesikasını sicilden terkin ettirdiğine dair bir belge verilir. Aynı şekilde, icra takibi batıl ise veya iptal edilirse yahut borçlunun borçlu olmadığı mahkeme kararıyla sabit olursa ya da alacaklı icra takibini geri alırsa, aciz vesikası sicilden terkin edilir ve borçluya buna ilişkin bir belge verilir.”

yargılama hukuku açısından da aciz vesikasına sonuç bağlanmıştır. Ayrıca belirtmek gerekir ki; sadece İcra İflas Kanununda değil diğer bazı kanunlarda da aciz vesikasına bağlanan hüküm ve sonuçlar yer almaktadır. Böylece genel olarak aciz vesikasının sadece yargılama, takip ve maddi hukuk sonuçları değil; kamu hukukuna tekabül eden sonuçlarının da olduğu söylenebilir.

Aciz vesikanın İcra ve İflas Kanununda düzenlenen hüküm ve sonuçları gereği; vesika, borç ikrarını içerir bir senet özelliğindedir (İİK m. 143/ 2). Alacaklı aciz vesikasını aldığı andan itibaren bir sene içerisinde borçlusuna karşı takibe girişirse, borçluya yeniden ödeme emri gönderilmez (İİK m. 143/ 3). Aciz vesikası siciline kaydedilmesi gereken (İİK m. 143/ 1) bu belge; alacaklıya, borçlusuna ait başka bir malvarlığı değeri üzerine önceden uygulanan hacze iştirak edebilme imkanı vermektedir (İİK m. 100). Aciz vesikası, alacaklıya tasarrufun iptali davası açma hakkı verir (İİK m. 277). Bu açıdan aciz vesikasının takip hukukuna dair olan hüküm ve sonuçlarının bir kısmı ileride yapılması söz konusu olacak bir icra takibini kolaylaştırma amacı ile alacaklının lehine iken; bir kısmı da borçluyu korumak amacı taşıdığı için borçlu lehinedir⁴²⁰.

İsviçre Hukukunda aciz vesikasına Türk Hukukundakine benzer hüküm ve sonuçlar atfedildiği gibi; tamamen İsviçre Hukukuna özgü olup Türk Hukukunda uygulanmayan sonuçlar da söz konusudur. Bu bağlamda İsviçre Hukukunda da aciz vesikası, borçlunun borç ikrarını gösterir bir belgedir ve alacaklıya tasarrufun iptali davası açma hakkı tanımaktadır (SchKG m. 285). Hukukumuzda alacaklının borçlusuna karşı takip yürütüp, ödeme emri tebliği yapılmasına gerek olmadan takibi sürdürmesi için öngörülen ve aciz vesikasının alınmasından itibaren bir yıl olarak belirlenen süre; İsviçre Hukukunda altı ay olarak belirlenmiştir (SchKG m. 149/ 2-3). Bunlar dışında hukukumuzda uygulanmayan ve alacaklının aciz vesikası ile ihtiyati haciz isteyebilme imkanı, İsviçre Hukukunda hüküm altına alınmıştır (SchKG m. 149/ 2, m. 271).

Yukarıda kısaca değinilen aciz vesikasının takip hukuku sonuçları dışında bazı maddi hukuk sonuçları da vardır. Bu bağlamda aciz vesikasındaki alacak için yirmi yıllık yeni bir zamanaşımı süresinin uygulanması ve aciz vesikasındaki alacağa

⁴²⁰ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 42-43; Favre, 248; s. Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 56.

faiz işlememesi, İcra ve İflas Kanununda hüküm altına alınmıştır. Ancak sadece İcra ve İflas Kanununda değil; maddi hukuka dair diğer kanunlarda da aciz vesikasına bağlanan hükümler vardır. İlerleyen başlıklar altında bu konu hakkında detaylı açıklamalar yapılmıştır. Öte yandan aciz vesikasının bazı Kamu Hukuku hüküm sonuçları ile medenî yargılama hukuku ve avukatlık hukuku açısından da hüküm ve sonuçları vardır. Tüm bu sonuçlar da aşağıda ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

II. ACİZ VESİKASININ ŞEKLİ HUKUKA İLİŞKİN SONUÇLARI

A. Aciz Vesikasının Takip Hukukuna İlişkin Sonuçları

1. Yeni Takibin Bir Yıl İçerisinde Yapılması Durumu

Aciz vesikasının düzenlenmesinden itibaren bir sene içerisinde alacaklı, borçlusuna karşı yeniden takip başlatırsa; İİK m. 143/ 3 hükmüne göre, borçluya ödeme emri gönderilmesine gerek yoktur. Alacaklı, borçlunun bir yıl içerisinde herhangi bir yeni malvarlığı değeri elde etmesi durumunda, takip talebi ile doğrudan haciz talebinde bulunabilecektir⁴²¹. Zira aciz vesikası ile sonuçlanan icra takibinde alacağın varlığı, borçlunun itiraz etmemesi veya itiraz edip de bu itirazın haksızlığına karar verilmesinden hareketle, ikinci takip bakımından da belirlenmiş olmaktadır. Bir diğer ifadeyle bir yıl içerisinde başlatılan takipte ödeme emrine itiraz süreci ve bunun ardından söz konusu olabilecek itirazın kaldırılması, itirazın iptali davası ve ilgili diğer süreçler olmayacaktır. Böylece takip talebi ile birlikte doğrudan haciz aşamasına geçilecektir. Hükümün uygulanması noktasında, bir yıl içerisinde

⁴²¹ “ ... davacının aynı alacağa ilişkin 2007 yılında davalı aleyhine icra takibi yaptığı ve takip sonucunda da icra müdürü tarafından kesin aciz vesikası verildiği anlaşılmaktadır. İİK'nın 143. maddesine göre düzenlenen kesin aciz vesikası takip hukuku bakımından borç ikrarını içeren bir senet olup, İİK'nın 68/1. maddesinde yazılı belgelerdendir. Yine aciz vesikasının maddi hukuk bakımından etkileri ise İİK'nın 143. maddesinde kesin aciz vesikasında yazılı borç hakkında, borçlu için yirmi yıl süreyle zamanaşımının işlemeyeceği ve kesin aciz vesikasına bağlanmış olan alacak hakkında faiz istenemeyeceği belirtilmiştir. Ayrıca İİK'nın 143. maddesine göre, alacaklı, aciz vesikasını aldığı tarihten itibaren bir yıl içerisinde borçluya yeniden ödeme emri göndermeden borçluya karşı takip yaparak borçlunun yeni bulunan mallarının hemen haczedilmesini isteyebilir. Bu bir yıl içinde borçluya ödeme emri tebliğ edilmeyeceğinden borçlunun ödeme emrine itiraz etmesi de söz konusu değildir...” Yargıtay 11 HD., 2019/ 4106 E. 2020/ 2254 K. 2.3.2020 T. Aynı yönde karar için bkz. Yargıtay 11 HD., 2019/ 4105 E. 2020/ 2310 K. 03.03.2020 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 17.02.2023.

borçlunun malvarlığı durumunda büyük bir değişiklik olmayacağı düşüncesi ağır basmaktadır⁴²². Böylece borçluya itiraz edebilme imkanı verilmesinde bir zaruret görülmemektedir⁴²³. Ancak elbette bir yıllık süre içerisinde hukuki ilişkide bir değişiklik olması ihtimalinde, borçlunun İİK m. 71 takibin taliki ve iptali veya İİK m. 72 istirdat davası hükümlerine göre başvurular yapması da mümkündür⁴²⁴.

Bir yıllık süre kanunun ifadesine göre, alacaklının aciz vesikasını aldığı tarihten itibaren işlemeye başlayacaktır. Aciz vesikasının alacaklı tarafından alınmasından kasıt ise, aciz vesikasının alacaklıya tebliğidir. İcra dairesi, paraların paylaştırılmasından veya sıra cetvelinin İİK m. 141 gereği tebliğinden sonra hemen veya makul bir süre içerisinde aciz vesikasını tebliğ ederse, kanun hükmü açısından alacaklının yeniden takip başlatmasına istinaden ödeme emrinin yeniden tebliğ edilmemesi ile ilgili durum gündeme gelebilecektir. İcra dairesinin aciz vesikasını tebliğ etmemesi ihtimalinde ise, 1 yıllık süre alacaklının fiilen takibin semeresiz kaldığını öğrendiği andan itibaren işlemeye başlayacaktır⁴²⁵.

Mehaz İsviçre İcra İflas Kanunu m. 149/ 3' te, alacaklının aciz vesikasının tesliminden itibaren altı ay içerisinde takip başlatması durumunda, borçluya ödeme emrinin tebliğinin yapılmayacağı düzenlenmiştir. Bu düzenleme ile Türk hukukundan farklı olarak İsviçre hukukunda, ödeme emri tebliği yapılmaksızın takip başlatabilme süresinin altı ay kadar daha kısa olduğu görülmektedir. *Deliduman*, mehaz kanundaki sürenin daha isabetli olduğunu belirterek; ödeme emri tebliğ edilmeden takip başlatılması noktasında borçlunun ve alacaklının hukuki durumunda, alacağın varlığında ve miktarında kısa sürede herhangi bir değişiklik olmayacağı

⁴²² Fritzsche/ Walder, s. 468; Huber (Stahelin/ Bauer/ Stahelin), Art. 149 N. 31; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 127; Muşul, **C. I**, s. 958; Muşul, **Esaslar**, s. 474; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 58; Schmid (Kren Kostkiewicz/ Dominik), Art. 149 N. 34; Üstündağ, **İcra**, s. 305.

⁴²³ Affolter, s. 53; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 49; Fritzsche/ Walder, s. 468; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 58; Üstündağ, **İcra**, s. 386.

⁴²⁴ Ansay, s. 173; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 49; Etili, s. 606; Fritzsche/ Walder, s. 468; Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 23- 24; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 128; Kuru, **C. II**, s. 1536- 1537 dn. 10; Muşul, **C. I**, s. 958- 959; Muşul, **Esaslar**, s. 475; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 58; Uyar, **Aciz Vesikası**, s. 351; Uyar, **İhale**, s. 1056; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2688; Üstündağ, **İcra**, s. 306.

⁴²⁵ Affolter, s. 60; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 50; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 61. *Overbeck*' e göre; aciz vesikasının tebliğ edilmemesi veya geç tebliğ edilmesi halinde süre, en geç icra takibini sona erdiren işlemi öğrenme tarihinden itibaren işlemeye başlar (Overbeck, s. 123 dn. 8).

ihhtimali gerekçesini savunmuştur⁴²⁶. Kanaatimizce de mehzada yer alan, ödeme emri tebliğı yapılmaksızın takip başlatabilme süresinin altı aylık süre olarak belirlenmesi daha isabetlidir. Zira borçlu, sürenin nispeten kısa olması ile kendisine karşı ödeme emirsiz bir takip yapılabilmesi baskısını uzun süre hissetmemiş olacaktır. Alacaklıya tanınan borçluya ödeme emri tebliğinin yapılmaması, ardından ödeme emrine itiraz ve devamı prosedürlerin yaşanmaması ile daha çabuk bir icra takibi sürecine karşılık; borçlunun da bu şekildeki bir takiple uzun süre muhatap kalmaması, takipte gözetilen alacaklı- borçlu arasındaki menfaatler dengesine de hizmet etmiş olacaktır. Ancak hukukumuzda ödeme emri tebliğı yapılmaksızın takip başlatabilme noktasında mehzadaki gibi altı aylık bir süre değil; bir yıllık süre kabul edilmiştir. İİK m. 143/ 3’ te düzenlenen sürenin bir yıl ile sınırlandırılmış olması, mehzadaki altı aylık sürenin yanında biraz daha uzun olsa da; iki veya üç yıl gibi aşırı uzun bir süre olarak düzenlenmemiş olması biraz rahatlatıcıdır ve bu hali ile yine de alacaklı ve borçlu arasındaki menfaat dengesini korumaya gayret ettiği söylenebilir.

Aciz vesikası elde edildikten sonraki bir yıl içerisinde yeniden ödeme emri tebliğinin gerekmemesi imkanı, ancak bir defaya özgüdür⁴²⁷. Alacaklı ikinci defa başlattığı takipten başka yeniden bir takip yapmak isterse ve bir yıllık süre de henüz sona ermemişse, artık aynı kolaylıktan faydalanamayacaktır. Bu durumda takibin devamı için ödeme emri tebliğı ve ilgili sonraki yargısal süreçler gündeme gelecektir.

Alacaklının aciz vesikasının tebliğinden itibaren bir yıl içerisinde takip başlatması durumunda, bu takibin eski takibin devamı mı olduğu yoksa yeni bir takip mi olduğu hususu doktrinde tartışılmıştır. İİK m. 143/3’ te “*takibe teşebbüs ederse*” tabirini kullanırken; mehz kanun takibe devam edebilme ifadesini kullanmaktadır. Her ne kadar mehz kanunun ifadesinden alacaklının başlattığı ikinci takibin eski takibin devamı olduğu gibi bir durum algılansa da; İsviçre doktrininde eski takibin

⁴²⁶ Deliduman, s. 49. *Kuru*, hükümdeki sürenin 1962 yılında İİK Değişikliği Hakkındaki Tasarı ile bir yıldan üç yıla çıkarılmasının talep edildiğini ancak bu değişikliğin kanunlaşmadığını; kanunlaşmamasını da, hâlihazırdaki bir yılın da yeterince uzun olduğunu ve borçlunun bu süre içerisinde borcu ödemiş olabileceğini ifade ederek yerinde bulmuştur. Baki Kuru, **İcra ve İflas Kanunu Değişikliği Hakkındaki Düşünceler**, Ankara 1962 (Kısaltma: Düşünceler) .

⁴²⁷ Affolter, s. 56; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 50.

kapandığı ve yapılan takibin yeni bir takip olduğu görüşü hakimdir⁴²⁸. Azınlıkta kalan bazı hukukçular ise, başlayan takibin yeni olmadığını; eski takibin devamı olduğunu savunmaktadır⁴²⁹. Türk doktrini açısından azınlıkta kalan görüş, ikinci takibin eski takibin devamı olduğu yönünde fikir beyan etmektedir⁴³⁰. Bu görüşe göre; alacaklı eski takip dosyası üzerinden ve ödeme emri itirazı olmadan, borçlunun malvarlığı üzerine haciz uygulanmasını isteyebilir⁴³¹. Ancak Türk doktrininde, kanun lafzı ve maddenin amacından hareketle hakim görüş söz konusu takibin, yeni bir takip olduğu yönündedir⁴³².

Türk hukuku açısından, aciz vesikasının tebliğinden itibaren bir yıl içerisinde takip başlatması durumunda, bu takibin yeni bir takip olduğu yönünde fikir beyan eden yazarlara göre, İcra ve İflas Kanunu' nun “ *takibe teşebbüs etme*” lafzından da hareketle, aciz vesikası alınmasına sebebiyet veren takip tamamen sona ermiştir⁴³³. Bunun ardından başlatılan takip, artık yeni bir takip olacaktır. Ancak aciz vesikasına dayanarak bir yıl içerisinde başlatılacak takip, her açıdan yeni değildir. Bu minvalde, eski takipte haczedilmesi mümkün olmadığı için haczi caiz olmayan malvarlığı değerlerinin bu niteliği, yeni takipte de devam edecektir⁴³⁴.

Türk hukuku ve mehzaz hukuk birlikte değerlendirildiğinde, kanımızca, aciz vesikası alındıktan sonraki bir yıl içerisinde bu belge dayanak gösterilerek başlatılan takip, eski takibin devamı değil; yeni bir takiptir. Aciz vesikasının alınmasına neden olan ilk takip, aciz vesikasının düzenlenmesi ile sona ermiştir. Artık alacaklı bu belge

⁴²⁸ Affolter, s. 56 vd.; Blumenstein, s. 502; Favre, s. 248; Fritzsche/ Walder, s. 468- 469; Huber (Staehelin/ Bauer/ Staehelin), Art. 149 N. 32; Hans Leeman, **Der Schweizerische Verlustschein**, Bern 1907, s. 49 vd; Schmid (Kren Kostkiewicz/ Dominik), Art. 149 N. 33, 39.

⁴²⁹ Bauer/ Staehelin, Art. 158 N. 24; Spühler, s. 182.

⁴³⁰ Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz, s. 343; Belgesay, **Şerh**, s. 311; Berkin, s. 371; Kuru, **C. II**, s. 1536; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 259; Uyar, **İhale**, s. 1056.

⁴³¹ Kuru, **C. II**, s. 1536; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 259; Uyar, **Aciz Vesikası**, s. 351; Uyar, **İhale**, s. 1056; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2687.

⁴³² Akyazan, **Aciz Belgesi**, s. 320; Blumenstein, s. 502; Çelikoğlu, s. 200 dn. 269; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 52; Etili, s. 606; Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 23; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 129; Jaeger, s. 149 N. 7; Muşul, **C. I**, s. 958; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 59; Postacıoğlu, **İcra**, s. 543 dn. 471; Üstündağ, **İcra**, s. 387.

⁴³³ Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 23; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 129; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 59; Postacıoğlu/ Altay, **İcra**, s. 638; Üstündağ, **İcra**, s. 306. Bu konuda İsviçre Federal Mahkemesi eski tarihli kararlarında, aciz vesikası alındıktan sonraki bir yıl içerisinde başlatılan eski takibin devamı olduğunu kabul etse de; bu görüşünü 1949' larda değiştirmiştir. Mahkeme, artık takibin yeni bir takip olduğunu kabul etmiştir; bkz. JdT 1937 II 49 ve 1950 II 9 (Naklen: Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 23; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 59).

⁴³⁴ Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 23; Postacıoğlu/ Altay, **İcra**, s. 638.

ile yeni bir takip başlatılabilecektir. İcra ve İflas Kanunu' ndaki “ *takibe teşebbüs etme*” lafzı da dikkate alındığında, kanun koyucunun da varılan bu sonucu desteklediği açıktır. Zira teşebbüs etmek⁴³⁵, takibe girişmek veya başlamak manasında kullanılmıştır. Aciz vesikası ile başlanan bu takibin yeni takip sayılması durumu, belgenin düzenlenip alacaklıya tebliğ edilmesinden itibaren bir sene içerisinde yapılacak takip için geçerli bir durumdur. Bir sene içerisinde başlatılan takipte, borçluya yeniden ödeme emri tebliği yapılmamaktadır. Oysa bir sene geçtikten sonra başlatılacak takip, yine yeni bir takip olsa da; artık bu takipte borçluya ödeme emri gönderilecektir. Bu noktada var olan bir yıllık sürenin amacı, aciz vesikasının verilmesinden itibaren bir sene içerisinde borçlunun ve alacaklının hukuki durumlarında herhangi bir değişiklik meydana gelmesinin düşük bir ihtimal olmasıdır. Her ne kadar bir sene içerisinde başlatılan takipte ödeme emri tebliği yapılmassa da; takip, takip talebi ile başlayacaktır. Zira hukukumuzda tüm takip yolları takip talebi ile başlar⁴³⁶. Bu minvalde, alacaklının bir sene içerisinde başlatacağı takipteki takip talebine, aciz vesikasını da eklemesi gerekir⁴³⁷.

Alacaklının aciz vesikasını aldıktan itibaren bir yıl içerisinde başlatacağı takibin yeni bir takip olması veçhile, borçlunun ikametgahı değişmiş olabilir. Bu durumda, takip talebinin yeni ikametgahın bulunduğu yerdeki icra dairesine mi verileceği, yoksa eski ikametgâhın olduğu yerdeki icra dairesine mi verileceği tartışmalı bir husustur. Doktrinde, yukarıda da ifade edilen aciz vesikası ile başlatılan takibin yeni bir takip veya eski takibin devamı olduğu konusunda fikir belirten yazarlarca, bu durum da ayrıca irdelenmiştir. Aciz vesikası ile başlatılan takibi, eski takibin devamı olarak kabul eden yazarlara göre; takip için yeni esas kaydı açılmadan eski takip dosyası ile devam edileceği için yetkili icra dairesi de eski takipteki icra dairesi olacaktır⁴³⁸. Öte yandan başlatılan takibin yeni bir takip olduğunu savunan yazarlara göre borçlunun ikametgâhını değiştirmesi durumunda,

⁴³⁵ Teşebbüs etmek, başka anlamlarının yanı sıra hem TDK hem de hukuk sözlüğüne göre, kalkışmak, girişimde bulunmak, girişmek anlamına gelmektedir. (<https://sozluk.gov.tr/>) ET. 11.02.2023.

⁴³⁶ Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 98.

⁴³⁷ Huber (Staehelin/ Bauer/ Staehelin), Art. 149 N. 30; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 130; Schmid (Kren Kostkiewicz/ Dominik), Art. 149 N. 36.

⁴³⁸ Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz, s. 343; Belgesay, **Şerh**, s. 311; Berkin, s. 371; Kuru, **C. II**, s. 1536; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 259; Uyar, **İhale**, s. 1056.

yeni takibin başlatılabileceği icra dairesi, borçlunun yeni ikametgâhının olduğu yerdeki icra dairesi olacaktır⁴³⁹.

Aciz vesikası ile başlatılan takibin yeni bir takip olması ve bu arada borçlunun ikametgâhını değiştirmesi sebebiyle ikinci takibin borçlunun yeni ikametgâhındaki icra dairesinde başlatılması durumunda, bu icra dairesinin aciz vesikası alınmasına neden olan takibe dair önceki icra dosyasını getirtmesi gerekir⁴⁴⁰. Zira ilk takip dosyasında haczi caiz olmayan malların bu özelliklerini, yeni takipte de korumaları durumu söz konusudur⁴⁴¹. Alacaklı aciz vesikasını haczi caiz olmayan mallar sebebiyle elde ettiğine göre, yeni takipte artık bu malların, bu özelliklerine itiraz olmaması gerekir⁴⁴². Ancak İsviçre doktrinde bazı yazarlar aciz vesikası ile başlatılan takibin yeni bir takip olması nedeniyle, borçlunun haczedilebilir malvarlığı değerleri tespitinin yeniden yapılmasının doğru olacağını belirtmektedirler⁴⁴³. Kanımızca da İsviçre doktrinde ileri sürülen bu görüş isabetli olup; her ne kadar ikinci takibin başlatıldığı icra dairesince eski takip dosyasının getirtilip, dosya yeni takip dosyasına eklense de; borçlunun malvarlığının tespiti açısından yeniden inceleme yapılması gerekir. Zira borçlu bu süreçte bazı yeni değerler elde etmiş olabileceği gibi haczi mümkün olmayan malvarlıklarının hukuki durumlarında değişiklik meydana gelmiş de olabilir. Borçlunun yeni mallar elde etmesi durumunda, alacaklı aciz vesikasını aldığı tarihten itibaren bir yıl içerisinde başlattığı yeni takipte bunların haczini isteyebilir. Hatta İİK m. 100 vd. uyarınca hacze iştirak yoluna da başvurabilir.

Alacaklı tarafından aciz vesikası ile başlatılan ikinci takipte borçlunun aczi yeniden gerçekleşirse, yine bir aciz vesikası düzenlenecektir. Ancak her ne kadar bu vesika, borçlunun aczi açısından ilk vesikanın teyidi niteliğinde gibi olsa da; bu yeni aciz vesikası alacaklıya bir yıl içerisinde ödeme emri tebliği olmadan yeni bir takip

⁴³⁹ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 53; Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 24; Öztek, **Aciz Vesikası**, s. 60; Postacıoğlu/ Altay, **İcra**, s. 638; Schmid (Kren Kostkiewicz/ Dominik), Art. 149 N. 36.

⁴⁴⁰ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 53; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 131; Muşul, **C. I**, s. 960; Muşul, **Esaslar**, s. 476; Öztek, **Aciz Vesikası**, s. 60.

⁴⁴¹ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 53; Postacıoğlu, **İcra**, s. 543.

⁴⁴² Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 24; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 53; Öztek, **Aciz Vesikası**, s. 60; Postacıoğlu, **İcra**, s. 543 dn. 471.

⁴⁴³ Huber (Staehelin/ Bauer/ Staehelin), Art. 149 N. 32.

daha yapabilme hakkını vermeyecektir⁴⁴⁴. Aksi durumda alacaklının bir yıllık sürenin uzatılmasına dair hakkı olurdu. İsviçre’ de bu konuda kullanılan belgede, aciz vesikasının alacaklıya ilk kez mi verildiği yoksa eskisinin yerine geçmek üzere mi verildiği kaydedilmektedir; şayet ikincisinin yerine geçmek üzere verilmişse de, alacaklıya ödeme emri tebliği yapılmadan borçluyu takip etme imkanının verilmediği de kaydedilmektedir⁴⁴⁵. Öte yandan ikinci defa aciz vesikası verilmesine neden olan takipten sonra alacaklı elindeki ikinci aciz vesikası ile ödeme emri tebliği suretiyle yeni bir takip yaparsa ve bu takip de aciz vesikası verilmesi ile sonuçlanırsa; artık alacaklı, bu belge ile ödeme emri tebliği yapılmadan yeniden takip yapabilecektir⁴⁴⁶. Bu noktada süre açısından son takibin, son aciz vesikasının alınmasından itibaren bir yıllık sürede başlatılması hususunda herhangi bir değişiklik yoktur.

Aciz vesikasının alınmasından itibaren bir yıl geçtikten sonra borçlu aleyhine takip yapılırsa, İİK m. 143/ 3 ‘ ün lafzından hareketle, yeniden ödeme emri tebliği yapılır. Bu sonuca varılmasındaki temel neden, borçlunun hukuki durumunda bir sene geçtikten sonra değişiklik olma ihtimalinin yüksekliğidir⁴⁴⁷. Alacaklının aciz vesikasını aldığı tarihten itibaren bir yıl sonra başlatacağı takipte yetkili icra dairesi, İİK m. 50 gereğince Hukuk Muhakemeleri Kanunu’ nun yetkiye dair kurallarına göre belirlenecektir.

Aciz vesikasının düzenlenmesinden itibaren bir sene sonra başlatılan takipte borçluya ödeme emrinin tebliğ edilmesi gerektiği hususuna, *Akyazan ve Deliduman* bazı eleştiriler getirmektedirler⁴⁴⁸. Yazarlara göre, borçlu ödeme emrinin tebliği üzerine takibe itiraz ederse, alacaklı itirazın kaldırılmasını istemedikçe veya istemesine rağmen icra mahkemesince itirazın kaldırılmasına karar verilmedikçe, takip duracaktır. Bu durum açısından iki husus önem arz etmektedir. Öncelikle

⁴⁴⁴ Ansay, s. 173; Belgesay, **Şerh I**, s. 360; Blumenstein, s. 502 dn. 15; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 50, 53; Etili, s. 606; Huber (Staehelin/ Bauer/ Staehelin), Art. 149 N. 36; Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 24; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 132; Muşul, **C. I**, s. 959; Muşul, **Esaslar**, s. 475; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 62; Postacıoğlu/ Altay, **İcra**, s. 638 dn. 25; Schmid (Kren Kostkiewicz/ Dominik), Art. 149 N. 38; Uyar, **İhale**, s. 1056; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2688. Üstündağ, **İcra**, s. 306; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 274.

⁴⁴⁵ Blumenstein, s. 502; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 50, 53; Fritzsche/ Walder, s. 280; Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 24; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 61.

⁴⁴⁶ Fritzsche/ Walder, s. 469; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 132; Muşul, **C. I**, s. 959; Muşul, **Esaslar**, s. 475; Öztekin, **Aciz Vesikalar**, s. 62.

⁴⁴⁷ Fritzsche/ Walder, s. 470; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 132.

⁴⁴⁸ Akyazan, **Aciz Belgesi**, s. 321; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 51.

kesinleşmiş bir icra takibine karşı borçlunun artık itiraz hakkı bulunmadığı halde borçluya, bu yeni takip vesilesi ile tekrar bir itiraz hakkı tanınmaktadır. Aciz vesikası, haciz aşamasında yani takip kesinleştikten sonra verildiğine göre; vesikanın verildiği tarihten itibaren bir yıl sonra yapılan takiplerde borçluya, yeniden ödeme emri tebliği veya takibe itiraz etme hakkı tanınması takip hukuku açısından çelişkili durumlara işaret etmektedir⁴⁴⁹.

İcra ve İflas Kanunu m. 143/ 3' ten hareketle; aciz vesikasının verilmesinden itibaren bir yıl sonra yapılacak olan takibe, aciz vesikasının alınmasına neden olan takip türünün herhangi bir etkisinin olup olmadığı irdelenmelidir. Bu minvalde aciz vesikasının alındığı takibin ilamlı takip olması durumunda; aciz vesikası dayanak tutularak bir yıl sonra başlatılan takibin ilamlı icra değil, genel haciz yolu ile takip olması gerekir. Zira bir yıl sonra başlatılan takibe ilam değil, o ilamlı icranın sonucunda verilen aciz vesikası dayanak olmaktadır. Kaldı ki, İİK m. 143/ 3 hükmü de “*ödeme emri tebliği*” lafzını kullanarak, ilk takibin dayanağı ilam dahi olsa ikinci takipte ödeme emri tebliğ edilmesi gerektiğine işaret etmektedir⁴⁵⁰. Benzer şekilde, aciz vesikasının alınmasına sebep olan ilk takibin kambiyo senetlerine özgü takip olması ve bu takipten alınan aciz vesikası ile 1 yıl sonra icra takibi başlatılmasında; yine ikinci takibin genel haciz yolu ile takip olması gerekir⁴⁵¹. Zira ikinci takibe dayanak tutulan poliçe, bono veya çek gibi bir kambiyo senedi değil, aciz vesikasıdır.

Aciz vesikasının alınmasından itibaren bir sene geçtikten sonra yapılan yeni icra takibi de, aciz vesikası verilmesi ile sonuçlanabilir. Bu durumda alacaklı, İİK m. 143 hükmünden yeniden faydalanarak; ikinci kez belgeyi aldığı tarihten itibaren bir sene içerisinde yeniden icra takibi başlatırsa, ödeme emri tebliğine yine gerek

⁴⁴⁹ Akyazan, **Aciz Belgesi**, s. 321; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 51- 52; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 62- 63; Uyar, **İhale**, s. 1058.

⁴⁵⁰ Kuru, **El Kitabı**, s. 745; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 57, 63; Uyar, **Aciz Vesikası**, s. 352; Uyar, **İhale**, s. 1057; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2688.

⁴⁵¹ “ ... Aciz belgesine dayalı olarak alacaklı vekilince borçlular hakkında takip yapılmıştır. Borçlu şirket hakkındaki takibin semeresiz kaldığı anlaşıldığına göre, ortaklar hakkında takip yapılabilir ise de, aciz vesikası İİK'nun 68. maddesinde yazılı belge niteliğindedir. Nitekim İİK'nun 140/2. maddesinde bu vesikanın (borç ikrarını mutazammın senet mahiyetinde olduğu) vurgulanmıştır. Buna rağmen, genel haciz yolu yerine alacaklının kambiyo senetlerine mahsus yol ile ortaklar hakkında şirketin borçlu olduğu senet nedeniyle takip yapılması yasaya uygun değildir. İİK'nun 170/a maddesi gereğince re'sen takibin iptaline karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçe ile istemin reddi isabetsizdir...” Yargıtay 12 HD., 1993/ 13311 E. 1993/ 17553 K. 10.11.1993 T. (www.kazanci.com) ET. 13.02.2023.

olmayacaktır⁴⁵². Bir yıl sonraki takiplerde ise, yeniden ödeme emri tebliği yapılması gerekir.

Borç ödemedenden aciz vesikasının hüküm ve sonuçlarından biri, ileride de ayrıntılı olarak açıklayacağımız üzere, alacaklının aciz vesikası ile tasarrufun iptali davası açabilmesi imkanına sahip olmasıdır. Aciz vesikası ile tasarrufun iptali davası açılmasını müteakip; davanın alacaklı lehine sonuçlanması söz konusu olursa, dava konusu olan malvarlığı değerinin haciz ve paraya çevirme işlemlerinin aynı takip dosyası üzerinden yürütebilmesi mümkündür⁴⁵³. Böylece alacaklının yeni bir takip yapması veya bir yıllık süreye riayet etmesine gerek yoktur. Alacaklı, borçluya yeniden takip başlatmadan ve ödeme emri tebliğ ettirmeden iptal davası neticesinde elde ettiği ilam ile aynı takip dosyasından süreci yürütebilecektir⁴⁵⁴.

Alacaklının aciz vesikasının kendisine tebliğinden itibaren bir sene içerisinde başlattığı takipte ödeme emri tebliğine gerek olmaması imkanı çerçevesinde gündeme gelebilme ihtimali olan bir diğer sorun, ihtiyati haciz ile ilgilidir. Aciz vesikasına dayanarak bir yıllık süre içerisinde yeni bir takibe başlayan alacaklı, ödeme emri tebliğine gerek kalmadan doğrudan kesin haciz talebinde bulunabilmekte ise de; eldeki aciz vesikası ile yeni bir takip değil de ihtiyati haciz talep etme yoluna giderse, ihtiyati haczi tamamlayan merasimi doğrudan kesin haciz talebi ile yerine getirmiş sayılıp sayılamayacağı hususu irdelenmelidir⁴⁵⁵. Bu bağlamda alacaklının, kesin haciz için yeni bir ödeme emri ile icra takibine geçmek zorunda kalıp kalmayacağı hususu da akla gelmektedir. Türk doktrininde yeteri kadar değinilmeyen bu konuya dair Federal Mahkeme, ihtiyati haczi tamamlayan merasimi doğrudan kesin haciz talebi ile yerine getirmiş sayılacağı şeklinde belirtmiş ve ancak yine de

⁴⁵² Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 50; Etili, s. 607; Muşul, **C. I**, s. 959; Muşul, **Esaslar**, s. 475; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 63; Postacıoğlu/ Altay, **İcra**, s. 638 dn. 25; Uyar, **Aciz Vesikası**, s. 351; Üstündağ, **İcra**, s. 306.

⁴⁵³ Kuru, **C. I**, s. 1537.

⁴⁵⁴ “ ... Aciz belgesine dayanarak iptal davası açan ve kazanan alacaklının, iptal davası konusu malın haciz ve satışını isteyebilmesi için (İİK.nun 283/1.maddesi), yeni bir takip yapmasına ve aynı Kanunun 143/3.maddesindeki bir yıllık süreye uymasına gerek yoktur. Alacaklı, bu bir yıllık süreyle bağlı olmaksızın (yeni bir takip yapmasına ve borçluya yeni bir ödeme emri göndertmesine gerek olmadan) iptal davası sonucunda elde ettiği ilamı icra dairesine vererek, aynı takip dosyası üzerinden malın haczini ve satışını isteyebilir. (Prof. Dr. Baki Kuru, **İcra ve İflas Hukuku El Kitabı**, 2004 baskı, s.636)...” Yargıtay 12 HD., 2009/ 26613 E. 2010/ 7752 K. 01.04.2010 T. (www.kazanci.com) ET. 13.02.2023.

⁴⁵⁵ Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 63; Üstündağ, **İcra**, s. 305 dn. 989a.

tamamen çözüme kavuşturmadan bırakmıştır⁴⁵⁶. Federal Mahkemenin tam olarak neticelendiremediği bu duruma, İsviçre doktrininde genellikle olumlu yaklaşıldığı görülmekte; alacaklının doğrudan kesin haciz talebinde bulunması ile ihtiyati haczi tamamlayan merasim şeklindeki takip şartını yerine getirmiş sayılacağı kabul edilmektedir⁴⁵⁷.

2. Borç İkrarını İçerir Senet Mahiyeti

İcra ve İflas Kanunu m. 143/ 2’ de aciz vesikasının borç ikrarını içerir bir özelliğinin olduğu; “ *Bu vesika ile 105 inci maddedeki vesika borcun ikrarını mutazammın senet mahiyetinde olup alacaklıya 277 nci maddede yazılı hakları verir.*” hükmü ile düzenleme altına alınmıştır. Kanun koyucunun aciz vesikasını borç ikrarını içerir bir belge olarak kabul etmesinin altında; aciz vesikası alınmasına neden olan kesinleşmiş bir icra takibinden ileri gelen, borçlunun borca itiraz etmemesi veya itiraz edip de itirazının hükümden düşürülmesi ve böylece takip konusu alacağı borcunu ikrar etmiş gibi ödemek zorunda olduğu faraziyesi yatmaktadır⁴⁵⁸. Mehaz Kanun, SchKG m. 149/ 2’ nin bu konudaki düzenlemesi de hukukumuzdaki ile aynı içeriktedir⁴⁵⁹ ve aciz vesikası İsviçre hukukunda m. 82 anlamında borç ikrarını içeren bir belgedir.

Alacaklı aciz vesikasını aldıktan itibaren bir sene içerisinde borçluya karşı takip başlatırsa, yeniden ödeme emri tebliğine gerek yoktur. Dolayısıyla aciz vesikası ile bir yıl içerisinde başlatılan takipte, borçlunun borca ve/ veya imzaya itiraz etmesi mümkün olmayacak; takip devam edecektir. Takibin durmaması ve alacaklının duran takibe devam edilebilmesi imkanları olan itirazın iptali davası ya da itirazın geçici veya kesin kaldırılması yoluna başvurusu da söz konusu olamayacaktır. Haliyle bu durumda itirazın kaldırılması açısından İİK m. 143/ 2 hükmünden hareketle, aciz vesikasının borç ikrarı içerir senet mahiyeti herhangi bir fonksiyona sahip olmayacaktır. Ancak aciz vesikasını alan alacaklı, belgenin tebliğinden itibaren bir sene sonra takip başlatırsa; artık ödeme emri tebliği yapılacaktır. Böylece borçlunun

⁴⁵⁶ Detaylı bilgi için bkz. Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 64.

⁴⁵⁷ Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 65.

⁴⁵⁸ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 44; Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 21.

⁴⁵⁹ Işık, **Aciz Belgesi**, s. 135; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 56.

takibe itiraz edebilme imkanı olabilecek; borçlunun itirazı ile de takip duracaktır. Duran takibe devam edilebilmesi için alacaklının, itirazın iptali ya da itirazın kaldırılması yoluna başvurabilmesi mümkün olacaktır. Bu noktada İİK m. 68/ 1 hükmü gereği, takip “ *resmi dairelerin veya yetkili makamların yetkileri dahilinde ve usulüne göre verdikleri bir makbuz veya belgeye*” dayalı ise alacaklı, itirazın kesin kaldırmasını isteyebilecektir. Böylece İİK 143/ 2 ve İİK m. 68/ 1 hükümleri birlikte ele alındığında, aciz vesikası borcun kesin kaldırılması imkanı veren bir belge özelliğine sahiptir⁴⁶⁰.

Her ne kadar hukukumuz açısından aciz vesikası, yukarıda da açıklandığı üzere, itirazın kesin kaldırılması imkanı taşısa da; İsviçre’ de aciz vesikası SchKG m. 82 anlamında borç ikrarı özelliğine sahip ve itirazın geçici kaldırılması imkanını veren bir belgedir⁴⁶¹. SchKG m. 82 hükmüne göre; alacaklı, itirazın geçici kaldırılmasını alacağın resmi bir belge ile ortaya konması veya borç ikrarı muhtevasına sahip imzalı bir belgeye bağlı olması halinde, duran takibe devam edilebilmesi amacıyla isteyebilir. Ancak İsviçre’ de itirazın geçici kaldırılması imkanı veren bir belge olan aciz vesikası, itirazın kesin kaldırılması imkanı vermemektedir⁴⁶².

Hukukumuzda, İİK m. 68 anlamında itirazın kesin kaldırılmasını sağlayan belgeler; “ *imzası ikrar veya noterlikçe tasdik edilen borç ikrarını içeren bir senet*” veya “ *resmi dairelerin veya yetkili makamların yetkileri dahilinde ve usulüne göre verdikleri bir makbuz veya belge*” şeklindedir. Aciz vesikası, içerisinde borçlunun imzasını ve iradesini ihtiva etmediği için resmi makamların verdikleri belge kategorisine dayalı olarak itirazın kaldırılmasını sağlamaktadır⁴⁶³. Aciz vesikasına resmiyeti veren makam, düzenleme yetkisi kanundan dolayı kendisine verilmiş olan

⁴⁶⁰ Ansay, s. 173; Arık, s. 946; Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz, s. 344; Belgesay, **Şerh**, s. 311; Berkin, s. 370; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 45; Etili, s. 605; Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 22; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 136; Kuru, **C. II**, s. 1535; Kuru, **El Kitabı**, s. 745; Muşul, **C. I**, s. 956; Muşul, **Esaslar**, s. 473; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 57; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 233; Postacıoğlu/ Altay, **İcra**, s. 637; Uyar, **Aciz Vesikası**, s. 351- 352; Uyar, **İhale**, s. 1055- 1057; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2687; Üstündağ, **İcra**, s. 305; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 274; Yılmaz, **İİK Şerh**, s. 767.

⁴⁶¹ Huber (Staehelin/ Bauer/ Staehelin), Art. 149 N. 41; Kren Kostkiewicz, s. 252; Schmid (Kren Kostkiewicz/ Dominik), Art. 149 N. 23, 28; Spühler, s. 182.

⁴⁶² Schmid (Kren Kostkiewicz/ Dominik), Art. 149 N. 27.

⁴⁶³ Işık, **Aciz Belgesi**, s. 137; Schmid (Kren Kostkiewicz/ Dominik), Art. 149 N. 24.

icra dairesidir. Ancak belirtmek gerekir ki, aciz vesikasının borç ikrarını içerir senet vasfında sayılması durumu sadece borçluyla ilgilidir; kefile karşı değildir⁴⁶⁴. Bu nedenle kefil, kendisine başvurulduğunda borçlunun haczedilebilir malları bulunması gerekçesiyle takibe itiraz edebilir⁴⁶⁵. Zira itirazı söz konusu olan takip, aciz vesikasına dayalı olarak başlatılan bir takip olup; borçlu hakkında da hüküm ifade etmektedir.

Hukukumuzda aciz vesikasının ne sadece takip hukuku yönünden ne de sadece maddi hukuk yönünden borç ikrarını içerir bir belge kategorisine girdiğine dair açıklık yoktur. Ancak doktrin ve Yargıtay kararlarında da kabul edildiği üzere; aciz vesikasının borç ikrarını içerir belge olmasından kast edilenin, İİK m. 68/ 1 anlamında bir belge olması yani sadece takip hukuku açısından⁴⁶⁶. Dolayısıyla alacaklının yeni bir takip başlatması durumunda, aciz vesikası, itirazın kesin kaldırılmasını sağlamaya yaramaktadır. Ancak söz konusu fayda, yukarıda da açıklandığı üzere, alacaklının aciz vesikasını aldıktan bir yıl sonra takip başlatması ihtimali için geçerlidir. Zira bu durumda bir yıl içerisinde takip başlatıldığında borçluya yeniden ödeme emri tebliğine gerek bulunmamakta, borçlu takibe itiraz edememekte ve itirazın kaldırılması gibi bir durum söz konusu olmamaktadır.

Aciz vesikasının maddi hukuk anlamında mutlak bir şekilde borç ikrarını içerir belge olma özelliği yoktur⁴⁶⁷. Bu sonuca, takibe itiraz etmemiş veya itiraz edip

⁴⁶⁴ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 48; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 137; Uyar, **Aciz Vesikası**, s. 350; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2687.

⁴⁶⁵ Deliduman, s. 48; Senai Olgaç, Haydar Köymen, **İçtihatlarla İcra İflas Kanunu**, İstanbul 1965, s. 876.

⁴⁶⁶ Akyazan, **Aciz Belgesi**, s. 320; Ansay, s. 173; Arık, s. 946; Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz, s. 344; Berkin, s. 370; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 44; Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 21; Huber (Staehelein/ Bauer/ Staehelein), Art. 149 N. 41, 42; Kuru, **C. II**, s. 1536; Kuru, **El Kitabı**, s. 745; Muşul, **Esaslar**, s. 473; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 57; Postacıoğlu, **İcra**, s. 542; Postacıoğlu/ Altay, **İcra**, s. 637; Schmid (Kren Kostkiewicz/ Dominik), Art. 149 N. 24; Üstündağ, **İcra**, s. 305; Uyar, **Aciz Vesikası**, s. 350; Uyar, **İhale**, s. 1055; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2687; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 274. Borç ödemediğinde aciz vesikasının sadece takip hukuku açısından bir borç ikrarı olarak kabul edilmesi, aciz vesikasına konu olan alacağın tüm takip sürecinde maddi hukuk açısından yargılamaya konu olmamasından kaynaklanmakta olduğu hakkında bkz. Işık, s. 140.

⁴⁶⁷ Affolter, s. 43; Akyazan, **Aciz Belgesi**, s. 320; Arık, s. 946; Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz, s. 344; Berkin, s. 370; Blumenstein, s. 500- 501; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 45; Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 21; Huber (Staehelein/ Bauer/ Staehelein), Art. 149 N. 41, 42; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 138; Kuru, **C. II**, s. 1536; Kuru, **El Kitabı**, s. 745; Muşul, **Esaslar**, s. 473; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 57; Postacıoğlu, **İcra**, s. 542; Schmid (Kren Kostkiewicz/ Dominik), Art. 149 N. 24; Tuncer Kazancı, s. 67; Uyar, **Aciz Vesikası**, s. 350; Uyar, **İhale**, s. 1055; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2687; Üstündağ, **İcra**, s. 305; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 274.

de itirazı hükümden düşürülmüş olması nedeniyle borçlu olmadığı parayı ödemek zorunda kalan borçlunun, ödediği tarihten itibaren bir yıl içerisinde açabileceği istirdat davası ile geri alabilmesi durumundan da varmak mümkündür⁴⁶⁸. Aciz vesikasının maddi hukuk anlamında bir borç ikrarı içermediği veçhile, sadece itirazın kaldırılması yolunda fonksiyonu vardır. Ancak bu fonksiyonuna da delil olması özelliği bahsedilemez. İsviçre hukukunda itirazın geçici kaldırılması yolunda borç ikrarı olarak bir özelliğe sahip olan aciz vesikasının, geçici kaldırma üzerine açılan borçtan kurtulma davasında delil değeri sınırlı olarak kabul edilmektedir⁴⁶⁹. Aciz vesikasının borçtan kurtulma davasında, alacağın varlığını ispatlamak açısından da yeterli olmadığı; sadece aciz vesikasına bağlı iddiada bulunan alacaklının iddiasını ispatlayamamış sayılması gerektiği kabul edilmektedir⁴⁷⁰. Öte yandan aciz vesikasının alacağın var olduğuna dair bir karine fonksiyonu olsaydı, ispat yükünü (delil ikame yükünü) ters çevirmesi gerekecekti⁴⁷¹. Ancak aciz vesikasının bu fonksiyonu da kanunun lafzından anlaşıldığı üzere yoktur. Mevzuattaki değerlendirmeyi hukukumuz açısından da kabul etmek, aciz vesikasına dair kanun maddelerinin amacına daha uygun olacaktır. Dolayısıyla hukukumuzda aciz vesikasının maddi hukuk anlamında detaylı birer inceleme yapılan ve genel mahkemelerde görülen itirazın iptali, menfi tespit davası veya istirdat davası gibi davalarda borç ikrarı açısından delil veya karine fonksiyonu yoktur⁴⁷². Bununla birlikte aciz vesikasının, alacağın varlığına dair bir emare oluşturduğunu sınırlı da olsa kabul etmek gerekir. Zira alacaklının alacağını ispatlamak açısından zaman kaybı yaşaması söz konusu olursa ve başkaca bir delilden de faydalanma imkanı kalmamışsa, aciz vesikasının emare fonksiyonunun olması hâkime fayda

⁴⁶⁸ Akyazan, **Aciz Belgesi**, s. 320; Berkin, s. 370; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 45; Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 21; Kuru, **C. II**, s. 1536; Muşul, **C. I**, s. 957; Muşul, **Esaslar**, s. 473; Postacıoğlu/ Altay, **İcra**, s. 638. İlgili konudaki Yargıtay kararı için bkz. Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 45 dn. 194.

⁴⁶⁹ Schmid (Kren Kostkiewicz/ Dominik), Art. 149 N. 25.

⁴⁷⁰ Fritsche/ Walder, s. 470; Huber (Staehelin/ Bauer/ Staehelin), Art. 149 N. 42.

⁴⁷¹ Huber (Staehelin/ Bauer/ Staehelin), Art. 149 N. 42.

⁴⁷² Akyazan, **Aciz Belgesi**, s. 320; Arık, s. 948; Berkin, s. 37; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 46- 47; Etili, s. 606; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 139; Muşul, **Esaslar**, s. 473; Uyar, **Aciz Vesikası**, s. 350; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2687; Üstündağ, **İcra**, s. 305. Bu durum için karine kavramının kullanılması hakkında bkz. Postacıoğlu/ Altay, **İcra**, s. 637 dn. 23.

sağlayacaktır⁴⁷³. Ancak bu sonuca örnek olarak işaret ettiğimiz, kesin delille ispat kuralının uygulanmadığı davalar açısından varmak doğru olacaktır⁴⁷⁴.

Aciz vesikasının sadece takip hukuku açısından borç ikrarı içermesi ve delillerin serbestçe değerlendirilebileceği, kesin delille ispat kuralının uygulanmadığı davalarda sınırlı olarak emare fonksiyonuna sahip olduğu dikkate alındığında; aciz vesikasına konu edilen alacağın maddi hukuk açısından yargılama konusu yapılması durumu söz konusu olduğunda aciz vesikasının, hala sadece takip hukuku açısından borç ikrarı özelliğinde olup olmadığı doktrinde tartışılmıştır. Hatta aciz vesikasının alınmasını sağlayan takibin ilamlı veya ilamsız takip olma durumuna göre, borç ikrarı içermesi fonksiyonunun takip esnasında maddi hukuk açısından irdelenmiş olmasının farklı sonuçlara götüreceği de kabul edilmiştir. Doktrinde kabul edilen görüşlerden birine göre⁴⁷⁵; alacaklının aciz vesikası alması ile sonuçlanan icra takibi, bir ilam veya ilam niteliğinde belgeye dayanarak başlattığı ilamlı icra takibi olsa da, aciz vesikasının borç ikrarı içermesi fonksiyonu yine sadece takip hukuku açısından olacaktır. Zira kanundaki lafız çok açık bir şekilde “ *borç ikrarını mutazammın senet*” şeklindedir ve takibin ilam ya da ilam niteliğinde belge ile yapılması duruma etki etmez. Çoğunluk görüşü bu görüşe karşıt olarak; aciz vesikasının borç ikrarı içermesi fonksiyonunun sadece takip hukuku açısından kabul edildiğinde, ilam veya ilam niteliğinde belgeye sahip alacaklının daha zayıf bir pozisyonda kalacağını belirtmektedirler⁴⁷⁶. Aciz vesikasının düzenlenmesi ile sona eren takipte, aciz vesikasına temel olan şey ilam veya ilam niteliğinde belgedir. Ancak ne ilam ne de ilam niteliğinde belge, aciz vesikasındaki borç ikrarı açısından maddi hukuk incelemesini kural olarak içermemektedir. Ancak kanaatimizce, ilamlı takip yapılmasına sebep olan hükümde HMK m. 188 kapsamında bir ikrar varsa, durumu farklı değerlendirmek gerekir. Alacaklının aciz vesikası alması ile sonuçlanan icra takibi, ilama dayanarak başlattığı ilamlı icra takibi ise ve bu ilamın içeriğinde borçlunun borcunu HMK m. 188 hükmüne göre kabul ettiği anlamına gelen bir ikrar varsa, artık aciz vesikasındaki borç ikrarını sadece takip hukuku açısından değil

⁴⁷³ Fritsche/ Walder, s. 471 dn. 41; Schmid (Kren Kostkiewicz/ Dominik), Art. 149 N. 25.

⁴⁷⁴ Huber (Stachelin/ Bauer/ Stachelin), Art. 149 N. 42; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 139; Schmid (Kren Kostkiewicz/ Dominik), Art. 149 N. 25.

⁴⁷⁵ Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 57.

⁴⁷⁶ Akyazan, **Aciz Belgesi**, s. 320, 322; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 47, 48.

maddi hukuk açısından da geçerli kabul etmek gerekir. Bu durumda aciz vesikasındaki borç ikrarı, yargılamalarda maddi hukuk açısından ispat gücüne sahip bir durum olarak değerlendirilebilir ve aciz vesikasını borç ikrarı açısından sadece bir emare olarak değil; maddi hukuka sirayet eden borç ikrarı içerikli delil olarak da kabul etmek gerekir.

Aciz vesikasının ilamlı takipten sadır olduğu durumlarda, alacaklının vesika ile borçluya karşı yeniden takip başlatabilir. Bu takipte alacaklının borçlunun itirazına karşılık itirazın iptali davası açmasına, aciz vesikasının İİK m. 68/ 1 anlamında bir belge olması veçhile hukuki yararı olmadığı gerekçesiyle gerek yoktur. Benzer bir şekilde borçlunun menfi tespit davası açması durumunda ispat ve delil yükü kendisinde olacağı için alacaklıya düşen karşı delil yükü önem arz etmeyecektir.

Aciz vesikasındaki borç ikrarının sadece takip hukuku açısından bir özellik arz etmesi veçhile; vesikanın alınması ile sona eren icra takibinin ilamsız icra takibi olması durumunda, borçlunun itiraz etmesi ve bu itirazın hükümden düşürülmesi süreçlerine göre bir değerlendirme yapmak gerekir. İlamsız takipte borçlunun itirazı itirazın iptali davası ile ortadan kaldırılmış veya borçlu takipten sonra menfi tespit davası açmış ve kaybetmiş; takip de aciz vesikası verilmesi ile sona ermiş olabilir⁴⁷⁷. İşaret edilmek istendiği gibi, bu ihtimalde aslında alacağın varlığı maddi hukuka göre irdelenmiş; ancak yine de takip aciz vesikası verilmesi ile sonuçlanmıştır. Hal böyle olunca aciz vesikası, yine sadece takip hukuku açısından borç ikrarı fonksiyonuna sahip olacaktır.

Yargıtay, aciz vesikasının sadece takip hukuku açısından bir borç ikrarı özelliğinin olduğunu ve bunun yanı sıra maddi hukuk bakımından da bazı etkilere sahip olduğunu kabul etmektedir⁴⁷⁸. Hatta Yüksek Mahkeme, takip hukuku açısından

⁴⁷⁷ Işık, **Aciz Belgesi**, s. 141.

⁴⁷⁸ “... Dosya kapsamından, davacının aynı alacağa ilişkin 2007 yılında davalı aleyhine icra takibi yaptığı ve takip sonucunda da icra müdürü tarafından kesin aciz vesikası verildiği anlaşılmaktadır. İİK'nin 143. maddesine göre düzenlenen kesin aciz vesikası takip hukuku bakımından borç ikrarını içeren bir senet olup, İİK'nin 68/1. maddesinde yazılı belgelerdendir. Yine, aciz vesikasının maddi hukuk bakımından etkileri ise İİK'nin 143. maddesinde kesin aciz vesikasında yazılı borç hakkında, borçlu için yirmi yıl süreyle zamanaşımının işlemeyeceği ve kesin aciz vesikasına bağlanmış olan alacak hakkında faiz istenemeyeceği belirtilmiştir.” Yargıtay 11 HD., 2019/ 4105 E. 2020/ 2310 K. 03.03.2020 T. Aynı yönde kararlar için bkz. Yargıtay 11 HD., 2016/ 13577 E. 2018/ 2739 K.

borç ikrarı içeren aciz vesikasındaki alacak hakkında, alacaklının dava açarak alacağını bir ilam ile tespit ettirmekte hukuki yararının olduğuna da işaret etmiştir⁴⁷⁹. Ancak bu karara karşı oy ileri sürülmüş; takip hukuku açısından borç ikrarı özelliği taşıyan aciz vesikasının, alacağın varlığına dair bir karineden ibaret olduğu ve kesin kanıt olmadığı; dolayısıyla aciz vesikasına bağlanmış alacak için alacak davası açmakta hukuki yararın olamayacağı belirtilmiştir⁴⁸⁰. Kanaatimizce Yargıtay'ın görüşü isabetli olup; aciz vesikası sadece takip hukuku açısından bir borç ikrarı içerdiği ve kanunda ilam ya da ilam niteliğinde belgelerden de sayılmadığı için, alacaklının eda davası ile alacağının ilama bağlanmasını istemekte hukuki yararı vardır. Karşı oyda ifade edilen, aciz vesikasının karine şeklinde hakime yargılamada

16.04.2018 T.; Yargıtay 11. HD., 2018/ 1281 E. 2018/ 2474 K. 09.04.2018 T.; Yargıtay 11 HD., 2016/ 10865 E. 2017/ 3558 K. 12.06.2017 T.; Yargıtay 11. HD., 2016/ 10864 E. 2017/ 3557 K. 12.06.2017 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 17.02.2023.

⁴⁷⁹ “ ... İİK'nin 143. maddesine göre, alacaklı, aciz vesikasını aldığı tarihten itibaren bir yıl içerisinde borçluya yeniden ödeme emri göndermeden borçluya karşı takip yaparak borçlunun yeni bulunan mallarının hemen haczedilmesini isteyebilir. Bu bir yıl içinde borçluya ödeme emri tebliğ edilmeyeceğinden borçlunun ödeme emrine itiraz etmesi de söz konusu değildir. Eğer alacaklı aciz vesikasının alındığı tarihten bir sene geçtikten sonra borçlu hakkında takibe geçerse borçluya yeniden ödeme emri gönderilmesi gerekir. Borçlunun bu takibe her zaman itiraz hakkı olduğundan borçlunun itirazda bulunması üzerine, aciz vesikası İİK'nin 68/1 maddesinde yazılı belgelerden sayıldığı için, alacaklı itirazın kaldırılmasını isteyebilir veya genel hükümler çerçevesinde genel mahkemelerde itirazın iptali davası açabilir. Bu nedenle, davacının, aciz vesikasını aldığı tarihten itibaren bir yıl geçtikten sonra ilamsız icra takibi yoluna başvurmada doğrudan alacak davası açmasında da hukuki bir engel bulunmamakta, aksine davacının alacağının ilama bağlanmasında hukuki yararı bulunmaktadır. Bu itibarla, mahkemece, davacının alacağının ilama bağlanmasında hukuki yararı olduğu gözetilerek uyuşmazlığın esasına girilerek sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken, yerinde olmayan yazılı gerekçe ile hukuki yarar yokluğundan davanın reddine karar verilmesi doğru olmamış, bozmayı gerektirmiştir...” Yargıtay 11 HD., 2019/ 4105 E. 2020/ 2310 K. 03.03.2020 T. Aynı yönde kararlar için bkz. Yargıtay 11 HD., 2016/ 13577 E. 2018/ 2739 K. 16.04.2018 T.; Yargıtay 11 HD., 2018/ 1281 E. 2018/ 2474 K. 09.04.2018 T.; Yargıtay 11 HD., 2016/ 10865 E. 2017/ 3558 K. 12.06.2017 T.; Yargıtay 11 HD., 2016/ 10864 E. 2017/ 3557 K. 12.06.2017 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 17.02.2023.

⁴⁸⁰ “ ... Ayrıca kesin aciz belgesi İcra ve İflas Hukuku bakımından da birçok hüküm doğurmaktadır. Bunlar biri de aciz belgesi İİK bakımından borç ikrarı niteliğindedir.

Ancak buradaki borç ikrarı takip hukuku bakımındandır. Aciz belgesi maddi hukuk yönünden alacağın varlığı hakkında kesin kanıt teşkil etmeyip, bir karineden ibaret olduğu gözönüne alındığında, hakim bu karineyi istediği gibi takdir edebileceği, özellikle olayın üzerinden uzun zaman geçmiş ve alacaklı başkaca kanıt gösterme imkanından yoksun kalmışsa, aciz belgesini bu ve buna benzer koşullar içinde alacağın varlığının kanıtı sayabilir. Bunun yanında, davacının alacak davası açarak, bu davada faiz isteyebilme olanağı da yoktur. Buna aykırı kabul İİK m. 143/4'ün yok sayılması anlamına gelir. Ayrıca ilamla zamanaşımı 20 yıldan 10 yıla inmektedir. Böylece, yukarıdaki açıklamalar karşısında, davacının somut olayda, kesin aciz belgesine bağlanmış alacağı için alacak davası açmasında hukuki yararı bulunmamaktadır. Bu nedenle çoğunluğun bozma görüşüne katılmıyorum...” Yargıtay 11 HD. E. 2019/ 4105 K. 2020/ 2310 T. 3.3.2020; 11 HD. E. 2016/ 13577 K. 2018/ 2739 T. 16.4.2018; 11. HD. E. 2018/ 1281 K. 2018/ 2474 T. 9.4.2018; 11 HD. E. 2016/ 10865 K. 2017/ 3558 T. 12.6.2017; 11. HD. E. 2016/ 10864 K. 2017/ 3557 T. 12.6.2017 (www.lexpera.com.tr) ET. 17.02.2023.

yardımcı olma durumu ise; aciz vesikasının alacak hakkında sadece bir emare teşkil edeceği, karine özelliğine sahip olmadığı düşüncemize uymamaktadır.

3. Hacze İştirak Hakkı Vermesi Durumu

a. Genel Olarak

Elinde borç ödemedenden aciz vesikası bulunan alacaklı, İcra ve İflas Kanunu gereği bazı şartları yerine getirerek başka bir alacaklı tarafından sürdürülen hacze iştirak etme imkanına sahiptir. Hukukumuzda bazı yazarlarca eleştirilen bir kurum olan hacze iştirak⁴⁸¹, İİK m. 100 ve devamında düzenlenmiştir. Hacze iştirak, hacze takipsiz (imtiyazlı) iştirak ve hacze takipli (adı) iştirak olmak üzere ikiye ayrılır. Hacze takipli iştirak, İİK m. 100⁴⁸², de düzenlenmiştir ve borçlunun tüm alacaklılarının müracaat edebileceği bir katılımdır. Hacze takipsiz iştirak ise, İİK m. 101⁴⁸³, de düzenlenmiştir ve borçlunun sadece imtiyazlı vasfı olan belirli

⁴⁸¹ Hacze iştirak kurumu hakkında ileri sürülen eleştiriler hakkında bkz. Recep Akcan, **Hacze İştirak**, Ankara 2005, s. 119 vd.; Ansay, s. 119 vd.; Berkin, s. 263 vd.; Üstündağ, **İcra**, s. 229- 229; Yılmaz, **Adi İştirak**, s. 272 vd. Hacze iştirak kurumunun İsviçre Hukuku ve diğer ülke hukuklarında uygulanmasına yönelik değerlendirme hakkında bkz. Atalı/ Ermenek/ Erdoğan, **İcra ve İflas**, s. 244; Deren Yıldırım, s. 4 vd.

⁴⁸² İİK m. 100: “ İlk haciz üzerine satılan malın tutarı vezneye girinceye kadar aynı derecede hacze iştirak edebilecek alacaklılar:

- 1 – İlk haciz ilamsız takibe müstenitse takip talebinden ve ilama istinat ediyorsa dava ikamesinden mukaddem yapılmış bir takip üzerine alınan aciz vesikasına,
- 2 – Yukarıki fıkrada yazılı tarihlerden önce açılmış bir dava üzerine alınan ilama,
- 3 – Aynı tarihlerden mukaddem tarihli resmi veya tarih ve imzası tasdikli bir senede,
- 4 – Aynı tarihlerden mukaddem tarihli resmi dairelerin veya yetkili makamların yetkileri dahilinde ve usulüne göre verdikleri makbuz veya vesikaya istinat eden alacaklılardır.

Bu suretle iştirak halinde icra dairesi müracaat üzerine aynı derecedeki alacaklıların bütün alacaklarına yetecek nispette ilave suretiyle hacizler yapar.

Bunların haricindeki alacaklılar ancak, evvelki dereceden artacak bedeller için hacze iştirak edebilirler.”

⁴⁸³ İİK m. 101: “ Borçlunun eşi ve çocukları ve vasi veya kayyımı olduğu şahıslar evlenme, velayet veya vesayetten mütevellit alacaklar için önce icrası lazım gelen takip merasimine lüzum olmaksızın ilk haciz üzerine satılan malın tutarı vezneye girinceye kadar aynı derecede hacze iştirak edebilirler. Şu kadar ki bu hak ancak haciz, vesayetin veya velayetin veya evliliğin devamı esnasında veya zevalini takip eden sene içinde yapıldığı takdirde istimal olunabilir. Bir dava veya takibin devam ettiği müddet hesaba katılmaz. Borçlunun reşit çocukları Kanunu Medenin 321 inci maddesine müstenit alacaklarından dolayı önce icrası lazım gelen takip merasimine hacet kalmaksızın her zaman aynı derecede hacze iştirak edebilirler. Sulh mahkemesi dahi küçükler, vesayet altında bulunanlar veya kendilerine kayyım tayin edilmiş olanlar namına aynı suretle hacze iştirak edebilirler.

(Değişik: 18/2/1965-538/56 md.) İcra dairesi iştirak taleplerini borçlu ve alacaklılara bildirir. Onlara, itiraz etmeleri için yedi günlük bir mühlet verir. İtiraz halinde iştirak talebinde bulunan kimsenin hacze iştiraki muvakkaten kabul olunur ve yedi gün içinde dava açması lüzumu bildirilir. Bu süre içinde dava açmazsa iştirak hakkı düşer. Açılacak davaya basit yargılama usulüne göre bakılır.

alacaklıların başvurabileceği bir katılmadır⁴⁸⁴. Aciz vesikası sahibi alacaklının başvurabileceği iştirak, İİK m. 100/ 1/ 1 gereği, hacze takipli iştiraktır. Bu nedenle, bu başlık altında genel olarak hacze takipli iştirak kurumu açıklanıp; aciz vesikası ile takipli iştirak durumu ise izleyen bir sonraki altında incelenecektir.

Hacze takipli iştirak İİK m. 100 gereği doktrinde de kabul edilen takip yapma şartı, öncelik (tekaddüm) şartı, belgelendirme şartı ve zaman şartı şeklinde dört esasa tabidir⁴⁸⁵. Hacze takipli iştirak edilebilmesi için gerekli ilk şart, borçlunun alacaklılarından birinin⁴⁸⁶ icra takibi başlatması ve bu takipte haciz isteme aşamasına gelinmesi yani takibin kesinleşmiş olmasıdır⁴⁸⁷. Hacze takipli iştirak açısından en tipik şart olan takip yapılması durumu⁴⁸⁸, hacze iştirak etmek isteyen alacaklının bir takip başlatması ve burada kendisine haciz isteme yetkisinin gelmesi ile kuruma adını da vermiştir⁴⁸⁹.

Alacaklıya kesin haciz isteme yetkisinin gelmesinin yanı sıra alacaklıya geçici haciz isteme yetkisi gelmişse; geçici haciz sahibi alacaklı, geçici haczin kesin hacze dönüşmesi kuralına uygun olarak hacze geçici iştirak edebilir⁴⁹⁰. Geçici hacze

Nafaka ilamına istinat eden alacaklı önce takip merasiminin icrasına lüzum olmaksızın her zaman aynı derecede hacze iştirak edebilir. Suiniyet hali müstesnadır.”

⁴⁸⁴ Akcan, s. 46; Atalı/ Ermenek/ Erdoğan, **İcra ve İflas**, s. 253; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes, s. 196; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 202 vd.

⁴⁸⁵ Atalı/ Ermenek/ Erdoğan, **İcra ve İflas**, s. 244; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 143- 156; Muşul, **C. I**, s. 748; Üstündağ, **İcra**, s. 229- 230. Hacze takipli iştirak olarak dört şarttan bahsedilmesi ama kategorik ayırmda sadece üç başlık ile şartların açıklanması hakkında bkz. Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes, s. 193- 194.

⁴⁸⁶ Takipli iştirakte ilk haczi koyduran alacaklı ile iştirak başvurusunda bulunan alacaklı genelde aynı kişiler değildir. Ancak alacaklının borçlusuna karşı yürüttüğü birden fazla takip varsa, bir takip dosyası üzerinden uygulattığı hacze başka bir takip dosyası üzerinden iştirak edebilir. Bu konu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Akcan, s. 49; Deren Yıldırım, s. 10.

⁴⁸⁷ Akcan, s. 48; Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz, s. 278; Deren Yıldırım, s. 10; Işık, s. 144; Kuru, **C. I**, s. 845; Kuru, **El Kitabı**, s. 332; Muşul, **C. I**, s. 748; Postacioğlu/ Altay, **İcra**, s. 515; Uyar, **Katılma**, s. 353; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2038; Yılmaz, **Adi İştirak**, s. 279.

⁴⁸⁸ Akcan, s. 48; Deren Yıldırım, s. 10.

⁴⁸⁹ Akcan, s. 48; Atalı/ Ermenek/ Erdoğan, **İcra ve İflas**, s. 246; Abdulkadir Kopuz, Mustafa Oğuz Tuna, “ Hacizde İstihkak Yöntemi ve Hacze İştirak”, **İstanbul Barosu Dergisi**, S. 89, 2015/ 1, ss. 104- 156, s. 150; Meriç, s. 136; Muşul, **C. I**, s. 748; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes, s. 193; Postacioğlu/ Altay, **İcra**, s. 515; Uyar, **Katılma**, s. 353; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2038; Üstündağ, **İcra**, s. 229; Yılmaz, **Adi İştirak**, s. 279.

⁴⁹⁰ Akcan, s. 58; Sıtkı Akyazan, **İhtiyati Hacizler ve Hacze İştirak Dereceleri**, İstanbul 1958 (Kısaltma: Hacze İştirak), s. 60; Gülseda Arslan Gaga, “ İhtiyati Haczin Kesin Hacze İştiraki”, **Yargıtay Dergisi**, C. 47, S. 2, Nisan 2021, ss. 777- 787, s. 782; Atalı/ Ermenek/ Erdoğan, **İcra ve İflas**, s. 246; Deren Yıldırım, s. 13- 14; Nizam İpekçi, **İhtiyati Haciz ve Hacze İştirak**, İstanbul 1999, s. 94; Meriç, s. 132; Muşul, **C. I**, s. 1344- 1347; Uyar, **Katılma**, s. 359; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2044.

benzer şekilde, ihtiyati haciz uygulanmışsa, ihtiyati haciz sahibi alacaklı da hacze geçici iştirak edebilir⁴⁹¹. Bu iki ihtimalde de geçici veya ihtiyati hacizlerin kesin hacze dönüşmesi ile geçici iştirak de kesin iştirake dönüşecektir.

Hacze takipli iştirakte şart olarak aranan takip açısından, başlatılması ve haciz isteme aşamasına gelmiş olması gereken takibin türünün herhangi bir önemi yoktur. Bu minvalde ilamsız takiplerden genel haciz yolu ile takip yapılmış olabileceği gibi, kambiyo senetlerine özgü haciz yolu ile takip ya da ilamlı takip de yapılmış olabilir⁴⁹². Rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takipte haciz aşaması olmadığından, bu takip açısından hacze iştirak mümkün olamayacaktır⁴⁹³. Ancak rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takip sonucunda elinde geçici veya kesin rehin açığı belgesinden biri bulunan alacaklının, bu belge ile takip yürüterek hacze iştirak edebilmesi mümkün olacaktır⁴⁹⁴.

Hacze takipli iştirak açısından aranan diğer şart, tekaddüm yani öncelik şartıdır⁴⁹⁵. Bu şart İcra ve İflas Kanunu’ muz uyarınca “ *hacze katılacak alacaklının alacağıının, ilk haczi koyduran alacaklının alacağıından önce doğmuş olması*” gerekli olduğuna işaret etmektedir⁴⁹⁶. Öncelik şartı açısından alacaklının başlatıp devam ettirdiği takibin ilamlı veya ilamsız takip olması mümkündür. Ancak haciz isteme yetkisinin geldiği takibin ilamlı veya ilamsız takip olmasına göre şartlar farklı düzenlenmiştir. Bu minvalde, ilk takip sonucu yapılan haciz ilamsız takibe dayalı ise, aciz vesikasının ilk takipteki takip talebinden önce yapılmış bir takip sonunda alınmış olması gerekir. Ancak ilk yapılan takipteki haciz ilamlı takibe dayalı ise, ilamın alındığı davanın açıldığı tarihten önce yapılmış bir takip sonunda alınmış

⁴⁹¹ Akcan, s. 59; Akyazan, **Hacze İştirak**, s. 60; Arslan Gaga, s. 783; Atalı/ Ermenek/ Erdoğan, **İcra ve İflas**, s. 246; Deren Yıldırım, s. 14; İpekçi, s. 94; Meriç, s. 132; Muşul, **C. I**, s. 1344- 1347; Uyar, **Katılma**, s. 360; Yılmaz, **Adi İştirak**, s. 281- 282.

⁴⁹² Akcan, s. 49; Deren Yıldırım, s. 10; Yılmaz, **Adi İştirak**, s. 279.

⁴⁹³ Atalı/ Ermenek/ Erdoğan, **İcra ve İflas**, s. 246; Muşul, **Esaslar**, s. 394; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 193.

⁴⁹⁴ Deren Yıldırım, s. 10 dn. 36; Kuru, **C. I**, s. 845 dn. 6; Muşul, **Esaslar**, s. 394; Uyar, **Katılma**, s. 354; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2038; Yılmaz, **Adi İştirak**, s. 279 dn. 30.

⁴⁹⁵ Öncelik şartının Türk Hukukundaki hacze iştirak kurumunu sui generis bir hale getirdiği konusunda bkz. Akcan, s. 53; Deren Yıldırım, s. 13.

⁴⁹⁶ Akcan, s. 53; Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz, s. 278; Atalı/ Ermenek/ Erdoğan, **İcra ve İflas**, s. 247- 248; Deren Yıldırım, s. 13; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 147; Kopuz/ Tuna, s. 150; Meriç, s. 138; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 193; Postacıoğlu/ Altay, **İcra**, s. 515; Uyar, **Katılma**, s. 354; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 3028; Üstündağ, **İcra**, s. 230; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 202; Yılmaz, **Adi İştirak**, s. 279.

olması gerekir. Her iki durumda da önemli olan, hacze iştirakin talep edildiği anda aciz vesikasının var olmasıdır. Aksi durum hacze iştirak kurumunun uygulama alanını oldukça daraltacaktır.

Öncelik şartı açısından bahsi geçen ilk haciz, kesin hacizdir. Bu ilk ve kesin haciz, ilamlı veya ilamsız icra takibinde konulmuş⁴⁹⁷; ilaveten hacze iştirak edilmek istenen zamanda da takip hukukuna göre var olması gereken bir hacizdir⁴⁹⁸. Öte yandan ilk haczin ne zaman uygulandığının tarihsel olarak saptanması önemlidir. Haciz kararının verildiği tarih ile haczin fiilen uygulandığı tarih arasında zaman farkı olabilir. Hatta bu farklılık içerisinde borçlunun başka bir alacaklısı haciz uygulatmış olabilir. Böyle bir durumda ilk haczin hangisi olacağı doktrinde tartışılmış ve ağırlıklı olan görüşe göre⁴⁹⁹; ilk haciz ile kast edilenin ilk uygulanan haciz olması gerektiği sonucuna varılmıştır. Yargıtay da bu konuda, ilk hacizden anlaşılması gerekeni haciz kararının verildiği tarih olarak kabul ederken; son yıllarda bu görüşünü değiştirerek, ilk önce hangi haciz uygulandı ise onun ilk haciz olarak kabul edileceğini kabul etmiştir⁵⁰⁰.

Hacze iştirak açısından kanunun aradığı bir diğer şart, belgelendirme şartı diye ifade edilen ve alacaklının yürüttüğü takibin İİK m. 100' de sınırlı olarak sayılan belgelerden birine dayalı olması olarak açıklanabilir⁵⁰¹. Belgelendirme şartı,

⁴⁹⁷ İİK m. 100/ 1; “ İlk haciz üzerine satılan malın tutarı vezneye girinceye kadar aynı derecede hacze iştirak edebilecek alacaklılar:

1 – İlk haciz ... ilama istinat ediyorsa dava ikamesinden ...” şeklindeki lafzına göre; ilk haczin, herhangi bir ilam dayanak tutularak başlatılmış olan takipte söz konusu olması mümkündür. Bu noktada İİK m. 100' deki ilk haczin, ilam niteliindeki belgelerle başlatılmış olan bir takipte dikkate alınıp alınmayacağı akla gelmektedir. Bu minvalde örneğin bir dava neticesinde elde edilebilen mahkeme huzurundaki sulhler veya kabuller, diğer belgelere dayanarak başlatılan icra takipleri İİK m. 100 anlamında dikkate alınamayacaktır. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Akcan, s. 62- 64; Akyazan, Hacze İştirak s. 66; Deren Yıldırım, s. 15; İpekçi, s. 99; Kuru, C. I, s. 847 dn. 11; Yılmaz, **Adi İştirak**, s. 282- 283.

⁴⁹⁸ Akcan, s. 60; Akyazan, **Hacze İştirak**, s. 62; Meriç, s. 135; Uyar, **Katılma**, s. 355; Uyar/ Uyar/ Uyar, C. II, s. 2039.

⁴⁹⁹ Akcan, s. 55- 56; Akyazan, **Hacze İştirak**, s. 62, 64; Deren Yıldırım, s. 15; İpekçi, s. 95; Kuru, C. I, s. 846; Muşul, C. I, s. 744; Muşul, **Esaslar**, s. 392; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes, s. 193; Postacioğlu/ Altay, **İcra**, s. 513; Uyar, **Katılma**, s. 354; Uyar/ Uyar/ Uyar, C. II, s. 2038; Üstündağ, **İcra**, s. 229 dn. 726; Yılmaz, **Adi İştirak**, s. 281.

⁵⁰⁰ “ ... Hacze iştirak derecesinin tatbikinde esas olan haciz kararı tarihi değil bunun uygulanma tarihidir. ...” Yargıtay İDD, 11668 E. 11635 K. 02.12.1969 T. (naklen: Kuru, C. I, s. 846). Bu konu ile ilgili bazı kararlar için bkz. Deren Yıldırım, s. 15 dn. 64, 65; Meriç, s. 129 dn. 426; Uyar, **Katılma**, s. 354 dn. 7, 8, 9; Yılmaz, **Adi İştirak**, s. 281 dn. 34, 35.

⁵⁰¹ Akcan, s. 66- 67; Akyazan, **Hacze İştirak**, s. 66; Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz, s. 246; Berkin, s. 268; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 150; Kuru, C. I, s. 849; Muşul, C. I, s. 748; Pekcanitez/ Atalay/

öncelik şartı açısından da önem arz eder. Zira hacze iştirak etmek isteyen alacaklının alacağının, öncelik şartı açısından ilk hacizden önce doğmuş olduğu sayılan belgelerden biri ile ispat edilebilir⁵⁰². Ayrıca bu belgeler, muvazaalı alacakların sahibi alacaklılar ile gerçek alacaklıların ayırt edilmesine de hizmet eder⁵⁰³.

Hacze iştirak edilebilmesi için kanunun aradığı son şart, zaman şartıdır. İİK m. 100 gereği hacze iştirakin, “ *ilk haciz üzerine satılan malın tutarı icra veznesine girinceye kadar*” yapılması gerekir⁵⁰⁴. Netice olarak tüm şartların bir arada olması üzerine hacze iştirak eden alacaklılar, derece sırasına göre, alacaklarına kavuşacaklardır⁵⁰⁵.

b. Takipli İştirak Açısından Aciz Vesikası Şartı

İcra ve İflas Kanunu m. 100 gereği, aciz vesikası sahibi alacaklının, başka bir alacaklının başlatıp haciz aşamasına geldiği takibe iştirak edebilmesi mümkündür. Ancak aciz vesikası alacaklıya doğrudan hacze iştirak edebilme hakkı vermez. Alacaklının aciz vesikasını dayanak tutarak bir takip başlatması gerekir⁵⁰⁶. İİK m. 143’ e göre, alacaklı aciz vesikasının düzenlenmesinden itibaren bir sene içerisinde

Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 194- 195; Postacıoğlu/ Altay, **İcra**, s. 515; Üstündağ, **İcra**, s. 230; Yılmaz, **Adi İştirak**, s. 283. “ ... *İhtiyati haczin kesin hacizlere iştirakini düzenleyen İ.İ.K 268. maddesine göre önceki tarihli ihtiyati haczin, henüz kesinleşmediği bir dönemde, bir başka alacaklı tarafından konulan kesin hacze iştiraki için, aynı Kanunun 100. maddesindeki şartları da sağlaması gerekir. Somut olayda şikayetçinin takibi anılan hükümde gösterilen belgelerden birine dayanmadığından, bu şartın yerine getirildiğinden söz edilemez...*” Yargıtay 23 HD., 2012/ 571 E. 2012/ 2248 K. 22.03.2012 T. (www.kazanci.com.tr) ET. 18.02.2023.

⁵⁰² Akcan, s. 66; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 150; Meriç, s. 138; Uyar, **Katılma**, s. 360.

⁵⁰³ Akcan, s. 67; Ansay, s. 125; Atalı/ Ermenek/ Erdoğan, **İcra ve İflas**, s. 246; Deren Yıldırım, s. 15; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 150; Meriç, s. 138; Üstündağ, **İcra**, s. 230. İmzası ikrar edilmiş olsa dahi adi senedin bu nedenle hacze iştirak hakkı vermediği ve bu fikre yöneltilen eleştiriler hakkında bkz. Atalı/ Ermenek/ Erdoğan, **İcra ve İflas**, s. 251- 252; Deren Yıldırım, s. 23; Kopuz/ Tuna, s. 151; Kuru, **C. I**, s. 848; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 194; Yılmaz, **Adi İştirak**, s. 283.

⁵⁰⁴ İİK m. 100’ de ifade edilen “ *icra veznesine girinceye kadar*” lafzı doktrinde eleştirilmiş ve bu ifadenin kanun sistematığına uygun olmadığı ifade edilmiştir. Bu konu hakkında yapılan açıklamalar için bkz. Akcan, s. 85 vd.; Ansay, s. 123; Deren Yıldırım, s. 30 vd.; Uyar, **Katılma**, s. 363; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2048 vd. Kanunun zaman şartı açısından ortaya koyduğu bu düzenlemeyi, hacizli malların icra satış usullerine göre satılmasına kadar şeklinde kabul edilmesi ve paranın vezneye girmesi tarihinin sabit olmayıp arızı olduğu hakkında bkz. Ansay, s. 124; Atalı/ Ermenek/ Erdoğan, **İcra ve İflas**, s. 246; Postacıoğlu/ Altay, **İcra**, s. 521; Üstündağ, **İcra**, s. 232; Yılmaz, **Adi İştirak**, s. 288.

⁵⁰⁵ Akcan, s. 181; Atalı/ Ermenek/ Erdoğan, **İcra ve İflas**, s. 253; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 153; Kuru, **C. I**, s. 850; Muşul, **Esaslar**, s. 392; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 195- 196; Uyar, **Katılma**, s. 354; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2038; Yılmaz, **Adi İştirak**, s. 310.

⁵⁰⁶ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 61; Etili, s. 607; Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 25; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 66; Uyar, **Aciz Vesikası**, s. 66; Uyar, **İhale**, s. 1058; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2689.

borçluya karşı icra takibi başlatabilir. Bu ihtimalde ödeme emri tebliğ edilmeden takip ilerlemektedir. Ancak bir yıl geçtikten sonra, alacaklının başlatacağı takipte artık ödeme emri tebliği yapılacaktır. Bu noktada, yukarıdaki bölümde de açıklandığı üzere, alacaklının aciz vesikası ile başlatacağı bu takibin genel haciz yolu ile takip olması gerektiği hususunda herhangi bir tereddüt bulunmamaktadır⁵⁰⁷. Aciz vesikasının düzenlenmesine vesile olan takip ile aciz vesikası düzenlendikten sonra alacaklının bu vesika ile başlattığı takip eski takibin devamı değil; yeni bir takiptir. Dolayısıyla elinde aciz vesikası olan alacaklının, diğer şartlarla birlikte, bir sene içerisinde başlattığı takipte borçluya ödeme emri tebliği yapılmadığı ve doğrudan haciz aşamasında olunacağı için, borçlunun mahcuzlu mallarının haczine iştirak edebilecektir⁵⁰⁸. Ancak alacaklının bir yıl sonra takip başlattığı ihtimalde, borçluya ödeme emri gönderilecek ve haliyle takipte doğrudan haciz aşamasına gelinmemiş olacaktır. Bu durumda hacze iştirak edilebilmesi, borçlunun olası itirazlarının ortadan kaldırılması; bu minvalde itirazın iptali veya itirazın kaldırılması ile mümkündür⁵⁰⁹. Şayet borçlu itirazında haklı ise, haciz aşamasına gelinemeyeceği için hacze iştirak de söz konusu olmayacaktır.

Hukukumuzda, aciz vesikası sahibi alacaklının belgeyi almasından itibaren bir sene içerisinde icra takibi başlatması ve bu takipte ödeme emri tebliği yapılmadan takibin yürütüleceğinden hareketle; hacze takipli iştirakte elinde aciz vesikası olan alacaklının takip şartından muaf olarak takibe iştirak edebileceği ileri sürülmüştür⁵¹⁰. Bu görüşü benimseyen yazarlara göre, takipli iştirakte borç ödemedi aciz vesikası da dahil bazı belgeler, takip şartından muaftır. Aciz vesikasının alınmasından itibaren bir yıl sonra başlatılacak takiplerde ise, borçluya ödeme emri tebliği yapılması söz konusu olduğu için muafiyet uygulanmayacaktır. Kanaatimizce doktrinde ileri sürülen bu görüşe katılabilmek mümkün değildir. Zira aciz vesikası alacaklıya doğrudan hacze iştirak etme hakkı tanımaz. Aciz vesikası ile takip başlatılmış

⁵⁰⁷ Alacaklının aciz vesikası ile başlatacağı ikinci takibin genel haciz yolu ile takip olması gerektiği hususunda bkz. Yukarıda İkinci Bölüm, II, A.

⁵⁰⁸ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 61; Etili, s. 607; Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 25; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 145; Muşul, **Esaslar**, s. 477; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 66; Uyar, **Aciz Vesikası**, s. 352; Uyar, **İhale**, s. 1058; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2689.

⁵⁰⁹ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 61- 62; Etili, s. 607; Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 25; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 145- 146; Muşul, **C. I**, s. 961; Muşul, **Esaslar**, s. 477; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 66; Uyar, **Aciz Vesikası**, s. 352; Uyar, **İhale**, s. 1058; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2689.

⁵¹⁰ Deren Yıldırım, s. 11.

olmalıdır. İİK m. 143 hükmünden de görüleceği üzere; söz konusu olan tek muafiyet, aciz vesikasının alınmasından itibaren bir sene içerisinde başlatılan takiplerde ödeme emrinin tebliğ edilmemesi noktasındadır⁵¹¹. İlâveten belirtmek gerekir ki, böyle bir muafiyet verilmiş olsaydı, aciz vesikası sahibi alacaklı İİK m. 100 çerçevesinde hacze takipli iştirak değil; İİK m. 101 çerçevesinde imtiyazlı kişilerden sayılıp hacze takipsiz iştirak edebilirdi.

Aciz vesikası sahibi alacaklının iştirak etmesi söz konusu olabilecek haciz, birden fazla haciz uygulanması veya kararı olduğu ihtimallerde, zaman olarak ilk uygulanan hacizdir. Ayrıca bu haczin, kesin haciz olması ve geçici haczin veya ihtiyati haczin, kesin hacze dönüşmedikçe iştirak imkanı vermeyeceği de kabul edilmelidir⁵¹². Hacze iştirak etmesi söz konusu olan alacaklıların, ellerinde alacaklı olduklarını ispat eden belgelerden birinin olması gerekir⁵¹³. Aciz vesikası da İİK m. 100 anlamında sınırlı sayıda sayılmış bu sayılan belgelerden biridir⁵¹⁴. Elinde aciz vesikası olan alacaklının aciz vesikasını, borçlunun malvarlığı değerleri üzerine konulan ilk hacze iştirak edebilmesi için, ilk haciz ilamsız takibe dayalı ise takip talebinde bulunma tarihinden önce yapılmış bir takipte almış olmalıdır. Şayet ilk haciz ilamlı takibe dayalı ise, aciz vesikasının ilamın alınmasına vesile olan davanın açılmasından önce yapılmış bir takipten verilmiş olması gerekir. Görüldüğü üzere buradaki kıstas, takip talebinin icra dairesine verilme anı veya ilamın alınması için açılan dava tarihi değildir⁵¹⁵.

⁵¹¹ Işık, **Aciz Belgesi**, s. 146; Meriç, s. 137; Üstündağ, **İcra**, s. 229.

⁵¹² Akcan, s. 58- 59; Akyazan, **Hacze İştirak**, s. 60; Atalı/ Ermenek/ Erdoğan, **İcra ve İflas**, s. 246; Deren Yıldırım, s. 13- 14; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 148; İpekçi, s. 94; Meriç, s. 132; Muşul, **C. I**, s. 1344- 1347; Uyar, **Katılma**, s. 359- 360; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2044; Yılmaz, **Adi İştirak**, s. 281- 282.

⁵¹³ Akcan, s. 66- 67; Akyazan, **Hacze İştirak**, s. 66; Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz, s. 246; Berkin, s. 268; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 150; Kuru, **C. I**, s. 849; Muşul, **C. I**, s. 748; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 194- 195; Postacıoğlu/ Altay, **İcra**, s. 515; Üstündağ, **İcra**, s. 230; Yılmaz, **Adi İştirak**, s. 283.

⁵¹⁴ Akcan, s. 66- 67; Atalı/ Ermenek/ Erdoğan, **İcra ve İflas**, s. 246- 252; Berkin, s. 268; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 150; Alper Tunga Küçük, 2004 Sayılı İcra ve İflas Kanunu Kapsamında Hacze Takipli İştirak, **Yüksek Lisans Tezi**, (Çevrimiçi) <https://acikbilim.yok.gov.tr>, ET. 15.02.2023, s. 75; Muşul, **C. I**, s. 748; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 194; Postacıoğlu/ Altay, **İcra**, s. 515; Üstündağ, **İcra**, s. 230; Yılmaz, **Adi İştirak**, s. 283.

⁵¹⁵ Akcan, s. 70, 72; Akyazan, **Hacze İştirak**, s. 67; Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz, s. 278; Atalı/ Ermenek/ Erdoğan, **İcra ve İflas**, s. 246- 250; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 61; Deren Yıldırım, s. 17; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 151; Kopuz/ Tuna, s. 151 dn. 19; Kuru, **C. I**, s. 847; Meriç, s. 139; Muşul, **C. I**, s. 749, 960; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 65; Uyar, **Katılma**, s. 360; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2045; Üstündağ, **İcra**, s. 230; Yılmaz, **Adi İştirak**, s. 284.

Aciz vesikasının takipli iştirak şartları kapsamında, belgelendirme şartını sağlayarak alacaklıya ilk hacze iştirak imkanı vermesi veçhile; kanunda kast edilenin her aciz vesikası değil, sadece İİK m. 143 anlamında cüzi icra sonucu elde edilen kesin aciz vesikası⁵¹⁶ ile İİK m. 105/ 1 anlamında kesin aciz vesikası mahiyetindeki haciz tutanağı olduğu konusunda doktrinde fikir birliği vardır⁵¹⁷. Bu minvalde geçici aciz vesikası, alacaklısına hacze iştirak hakkı vermemektedir⁵¹⁸. Öte yandan rehin açığı belgesinin hacze iştirak hakkı verip vermemesi noktasında doktrinde çeşitli görüşler ileri sürülmüş ve bazı yazarlar İİK m. 100/ 1/ 1 anlamında kesin aciz vesikası gibi iştirak imkanı vereceğini kabul etmişlerdir⁵¹⁹. Ancak kanaatimizce rehin açığı belgesi İİK m. 100/ 1/ 1 kapsamında değil; İİK m. 100/ 1/ 4 kapsamında hacze iştirak hakkı vermektedir. Aynı görüşte olan yazarlara göre rehin açığı belgesi, Yargıtay ‘ ın da kabul ettiği üzere⁵²⁰, takipli iştirakte ancak “ *resmi dairelerin yahut yetkili makamların yetkileri dahilinde ve usulüne göre verdikleri belge*” olarak belgelendirme şartını yerine getirmektedir⁵²¹.

⁵¹⁶ Her ne kadar çalışmamızın konusu olmasa da belirtmek gerekir ki; İİK m. 251 kapsamında külli icra sonucunda düzenlenen aciz vesikası da hacze takipli iştirak imkânı veren aciz vesikasındandır.

⁵¹⁷ Akcan, s. 70; Atalı/ Ermenek/ Erdoğan, **İcra ve İflas**, s. 338- 339; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 11, 17; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 152; Küçük, s. 75; Muşul, **C. I**, s. 749; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 29, 33; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 258, 260; Uyar, **Katılma**, s. 360; Yılmaz, **Adi İştirak**, s. 284.

⁵¹⁸ Akcan, s. 70; Atalı/ Ermenek/ Erdoğan, **İcra ve İflas**, s. 338- 339; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 11; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 152; Küçük, s. 75- 76; Muşul, **C. I**, s. 749; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 29; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 258, 260; Uyar, **Katılma**, s. 360; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2045; Yılmaz, **Adi İştirak**, s. 284.

Geçici aciz vesikasının hacze iştirak imkanı vermediği Yargıtay kararlarında da kabul edilmiştir. “ ... Geçici aciz belgesi sahibi alacaklı bu belgeye dayanarak tasarrufun iptali davası açabilirse de, bu belge İİK’nın 100. maddesi uyarınca hacze iştirak olanağı veren belgelerden değildir. Bu durumda, İİK’nın 100/... maddesinde sayılan koşulları taşımadığı anlaşılan şikayetçinin, ilk hacze iştiraki mümkün değildir. Mahkemece, bu yön gözetilerek şikayetin reddine karar verilmesi gerekirken, kabulüne karar verilmesi doğru olmamıştır... ” Yargıtay 23 HD., 2013/ 3259 E. 2013/ 5585 K. 20.09.2013 T. Aynı yönde kararlar için bkz. Yargıtay 23 HD., 2015/ 1499 E. 2017/ 1428 K. 11.05.2017 T.; Yargıtay 23 HD., 2011/ 4924 E. 2012/ 3005 K. 20.04.2012 T.; Yargıtay 23 HD., 2011/ 4924 E. 2012/ 3005 K. 20.04.2012 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 16.02.2023.

⁵¹⁹ Akcan, s. 70; Yılmaz, **Adi İştirak**, s. 284.

⁵²⁰ “...ipoteğin paraya çevrilmesi yolu ile takip sonucu alınan rehin açığı belgesinin, rehnin borcu karşılamadığını tevsik eden belge niteliğinde olması nedeniyle borç ödemedi haciz belgesi gibi ilk hacze iştirak imkanı vermediği ve fakat kesin rehin açığı belgesinin resmi dairelerin yetkileri dairelerinde ve usule göre verdikleri bir belge olarak ilk hacze iştirak imkanı sağladığı, hacze iştirak yönünden rehlinin takibin başladığı tarihin değil kesin rehin açığı belgesinin tarihinin esas alınacağı, ...” Yargıtay 23 HD., 2012/ 4359 E. 2012/ 5464 K. 26.09.2012 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 17.02.2023.

⁵²¹ Deren Yıldırım, s. 19; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 152; Kuru, **C. I**, s. 847; Küçük, s. 79; Muşul, **C. I**, s. 750- 751; Muşul, **C. II**, s. 1029; Muşul, **Esaslar**, s. 395; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 195; Uyar, **Katılma**, s. 360; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2045.

Hacze takipli iştirak açısından kanunda ayrıca aciz vesikası ile belgelendirme şartı bir bent içerisinde düzenlenmişken; başka bir bent olan “ *resmi dairelerin yahut yetkili makamların yetkileri dahilinde ve usulüne göre verdikleri belge*” kategorisinden de aciz vesikası ile iştirak yapıp yapılamayacağı ya da bunun kanun koyucunun bir hatasından mı ileri geldiği noktasında doktrinde bazı fikirler ortaya atılmıştır. Bu minvalde bazı yazarlar, elinde aciz vesikası olan alacaklının sadece İİK m. 100/ 1/ 4 bendine göre hacze iştirak edebileceğini, bu nedenle İİK m. 100/ 1/ 1 hükmünün konuluş amacının anlaşılamadığını ileri sürmüştür⁵²². Bu görüşe esin kaynağı olabilecek şekilde görüş belirten *Postacioğlu/ Altay* ise; aciz vesikasının alınmasına vesile olan icra takibinin, ilamlı veya ilamsız takip olmasına göre farklı değerlendirmelerde bulunmuştur⁵²³. Bu minvalde aciz vesikası ilamlı takip sonucunda düzenlenmişse, İİK m. 100/ 1/ 2 hükmüne göre; ancak aciz vesikası ilamsız takip sonucunda düzenlenmişse, İİK m. 100/ 1/ 1 hükmüne göre hacze iştirak edilebilme imkanı söz konusu olacaktır. Dolayısıyla birinci bendin kanunda kalması gerektiğini ifade eden *Postacioğlu/ Altay*’ a karşı *Yılmaz*; ikinci bendin ilamlı icra takibi sonucunda verilen aciz vesikası ile hacze iştirak edilebilme açısından isabetli olduğu ancak ilamsız takip sonucu alınan aciz vesikası ile hacze iştirak edilmesi noktasında, İİK m. 100/ 1/ 4 uygulanacağı için birinci bende gerek olmadığı hususuna işaret etmektedir⁵²⁴.

Kanaatimizce, yazarların görüşlerini de dikkate alarak şöyle bir değerlendirme yapmak gerekir. Bu noktada da belgelendirme şartını, öncelik şartı ile birlikte düşünmek, doğru sonuca ulaşmak açısından faydalı olacaktır. Bu konuda kanun koyucunun açıkça ve hataya yer vermeyecek şekilde aciz vesikasını, dördüncü bent kapsamından ayırıp özel olarak ele aldığını düşünmekteyiz. Zira İİK m. 100 açısından, hacze iştirakte belgelendirme şartı farklı bentlerde farklı kurallara göre ele alınmıştır. Birinci bent, aciz vesikasının düzenlenme tarihini değil; aciz vesikasının ilk haciz ilamsız takibe dayalı ise takip talebinden veya ilamlı takibe dayalı ise dava açılmasından önce alacaklının elinde var olmasına dayanmaktadır. Dördüncü bentte

⁵²² Akcan, s. 76; Deren Yıldırım, s. 25; Uyar, **Katılma**, s. 362; Yılmaz, **Adi İştirak**, s. 286- 287.

⁵²³ Postacioğlu/ Altay, **İcra**, s. 516.

⁵²⁴ Postacioğlu/ Altay, **İcra**, s. 516; Yılmaz, **Adi İştirak**, s. 286- 287. Yılmaz ile benzer yönde; Akcan, s. 76- 77; Uyar, **Katılma**, s. 362.

ise doğrudan aciz vesikasının tanzim tarihi önem arz etmekte ve aciz vesikasının ilk haciz ilamsız takipte uygulanmışsa takip talebinden önce, ilamlı takipte uygulanmışsa ilamın alınmasını sağlayan davanın açılmasından önce düzenlenmiş olması gerekir⁵²⁵.

Aciz vesikası alınmasına neden olan takibin ilamlı olması durumunda, hacze iştirak açısından uygulanma ihtimali olarak birinci ve ikinci bent akla gelmektedir. Ancak doktrinde de ileri sürülen ve katıldığımız bir görüşe göre⁵²⁶, uygulanması gereken hüküm sadece birinci banttir. Zira ikinci bentte, belgelendirme şartını aciz vesikası değil; ilam yerine getirmektedir. Kaldı ki birinci bendin lafzında kanun koyucunun “*yapılmış bir takip üzerine alınan aciz vesikası*” ifadelerini kullanarak, bu bende göre hacze iştirak hususunda takibin ilamlı veya ilamsız olması açısından bir ayırım yapmadığı görülmektedir. Aciz vesikasının ilam veya ilam niteliğinde belge sıfatına sahip olmadığı dikkate alındığında, aciz vesikasına dayalı olarak başlatılabilecek takibin eskisinin devamı olmadığı ve yeni bir takip olduğu da göz önünde bulundurularak; ilamlı takip sonucunda dahi elde etmiş olsa da elinde aciz vesikası bulunan alacaklı ikinci bende dayalı olarak iştirak talebinde bulunamayacaktır.

4. Tasarrufun İptali Davası Açma Hakkı Vermesi Durumu

a. Genel Olarak

Hukukumuzda borçlu aleyhine icra takibi başlatıldığında, borçlunun tasarruf işlemlerini yapabilme konusunda herhangi bir kısıtlaması bulunmamaktadır. Ancak takibin devamında haciz aşamasına gelindiğinde, haczin tatbiki ile artık borçlunun tasarruf yetkisi kısıtlanır⁵²⁷. Bu minvalde alacaklarına kısmen veya tamamen kavuşamamış alacaklıların, haczin tatbikinden önce borçlunun yaptığı bazı

⁵²⁵ Bu noktada birinci bendin, alacaklının daha çok lehine olduğu ve alacaklının alacağını, aciz vesikasının tanzim edildiği takipteki takip talebi tarihine dayandırarak birinci bent sayesinde bu alacağının daha önce var olduğunu ortaya koymaktadır. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Işık, **Aciz Belgesi**, s. 154- 155.

⁵²⁶ Işık, **Aciz Belgesi**, s. 155.

⁵²⁷ Cengiz Serhat Konuralp, **İcra ve İflas Hukukunda İhtiyati Tedbirler**, İstanbul 2013, s. 120; Kuru, **İcra- İflas**, s. 663 dn. 1; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 585; Uyar, **İptal Davaları**, s. 10.

tasarruflarından zarar görme durumları ihtimali üzerine, kanun koyucu tasarrufun iptali davası açılabilmesi imkanını kabul etmiştir⁵²⁸. İptal davası ile borçlunun üçüncü kişiyle yaptığı, alacaklıya zarar verici nitelikte ve kanunun uygun görmediği işlemler, alacaklı açısından iptal edilir⁵²⁹. Tasarrufun iptali davası borçlunun ilgili tasarrufunu tamamen geçersiz hale getirmemekte; sadece alacaklı açısından tasarruf konusu malın haczettirilip satılmasını sağlamakta ve böylece alacaklının alacağına kavuşmasına imkan vermektedir⁵³⁰. Alacaklının alacağını elde etmesinden sonra para artarsa, borçluya değil; tasarruf konusu işlemin diğer tarafı olan üçüncü kişiye verilecektir. Bu sonuç da, tasarrufun iptali davasında tasarrufun tamamen iptal edilmediğine işaret etmektedir⁵³¹. Böylece Yargıtay’ın da kabul ettiği üzere⁵³², tasarrufun iptali davasının malın aynına yönelik herhangi bir etkisi olmayan nispi nitelikte; diğer bir ifadeyle temelinde alacak hakkı olan şahsi bir dava olduğu görülmektedir⁵³³.

⁵²⁸ İİK m. 277: “İptal davasından maksat 278, 279 ve 280 inci maddelerde yazılı tasarrufların butlanına hükmettirmektir. Bu davayı aşağıdaki şahıslar açabilirler: 1 – Elinde muvakkat yahut kati aciz vesikası bulunan her alacaklı, 2 – İflas idaresi yahut 245 inci maddede ve 255 inci maddenin 3 üncü fıkrasında yazılı hallerde alacaklıların kendileri.”. Tasarrufun iptali davasının tarihçesi ve hukukî niteliğine dair ayrıntılı bilgi için bkz. Bilge Umar, **Türk İcra ve İflas Hukukunda İptal Davası**, İstanbul 1963 (Kısaltma: İptal Davası), s. 1 vd.; Mehmet Kamil Yıldırım, **İcra ve İflas Hukukunda İptal Davaları**, İstanbul 1995 (Kısaltma: İptal Davaları), s. 1 vd.

⁵²⁹ Atalı/ Ermenek/ Erdoğan, **İcra ve İflas**, s. 715; Işık, s. 157; Melih Işık, “Tasarrufun İptali Davasının Konusuz Kalması”, **Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 12, S. 2, Aralık 2022 (Kısaltma: İptal Davası), ss. 1193- 1216, s. 1200; Konuralp, s. 121; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 586.

⁵³⁰ Akil, s. 162; Atalı/ Ermenek/ Erdoğan, **İcra ve İflas**, s. 716; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 157; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 586; Umar, **İptal Davası**, s. 8; Murat Yavaş, Rahşan Sertkaya Daniş, “Muvazaa Hukuksal Nedenine Dayalı İptal Davası Açılabileceğine İlişkin Yargıtay Görüşünün Tasarrufun İptali Davası ile Muvazaa Davası Arasındaki İlişki Bağlamında Değerlendirmesi”, **Terazi Hukuk Dergisi**, S. 188, Nisan 2022, ss. 102- 123, s. 104.

⁵³¹ Atalı/ Ermenek/ Erdoğan, **İcra ve İflas**, s. 716- 717; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 157; Işık, **İptal Davası**, s. 1200; Timuçin Muşul, **İcra ve İflas Hukukunda Tasarrufun İptali Davaları**, 2021 (Kısaltma: İptal Davaları), s. 14; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 586; Saim Üstündağ, **İflas Hukukunun Esasları**, İstanbul 2009 (Kısaltma: İflas), s. 302.

⁵³² “... Dosya içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına, İİY’nun 277. ve devamı maddeleri gereğince açılmış tasarrufun iptali davalarının aynı değil, şahsi davalar olması nedeniyle genel yetki kurallarına göre davalının ikametgahı mahkemesinde görülmelerine, davalılar birden fazla ise dava davalılardan birinin yerleşim yerinin bulunduğu yer mahkemesinde de açılmasına...” Yargıtay 17 HD., 2009/ 7497 E. 2009/ 6638 K. 22.10.2009 T. (www.kazanci.com.tr) ET. 20.02.2023.

⁵³³ Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz, s. 533- 534; Atalı/ Ermenek/ Erdoğan, **İcra ve İflas**, s. 716; Ali Güneren, **İcra İflas Hukukunda Tasarrufun İptali Davaları**, Ankara 2012, s. 49; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 158; Işık, **İptal Davası**, s. 1200; Konuralp, s. 121; Muşul, **C. II**, s. 1789; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 586; Umar, **İptal Davası**, s. 19- 20; Uyar, **İptal Davaları**, s. 11- 12; Uyar/ Uyar/ Uyar, s. 4305 vd.; Yavaş/ Sertkaya Daniş, s. 104, 107; Yıldırım, **İptal Davaları**, s. 27- 28; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 565; Yıldırım, **Düşünceler**, s. 973; Yılmaz, **İİK Şerh**, s. 1203.

Tasarrufun iptali davası açılabilmesi için öncelikle maddi hukuk açısından gerçekten var olan bir alacak olmalıdır⁵³⁴. Alacaklının bu alacağı için takip başlatması ve takibin itiraz ve itirazların hükümden düşürülmesi süreçlerine göre kesinleşmesi gerekir⁵³⁵. Yargıtay uygulamasına göre, takibin tasarrufun iptali davası açılmasından önce veya sonra kesinleşmesi mümkündür⁵³⁶. Keza Yargıtay tasarrufun iptali davası açısından gerçek ve geçerli bir alacağın varlığını, bu alacak hakkında bir takip yapılmasını ve borcun doğumundan sonra borçlunun tasarruf işlemi yapmasını birer dava şartı olarak kabul etmektedir⁵³⁷.

Tasarrufun iptali davası bağlamında iptale tabi tasarruflar, İİK m. 278, 279 ve 280 hükümlerinde üç kategori altında düzenlenmiştir. Tahdidi olarak sayılmayan bu

⁵³⁴ Hakan Albayrak, “ Tasarrufun İptali Davalarında Yargıtay Tarafından Kabul Edilen Özel Dava Şartları”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2015/ 65, S. 4, ss. 931- 974, s. 941; Elifgöl Yalçın, **Haciz Yolu ile Takipte Açılan Tasarrufun İptali Davasında İspat**, Ankara 2021, s. 28- 29; Yıldırım, **İptal Davaları**, s. 253.

⁵³⁵ Akil, s. 168; Albayrak, s. 937- 938; Erdönmez, **İptal**, s. 48; Kuru, **İcra- İflas**, s. 664; Muşul, **C. II**, s. 1775. “ ... Tasarrufun iptali davasının esasına girilebilmesi için icra takibinin kesinleşmiş olması zorunludur. Somut olayda, icra takibine itiraz edilmiş ve itirazın kaldırılması davası halen derdesttir. Bu durum karşısında söz konusu davanın bekletici mesele yapılarak, sonucuna göre hüküm kurulması gerekir...” Yargıtay 15 HD., 2000/ 5764 E. 2001/ 199 K. 15.01.2001 T. Aynı yönde kararlar için bkz. Yargıtay 4 HD., 2021/ 14888 E. 2021/ 6631 K. 12.10.2021 T.; Yargıtay 15 HD., 2001/ 2564 E. 2001/ 3685 K. 04.07.2001 T.; Yargıtay 15 HD., 1994/ 6116 E. 1994/ 7431 K. 12.12.1994 T. (www.kazanci.com.tr) ET. 20.02.2023.

⁵³⁶ Albayrak, s. 938; Muşul, **C. II**, s. 1776; Uyar, **İptal Davaları**, s. 54; Talih Uyar, Alper Uyar, Cüneyt Uyar, **İcra ve İflas Hukuku Şerhi C. III- İİK 170/ a- 370**, Ankara 2014 (Kısaltma: C. III), s. 4361. “...Dava, İİK. 277 ve devamı maddeleri gereğince açılmış tasarrufun iptali istemine ilişkindir. Bu tür davaların incelenebilmesi için alacaklı tarafından borçlu hakkında yapılan icra takibinin kesinleşmiş olması gereklidir.

Somut olayda davalı borçlular aleyhine yapılan 2002/16538 Esas sayılı ilamsız takibe itiraz üzerine alacaklı tarafından İstanbul 6. Asliye Ticaret Mahkemesi' nin 2002/1446 Esas, 2004/1338 Karar sayılı itirazın iptali davası açıldığı davanın kısmen kabulüne karar verildiği ancak kararın henüz kesinleşmediği anlaşılmaktadır. O halde iptal davasının sonucu beklenerek icra takiplerinin kesinleşmesi halinde davanın esasına girilerek sonuçlandırılması gerekirken, yazılı gerekçeyle hüküm tesisi doğru görülmemiştir...” Yargıtay 17. HD., 2009/ 10319 E. 2010/ 1442 K. 23.02.2010 T. (www.kazanci.com.tr) ET. 20.02.2023.

⁵³⁷ “ ... Dava, İİK'nin 277 ve devamı maddelerinde dayalı "Tasarrufun iptali" istemine ilişkindir. Tasarrufun iptaline karar verilebilmesi için borcun, tasarruf tarihinden önce doğmuş olması şarttır. Somut olayda; tasarruf tarihi 13.1.1993 olup, takibe konu bazı alacakların doğumu ise sonraki tarihtir.

Bu durumda, uzman bilirkişi aracılığıyla banka kayıt ve belgeleri üzerinde inceleme yapılması, tasarruf tarihinden önce doğmuş borcun tesbiti ile bu borç ve fer'ileri miktarı ile sınırlı olmak üzere tasarrufun iptaline karar verilmesi gerekirken, böyle bir ayırma gitmeksizin yazılı şekilde karar tesisi doğru olmamış ve hükmün, bu nedenle bozulması gerekmiştir...” Yargıtay 15 HD., 1996/ 1781 E. 1996/ 2984 K. 28.05.1996 T. Aynı yönde kararlar için bkz. Yargıtay 4 HD., 2021/ 23895 E. 2022/ 10759 K. 21.09.2022 T.; Yargıtay 17 HD., 2008/ 4139 E. 2008/ 5808 K. 26.12.2008 T.; Yargıtay 15 HD., 2006/ 6111 E. 2007/ 2661 K. 24.04.2007 T. (www.kazanci.com.tr) ET. 20.02.2023.

kategorilerdeki alacaklar⁵³⁸, neticede, mahkemenin takdirine bağılı olarak iptal edilebilecektir⁵³⁹. İvazsız tasarruflar (İİK m. 278) , aciz halinde yapılan tasarruflar (İİK m. 279) ve alacaklılara zarar verme kastından dolayı yapılan tasarruflar (İİK m. 280) iptal davası açısından mahkemece incelenebilecek olan iptal sebeplerine dair ilgili kategorilerdir.

Cüzi icrada tasarrufun iptali davası açılabilmesi açısından gerekli olan diğeri bir şart, kural olarak, davacı alacaklının elinde borç ödemedi aciz vesikasının olmasıdır. İptal davası, borçlunun haczedilebilir malının olduğı ve bunun da alacaklının alacağını ödemeye yetecek kadar olması durumunda açılmayacaktır. Zira bu ihtimalde alacaklının, borçlunun tasarrufunun iptalini istemek açısından herhangi bir hukuki yararı yoktur⁵⁴⁰. Borçlusuna karşı herhangi bir takip yapmayan ve alacağını kısmen veya tamamen de olsa bir takip içerisinde elde etmeye çalışmayan alacaklı açısından iptal davası açılmaz⁵⁴¹. Hal böyle olunca alacaklının borçlusuna karşı yürüttüğü takip sonucunda, alacağını kısmen veya tamamen alamaması neticesinde kendisine verilen aciz vesikası, alacaklının iptal davası açmakta hukuki bir yararının olduğunu ortaya koymaktadır⁵⁴².

Tasarrufun iptali davası, kanun koyucunun sınırlı olarak saymadığı iptal sebeplerinden birine dayanarak, görevli ve yetkili mahkemede açılmalıdır⁵⁴³. Genel

⁵³⁸ Atalı/ Ermenek/ Erdoğan, **İcra ve İflas**, s. 247; Günay Erhan, **Tasarrufun İptali Davası (Borçlu Muvazaası)**, 2019, s. 21; Muşul, **İptal Davaları**, s. 139; Sedat Sezgin, “ Tasarrufun İptali Sebepleri”, **NKÜ Hukuk Fakültesi Dergisi**, S. 1, 2021, ss. 127- 151, s. 132. “ ...Dava, İcra ve İflas Kanununun 277 ve izleyen maddeleri hükümlerine dayalı olarak açılmış olup;... Borçlunun iflastan önce yaptığı iptale tabi tasarrufları üç grup halinde ve İ.İ.K.nun 278, 279 ve 280'nci maddeleri hükümlerinde düzenlenmiş ve fakat iptal edilebilecek tasarruflar sınırlı olarak sayılmamıştır. İcra İflas Kanunu, iptale tabi tasarruflar için genel bir tanımlama yaparak hangi tasarrufların iptale tabi olduğı hususunun tayinini hakimın takdirine bırakmıştır (İ.İ.K.md.281)...” Yargıtay 15 HD., 2003/ 3378 E. 2003/ 4171 K. 22.09.2003 T. Aynı yönde kararlar için bkz. Yargıtay 17 HD., 2010/ 9381 E. 2011/ 2000 K. 07.03.2011 T. (www.kazanci.com.tr) ET. 20.02.2023.

⁵³⁹ Atalı/ Ermenek/ Erdoğan, **İcra ve İflas**, s. 718- 726; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 157; Kuru, **İcra- İflas**, s. 671; Muşul, **C. I**, s. 1815; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 588- 591.

⁵⁴⁰ Akil, s. 163; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 68.

⁵⁴¹ Işık, **Aciz Belgesi**, s. 160; Kale, s. 194; Muşul, **Sorunlar**, s. 2824; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 585; Umar, **İptal Davası**, s. 39; Yıldırım, **Düşünceler**, s. 977. Alacağın kısmen veya tamamen elde edilmesi için gerekli takip süreci yürütülmeden iptal davasının açılmaması noktasında tasarrufun iptali davasını “ tamamlayıcı nitelikte bir dava” olarak nitelendirme hakkında bkz. Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 569.

⁵⁴² Akil, s. 163; Erdönmez, **İptal**, s. 59; Işık, **İptal Davası**, s. 1201, 1207; Kale, s. 195; Muşul, **Sorunlar**, s. 2824; Öztekin, **Sorunlar**, s. 89; Tuncer Kazancı, s. 39.

⁵⁴³ Tasarrufun iptali davasında görevli mahkeme kural olarak asliye hukuk mahkemesidir. Ancak icra takibinde hacizde istihkak davasına karşı dava olarak açılması ihtimalinde, icra mahkemesi görevli

hükümlere göre yürütülecek olan yargılamada genel dava şartlarının yanında özel dava şartlarının da varlığının veya yokluğunun incelenmesi gerekir. Bu minvalde kabul edilen özel dava şartlarından birisi de aciz vesikasıdır. İcra ve İflas Kanunu m. 143/ 2' ye göre⁵⁴⁴; borç ödemedi aciz vesikası alacaklıya İİK m. 277' deki hakları verir. Alacaklı aciz vesikası ile tasarrufun iptali davası açabilir; bu noktada aciz vesikasının geçici veya kesin aciz vesikası olması mümkündür. Tasarrufun iptali davasında alacaklılar, yürütülen takibin icra veya iflas takibi olmasına göre değişmektedir⁵⁴⁵. Haciz yolu ile takipte, iflas etmemiş borçlu hakkında iptal davasını, kesin veya geçici aciz vesikası ile kesin aciz vesikası hükmündeki haciz tutanağı sahibi alacaklı açabilir⁵⁴⁶.

b. Tasarrufun İptali Davasında Özel Dava Şartı Olarak Aciz Vesikası

Hukuk sistemimizde dava açılırken varlığı veya yokluğu aranan bazı dava şartları vardır. HMK m. 114/ 1 ' de tahdidi olarak sayılan dava şartlarına ilaveten; HMK m. 114/ 2 gereği diğer kanunlarda yer alan dava şartları da söz konusu olabilir⁵⁴⁷. Hukuk Muhakemeleri Kanunu' nda sayılan dava şartları genel dava

olacaktır. Yetkili mahkeme ise Hukuk Muhakemeleri Kanunu' ndaki yetki kurallarına göre tayin edilir. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Atalı/ Ermenek/ Erdoğan, **İcra ve İflas**, s. 726; Kuru, **İcra-İflas**, s. 674; Muşul, **C. II**, s. 1768- 1769; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 592.

⁵⁴⁴ İİK m. 143/ 2: “ Bu vesika ile 105 inci maddedeki vesika borcun ikrarını mutazammın senet mahiyetinde olup alacaklıya 277 nci maddede yazılı hakları verir.”. Mehaz İsviçre hukukunda SchKG m. 149/ 2' de bu şekilde olup; aciz vesikası tasarrufun iptali davası açılmasına imkan vermektedir.

⁵⁴⁵ İflas hukukuna göre, iflas eden borçlu hakkında tasarrufun iptali davasını kural olarak iflas idaresi açabilir.

⁵⁴⁶ Atalı/ Ermenek/ Erdoğan, **İcra ve İflas**, s. 727; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 156- 157; Kuru, **İcra- İflas**, s. 672- 673; Muşul, **C. II**, s. 1772; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 592; Umar, **İptal Davası**, s. 35; Talih Uyar, “ Tasarrufun İptali Davasının Tarafları”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Hakan Pekcanitez' e Armağan, C. 16, Özel Sayı 2014 (Basım Yılı: 2015) (Kısaltma: Taraflar), ss. 3005- 3070, s. 3005; Yalçın, s. 43.

⁵⁴⁷ HMK m. 114: ” Dava şartları şunlardır:

- a) Türk mahkemelerinin yargı hakkının bulunması.
- b) Yargı yolunun caiz olması.
- c) Mahkemenin görevli olması.
- ç) Yetkinin kesin olduğu hâllerde, mahkemenin yetkili bulunması.
- d) Tarafların, taraf ve dava ehliyetine sahip olmaları; kanuni temsilin söz konusu olduğu hâllerde, temsilcinin gerekli niteliğe sahip bulunması.
- e) Dava takip yetkisine sahip olunması.
- f) Vekil aracılığıyla takip edilen davalarda, vekilin davaya vekâlet ehliyetine sahip olması ve usulüne uygun düzenlenmiş bir vekâletnamesinin bulunması.
- g) Davacının yatırması gereken gider avansının yatırılmış olması.

şartları olarak adlandırılırken, diğer kanunlarda belirtilmiş olan dava şartlarına özel dava şartları denilmektedir⁵⁴⁸. Bu minvalde İİK m. 277/ 1/ 1’ de ifade edilen elinde geçici veya kesin aciz vesikası bulunan her alacaklının tasarrufun iptali davası açabileceği durumundan hareketle, iptal davası bağlamında aciz vesikasının özel bir dava şartı olduğu sonucuna, doktrindeki ağırlıklı görüşten de hareketle varılabilmektedir⁵⁴⁹. Ancak doktrinde bazı yazarlar, iptal davasında aciz vesikası aranmasını özel dava şartı olarak değil; sıfat şartı (husumet) olarak kabul etmişlerdir⁵⁵⁰. Bu kapsamda *Erdönmez*⁵⁵¹, aciz vesikasının iptal davası açısından alacaklıya sadece aktif dava sıfatı verebilecek bir belge olduğunu; kanunda lafız olarak bu belgenin dava şartı olarak ele alındığına dair herhangi bir ifade yer almadığını ileri sürmüştür.

Aciz vesikasının tasarrufun iptali davası açısından özel bir dava şartı olarak kabul edilmesi noktasında doktrindeki ağırlıklı görüşe katılmaktayız. Zira alacaklının iptal davasını açmaktaki hukuki yararını ortaya koyan aciz vesikası⁵⁵², iptal davası açısından alacaklının alacağını kısmen veya tamamen elde edemediğini de göstermiş olmaktadır. Mehaz İsviçre hukuku doktrininde de, hukukumuzdaki gibi, aciz vesikasının dava şartı veya sıfat konusu ile ilgili olduğu konusunda görüş ayrılıkları bulunmaktadır. İptal davasında aciz vesikasını dava şartı olarak kabul eden

ğ) Teminat gösterilmesine ilişkin kararın gereğinin yerine getirilmesi.

h) Davacının, dava açmakta hukuki yararının bulunması.

ı) Aynı davanın, daha önceden açılmış ve hâlen görülmekte olmaması.

i) Aynı davanın, daha önceden kesin hükme bağlanmamış olması.

Diğer kanunlarda yer alan dava şartlarına ilişkin hükümler saklıdır.”.

⁵⁴⁸ Ramazan Arslan, Ejder Yılmaz, Sema Taşpınar Ayvaz, Emel Hanağası, **Medeni Usul Hukuku**, Ankara 2022, s. 332, 342- 343; Varol Karaaslan, Ali Cem Budak, **Medeni Usul Hukuku**, İstanbul 2021, s. 169, 185; Karslı, **Usul**, s.465; Pekcanitez/ Atalay/ Özkes, s. 215; Ömer Ulukapı, **Medeni Usul Hukuku**, Konya 2015, s. 235, 242.

⁵⁴⁹ Akil, s. 163; Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz, s. 538; Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası, s. 343; Atalı/ Ermenek/ Erdoğan, **İcra ve İflas**, s. 728; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 54; Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 25; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 161; Işık, **İptal Davası**, s. 1207; Kaarasan/ Budak, s. 185; Kuru, **İcra- İflas**, s. 672; Muşul, **C. II**, s. 1747; Muşul, **Esaslar**, s. 789; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 67; Öztekin, **Sorunlar**, s. 88; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes, s. 593; Postacıoğlu/ Altay, **Usul**, s. 230; Sarısözen, s. 283; Tuncer Kazancı, s. 72; Umar, **İptal Davası**, s. 36; Uyar, **İptal Davaları**, s. 49; Uyar, **Taraflar**, s. 3023; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. III**, s. 4358; Üstündağ, **İflas**, s. 383 dn. 238; Yalçın, s. 42; Yavaş/ Sertkaya Daniş, s. 108; Yıldırım, **Düşünceler**, s. 974; Yıldırım, **İptal Davaları**, s. 252; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 569; Yılmaz, **İİK Şerh**, s. 1204.

⁵⁵⁰ Erdönmez, **İptal**, s. 57; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 568. Tasarrufun iptali davasında aciz vesikasının sıfat şartını sağladığına ve ancak aynı zamanda bir dava şartı olduğuna dair görüş için bkz. Umar, **İptal Davası**, s. 36.

⁵⁵¹ Erdönmez, **İptal**, s. 57.

⁵⁵² Işık, **Aciz Belgesi**, s. 162; Işık, **İptal Davası**, s. 1027; Tuncer Kazancı, s. 72- 74; Yalçın, s. 44.

yazarların⁵⁵³ dışında, aciz vesikasının tarafın maddi hukuka dair alacaklılığını gösteren ve taraf sıfatını ortaya koyduğunu ifade eden yazarlar⁵⁵⁴ da vardır. İsviçre Federal Mahkemesi ise, aciz vesikasının iptal davasında dava şartı fonksiyonu olduğunu kabul etse de⁵⁵⁵; son yıllardaki kararlarında vesikanın sadece alacaklının davada taraf sıfatını belirleme fonksiyonu olduğunu kabul etmektedir⁵⁵⁶.

Hukukumuzda doktrinde çoğunluğun sahip olduğu ve katıldığımız görüş gereği; aciz vesikası, iptal davasında özel dava şartı olarak aranmaktadır. Yargıtay da eski kararlarından beri bu görüşe katılmakta; geçici veya kesin aciz vesikasının iptal davası için bir dava şartı olduğunu belirtmektedir⁵⁵⁷. Hatta Yargıtay, bu konuda biraz daha geniş bir yorum ile aciz vesikası olmadan ancak borçlunun aciz halini gösteren diğer bazı durumların varlığında da, iptal davası için dava şartının sağlandığını ileri sürmektedir⁵⁵⁸. Bu minvalde Yargıtay, örneğin, borçlu hakkında yürütülen takipteki mal beyanında yeterli malvarlığı değerlerinin olmadığına anlaşıldığını, borçlunun adresini sürekli değiştirmesi yüzünden haciz yapılamaması⁵⁵⁹, trafik tescil şube

⁵⁵³ Maier (Kren Kostkiewicz/ Dominik), Art. 285 N. 15; Tuncer Kazancı, s. 72 dn. 180' de sayılan yazarlar.

⁵⁵⁴ Staehelin (Staehelin/ Bauer/ Staehelin), Art. 285 N. 29.

⁵⁵⁵ Bu konudaki kararlar için bkz. Erdönmez, **İptal**, s. 57 dn. 108; Yıldırım, **İptal Davaları**, s. 243 dn. 14.

⁵⁵⁶ Bu konudaki kararlar için bkz. Erdönmez, **İptal**, s. 57 dn. 109; Yıldırım, **İptal Davaları**, s. 243 dn. 15.

⁵⁵⁷ “ ... Dava, İİK 277 ve devamı maddelerine dayanılarak açılmış tasarrufun iptali istemine ilişkindir. İcra ve İflas Kanununun 277 ve izleyen maddelerinde düzenlenen tasarrufun iptali davalarında amaç, borçlunun haciz ya da iflasından önce yaptığı ve aslında geçerli olan bazı tasarrufların geçersiz ya da "iyiniyet kurallarına aykırılık" nedeniyle alacaklıya karşı sonuçsuz kalmasını ve dolayısıyla o mal üzerinden cebri icraya devamlı alacağın tahsilini sağlamaktır.

Bu tür davaların dinlenebilmesi için, davacının borçludaki alacağının gerçek olması, borçlu hakkındaki icra takibinin kesinleşmiş olması, iptali istenen tasarrufun takip konusu borçtan sonra yapılmış olması ve borçlu hakkında alınmış kesin veya geçici aciz belgesinin (İİK'nun 277 md) bulunması gerekir. Bu ön koşulların bulunması halinde ise İİK'nun 278, 279 ve 280. maddelerinde yazılı iptal şartlarının bulunup bulunmadığı araştırılmalıdır...” Yargıtay 17 HD., 2014/ 22287 E. 2016/ 11439 K. 12.12.2016 T. Aynı yönde kararlar için bkz. Yargıtay 4 HD., 2022/ 5186 E. 2022/ 9958 K. 12.09.2022 T.; Yargıtay 17 HD., 2016/ 8839 E. 2018/ 8048 K. 20.09.2018 T.; Yargıtay 17 HD., 2018/ 4225 E. 2020/ 7992 K. 02.12.2020 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 20.02.2023.

⁵⁵⁸ Muşul, **C. II**, s. 1784.

⁵⁵⁹ “ ... Dava, İİK'nun 277 ve devamı maddelerine dayanılarak açılan tasarrufun iptali istemine ilişkindir. bu tür davaların dinlenebilmesi için davacının borçlu hakkında muvakkat (İİK 105.madde) yada kesin (İİK 143.madde) aciz belgesi ibraz etmesi zorunludur. Mahkemece icra dosyasında mevcut haciz zaptının geçici aciz vesikası hükmünde olmadığı gerekçesi ile davanın reddine karar verilmiş ise de, varılan sonuç dosya içeriğine ve yasa hükümlerine uygun düşmemektedir.

Davanın dayanağı olan İstanbul 6. İcra Müdürlüğü'nün 1998/20089 esas sayılı takip dosyasında davalı borçlu için alınmış bir aciz belgesi bulunmaktadır. Öte yandan borçlunun sürekli adres değiştirdiği, bilinen adreslerinde değişik tarihlerde yapılan hacizlerden de bir sonuç alınmamıştır. Ayrıca tapu sicil müdürlüklerinden gelen yazılarda da borçlu adına kayıtlı taşınmaz mal kaydına

müdürlüğünden gelen cevabi yazıda borçlunun aracını satmış olması durumunu⁵⁶⁰ aciz halinin gerçekleşmesi olarak kabul etmektedir. Ancak Yargıtay'ın bu görüşüne katılmak mümkün değildir. Zira öncelikle İİK m. 277/ 1/ 1' in açık hükmü gereği, borçlu hakkındaki takipte mevcut durumdaki aciz haline göre dava açılmayacak; bizzat geçici veya kesin aciz vesikasının dava dosyasına sunulması gerekecektir⁵⁶¹.

Tasarrufun iptali davasında özel dava şartı olarak kabul edilen aciz vesikasının dava dosyasına ne zaman sunulması gerektiği hususu, doktrinde ve Yargıtay kararlarında tartışılan diğer bir konu olmuştur. Kanun lafzından aciz vesikasının dava açılırken alacaklının elinde olması gerektiği anlaşılmaktadır. Ancak dava açılırken alacaklının elinde aciz vesikası olmaması ve fakat yargılamanın devamında bunun temin edilmesi mümkün ise; başlangıçtaki dava şartı eksikliğinden dava reddedilmeli mi sorusu da akıllara gelmektedir. Bu konuda doktrinde bazı yazarlar; aciz vesikasının dava açıldığı anda var olmasını ve sonradan eksikliğinin tamamlanamayacağını savunmuşlardır⁵⁶². Doktrinde ileri sürülen diğer görüşe göre ise; iptal davasında aciz vesikası sonradan eksikliği giderilebilen bir dava şartıdır ve başlangıçtaki dava şartı eksikliğinden dolayı davanın hemen reddedilmemesi gerektiği şeklindedir⁵⁶³. Bu noktada *Muşul* ve *Kuru*; aciz vesikasının ibrazı için

rastlanılmadığı bildirilmiştir. Bu durumda borçlunun acizinin gerçekleştiğinin kabulü gerekir. Hal böyle olunca mahkemece dava koşulunun varlığı kabul edilip tarafların iddia ve savunmaları doğrultusunda gösterilecek deliller toplanarak hasıl olacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken yazılı olduğu şekilde davanın reddine karar verilmesi doğru olmamıştır..." Yargıtay 17 HD., 2007/ 4189 E. 2007/ 3028 K. 09.10.2007 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 20.02.2023.

⁵⁶⁰ "... İK'nun 277 ve devamı maddeleri uyarınca açılan tasarrufun iptali davalarında davacı alacaklı tarafından kesin veya geçici aciz belgesinin ibraz edilmesi gerekir. Somut olayda davacılar tarafından dosyaya kesin aciz belgesi ibraz edilmemiştir. Mahkemece, aciz belgesi sunulmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiş ise de icra dosyasına sunulan mal beyanı içeriğinden borçlunun yeterli malvarlığı olmadığı anlaşılmaktadır. Yapılan hacizlerde de borçlunun sürekli adresini değiştirdiği bu nedenle de yapılan hacizlerden bir sonuç alınamadığı açıktır. Ayrıca tapu sicil müdürlüğüne yazılan yazı cevabında dava konusu taşınmazın borçlu tarafından elden çıkarıldığı, trafik tescil şube müdürlüğüne yazılan yazı cevabında borçlunun aracını sattığı bildirilmiştir. Bu durumda borçlunun aciz halinin gerçekleştiğinin kabulü gerekir. Hal böyle olunca mahkemece dava koşulunun varlığı kabul edilip tarafların iddia ve savunmaları doğrultusunda gösterilecek deliller toplanarak hasıl olacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken yazılı olduğu şekilde davanın reddine karar verilmesi doğru olmamıştır..." Yargıtay 17 HD., 2011/ 6296 E. 2012/ 1268 K. 08.02.2012 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 20.02.2023.

⁵⁶¹ Akil, s. 185; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 164; Muşul, **C. II**, s. 1785.

⁵⁶² Atalay/ Ermenek/ Erdoğan, **İcra ve İflas**, s. 727; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 54; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes, s. 593; Umar, **İptal Davası**, s. 36.

⁵⁶³ Işık, **Aciz Belgesi**, s. 171; Kuru, **El Kitabı**, s. 1418; Kuru, **İcra- İflas**, s. 672; Kuru, **İflas ve Konkordato**, s. 391 dn. 12; Uyar, **İptal Davaları**, s. 50; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. III**, s. 4358; Yıldırım, **İptal Davaları**, s. 252; Yılmaz, **İİK Şerh**, s. 1210.

alacaklıya kesin süre verilmesi gerektiğini; bu süre içerisinde eksiklik tamamlanmazsa mahkemece esasa girmeden davanın usule ilişkin bir kararla reddedilmesi gerektiğini belirtmişlerdir⁵⁶⁴. Böyle bir sonucun ardından alacaklı daha sonra aciz vesikasını temin ederse, yeniden dava açmasında da bir sakınca yoktur. Zira dava şartı eksikliğinde davanın esasına girilmemiş, kesin hüküm ile karşı karşıya kalınacak bir sakınca doğmamıştır. Ancak *Muşul, Öztekin ve bazı yazarlar*, iptal davasındaki aciz vesikası eksikliği konusunda kesin süre verilmesi ve bu sürede eksikliğin tamamlanıp tamamlanmamasına göre hareket edilmesi için, iptal davasının açıldığı zaman itibarıyla aciz vesikasının düzenlenebilme şartlarının gerçekleşmiş olmasını aramaktadır⁵⁶⁵. Böylece iptal davasını yürüten mahkeme, incelediği takip dosyasından aciz vesikasının davanın açıldığı zaman itibarıyla düzenlenebilme şartlarının oluşmadığını ya da haciz tutanağının henüz aciz vesikası niteliğini kazanmadığını anlarsa; davayı dava şartı eksikliğinden reddetmelidir.

Aciz vesikasının dava şartı olarak iptal davasına yargılamanın başında sunulması ya da sonradan tamamlanabilmesi konularında Yargıtay da çeşitli kararlar vermiştir. Ancak bu kararlar arasında fikir birliği yoktur. Bazı yazarlar kararları zamansal olarak ele alıp⁵⁶⁶, eski tarihli kararları ile yeni tarihli kararları arasında farklılıklar olduğunu belirterek açıklamalar yapsalar da; aslında yeni tarihli kararların bazılarında da hala eski fikirlerini ifade ettiği görülmektedir. Yargıtay' ın yaygınlık kazanamamış kararları hala olduğu için, kanaatimizce ilgili kararları zaman açısından ele almak yerine; konu açısından hangi görüşleri ileri sürdüğünü izah etmeye çalışmak daha isabetli olacaktır. Bu minvalde bazı kararlarında Yargıtay, aciz vesikasının iptal davası açıldıktan sonra her zaman mahkemeye sunulabileceğini kabul etmiş⁵⁶⁷; aciz vesikasının hükümden sonra ve hatta temyiz incelemesi sırasında

⁵⁶⁴ Kuru, *El Kitabı*, s. 1419; Kuru, *İflas ve Konkordato*, s. 390 dn. 11.

⁵⁶⁵ *Muşul, C. II*, s. 1789; *Muşul, Sorunlar*, s. 2827- 2830. Aynı yönde fikir belirten yazarlar için bkz. Akil, s. 170; Işık, *Aciz Belgesi*, s. 170; Öztekin, *Aciz Vesikası*, s. 69; Öztekin, *Sorunlar*, s. 90; Sarısözen, s. 284.

⁵⁶⁶ Yargıtay' ın aciz vesikasının tasarrufun iptali davasında yargılamanın başında olması veya sonradan tamamlanabilmesi gerektiği hususlarındaki kararlarını zamansal olarak incelemek açısından bkz. Işık, s. 166- 170.

⁵⁶⁷ Yargılamanın her aşamasında aciz vesikasının sunulmasının aciz vesikası ile iptal davası arasındaki ilişkiyi zayıflatacağı ve alacaklının böyle kolayca iptal davası sürecini ilerletmesinin borçlu ve üçüncü kişiler açısından sakıncalı olabileceği hakkında bkz. Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 571. Yine yargılamanın her aşamasında aciz vesikasının sunulmasının, tasarrufun iptal davası açma noktasında

veya karar düzeltme aşamasında dahi sunulabileceğini ileri sürmüştür⁵⁶⁸. Böylece davanın esasına girilebilmesi için, dava şartlarının yargılamanın başında aranması konusunda biraz esnek bir sonuca varmıştır⁵⁶⁹. Ancak Yargıtay, bu görüşünü sürdürmekten vazgeçip sonraki kararlarında, iptal davası açıldığı anda aciz vesikasının var olması gerektiğini belirtmiştir⁵⁷⁰. Vardığı bu sonucu da kesin bir şekilde sürdürememiş olan Yargıtay neticeyi yine biraz genişleterek; davanın açıldığı an itibarıyla alacaklının elinde aciz vesikası olmasa da şayet borçlu aciz halindeyse, iptal davasının başlangıçtaki aciz vesikası eksikliğinden reddedilmeyip yargılamanın devam etmesi gerektiğini kabul etmiştir⁵⁷¹. Ancak Yargıtay bu görüşte de bir kabul

şekli hukuk açısından biraz fazla geniş olduğu ve belgenin mahkemeye ibraz edilmesi gereken zaman kesitinin dar yorumlanması gerektiği hakkında bkz. Işık, s. 171.

⁵⁶⁸ “ ... İİK’ nun 277 ve devamı maddeleri uyarınca açılan tasarrufun iptali davalarında davacı alacaklı tarafından kesin veya geçici aciz belgesinin ibraz edilmesi gerekir. (İİK 105-143. madde) Aciz belgesi hükmünden sonra ibraz edilebileceği gibi, Yargıtay temyiz incelemesi sırasında ve karar düzeltme aşamasında dahi sunulabilir. Somut olayda davacı tarafından dosyaya kesin ya da geçici aciz belgesi ibraz edilmemiştir. Mahkemece, borçlular aleyhine alınmış bir aciz belgesi bulunmadığı gerekçesi ile dava açma şartının gerçekleşmediğinden bahisle davanın reddine karar verilmiş ise de karar sonrası kesin aciz belge-nin dosyaya ibraz edildiği anlaşılmaktadır. Hal böyle olunca hasıl olan yeni duruma göre bir karar verilmesi için hükmün bozulması gerekir...” Yargıtay 17 HD., 2010/ 3843 E. 2010/ 8423 K. 18.10.2010 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 21.02.2023. “ ... Borç ödemekten aciz vesikası tasarrufun iptali davalarının her safhasında ibraz edilebilir. Bu durumda mahkemece İİK’nun 277. ve müteakip maddeleri göz önünde bulundurularak işin esasının incelenmesi ve toplanacak deliller sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken eksik inceleme ile yazılı olduğu biçimde hüküm kurulması doğru değildir...” Yargıtay 17 HD., 2008/ 2898 E. 2008/ 3682 K. 01.07.2008 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 21.02.2023.

⁵⁶⁹ Umar, Yargıtay’ ın bu esnek eğilimini eleştirmiştir. Bu minvalde, aciz vesikası elde edebilen ve henüz aciz vesikasını elde edemeyen alacaklılar, alacaklarına bir an önce kavuşabilmek için yarışa girişmiş gibi olacaktırlar. Öte yandan erken davranıp aciz vesikası alan alacaklı, borçluya borcunu ödemesi konusunda başka imkanlar tanırken, elinde aciz vesikası olmayan alacaklı ise doğrudan iptal davasına başvurabilecek; bu da aciz vesikasını elde etmiş olan alacaklıyı mağdur edebilecektir. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Umar, **İptal Davası**, s. 37.

⁵⁷⁰ “ ... İİK. nun 277. Maddesinde öngörülen aciz belgesinin alınması, dava şartı niteliğindedir ve dava tarihinden önce alınması zorunludur. Dava tarihinden önce alınmış olan belgenin dava görülürken ibrazı ile dava tarihinden sonra alınarak yine dava sırasında ibrazı farklı sonuçlar doğurur. Birinci halde, dava şartı gerçekleşmiş sayılır. İkinci halde ise gerçekleştiği kabul olunmaz...” Yargıtay HGK 12/ 201 E. 10 K. 13.03.1976 T. (Naklen: Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 70). Aynı yönde kararlar için bkz. Uyar, **İptal Davaları**, s. 51 dn. 240- 243; Yıldırım, **İptal Davaları**, s. 251 dn. 56.

⁵⁷¹ “ ... Dava, İİK’nun 277 ve devamı maddelerine dayalı tasarrufun iptali istemine ilişkindir. Bu tür davaların dinlenebilmesi için davacının borçlu hakkında aciz belgesi ibraz etmesi zorunludur. Bu husus davanın görülebilme koşullarındandır... Avukat tarafından A... İnşaat, Esat ve İhsan vekili olarak Ondördüncü İcra Müdürlüğüne verilen mal beyanı dilekçesinde de İhsan’ın haciz edilebilecek herhangi bir malının bulunduğu kaydına yer verilmemiştir. Hal böyle olunca, borçlu İhsan’ın aczinin gerçekleştiğinin kabulü gerekir. Aciz vesikası davanın her aşamasında ibraz edilebileceği gibi kardardan sonra ve Yargıtay incelemesi aşamasında da ibrazı mümkündür. Bu durumda, mahkemece davanın şartının gerçekleştiği kabul edilip, tarafların iddia ve savunmaları doğrultusunda gösterdikleri ve gösterecekleri deliller toplanıp birlikte değerlendirilerek işin esası hakkında bir karar

oluşturamamış ve Hukuk Genel Kurulu kararı ile durumu değiştirmiştir. Anılan Hukuk Genel Kurulu kararına göre Yargıtay⁵⁷², tasarrufun iptali davası açılırken aciz vesikası yoksa ve vesikanın düzenlenme şartları da oluşmamışsa; davanın devamı esnasında belgenin oluşması şartlarının tamamlanması kaydıyla davanın görülmeye devam edebileceğini belirtmiştir.

Yargıtay' ın genişleterek yaptığı yorum ile ileri sürdüğü görüşü açısından; aciz vesikasının yargılamanın başında var olmamasının iptal davasının reddini gerektirmeyeceği ve bu konuda alacaklıya süre verilerek eksikliğin tamamlanabileceği de ifade edilmiştir⁵⁷³. Böylece şayet verilen süre içerisinde eksiklik tamamlanırsa yargılama devam edecek; ancak tamamlanmazsa davanın reddi söz konusu olacaktır. Öte yandan bazı Yargıtay kararlarında aciz vesikasının

verilmek gerekirken,...” Yargıtay 17 HD., 2007/ 2982 E. 2007/ 255219 K. 19.7.2007 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 21.02.2023.

⁵⁷² “...Yapılan haciz üzerine düzenlenen tutanakta borçlunun haczi kabil hiçbir malının bulunmadığı açıklanmış olup, bu tutanak İ.İ.K.'nın 105. maddesi uyarınca geçici aciz belgesi niteliğindedir. Aciz halinin davanın açılmasından sonra gerçekleşmesi halinde dahi davanın dinlenmesi mümkün olup, haczin dava açıldıktan sonra yapılmış olması bu belgenin nazara alınmamasını gerektirmez.

(... Dava İ.İ.K.'nın 277 ve devamı maddelerinde düzenlenen tasarrufun iptaline ilişkin olup, mahkemece aciz belgesi bulunmadığı ve haciz zabıtlarının da geçici aciz vesikası hükmünde bulunmadığından bahisle davanın reddine karar verilmiştir. Oysa dosyada mevcut 29.4.1999 tarihinde yapılan haciz üzerine düzenlenen tutanakta borçlunun haczi kabil hiçbir malının bulunmadığı açıklanmış olup, bu tutanak İ.İ.K.'nın 105. maddesi uyarınca geçici aciz belgesi niteliğindedir. Aciz halinin davanın açılmasından sonra gerçekleşmesi halinde dahi davanın dinlenmesi mümkün olup, haczin dava açıldıktan sonra yapılmış olması bu belgenin nazara alınmamasını gerektirmez. Bu durumda davanın esasına girilerek ve iptal koşulları araştırılarak sonucuna uygun bir karar verilmelidir...)... “ Yargıtay HGK, 2002/ 15- 367 E. 2002/ 403 K. 15.05.2002 T. (www.kazancı.com) ET. 21.02.2023.

⁵⁷³ “ ... Öncelikle, aciz belgesi iptâl davası için özel bir dava şartıdır. İptâl davasını elinde kesin (İİK. Md. 143-105/I) veya geçici (İİK. Md. 105/II) aciz vesikası bulunan alacaklı açabilir. Mahkemenin davacı alacaklının aciz belgesine sahip olup olmadığını kendiliğinden (re'sen) araştırması gerekir. Borç ödemedi aciz belgesi almadan iptâl davası açmış olan alacaklı sonradan aldığı aciz belgesini mahkemeye verirse bununla başlangıçtaki dava şartı noksanlığı ortadan kalkmış olacaktır. O halde mahkemece alacaklıya aciz belgesi ibraz etmesi için uygun bir süre verilmesi, bu süre içinde aciz belgesi ibraz edilirse davaya devam edilmesi, ibraz edilmezse davanın aciz belgesi (dava şartı) yokluğundan dolayı reddedilmesi gerekir. Mahkemece bu yön üzerinde hiç durulmamış olması bozma nedenidir...” Yargıtay 15 HD., 2006/ 4674 E. 2006/ 6544 K. 14.11.2006 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 21.02.2023. “ ... Mahkemece; verilen kesin süreler içerisinde takibe konu edilen kredi alacağı ile ilgili olarak kesin aciz vesikasının sunulmadığı, davacı tarafından dosyaya ibraz edilen haciz tutanaklarının İİK 105. Maddesine göre geçici aciz vesikası hükmünde olduğu ileri sürülmüş ise de, bu konuda alınan 14/04/2014 tarihli bilirkişi raporunda; ... haciz tutanaklarının İİK.'nın 105. Maddesine göre geçici aciz vesikası niteliğinde olmadığı, İİK.'nın 277. Maddesinde alacaklının elinde geçici yada kesin aciz vesikasının bulunmasının dava şartı olarak düzenlendiği, usul hükümlerine göre dava şartının mahkemece yargılamanın her aşamasında resen dikkate alınması gerektiği, davacı banka tarafından dosyaya geçici yada kesin aciz vesikası sunulmadığı gerekçesi ile davanın reddine karar verilmiştir...” Yargıtay 17 HD., 2018/ 1542 E. 2019/ 12149 K. 18.12.2019T T. (www.lexpera.com.tr) ET. 22.02.2023.

dava şartı adı ile isimlendirilmediği, “ön koşul” olarak adlandırılarak meselenin açıklandığı kararları da vardır⁵⁷⁴. Her ne kadar bu kararlarda “ön koşul” ifadesini kullanmış olsa da; içeriğinden kast edilenin dava şartı olduğu görülmektedir.

Netice olarak Yargıtay, yukarıda ele alınan tüm görüşlerinde aciz vesikasını tasarrufun iptali davası açısından bir dava şartı olarak ele almaktadır. Aciz vesikası, iptal davasından önce neticelenmiş bir takip üzerine alınabileceği gibi⁵⁷⁵; iptal davası açıldıktan sonra başlatılan bir takip üzerine de alınabilir⁵⁷⁶. Dolayısıyla Yargıtay iptal davasında, vesikanın yargılamanın başında sunulması gerektiği hususu ile sonradan tamamlanabilir olma hususu arasında zaman zaman farklı görüşler ileri sürmüştür. Bu minvalde diğerlerine nazaran daha fazla istikrar kazanan kararları, usul ekonomisi ilkesine de bağlı olarak, aciz vesikasının yargılamanın devamında da temin edilip

⁵⁷⁴ “ ... Dava, İİK'nun 277 vd maddelerine dayalı olarak açılan tasarrufun iptali istemine ilişkindir. Kesin veya geçici aciz vesikasının bulunması iptal davasının açılması için bir ön koşuldur. Somut olayda dava konusu ticari aracın satış değeri ile raici sırasında fark bulunmakla birlikte, aciz vesikası alınmadığı gibi aciz belgesi yerine geçen bir haczin yapılmadığı da anlaşılmaktadır...” Yargıtay 17 HD., 2013/ 19272 E. 2015/ 4851 K. 26.3.2015 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 22.02.2023. “ ... Mahkemece aciz vesikasının iptal davalarının ön koşulu olduğu, dava konusuİcra Müdürlüğü'nün 2006/4698 sayılı takip dosyasında takibin kesinleşmediği, dava konusu olanİcra Müdürlüğü'nün 2006/4431 sayılı takip dosyasında ise borçluya ait bir çok taşınmaz üzerine haciz konulduğunun anlaşıldığı, gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiş; hüküm, davacı alacaklı vekilince temyiz edilmiştir. Dava, İİK'nun 277 vd maddelerine dayalı olarak açılan tasarrufun iptali istemine ilişkindir. Bu tür davalarda İİK'nun 277.maddesi gereğince borçlu hakkında kesin veya geçici aciz belgesinin bulunması dava koşuludur...” Yargıtay 17 HD., 2013/ 18229 E. 2015/ 4163 K. 12.03.2015 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 22.02.2023. “ ... İptal davasından maksat, İİK'nun 278, 279 ve 280. maddelerinde yazıldığı gibi alacağın tahsilini temin için borcun doğumundan sonra yapılan tasarrufların iptaline hükmettirmektir. Bu davanın ön koşulu ise, borçlu hakkında alınmış kesin veya geçici aciz belgesinin (İİK'nun 277 md) bulunmasıdır. Ön koşulun bulunması halinde ise İİK'nun 278, 279 ve 280. maddelerinde yazılı iptal şartlarının bulunup bulunmadığı araştırılmalıdır... Öte yandan İİK'nun 279.maddesinde de iptal nedenleri sayılmış olup bu maddede yazılan iptal nedenlerinin gerçekleşip gerçekleşmediği de takdir olunmalıdır...” Yargıtay 17 HD., 2020/ 3290 E. 2021/ 1312 K. 15.02.2021 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 22.02.2023.

⁵⁷⁵ “ ... Geçici ve kesin aciz belgelerinin varlığı, dava koşulu olduğundan mahkemece re'sen araştırılması gerekir... Kesin veya geçici aciz belgesinin varlığı davanın ön koşulu ise de, bunun davanın açılmasından önce alınması zorunlu değildir. Davanın açılmasından sonra alınabileceği gibi, temyiz aşamasında ve hatta bozmadan sonra bile alınıp ibraz edilmesi yeterli olur. Önemli olan husus bu belgenin davanın açılmasından önceki bir takibe dayalı olmasıdır. Karar kesinleşinceye kadar alınıp ibraz edilmesi mümkündür. Mahkemece dava açıldığı sırada aciz belgesinin yokluğundan dolayı davanın reddi mümkün değildir. Dava sürerken ikmali olanaklı dava şartlarındandır...” Yargıtay HGK, 2012/ 17- 49 E. 2012/ 114 K. 29.02.2012 T. (www.legalbank.com.tr) ET. 22.02.2023. “ ... Aciz Belgesi, davadan önce, icra dosyasında borçlu hakkında yapılan ve borç ödemedi acizini kanıtlayan haciz işlemlerine dayalı olarak düzenlenmiş ve verilmiştir. İcra ve İflas Kanununun 277. maddesi hükmünce, Aciz Belgesi, iptal davası için özel bir dava şartıdır. Haciz yolu ile takipte iptal davasını, elinde kesin veya geçici aciz belgesi bulunan alacaklı açabilir...” Yargıtay 15 HD., 1984/ 1407 E. 1984/ 3166 K. 22.10.1984 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 22.02.2023.

⁵⁷⁶ Bu konudaki kararlar için bkz. Uyar, **İptal Davaları**, s. 51 dn. 245; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. III**, s. 4361.

dosyaya eklenebileceği yönündedir. Hem doktrin görüşlerini hem de Yargıtay kararlarını birlikte düşündüğümüzde kanunun amacına da en uygun olan sonuç, kanaatimizce aciz vesikasının, hatalı anlamlara yol açması ihtimaline binaen Yargıtay’ ın bazı kararlarında kullandığı “*ön koşul*” tabiri ile nitelendirilmeden iptal davası için doğrudan özel bir dava şartı olmasıdır. Ancak bu dava şartının sonradan tamamlanabilir bir eksiklik olması durumunu da ayrıca kabul etmek gerekir.

Tasarrufun iptali davası açılırken alacaklının elinde aciz vesikası yoksa mahkemece, dava, dava şartı eksikliğinden hemen reddedilmemelidir. Alacaklıya eksikliği tamamlaması için kesin süre verilmesi ve aciz vesikasının mahkemeye sunulması beklenmelidir. Kesin süre içerisinde aciz vesikası mahkemeye sunulursa davaya devam edilmeli ancak sunulamazsa dava şartı eksikliğinden, dava usulden reddedilmelidir. Öte yandan bu dava şartı eksikliğinin giderilmesinin mümkün olduğu bir durumda iptal davası açılmışsa, kesin süre verilmesi prosedürü uygulanabilecektir. Diğer bir ifadeyle, aciz vesikası olmadan açılan her iptal davasında kesin süre verme yoluna gidilmemelidir⁵⁷⁷. Zira aksi durum Hukuk Muhakemeleri Kanunu’ nun dava şartları ile ilgili maddelerine ters düşeceği gibi; alacaklıya geniş bir imkân tanıyarak borçlu veya üçüncü bir kişiyi mağdur edebilecektir. Bu minvalde, kesin süre verilerek eksik aciz vesikası dava şartının tamamlanması sürecinin başlatılabilmesi için, iptal davası açılmadan önce aciz vesikasının düzenlenebilme şartları oluşmuş olmalıdır. İptal davasına bakan mahkeme tarafından, davanın açıldığı tarihte aciz vesikasını düzenleme şartlarının oluşmadığı anlaşılırsa ya da haciz tutanağının aciz vesikası niteliğini kazanmadığı tespit edilirse, kesin süre vermeye gerek kalmadan, dava şartı eksikliği sebebiyle davanın usulden reddi kararı verilmelidir. Bu şekilde elde edilecek çözüm, alacaklı ve borçlu- üçüncü kişi arasındaki dengeyi sağlamaya yarayacak ve özellikle usul ekonomisi ilkesi açısından, geniş yoruma mahal vermeden, aciz vesikasının iptal davasındaki özel dava şartı olma durumunu da Hukuk Muhakemeleri Kanunu’ na uygun olarak korumuş olacaktır.

⁵⁷⁷ Tasarrufun iptali davasında aciz vesikasının eksikliği halinde, alacaklıya bu eksik dava şartını tamamlaması için ilk derece mahkemesindeki yargılama bitene kadar veya istinaf incelemesi bitene kadar süre verilebileceği konusunda bkz. Işık, **Aciz Belgesi**, s. 171.

Alacaklı aciz vesikası eksik bir şekilde tasarrufun iptali davasını açtığında, kendisine verilen kesin süre içerisinde eksikliği tamamlayamazsa; dava, dava şartı eksikliğinden reddedilecektir. Ancak alacaklı, aciz vesikasını temin ettikten sonra dilerse yeniden iptal davası açabilecektir⁵⁷⁸. Bu noktada alacaklıya karşı kesin hüküm savunması yapılamaz; zira dava şartı eksikliğinden reddedilen dava, usulden reddedilmiştir. Yargılama konusu olay hakkında, diğer bir ifadeyle davanın esası hakkında hüküm verilmediği için, alacaklı iptal davasını açabilecektir.

Dava şartı unsurunu tamamlayarak borç ödemedi aciz vesikası veya aciz vesikası hükmündeki haciz tutanakları dayanak gösterilerek açılan tasarrufun iptali davasında, aciz vesikasının, bizzat davanın konusu olan tasarrufu yapan borçlu aleyhinde düzenlenmiş olması gerekir⁵⁷⁹. Davada diğer davalılar veya müşterek borçlular varsa onlar hakkında düzenlenmiş olan aciz vesikası, iptal davasında dava şartı unsurunu tamamlamış olamaz. Benzer şekilde alacaklı, borçlusuna karşı birden fazla farklı takip yapmış olabilir. Ancak iptal davasını, aciz vesikası aldığı takipteki alacağı için açabilir. Bir diğer ifadeyle alacaklı elindeki tek aciz vesikası ile her bir takip dosyasına konu olmuş alacakları için iptal davası açamaz⁵⁸⁰; her biri için aciz vesikası almış olması gerekir. Öte yandan borçlunun alacaklılarından biri, başka bir alacaklının takibi neticesinde temin ettiği aciz vesikasına dayanarak da tasarrufun iptali davası açamaz⁵⁸¹. Yargıtay da bu fikirde olduğunu gösteren karar vermiştir⁵⁸². Ancak Yargıtay bazı kararlarında alacaklının, başka bir alacaklının kendi alacağı ile ilgili olarak alınan aciz belgesine dayanarak diğer bir alacağı için iptal davası açılabileceğini karara bağlamıştır⁵⁸³. Ancak bizim de katıldığımız yeni tarihli

⁵⁷⁸ Akil, s. 173; Muşul, **C. II**, s. 1787; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 72; Öztekin, **Sorunlar**, s. 90; Sarısözen, s. 283; Uyar, **İptal Davaları**, s. 61; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. III**, s. 4368; Yıldırım, **Düşünceler**, s. 978; Yıldırım, **İptal Davaları**, s. 251- 252.

⁵⁷⁹ Işık, **Aciz Belgesi**, s. 172; Muşul, **Sorunlar**, s. 2823; Muşul, **C. II**, s. 1785- 1786.

⁵⁸⁰ Işık, **Aciz Belgesi**, s. 172; Muşul, **C. II**, s. 1783.

⁵⁸¹ Akil, s. 183; Erdönmez, **İptal**, s. 58; Kuru, **El Kitabı**, s. 1416- 1417; Muşul, **C. II**, s. 1783; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 593; Uyar, **İptal Davaları**, s. 33.

⁵⁸² “ ... Aciz belgesinin alacaklının yaptığı icra takibi ile ilgili olması gerekir. Bir başka alacaklının kendi alacağı ile ilgili olarak alınan aciz belgesine dayanılarak iptal davası açılmaz. Yargıtay uygulaması yerleşik olarak bu yöndedir...” Yargıtay HGK, 2005/ 15- 100 E. 2005/ 119 K. 02.03.2005 T. (www.kazancı.com) ET. 23.02.2023.

⁵⁸³ Yargıtay 13 HD., 4423 E. 7845 K. 19.11.1976 T. (Naklen: Akşener, Haşmet Sırrı: “ Tasarrufun İptali Davalarında Aciz Belgesi”, **Legal Hukuk Dergisi**, 2003/ 1, ss. 51- 56, s. 54; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 77 dn. 71) ; “ ... İptal davasının dinlenebilmesi için, borçlu hakkında aynı alacağa ilişkin aciz belgesi alınmasına gerek bulunmadığından, ödeme güçsüzlüğü bu şekilde saptanmış ve bunun

kararında⁵⁸⁴, her bir alacaklının kendi aciz vesikası ile alacakları hakkında ayrı ayrı tasarrufun iptali davası açması gerektiğini belirtmiştir. İlâveten belirtmek gerekir ki; alacaklılardan birinin alacağı hakkında başka bir alacaklının icra takibinde aciz vesikası düzenlenmişse (Örneğin alacaklı, başka bir alacaklının haczine iştirak etmiş ve hacizli malın satış bedeli kendi alacağını ödemeye yetmemişse, iştirak eden alacaklı hakkında aciz vesikası düzenlenecektir) , alacaklının bu alacağı için açacağı iptal davasında, borçluya karşı aynı alacak hakkında ayrıca takip yapıp, aciz vesikası düzenlenmesine gerek yoktur⁵⁸⁵.

Alacaklıların aynı borçluya karşı birden fazla alacaklının birden fazla aciz vesikası sahibi olması durumunda, tasarrufun iptal edilmesi için birlikte dava açabilmeleri mümkündür. Kaldı ki ayrı ayrı açılmışsa da HMK m. 166 gereği bu davaların, aralarında bağlantı olması sebebiyle (davaların aynı sebepten doğmuş olması) birleştirilmesi de mümkündür⁵⁸⁶. Birlikte açılmış veya birleştirilmiş tasarrufun iptali davasında, dava sonucundan sadece davayı açan alacaklılar yararlanabilir⁵⁸⁷. Ayrıca davayı açan alacaklıların, dava sonucunda elde edilecek menfaatten İİK m. 100 ile bağlı kalmadan kendi alacakları oranında pay alacakları da aşîkardır.

Geçici veya kesin aciz vesikası sahibi alacaklının tasarrufun iptali davası açma hakkı kişiye sıkı sıkıya bağlı haklardan değil; ferî haklardandır. Dolayısıyla alacaklının temlik, miras veya başka tür bir halefiyet gereği değişmesi durumunda tasarrufun iptali davası açma hakkı da yeni alacaklıya geçecektir⁵⁸⁸. Zira aciz

aksi veya “ borçlunun ödeme gücüne kavuştuğu” ve “ aciz belgesinin iptal edildiği” hususu da iddia ve ispat edilmemiş bulunmasına binaen, İİK.nun 277. maddesine göre davacının dava açma hakkının varlığı kabul edilerek, davanın esasına ilişkin inceleme yapılması ve sonucuna göre bir karar verilmesi gerekir...” Yargıtay 15 HD., 874 E. 1284 K. 12.04.1984 T. (Naklen: Akşener, s. 54 dn. 2; Öztekin, s. **Sorunlar**, s. 92 dn. 45) .

⁵⁸⁴ Yargıtay 17 HD., 3739 E. 1268 K. 10.03.2009 T. (Naklen: Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. III**, s. 4351 dn. 57) .

⁵⁸⁵ Muşul **C. II**, s. 1747.

⁵⁸⁶ Doktrinde bazı yazarlar; birden fazla alacaklının borçlunun bir tasarrufunu iptal ettirmek için ayrı ayrı açtıkları tasarrufun iptali davalarının, mahkemece resen birleştirme kararı verilerek görülmesini kabul etmemektedirler. Bu konuda bkz. Erdönmez, **İptal**, s. 64; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 173.

⁵⁸⁷ Akil, s. 193; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 58; Kuru, **İflas ve Konkordato**, s. 392; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 77; Öztekin, **Sorunlar**, s. 92; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes, s. 597; Sarısözen, s. 286; Uyar, **İptal Davaları**, s. 62; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. III**, s. 4368; Yıldırım, **İptal Davaları**, s. 62.

⁵⁸⁸ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 54; Kuru, **İflas ve Konkordato**, s. 390 dn. 9; Muşul, **C. II**, s. 1747; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. III**, s. 4381; Yıldırım, **İptal Davaları**, s. 254.

vesikasının bir başkasına intikali ile aciz vesikasına bağlı alacak hakkı da intikal etmiş olmaktadır.

Borç ödemedi aciz vesikası kurumunu kabul eden ve uygulayan yabancı bir ülkede, aciz vesikasının yabancı bir ülkedeki takip sonucunda alınmış olması durumunda, alacaklının bu belge ile Türkiye’ de tasarrufun iptali davası açıp açamayacağı hususu irdelenmelidir. Doktrinde bu konuda ileri sürülen ve katıldığımız görüşe göre; alacaklının aciz vesikasının alındığı ülkede karşılıklılık ilkesi gereği iptal davası açılabilmesi mümkün ise, Türkiye’ de de alacaklının yabancı ülke hukuk sisteminden aldığı aciz vesikası ile iptal davası açabilmesi mümkün olmalıdır⁵⁸⁹.

Özel bir dava şartı olarak aciz vesikasının arandığı tasarrufun iptali davası, davanın müstakil bağımsız bir tasarrufun iptali davası olarak açılması ihtimali üzerinedir. Zira hukukumuzda iptal davası, istihkak davasına karşı dava olarak açılan tasarrufun iptali davası şeklinde de söz konusu olabilir. Ancak bu ihtimalde davanın özellikleri, haricen açılan tasarrufun iptali davasından farklılıklar arz etmektedir. Bu minvalde istihkak davasına karşı dava olarak açılan tasarrufun iptali davasında, Yargıtay kararlarında da görüleceği üzere⁵⁹⁰, aciz vesikası sunulmasına gerek bulunmamaktadır⁵⁹¹. İİK m. 97/ 17⁵⁹² hükmü de bu hususa işaret ederek; istihkak davası açısından borçlunun aciz halinin, aciz vesikasına ya da aciz vesikası

⁵⁸⁹ Akşener, s. 54; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 173; Umar, **İptal Davası**, s. 42.

⁵⁹⁰ “ ... Tasarrufun iptali davalarında bazı istisnai durumlarda aciz belgesinin varlığı dava şartı olarak aranmaz. Örneğin, istihkak davasına karşı dava olarak açılan tasarrufun iptali davalarında, geçici veya kesin aciz belgesi ibrazına gerek yoktur. İİK’nın 277/2. maddesi uyarınca iflas idaresinin dava açması hâlinde de aciz belgesi dava koşulu olarak öngörülmemiştir...” Yargıtay HGK, 2017-2702 E. 2021- 237 K. 09.03.2021 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 14.03.2023. “ ... İİK’nın 97/17. maddesinde, istihkak davasına karşı haczi yaptıran alacaklının bu Kanunun 11. babı hükümlerine dayanarak geçici veya kesin aciz belgesi ibrazına mecbur olmaksızın karşılık dava olarak iptal davası açabileceği, her iki davada tarafların gösterecekleri tüm delillerin hakim tarafından serbestçe değerlendirileceği yazılıdır. Davalı alacaklı tarafından açılan tasarrufun iptali davası "karşılık dava" olarak açılmıştır...” Yargıtay 21 HD., 1999/ 6883 E. 1999/ 7944 K. 08.11.1999 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 14.03.2023.

⁵⁹¹ Akil, s. 180; Atalı/ Ermenek/ Erdoğan, **İcra ve İflas**, s. 727; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 58; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 174; Kuru, **El Kitabı**, s. 1421; Muşul, **C. II**, s. 1772; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes, s. 593; Sarisözen, s. 285; Umar, **İptal Davası**, s. 36 dn. 6; Uyar, **İptal Davaları**, s. 52; ; Uyar, **Taraflar**, s. 3006; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. III**, s. 4360; Yıldırım, **İptal Davaları**, s. 52.

⁵⁹² İİK m. 97/ 17: “ İstihkak davasına karşı haczi yaptıran alacaklı bu kanunun 11 inci babı hükümlerine dayanarak ve muvakkat veya kati aciz belgesi ibrazına mecbur olmaksızın müteakiben iptal davası açabilir. Dava ve müteakib davada tarafların gösterecekleri bütün delilleri hakim serbestçe takdir eder.”

hükmündeki haciz tutanağına gerek olmadan gerçekleştiği tespitine dayanmaktadır. İİK m. 85/ 2/ c. 2' ye göre, üzerinde istihkak iddiası olan malların haczi en sona bırakılır. Ancak bu duruma rağmen alacaklının üzerinde istihkak iddiası olan malları haczettirmesi söz konusu olursa; borçlunun borcu karşılamaya yetecek malvarlığı değerleri olmadığı anlaşılmış olur⁵⁹³.

İstihkak davasına karşı dava olarak açılan tasarrufun iptali davasında icra mahkemesi⁵⁹⁴, dava konusu tasarrufun iptal edilmesi gerektiği neticesine varırsa, iptal davasının kabulü ile istihkak iddiasının reddine karar verir⁵⁹⁵. Ancak icra mahkemesi asıl dava olan istihkak davasının açılmamış sayılması neticesine varacak bir karar verirse, karşı dava olan tasarrufun iptali davasını asıl davadan ayıracak ve bu ayırma kararı ile bağımsız müstakil bir dava haline gelen iptal davasında aciz vesikası ibrazı dava şartı olarak aranacaktır⁵⁹⁶.

Aciz vesikasının tasarrufun iptali davasında dava şartı olarak aranmadığı diğer bir ihtimal, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu m. 109/ 3⁵⁹⁷ ve geçici madde 13⁵⁹⁸,

⁵⁹³ Işık, **Aciz Belgesi**, s. 174.

⁵⁹⁴ İstihkak davasına karşı dava olarak açılan tasarrufun iptali davasında görevli mahkeme, müstakil bir dava olarak açılan tasarrufun iptali davasından farklı olarak asliye hukuk mahkemesi değil; icra mahkemesidir. Bu konuda bkz. Atalı/ Ermenek/ Erdoğan, **İcra ve İflas**, s. 726; Muşul, **C. II**, s. 1770; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes, s. 592.

⁵⁹⁵ Akil, s. 180 dn. 88; Kuru, **El Kitabı**, s. 1421.

⁵⁹⁶ “ ... Asıl dava olan istihkak davasının açılmamış hale gelmesi, karşı dava olan tasarrufun iptali davası yönünden, başlangıçta geçici veya kesin aciz belgesi ibrazı gerekmeyişi halde ibrazın zorunlu hale gelmesi farkını yaratır. Eş anlatımla, geçici veya kesin aciz belgesinin varlığı artık dava şartı (HMK md. 114/2, 115/2) olur...” Yargıtay 8 HD., 2013/ 11314 E. 2014/ 500 K. 16.01.2014 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 14.03.2023. “ ... İstihkak davasının hiç açılmamış sayıldığı bu durumda, karşı dava olarak açılan tasarrufun iptali davasının ayrılmasına yönelik verilen karar yerinde olmakla birlikte; ayırma işleminden sonra tasarrufun iptali davasının asıl davadan bağımsız bir hal aldığı, bu nedenle de İİK'nin 281. maddesi uyarınca genel mahkemelerde görülerek sonuçlandırılabilmesi için görevsizlik kararı verilmesi gerektiğinin dikkate alınmaması hatalı olmuştur...” Yargıtay 17 HD., 2012/ 1716 E. 2013/ 632 K. 28.01.2013 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 14.03.2023.

⁵⁹⁷ 5411 sayılı Bankacılık Kanunu m. 109/ 3: “ Fon, faaliyet izni kaldırılan veya Fona devredilen bankada mevduat ve katılım fonu sahipleri ile diğer alacaklıların haklarını korumaya yönelik olarak gerekli göreceği her türlü tedbiri alır. Faaliyet izni kaldırılan veya Fona devredilen bankanın hâkim ortakları ve tüzel kişi ortaklarının sermayesinin yüzde onundan fazlasına sahip gerçek kişi hissedarları ve yöneticilerinin mal, hak ve alacaklarına Fonun talebi üzerine mahkeme tarafından teminat şartı aranmaksızın ihtiyatî tedbir veya ihtiyatî haciz konulabilir, bu kişilerin yurt dışına çıkışları yasaklanabilir. Bu şekilde alınan ihtiyatî tedbir ve ihtiyatî haciz kararları, karar tarihinden itibaren altı ay içinde dava, icra ve iflas takibine konu olmaz ise kendiliğinden ortadan kalkar. İlgililer hakkında 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 11 inci bab hükümlerine göre açılacak iptal davalarında aciz vesikası şartı aranmaz.”

⁵⁹⁸ 5411 sayılı Bankacılık Kanunu Geçici madde 13: “ Sermayesinin yarıdan fazlası kamu kurum ve kuruluşlarına ait olan ya da hisselerinin çoğunluğu üzerinde bu kurum ve kuruluşların idare ve temsil

e göre söz konusu olabilecek fon alacaklarının tahsil edilmesi amacıyla açılan tasarrufun iptali davalarıdır. Aciz vesikasının dava şartı olarak aranmadığı bu iptal davaları minvalinde⁵⁹⁹; iptal davasının icra hukuku açısından tamamlayıcı olarak değil de, asli bir cebri icra hukuku kurumu olduğu söylenebilir⁶⁰⁰.

Tasarrufun iptali davalarında aciz vesikasının dava şartı olarak aranmadığı diğer ihtimal, kanunda olmamasına rağmen, doktrin⁶⁰¹ ve Yargıtay kararlarında⁶⁰²

yetkisi bulunan ve özel kanunla kurulmuş bankalarda (Tasfiye Hâlinde T. Emlak Bankası A.Ş. dâhil) 26.12.2003 tarihinden önce bankacılık teamüllerine göre teminatlı ve/veya yetersiz teminatlı kredi kullanıp da vadesi geçtiği halde henüz ödenmemiş, süresi uzatılmamış veya yeniden yapılandırılmamış kredileri kullananlar ya da yeniden yapılandırma şartlarını ihlal edenler ile münferit veya karşılıklı verilen banka teminat mektupları, kabul kredileri ve avaller, taşınır ve taşınmaz rehni, ipotek, üst hakkı, intifa hakkı ve oturma hakkı gibi her türlü sınırlı aynî hak tesisine ilişkin sözleşmeden doğan hakların da diğer bankaların ve üçüncü kişilerin muvazaadan arî hakları aleyhine olmamak üzere Fon alacaklarının tahsiline ilişkin 123, 134, 136, 137, 138, 140, 142 ve 165 inci madde hükümleri, tasarrufun iptali davalarında aciz vesikası şartı aranmaması, (...) 69 dâhil bankalarınca uygulanır.”

⁵⁹⁹ “ ... 19.10.2005 tarihinde kabul edilen ve 01.11.2005 tarihli Resmi Gazete'nin mükerrer sayısında yayımlanarak yürürlüğe giren 5411 sayılı Bankacılık Kanununun geçici 13. maddesinde fon alacaklarının tahsiline ilişkin olarak açılan tasarrufun iptali davalarında aciz vesikası aranmayacağı, geçici 16. maddesinde de fon lehine getirilen hükümlerin makaleyle şamil olduğu açıklanmıştır. Mahkemece bozmaya uygun olarak verilen ikinci karar tarihinden sonra kabul edilip yürürlüğe giren yasa değişikliği ile fon alacakları bakımından aciz belgesi zorunluluğu ortadan kaldırıldığından mahkemece davanın esası hakkında inceleme yapıp bir karar verilmelidir. Mahkemece verilen karar yukarıda açıklanan nedenlerden dolayı bozulması gerekirken...” Yargıtay 15 HD., 2006/ 2840 E. 2006/ 4211 K. 05.07.2006 T. “ ... İcra İflas Kanununa göre açılan tasarrufun iptali davalarında geçici veya kesin aciz belgesi ibrazı dava koşulu ise de; 01.11.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 13.maddesi ile kamu bankaları ile TMSF'ü tarafından açılacak fon alacaklarının tahsilin ilişkin tasarrufun iptali davalarında aciz vesikası şartının aranmayacağı hükmü getirilmiş ve geçici 16.madde ile bu Kanunda fon lehine getirilen hükümlerin makaleyle şamil (geçmişe etkili) uygulanacağı kabul edilmiştir. Eldeki dava fon alacağının tahsiline yönelik olup Kanundaki değişikliğin derdest davalarda uygulanması gerektiğinden aciz vesikası ibrazı koşulu aranmaksızın işin esasının incelenip sonucuna göre bir karar verilmesini temin için karar düzeltme isteminin kabulüne karar vermek gerekmiştir...” Yargıtay 15 HD., 2006/ 6471 E. 2006/ 7627 K. 25.12.2006 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 14.03.2023.

⁶⁰⁰ Yıldırım, **Düşünceler**, s. 978.

⁶⁰¹ Uyar, **İptal Davaları**, s. 53; Uyar, **Taraflar**, s. 3026; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. III**, s. 4360.

⁶⁰² “ ... Dava TBK' nun 19 maddesi gereğince muvazaa hukuksal nedenine dayalı iptal istemine ilişkindir. Kural olarak 3.Kişiler, danışıklı işlem nedeniyle hakları zarara uğratıldığı takdirde tek taraflı veya çok taraflı olan bu hukuki işlemlerin geçersizliğini ileri sürebilir. Çünkü danışıklı bir hukuki işlem ile 3.kişilere zarar verilmesi onlara karşı işlenmiş bir haksız eylem niteliğindedir. Ancak 3.kişinin danışıklı işlem ile haklarının zarara uğratıldığının benimsenebilmesi için onun danışıklı işlemde bulunandan alacaklı olması ve danışıklı işlemin alacağının ödenmesini önlemek amacıyla yapılmış bulunması gerekir. Davacının bu davadaki amacı alacağını tahsil edebilmek için muvazaa nedeniyle temelde geçersiz olan işlemin hükümsüzlüğünü sağlamaktır. Muvazaaya dayalı davalarda davacının icra takibine geçmesi ve aciz belgesi almasına gerek yoktur. Muvazaaya dayalı iptal davasında davacı muvazaalı işlemle kendisinin zararlandırıldığını ileri sürmektedir. İİK 277 ve izleyen maddelerinde düzenlenen iptal davası açma hakkı davacının genel hükümlere, muvazaaya dayanarak dava açmasına engel değildir. Davacının iddiasını kanıtlaması halinde iddianın, alacağın tahsiline yönelik bulunduğu da gözetilerek İİK 283/1 maddesi kıyasen uygulanarak iptal ve tescile gerek olmaksızın davacıya haciz ve satış isteyebilmesi yönünden hüküm kurulması gerekecektir...”

kabul edilen muvazaa iddiası ile açılan iptal davalarıdır⁶⁰³. Muvazaa nedeniyle maddi hukuk bakımından geçersiz olan tasarruf hakkında, hâlihazırda zaten bir tasarrufun iptali davası açılmayacağı kabul edilmelidir⁶⁰⁴. Zira tasarrufun iptali davası için aranan ve iptali istenen tasarrufun, maddi hukuk bakımından geçerli bir işlem olması gerekir⁶⁰⁵. Kaldı ki tasarrufun iptali davası şahsi bir dava iken; muvazaa davası aynı bir davadır.

6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Hakkında Kanun' a göre, kamu alacakları hakkında açılacak tasarrufun iptali davalarında da aciz vesikası dava şartı olarak aranmaz⁶⁰⁶. Kamu alacaklarının tahsil edilebilmesi için yapılan takipler sonunda, borçlunun aciz halinin de gerçekleşmesi üzerine; alacaklıların haklarını mağdur edecek şekilde yapılan tasarrufların iptali amacıyla açılan iptal davasında, Yargıtay kararlarında da kabul edildiği üzere⁶⁰⁷, 6183 sayılı kanunda aciz vesikasının aranacağına dair herhangi bir düzenleme yer almamaktadır⁶⁰⁸.

Aciz vesikasının dava şartı olarak aranmasına gerek olmadan tasarrufun iptali davası açılacak son ihtimal; 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu m. 86/ 10' a

Yargıtay (Kapatılan) 17 HD., 2014/ 10003 E. 2016/ 944 K. 26.01.2016 T. Aynı yönde kararlar için bkz. Yargıtay 4 HD., 2021/ 17037 E. 2021/ 9773 K. 06.12.2021 T.; Yargıtay HGK, 2020/ 370 E. 2022/ 951 K. 15.06.2022 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 14.03.2023.

⁶⁰³ Muvazaa hukuksal nedenine dayalı iptal davası hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Yavaş/ Sertkaya Daniş, s. 113- 121.

⁶⁰⁴ Muvazaalı işlemlerin tasarrufun iptali davası konusu olabileceği doktrin görüşü hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Tolga Akkaya, “ Alacaklılardan Mal Kaçırmaya Yönelik Muvazaalı Tasarrufların İcra ve İflas Kanunu' nda Düzenlenen İptal Davasına Konu Olup Olamayacağı Sorunu”, **Legal Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Dergisi**, C. 2, S. 3, 2006, ss. 661- 684, s. 681; Uyar, **İptal Davaları**, s. 53- 55; Yıldırım, **İptal Davaları**, s. 142- 143.

⁶⁰⁵ Ansay, s. 325; Atalı/ Ermenek/ Erdoğan, **İcra ve İflas**, s. 717; Erdönmez, **İptal**, s. 30- 31; Abdurrahim Karslı, **İcra ve İflas Hukuku**, İstanbul 2014, s. 552; Kuru, **El Kitabı**, s. 1400- 1401; Muşul, **İptal Davaları**, s. 167- 168; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 587; Yavaş/ Sertkaya Daniş, s. 117, 119.

⁶⁰⁶ Işık, **Aciz Belgesi**, s. 176; Kuru, **İflas ve Konkordato**, s. 392; Muşul, **C. II**, s. 1773; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 593; Uyar, **İptal Davaları**, s. 52; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. III**, s. 4360.

⁶⁰⁷ “ ... davacı idarenin davalı borçlu ile ilgili vergi aslı ve gecikme faizi alacak miktarının gerektiğinde bilirkişi tarafından tespiti, (davacı idare aciz belgesi sunmak zorunda olmasa da 6183 sayılı ...'nun 27,29 ve 30 maddelerinde borçlunun malların borcuna yetmediği anlaşılanlar ibaresini içerdiğinden davalı...” Yargıtay 17 HD., 2016/ 4083 E. 2016/ 3950 K. 29.03.2016 T. Aynı yönde karar için bkz. 17 HD., 2014/ 17075 E. 2016/ 9325 K. 05.10.2016 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 14.03.2023.

⁶⁰⁸ Akil, s. 182; Muşul, **C. II**, s. 1773.

göre⁶⁰⁹, Yatırımcı Tazmin Merkezi tarafından İİK m. 278- 279- 280’ de sayılan nedenlerden biri ile açılabilir iptal davalarıdır.

c. Tasarrufun İptali Davasında Mahkemece Aciz Vesikasının Geçerliliğinin İncelenmesi Sorunu

Alacaklının, icra takibi yürüttüğü borçlusunun yapmış olduğu ve kendisini zarara sokmaya yönelik tasarruflarına karşı, kanunda sayılan sebeplere dayanarak genel mahkemede tasarrufun iptali davası açma hakkı vardır. Tasarrufun iptali davasında alacaklının elinde icra takibi sonunda düzenlenmiş olan kesin aciz vesikası bulunabileceği gibi; henüz bitmemiş bir takipte borçlunun hiç ya da borca yetecek kadar malvarlığı olmadığını gösteren aciz vesikası hükmündeki haciz tutanakları da bulunabilir. Tasarrufun iptali davası açısından, icra takiplerinde düzenlenen aciz vesikaları birer dava şartıdır. Ancak iptal davalarında aciz vesikasının yeterliliğinin ve geçerliliğinin, davaya bakan mahkemede inceleme konusu yapıp yapılamayacağı tartışmalı bir meseledir. Bu konuda doktrinde de Yargıtay kararlarında da farklı görüşler ileri sürülmüştür.

Tasarrufun iptali davasında aciz vesikasının yeterliliğinin ve geçerliliğinin, iptal davasına bakan mahkemede incelenebilmesinin mümkün olduğunu ileri süren görüşe göre⁶¹⁰; aciz vesikasının davacı alacaklıya yolsuz olarak verildiğine dair mahkemede itirazda bulunulabilir. Bu minvalde örneğin, henüz haciz aşamasına gelinmeden borçlu malvarlığının değeri takdir edilerek aciz vesikasının verildiği ya da borçlu tarafından vesikaya bağlanan alacağın maddi hukuk açısından var olmadığı ileri sürülebilecektir⁶¹¹. Tasarrufun iptali davasında aciz vesikasının yeterliliğinin ve geçerliliğinin, iptal davasına bakan mahkemede incelenebilmesinin mümkün olup olmadığı konusunda ileri sürülen diğer bir görüşe göre; iptal davasında davalı

⁶⁰⁹ 6362 sayılı SPK m. 86/ 10: “ YTM’nin, hakkında tedrici tasfiye kararı verilenler nedeniyle sahip olduğu dava hakkı genel zamanaşımı süresine tabidir. 2004 sayılı Kanunun 278 inci, 279 uncu ve 280 inci maddelerinde belirtilen hâllerin varlığı hâlinde, aciz vesikası ibrazına gerek olmaksızın YTM tarafından iptal davası açılabilir. YTM, bu maddeden kaynaklanan görevlerinin ifası sırasında her türlü teminattan muaf olarak ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz istemeye yetkilidir.”

⁶¹⁰ Umar, **İptal Davası**, s. 41.

⁶¹¹ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 60; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 75; Öztekin, **Sorunlar**, s. 92 dn. 40; Umar, **İptal Davası**, s. 41.

tarafından aciz vesikasının geçerliliği tartışma konusu yapılamaz⁶¹². Geçici veya kesin aciz vesikası düzenlenmesi, icra dairesine ait bir yetki olması dolayısıyla birer icra dairesi işlemidir. İcra organlarının işlemlerinin geçersizlikleri hukukumuzda ancak icra mahkemesinde şikayet yolu ile incelenebilir; iptal davasına bakan genel mahkemede incelenemez. Şayet aciz vesikasının geçersizliği iddiasıyla şikayet yoluna başvurulursa, genel mahkemenin şikayet incelemesinin sonuçlanmasına kadar bekletici mesele kararı vermesi gerekir⁶¹³. Her ne kadar bazı Yargıtay kararlarında bu durumun “ ön mesele” yapılacağı belirtilse de⁶¹⁴; şikayet incelemesinin icra mahkemesinde yapılmasından hareketle Yargıtay’ ın ifadesinin hatalı olduğu söylenebilir. İcra mahkemesi aciz vesikasının geçersizliğinden hareketle belgenin iptaline karar verirse, iptal davası da dava şartı eksikliğinden usulden reddedilmelidir⁶¹⁵. Bu görüşü savunan yazarlardan bazıları⁶¹⁶, genel mahkemenin şikayet incelemesi bitene kadar bekletici mesele yapmasını değil; mahkemenin bu konuda davalıya icra mahkemesinde şikayet yoluna başvurusu için süre verilmesi gerektiğini kabul etmektedirler. Ancak aciz vesikasının geçersizliği iddiasının içeriğinde, aciz vesikasına bağlanan alacağın maddi hukuka göre geçersiz olduğu gerekçesi de varsa; icra mahkemesinde şikayet yoluna başvurulması doğru olmayacak, iptal davasında bakan genel mahkemede inceleme yapılabilecektir⁶¹⁷.

Tasarrufun iptali davasında aciz vesikasının geçerliliğinin incelenmesi konusunda doktrinde meseleyi ikili bir ayrıma göre ele alan ve görüşlerine

⁶¹² Erdönmez, **İptal**, s. 63; Kuru, **El Kitabı**, s. 1419; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 593; Uyar, **İptal Davaları**, s. 48; Yıldırım, **İptal Davaları**, s. 25 254.

⁶¹³ Işık, **Aciz Belgesi**, s. 179; Kuru, **El Kitabı**, s. 1419. Tasarrufun iptali davasına bakan genel mahkemenin, iptal davası şartlarından biri olan alacağın varlığının davada aranması durumuna binaen, mahkemenin davacının gerçekten alacaklı olup olmadığını inceleme yetkisinin bulunmadığını ileri süren Kuru; özellikle muvazaa iddiası ile açılan iptal davalarında, davalı olan üçüncü kişinin alacaklının gerçekten davacı olmadığını ve dolayısıyla aciz vesikasında yer alan alacağın da geçersiz olduğunu ispat edebileceğini belirtmiştir. Bu konuda bkz. Albayrak, s. 941- 942; Kuru, **El Kitabı**, s. 1420; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 593.

⁶¹⁴ “ ... Aciz belgesine dayanılarak açılan iptal davası sırasında aciz belgesinin iptali için dava açıldığı ileri sürülürse ve belgelenirse açılan bu davanın tasarrufun iptali davasının sonucuna etkisi olacağından ön mesele yapılması gerekir...” Yargıtay HGK, 2005/ 100 E. 2005/ 119 K. 02.03.2005 T. Aynı yönde karar için bkz. Yargıtay HGK, 2005/ 15- 100 E. 2005/ 119 K. 02.03.2005 T. (www.kazancı.com) ET. 13.03.2023.

⁶¹⁵ Akil, s. 178; Belgesay, Sentetik, s. 160; Erdönmez, **İptal**, s. 62; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 181; Muşul, **C. II**, s. 1775, 1778; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 593.

⁶¹⁶ Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 76.

⁶¹⁷ Akil, s. 176- 177; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 57- 58; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 76; Öztekin, **Sorunlar**, s. 92.

katıldığıımız *Muşul*’ a göre ise; aciz vesikasının düzenlenme şartları oluşmadan vesikasının düzenlendiği ihtimallerde, belgenin geçersizliği incelemesi icra mahkemesinde yapılacaktır⁶¹⁸. Bu açıdan yukarıda izah edilen ikinci görüşe dair fikirleri benimseyen *Muşul*, ilgili sonucu sadece kesin aciz vesikası için kabul etmektedir. Ancak kesin veya geçici aciz vesikası hükmünde olan haciz tutanaklarının, her ne kadar icra dairesi tarafından düzenlenen icra organı takip işlemi olsalar da; gerçekten aciz vesikası hükmünde olup olmadıkları icra mahkemesinde incelenemez⁶¹⁹. Bu konuda iptal davasına bakan genel mahkemede inceleme yapılması gerekir. Zira burada inceleme konusu yapılan şey, haciz tutanağının aciz vesikası hükmünde olup olmadığıdır; haciz tutanağının kanunun aradığı şekle uygun olarak düzenlenip düzenlenmemesi değildir. Bir haciz tutanağının, aciz vesikası hükmünde sayılabilmesi içerdiği bilgilere göre tespit edilebilecektir ve bu incelemeyi ancak genel mahkemeler yapabilir. Oysa haciz tutanağının aciz vesikası hükmünde sayılabilmesi açısından sadece kanunda aranan şartları haiz olup olmadığı incelemesi, şekli bir inceleme olması nedeniyle icra mahkemesinde şikayet yolu ile yapılabilecektir.

Aciz vesikasının geçerlilik incelemesinin şikayet yolu ile icra mahkemesinde veya iptal davasına bakan genel mahkemede yapılabilmesi açısından ileri sürülen görüşler dışında; Yargıtay, herhangi bir ayırım yapmadan, geçici veya kesin aciz vesikasının geçerliliğinin şikayet yolu ile icra mahkemesinde incelenebileceğini kabul etmektedir⁶²⁰. Bu minvalde her ne kadar Yargıtay tarafından hatalı olarak durum ön mesele şeklinde nitelendirilse de⁶²¹, iptal davasına bakan genel

⁶¹⁸ *Muşul*, C. II, s. 1780.

⁶¹⁹ *Akil*, s. 178; *Muşul*, C. II, s. 1780- 1781.

⁶²⁰ “ ... Aciz belgesi borçlunun mal varlığının alacaklının alacağını karşılamaya yetmediğini gösteren tek ispat aracı olduğundan, aciz belgesine rağmen ve bu belge dava yoluyla iptal edilmedikçe borçlu; mal varlığının alacaklının alacağını karşılayabileceğini ileri süremez. Alacaklının bu belgelere dayanarak tasarrufun iptali davası açması mümkündür. Aciz belgesi niteliğindeki haciz tutanağı İİK’nın 8. maddesi gereğince “aksi sabit oluncaya kadar geçerli belge” niteliğindedir. Açılan iptal davasında davacının dayandığı aciz belgesi şikâyet veya itiraz yoluyla icra hâkimliğince ortadan kaldırılmadıkça mahkemece gerek re’sen gerekse davalının savunması doğrultusunda usulüne uygun şekilde düzenlenmiş olup olmadığı konusunda inceleme yapılamaz...” Yargıtay HGK, 2019/ 625 E. 2022/ 251 K. 03.03.2022 T. Aynı yönde kararlar için bkz. Yargıtay HGK, 2012/ 17- 49 E. 2012/ 114 K. 29.02.2012 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 20.03.2023.

⁶²¹ Yargıtay kararlarında aciz vesikasının geçerliliğinin tasarrufun iptali davasına bakan mahkemede değil de, icra mahkemesinde şikayet yolu ile incelenmesinin “ ön mesele” olarak hatalı adlandırıldığı; kast edilenin kararların içeriklerinden de anlaşılacağı üzere “ bekletici mesele” olması gerektiği

mahkemede aciz vesikasının geçerli olup olmadığı incelenmeden, bekletici mesele yapılacaktır⁶²². İcra mahkemesinde aciz vesikasının iptaline karar verildiğinde, iptal davasına bakan mahkeme aciz vesikasının geçersizliğini dikkate alabilecektir⁶²³. Her ne kadar Yargıtay yerleşik kararlarında bu şekilde görüş beyan etmiş olsa da; bazı kararlarında iptal davasına bakan genel mahkemenin geçici aciz vesikası hükmünde olan haciz tutanağının geçerli olup olmadığını inceleyebileceğini kabul etmiştir⁶²⁴.

Tasarrufun iptali davasının geçici aciz vesikasına dayalı olarak açıldığı durumlarda, aciz vesikasında belirtilen malvarlıkları satılarak elde edilen satış bedelinden, alacaklının alacağının tamamını elde etmesi söz konusu olursa; iptal davasına devam edilemeyecektir. Benzer şekilde, alacaklının henüz haciz tutanağında yazılı malvarlığı değerleri için yapılan kıymet takdiri kesinleşmeden dava açtığı durumlarda, kıymet takdirine karşı şikayet yoluna müracaat edildiğinde, tespit edilen değerlerin alacaklının alacağının tamamını karşılamaya yeteceği anlaşıldığında da iptal davasına devam edilemez⁶²⁵. Her iki ihtimal açısından da artık

hakkında bkz. Muşul, **C. II**, s. 1778- 1779; Uyar, **İptal Davaları**, s. 49; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. III**, s. 4357.

⁶²² “ ... Aciz belgesine dayanılarak açılan iptal davası sırasında aciz belgesinin iptali için dava açıldığı ileri sürülürse ve belgelenirse açılan bu davanın tasarrufun iptali davasının sonucuna etkisi olacağından ön mesele yapılması gerekir...” Yargıtay HGK, 2019/ 16 E. 2020/ 7 K. 14.01.2020 T. Aynı yönde kararlar için bkz. Yargıtay HGK, 2017/ 1791 E. 2019/ 498 K. 30.04.2019 T.; Yargıtay HGK, 2005/ 100 E. 2005/ 119 K. 02.03.2005 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 20.03.2023.

⁶²³ “ ... davalı borçlu tarafından 22.4.2011 tarihli kati aciz belgesinin iptali yönünden İcra Hukuk Mahkemesine açılmış bir dava olduğunun iddia ve ispatlanamaması nedeniyle belgenin geçersiz olup olmadığı hususunun tasarrufun iptali davasına bakan mahkeme tarafından değerlendirilemeyeceğine,...” Yargıtay 17 HD., 2012/ 2040 E. 2012/ 8020 K. 26.06.2012 T.; “ ... 9.2.2012 tarihli 170.767,02 TL'lik kati aciz belgesinin(İİK 143,251.maddeleri gereğince) sunulduğu, iptali istenen tasarrufların takip konusu borçtan sonra yapıldığı, davanın süresinde açıldığı anlaşılmaktadır. 9.2.2012 tarihli kati aciz belgesinin iptal edildiğine ilişkin davalılar tarafından sunulmuş bir mahkeme hükmü bulunmadığından tasarrufun iptaline bakan mahkemece kat'i aciz belgesi tartışılmaz ve geçersizliğine karar verilemez...” Yargıtay 17 HD., 2013/ 16720 E. 2015/ 3318 K. 24.02.2015 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 20.03.2023.

⁶²⁴ “ ... İİK.nun 277. maddesi uyarınca; tasarrufun iptali davasının dinlenebilmesi için, borçlu hakkında alınmış geçici ya da kesin aciz belgesinin bulunması şarttır. Davaya konu takipte İcra Memurluğunca verilen belgeye göre borçluya kesin ya da geçici aciz belgesi verilmediği bildirilmiştir. Gerçekten de borçlu hakkında kesin aciz belgesi alınmamış ise de, İİK.nun 105. maddesi uyarınca "yapılan hacizde borcu karşılayacak malın bulunmadığının tespit edilmesi halinde" bu haciz tutanağı geçici aciz belgesi olarak kabul edilmektedir. Haciz tutanağının geçici aciz belgesi olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceğinin takdiri ise icra müdürüne değil, davaya bakan hâkime aittir. Söz konusu haciz tutanağının geçici aciz belgesi niteliğinde olduğunda ise, tereddüt bulunmadığından hakimin bu konudaki ret gerekçesinde isabet yoktur...” Yargıtay 15 HD., 1995/ 2300 E. 1995/ 5157 K. 02.10.1995 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 20.03.2023. Aynı yönde kararlar için bkz. Uyar, **İptal Davaları**, s. 49 dn. 228' deki kararlar; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. III**, s. 4357.

⁶²⁵ Erdönmez, **İptal**, s. 63; Muşul, **C. II**, s. 1775; Tuncer Kazancı, s. 74.

alacaklı alacağına kavuşmuş olacağından, iptal davasına devam edilmesinde herhangi bir hukuki yararı kalmamıştır.

d. Tasarrufun İptali Davasında Harç ve Vekalet Ücreti Tespitine Aciz Vesikasının Etkisi

Tasarrufun iptali davaları, esas üzerinden nispi harca tabidir. İcra takibinde alınan aciz vesikasına bağlı olarak açılan iptal davalarında, nispi harcın ve vekalet ücretinin iptale konu tasarruf üzerinden mi yoksa dava koşulu olan aciz vesikasındaki alacak miktarı üzerinden mi hesaplanacağı hususu netleştirilmelidir. Bu minvalde iptale konu tasarruf değeri ile aciz vesikasındaki alacak miktarı karşılaştırılır ve iptale konu olan tasarrufun yapıldığı andaki piyasa rayiç değeri dikkate alınarak, hangisi daha az ise harç ve vekalet ücreti ona göre hesaplanır⁶²⁶. Aciz vesikasındaki alacak miktarı iptale konu tasarrufun değerinden daha az ise, harç ve vekalet ücreti bu miktara göre belirlenir⁶²⁷. Ancak tasarrufun iptali davasında iptale konu tasarrufun değeri, aciz vesikasındaki alacağın değerinden az ise, harç ve vekalet ücreti dava konusu tasarrufun değeri üzerinden hesaplanır⁶²⁸. Böylece davacı alacaklının, iptale

⁶²⁶ Akil, s. 195; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 182; Işık, **İptal Davası**, s. 1212; Kuru, **El Kitabı**, s. 1433; Muşul, **C. II**, s. 1782; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 595; Umar, **İptal Davası**, s. 20; Uyar, **İptal Davaları**, s. 121; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. III**, s. 4505; Yıldırım, **İptal Davaları**, s. 232.

⁶²⁷ “ ... Tasarrufun iptali davalarında harç ve vekalet ücreti takip konusu alacak miktarı ile iptali istenen tasarrufun tasarruf tarihindeki değeri karşılaştırılarak düşük olan değer üzerinden nispi olarak hesaplanır. Somut olayda takip konusu alacak miktarı 10.000,00 TL, iptali istenen tasarrufların tasarruf tarihindeki değeri ise 40.000,00 TL olup daha düşük olan alacak miktarı üzerinden harç ve vekalet ücreti hesaplanması gerekirken dava dilekçesindeki değer üzerinden harç ve vekalet ücreti hesaplanması doğru değil bozma nedeni ise de yapılan yanlışlığın giderilmesi yargılamanın tekrarını gerektirir nitelikte görülmediğinden hükmün 6100 sayılı HMK'nın geçici 3/2 maddesi delaletiyle 1086 sayılı HUMK'nun 438/7. maddesi gereğince düzeltilerek onanmasına karar vermek gerekmiştir...” Yargıtay 17 HD., 2012/ 16866 E. 2014/ 3384 K. 11.03.2014 T. Aynı yönde kararlar için bkz. Yargıtay 17 HD., 2015/ 4205 E. 2017/ 2115 K. 28.02.2017 T.; Yargıtay 17 HD., 2012/ 14242 E. 2014/ 3378 K. 11.03.2014 T.; Yargıtay 15 HD., 2006/ 7691 E. 2007/ 1564 K. 13.03.2007 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 20.03.2023.

⁶²⁸ Akil, s. 195; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 182; Kuru, **El Kitabı**, s. 1433; Muşul, **C. II**, s. 1782; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. III**, s. 4506; Yıldırım, **İptal Davaları**, s. 232. “ ... Dava İİK'nun 277 ve devamı maddeleri gereğince açılmış tasarrufun iptali istemine ilişkindir. Tasarrufun iptali davalarında harç ve vekalet ücreti takip konusu alacak miktarı ile (kat'i aciz belgesi düzenlenmiş ise aciz belgesindeki miktar) iptali istenen tasarrufun tasarruf tarihindeki rayiç değeri karşılaştırılarak düşük olan değer üzerinden hesaplanması gerekir. Somut olayda iptali istenen tasarrufun tasarruf tarihindeki değeri 116.805 TL, takip konusu alacak toplamı olan 222.130,00 TL'den daha düşük olduğundan mahkemece (dava değeri dava dilekçesinde 12.000 TL olarak gösterildiğinden) 104.805 TL üzerinden davacıya eksik harcın tamamlanması için süre verilmesi tamamlandığı takdirde harç ve vekalet ücretinin 116.805 TL üzerinden hesaplanması gerekirken dava değeri olan 12.000 TL üzerinden harç ve vekalet ücreti hesaplanması doğru görülmemiştir...” Yargıtay 17 HD., 2014/ 12571 E. 2016/ 2474

tabi tasarruf konusu şeyin değerinin tamamı üzerinden harç ve vekalet ücreti ödemesi engellenmiş olmaktadır⁶²⁹.

Tasarrufun iptali davasında iptale konu olan tasarruf işlemi birden fazla ise, tasarruf işlemlerinin yapıldığı zamanki piyasa rayiç değerlerinin toplamı harç ve vekalet ücreti hesabında dikkate alınacak; toplam değer, aciz vesikasındaki alacak miktarı ile karşılaştırılacaktır⁶³⁰. Bu karşılaştırma sonucunda, harç ve vekalet ücreti daha az olan değer üzerinden hesaplanacaktır.

Tasarrufun iptali davasında harç ve vekalet ücreti hesabına dair bu açıklamalar, istihkak davasına karşı açılan iptal davalarında da geçerlidir; zira istihkak davalarında da nispi esas üzerinden harç belirlenmektedir⁶³¹.

Birden fazla takip nedeniyle birden fazla tasarrufun iptali davasının açılmış olduğu ve bu davaların birleştirilmesine karar verildiği durumlarda, her bir davanın bağımsız olma özelliği süreceği için, birleştirilen her bir dava için ayrı vekalet ücreti tespit edilecektir⁶³².

K. 01.03.2016 T. Aynı yönde kararlar için bkz. Yargıtay 17 HD., 2014/ 9721 E. 2016/ 4610 K. 12.04.2016 T.; Yargıtay 17 HD., 2013/ 2255 E. 2014/ 6941 K. 05.05.2014 T.; Yargıtay 17 HD., 2013/ 16218 E. 2014/ 1490 K. 11.02.2014 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 20.03.2023.

⁶²⁹ Yıldırım, **İptal Davaları**, s. 232.

⁶³⁰ Akil, s. 197; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 183; Muşul, **C. II**, s. 1782.

⁶³¹ “ ... İİK'nun 97/17 maddesi uyarınca, istihkak davasına karşı açılacak karşılık tasarruf iptal davası Harçlar Yasası'na ekli (i) sayılı Tarifeye göre nispi harca tabidir. Karşılık davacı alacaklıya iptal konusu tasarruf değeriyle alacak miktarından hangisi azsa, o değer üzerinden Tarifede yazılı oran gözetilerek hesaplanacak nispi karar ve ilam harcının dörtte birini Harçlar Yasası'nın 28.maddesi uyarınca tamamlaması için uygun bir önel verilmesi ve harçlar tamamlandığı takdirde tasarruf iptal davası konusunda karar verilmesi gerekirken peşin alınan maktu harçla yetinilerek yargılamanın sonuçlandırılması usul ve yasaya aykırıdır...” Yargıtay 21 HD., 2006/ 10450 E. 2007/ 5479 K. 02.04.2007 T. Aynı yönde karar için bkz. Yargıtay 21 HD., 2007/ 13006 E. 2007/ 20656 K. 14.11.2007 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 20.03.2023.

⁶³² “ ... İptal davalarında vekalet ücretinin takibe konu alacak ile tasarrufun değerinden hangisi az ise o miktar esas alınmak suretiyle nispi tarifeye göre hesaplanması birden fazla davanın birleştirilmesi halinde her dava müstakil hüviyetini koruyacağından birleştirilen her dava için ayrı vekalet ücretine hükmedilmesi gerekir. Somut olayda tasarrufa konu taşınmazlar aynı olmakla birlikte, ayrı takipler nedeniyle ayrı ayrı açılan davalar birleştirilmiş olduğundan, mahkemece tasarrufa konu taşınmazların bulunduğu yerde keşif yapıp, tasarruf tarihindeki gerçek değer tespit ettirildikten sonra az yukarıda açıklanan ilkelere göre her bir dava için ayrı ayrı vekalet ücreti tayini gerekirken, asıl dava ile birleşen davalarda bildirilen alacak toplamı üzerinden tek avukatlık ücretine hükmedilmesi doğru olmamıştır...” Yargıtay 15 HD., 2004/ 6898 E. 2005/ 1819 K. 28.03.2005 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 22.03.2023.

B. Muvakkat Aciz Vesikasının Tasarrufun İptali Davası Açma Hakkı Vermesi Durumu

Hukukumuzda tek bir örneğini gördüğümüz muvakkat aciz vesikası, kesin aciz vesikasından farklı olarak tek bir sonuca işaret etmektedir. İİK m. 143' te aciz vesikasının sonuçları düzenlenmiştir ancak bunlar kesin aciz vesikasına ait hüküm ve sonuçlardır. Muvakkat aciz vesikasının hüküm ve sonucu için, İİK m. 105' in yollamasıyla İİK m. 277 hükmü gündeme gelmektedir. Dolayısıyla muvakkat aciz vesikası, alacaklıya sadece tasarrufun iptali davası açma hakkı vermektedir. Vesika, düzenlendiği andan itibaren iptal davası açılabilir⁶³³. Öte yandan iptal davasının açılabilmesi için İİK m. 106 gereğince hacizli malların satışının da süresi içerisinde istenmiş olması gerekir. Aksi halde haciz düşer; bu durumda haciz tutanağı hükümsüz hale gelir⁶³⁴.

Muvakkat aciz vesikası, sadece tasarrufun iptali davası açma hakkı vermesi, alacaklının bu davayı açmak konusundaki hakkının borçluya değil üçüncü kişiye karşı olması ve vesikanın icra takibine yön vermemesi nedeniyle icra organı takip işlemi değildir⁶³⁵. Muvakkat aciz vesikası, haciz aşamasında borçlunun haczedilebilir malvarlığı değerlerinin, alacaklının takip konusu yaptığı alacağı tamamen ödemeye yetmemesi üzerine, icra müdürünün bu konudaki kıymet takdirinin kesinleşmesi halinde düzenlenen haciz tutanağıdır. Bu durumda alacaklıya, haciz tutanağından ayrı olarak bir aciz vesikası düzenlenip verilmez.

Muvakkat aciz vesikasındaki geçicilik durumu, hacizli malvarlıkları değerinin icra müdürünün yaptığı kıymet takdirinin dışında bir değere paraya çevrilmesi ihtimali üzerine vardır. Şayet satış sonucu elde edilen bedel, takip konusu alacağın tamamını ödemeye yetecek şekilde olursa, muvakkat aciz vesikasının hükmü sona erer⁶³⁶. Ancak satış sonucu elde edilen bedel, kıymet takdirindeki gibi alacağın sadece bir kısmını karşılamaya yetmişse, muvakkat aciz vesikasının yerine artık

⁶³³ Deliduman, **Muvakkat**, s. 1087.

⁶³⁴ Akil, s. 166; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 14; Deliduman, **Muvakkat**, s. 1084; Jent- Sorensen (Staehelin/ Bauer/ Staehelin), Art. 115 N. 15; Sarısözen, s. 285.

⁶³⁵ Yukarıda bkz. **Birinci Bölüm**, IV, B.

⁶³⁶ Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 23; Üstündağ, **İcra**, s. 302.

kesin aciz vesikası düzenlenir⁶³⁷. Çünkü artık geçici olmayı gerektiren durum sona ermiş; icra takibi sona ererek borçlunun borçlarını ödemekten aciz hali içerisinde olduğu kesinleşmiştir. Öte yandan tasarrufun iptali davası kesinleşen kıymet takdirine göre muvakkat aciz vesikası hükmündeki haciz tutanağı suretinin mahkemeye sunulması ve hacizli malların satışı istendiği ancak satış işlemlerinin tamamlanmadığı aşamada açılmış olabilir. İptal davası devam ederken mahcuz malların satış bedelinin alacağı karşılması durumu gerçekleşmişse, artık iptal davası açısından muvakkat aciz vesikası hükümsüz hale gelecektir. Hal böyle olunca iptal davasına bakan mahkemenin gerek resen gerek tarafların talebi üzerine, davayı dava şartı eksikliğinden dolayı usulden reddetmesi gerekir.

Muvakkat aciz vesikasının tasarrufun iptali davası açma imkanı tanınması durumu, vesikanın geçiciliğine bağlıdır. Bir başka ifadeyle iptal davasına bakan mahkemenin davayı kabul edebilmesi için; davacının muvakkat aciz vesikasının hacizli malların satışına bağlı olarak kesin aciz vesikasına dönüşmesine bağlıdır. Mahkemenin, kesin aciz vesikası sunulmadan iptal davası hakkında hüküm vermesi söz konusu değildir⁶³⁸.

Hukukumuzda muvakkat aciz vesikasının sadece tasarrufun iptali davası açabilme hakkı vermesinden farklı olarak⁶³⁹; İsviçre Hukuku'nda muvakkat aciz vesikasının başka bazı sonuçları daha vardır. Öncelikle İsviçre Hukuku açısından alacaklının muvakkat aciz vesikası ile tasarrufun iptali davası açması bağlamında, mahkemenin davayı karara bağlayabilmesi için vesikanın kesin aciz vesikasına dönüşmesi gerekir⁶⁴⁰. Bu noktada iptal davasının muvakkat aciz vesikası ile açılabilmesi hakkı geçici bir özellik arz etmekte ve kesin aciz vesikası mahkemeye sunulmadıkça, davanın kabulü mümkün olmamaktadır⁶⁴¹.

İsviçre Hukuku'nda muvakkat aciz vesikasının tasarrufun iptali davası açma hakkı vermesi dışında bir diğer sonucu, borçlunun malvarlığı değerleri üzerinde

⁶³⁷ Blumenstein, s. 498; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 10; Etili, s. 608; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 23; Üstündağ, **İcra**, s. 302.

⁶³⁸ Affolter, s. 75; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 15.

⁶³⁹ Deliduman, **Muvakkat**, s. 1087.

⁶⁴⁰ Kren Kostkiewicz, s. 425; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 276.

⁶⁴¹ Türk hukuku doktrinde bu yönde görüş beyan eden açıklamalar ve İsviçre Federal Mahkeme kararları için bkz. Deliduman, **Muvakkat**, s. 1085 dn. 27- 28 ve s. 1086 dn. 26; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 32 dn. 78.

ihtiyati haciz isteyebilme hakkı vermesidir (SchKG m. 115/ 2; 271/ 5). Böylece icra takibinin konusu olan alacak hakkında başka takipler yapılabilmesine dolaylı olarak imkan tanınmış olmaktadır. Aynı alacak için ihtiyati haciz istendiğinde, ihtiyati haczi tamamlayan merasim olarak derdest bir takibin varlığına rağmen ikinci takip yapılabilecektir. Böylece ihtiyati haczi tamamlayan merasim olarak aynı alacak için açılan icra takibi ile “ *aynı alacak için muhtelif takipler açılmayacağına dair yasağa*” da istisna getirilmiş olmaktadır⁶⁴². Oysa Türk hukukunda ne ihtiyati haczin şartlarını düzenleyen İİK m. 257’ de, ne de muvakkat aciz vesikası ile ilgili İİK m. 105/ 2’ de böyle bir imkan yoktur.

Muvakkat aciz vesikasının, İsviçre Hukuku açısından “ *tamamlama amaçlı haczi*” isteyebilmek ile ilgili bir sonucu daha vardır (SchKG m. 115/ 3)⁶⁴³. İsviçre İcra ve İflas Kanunu m. 88/ 2 gereği borçlunun varlığı yeni tespit edilen malvarlığı değerleri üzerine⁶⁴⁴, muvakkat aciz vesikası ile “ *tamamlama amaçlı haczi*” uygulanması istenebilir⁶⁴⁵. Bu durumda devam eden icra takibi sona ermemektedir⁶⁴⁶. Bu noktada belirtmek gerekir ki; hukukumuzda da uygulanabilen “ *tamamlama haczi*” ile “ *tamamlama amaçlı haczi*” birbirinden farklı kurumlardır. İİK m. 145 gereği “ *tamamlama haczi*” resen yapılırken; “ *tamamlama amaçlı haczi*” alacaklının talebi olmadan yapılamaz⁶⁴⁷. Dolayısıyla alacaklı “ *tamamlama amaçlı haczi*” talep ederken, muvakkat aciz vesikasını icra dairesine sunmalıdır.

İsviçre İcra ve İflas Hukuku’ nda muvakkat aciz vesikasının maddi hukuka etkili ve kanunda olmayan ancak doktrinde ileri sürülen bir sonucu daha vardır. Bu

⁶⁴² Üstündağ, **İcra**, s. 168 dn. 496a.

⁶⁴³ Işık, **Aciz Belgesi**, s. 340; Sema Taşpınar, “ İsviçre Federal ve İcra ve İflas Kanununda Yapılan Değişikliklere Genel Bir Bakış”, 7. Yaş Günü İçin Prof. Dr. Baki Kuru Armağanı, Türkiye Barolar Birliği, 2004, ss. 599- 669, s. 625; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 277.

⁶⁴⁴ İsviçre İcra ve İflas Kanunu m. 115/ 3 hükmünde muvakkat aciz vesikasının alacaklıya, borçlunun “ *yeni keşfedilen*” malları üzerinde haciz isteyebilme imkanı verdiği görülmektedir. Madde metninde yer alan malların, borçlunun “ *yeni keşfedilen*” malları olarak anlaşılması gerekir. Zira borçlunun “ *yeni elde edilen*” malvarlıkları olarak anlaşılırsa; muvakkat aciz vesikasının alınmasını sağlayan icra takibinde hacizden sonra alacaklının haciz talep edebilmesi için borçlunun yeni bir malvarlığı edinmiş olması gerekir. Ancak maddedeki ifadeyi “ *yeni keşfedilen*” malvarlıkları olarak yorumlarsak; ilk haczin uygulandığı esnada fark edilmeyen ancak sonradan varlığı tespit edilen mallar keşfedilmiştir. Öte yandan “ *yeni elde edilen*” mallar da “ *tamamlama amaçlı haczi*” kapsamındadır. Aynı yönde görüş için bkz. Işık, **Aciz Belgesi**, s. 340 dn. 125.

⁶⁴⁵ Işık, **Aciz Belgesi**, s. 340; Taşpınar, s. 625.

⁶⁴⁶ Affolter, s. 34; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 13; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 340; Taşpınar, s. 625.

⁶⁴⁷ Işık, **Aciz Belgesi**, s. 341; Jent- Sorensen (Staehelin/ Bauer/ Staehelin), Art. 115 N. 17; Zondler (Kren Kostkiewicz/ Dominik), Art. 115 N. 6-7.

sonucu hukukumuzda doktriner anlamda *Gürdoğan* eleştirmiş ve bu değerlendirmenin muvakkat aciz vesikası için yerinde olmadığını belirtmiştir. İsviçre İcra ve İflas Hukuku doktrininde *Escher*, elinde muvakkat aciz vesikası olan alacaklının Medeni Kanun m. 588 gereği; hakimın mirasın paylaşılmasına katılmasını isteyebileceğini ifade etmiştir⁶⁴⁸. Medeni Kanun m. 588⁶⁴⁹ yürürlükten kalkarak yerini Türk Medeni Kanun m. 648⁶⁵⁰ hükmüne bırakmıştır ve maddeye göre aciz vesikası sahibi alacaklı, hakimden mirasçı yerine paylaşmaya katılması için kayyım atanmasını talep edebilir. Oysa Eski Medeni Kanunumuzda aciz vesikası sahibi alacaklı hakimden paylaşmaya mirasçı yerine kayyımın değil, bizzat sulh hakiminin kendisinin katılmasını isteyebiliyordu. Öte yandan her iki maddede de ifadesini bulan aciz vesikasını *Gürdoğan*, haklı olarak, muvakkat aciz vesikası olarak değil kesin aciz vesikası olarak anlamak gerektiğini ifade etmiştir⁶⁵¹. Zira muvakkat aciz vesikası verilmesi ile icra takibi sona ermemektedir. Dolayısıyla alacaklının, borçlusuna düşecek bir miras payına haciz koydurabilmesi de mümkündür.

İsviçre İcra ve İflas Hukuku açısından muvakkat aciz vesikasının sonuçları dışında hukukumuzda, bu belgenin tasarrufun iptali davası açılırken dava şartı olarak alacaklının ibraz etmesi gereken bir belge olması özelliği dışında başka bir hüküm ve sonucu kural olarak yoktur⁶⁵². Dolayısıyla muvakkat aciz vesikası, kesin aciz vesikasının sonuçlarından olan İİK m. 143 anlamında “*borcun ikrarını mutazammın senet mahiyetinde*” değildir, vesikaya bağlı alacak için zamanaşımı açısından 20 yıllık süre uygulanmaz, faiz işleyebilir ve borçluya ödeme emri tebliğ edilmeden takip yapılabilme imkanı vermez⁶⁵³. Ayrıca muvakkat aciz vesikası İİK m. 331, m.

⁶⁴⁸ Ansay, s. 175 dn. 12; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 16- 17.

⁶⁴⁹ Mülga MK m. 588: “*Bir mirasçıya düşen hisseyi temellük veya haczedenden yahut o mirasçı aleyhine borcunu ödemekten acze dair icra vesikası istihsal eyliyen alacaklı, hakimın mirasçı yerine kaim olan taksimine iştirakini, isteyebilir.*”

⁶⁵⁰ TMK m. 648: “*Açılmış mirasta bir mirasçının payını devralmış veya haczettirmiş olan ya da elinde mirasçıya karşı alınmış borç ödemedi aciz belgesi bulunan alacaklı, sulh hâkiminden bu mirasçının yerine paylaşmaya katılmak üzere bir kayyım atanmasını isteyebilir.*”

⁶⁵¹ Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 17 dn. 12.

⁶⁵² Ansay, s. 175; Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz, s. 346; Atalı/ Ermenek/ Erdoğan, **İcra ve İflas**, s. 338; Berkin, s. 270; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 13; Kuru, **C. II**, s. 1545; Kuru, **El Kitabı**, s. 749; Kuru, **İcra- İflas**, s. 336; Muşul, **C. I**, s. 932; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 29; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 259; Postacıoğlu/ Altay, **İcra**, s. 635.

⁶⁵³ Belgesay, **Birinci Bölüm**, s. 253; Belgesay, **Şerh**, s. 258; Coşkun, **C. 2**, s. 1531; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 13- 14; Deliduman, **Muvakkat**, s. 1083; Huber (Staehelin/ Bauer/ Staehelin), Art. 149 N. 20; Kren Kostkiewicz, s. 251; Kuru, **C. II**, s. 1545; Kuru, **El Kitabı**, s. 750; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s.

332 veya m. 338 anlamında borçlunun cezalandırılmasını da sağlamaz⁶⁵⁴. Muvakkat aciz vesikası icra takibini sona erdirmediği gibi; itirazın kaldırılmasını sağlamaz ve alacaklıya hacze iştirak imkanı vermez⁶⁵⁵.

Muvakkat aciz vesikasının alacaklıya tasarrufun iptali davası açma hakkını verebilmesi açısından dikkat edilmesi gereken bazı hususlar vardır. Bu minvalde; muvakkat aciz vesikası düzenlenmesini sağlayan icra takibinde haczedilen malvarlığı değerleri üzerindeki hacizlerin kalkmamış olması gerekir⁶⁵⁶. İİK m. 106 gereği süresi içerisinde satış talebinde bulunulmazsa, satış masrafları için giderler depo edilmezse veya satış talebi geri alınıp da yenilenmezse, İİK m. 110' a göre hacizli mallar üzerindeki hacizler kalkacağı için muvakkat aciz vesikası sayılan haciz tutanağının hükmü sona erer⁶⁵⁷. Dolayısıyla alacaklı artık, bu belge ile tasarrufun iptali davası açamaz.

C. Aciz Vesikası Siciline Kayıt

1. Genel Olarak

Borç ödemedenden aciz vesikasının hüküm ve sonuçlarından bir diğeri, aciz vesikasının bu konuya matuf olarak tutulan özel bir sicile kaydedilmesidir. Borçluya karşı yapılan icra takibine rağmen alacağının tamamını alamayan alacaklıya, icra dairesi tarafından aciz vesikası düzenlenip verilir. Aynı zamanda vesikanın bir nüshası borçluya da verilir. İcra ve İflas Kanunu m. 143/ 1⁶⁵⁸ ve İcra ve İflas Kanunu

29; Taze, s. 53; Yılmaz, **İİK Şerh**, s. 609. Bu konudaki Federal Mahkeme kararları için bkz. Deliduman, s. 14. Muvakkat aciz vesikasının, borç ikrarını içeren senet olduğu konusunda bkz. Belgesay, **Birinci Bölüm**, s. 38.

⁶⁵⁴ Coşkun, **C. 2**, s. 1531; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 14; Deliduman, **Muvakkat**, s. 1083; Kuru, **C. II**, s. 1546; Kuru, **El Kitabı**, s. 750; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 30; Taze, s. 53.

⁶⁵⁵ Ansay, s. 175; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 13; Deliduman, **Muvakkat**, s. 1082; Kren Kostkiewicz, s. 251; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2084; Yılmaz, **İİK Şerh**, s. 609; Zondler (Kren Kostkiewicz/ Dominik), Art. 115 N. 4.

⁶⁵⁶ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 14.

⁶⁵⁷ Akil, s. 166; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 14; Deliduman, **Muvakkat**, s. 1084; Jent- Sorensen (Stachelin/ Bauer/ Stachelin), Art. 115 N. 15; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 339; Sarısözen, s. 285.

⁶⁵⁸ İİK m. 143/ 1: “ Alacaklı alacağının tamamını alamamış ve aciz vesikası düzenlenmesi için gerekli şartlar yerine gelmişse, icra dairesi kalan miktar için hemen bir aciz vesikası düzenleyip alacaklıya ve bir suretini de borçluya verir; bu belgeler hiçbir harç ve vergiye tâbi değildir. Aciz vesikasının bir nüshası da her il merkezinde Adalet Bakanlığınca tespit edilen icra dairesi tarafından tutulan özel sicile kaydedilmek üzere bu icra dairesine gönderilir. Aciz vesikası sicili aleni olup ne şekilde

Yönetmeliği m. 94/ 1⁶⁵⁹, e göre, yapılan icra takibine rağmen alacaklının alacağının tamamını alamaması üzerine kendisine verilen aciz vesikasının bir nüshası da sicile kaydedilir. Aciz vesikası sicili, her il merkezinde Adalet Bakanlığı tarafından belirlenen icra dairesince tutulan özel bir sicildir. Sicile vesikanın kaydı için, takibi yürüten icra dairesi, aciz vesikası sicili tutmakla görevlendirilen icra dairesine vesikayı elektronik ortamda göndermelidir. Bu minvalde, aciz vesikasının tutulacak olduğu sicil, vesikanın alınmasını sağlayan icra takibinin yapıldığı icra dairesi olmayabilecektir.

İcra ve İflas Kanunu' nda 2003 yılında, aciz vesikası sicili ile ilgili düzenlemeyi de kapsayacak şekilde 4949 sayılı kanun ile bazı değişiklikler yapılmıştır. Aciz vesikası sicili kavramı ve bu sicilin nasıl tutulacağına dair esaslar, hukukumuzda 4949 sayılı kanun ile girmiştir. Söz konusu kanunun hükümet gerekçesi m. 41⁶⁶⁰, e göre; aciz vesikası kurumu bu düzenlemeden önce işlevini kaybetmiştir ve bunun en önemli nedeni aciz vesikasına bağlı alacağa faiz işlememesi kuralından kaynaklanmaktadır. Aciz vesikasına faiz işlememesi kuralını kaldırmak başkaca sakıncalara yol açabileceğinden, durum borçlunun borcunu faiziyle birlikte tamamen

tutulacağı ve hangi hususları içereceği Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanan yönetmelikle belirlenir.”

⁶⁵⁹ İİK Yön. m. 94/ 1 : “ *İcra daireleri, yapılan takipler sonucunda alacağının tamamını alamayan alacaklılara verdikleri aciz vesikalarının bir nüshasını, bulundukları il merkezinde Adalet Bakanlığınca aciz vesikası sicili tutmakla görevlendirilen icra dairesine elektronik ortamda gönderir. Aciz Vesikası, sicili tutan birimce elektronik ortamda sorgulanıp, görüntülenebilir.*”

⁶⁶⁰ 4949 Sayılı Kanun Hükümet Gerekçesi m. 41: “ *Maddeyle, merkezi bir sicil mevcut olmadığı için uygulamada işlerliğini hemen hemen tamamen kaybetmiş olan aciz vesikası bazı yönleriyle yeniden düzenlenmiştir. Bu belgenin özellikle bir kimsenin krediye layık olup olmadığını belirlemek bakımından büyük önemi vardır. Onun için maddeyle, her il merkezinde (merkez ilçede) Adalet Bakanlığı tarafından görevlendirilecek bir icra dairesinde özel sicil ihdas edilmesi öngörülmüştür. Bu sicilin ne şekilde tutulacağı, hangi hususların sicile kaydedileceği, terkinin ne şekilde yapılacağı gibi konular Adalet Bakanlığınca hazırlanacak yönetmelikle belirlenecektir.*

Aciz vesikası kurumunun işlevini kaybetmesinin en önemli nedenlerinden biri de, aciz vesikasına bağlanmış olan alacağa faiz işletilememesi kuralıdır. Ancak bu kuralın kaldırılması yerine, aynı sonuca, aciz vesikasını sicilden terkin ettirmek isteyen borçlunun borcun tamamını, işlemiş faizleriyle birlikte ödemesi mecburiyeti getirilmek suretiyle varılmak istenmiştir.

Aciz vesikasına bağlanmış alacağın zamanaşımına tabi olmaması kuralı ise, 19uncu asırdan kalma bir kural olduğu, hukukumuzda zamanaşımı sürelerinin belirli olması hususu ile bağdaşmadığı ve bu içerikte bir kural diğer Avrupa ülkelerinde mevcut bulunmadığı için kaldırılmış; ancak, aciz vesikasına bağlanan alacağın mevcudiyeti, her zaman olmasa bile, kural olarak, sübut bulduğundan zamanaşımı süresi nispeten uzun tutulmuştur.

Türk icra hukukunun özellikleri nedeniyle, aciz vesikasının sicile işlenmesinden sonra, icra takibinin batıl olduğunun veya iptal edildiğinin ya da borçlunun borçlu olmadığına bir mahkeme hükmüyle sabit olduğunun anlaşılması halinde, ilgili kaydın sicilden terkin edilmesine imkan verilmiştir. Keza alacaklı ile borçlu, örneğin daha düşük bir miktar üzerinde anlaşmaları takdirde, alacaklı icra takibini geri almak suretiyle sicildeki kaydın terkinini sağlayabilecektir.”

ödemesi halinde aciz vesikasını sicilden sildirebilmesi ile çözülebilecektir. Böylece diğer değişikliklerle birlikte, aciz vesikası kurumuna yeniden işlerlik kazandırılması sağlanmış olacaktır. Öte yandan aciz vesikası sicili sayesinde, sicile kayıtlı borçlu hakkında sözleşme yapma ihtimali olan kişiler, borçluyu önceden araştırma imkanı da elde edebileceklerdir⁶⁶¹.

Mehaz İsviçre hukukunda aciz vesikası sicili, 1994 tarihinde yapılan kanun değişikliği ile kabul edilerek, kesin aciz vesikasının kaydedildiği bir sicil olarak düzenleme alanı bulmuştur⁶⁶². SchKG m. 149a/ 2 ve 3 hükmüne göre; borçlu her zaman borcunu vesikanın düzenlendiği icra dairesine ödeyebilir ve bu ödeme ile aciz vesikası sicilinden kaydı silinir. İsviçre hukukundaki bu düzenleme, hukukumuzdaki düzenlemeye göre daha dar kapsamlıdır. Zira İsviçre’ de aciz vesikasına dair esasların yer aldığı 1997 tarihinde bir tüzük çıkarılarak; icra dairelerinde tutulması gerekli defter ve kayıtlar açıklanmıştır⁶⁶³. Ancak yine de tüzükte aciz vesikası siciline dair özel bir hüküm yer almamaktadır.

2. Aciz Vesikası Sicilinin Mahiyeti ve Özellikleri

Borç ödemedenden aciz vesikası sicili, alacağına kavuşamamış alacaklıya verilen aciz vesikası ile alacaklının hakkını kurucu veya açıklayıcı bir şekilde ortaya koymamaktadır. Bu minvalde sicil, icra takibinde alacaklı veya borçlu açısından herhangi bir hak veya borç doğurmamaktadır. Sadece sicile kayıtlı borçlu ile ilişki içerisine girecek olan üçüncü kişileri, borçlunun acizyetine yönelik uyarma amacı vardır. Dolayısıyla aciz vesikasının sicile kaydı ile vesikanın hüküm ve sonuçlarının doğacağını düşünmemek gerekir⁶⁶⁴.

Borç ödemedenden aciz vesikasının aciz vesikası siciline kaydedilmesini sağlayan İcra ve İflas Kanunu’ nda değişiklik yapılmasını öngören 4949 sayılı Kanun m. 41’ in gerekçesine göre⁶⁶⁵; aciz vesikası sicili merkezi bir özelliğe sahip olarak, aciz vesikasının uygulamadaki işlerliğini yeniden kazanmasını sağlayacaktır. Zira

⁶⁶¹ Işık, **Aciz Belgesi**, s. 184.

⁶⁶² Spühler, s. 183.

⁶⁶³ Taşpınar Ayvaz, **Sicil**, s. 582- 586.

⁶⁶⁴ Işık, **Aciz Belgesi**, s. 187; Taşpınar Ayvaz, **Sicil**, s. 582.

⁶⁶⁵ 4949 Sayılı Kanun Hükümet Gerekçesi m. 41 için bkz. yukarıda s. 170 dn. 660.

aciz vesikasının özellikle hakkında düzenlenen borçlunun krediye layık olup olmadığını tespit etmek açısından önemli bir fonksiyonu vardır. Böylece hakkında aciz vesikası düzenlenen borçluların kim oldukları ve takip edilebilmeleri sağlanmış olur⁶⁶⁶.

Aciz vesikası sicilinin amacı, herhangi bir kişiyle ticari ilişkiye girecek, ortak olabilecek, sözleşme yapabilecek veya kredi verebilecek kişilerin aciz vesikası siciline bakarak hakkında aciz vesikası düzenlenip düzenlenmediğini görebilmesini sağlamaktadır⁶⁶⁷. Aciz vesikası siciline dair 4949 sayılı kanunla getirilen sicil düzenlemeleri sayesinde, aciz vesikasının tanzim edilmesi sadece icra takibinde yer alan alacaklı ve borçluyu değil; takipte taraf olmayan üçüncü kişileri de ilgilendirir bir hale gelecektir⁶⁶⁸. Bu minvalde sicil sayesinde borçlunun borcunu ödemek konusunda ne kadar tutarlı olduğu biraz da olsa anlaşılmış olacak; sicilin bu durumu aleni bir şekilde ortaya koyması açısından da “*sabıka kaydı*”⁶⁶⁹ veya “*ekonomi kolluğu*”⁶⁷⁰ ya da “*istihbarat merkezi*”⁶⁷¹ şeklinde nitelendirilebilecektir. Aciz vesikası sicilinin bu şekilde olumlu yanları olmasının yanı sıra; borçlunun hayatında sürekli bir baskı unsuru olarak, onu kalıcı bir şekilde tehdit etmesi açısından da bazı olumsuzluklara sahiptir⁶⁷². Bu minvalde sicilde kayıtlı olan bir borçlu, kredi imkanlarını kullanarak borcunu tamamen kapatma yoluna gitmek istediğinde bazı sıkıntılarla karşılaşabilecektir. Yine zamanaşımı süresi boyunca sicilde kaydı olan borçlunun insanlık onuruna da olumsuz bir etki yapılmış olacaktır⁶⁷³.

İİK m. 143/ 1/ son cümle⁶⁷⁴ ve İİK Yön. m. 94/ 2⁶⁷⁵ hükümlerine göre aciz vesikası sicili alenidir ve menfaati olan herkes, bir kişinin aciz vesikası sicilinde

⁶⁶⁶ Pekcanitez, **Değerlendirme**, s. 155.

⁶⁶⁷ Georges Vonder Mühl, “Betreibungsregistrauskünfte”, **BISchK**, 2007/ 169, ss. 1-11, s. 1- 2; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 260; Taşpınar Ayvaz, **Sicil**, s. 582; Uyar, **Aciz Vesikası**, s. 353; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2690.

⁶⁶⁸ Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 144- 145.

⁶⁶⁹ Taşpınar Ayvaz, **Sicil**, s. 580.

⁶⁷⁰ Taşpınar, s. 606; Taşpınar Ayvaz, **Sicil**, s. 582.

⁶⁷¹ Aciz vesikası sicilinin kredi kurumlarını korumaya matuf olarak “İstihbarat merkezi” şeklinde nitelendirilmesi konusunda bkz. Postacıoğlu/ Altay, **İcra**, s. 639.

⁶⁷² Muhammet Özekes, **İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler**, Ankara 2009, s. 116- 117.

⁶⁷³ Işık, **Aciz Belgesi**, s. 186.

⁶⁷⁴ İİK m. 143/ 1/ son cümle: “Aciz vesikası sicili aleni olup ne şekilde tutulacağı ve hangi hususları içereceği Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanan yönetmelikle belirlenir.”

kaydının olup olmadığını araştırabilir. Hatta bu konuda sicilde bir kayıt varsa, kaydın içeriğine dair yazılı veya sözlü bir şekilde kendisine bilgi verilmesini de sicilin tutulduğu icra dairesinden isteyebilir. Aciz vesikası sicilinin incelenmesi ve sicildeki açıklamalar konusunda başvurana bilgiler verilmesi, sicilin tutulduğu icra dairesi müdürünün takdirindedir⁶⁷⁶. Zira sicili incelemek konusunda faydası olan herkesin, sicili incelemekteki faydasını ispat etmesi gerekir. Bu minvalde yapılacak ispat, tam ispat değil⁶⁷⁷; yaklaşık bir ispat olarak sicilin incelenmesinde başvuranın mevcut, hukuka uygun ve güncel bir faydasının olduğunun ispatıdır⁶⁷⁸. Ancak aciz vesikası sicilinden bilgi almak isteyen kişilerin başvurularında, icra müdürü daha detaylı bir şekilde hukuki menfaatin olup olmadığını takdir etmelidir⁶⁷⁹. Bu minvalde başvurana doğrudan sicilden aciz vesikasının veya diğer bilgilerin bir suretini vermemeli; başvuran kişinin başvurusunda ihtiyaç duyduğu kadar bilgi ve belge ihtiyacını karşılamalıdır⁶⁸⁰. Zira başvuran kişinin, aciz vesikasındaki borçlu ve alacaklı karşısında kötü niyetli olup olmayacağından emin olunamaz.

Aciz vesikası sicilinin aleniyeti ve sicilin incelenmesi açısından, İİK m. 8 hükmü yol gösterici olarak kabul edilebilir. İİK m. 8⁶⁸¹ gereği; icra ve iflas dairelerinde yapılan işlemler tutanağa bağlanır ve ilgili olan kişiler bu tutanakları

⁶⁷⁵ İİK Yön. m. 94/ 2: “ Borç ödemededen aciz vesikası sicili alenidir. Menfaati bulunan herkes, gerçek veya tüzel bir kişinin sicilde bir kaydı bulunup bulunmadığı ve varsa kapsamı hakkında sözlü veya yazılı bilgi verilmesini sicili tutan icra dairesinden isteyebilir.”

⁶⁷⁶ Baki Kuru, “ İcra Tutanakları (Zabıtları)”, **Ankara Barosu Dergisi**, S. 5, 1975 (Kısaltma: Tutanaklar), ss. 643- 654, s. 651; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 45; Seda Özmumcu, “ İcra ve İflas Müdürlerinin Takdir Hakkı”, **Prof. Dr. Turgut Akıntürk’e Armağan**, İstanbul, 2008, ss. 489-514, s. 503.

⁶⁷⁷ İsviçre Federal Mahkemesinin 1994 yılından itibaren verdiği kararlarında, icra müdürünün tutanakların incelenmesi konusunda yaklaşık ispat ölçüsünü kabul ettiğine dair ayrıntılı bilgi için bkz. Mühll, s. 5; Taşpınar Ayvaz, **Sicil**, s. 612.

⁶⁷⁸ Kurt Amonn, Fridolin Walther, **Grundriss des Schuldbetreibungs und Konkursrechts**, 8. Auflage, Bern 2008, Staempfli Verlag AG, s. 25; Belgesay, **Birinci Bölüm**, s. 44; Kuru, **Tutanaklar**, s. 651; Mühll, s. 5; Özmumcu, s. 504; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 45; Postacıoğlu, **İcra**, s. 48.

⁶⁷⁹ Işık, **Aciz Belgesi**, s. 203; Taşpınar Ayvaz, **Sicil**, s. 616.

⁶⁸⁰ İcra dairesi müdürünün tutanakların ve sicilin incelemesine dair yaptıkları taleplere karşı verdiği kararların şikayete tabi olduğu hakkında bkz. Amonn/ Walther, s. 27; Belgesay, **Birinci Bölüm**, s. 44; Kuru, **Tutanaklar**, s. 651; Özmumcu, s. 504; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 45.

⁶⁸¹ İİK m. 8: “ İcra ve iflas daireleri yaptıkları muamelelerle kendilerine vakı talep ve beyanlar hakkında bir tutanak yaparlar. Sözlü itirazlar ile talep ve beyanların altları ilgililer ve icra memuru veya yardımcısı veya katibi tarafından imzalanır.

İcra ve iflas dairelerince verilen kararlar gerekçeli olarak tutanaklara yazılır.

İlgililer bu tutanakları görebilir ve bunların örneğini alabilir.

İcra ve iflas dairelerinin tutanakları, hilafı sabit oluncaya kadar muteberdir.”

inceleyip örneklerini alabilirler. Borç ödemedi aciz vesikası sicili açısından ise İİK m. 143’ te sicilin aleni olduğu; İİK Yön. m. 94’ te de aleni olan aciz vesikası sicilinin menfaati bulunan herkes tarafından incelenebileceği belirtilmiştir. Bu noktada, ilgililer veya menfaati bulunan herkes kavramlarının aynı olup olmadığını açıklamakta fayda vardır. Mehaz İsviçre İcra ve İflas Kanunu SchKG Art. 8a’ da sicillerin ve kayıtların incelenmesi kapsamında *interesse* kelimesi kullanılarak; tutanakların ve sicillerin *alakalı, ilgili, menfaati olan kişilerce* incelenebileceği belirtilmiştir. İİK m. 8’ de ise tutanakların *ilgililerce* incelenebileceği düzenlemesi yapılmıştır. Mehaz kanun ile İcra ve İflas Kanunu’ muz açısından ortaya çıkan bu ifade farklılığından hareketle; tutanakların aleniyeti ve siciller ile tutanakların incelenmesinde bir farklılık olduğu düşüncesi oluşmaktadır⁶⁸². Oysa ifadesel anlamda söz konusu olan bu farklılık, tutanakların ve sicillerin incelenmesi açısından *menfaati olan kişiler* ile *ilgililer* konusunda herhangi bir ayrımı göstermemektedir. Her ne kadar *menfaati bulunan herkes* kavramı, *ilgili* kavramından daha geniş bir anlama sahip olsa da⁶⁸³; ilgili olmak ile menfaati olmak hususları birbirinden uzak kavramlar da değildir ve aralarında ilişki vardır. Dolayısıyla aleniyetin netleşmesi kapsamında aynı işleve sahiptirler⁶⁸⁴.

İsviçre İcra ve İflas Kanunu m. 8’ e göre, icra ve iflas daireleri tarafından tutulan tüm tutanaklar ve siciller, menfaati olan herkesin incelemesine açıktır⁶⁸⁵. Ancak İsviçre Federal Mahkemesi tutanakların incelenmesi açısından aranan menfaatin özel ve güncel olması gerekliliğini belirterek; hem maddi hem de hukuki menfaatin birlikte var olması hususuna dikkat çekmiştir⁶⁸⁶. Mehaz İsviçre hukuku ve Türk hukukundaki tutanакlara ve aciz vesikası siciline dair düzenlemeler birlikte ele alındığında, hukuki menfaati olup sicili inceleyebilecek olan kişiler arasında sadece icra takibinin alacaklısı, borçlusu ve bunların kanuni veya akdi temsilcileri yoktur.

⁶⁸² Mehaz kanun ile İcra ve İflas Kanunu’ muz içerisinde menfaati olan kişiler ile ilgililer ifadeleri açısından oluşan farklılığının çeviriden kaynaklı olduğu konusunda bkz. Vildan Peksöz, “ İcra Tutanaklarının İİK m. 8 Çerçevesinde Aleniyeti ve İspat Kuvveti”, **6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Hükümlerinin Değerlendirilmesi Sempozyumu** (3- 4 Haziran 2011) : Prof. Dr. Cevdet Yavuz’ a Armağan, 2011, ss. 2377- 2406, s. 2390.

⁶⁸³ Taşpınar Ayvaz, **Sicil**, s. 613 dn. 53.

⁶⁸⁴ Peksöz, s. 2390; Taşpınar Ayvaz, **Sicil**, s. 612- 613.

⁶⁸⁵ Kuru, **Tutanaklar**, s. 650; Mühl, s. 4; Peksöz, s. 2387; Taşpınar Ayvaz, **Sicil**, s. 612.

⁶⁸⁶ Amon/ Walther, s. 25; Kuru, **El Kitabı**, s. 86; Kuru, **Tutanaklar**, s. 650; Mühl, s. 3; Özümücü, s. 503; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes, s. 44; Peksöz, s. 2387; Taşpınar Ayvaz, **Sicil**, s. 614.

Bu kişiler dışında örneğin icra takibine iştirak etmek isteyenler, istihkak iddiasında bulunanlar, kefil ya da rehinli alacaklılar ancak özel ve güncel hukuki menfaatlerinin bulunması ve bunun ispatlanması şartıyla aciz vesikası sicilini inceleyebilecekler ve suret alabileceklerdir⁶⁸⁷.

3. Aciz Vesikası Sicilinin Tutulması

Aciz vesikası sicili, İİK m. 143/ 1 ve İİK Yön. m. 94/ 1 gereği, her il merkezinde Adalet Bakanlığı tarafından belirlenmiş olan icra dairesinde tutulur. Yürütülen icra takibinin sonunda alacağını alamayan alacaklıya, takibi yürüten icra dairesi tarafından verilen aciz vesikasının bir sureti, yine aynı icra dairesi tarafından sicili tutmakla görevlendirilmiş olan icra dairesine gönderilir. İcra dairesi bu gönderme işini fiziki ortamda değil; elektronik ortamda yapacaktır. Zira böylece sicili tutmakla görevli icra dairesi de, aciz vesikasını elektronik ortamda görüntüleyip, sorgulayabilecektir (İİK m. 8/ a).

Aciz vesikasının takibi yürüten icra dairesinde düzenlenmesinden itibaren belli bir süre içerisinde değil; hemen görevli icra dairesine sicile kaydı için gönderilmesi gerekir⁶⁸⁸. İİK Yön. sicil tutulması ile ilgili 94. maddesinde 16.04.2013 tarihinde yapılan değişiklikten önce, aciz vesikası suretinin “ *derhal*” gönderilmesi gerektiğine dair düzenleme vardı. Ancak 2013 yılında yapılan değişiklikle bu hüküm, yürürlükten kaldırılmıştır. Her ne kadar maddenin ilk halinde yer alan aciz vesikası suretinin sicili tutmakla görevli icra dairesine “ *derhal*” gönderilmesi gerektiğine dair düzenleme değiştirilse de; yine de görevli daireye vesikanın hemen gönderilmesi gerekir⁶⁸⁹. Zira aciz vesikasının düzenlenme tarihinden çok sonra aciz vesikasının sicile kaydı için görevli icra dairesine

⁶⁸⁷ Amon/ Walther, s. 25- 26; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 202; Kuru, **El Kitabı**, s. 86; Kuru, **Tutanaklar**, s. 648- 649; Özümucu, s. 502; Taşpınar Ayvaz, **Sicil**, s. 613.

⁶⁸⁸ Aciz vesikasının, aciz vesikası sicilini tutmakla görevli daireye hemen gönderilmemesi durumunda hakkın yerine getirilmesi veya hakkın sebepsiz sürüncemede bırakılması nedeni ile İİK m. 16 gereğince şikayet yoluna müracaat edilebilir. Benzer şekilde sicile kayıt için hemen gönderilen aciz vesikasının da gecikmeden kaydının yapılması gerekir; aksi durumda hakkın yerine getirilmesi veya hakkın sebepsiz sürüncemede bırakılması sebebi ile şikayete başvurulabilir.

⁶⁸⁹ Aciz vesikası suretinin, sicili tutmakla görevli icra dairesine hemen gönderilmesi gerektiği konusunda İİK m. 143/ 1’ de işaret edilen “ ... *icra dairesi kalan miktar için hemen bir aciz vesikası düzenleyip alacaklıya ve bir suretini de borçluya verir;...*” hükmü ile İİK Yön. m. 94/ 1 hükmünün beraber yorumlanması gerektiği hakkında bkz. Taşpınar Ayvaz, **Sicil**, s. 592.

gönderilmesi, aciz vesikası sicilinden beklenen menfaatleri tehlikeye sokabilecektir⁶⁹⁰.

Aciz vesikası sicili, Adalet Bakanlığı tarafından her il merkezinde sicili tutmak görevlendirilmiş icra dairesinde tutulur. Bu minvalde icra dairesi dışında, aciz vesikası siciline dair Bakanlık bünyesi içerisinde merkezi bir bilgi sistemi yoktur⁶⁹¹. Adalet Bakanlığı 02.02.2009 tarihli ve 6405 sayılı genel yazısında il merkezinde tek bir icra dairesi olan yerlerde aciz vesikası sicilinin o tek olan icra dairesinde; birden fazla icra dairesi olan yerlerde ise birinci icra dairesinde tutulacağı belirlenmiştir⁶⁹². Sicilin il merkezlerindeki icra dairelerinde tutulmasından amaçlanan, aleyhinde aciz vesikası olan borçlu, alacaklı ve bahse konu alacak miktarı ile terkin edilme durumu varsa onun hakkında bilgi edinebilmeyi kolaylaştırmaktır.

İcra takibi sonunda aciz vesikası icra dairesi tarafından resen düzenlendiği gibi, sicili tutmakla görevli icra dairesine vesikanın gönderilmesi ve orada kaydın yapılması da resen olacaktır. Her ne kadar aciz vesikası, takibin yapıldığı icra dairesi tarafından resen tanzim edilmesi gereken bir belge iken; uygulamada alacaklının talebi üzerine düzenlenmektedir. Ancak bu uygulamanın aciz vesikası siciline de sirayet eden bazı sakıncaları vardır. Zira alacaklının talebi ile aciz vesikası düzenlendiğinde, sicile kaydı yapılacak borçlular da alacaklının belirtmesi ile olacaktır; şayet alacaklı aciz vesikasının düzenlenmesini istemezse, borçlu sicile kaydedilmemiş olacaktır. Hal böyle olunca borçlunun aciz halini gösteren bu vesikanın sicile kaydedilmemesi, sicilin işlevini yitirmesine yol açacaktır⁶⁹³. Bu durum borçluların zamanında yerine getirmeyen borçlular arasında da adaletsizliğe ve eşitsizliğe neden olabilecektir⁶⁹⁴.

Aciz vesikası siciline İİK m. 143/ 1 hükmüne göre borç ödemedenden kesin aciz vesikası kaydedilecektir. Zira madde metninde fıkranın başında, icra takibinde alacağının tamamını alamayan alacaklıya aciz vesikasının düzenlenip verileceği;

⁶⁹⁰ Işık, **Aciz Belgesi**, s. 188.

⁶⁹¹ Adalet Bakanlığı içerisinde oluşturulacak merkezi bilgi sistemi içerisinde de kaydın olmasının, borçlu hakkında aciz vesikasının hangi icra dairesi tarafından düzenlenmiş olduğunu tespit etmede fayda sağlayacağı konusunda bkz. Taşpınar Ayvaz, **Sicil**, s. 588.

⁶⁹² Taşpınar Ayvaz, **Sicil**, s. 588.

⁶⁹³ Işık, **Aciz Belgesi**, s. 189.

⁶⁹⁴ Taşpınar Ayvaz, **Sicil**, s. 592.

devamı cümlede de aciz vesikasının aciz vesikası siciline kaydedileceği belirtilmiştir. İİK Yön. m. 94/ 1’ de de bu duruma benzer bir şekilde; “ *İcra daireleri, yapılan takipler sonucunda alacağının tamamını alamayan alacaklılara verdikleri aciz vesikalarının bir nüshasını,...*” denilerek yine borç ödmeden kesin aciz vesikasının sicile kaydedileceğine işaret etmiştir. Ancak bilinmektedir ki; hukukumuzda kesin aciz vesikası, sadece yapılan icra takibinin sonunda alacağının tamamını alamayan alacaklıya verilen borç ödmeden kesin aciz vesikası yoktur. Haciz esnasında borçlunun haczedilebilir hiçbir malvarlığı olmadığına işaret eden haciz tutanağı da İİK m. 105/ 1 hükmü gereği, kesin aciz vesikası hükmünde sayılmaktadır. Bu durumda kesin aciz vesikası hükmündeki haciz tutanağının sicile kaydının yapılıp yapılmayacağı irdelenmelidir.

Kural olarak kesin aciz vesikası hükmündeki haciz tutanağı, borç ödmeden kesin aciz belgesi hükmünde olduğu için ve kesin aciz belgesinin hüküm ve sonuçlarına tabi olduğu için aciz vesikası siciline kaydının yapılması gerekir. Ancak bu durumda alacaklıya ayrıca bir aciz vesikası düzenlenip verilmemekte; borçlunun haczedilebilir hiçbir malvarlığı olmadığını gösteren haciz tutanağı kesin aciz belgesi niteliğindedir. Aciz vesikası siciline kayıta İİK Yönetmeliğine göre, aşağıda da detaylıca açıklanacağı üzere, sicile sadece aciz vesikası ve onunla ilgili hususlar kaydedilir. Dolayısıyla haciz tutanağı, her ne kadar kesin aciz vesikası hükmünde olsa da sicile kaydedilemeyecektir⁶⁹⁵. Bu durumda ortaya çıkan sorunu aşabilmek için, icra dairesinin alacaklıya kesin aciz vesikası hükmündeki haciz tutanağından ayrı olarak bir aciz vesikası düzenleyip vermesi ve böylece aciz vesikası siciline bu vesikanın ve borçlunun kaydının yapılması gerekir⁶⁹⁶. Böylece kesin aciz vesikası

⁶⁹⁵ Haciz esnasında borçlunun haczedilebilir hiçbir malvarlığı olmadığına işaret eden haciz tutanağının borç ödmeden kesin aciz vesikası hükmünde olması ve bu durumda alacaklıya ayrıca bir aciz vesikası düzenlenip verilmemesini gösteren Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü, 02.09.1950 gün ve 58/ 77 sayılı mütalaasıdır. Ancak mütalaanın tarihinin oldukça eski olması, mütalaanın aciz vesikası siciline dair yapılan son güncel değişikliklerle birlikte ele alındığında dönemin gereklerine uygun düşmemesi ve özellikle kesin aciz vesikası hükmündeki haciz tutanağının, borç ödmeden kesin aciz vesikası ile aynı hüküm ve sonuçlara tabi iken sırf haciz tutanağı olduğu için sicile kaydının yapılamaması aciz vesikası kurumunun ve aciz vesikası sicilinin işlerlik kazanmasına uygun düşmemektedir.

⁶⁹⁶ Çelikoğlu, s. 201; Taşpınar Ayvaz, **Sicil**, s. 591. Borç ödmeden kesin aciz vesikası hükmündeki haciz tutanağının, alacaklıya ayrıca aciz vesikası düzenlenip verilmese bile sicile kaydedilmesi gerekliliği ve bu hususta tutanağı düzenleyen icra dairesinin, sicili tutmakla görevli icra dairesine haciz tutanağının sicile kaydedilmesi için gerekli bilgileri içeren bir üst yazı göndererek kaydın yapılabileceği konusunda bkz. Işık, s. 205.

hükmündeki haciz tutanağı ile borçlarını ödemekten kesin aczi belli olan borçlu ile takibin sonunda hakkında borç ödemedi kesin aciz vesikası düzenlenerek borçlarını ödemekten yine kesin aczi sabit olan borçlu arasında, aciz vesikası sicili bağlamında eşitlik sağlanmış olacaktır.

Haciz esnasında borçlunun haczedilebilir malvarlığı değerlerinin borcu karşılamaya yetmediğini gösteren haciz tutanağının geçici aciz vesikası hükmünde olması veçhile, aciz vesikası siciline kaydı yapılmayacaktır. Zira geçici aciz vesikası, hukukumuzda sadece tasarrufun iptali davası açılmasına imkan veren; kesin aciz vesikasının hüküm ve sonuçlarına tabi olmayan bir belgedir. Öte yandan alacaklının alacağının ödenip ödenmediği kesin olarak belli olmadığından ve borçlunun aciziyetine dair kesin bir durum göstermediğinden, geçici aciz vesikasının, aleni bir sicil olan aciz vesikası siciline kaydı doğru olmayacaktır⁶⁹⁷.

Aciz vesikası sicilinin tutulmasında neye göre ve nelerin kayıt altına alınacağı İİK Yönetmeliğinde düzenleme altına alınmıştır. İİK Yön. m. 95' e göre aciz vesikası sicili, 16.04.2013 tarihindeki değişiklikle birlikte elektronik ortamda ve UYAP' ta yer alan şablona göre tutulmaktadır. Maddenin değiştirilmesinden önce⁶⁹⁸ sicil, takip eden numaralar itibariyle ciltler şeklinde tutulmaktaydı ve her cilt sayfa sayısı aynı olan “ aciz vesikası sicil defteri” oluşturmaktaydı⁶⁹⁹. Yine değişiklikten önce aciz vesikası sicil defteri, sicili tutmakla görevli icra dairesinin bağlı olduğu icra

⁶⁹⁷ Taşpınar Ayvaz, **Sicil**, s. 590.

⁶⁹⁸ İİK Yön. m. 95 (16.04.2013 tarihindeki değişiklikten öncesi): “ Borç ödemedi kesin aciz vesikası sicili, birbirini izleyen numaraları içeren ciltler halinde tutulur. Her cilt aynı sayıda sayfadan oluşan “ aciz vesikası sicili defter”lerinden meydana gelir. Her cildin sayfalarına birden başlamak üzere numara konur.

Aciz vesikası sicil defterinin birinci sütunu sıra numarasını; ikinci sütunu aciz vesikasının düzenleme tarihi ile ilgili icra dairesinin dosya numarasını; üçüncü sütunu borçlunun adı, soyadı ve yerleşim yerindeki adresi ile gerçek kişilerin T.C. kimlik numarasını; dördüncü sütunu alacaklının adı, soyadı ve yerleşim yerindeki adresi; beşinci sütunu aciz vesikasının hangi tutarda alacak için verildiği; altıncı sütunu kaydın sicilden terkin nedenini; yedinci sütunu açıklamaları içerir.

Sicilde bulunan sütunlar üzerinde silinti, kazıntı, karalama ve çıkıntı yapılamaz.

Aciz vesikası sicil defteri, sicili tutan icra dairesinin İcra ve İflas Kanununun 4 üncü maddesi gereği bağlı olduğu icra mahkemesinde onaylanır.”

⁶⁹⁹ İİK Yön. m. 95' te yapılan değişiklikten önce, bu maddeyle bağlantılı olarak m. 96 gereği; sicil defterine kayıtlı gerçek kişi borçluların soyadlarını, tüzel kişi borçluların ticaret unvanını içerecek şekilde fihrist defteri tutulmaktaydı ve icra mahkemesi onayına tabiydi. Ancak İİK Yön. m. 96, 16.04.2013 tarihindeki değişiklikle yürürlükten kaldırılmıştır. Yine Yönetmelikteki değişiklik öncesi m. 97' de, sicili tutmakla görevli icra dairesinin aciz vesikalarını kendisine geliş tarihlerine göre aciz vesikası kartonu olarak adlandırılan kartonda saklamalıydı. Ancak bu hüküm de, 16.04.2013 tarihindeki değişiklik ile yürürlükten kaldırılmıştır.

mahkemesi tarafından onaylanmaktaydı. Yönetmelikte yapılan düzenleme sonrası aciz vesikası sicili, icra mahkemesinin onayına tabi değildir.

İİK Yön. m. 16⁷⁰⁰ gereği, elektronik ortamda tutulması gerekli belgeler, ilgililer tarafından güvenli elektronik imza ile imzalanmalıdır. Böylece aciz vesikasını tanzim eden icra dairesi, güvenli elektronik imza ile imzalanmış olan aciz vesikası suretini UYAP üzerinden sicili tutacak olan icra dairesine gönderilir. Bu durumda ayrıca fiziki ortamda gönderim yapılmaz. Ayrıca aciz vesikasını tanzim eden icra dairesinin, İİK Yön. m. 101⁷⁰¹, e göre; ilgili takip dosyasına aciz vesikasının düzenlendiğine dair kayıt düşmelidir. Zira icra takip dosyaları, takip bitse de 20 yıl boyunca saklanmaktadır.

Aciz vesikası siciline nelerin kaydedilmesi gerektiği konusunda Yön. m. 95/ 2 yön gösterici bir şekilde; birinci sütuna sıra numarasının, ikinci sütuna aciz vesikasının düzenleme tarihi ile ilgili icra dairesinin dosya numarasının, üçüncü sütuna borçlunun adı, soyadı ve yerleşim yerindeki adresi ile gerçek kişilerin T.C. kimlik numarasının, dördüncü sütuna alacaklının adı, soyadı ve yerleşim yerindeki adresinin, beşinci sütuna aciz vesikasının hangi tutarda alacak için verildiğinin, altıncı sütuna kaydın sicilden terkinin söz konusu olmuşsa bunun nedeninin ve son sütun olan yedinci sütuna varsa gerekli diğer açıklamaların yazılacağını belirtmiştir.

Aciz vesikası siciline nelerin kaydedileceği konusunda görüleceği üzere, borçlunun gerçek kişi olması durumunda onun adı ve T.C. kimlik numarası ile kayıt yapılması gerektiği belirtilmiştir. Bu noktada özel olarak belirtilmese de tüzel kişi borçluya dair kayıt yapılırken de, onların adı yani ticaret unvanı kullanılacağı sonucuna varılabilir. Zira İİK Yön. m. 95/ 2⁷⁰², ye göre, sicile kayıtlı tüzel kişiler için ticaret unvanı esas alınarak, gerçek kişiler için de ad ve soyadları esas alınarak sicil sorgulaması yapılacaktır. Yönetmeliğin bu hükmünden hareketle, birinci fıkrada açıkça belirtilmese de, ikinci fıkradan hareketle yorum yapıldığında borçlu tüzel

⁷⁰⁰ İİK Yön. m. 16/ 8: “ Tutanak, belge ve kararlar elektronik ortamda düzenlenir ve gerekli olanlar ilgilileri tarafından güvenli elektronik imza ile imzalanır. Elektronik ortamda düzenlenen ve güvenli elektronik imza ile imzalanan evrak UYAP kapsamındaki birimlere elektronik ortamda gönderilir. Ayrıca fiziki olarak gönderilmez.”

⁷⁰¹ İİK Yön. m. 101: “ Aciz vesikası verilen takip dosyalarının üzerine aciz vesikası verildiğini belirten bir kayıt düşülür. Bu dosyalar yirmi yıl boyunca saklanır.”

⁷⁰² İİK Yön. m. 95/ 2: “ Sicile kaydedilen borçlulardan gerçek kişiler için adı ve soyadı, tüzel kişiler için ticaret unvanı esas alınarak elektronik ortamda sorgulama yapılabilir.”

kişiler sicile unvanları ile kaydedilecektir. Benzer bir yorumu yerleşim yeri için de yaparak; borçlu tüzel kişi yerleşim yeri olarak da merkezlerinin olduğu yer sicile kaydedilecektir. Ancak yine her ne kadar yönetmelikte düzenleme olmasa da borçlu gerçek kişiler için T.C. kimlik numarası kaydı yapılması gerekirken; tüzel kişiler için vergi kimlik numarası kaydı yapılmasına dair yorum yoluyla dahi uygulanabilecek bir hüküm bulunmamaktadır. Bu nedenle aciz vesikası siciline, tüzel kişi borçlunun vergi kimlik numarasının da kaydedilmesi gerekliliğine dair bir düzenleme yapılması isabetli olurdu. Öte yandan belirttiğimiz gibi sicile kayıtlı borçlu gerçek kişiler ad ve soyadları, borçlu tüzel kişiler ise ticaret unvanları ile sorgulanabilecektir. Ancak bu durum, isim veya unvan benzerliği olan durumlarda sakıncalara yol açabilir. Hal böyle olunca hem gerçek kişi borçlular hem de tüzel kişi borçlular için sicil sorgulamasında kullanılan argüman değiştirilmeli; gerçek kişilerde T.C. kimlik numarasının (zaten kaydediliyor), tüzel kişilerde de vergi kimlik numarasının (kaydı yapılmıyor, haliyle önce kaydının yapılmasına dair düzenleme yapılarak) sorgu yapılmasında kullanılması isabetli olur.

Aciz vesikası sicilinde kayıt yapılırken hata yapılması olasıdır. Bu minvalde İİK Yön. m. 98⁷⁰³ hükmü ile sicildeki maddi hataların, resen veya talep üzerine düzeltilebileceği belirtilmiştir. Bu bağlamda kayıtların elektronik ortamda yapılması gibi, maddi hataların düzeltilmesi de elektronik ortamda yapılacaktır. Ayrıca yapılan düzeltmeler de sicilin yedinci sütünü olan açıklamalar sütununda, düzeltme nedeni ve tarihi ile birlikte kaydedilecektir. Aciz vesikası sicilindeki maddi hatanın düzeltilmesinde, aciz vesikası kullanılacak; aciz vesikasının içeriği hatanın olup olmadığı noktasında icra dairesine yol gösterici olacaktır. Önemle vurgulamak gerekir ki, düzeltilecek olan hata aciz vesikası sicilindeki hatadır; yoksa aciz vesikasında bir hatanın olduğu kast edilmemektedir⁷⁰⁴. Zira aciz vesikasında herhangi bir hata olduğu mefhumu, sicili tutmakla görevli icra dairesinde değil; İİK m. 16 gereği icra mahkemesinde şikayet yolu ile çözümlenecektir.

⁷⁰³ İİK Yön. m. 98: “ Aciz vesikası siciline kayıt düşülürken kayda esas oluşturan aciz vesikasından açıkça anlaşılan bir yazı veya rakam hatası yapılmışsa sicili tutan icra dairesi bu maddi hatayı resen veya talep üzerine elektronik ortamda düzeltir. Sicil kaydının açıklamalar sütununda düzeltmenin nedeni ve tarihi gösterilir.”

⁷⁰⁴ Işık, **Aciz Belgesi**, s. 192; Taşpınar Ayvaz, **Sicil**, s. 597.

Aciz vesikası siciline kaydı yapılan borç ödemeden aciz vesikasında, İİK Yön. m. 99⁷⁰⁵ gereği borcun ödenmesi, ibra, alacaktan feragat ya da mahkeme kararı üzerine bazı değişiklikler yapılması gerekirse; aciz vesikasını tanzim eden icra dairesinin durumu sicili tutmakla görevli icra dairesine haber vermesi üzerine, aciz vesikası siciline aciz vesikasında gerçekleşen bu değişiklikler işlenir⁷⁰⁶. Yapılan değişikliklerin, sicilde yedinci sütun olan açıklamalar kısmına kaydedilmesi gerekir⁷⁰⁷.

İİK Yön. m. 99 kapsamında aciz vesikası sicilinde yapılabilecek değişikliklerden kasıt, kaydın terkinine yol açmayacak değişikliklerdir. Bu minvalde madde metninde örnek mahiyetinde sayılan ödeme durumunun, borcun tamamının ödenmesi olarak anlamamak gerekir. Zira borcun faizleriyle birlikte tamamının ödenmesi durumunda, aciz vesikası sicilinde değişiklik değil; vesikanın sicilden terkin edilmesi söz konusu olacaktır. Benzer şekilde yine maddede örnek gösterilen ibranın da, borcun tamamına yönelik olarak değil; kısmi ibra şeklinde olması gerekir. Borcun tamamı için yapılan ibra, vesikanın sicilden terkinine yol açacaktır. Diğer bir örnek olarak gösterilen feragatin de, alacaklının faizleriyle birlikte alacağının bir kısmına yönelik olması gerekir. Bu minvalde alacaklının, icra takibinden feragat ederek; alacağının faizleriyle birlikte tamamından vazgeçmesi, aciz vesikasının sicilden terkin edilmesine neden olacaktır. Son olarak maddede örnek olarak sayılan mahkeme kararı da sicilden terkine yol açmayacak şekilde bir karar olmalı; haliyle de borcun hiç olmadığına dair bir mahkeme kararı olmamalıdır⁷⁰⁸.

⁷⁰⁵ İİK Yön. m. 99: “ Sicil kaydının terkinini gerektiren haller dışında ödeme, ibra, feragat, mahkeme kararı gibi aciz vesikasının içeriğinde değişiklik yapılmasını zorunlu kılan bir durum ortaya çıktığında, aciz vesikasını düzenleyen icra dairesinin bu durumu bildirmesi üzerine, sicili tutmakla görevli icra dairesi aciz vesikası sicilinde gerekli değişikliği yapar. Yapılan değişiklik, kaydın açıklamalar kısmında belirtilir.”

⁷⁰⁶ Aciz vesikasını düzenleyen icra dairesinin, vesika içeriğindeki değişiklik durumunu sicili tutmakla görevli icra dairesine bildirmesi yeterlidir. Bu konuda değişikliğin kaydedilmesine dair ayrıca bir talepte bulunulmasına gerek yoktur. Ayrıntılı bilgi için bkz. Taşpınar Ayvaz, **Sicil**, s. 599.

⁷⁰⁷ İİK Yön. m. 99’ un, 16.04.2013 tarihindeki değişiklikten önceki halinde de aciz vesikası içeriğindeki değişikliklerin sicilin açıklamalar sütununda yapılacağı belirtilmiştir. Ancak eski düzenlemede, eski kaydın üzerinin kırmızı mürekkepli kalemle çizilerek yapılacağı işaret edilmiştir. İİK Yön. m. 99 (16.04.2013 tarihindeki değişiklikten öncesi): “ Değişiklik, eski sicil kaydının açıklamalar sütununda yeni kaydın cilt ve sıra numarası belirtilerek ve eski kaydın üzeri kırmızı mürekkepli kalemle yatay bir çizgi ile okunabilir şekilde çizilerek yapılır. Yeni kaydın açıklamalar sütununda değişikliğe esas olan belgenin tarih ve numarası ile eski kaydın cilt ve sıra numarası da gösterilir.”

⁷⁰⁸ Taşpınar Ayvaz, **Sicil**, s. 597- 599.

Aciz vesikasında, aciz vesikasının düzenlenmesi esnasında gözden kaçan ve sonradan vesikayı düzenleyen icra dairesi tarafından fark edilen bir hata söz konusu olduğunda; belgeyi tanzim eden icra dairesinin bunu resen düzeltip, sicili tutmakla görevli icra dairesine göndermesi mümkün değildir⁷⁰⁹. Zira bu hata, İİK Yön. m. 98 veya m. 99 kapsamında değişiklik yapılması nedenlerinden biri değildir. Öte yandan icra ve iflas hukuku sistemimizde, icra organı işleminin şikayet süresi içerisinde olsa dahi, işlemi yapan organ tarafından geri alınması mümkün değildir. Hal böyle olunca icra dairesi de resen aciz vesikası için sicilde düzeltme yapamayacaktır.

4. Aciz Vesikası Sicilinden Terkin

Borç ödemedен aciz vesikası mevzuatta belirtilen durumlara bağlı olarak aciz vesikası sicilinden terkin edilebilir. Terkin, sicilde var olan bir kaydın silinmesi anlamına gelmektedir. İİK m. 143/ 7⁷¹⁰, de borç ödemedен aciz vesikasının, aciz vesikası sicilinden silinmesine dair bazı nedenler sayılmıştır. Bu minvalde aciz vesikasına bağlanmış borcun, faizleriyle birlikte tamamen ödenmesi sicilden silinme nedenlerinden biridir. Yine kanunda ifade edilen alacaklının borçluya karşı yürüttüğü icra takibinin batıl olması ya da takibin iptal edilmesi de aciz vesikasının sicilden silinme nedenlerindendir. İlâveten borçlunun, borçlu olmadığına mahkeme kararıyla sabit olması ya da alacaklının icra takibini geri alması da kanunda belirtilen aciz vesikası sicilinden silinme nedenleridir.

Aciz vesikasının, aciz vesikası sicilinden silinme nedenleri sadece İcra ve İflas Kanununda belirtilenlerden ibaret değildir. Bu bağlamda İİK Yönetmeliğinde de bazı nedenlere yer verilmiştir. İİK Yön. m. 100/ 1⁷¹¹, de sayılan aciz vesikasının

⁷⁰⁹ Taşpınar Ayvaz, **Sicil**, s. 600.

⁷¹⁰ İİK m. 147/ 7: “ Borçlu, aciz vesikasını düzenlemiş olan icra dairesine borcunu işlemiş faizleriyle birlikte her zaman ödeyebilir. İcra dairesi ödenen parayı alacaklıya verir veya gerektiğinde 9 uncu madde hükümleri dahilinde bir bankaya yatırır. Borcun bu şekilde tamamının ödenmesinden sonra aciz vesikası sicilden terkin edilir ve borçluya borcunu ödeyerek aciz vesikasını sicilden terkin ettirdiğine dair bir belge verilir. Aynı şekilde, icra takibi batıl ise veya iptal edilirse yahut borçlunun borçlu olmadığı mahkeme kararıyla sabit olursa ya da alacaklı icra takibini geri alırsa, aciz vesikası sicilden terkin edilir ve borçluya buna ilişkin bir belge verilir.”

⁷¹¹ İİK Yön. m. 100/ 1: “ Borç ödemedен aciz vesikası sicilinden bir kaydın terkin edilebilmesi için;
a) Borcun, aciz vesikasını düzenlemiş olan icra dairesine işlemiş faizleriyle birlikte tamamının ödenmesi,
b) Aciz vesikasının dayanağı olan icra takibinin bätül olduğuna veya iptal edildiğine dair mahkeme kararı ibraz edilmesi,

sicilden silinme nedenleri, İİK m. 143/ 7’ de sayılan nedenler ile aynıdır. Borcun faizleriyle birlikte tamamen ödenmesi, icra takibinin batıl olduğuna veya iptal edildiğine dair mahkeme kararı ibraz edilmesi, borçlunun borçlu olmadığına dair mahkeme kararı ibraz edilmesi ya da takibin geri alınması şeklinde sayılan aciz vesikası sicilinden silinme nedenleri, İcra ve İflas Kanunu ile uyumlu olarak belirtilmiştir. Tüm bu nedenler borç ödemedenden aciz vesikasının sicilden terkin edilmesini sağladığı gibi; aciz vesikasının hükümden düşürülmesine de yol açar⁷¹².

Borç ödemedenden aciz vesikasının aciz vesikası sicilinden silinebilmesi için Kanunda ve Yönetmelikte öngörülen ilk durum, borcun faizleriyle birlikte tamamen ödenmesidir⁷¹³. Borca işletilecek faiz oranı, aciz vesikasının alınmasına neden olan icra takibindeki faiz oranıdır⁷¹⁴. Aciz vesikasına bağlanmış alacağa dair hüküm ve sonuçlardan en önemlisi, alacağa faiz işlememesidir. Bu durumda aciz vesikasına kayıtlı alacak için faiz işletilemezken; borçlunun borcunu faizleriyle birlikte ödeyip vesikanın sicilden silinebilmesi birbiriyle çelişen durumlar gibi görülmektedir. Bu çelişkiyi anlayabilmek açısından İİK m. 143’ te değişiklik yapılmasını öngören 4949 sayılı Kanun ve onun gerekçesine bakmak gerekir. İİK m. 143’ ün değişiklik kapsamında olmayan hükümlerinde, aciz vesikasındaki alacağa faiz işletilememesi durumu vardır. Ancak maddede değişiklik yapılmasına neden olan 4949 sayılı Kanun düzenlemesi ile borcun tamamının faizleriyle birlikte ödenmesi durumunda, aciz vesikasının sicilden terkin edileceği hususu kanuna eklenmiştir. Bu durumda; 4949 sayılı Kanun ile aslında aciz vesikasındaki alacağa faiz işletilemeyecek olsa da; borcun faizleriyle birlikte ödenmesine imkan verilerek aciz vesikası kurumunun işlevini kaybetmesi sorununun önüne geçilmiştir⁷¹⁵. 4949 sayılı Kanunun gerekçesine

c) *Hakkında aciz vesikası verilmiş olan borçlunun borçlu olmadığını gösteren mahkeme kararının ibraz edilmesi,*

d) *Alacaklının icra takibini geri alması, hallerinden birinin gerçekleşmiş olması gereklidir.”*

⁷¹² Aciz vesikasının hükümden düşürülmesi hakkında bkz. yukarıda **Birinci Bölüm**, VI.

⁷¹³ Mehaz İsviçre hukukunda SchKG m. 149a/ 3’ e göre, aciz vesikasının aciz vesikası sicilinden silinebilmesi için borcun ödenmesi yeterli olup; ayrıca faizlerin ödenmesine gerek görülmemektedir. Detaylı bilgi için bkz. Schmid (Kren Kostkiewicz/ Dominik), Art. 149a N.14.

⁷¹⁴ Taşpınar Ayvaz, **Sicil**, s. 604.

⁷¹⁵ Her ne kadar borcun faizleriyle birlikte ödenmesi ile aciz vesikası, aciz vesikası sicilinden silinecek olsa da; bu durum alacaklının borçludan sadece aciz vesikasında yazılı alacağını talep edebileceği hususunu değiştirmemektedir. Dolayısıyla alacaklı, borçludan işlemiş faizleri isteyemez; bu konuda ona karşı icra takibi yapamaz. Aksi halde şikayet yoluna başvurulabileceği konusunda bkz. Taşpınar Ayvaz, **Sicil**, s. 603.

göre, aciz vesikasının işlevini kaybetmesinin en önemlisi nedeni, alacağa faiz işletilememesidir. Böylece kanunda yapılan değişiklikle aciz vesikasına bağlı alacak için faiz uygulanabilmesinin yolu da, sadece bu duruma özgü olarak, açılmış olmaktadır.

Aciz vesikasına faiz yürütülememesi ancak borcun faizleriyle birlikte ödenmesi ile ilgili 4949 sayılı kanun değişikliği ile birlikte söylenebilir ki; borçlu borcunun işlemiş faizlerini ödemeye zorlanamayacaktır. Şayet ancak sicilden kaydının silinmesini istiyorsa, borcunun faizlerini ödemeyi tercih edebilecektir. Dolayısıyla yapılan kanuni değişiklikle aciz vesikası açısından borcun faizinin ödenmesi noktasında “*özendirilme sisteminin*⁷¹⁶” kabul edildiği söylenebilir⁷¹⁷. Öte yandan borcun faizleriyle birlikte ödenebilmesi ve böylece sicilden aciz vesikasının terkinin işleminin yapılabilmesi noktasında, borçluya karşı bir icra takibi başlatılmış olmasına gerek yoktur⁷¹⁸. Borçlu, aciz vesikasındaki alacağı için kendisine karşı bir takip başlatılmadan da, kendi arzusu ile borcu faizleriyle birlikte ifa ederse; ödemeyi aciz vesikasının düzenlendiği icra dairesine yapmalıdır. Ancak aciz vesikasındaki alacağı için borçluya karşı bir takip başlatıldığında borçlu borcu ifa etmek isterse, faizleriyle birlikte borcun yeni takibin başlatıldığı icra dairesine ödenmesi gerekir.

Borç ödemedenden aciz vesikasının, aciz vesikası sicilinden silinmesini sağlayan nedenlerden diğeri, aciz vesikası alınmasına neden olan icra takibinin batıl veya iptal olduğuna dair mahkeme kararının icra dairesine ibraz edilmesidir. Maddi hukukta hukuki işlemin batıl olması yani kesin hükümsüzlük nedenleri ayırt etme gücünden yoksunluk, işlemin konusunun baştan geçersizliği, işlemin hukuka, ahlaka ve kamu düzenine aykırı olması, geçerlilik şekline aykırılık, muvazaa ve genel işlem şartlarından içerik denetimine aykırılık olarak sayılabilir. Maddi hukukta söz konusu olan bu kesin hükümsüzlük nedenlerini, takip hukukunda tam olarak örneklemek

⁷¹⁶ Ejder Yılmaz, “ 4949 ve 5092 Sayılı Kanunlarla İflas Hükümlerinde Yapılan Değişiklikler”, **Makaleler**, C. 2, Ankara 2014 (Kısaltma: Değişiklikler), ss. 1323- 1350, s. 1347.

⁷¹⁷ 4949 sayılı Kanun ile aciz vesikasında yazılı alacağın faizleriyle birlikte ödenmesi sayesinde aciz vesikası sicilinden kaydın terkin edilmesinin aciz vesikası kurumuna işlerlik kazandırmadığı, aksine vesikadaki alacak için yirmi senelik zamanaşımı süresinin olması ve sicilden terkin için faizinde de ödenmesi durumlarının borçlunun borcu ödemekten kaçınması sonucuna yol açabileceği konusunda bkz. Pekcanıtez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes, s. 261; Uyar, **Aciz Vesikası**, s. 356; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2693.

⁷¹⁸ Işık, **Aciz Belgesi**, s. 115.

mümkün değildir. Örneğin ehliyetsizlik nedeni ile taraf ehliyeti olmayan bir kişinin yürüttüğü icra takibi batıl olacaktır⁷¹⁹. Ancak yine örneğin kamu düzenine aykırılık üzerine kesin hükümsüzlük nedeni ile takip hemen batıl olmayacak; süresiz şikayete tabi olarak icra mahkemesinin vereceği karara göre iptal edilebilecektir⁷²⁰.

İcra takibinin iptal edilmesiyle aciz vesikası sicilinden terkin durumunda ise İİK m. 71' de düzenlenen takibin iptali kurumunu ele almak gerekir. Borçlu, icra takibi kesinleştikten sonra, borcun ve ferilerinin tamamıyla itfa edildiğini ispat ederse, takibin iptalinden bahsedilebilecektir. Bu noktada itfa konusunda ispat için, noterden onaylı veya imzası ikrar edilmiş bir belge kullanılabilir. İlaveten belirtmek gerekir ki; takibin iptali, her zaman için icra mahkemesinden istenebilir. Takibin iptali açısından maddede ifade edilen itfa ile kast edilen ödeme dışındaki borcu sona erdiren bağışlama, ibra, takas, tecdit gibi nedenlerdir⁷²¹. Takibin kesinleşmesi ile haczedilen malların paraya çevrilmesinden elde edilen paranın paylaştırılmasından önce takibin iptaline müracaat edilebileceğinden, icra mahkemesindeki takibin iptali yargılaması sürerken icra takibi sona ermiş ve aciz vesikasının düzenlenmiştir. Böylece aciz vesikası siciline kayıt yapılmıştır ve o arada, icra mahkemesinin takibin iptali kararı vermesi üzerine aciz vesikası sicilden terkin edilmiş olacaktır⁷²².

İcra takibinin iptal edilmesiyle aciz vesikasının sicilden silinmesi kapsamında akla gelen bir diğer ihtimal, kambiyo senetlerine özgü haciz yolu ile takipte takibin iptaline karar verilmesi kapsamında karşımıza çıkmaktadır. Bu minvalde kambiyo senedinin dayanak olarak başlatıldığı kambiyo senetlerine özgü takipte, senedin kambiyo senedi vasfında olmadığı veya alacaklının kambiyo senedine göre alacaklı sıfatını taşımadığı durumlarda takip iptal edilir. İptal kararını, bu durumları inceleyen icra mahkemesi verir. İcra mahkemesine takibin iptali için başvurulabilmesi, İİK m. 168 gereği, ödeme emrinin tebliğinden itibaren 5 gündür. Hal böyle olunca, 5 günlük süre içerisinde icra mahkemesine başvurulmazsa takibin iptali söz konusu

⁷¹⁹ Taşpınar Ayvaz, **Sicil**, s. 605.

⁷²⁰ Pekcanitez/ Simil, s. 146; Taşpınar Ayvaz, **Sicil**, s. 605.

⁷²¹ Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz, s. 213; Atalı/ Ermenek/ Erdoğan, **İcra ve İflas**, s. 180; Kuru, **İcra- İflas**, s. 179; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes, s. 152; Üstündağ, **İcra**, s. 128.

⁷²² Işık, **Aciz Belgesi**, s. 197; Kuru, **C. I**, s. 450, 453; Taşpınar Ayvaz, **Sicil**, s. 606.

olamayacaktır⁷²³. Tüm bu hususlar birlikte değerlendirildiğinde ise, kambiyo senetlerine özgü icra takibinde takibin iptali ile aciz vesikasının sicildeki kaydının silinmesi, gerçekleşmesi zor bir durum olacaktır.

İlamlı icrada, takibin ilama aykırı olarak sürdürülmesi durumunda, borçlu süresiz şikayet yoluna müracaat ederek icra takibinin iptal edilmesine yol açabilir. Ancak borçlunun şikayet müracaatı üzerine, inceleme henüz bitmeden takip sona ermiş ve aciz vesikası tanzim edilerek sicile kaydedilmiş olabilir. Bu durumda şayet ilamlı icra takibi iptal edilirse, aciz vesikası siciline kaydedilmiş olan aciz vesikası terkin edilebilecektir⁷²⁴.

Borç ödemedenden aciz vesikasının aciz vesikası sicilinden silinmesine yol açabilecek bir diğer durum, İİK m. 143 ve İİK Yön. m. 100' de işaret edilen borçlunun borçlu olmadığına ilişkin mahkeme kararının olmasıdır. Borçlunun borçlu olmadığına ilişkin mahkeme kararından kasıt, maddi hukuk açısından borçluluk durumunun değerlendirildiği genel mahkeme incelemesidir. Bu minvalde örneğin menfi tespit davası, istirdat davası ya da sebepsiz zenginleşme davası ile borçlunun borçlu olmadığına hükmedilir ve karar da kesinleşirse, kararın ibrazı ile aciz vesikası sicilinden aciz vesikası terkin edilir⁷²⁵. Ancak bu mahkeme kararlarıyla aciz vesikasının sicilden silinmesi sonucu, ilamsız icra takibinden aciz vesikasının düzenlenmesi durumu için söz konusu olabilir. Zira ilamlı icra takibinde, ilam nedeniyle borçlunun borçlu olduğu kesindir.

İcra takibinin geri alınması borç ödemedenden aciz vesikasının, aciz vesikası sicilinden silinmesine dair diğer bir nedendir. Kanunda dolaylı olarak kabul edilen (İİK m. 143/ 7, İİK Yön. m. 100) takibin geri alınmasıyla aciz vesikası sicilinden belgenin silinmesi durumunda takibin geri alınmasından kasıt, takip talebinin geri alınmasıdır⁷²⁶. Aciz vesikası dayanak tutularak başlatılan yeni bir takibin, alacaklı

⁷²³ Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz, s. 357; Kuru, **C. II**, s. 1782; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes, s. 289- 290; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. III**, s. 3649- 3650.

⁷²⁴ Işık, **Aciz Belgesi**, s. 199; Kuru, **El Kitabı**, s. 109.

⁷²⁵ Işık, **Aciz Belgesi**, s. 199; Taşpınar Ayvaz, **Sicil**, s. 607.

⁷²⁶ Çelikoğlu, s. 191. Takibin alacaklı tarafından geri alınması, aksi alacaklının beyanından anlaşılmadıkça, takip konusu esas haktan feragat anlamına gelmemektedir. Dolayısıyla takibin geri alındığı durumlarda alacaklı vazgeçerek, yeniden takip talebinde bulunabilir. Alacaklının takipten vazgeçtiği durumlarda sadece o an var olan takibe devam etme imkanı sona ermektedir; diğer bir

tarafından geri alınmasıyla aciz vesikasının sicilden silinmesi sağlanabilir. Alacaklının takibi geri almasındaki fayda, borçlusu ile alacağın tamamı üzerinde veya belli bir miktardan vazgeçerek kalanı üzerinde ödeme konusunda anlaşmış olmasıdır⁷²⁷.

Borç ödemedenden aciz vesikasının aciz vesikası sicilinden silinmesine neden olan haller sadece kanunda veya yönetmelikte sayılan durumlardan ibaret değildir. Doktrinde⁷²⁸ kabul edilen bazı durumlar gerçekleşirse, aciz vesikası yine sicilden terkin edilebilir. Bunlardan biri borcu sona erdiren nedenlerin gerçekleşmesidir. Yine İİK Yön. m. 99' da işaret edilen aciz vesikası sicilinde değişiklik yapılmasını aşan şekilde ödeme, ibra, feragat, mahkeme kararı gibi durumların gerçekleşmesi halinde, vesika sicilden silinecektir. Bir diğer sicilden terkin edilme sonucuna yol açacak hal, aciz vesikasında işlenen alacağın yirmi senelik zamanaşımı süresinin dolmasıdır⁷²⁹. Aciz vesikasının sicilden terkinine ol açan son neden ise, aciz vesikasının iptal edilmesidir.

Yukarıda açıklamaya çalıştığımız kanunda, yönetmelikte ve doktrinde kabul edilen nedenlerden biri gerçekleşirse aciz vesikası, aciz vesikası sicilinden silinebilecektir. Aciz vesikasının sicilden silinebilmesi için, silinme nedenlerinin gerçekleştiğine dair mahkeme kararı, ödeme belgesi veya ilgili bir belge ile aciz vesikasını tanzim eden icra dairesine başvurulmalıdır. Aciz vesikasını düzenleyen icra dairesi, aciz vesikasının alınmasına sebep olan icra takibine ve aciz vesikası ile ilgili diğer tüm konulara hâkim olduğu için, terkinine dair durumun varlığını kolayca belirleyebilecektir⁷³⁰. Bu minvalde aciz vesikasını düzenleyen icra dairesi, silinme nedeni ile silinme sebebinin gerçekten var olup olmadığını inceleyerek; sicilden silinme şartlarının oluştuğu kanaatine varırsa, terkin isteğini sicili tutmakla görevli

ifadeyle davanın açılmamış sayılmasına benzer bir şekilde takibin açılmamış sayılması hali gerçekleşir. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Çelikoğlu, s. 191- 194.

⁷²⁷ Taşpınar Ayvaz, **Sicil**, s. 607- 608; Uyar, **Yenilikler**, s. 185.

⁷²⁸ Işık, **Aciz Belgesi**, s. 200; Schmid (Kren Kostkiewicz/ Dominik), Art. 149a N. 17; Taşpınar Ayvaz, **Sicil**, s. 608- 610.

⁷²⁹ Aciz vesikasına bağlanan alacak hakkında yirmi yıllık zamanaşımı süresinin dolmasının aciz vesikasının sicilden silinmesine yol açmayacağı konusunda bkz. Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes, s. 261.

⁷³⁰ Işık, **Aciz Belgesi**, s. 200; Taşpınar Ayvaz, **Sicil**, s. 610.

icra dairesine iletir. İİK Yön. m. 100/2⁷³¹ gereği; aciz vesikasını tanzim eden icra dairesi, kendisine sunulan mahkeme kararı veya alacaklının bu konudaki talebi ile gerekli belgeleri sicil tutulduğu icra dairesine gönderecektir. Hal böyle olunca aciz vesikasının sicilden terkinini, sicili tutmakla görevli icra dairesi yapacaktır. Terkin durumunda sicili tutmakla görevli icra dairesi, İİK Yön. m. 100/ 3⁷³², e göre; aciz vesikası sicil kaydının ilgili sütununa terkin sebebini ve terkine esas olan belgenin tarihi ile numarasını yazarak silme işlemini tamamlayacaktır. Son olarak borç ödemedi aciz vesikasının aciz vesikası sicilinden silinmesi üzerine İİK m. 143/ 7 hükmüne göre, borçluya yapılan terkin işlemine dair belge verilir.

Borç ödemedi aciz vesikasının terkin edilmesiyle birlikte aciz vesikasına bağlanan hüküm ve sonuçlar sona erecektir. Bu bağlamda aciz vesikası ile tasarrufun iptali davası açılmış ve dava şartı olarak sunulan vesika, borcun faizleriyle birlikte ödenmesi sonucu sicilden terkin edilmişse; davanın akıbetinin nasıl olacağı sorusu akla gelebilir. Kanaatimizce aciz vesikasının sicilden terkin edilmesi durumunda, devam eden iptal davası dava şartı eksikliği nedeniyle usulden reddedilmelidir. Zira dava şartları, dava açıldığı andan hükmün verildiği ana kadar olmalıdır. Bu noktada Yargıtay da bazı kararlarında dava açılırken var olan bir dava şartının sonradan ortadan kalkması üzerine, hakim davayı esastan değil; usulden reddetmesi gerektiğini belirtmiştir⁷³³.

⁷³¹ İİK Yön. m. 100/ 2: “ Sicilden bir kaydın terkin edilebilmesi için, aciz vesikasını veren icra dairesine ibraz edilen mahkeme kararı veya icra takibinin geri alınmasına ilişkin alacaklının dilekçesinin bir örneği aciz vesikasını veren icra dairesi tarafından terkin talebiyle birlikte sicil tutulduğu icra dairesine gönderilir.”

⁷³² İİK Yön. m. 100/ 3: “ Terkin, aciz vesikası sicil kaydında ilgili sütuna terkin sebebi, terkine esas olan belgenin tarih ve numarası işlenmek suretiyle gerçekleştirilir.”

⁷³³ Dava açılırken var olan dava şartının yargılama devam ederken ortadan kalkması durumunda hakim davayı usulden reddetmesi gerektiğine dair kararlar için bkz. “ ... Dava şartları, dava açılmasından hükmün verilmesine kadar var olmalıdır. Davanın açıldığı anda var olan bir dava şartı (mesela hukuki yarar) sonradan ortadan kalkarsa, o zaman dava esastan değil, dava şartı yokluğundan (usulden) reddedilecektir.

Dava şartı yokluğundan dolayı davanın (usulden) reddi kararı, nihai karar olması nedeniyle temyiz edilebilir (m 427). Böyle bir karar, ancak ilişkin olduğu dava şartının yokluğu hakkında kesin hüküm teşkil eder (m. 237, I).

Bu nedenle, dava şartı yokluğundan reddedilen dava, noksan dava şartı tamamlandıktan sonra yeniden açılabilir ve davalı bu yeni davaya karşı kesin hüküm (m. 427) itirazında bulunamaz. Çünkü ilk karar, davanın esas hakkında verilmiş olmayıp, yalnız belli bir dava şartının yokluğuna ilişkindir...” Yargıtay HGK, 2013/ 396 E. 2013/ 1655 K. 06.12.2013 T. Aynı yönde kararlar için bkz. Yargıtay 1 HD, 2020/ 1812 E. 2021/ 3073 K. 07.06.2021 T.; Yargıtay 8 HD, 2016/ 7903 E. 2018/

D. Aciz Vesikasının Usul Hukukuna İlişkin Sonuçları ve Delil Niteliği

Borç ödemedен aciz vesikası, resmi bir makam olan icra dairesi tarafından tanzim edilen resmi bir belgedir. Aciz vesikasının yukarıdaki bölümde ayrıntılı bir şekilde açıkladığımız hukuki niteliğinden hareketle⁷³⁴; senet olmadığı zira senetlere mahsus olan özelliklerden bazılarını ihtiva etmemektedir. Bu minvalde aciz vesikasında borçlunun imzasının yer almaması ve belgenin borçlunun irade beyanına dayanmaması hususları, aciz vesikasını resmi veya adi senetler kategorisinden dışarıda tutmaktadır. Ancak senet kavramını da içerisine alan ve HMK m. 199’ da tanımlanan belge kavramından hareketle, aciz vesikasının belgenin sahip olması gereken özellikleri taşıdığı sonucuna varılabilir. Bu minvalde aciz vesikasının borçluluk ve alacaklılık durumunu ortaya koymasından, kendisine her zaman başvurulabilen bir niteliği olarak mahkemelere sunulabilmesinden ve bir takip neticesinde düzenlenerek uyuşmazlık esnasında vücut bulmasından hareketle belge olduğu aşikardır⁷³⁵. Bir bilgi taşıyıcısı olarak aciz vesikasının da senet olarak nitelendirilmemesi, belge vasfı ile nitelendirilmesi; aciz vesikasının özellikleri ve sonuçları açısından da yerinde olacaktır. Usul hukuku açısından belge olarak kabul edilen aciz vesikası, yargılamalarda kesin delil gücüne sahip değildir. Ancak içeriğindeki alacaklılık ve borçluluk durumu ile alacak miktarını göstermesi açısından emare olarak dikkate alınabilecektir. Öte yandan aciz vesikasının şekli hukuka dair sonuçlarından biri olan borç ikrarı içermesi durumunun maddi hukuk anlamında bir borç ikrarı olmadığı hususu da dikkate alınmalıdır.

Borç ödemedен aciz vesikasının usul hukukuna dair sonuçları kapsamında, tasarrufun iptali davasında özel dava şartı teşkil etmesi de akla gelmektedir. Aciz vesikasının kesin veya muvakkat aciz vesikası da olsa tasarrufun iptali davası için dava şartı olması durumu, aciz vesikasının aynı zamanda takip hukukuna dair de bir sonucudur. Dava şartlarının eksikliği durumunda yargılamanın sona erdirilerek,

3120 K. 01.03.2018 T.; Yargıtay HGK, 2013/ 587 E. 2014/ 125 K. 19.02.2014 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 17.08.2023.

⁷³⁴ Borç ödemedен aciz vesikasının hukuki niteliği için bkz. yukarıda Birinci Bölüm, III.

⁷³⁵ Belge kavramı ve aciz vesikasının belge vasfının incelenmesi açısından bkz. yukarıda Birinci Bölüm, III.

davanın usulden reddedilmesi HMK m. 115 kapsamında açıklanmıştır. Dolayısıyla elinde muvakkat veya kesin aciz vesikası olmayan alacaklının açtığı tasarrufun iptali davasının usulden reddedilmesi kaçınılmaz olacaktır⁷³⁶.

Borç ödemededen aciz vesikasının usul hukukuna dair sonuçlarından bir diğeri teminat kurumu ile ilgilidir. Hukukumuzda dava açan ya da yargı organlarından hukuki koruma talep eden kişinin, teminat gösterme zorunluluğu bulunmamaktadır. Ancak kanunda ifade edilen bazı özel durumlarda, dava açan davacının veya mahkemeden talepte bulunan kişinin teminat göstermesi gerekebilir⁷³⁷. Şekli hukuk açısından teminat gösterilmesi gereken haller, HMK m. 84/ 1⁷³⁸, de sayılmıştır. Maddenin birinci fıkrasının b bendinde ifade edilen davacı hakkında borç ödemededen aciz vesikasının bulunması durumu, onun teminat göstermesini gerektiren bir neden olarak belirtilmiştir. Zira bir kimse hakkında aciz vesikasının bulunması, ödeme güçsüzlüğü içerisinde olduğuna işaret eder. Ödeme güçsüzlüğü içerisinde olan ve hakkında aciz vesikası bulunan kişinin de yargılama masraflarını karşılamada zorlanacağı kabul edilmektedir⁷³⁹. Öte yandan teminat gösterilmesi, hakkında aciz vesikası olan davacının dava sonunda haksız çıkması ve davalının haksız bazı maddi kayıplar yaşaması ihtimaline binaen baştan tedbirli olmak gayesi ile kabul edilmiştir⁷⁴⁰. İsviçre Medeni Usul Hukuku açısından da benzer bir düzenleme İsviçre Medeni Usul Kanununda yer almaktadır. Schw.ZPO m. 99/ 1/ b gereği; davacı için

⁷³⁶ Tasarrufun iptali davasında aciz vesikası noksanlığına bağlı olarak özel dava şartı eksikliğinden dolayı davanın hemen usulden reddedilip reddedilmeyeceği veya eksikliğin tamamlanması için tarafa süre verilmesinin gerekip gerekmediği konusunda ayrıntılı açıklamalar için bkz. yukarıda İkinci Bölüm, II, 4-5.

⁷³⁷ Aziz Serkan Arslan, “HMK Hükümlerine Göre Teminat Kurumu ve Dava Şartı Niteliği”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Özel Sayı: Prof. Dr. Hakan Pekcanitez’ e Armağan, C. 16, 2014 (Kısaltma: Teminat), ss. 943- 974, s. 943- 944; Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz/ Hanağası, s. 337; Karaslan/ Budak, s. 183- 184; Karşı, **Usul**, s. 506; Kuru, **Medeni Usul**, s. 620; Mustafa Okur, **Adli Teminat**, Ankara 2011, s. 67- 68; Hakan Pekcanitez, **Pekcanitez Usul Medeni Usul Hukuku, C. II**, İstanbul 2017 (Kısaltma: Pekcanitez Usul), s. 1193; Pekcanitez/ Atalay/ Özekes, s. 252; Postacıoğlu/ Altay, **Usul**, s. 401; Ulukapı, s. 241- 242; Yılmaz, **HMK Şerh**, s. 657.

⁷³⁸ HMK m. 84/ 1: “Aşağıdaki hâllerde davalı tarafın muhtemel yargılama giderlerini karşılayacak uygun bir teminat gösterilir:

a) Türkiye’de mutad meskeni olmayan Türk vatandaşının dava açması, davacı yanında davaya müdahil olarak katılması veya takip yapması.

b) Davacının daha önceden iflasına karar verilmiş, hakkında konkordato veya uzlaşma suretiyle yeniden yapılandırma işlemlerinin başlatılmış bulunması; borç ödemededen aciz belgesinin varlığı gibi sebeplerle, ödeme güçlüğü içinde bulunduğu belgelenmesi.”

⁷³⁹ Arslan, **Teminat**, s. 953; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 206; Kuru, **Medeni Usul**, s. 622; Pekcanitez, **Pekcanitez Usul**, s. 1196; Postacıoğlu/ Altay, **Usul**, s. 404; Yılmaz, **HMK Şerh**, s. 657.

⁷⁴⁰ Arslan, **Teminat**, s. 945; Tanrıver, s. 561; Yılmaz, **HMK Şerh**, s. 661.

tanzim edilen borç ödemedi aciz vesikası varsa, davalı talebi ile teminat gösterilecektir.

Borç ödemedi aciz vesikası ile ödeme güçsüzlüğü içerisinde bulunduğıu sabit olan ve teminat gösterme yükümlülüğü altında bulunan kişinin gerçek veya tüzel kişi olması mümkündür⁷⁴¹. Bu minvalde davalı tarafta kimin olduğu da önemli değildir. Hatta davalı, aciz vesikasının alınmasına neden olan icra takibindeki alacaklı dahi olabilir⁷⁴². Ayrıca önemle belirtmek gerekir ki; HMK m. 84 kapsamında ifadesini bulan “ *borç ödemedi aciz belgesinin varlığı*” bağlamında belirtilen aciz vesikası, borç ödemedi kesin aciz vesikasıdır⁷⁴³. Bu minvalde icra takibinin sonunda düzenlenen aciz vesikası kast edildiğıi gibi, haciz esnasında borçlunun haczedilebilir hiçbir malvarlığı olmadığını gösteren haciz tutanağı da kast edilmektedir⁷⁴⁴. Dolayısıyla borçlunun haciz esnasında haczedilebilir malvarlıklarının borcu karşılamaya yetmeyeceğine işaret eden haciz tutanağı minvalindeki geçici aciz vesikası, teminat gösterme yükümlülüğü bakımından HMK m. 84 bağlamında dikkate alınamayacaktır. Zira bu geçici aciz vesikası, borçlunun ödeme güçsüzlüğünü kesin olarak göstermediğıi ortadadır.

HMK m. 84/ 1/ b kapsamında teminat göstermesi gereken aciz vesikası sahibi, mahkemeden hukuki korunmayı dava yoluyla isteyen davacıdır. Ancak aynı maddenin birinci fıkrasının a bendinde, davacı dışında davaya onun yanında katılanın yani feri müdahilin⁷⁴⁵ de teminat göstereceğıi ifade edilmiştir. Dolayısıyla hakkında aciz vesikası bulunan feri müdahilin, teminat göstererek müdahale talebinde bulunamayacağı düşünülebilir. Ancak maddenin amacına uygun yorum yapıldığında, hakkında aciz vesikası bulunan feri müdahilin de davaya müdahale etmek istediğinde

⁷⁴¹ Arslan, **Teminat**, s. 953; Kuru, **Medeni Usul**, s. 622; Okur, s. 164; Pekcanitez, **Pekcanitez Usul**, s. 1196; Tanrıver, s. 561; Yılmaz, **HMK Şerh**, s. 660.

⁷⁴² Arslan, **Teminat**, s. 956; Yılmaz, **HMK Şerh**, s. 660.

⁷⁴³ HMK m. 84 kapsamındaki borç ödemedi aciz vesikasının, İİK m. 143 ve İİK m. 105/ 2 anlamındaki aciz vesikalarına işaret ettiğıi konusunda bkz. Arslan, **Teminat**, s. 956.

⁷⁴⁴ Işık, **Aciz Belgesi**, s. 207.

⁷⁴⁵ Madde metninde “ *davacı yanında davaya müdahil olarak katılması*” lafzının asli müdahili değil, feri müdahili kast ettiğıi açıktır. Zira asli müdahil, davanın taraflarının yanında yargılamaya katılmamakta; asıl davanın taraflarının dışında ayrı bir taraf olarak onlara karşılık karşı dava açmaktadır. Feri müdahil ise davayı kazanmasında hukuki yararı bulunan yargılamanın taraflarından birinin yanında davaya katılmakta ve katıldığı tarafa yardımcı olmaktadır. Hal böyle olunca HMK m. 84/ 1/ a kapsamında ifade edilen müdahil, feri müdahildir. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Karşı, **Usul**, s. 507 dn. 892; Pekcanitez, **Pekcanitez Usul**, s. 1195; Pekcanitez/ Atalay/ Özekes, s. 253; Tanrıver, s. 560.

teminat göstermesi gerektiğini kabul etmek gerekir. Feri müdahil yargılama masraflarıyla ilgili olarak değil; müdahale masrafları ile sınırlı olmalıdır⁷⁴⁶. Kaldı ki maddenin gerekçesi⁷⁴⁷ de, hakkında aciz vesikası bulunan ferî müdahilin ödeme güçsüzlüğünün vesika ile anlaşıldığından bahisle, müdahale masraflarıyla sınırlı olarak teminat göstereceğini kabul etmektedir.

Ferî müdahil dışında, hakkında aciz vesikaları bulunan mecburi dava arkadaşlarının da, HMK m.84/ 3⁷⁴⁸ gereği teminat gösterme yükümlülüğü vardır. Ancak bu yükümlülük, mecburi dava arkadaşlarının hepsinin hakkında aciz vesikası olması durumunda olacaktır. Dolayısıyla dava arkadaşlarından biri hakkında aciz vesikası var; ancak diğerleri hakkında yoksa teminat gösterme yükümlülüğü söz konusu olamayacaktır.

Hukukumuzda dava şartları genel dava şartları olarak HMK m. 114/ 1’ de sayılmış; aynı maddenin ikinci fıkrasında ise diğer kanunlarda özel dava şartlarının olabileceği belirtilmiştir. Teminat, HMK m. 114/ 1/ 3 bendinde bir dava şartı olarak kabul edilmiştir. Dolayısıyla yargılamada mahkemenin resen değerlendirmesi üzerine gerekirse taraflar ve müdahiller de dinlenerek teminat ödenmesine karar verilirse, hakkında aciz vesikası tanzim edilen davacıya veya ferî müdahile kesin süre verilir. Davacı veya ferî müdahil, kendisine verilen kesin süre içerisinde teminatı göstermelidir; aksi takdirde dava, dava şartı eksikliğinden usulden reddedilecektir ya da müdahale talebinden vazgeçilmiş sayılacaktır⁷⁴⁹.

Hakkında borç ödemedi aciz vesikası bulunan borçlunun, takipten sonra menfi tespit davası açması açısından, HMK m. 84 kapsamında söz konusu olan teminat kurumunun anlamı irdelenmelidir. Borç ödemedi aciz vesikasının alınması

⁷⁴⁶ Arslan, **Teminat**, s. 953; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 208; Pekcanitez, **Pekcanitez Usul**, s. 1196; Tanrıver, s. 560; Yılmaz, **HMK Şerh**, s. 660.

⁷⁴⁷ “ ... Belirtilen hallerin, davacı yanında fer’i müdahil sıfatıyla yer alan kişinin şahsında gerçekleşmiş olması, fer’i müdahil açısından da müdahale giderleriyle sınırlı olarak teminat gösterme zorunluluğunun doğması sonucunu ortaya çıkarır...” HMK m. 89 Hükümet Gerekçesi (www.tbmm.gov.tr/d23/1/1-0574.pdf) ET. 29.03.2023.

⁷⁴⁸ HMK m. 84/ 3: “ Mecburi dava ve takip arkadaşlığında teminat gösterme yükümlülüğü, bu yükümlülüğün tüm davacılar bakımından mevcut olması hâlinde doğar.”

⁷⁴⁹ HMK m. 88: “ Hâkim tarafından belirlenen kesin süre içinde teminat gösterilmezse, dava usulden reddedilir.

Müdahale talebinde bulunan kişi, kesin süre içinde istenen teminatı vermezse, müdahale talebinden vazgeçmiş sayılmasına karar verilir.”

ile sona eren takibin ardından, borçlunun İİK m. 72/ 1 kapsamında menfi tespit davası açması mümkündür. Borçlunun açacağı bu davada, HMK m. 84 gereği yargılama masraflarını karşılamak üzere teminat göstermesi gerekir; zira ortada ödeme güçsüzlüğü durumunu ortaya koyan bir aciz vesikası vardır. Öte yandan İİK m. 72/ 3⁷⁵⁰ gereği borçlunun icra takibinden sonra açacağı menfi tespit davasında, yine teminat gösterilmesi gerekebilir. Ancak bu minvalde gösterilecek teminat, “*gecikmeden doğan zararları karşılamak ve alacağın yüzde on beşinden aşağı olmamak üzere*” gösterilen bir teminattır ve bu teminat karşılığında alacaklıya icra vizesindeki paranın verilmemesi istenebilir⁷⁵¹. Dolayısıyla hakkında aciz vesikası bulunan borçlunun takipten sonra menfi tespit davası açması ve bu davada icra vizesindeki paranın alacaklıya verilmemesi konusunda tedbir talebi varsa, mahkeme tarafından teminat meselesi incelenirken HMK m. 84/ 1/ b ayrıca değerlendirilmelidir. Çünkü HMK m. 84 kapsamındaki teminat, yargılama masrafları karşılamak üzere gösterilmektedir ve davalının dava nedeniyle uğrayabileceği olası zararları karşılamaya hizmet etmez⁷⁵². Oysaki İİK m. 72 kapsamındaki teminat, icra vizesinde bulunan paranın alacaklıya teslim edilmemesi tedbir kararı sebebiyle gecikmeden doğabilecek muhtemel zararları karşılamak amacına hizmet eder⁷⁵³.

Hukukumuzda yargılama masraflarını kısmen veya tamamen ödeme gücünden yoksun olan kişiler için adli yardım kurumundan faydalanabilecekleri kabul edilmiştir. Hakkında borç ödemedi aciz vesikası bulunan borçlunun, dava açması noktasında adli yardımdan faydalanması söz konusu olursa, HMK m. 84 kapsamında teminat göstermekten muaf olacağı aşîkardır. Ancak hakkında aciz

⁷⁵⁰ İİK m. 72/ 3: “*İcra takibinden sonra açılan menfi tesbit davasında ihtiyati tedbir yolu ile takibin durdurulmasına karar verilemez. Ancak, borçlu gecikmeden doğan zararları karşılamak ve alacağın yüzde onbeşinden aşağı olmamak üzere göstereceği teminat karşılığında, mahkemeden ihtiyati tedbir yoluyla icra vizesindeki paranın alacaklıya verilmemesini isteyebilir.*”

⁷⁵¹ İİK m. 72/ 2 kapsamında, icra takibinden önce açılan menfi tespit davasında, mahkeme talep edilmesi durumunda “*alacağın yüzde on beşinden aşağı olmamak üzere gösterilecek teminat*” karşılığında takibin durdurulması şeklinde ihtiyati tedbire karar verebilir. Ancak takipten sonra açılacak olan menfi tespit davasında İİK m. 72/ 3 gereği, ihtiyati tedbir yolu ile takibin durdurulması yönünde bir karar verilemez. Sadece “*gecikmeden doğan zararları karşılamak ve alacağın yüzde on beşinden aşağı olmamak üzere*” teminat gösterilmesine karar verilerek; icra vizesindeki paranın alacaklıya verilmemesi ihtiyati tedbir yoluyla mahkemeden istenebilir.

⁷⁵² Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz, s. 220; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 201; Kuru, **C. I**, s. 474; Kuru, **İcra-İflas**, s. 189; Muşul, **C. I**, s. 459.

⁷⁵³ Işık, **Aciz Belgesi**, s. 210; Kuru, **C. I**, s. 487; Kuru, **İcra-İflas**, s. 191; Muşul, **C. I**, s. 461; Muşul, **Esaslar**, s. 277; Postacıoğlu/ Altay, **İcra**, s. 339; Üstündağ, **İcra**, s. 132.

vesikası bulunan her borçlunun, adli yardım kurumundan faydalanması hem kurumun amacına aykırı olacak hem de teminat kurumunun işlerlik kazanması engellenmiş olacaktır. Dolayısıyla borçlunun adli yardımdan yararlanıp yararlanamayacağını HMK m. 334 ve devamında açıklanan hükümlere göre belirlemek gerekir.

Adli yardımdan faydalanabilmek için HMK m. 334⁷⁵⁴, te sayılan şartları sağlamak gerekir. Doktrinde yoksulluk şartı ve haklılık şartı olarak isimlendirilen; yapılacak yargılama yüzünden kişinin kendisinin ve ailesinin geçiminin önemli ölçüde dara düşmesi ve yargılamadaki taleplerinin haklılığının ortaya konulması şartlarının gerçekleşmesi gerekir⁷⁵⁵. Yoksulluk şartı genel manada ekonomik yetersizlik değildir; yargılama sebepli ortaya çıkan masraflar yüzünden kişinin kendisinin ve ailesinin geçinmesinin zora düşmesidir⁷⁵⁶. Dolayısıyla büyük ölçüde ekonomik bir sıkıntı hali ile adli yardım talebi mahkeme tarafından, kişinin sosyal durumu, borçları, geçinme durumu, malvarlıkları ve somut olayın şartları birlikte ele alınarak değerlendirilecektir⁷⁵⁷. Bu durumda, kişi hakkında sadece aciz vesikası düzenlenmiş olması, borçlarını ödemekten zor durumda olmaya dair kanaat uyandırabilirse de tek başına yoksulluk şartını sağlamaya yetmez. Mahkemenin borçlunun diğer malvarlığı ve ekonomik- sosyal durumunu da irdelemesi gerekir.

Adli yardım kurumu açısından, haklılık şartının sağlanması yaklaşık ispat ölçüsüne göre mahkeme tarafından değerlendirilir. Ancak adli yardım talep eden kişinin yoksulluk şartı açısından yaklaşık ispat yeterli olmamakta; kişinin gerçekten yoksulluk halinde olmasına dair tam ispat aranmaktadır⁷⁵⁸. Yoksulluk şartına dair her türlü delil ile durumunu ispatlamaya çalışan aciz vesikası sahibi borçlunun durumunu ispatlamak için hakkında düzenlenen aciz vesikasını da mahkemeye sunması gerekir.

⁷⁵⁴ HMK m. 334: “ Kendisi ve ailesinin geçimini önemli ölçüde zor duruma düşürmeksizin, gereken yargılama veya takip giderlerini kısmen veya tamamen ödeme gücünden yoksun olan kimseler, iddia ve savunmalarında, geçici hukuki korunma taleplerinde ve icra takibinde, taleplerinin açıkça dayanaktan yoksun olmaması kaydıyla adli yardımdan yararlanabilirler.”

⁷⁵⁵ Oğuz Atalay, **Pekcanitez Usul Medeni Usul Hukuku C. III**, İstanbul 2017 (Kısaltma: Pekcanitez Usul), s. 2418; Karşı, **Usul**, s. 661; Ayşe Kılınç, **Medeni Usul Hukukunda Adli Yardım**, Ankara 2013, s. 198; Kuru, **Medeni Usul**, s. 827; Pekcanitez/ Atalay/ Özkes, s. 546; Tanrıver, s. 1055.

⁷⁵⁶ Atalay, **Pekcanitez Usul**, s. 2418; Kılınç, s. 199- 200; Pekcanitez/ Atalay/ Özkes, s. 546; Tanrıver, s. 1055.

⁷⁵⁷ Atalay, **Pekcanitez Usul**, s. 2419; Kılınç, s. 201; Pekcanitez/ Atalay/ Özkes, s. 547; Tanrıver, s. 1055.

⁷⁵⁸ Atalay, **Pekcanitez Usul**, s. 2426; Pekcanitez/ Atalay/ Özkes, s. 550; Tanrıver, s. 1057.

Ancak mahkeme ileri sürülen tüm belge ve bilgilere rağmen kendisi de gerekli görürse, adli yardım talep eden kişinin ekonomik durumunu araştırabilir⁷⁵⁹. Yapılan tüm incelemelerin ve değerlendirmelerin üzerine adli yardım talebini ele alan mahkeme, haklılık şartı da varsa; hakkında aciz vesikası düzenlenen borçlunun adli yardımdan faydalanmasına karar verebilir. Bu durumda HMK m. 335/ 1⁷⁶⁰ gereği, yargılama masrafları için teminat göstermekten muafiyet kazanmış olacaktır.

Son olarak belirtmek gerekir ki; yargılama masraflarına ya da feri müdahilin müdahale masraflarına karşılık gösterilen teminata dair teminat gösterilme sebebi ortadan kalkarsa, mahkeme tarafından teminatın iade edilmesine karar verilir. Bu minvalde, davada teminat gösteren davacının veya feri müdahilin, yargılama esnasında aciz vesikası hükümsüz hale gelirse, davacının veya feri müdahilin talebi üzerine teminatın iadesine karar verilecektir.

III. ACİZ VESİKASININ MADDİ HUKUKA İLİŞKİN HÜKÜMLERİ

A. Genel Olarak

Borç ödemedenden aciz vesikasının düzenlenmesi ile maddi hukuk açısından bazı hüküm ve sonuçlar doğmaktadır. Ancak aciz vesikasının maddi hukuk açısından ilgili bu hüküm ve sonuçları, kesin aciz vesikası için geçerlidir. Geçici aciz vesikasının hukukumuzdaki tek sonucu, tasarrufun iptali davası açılmasına imkan vermesidir. Öte yandan burada kast edilen kesin aciz vesikasının da, İİK m. 143 kapsamında icra takibinin sonunda alacağını kısmen veya tamamen alamayan alacaklıya verilen aciz vesikası ile icra takibindeki haciz aşamasında borçlunun haczedilebilir malvarlığının olmadığına işaret eden ve kesin aciz vesikası hükmünde olan haciz tutanağı olduğu açıktır.

⁷⁵⁹ Kılınç, s. 227- 228.

⁷⁶⁰ HMK m. 335/ 1: “ Adli yardım kararı, ilgiliye, aşağıdaki hususları sağlar:

a) Yapılacak tüm yargılama ve takip giderlerinden geçici olarak muafiyet
b) Yargılama ve takip giderleri için teminat göstermekten muafiyet.
c) Dava ve icra takibi sırasında yapılması gereken tüm giderlerin Devlet tarafından avans olarak ödenmesi.
ç) Davanın avukat ile takibi gerekiyorsa, ücreti sonradan ödenmek üzere bir avukat temini.”

Aciz vesikasının maddi hukuka dair sonuçları çeşitli kanunlarda düzenlenmiştir. Bu minvalde akla gelen ilk düzenlemeler İcra ve İflas Kanununda yer almaktadır. İİK m. 143 kapsamında aciz vesikasının maddi hukuka ilişkin olarak iki önemli sonucu olduğu hükme bağlanmıştır. Aciz vesikasına bağlanan alacağa faiz işleyip işlemeyeceği ve aciz vesikasındaki alacağın zamanaşımı süresinin ne kadar olacağı konularında düzenleme içeren İİK m. 143 dışında, çeşitli kanunlarda da aciz vesikasının maddi hukuka dair sonuçları görülebilir. Türk Medeni Kanunu, Türk Borçlar Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu başta olmak üzere, aciz vesikasının maddi hukuka ilişkin sonuçları mevzuatta düzenleme altına alınmıştır. Benzer durum, mehzaz İsviçre hukukunda da söz konusu olup; borç ödemededen aciz vesikasının İsviçre İcra ve İflas Kanununun yanı sıra İsviçre Medeni Kanunu veya İsviçre Borçlar Kanununda maddi hukuka dair çeşitli sonuçlarının olduğu görülmektedir.

B. Aciz Vesikasındaki Alacak İçin Faiz İstenemeyeceği

Borç ödemededen aciz vesikasındaki alacağa faiz işlememesi kuralı, İcra ve İflas Kanunu'nda kabul edilen aciz vesikasının maddi hukuka ilişkin sonuçlarından biridir. İİK m. 143/ 4⁷⁶¹, te hükme bağlanan bu sonuç gereği borçlu, kanun koyucu tarafından korunmuş olmaktadır. Zira borçlu zaten borçlarını tamamen ödeyemeyerek hakkında aciz vesikası düzenlenmesi ile bir baskı altına girmiştir. Mehaz İsviçre İcra ve İflas Kanunu'nda da hukukumuzdaki gibi bir düzenleme söz konusu olup; SchKG m. 149/ 4 gereği aciz vesikasındaki alacak için faiz istenemeyecektir. Hakkında aciz vesikası düzenlenen borçlunun korunması durumu, sadece aciz vesikasındaki alacağa faiz işlememesi düzenlemesinden ibaret değildir. Zira İİK m. 143/ 5⁷⁶² gereği, borcun kefil veya borçtan dolayı müştereken sorumlu olan diğer borçlular ya da borcu üstlenen kişiler, aciz vesikasındaki alacak için faiz öderlerse borçluya rücu edemeyeceklerdir⁷⁶³. Benzer düzenleme İsviçre hukukunda

⁷⁶¹ İİK m. 143/ 4: “ Aciz vesikasında yazılı alacak miktarı için faiz istenemez.”

⁷⁶² İİK m. 143/ 5: “ Kefiller, müşterek borçlular ve borcu tekeffül edenler bu miktar için vermeğe mecbur oldukları faizlerden dolayı borçluya rücu edemezler.”

⁷⁶³ Borç ödemededen aciz vesikasında adı yazılı kefil yönünden de alacağa faiz işletilemeyeceğini belirten Yargıtay kararı hakkında bkz. “ ... Bursa 3.İcra Müdürlüğü'nün 1998/2433 sayılı dosyasından verilen 13.05.2005 tarihli "Borç ödemededen aciz belgesi", borçlu gösterilen A.M.G., AŞ. ve F.G. hakkında borçlulara ait menkul ve gayrimenkul mal bulunamaması sebebine dayalıdır. Hükmüne uyulan Dairemiz bozmasında da belirtildiği gibi alacaklı, 3.kişilerin (müşterek borçlu ve müteselsil

da mevcut olup, SchKG m. 149/ 4 gereği diğer borçluların ödedikleri faiz için asıl borçluya rücu etmeleri yasaklanmıştır.

Borç ödemedenden aciz vesikasına bağlanan alacak hakkında faiz işlememesi kuralı, borçlunun zaten borçlarını ödeyememesi nedeniyle girdiği zor durumu daha da ağırlaştırmamak amacıyla konulmuştur. Borçlunun her an maddi durumunu düzenleyerek borçlarını ifa etmesi ihtimali karşısında, onu bir de faiz yükü altına sokmak, toparlanmasına engel olabilecektir⁷⁶⁴. Alacağı aciz vesikasına bağlanmış olan alacaklı, borçlusuna karşı dilediği zaman yeniden takip başlatabilir. Hatta zamanaşımı süresi dolduktan sonra dahi takip yapabilir; ancak bu durumda borçlunun zamanaşımı def'i savunmasında bulunma hakkı vardır. Alacaklı aciz vesikasını aldığı an takip yapmak istediğinde ve alacağa faiz işlerse belki borçlu ağır bir ödeme yükü altına girmeyecektir. Ancak alacaklı aciz vesikasını aldıktan sonra ve aradan yıllar geçtikten sonra takip yapmak istediğinde, bir de alacağa faiz işlerse, borçlu ağır bir ödeme yükü altında kalacaktır. İşte bu mülahazalarla alacaklı ve borçlu arasında denge kurmaya çalışan ve borçluyu sırf borcu olduğu gerekçesiyle alacaklı karşısında ezdirme anlayışı içerisinde olmayan icra iflas hukuku sistemimizde, aciz vesikasındaki alacağa faiz işletilmemesi, menfaat dengesini korumaya hizmet edecektir. Zira aciz vesikasındaki alacağa yeni bir zamanaşımı süresi tanınarak (yirmi sene) alacaklı korunmuştur. Bu koruma karşısında alacağa bir de faiz işletilmesi söz konusu olsaydı; zamanaşımı süresi ile desteklenen alacaklı karşısında borçlu korunamamış olacaktı⁷⁶⁵.

Borç ödemedenden aciz vesikasına maddi hukuk açısından bağlanan hüküm ve sonuçlardan biri olarak faiz işletilememesi kuralına binaen, hangi andan itibaren

kefillerin) mal varlığından da tatmin edilememiş, bu şahısların da aczi tahakkuk ettiğinden isimler zikredilerek alacak bunlar için de aciz vesikasına bağlanmıştır. Bu durumda aciz vesikasında yazılı alacak için borçlu yönünden faiz yürütülemeyeceği gibi aciz vesikasında adı geçen kefiller yönünden de faiz yürütülemez. Mahkemece bu durum göz ardı edilerek kefiller yönünden faizin iptali talebinin reddi isabetsizdir..." Yargıtay 12 HD., 2010/ 13156 E. 2010/ 26034 K. 04.11.2010 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 02.04.2023.

⁷⁶⁴ Ansay, s. 174; Arık, s. 950; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 74; Etili, s. 601; Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 27; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 221; Muşul, **C. I**, s. 952; Muşul, **Esaslar**, s. 471; Öztekin, **Aciz Belgesi**, s. 83; Schmid (Kren Kostkiewicz/ Dominik), Art. 149 N. 45; Üstündağ, **İcra**, s. 303; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 275.

⁷⁶⁵ Akyazan, **Aciz Belgesi**, s. 322; Arık, s. 950; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 74; Fritzsche/ Walder, s. 467 N. 5- 6; Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 27; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 221; Kuru, **C. II**, s. 1540; Öztekin, s. 83; Postacioğlu/ Altay, **İcra**, s. 636; Uyar, **İhale**, s. 1060; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2691.

faizin işlemeyeceği hususu tespit edilmelidir. Bu konuda doktrinde farklı fikirler ileri sürülerek; aciz vesikasının düzenlenme tarihi⁷⁶⁶, hacizli malların satılıp satış bedelinin icra veznesine girme tarihi⁷⁶⁷, ihalenin kesinleşmesi tarihi⁷⁶⁸, sıra cetvelinin düzenlenme tarihi⁷⁶⁹ şeklinde görüşler ortaya atılmıştır. Borç ödemedi aciz vesikasına bağlanan alacağa faiz işlememesi ve vesikaya bağlı diğer tüm hüküm ve sonuçların doğabilmesi için fiziken düzenlenmiş olması gerekir. Dolayısıyla aciz vesikasının şeklen tanzim edilmesiyle birlikte alacağa faiz işlemeyecek ve o tarihe kadar işlemiş olan faizler eklenerek vesikaya yazılacaktır⁷⁷⁰. Ancak doktrinde Öztekin, bu düşünceyi eleştirmekte⁷⁷¹; faizin işlemesinin durma anı aciz vesikasının düzenlenme anı olursa, bu durum icra dairesinin keyfi hareket etmesine veya alacaklının talebine kalmış olacaktır. Yazara göre, alacağa hacizli malın paraya çevrilmesi veya satışta alıcı çıkmadığı yahut yeterli pey sürülmediği için malın satılamaması ya da borçlunun haczedilebilir malının olmaması nedeniyle icra takibine devam edilememesi durumlarında; söz konusu devam etme durumlarının kalmaması anından itibaren faiz yürütülememesi gerekir⁷⁷². Böylece faiz yasağı başlangıç zamanı, icra dairesinin ve alacaklının inisiyatifine bırakılmamış olacak; aciz hali vücut bulduğunda faiz işlemeyecektir.

Yargıtay aciz vesikasına bağlanan alacağa faizin işlememesi kuralından hareketle, faizin durması anını farklı kararlarında farklı tarihlere bağlamıştır. Bu minvalde eski tarihli kararlarında, borçlunun aciz durumunun gerçekleşmesini vesikanın düzenlenme tarihi ile birlikte düşünerek; icra dairesinin alacak miktarını aciz vesikasının düzenlenme zamanına kadar işleyecek faizi de hesaplayarak tespit

⁷⁶⁶ Akyazan, **Aciz Belgesi**, s. 323.

⁷⁶⁷ Kuru, **C. II**, s. 1520; Kuru, **El Kitabı**, s. 90.

⁷⁶⁸ Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2524; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 261.

⁷⁶⁹ Muşul, **C. I**, s. 900.

⁷⁷⁰ Akyazan, **Aciz Belgesi**, s. 323.

⁷⁷¹ Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 83. Bu görüşü destekler mahiyette *Yıldırım*, bankalar açısından durumun aleyhe kullanıldığını izah etmiştir. Kredi borçlusuna karşı yürütülen icra takibi aciz vesikasının düzenlenmesi ile sona erse bile bankalar, aciz vesikası düzenlenmesini keyfi olarak istememektedirler. Böylece akdedilmiş olan kredi sözleşmesine göre faizler işlemeye devam etmekte; alacak miktarı tahsili borçluyu mağdur edecek rakamlara ulaşmaktadır. Dolayısıyla alacak %10 şeklinde bir oran karşılığı varlık yönetim şirketlerine devredilmektedir. Onlar da yüksek bedele ulaşmış alacak içerikli aciz vesikası ile tasarrufun iptali davaları açmaktadırlar. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Yıldırım, **Düşünceler**, s. 982.

⁷⁷² Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 83. Aciz vesikasındaki alacağa faiz işlemez kuralında faizin durma anı, aciz vesikasının tanzim tarihi değil de kaybın sabit olma tarihi olarak anlaşılması gerektiği konusunda bkz. Schmid (Kren Kostkiewicz/ Dominik), Art. 149 N. 47.

edebileceğini belirtmiştir⁷⁷³. Ancak Yargıtay bu görüşünde içtihat birliği sağlayamamış; daha yeni tarihli kararlarında faizin en son hacizli malların araya çevrilmesi anına kadar işleyeceğini kabul etmiştir⁷⁷⁴. Zira Yargıtay’ a göre, paraya çevirme tarihinden sonra işleyecek olan faizler, paraların paylaştırılmasında dikkate alınamayacaktır.

Açıklanan doktriner görüşler ve Yargıtay kararları birlikte değerlendirildiğinde kanaatimizce, borç ödemedен aciz vesikası tanzim şartları oluşana kadar alacağa yasal faiz işlemelidir. Dolayısıyla aciz vesikasının düzenlenme şartlarının oluşması ile aciz vesikasının düzenlenmesi her zaman aynı ana tekabül etmeyebileceğinden, vesikanın düzenlenme şartları oluştuğu ana kadar işlemiş faiz dikkate alınmalıdır⁷⁷⁵. Faizin işlemesinin durmasının salt bir şekilde aciz vesikasının tanzimine bağlanmaması ve böylece aciz vesikasının düzenlenmesi şartlarının oluşmasına bağlanması, *Öztek* tarafından da haklı olarak eleştirilen, icra dairesinin veya alacaklının keyfiyetini bertaraf etmiş olacaktır. Yapılan icra takibinde hacizli malvarlığı paraya çevrilip, takibi yapan alacaklıya satış bedeli ödeninceye kadar, alacağa faiz işlemelidir. Zira bu ana kadar henüz aciz vesikasının düzenlenme şartları oluşmamıştır. Ancak takibi yürüten alacaklı birden fazla olduğunda, satış sonucu elde edilen paranın alacaklılara dağıtılması için hazırlanacak sıra cetvelinin kesinleşmesi anına kadar faiz işlemeye devam etmelidir. Sıra cetvelinin kesinleşmesi

⁷⁷³ “ ... aciz belgesinde yazılı akacak miktarı için, aciz tarihinden sonra faiz istenemez. Binaenaleyh, 1935/ 577 sayılı dosya ile başlatılıp, değişik esas numaralarıyla bugüne kadar devam ettirilen icra takibine ait esas alacak, takip masrafları ve aciz belgesi tarihine kadar işleyen faizler tespit edilip, gerçek alacak miktarı bulunduktan ve muhtelif tarihlerde vaki tahsilat ve ödemeler düşürüldükten sonra, bakiye kalıp kalmadığının incelenmesi lazımdır...” Yargıtay 12 HD., 1973/ 3101 E. 1973/ 3385 K. 30.03.1973 T. (www.hukukturk.com) ET. 31.03.2023.

⁷⁷⁴ “ ... İcra ve İflas Kanunu’nun paylaştırmaya ilişkin 138 ve 140. maddeleri bu tarihin belirlenmesinde satış tarihinin esas alınacağına işaret etmiş; Yargıtay uygulaması da hesaplamanın satış tarihine göre yapılacağı noktasında istikrar kazanmıştır (23.HD., 26.02.2013 gün ve 2013/361-1086 E.K. ve 23. HD., 07.03.2013 gün ve 2013/373-1332 E.K.). Nitekim öğretide de faiz hesaplamasının satış tarihine kadar yapılacağı yönündeki görüş ağırlıktadır (Köprülü, B. ve Kaneti, S.: Sınırlı Aynî Haklar, 2.b.) ... Açıklanan nedenle yerel mahkemenin işleyen faizin satış tarihine kadar işletilmesine ilişkin kararının onanması gerekirken, ...” Yargıtay 23 HD., 2013/ 3496 E. 2013/ 4658 K. 04.07.2013 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 02.04.2023.

“ ...İİK.nun 138/2.maddesi uyarınca haciz, paraya çevirme ve paylaşırma gibi bütün alacakları ilgilendiren masraflar, önce satış tutarlarından alınır ve artan para takip masrafları ve işlemiş faizler dahil olduğu halde alacaklar nispetinde paylaştırılır. Maddede söz edilen işlemiş faizlerden maksat, mahcuzun satış tarihine kadar hesaplanacak faizler olup, satış tarihinden sonra işleyen faizler paylaştırmada dikkate alınmaz...” Yargıtay 12 HD., 2013/ 4761 E. 2013/ 10699 K. 21.03.2013 (Naklen: Meriç, s. 57 dn. 153).

⁷⁷⁵ Işık, **Aciz Belgesi**, s. 223.

için itiraz veya şikayet süreçleri tamamlanmalı; varsa tamamlama hacizleri de bitirilerek tamamlama hacizli malların satış bedeli icra veznesine girmelidir. Böylece alacaklıların bazılarının alacaklarını elde etmeleri, bazılarının ise alacaklarını tamamen veya kısmen elde edememeleri durumuna kadar alacağa faiz işlemesi devam ettirilerek, olası alacaklı mağduriyetleri giderilmiş olacaktır. Öte yandan her icra takibinde aciz vesikasının düzenlenme şartları, takibin sonunda oluşmamaktadır. Borçlunun haciz esnasında haczedilebilir hiçbir malvarlığı olmadığına, kesin aciz vesikası hükmünde haciz tutanağı düzenlenmektedir. Bu haciz tutanağının düzenlenme zamanı, aciz vesikasının düzenlenme şartlarının oluşması anına tekabül etmekte ve dolayısıyla haciz tutanağının düzenlendiği ana kadar alacağa faiz işlemeye devam etmelidir⁷⁷⁶.

Borç ödemediğinde aciz vesikasına bağlanan alacağa faiz işlememesi kuralı açısından irdelenmesi gereken konulardan biri, borçlunun mirasçıları açısından da bu yasağın uygulanıp uygulanmayacağı ile ilgilidir. Konu açısından doktrinde ileri sürülen çeşitli görüşler bulunmaktadır. Bu görüşlerden ilkinde göre; yasak, sadece borçlunun kendi şahsını ilgilendirmektedir ve kuralın mirasçılara intikal eden bir etkiye sahip olduğunu söylemek doğru olacaktır⁷⁷⁷. Dolayısıyla da mirasçıların bu hükümden yararlanamayacakları ifade edilmiştir. Öte yandan bu görüşü savunan yazarlara göre mirasçı, mirası kabul edip etmemekte tamamen kendi özgür iradesi ile hareket ettiğine göre, şayet mirası kabul ederse de faiz ödeme yükümlülüğü altına kendi özgür iradesi ile girmeyi seçmiş demektir⁷⁷⁸. Diğer bir görüşe göre ise; mirasçılar mirasın borçlarından sorumludurlar ve alacağın aciz vesikasına bağlanması sadece alacaklı ile borçlu açısından bir şahsi ilişki ortaya çıkarmaz; borç ilişkisini bütün olarak ilgilendiren bir durum söz konusudur⁷⁷⁹. Hal böyle olunca da kuralın, sadece şahıslarla bağlantılı olmamasından dolayı mirasçılardan faiz

⁷⁷⁶ Borçlunun haczedilebilir hiçbir malvarlığı olmadığını gösteren kesin aciz vesikası hükmündeki haciz tutanağının düzenlendiği durumlarda, tutanağın altına hesap tablosunun eklenmesi ve bu tabloya alacağın tutanağın düzenlendiği tarihe kadar işlemiş faizleri ile masraflarının da kaydedilmesi konusunda bkz. Akyazan, **Aciz Belgesi**, s. 323; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 75.

⁷⁷⁷ Akyazan, **Aciz Belgesi**, s. 322; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 77; Etili, s. 602; Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 28; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 229; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 86; Uyar, **Aciz Vesikası**, s. 356; Uyar, **İhale**, s. 1060; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2692.

⁷⁷⁸ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 77.

⁷⁷⁹ Arık, s. 939 ve 951; Belgesay, **Şerh**, s. 312; Kuru, **C. II**, s. 1541; Kuru, **El Kitabı**, s. 747; Muşul, **C. I**, s. 953.

istenemeyeceği kabul edilmektedir. İsviçre hukuku doktrinde de bu konuya dair çeşitli görüşler ileri sürülerek; mirasçılarının faiz işlememesi kuralından etkileneceğini ve mirasçılarının, mirasbırakan borçlunun sadece borçlarından sorumluluklarının olduğunu, dolayısıyla faiz ödeme yükümlülüğü altında olmadıklarını kabul eden bir görüş bulunmaktadır⁷⁸⁰. Ancak kanunun lafzını ele alarak diğer görüşü savunan yazarlara göre; faiz ödeme yükümlülüğü altında olmayan sadece borçlu olarak kabul edilmelidir ve mirasçılarının da bu yükümlülüğün altında olmadığına dair kanunda açıklama yoktur⁷⁸¹. Mirasçılarının faiz ödeme borcu altında olduğunu kabul eden bu görüş, kendisine aciz vesikası düzenlenip verilen alacaklının, mirasçılarının faiz ödeme yükümlülüğünün olmaması durumunda diğer alacaklılar karşısında zor duruma düşeceğini kabul etmektedir.

Borç ödemedi aciz vesikasına bağlanan borca faiz işlememesi ve bu durumun mirasçılara intikal edip etmemesi açısından kanaatimizce kabul edilmesi gereken görüş; borçlunun sorumluluğu altında olmayan faiz borcunun mirasçılara da intikal etmemesidir. Zira miras hukuku gereği borçlunun sorumluluğu altında olan borçlar, tıpkı borçlunun hak ve alacakları gibi bir bütün halinde mirasçılara intikal edecektir. Borçlunun aciz vesikasına bağlı alacak için faiz ödememesi ise, yasa gereği zaten kendi borcu değildir. Dolayısıyla kendi borcu olmayan sorumluluğu altında olmadığı bir borcun da, mirasçılara intikalinden bahsetmek doğru olmayacaktır.

Borç ödemedi aciz vesikasındaki alacak hakkında faiz işlememesi düzenlemesinden hareketle faiz ödeme borcunun, eksik borç haline geldiği düşünülebilir. Zira eksik borçlar kural olarak ifa edilmek zorunda değildir ancak borçlu dilerse ifa edebilir⁷⁸². Borçlunun kendi isteği ile borcu ifa etmesi durumunda ise, ifa geçerli ve var olan bir borcun ifası olduğu için iadesi de istenemez. Aciz vesikasındaki alacak için faiz ödenmesi eksik borcun ödenmesi olarak ele alındığında, iadesi istenemeyecektir. Bu sonucun vesikadaki alacağa faiz işlememesi

⁷⁸⁰ Blumenstein, s. 503; Fritzsche/ Walder, s. 467; Schmid (Kren Kostkiewicz/ Dominik), Art. 149 N. 50.

⁷⁸¹ Huber (Staehelin/ Bauer/ Staehelin), Art. 149 N. 49.

⁷⁸² Fikret Eren, Ünsal Dönmez, **Eren Borçlar Hukuku Şerhi**, Cilt II m. 49- 82, Ankara 2022, s. 1837-1838; Haluk N. Nomer, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 2021, s. 27; Oğuzman/ Öz, s. 18-19; Safa Reisoğlu, **Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, İstanbul 2013, s. 38.

kuralını ihlal etmesi nedeniyle, faiz ödeme borcunun eksik borç olarak değerlendirilemeyeceği ileri sürülmüştür⁷⁸³. Aksi fikirde olan yazarlara göre; borçlu faizi kendi isteği ile ödeyebilir ve faiz ödenmesi isteğine karşı şikayet veya itiraz yoluna müracaat edilmezse faizin kabul edildiği sonucuna varmak gerekecektir⁷⁸⁴. Bu görüşü savunan yazarlar, aciz vesikasına bağlı alacağın zamanaşımına uğramaması karşısında alacaklı lehine olan dengenin; faiz ödeme borcunun eksik borç olarak değerlendirilmesi ile borçlu lehine de kurulmasını sağlamış olduklarını belirtmişlerdir. Ancak aciz vesikasındaki alacağın zamanaşımına uğramaması durumu 4949 sayılı kanunla değiştirilerek; yirmi yıllık bir zamanaşımı süresi öngörülmüş ve böylece alacaklı lehine olan denge olumsuz bir şekilde etkilenmiştir. Kanun koyucu aciz vesikasındaki alacağın yirmi yıllık zamanaşımına tabi olması gerektiğine dair düzenlenmesi ile bozulan dengeyi, borçlunun aciz vesikası sicilinden belgeyi sildirmek için borcun faiziyle birlikte tamamını ödemesi düzenlemesini yürürlüğe koyarak yeniden sağlamaya çalışmıştır⁷⁸⁵. 4949 sayılı kanun değişikliği ile birlikte meseleyi ele almak gerektiğinde kanımızca kabul edilmesi gereken; faiz borcunun eksik bir borç olması ve alacaklı tarafından dava veya takip konusu yapılamamasıdır. Borçlu faiz borcunu dilerse kendi iradesiyle ödeyebilir ancak yaptığı ödemeyi de geri isteyemez. Zira ortada aciz vesikası sicilinde kayıtlı ve yirmi yıllık zamanaşımına tabi geçerli bir borç vardır.

Borçlu, aciz vesikasını sicilden sildirmek istediğinde faiz ödeme borcu yükümlülüğü ile karşılaşacaktır. Aciz vesikasındaki alacağın faiziyle birlikte her zaman ödenebilmesine dair İİK m. 143/ 7’ deki “ *Borçlu, aciz vesikasını düzenlemiş olan icra dairesine borcunu işlemiş faizleriyle birlikte her zaman ödeyebilir.*” ifadesi ile İİK m. 143/ 4’ teki “ *Aciz vesikasında yazılı alacak miktarı için faiz istenemez.*” ifadesinin birbiri ile çeliştiği ve bu nedenle borcun faiziyle birlikte her zaman icra dairesine ödenmesi hükmünün kanundan kaldırılmasının isabetli olacağı doktrinde

⁷⁸³ Arık, s. 950; Etili, s. 601; Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 27. Belirtilen yazarlar, aciz vesikasına bağlanan alacak için faiz borcunun doğmayacağını mehz kanunun Almanca halinden daha açık anlaşıldığını ileri sürmüşlerdir.

⁷⁸⁴ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 75; Kuru, **C. II**, s. 1541; Öztekin, s. 84.

⁷⁸⁵ Borçlunun aciz vesikasındaki borcunu alacaklıya faiz işlemeyen ödeyebilmesi ve fakat aciz vesikasını sicilden sildirmek için borcu faiziyle birlikte ödemesinin gerekmesi ile alacaklının aciz vesikasındaki alacağı için faiz istememesi durumları birlikte ele alındığında; faiz meselesi bir nevi ceza haline gelmektedir. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Taşpınar Ayvaz, **Sicil**, s. 603.

ileri sürülmüştür⁷⁸⁶. Ancak kanaatimizce İİK m. 143/ 7 hükmünde borçlunun dilediği zaman borcunu işlemiş faizleri ile birlikte ödeyebileceği düzenlenmesinden kast edilen, borçlunun kendi isteğiyle rızai olarak ödenmesidir. Bu minvalde yukarıda da izah ettiğimiz üzere, aciz vesikasındaki faiz borcunun eksik bir borç olması hususu da vardığımız kanaatle örtüşmektedir. Borçlu sürdüreceği hukuki ilişkiler açısından faiz ile birlikte borcunu ödeyerek, kendisi ile ilişki kuracak olanlara karşı bir çeşit teminat gösterme arzusunda da olabilir. Ancak elbette eksik borç olması nedeniyle, yaptığı ödemeyi geri isteyemez. Öte yandan borçlunun aciz vesikasındaki borcunu faiziyle birlikte ödemesi, aciz vesikası sicilinden belgenin silinmesine de hizmet edecektir. Bu sonuç da yine borcu ile hukuki ilişkiye girecek olan kişilere, borcun ifası noktasında güvence vermiş olacaktır.

Alacağı hakkında borç ödemediği aciz vesikası düzenlendikten sonra alacaklı, aciz vesikasını dayanak göstererek borçlusuna karşı icra takibi başlatabilir. Takibin aciz vesikasının düzenlenmesinden itibaren bir yıl içerisinde veya sonrasında başlatılması durumlarına binaen takip konusu aciz vesikasındaki alacağa faiz işletilmesi meselesi de irdelenmelidir. Bu minvalde alacaklı ister bir yıl içerisinde ister bir yıl geçtikten sonra takip başlatsın; aciz vesikasını aldıktan sonra başlatacağı takibe işlemiş faizlerini de ekleyebilir. Ancak bu durumda borçlunun işlemiş faizler için takibe muhalefet yollarına başvurması söz konusu olabilecektir⁷⁸⁷. Yargıtay da bu sonucu vermiş olduğu bazı kararlarında kabul ederek; aciz vesikasındaki alacağa faiz işletilerek takip başlatılmasını kamu düzeninden olarak değerlendirmektedir⁷⁸⁸. Ancak alacaklının faiz ile birlikte aciz vesikasındaki alacağını, vesikanın alınmasından itibaren bir yıl geçtikten sonra icra takibine koyması halinde, borçlu itiraz yoluna başvurarak faize karşı koyabilir. Zira aciz vesikasına bağlanan alacağa faiz işlemesi, icra dairesince resen dikkate alınabilecek bir durum olmadığı için

⁷⁸⁶ Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özkes, s. 261.

⁷⁸⁷ Ansay, s. 174; Etili, s. 602; Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 28; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 226; Kuru, **C. II**, s. 1541; Muşul, **C. I**, s. 951; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 85; Uyar, **Aciz Vesikası**, s. 355; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2692.

⁷⁸⁸ “ ... *Takip aciz vesikasına dayalı olarak yapılmış olup İİK. nun 13. Maddesindeki faizin istenemeyeceğine dair hüküm kamu düzeni ile ilgili olup itiraz ve şikayetin süreye tabi olmadığı düşünülmüden...*” Yargıtay 12 HD., 1983/ 6223 E. 1983/ 7744 K. 19.10.1983 T. (www.hukukturk.com) ET. 06.04.2023. İsviçre Federal Mahkemesi ise, aciz vesikasındaki alacağın işlemiş faizlerle takibe konulması durumunda, şikayet değil itiraz yolu ile karşı çıkılabileceğini kabul etmiştir. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Schmid (Kren Kostkiewicz/ Dominik), Art. 149 N. 49.

şikayet yoluna başvurulamaması gerekir⁷⁸⁹. Öte yandan alacaklı, aciz vesikasını aldığı tarihten itibaren bir yıl içerisinde aciz vesikasındaki alacağı için işlemiş faizlerle birlikte icra takibi başlatırsa, borçluya ödeme emri tebliğ edilmeyeceği için itiraz yolu gündeme gelemeyecektir. Bu nedenle borçlunun, işlemiş faizlere karşı koymak adına menfi tespit davası açması gerekir.

Yargıtay verdiği bazı yeni tarihli kararlarında, borç ödemedен aciz vesikasına bağlanan alacağa, takip konusu olduğunda, bu takip sona erdikten sonra faiz işletilebileceğini kabul etmektedir⁷⁹⁰. Yargıtay bu sonuca varırken, duruma karşı bir hükmün yasada olmadığını gerekçe yapmaktadır. Doktrinde ileri sürülen bir görüşe göre, aciz vesikasındaki alacağa faiz işlememesinin temelinde olanın borçlunun var olan ödeme güçsüzlüğü halini daha da ağırlaştırmaması gerektiğinden hareketle; şayet borçlu ödeme gücünü yeniden toparlarsa aciz vesikasındaki alacağa faiz işleyebilmelidir⁷⁹¹. Ancak burada borçlunun ödeme gücünü yeniden kazandığının nasıl değerlendirileceği önem arz etmektedir. Yargıtay borçlunun borcuna dair taksitle ödeme taahhüdü altına girmesini, ödeme gücünün yeniden toparlanması olarak değerlendirmekte ve taksitle ödeme taahhüdü anından itibaren aciz vesikasındaki alacağa faiz işleyebileceğini kabul etmektedir⁷⁹².

İİK m. 143 kapsamında açıklanan borç ödemedен aciz vesikasına faiz işlememesi kuralı, alacaklının borçlu dışında üçüncü kişilerden alacağını elde etmek

⁷⁸⁹ Işık, **Aciz Belgesi**, s. 227.

⁷⁹⁰ “ ... İİK'nun 143/4. maddesi gereğince borç ödemedен aciz vesikasında yazılı alacak için faiz istenemeyeceği belirtilmiş ise de, alacak muaccel olup takibe konu yapıldıktan sonra, bu alacak için takipten sonra faiz istenmesinde yasaya uymayan bir yön bulunmamaktadır. Somut olayda, alacaklı taraf takip tarihinden itibaren işleyecek faiz talebinde bulunduğuna göre, mahkemece faiz alacağına ilişkin itirazın kaldırılmasına karar verilmesi gerekirken, bu yöndeki istemin yerinde olmayan gerekçe ile reddi isabetsizdir...” Yargıtay 12 HD., 2014/ 19886 E. 2014/ 26382 K. 06.11.2014 T. Aynı yönde kararlar için bkz. Yargıtay 12 HD., 2014/ 25461 E. 2014/ 31474 K. 24.12.2014 T. ; Yargıtay 12 HD., 2016/ 4359 E. 2016/ 11712 K. 20.04.2016 T. ; Yargıtay 12 HD., 2017/ 2181 E. 2018/ 5106 K. 24.05.2018 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 06.04.2023.

⁷⁹¹ Muşul, **C. I**, s. 952; Muşul, **Esaslar**, s. 472; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2693.

⁷⁹² “ ... takip edilen borçlunun haczi kabil malı bulunmadığı hakkında icra memurluğunca tutulan zabıt varakası İcra ve İflas Kanunu' nun 143' üncü maddesi hükmünce aciz vesikası mahiyetinde sayılması sebebiyle, mezkur haciz zabıt varakasının tanzim edildiği tarihten itibaren faiz yürütülmesi caiz değilse de; ilamda hükmolunan %5 faizin, aciz vesikası hükmünde olan haciz zabıt varakası tarihine kadar işleyen miktariyle borçlunun borcunu taksitle ödemeyi taahhüt etmesi hali acizden kurtulduğunu göstermesi itibarıyla, mezkur taahhüt tarihinden sonra borcun tamamen ödendiği tarihe kadar hesap olunacak faizle borçlunun ilzamına kanuni bir mani bulunmamış olduğu halde...” Yargıtay 12 HD., 1958/ 2029 E. 1958/ 2066 K. 04.04.1958 T. (Naklen: Muşul, **C. I**, s. 952 dn. 38; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 84 dn. 99) .

üzere onlara yöneldiği durumlar için geçerli değildir⁷⁹³. Zira aciz vesikası borçlunun şahsı adına tanzim edildiği için üçüncü kişileri bağlamayacaktır. İİK m. 143/ 5⁷⁹⁴ gereği, borçlu dışında borca kefil olanlar veya borcun diğer müşterek borçluları ya da borcu tekeffül edenler sorumlu oldukları miktar için ödedikleri faizleri borçluya rücu edemeyeceklerdir⁷⁹⁵. Böylece aciz vesikasındaki alacak için faiz işlememesi durumu hileli şekilde ihlal edilememiş olacak; faizden sorumlu olan kefil, müşterek borçlu veya tekeffül eden faizi borçluya rücu edemeseler de alacaklıya ödeyeceklerdir⁷⁹⁶. Tasarrufun iptali davası da bu manada alacaklının üçüncü kişilerden alacağını elde etmeye çalışırken faiz de isteyebileceği konusuna örnek teşkil etmektedir⁷⁹⁷. Alacaklı, borçlu ve üçüncü kişi aleyhine açtığı iptal davasını kazanırsa, üçüncü kişinin malvarlığını haczettirebilecek olduğundan alacağa faiz işlemesini de talep edebilecektir⁷⁹⁸.

⁷⁹³ Kuru, C. II, s. 1541; Kuru, *El Kitabı*, s. 747; Muşul, C. I, s. 950; Muşul, *Esaslar*, s. 471; Yılmaz, *İİK Şerh*, s. 768.

⁷⁹⁴ İİK m. 143/ 5: “ Kefiller, müşterek borçlular ve borcu tekeffül edenler bu miktar için vermeğe mecbur oldukları faizlerden dolayı borçluya rücu edemezler.”

⁷⁹⁵ “ ... Ancak, İİK'nun 143/4.maddesi gereğince borç ödemedi aciz vesikasında yazılı alacak için faiz istenemeyeceği düzenlenmiştir. Bu hüküm alacaklının, borçlunun malvarlığına dair mal ve haklardan tatmin edilmesi hali içindir. İİK'nun 143/5.maddesinde belirtildiği gibi somut olayda; alacaklının 3.kişilerin (müşterek borçlu ve kefillerin) malvarlığından tatmin edilmesi de söz konusu olmadığı borçlu tarafından aciz vesikasının ticaret sicilinden silinmesi yönünde bir talebi de bulunmadığı dikkate alınarak...” Yargıtay 12 HD., 2008/ 18750 E. 2008/ 23266 K. 25.12.2008 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 06.04.2023.

⁷⁹⁶ Arık, s. 951; Etili, s. 601; Fritzsche/ Walder, s. 467; Gürdoğan, *Vesikalar*, s. 28; Huber (Staehelein/ Bauer/ Staehelein), Art. 149 N. 49; Öztekin, *Aciz Vesikası*, s. 85; Postacıoğlu/ Altay, *İcra*, s. 636.

⁷⁹⁷ “ ... İİK'nun 143/4.maddesinde aciz belgesinde yazılı alacak miktarı için faiz istenemeyeceği hükmü, alacaklının borçlunun malvarlığına dahil mal ve haklardan tatmin edilmesi haline ilişkindir. Alacaklının, üçüncü kişinin malvarlığına dahil mal ve haklardan tatmin edilmesi halinde alacaklı üçüncü kişilerden faiz isteyebilir.

Somut olayda tasarrufun iptali davasını kazanan alacaklı Tic.ve San.Ltd.Şti.,üçüncü kişi,,,,,,Sondaj Mak.Otom.San.Tic.Ltd.Şti'nin malvarlığına dahil olan emtiaların satış bedelinden tatmin edileceğinden (İİK.283.md)ve tasarruf iptal edilmek suretiyle borçlunun malvarlığı meydana gelmiş olmakla, acizden bahsedilemeyeceği için İİK'nun 143/4.maddesinin uygulama yeri bulunmamaktadır. Bu nedenle İİK.143.maddesine göre icra emrinde faiz istenemeyeceğinin kabulü ile yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir...” Yargıtay 12 HD., 2011/ 1875 E. 2011/ 16987 K. 29.09.2011 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 06.04.2023.

⁷⁹⁸ Işık, *Aciz Belgesi*, s. 230; Kuru, C. II, s. 1542; Kuru, *El Kitabı*, s. 747; Öztekin, *Aciz Vesikası*, s. 85; Uyar, *Aciz Vesikası*, s. 356; Uyar, *İhale*, s. 1060; Uyar/ Uyar/ Uyar, C. II, s. 2692.

C. Aciz Vesikasındaki Alacağın Yirmi Yıl Sonra Zamanaşımına Uğraması

Hukukumuzda her alacak, alacaklının talep hakkının içeriğine uygun olarak belli bir süreye bağlıdır. Bu süreye zamanaşımı süresi denilir ve alacağın muaccel olması ile zamanaşımı süresi işlemeye başlar. Kural olarak zamanaşımı süresi borçlar kanununda düzenlenmiştir. Bu minvalde TBK m. 146 hükmüne göre, genel zamanaşımı süresi on yıldır. Ancak sürenin hem borçlar kanunu hem de diğer kanunlar gereği farklı hukuki ilişkilere göre farklı şekilde olduğu haller de vardır. Öte yandan genel zamanaşımı süresi olan on yıl veya diğer kanuni düzenlemelerde belirtilen süreler dolunca; borç, eksik borca dönüşür ve sürenin dolması borçluya defi hakkı verir (TBK m. 78/ 2) . O halde zamanaşımı süresi dolan bir borç sona ermemekte; borçlu dilerse borcu ifa edebilmekte ancak alacaklı alacağını dava veya cebri icra yolu ile takip edebilme imkanlarından mahrum kalmaktadır⁷⁹⁹.

Borç ödemedenden aciz vesikasına bağlanan alacak için de kanunun düzenlediği, genel zamanaşımı süresi olan on yıllık süreden farklı bir süre vardır. İİK m. 143/ 6⁸⁰⁰ hükmüne göre, aciz vesikasına bağlanan alacak için zamanaşımı süresi yirmi yıldır. Ancak hükümde belirtildiği üzere, bu süre borçluya karşıdır. Zira borçlunun mirasçıları için zamanaşımı süresi, bir sene olarak düzenlenmiştir. İcra ve iflas hukuku sistemimizde belirtilen bu zamanaşımı süreleri, mehz İsviçre hukukunda da bu şekilde düzenlenmiştir⁸⁰¹. Öte yandan hukukumuzda aciz vesikasındaki alacağa borçluya karşı yirmi yıllık zamanaşımı süresinin tanınması, İcra ve İflas Kanunumuzda 4949 sayılı kanunla yapılan değişiklikle 2003 yılında olmuştur⁸⁰². Bu

⁷⁹⁹ Eren/ Dönmez, s. 1838; Nomer, s 28; Oğuzman/ Öz, s. 20; Reisoğlu, s. 39.

⁸⁰⁰ İİK m. 143/ 6: “ Bu borç, borçluya karşı, aciz vesikasının düzenlenmesinden itibaren yirmi yıl geçmesiyle zamanaşımına uğrar. Borçlunun mirasçıları, mirasın açılmasından itibaren bir sene içinde alacaklı hakkını aramamışsa, borcun zamanaşımına uğradığını ileri sürebilirler.”

⁸⁰¹ SchKG m. 149a/ 1’ e göre; aciz vesikası borçluya karşı yirmi yıllık bir zamanaşımı süresine tabi olup, borçlunun mirasçılarına karşı ise süre bir yıl olarak düzenlenmiştir.

⁸⁰² 4949 Sayılı Kanun İcra ve İflas Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı m. 40: “ 2004 sayılı Kanunun 143 üncü maddesinin birinci ve altıncı fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

...
Bu borç, borçluya karşı, aciz vesikasının düzenlenmesinden itibaren yirmi yıl geçmesiyle zamanaşımına uğrar. Borçlunun mirasçıları, mirasın açılmasından itibaren bir sene içinde alacaklı hakkını aramamışsa, borcun zamanaşımına uğradığını ileri sürebilirler...”
(www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-0550.pdf) ET. 10.04.2023.

düzenlemeden önce aciz vesikasına bağlanan alacak için mirasçılara karşı olan bir yıllık zamanaşımı süresi var olmasına rağmen; borçluya karşı herhangi bir zamanaşımı süresi yoktu⁸⁰³. Mehaz kanunda ise hukukumuzdaki duruma benzer bir şekilde ama daha önceki bir tarihte; 1994 yılında yapılan değişiklikle aciz vesikasındaki alacağa yirmi yıllık zamanaşımı süresi öngörülmüştür⁸⁰⁴. Hukukumuzdaki eski düzenlenmedeki borçluya karşı aciz vesikasındaki alacağın zamanaşımına uğramaması durumu bazı yazarlarca eleştirilirken⁸⁰⁵, bazı yazarlarca da isabetli⁸⁰⁶ görülmüştür. Öte yandan borç ödemededen aciz vesikasına bağlanan alacak için öngörülen yirmi yıllık zamanaşımı süresinin, nispeten uzun olduğu ve hiç zamanaşımı süresinin öngörülmediği düzenlemenin çok eski dönemlere ait bir uygulama olduğu ise, 4949 sayılı kanunun gerekçesinde belirtilmiştir⁸⁰⁷. Yapılan

⁸⁰³ Akyazan, **Aciz Belgesi**, s. 323; Ansay, s. 174; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 64- 65; Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 25; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 78- 79; Postacıoğlu/ Altay, **İcra**, s. 636.

⁸⁰⁴ Mehaz İsviçre Hukukunda 16 Aralık 1994 tarihinde SchKG m. 149a/ 1 hükmünde yapılan değişiklikle kabul edilen aciz vesikasına bağlanan alacak için zamanaşımı süresinin yirmi yıl olması, düzenlemenin yürürlüğe girmesinden önce tanzim edilen aciz vesikası hakkında da uygulanacağı hakkında bkz. Huber (Stahelin/ Bauer/ Stahelin), Art. 149a N. 4; Schmid (Kren Kostkiewicz/ Dominik), Art. 149a N. 10.

⁸⁰⁵ *Deliduman*’ a göre; borç ödemededen aciz vesikasına bağlı alacağın borçlunun hayatı boyunca zamanaşımı süresine tabi olmaması nedeniyle hem hukuk güvenliği hem de ticari yaşamdaki güvenlik zarar görecektir. Yine örneğin ülkede yaşanan enflasyon gibi bir nedenle borçlu kendi üzerine uzun bir süre mal edinemezse, alacak ülkenin ekonomik şartlarına göre erimiş olacaktır. Üstelik borçlu borcu için ödemeler yapsa dahi, bunu ispatlaması zor olacaktır. Hal böyle olunca aciz vesikasına bağlı alacağın genel zamanaşımı süresi olan on yıla tabi olması uygundur. Ayrıntılı bilgi için bkz. Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 65; Seyithan Deliduman, “ Borç Ödemededen Aciz Belgesinin Maddi Hukuk Alanındaki Hüküm ve Sonuçlarından Aciz Belgesine Bağlanmış Alacağın Zamanaşımına Uğramaması”, **Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi**, 1998/ 2 (kısaltma: Zamanaşımı), C. 1, ss. 188- 198, s. 190- 191. *Deliduman*’ ın ülkede yaşanması muhtemel bir enflasyon durumunda aciz vesikasındaki alacağın zamanaşımına uğramamasını olumlu görmesi karşısında; *Postacıoğlu/ Altay* benzer şekilde enflasyonist durumlar nedeniyle özellikle ülkemizdeki 1929- 1930 yıllarındaki mali kriz kaynaklı, alacaklıların çoğunun borçluları hakkında aciz vesikası almayı göz ardı ettiklerini ve borçluların ekonomik durumu iyileşince alacaklıların ifa taleplerini zamanaşımı def’ iyi ileri sürerek reddettiklerini olumsuz bir örnek olarak belirtmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. *Postacıoğlu/ Altay*, **İcra**, s. 636.

⁸⁰⁶ Borç ödemededen aciz vesikasına bağlı alacağın zamanaşımına uğramaması nedeniyle, alacaklının borçluya karşı sürekli takipler başlatıp; bu konuda zaman ve masraf yapması engellenmiş olmaktadır. Öte yandan borçlunun ekonomik durumu değişmemesine dolayısıyla alacaklının alacağını elde edemeyeceğini bilmesine rağmen sürekli kendisine karşı takip yapması baskısı da bertaraf edilmiştir. Borçlunun gerçekten bir malvarlığı edinmesine kadar beklenmesi, bu arada gereksiz takiplerle hem tarafların hem de sistemin yorulmaması önemli olmaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Akyazan, **Aciz Belgesi**, s. 323; Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 25; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 78; *Postacıoğlu/ Altay*, **İcra**, s. 636. Bu açıklamalara ilave olarak *Arık*; zamanaşımı sayesinde borçluların ifasının daha hızlı temin edildiğini ancak aciz hali sabit olan bir borçlu için bu durumun faydaya dönüşmeyecek olduğunu belirtmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. *Arık*, s. 939.

⁸⁰⁷ 4949 sayılı Kanun m. 41 Hükümet Gerekçesi: “ ... *Aciz vesikasına bağlanmış alacağın zamanaşımına tabi olmaması kuralı ise, 19 uncu asırdan kalma bir kural olduğu, hukukumuzda zamanaşımı sürelerinin belirli olması hususu ile bağdaşmadığı ve bu içerikte bir kural diğer Avrupa*

değişiklikle birlikte, değişikliğin yürürlüğe girme tarihi olan 30 Temmuz 2003' ten sonra düzenlenen tüm aciz vesikaları için borçluya karşı yirmi yıllık zamanaşımı süresi uygulanacak; bu tarihten önce düzenlenen aciz vesikaları için ise borçluya karşı herhangi bir zamanaşımı süresi uygulanmayacaktır⁸⁰⁸.

Aciz vesikasına bağlı borç için tayin edilen zamanaşımı süresi olan yirmi yıllık sürenin işlemeye başlaması anı, İİK ve mehz SchKG gereği vesikanın düzenlendiği tarihtir⁸⁰⁹. Ancak doktrinde bazı yazarlarca aciz vesikasının düzenlenme anı zamanaşımı süresinin işlemeye başlama anı olarak kabul edilmeyerek; aciz vesikasının düzenlenmesinden bağımsız olarak, borçlunun haczedilebilir malının olmaması veya olup da satış sonucu alacağı karşılamaması durumunda takibe devam edilebilme ihtimalinin kalmaması ile zamanaşımının etkisini göstermeye başlayacak olduğu ileri sürülmüştür⁸¹⁰. İsviçre hukuku doktrininde ise, aciz vesikasına bağlı alacağın tabi olduğu zamanaşımı süresinin işlemeye başlama zamanı, vesikanın düzenlendiği an olarak kabul edilmiş ve bu sonucun aciz vesikasındaki alacağa faizin işlemeyeceği kuralına da uygun olduğu belirtilmiştir⁸¹¹. İsviçre hukukundaki görüş, kanımızca, aciz vesikasına kaydedilen alacağa faiz işlememesi kuralına ve faiz borcunun eksik borç olarak kabulü görüşümüze daha uygun düşmektedir.

Aciz vesikasına bağlı borcun yirmi yıllık zamanaşımına bağlı olması durumu, sadece hakkında aciz vesikası düzenlenmiş olan borçlu bakımından geçerlidir. Dolayısıyla haklarında aciz vesikası düzenlenmemiş olan müşterek borçlulara veya kefillere karşı etkisi yoktur⁸¹². Hal böyle olunca onlar için de ancak kendileri hakkında aciz vesikası düzenlenince, o aciz vesikasına bağlı borç için yirmi yıllık

ülkelerinde bulunmadığı için kaldırılmış; ancak, aciz vesikasına bağlanan alacağın mevcudiyeti, her zaman olmasa bile, kural olarak, sübut bulduğundan zamanaşımı süresi nispeten uzun tutulmuştur..." (www2.tbmm.gov.tr/d22/1/1-0550.pdf) ET. 10.04.2023.

⁸⁰⁸ Kuru, **El Kitabı**, s. 233.

⁸⁰⁹ Kuru, **C. II**, s. 1538; Kuru, **El Kitabı**, s. 746.

⁸¹⁰ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 64; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 78.

⁸¹¹ Huber (Staehelin/ Bauer/ Staehelin), Art. 149a N. 2; Schmid (Kren Kostkiewicz/ Dominik), Art. 149a N. 7.

⁸¹² Ansay, s. 174; Arık, s. 949; Blumenstein, s. 503; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 65; Deliduman, **Zamanaşımı**, s. 191; Etili, s. 603; Favre, s. 249; Fritzsche/ Walder, s. 466; Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 25; Huber (Staehelin/ Bauer/ Staehelin), Art. 149a N. 9; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 234- 235; Kuru, **C. II**, s. 1539; Kuru, **El Kitabı**, s. 747; Muşul, **C. I**, s. 954; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 78; Schmid (Kren Kostkiewicz/ Dominik), Art. 149a N. 8; Uyar, **Aciz Vesikası**, s. 353; Uyar, **İhale**, s. 1058; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2690; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 276.

zamanaşımı süresi işleyecektir. Öte yandan yirmi yıllık zamanaşımı süresi, hakkında icra takibi yapıp bu takipte alacağını kısmen veya tamamen alamayan alacaklı için düzenlenen aciz vesikasındaki alacak için öngörülmüştür⁸¹³. Aciz vesikasının düzenlenmesi açısından icra takibinin konusu dışında kalan alacaklar, aciz vesikasının tabi olduğu yirmi yıllık zamanaşımı süresinin dışında, kendileri için öngörülmüş olan zamanaşımı süresine tabi olacaklardır.

Zamanaşımı süresinin kesilmesi veya durmasına ilişkin nedenler, aciz vesikasına bağlı alacak için işleyen yirmi yıllık zamanaşımı süresinde de geçerlidir. Bu durumda, aciz vesikasına bağlı alacak için yeniden takip başlatılırsa⁸¹⁴; zamanaşımı süresi TBK m. 154 gereği kesilmiş olacak ve süre yeniden işlemeye başlayacaktır⁸¹⁵. Benzer şekilde alacaklı aciz vesikasına bağlı alacak hakkında dava açarsa, zamanaşımı süresi kesilecek ve yeniden yirmi yıllık süre işlemeye başlayacaktır. Ancak aciz vesikasının düzenlenmesinden itibaren işleyen yirmi yıllık zamanaşımı süresi içerisinde dava veya takip yolu ya da başka herhangi bir şekilde ile talep edilmezse, artık borç zamanaşımına uğramış olacaktır. Aciz vesikasına bağlı borcun zamanaşımına uğraması, eksik borca dönüşmesi demektir. Böylece borçlu zamanaşımı def'i hakkını ileri sürerek, aciz vesikasına bağlı eksik borcu ifa etmekten kaçınabileceği gibi kendisine karşı başlatılan bir takibi veya davayı def'i hakkını ileri sürerek bertaraf edebilecektir. Ancak borçlu, aciz vesikasına bağlı eksik borcu ifa ederse, iadesini isteyemez. Hatta bu borç için takas şartlarının var olduğu zamanda henüz zamanaşımına uğramamış bir alacağın, sonradan zamanaşımına uğraması takasa engel değildir⁸¹⁶.

⁸¹³ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 66; Deliduman, **Zamanaşımı**, s. 191; Schmid (Kren Kostkiewicz/ Dominik), Art. 149a N. 3.

⁸¹⁴ Borç ödemedi aciz vesikası ile alacaklının yeniden takip başlatması konusundaki açıklamalar için bkz. Yukarıda **İkinci Bölüm**, II, A.

⁸¹⁵ Huber (Staehelin/ Bauer/ Staehelin), Art. 149a N. 3; Schmid (Kren Kostkiewicz/ Dominik), Art. 149a N. 5; Spühler, s. 182; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 276.

⁸¹⁶ Arık, s. 949; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 65; Deliduman, **Zamanaşımı**, s. 190.

D. Aciz Vesikasındaki Alacağın Bir Yıl Sonra Zamanaşımına Uğrayabilmesi

İcra ve İflas Kanunu m. 143/ 6 gereği, aciz vesikasına bağlı alacağın borçlusunun ölümü halinde mirasçılar, alacaklının mirasın açılmasından itibaren bir yıl içerisinde hakkını aramaması halinde, borcun zamanaşımına uğradığını ileri sürebileceklerdir. Kanunun lafzından da hareketle, Türk hukuku ve mehz İsviçre hukukunda (SchKG m. 149a/ 1) , bir yıllık süre mirasın açılması ile başlayacaktır. Ancak mirasın açılması anının ne zaman olduğu; bu bağlamda mirasın açılması ve mirasın kabulü anlarının aynı anlamda değerlendirilip değerlendirilmeyeceği hususları açıklanmaya muhtaçtır. Hukukumuzda doktrinde, 4949 sayılı kanun ile yapılan değişiklikten önce var olan eski düzenlemedeki mirasın kabul anı ifadesi çeşitli şekillerde ele alınarak değerlendirilmiştir. Bu minvalde ileri sürülen görüşlerden birine göre, mirasın kabul anı ile bir yıllık süre işlemeye başlayacaktır; ancak medeni kanun kapsamında miras ret veya kabul süresi, defter tutma süreleri veya varsa borca batık tereke durumundaki süreler bir yıllık sürenin hesabına dahil edilmeyecektir⁸¹⁷. Diğer bir görüşe göre; mirasın kabulü ve dolayısıyla mirasın açılması ile mirasbırakanın ölüm tarihi dikkate alınmalıdır ve fakat defter tutma süreci varsa, bu süreç boyunca veya miras ret süresi boyunca herhangi bir takip yapılamayacağından bir yıllık zamanaşımı süresi de işlemeyecektir. Söz konusu durumlar sona erdikten sonra bir yıllık süre işlemeye başlayacaktır⁸¹⁸. Zira bu ihtimallerde zamanaşımı süresi işlemeye devam ederse, alacaklı mağdur olabilecektir. İfade ettiğimiz bu son görüşü benimseyerek, sonucu bir adım daha ileri götüren bazı yazarlara göre ise; mirasa dair çeşitli ihtimaller üzerine mirasçıların aciz vesikasına bağlı alacak hakkında tabi oldukları bir yıllık sürenin işlememesi ve sürenin işleminin daha sonraki bir zaman kesitine bırakılması doğru değildir⁸¹⁹. Dolayısıyla her ne kadar bir yıllık süre, mirasbırakanın ölümü ile başlasa da; mirasın reddi, defter tutulması ve diğer miras hukukuna dair ihtimaller nedeniyle araya süre girmesi durumunda, bir yıllık sürenin işlemesi talik edilmelidir. Borç ödemedi aciz

⁸¹⁷ Akyazan, **Aciz Belgesi**, s. 323; Uyar, **İhale**, s. 1059.

⁸¹⁸ Etili, s. 604; Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 26; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 79- 80.

⁸¹⁹ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 73; Deliduman, **Zamanaşımı**, s. 197- 198; Muşul, **C. I**, s. 956; Üstündağ, **İcra**, s. 304 dn. 984.

vesikasına bağlanan alacağın borçlusunun ölümü üzerine, mirasçılara karşı zamanaşımı süresinin bir yıl olması işlemesi açısından bahsettiğimiz bu görüşler, 4949 sayılı kanunla yapılan değişiklik üzerine de aynı şekilde savunulmaya devam etmiştir.

Borç ödemedен aciz vesikasının mirasçılara karşı bir yıllık süreye tabi olması açısından, İİK m. 143/ 6 hükmünde ifade edilen bu sürenin zamanaşımı süresi veya hak düşürücü süre olup olmadığı hususu tartışılmalıdır⁸²⁰. Mehaz İsviçre hukukunda da tartışılan bir yıllık sürenin hukuki niteliği konusunda doktrinde hakim olan görüş, bir yıllık sürenin zamanaşımı süresi olduğu yönündedir⁸²¹. Zira Kanunda hakimın süreyi resen dikkate almasını öngören bir neden dair lafız yer almadığı gibi; mirasçıların da süreyi ileri sürmekten vazgeçmelerini engelleyen herhangi bir durum yoktur. Öte yandan bir yıllık sürenin, mirasın kabulü, reddi veya resmi defter tutulması durumlarında ilgili süreçler boyunca işlemeyip duracağı aşıkardır. Şayet bir yıllık süre hak düşürücü bir süre olsaydı, hukukumuzda hak düşürücü sürelerin durması imkanı olmadığı için, bu durumların varlığı halinde süre işlemeye devam edecekti⁸²². Aksi fikirde olan azınlık yazarlar ise, burada alacaklının hakkını elde etmek üzere, belirli bir süre içerisinde müspet bir işlemin yapılmış olup olmamasına hak kaybını bağladıkları için sürenin hak düşürücü süre olması gerektiğini savunmaktadırlar⁸²³. Yargıtay ise bir yıllık sürenin zamanaşımı süresi olduğu konusunda doktrindeki çoğunluk yazarlarla hemfikirdir⁸²⁴. Kanaatimizce de aciz vesikası için mirasçılara karşı belirlenen bir yıllık süre, zamanaşımı süresidir. Ayrıca

⁸²⁰ Zamanaşımı ve hak düşürücü süreler konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. Mehmet Erdem, **Özel Hukukta Zamanaşımı**, İstanbul 2010, s. 5- 31, 226; Eraslan Özkaya, **Özel Hukukumuzda Zamanaşımı ve Hak Düşürücü Süreler**, İstanbul 2023, s. 31- 38, 212.

⁸²¹ Akyazan, **Aciz Belgesi**, s. 323; Ansay, s. 174; Arık, s. 950; Belgesay, **Birinci Bölüm**, s. 361; Belgesay, **Şerh**, s. 312; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 68; Deliduman, **Zamanaşımı**, s. 194; Etili, s. 603; Favre, s. 249; Fritzsche/ Walder, s. 467 dn. 19; Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 26; Huber (Staehelin/ Bauer/ Staehelin), Art. 149a N. 8; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 244; Kuru, **C. II**, s. 1538, dn. 19; Muşul, **C. I**, s. 954; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 80; Postacıoğlu/ Altay, **İcra**, s. 636; Schmid (Kren Kostkiewicz/ Dominik), Art. 149a N. 9; Uyar, **İhale**, s. 1059; Üstündağ, **İcra**, s. 304.

⁸²² Arık, s. 950; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 68; Deliduman, **Zamanaşımı**, s. 194; Erdem, s. 226; Etili, s. 603; Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 26; Özkaya, s. 212.

⁸²³ Leeman, s. 63' te belirtilen yazarlar.

⁸²⁴ “ ... İİK. 'nın 143 'üncü maddesindeki (borçlunun mirasçıları, mirası kabullerinden bir sene içinde alacaklı hakkını aramamış ise zamanaşımı iddia edebileceklerine) dair olan hüküm; umumi hükümler dairesinde ileri sürülmesi lazım gelen zamanaşımı iddiasının tetkikine matuf olup, mezkur bir senelik müddet, sukutu hak müddeti olmadığı...” İİD., 339 E. 4631 K. 08.11.1952 T. (Naklen: Uyar, **İhale**, s. 1072).

belirtmek gerekir ki; madde metninde ifade edilen sürenin zamanaşımı süresi olarak kabul edilmesi durumunda, aciz vesikası sahibi alacaklı tarafından bir yıllık süre içinde mirasçılara alacak hakkının aranması ile zamanaşımı süresi kesilmiş olacaktır. Bu durumda kesilmeden sonra işlemeye başlayacak olan süre, maddede ifade edilen bir yıllık süre olacak; asıl alacağın bağlı olduğu zamanaşımı süresi olmayacaktır⁸²⁵.

İİK m. 143/ 6 kapsamında aciz vesikasının mirasçılara karşı bir yıllık zamanaşımı süresine tabi olması hükmü, “*alacaklının hakkını araması*” kavramı ile izah edilmiştir. Bu noktada alacaklının hakkını araması ile kast edilen, dava veya takip yolları ile mirasçılara karşı başvuruda bulunmaktır. TBK m. 154⁸²⁶ hükmünde sayılan zamanaşımını kesen sebepler de, alacaklının hakkını araması ile kast edileni anlamak açısından önemlidir⁸²⁷. Alacaklı hakkında aciz vesikası olan borçlunun mirasçılara karşı dava açarsa, takip başlatırsa ya da iflas masasına başvurursa; alacak hakkını aramak açısından harekete geçmiş olur⁸²⁸. Böylece bir yıllık zamanaşımı süresi de kesilmiş olacak; yeniden en baştan işlemeye başlayacaktır⁸²⁹. Önemle belirtmek gerekir ki, kesilen sürenin yeniden baştan işlemeye başlaması bir yıllık süre içindir; asıl alacak hakkının tabi olduğu süre için değildir. Ayrıca alacaklının hakkına aramak uğruna dava veya takip yolu ile mirasçılara başvurması gerekir; borçlunun terekesinin doğrudan takibi veya dava edilmesi zamanaşımının kesilmesine yol açmaz⁸³⁰. Zira mirasçılardan miras kabul etmeleriyle birlikte sadece kabul ettikleri tereke aktifleri ile sorumlulukları olmaz; kendi şahsi malvarlıkları ile sorumlu olmaları söz konusudur. Yine belirtmek gerekir ki; mirasçılardan terekenin

⁸²⁵ Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 26; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 80.

⁸²⁶ TBK m. 154: “*Aşağıdaki durumlarda zamanaşımı kesilir:*

1. *Borçlu borcu ikrar etmişse, özellikle faiz ödemiş veya kısmen ifada bulunmuşsa ya da rehin vermiş veya kefil göstermişse.*

2. *Alacaklı, dava veya def'i yoluyla mahkemeye veya hakeme başvurmuşsa, icra takibinde bulunmuşsa ya da iflas masasına başvurmuşsa.”*

⁸²⁷ Berkin, s. 371; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 80.

⁸²⁸ İİK m. 143/ 6 kapsamında alacaklının, alacak hakkını aramak noktasında mirasçılara ihtar çekmesinin, mektup yoluyla ya da sözlü taleplerde bulunmasının hak aramak olarak değerlendirilemeyeceği konusunda bkz. Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 72; Deliduman, **Zamanaşımı**, s. 197.

⁸²⁹ Deliduman, **Zamanaşımı**, s. 197; Etili, s. 604; Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 26; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 80.

⁸³⁰ Muşul, **C. I**, s. 954; Üstündağ, **İcra**, s. 304 dn. 984a.

resmi defterinin tutulmasını istemeleri durumunda, alacaklının alacağının deftere kaydedilmesi de bir yıllık süre içerisinde hakkın arandığı anlamına gelmez⁸³¹.

Borç ödemeden aciz belgesine bağlanan alacağın alacaklısı, borçlunun ölümü halinde mirasçılara karşı hakkını mirasın açılmasından itibaren bir yıl içerisinde aramamışsa, borç zamanaşımına uğrayacaktır. Bu noktada mirasın açılması ile kast edileni doğru tespit edebilmek, bir yıllık sürenin işlemeye başlayacağı anı da belirlemeye yarayacaktır. Türk Medeni Kanunu m. 575⁸³², e göre, mirasbırakanın ölümü üzerine miras açılır. Ölüm ile sadece mirasın açılması anı tespit edilmemekte değil; aynı zamanda ölenin miras açısından yaptığı kazandırmaların ve paylaştırmaların durumu da ölüm anına göre tespit edilmektedir⁸³³. O halde denilebilir ki, terekenin durumu ve hesabı ile mirasçılar tamamen ölüm anına göre belirlenir. Mirasçılar, terekeyi dolayısıyla külli halefiyet ilkesi gereği kendilerine intikal eden mirasbırakanın haklarını, borçlarını ve malvarlıklarını kabul etmek zorunlulukları yoktur. Kural olarak mirasbırakanın malvarlığı değerleri resen, başkaca bir işlem yapmalarına gerek olmadan mirasçılara intikal eder. Ancak TMK, mirasçıların dilerlerse mirası kabul etmeyip reddedebilecekleri (TMK m. 605⁸³⁴ vd.), terekenin defterinin tutulması (TMK m. 619⁸³⁵ vd.) veya resmi tasfiye (TMK m. 632⁸³⁶ vd.) isteyebilecekleri imkanlarını kabul etmiştir⁸³⁷. Yasal mirasçılar

⁸³¹ Üstündağ, **İcra**, s. 304 dn. 984a.

⁸³² TMK m. 575: “ Miras, mirasbırakanın ölümüyle açılır. Mirasbırakanın sağlığında yapmış olduğu mirasla ilgili kazandırmalar ve paylaştırmalar, terekenin ölüm anındaki durumuna göre değerlendirilir.”

⁸³³ Mehmet Ayan, **Miras Hukuku**, Konya 2014 (Kısaltma: Miras), s. 223; Mustafa Dural, Turgut Öz, **Türk Özel Hukuku Cilt IV Miras Hukuku**, İstanbul 2017 (Miras), s. 360; Zahit İmre, Hasan Erman, **Miras Hukuku**, İstanbul 2013, s. 301; Rona Serozan, B. İlkay Engin, **Miras Hukuku**, Ankara 2014, s. 490.

⁸³⁴ TMK m. 605: “ Yasal ve atanmış mirasçılar mirası reddedebilirler.

Ölümü tarihinde mirasbırakanın ödemeden aczi açıkça belli veya resmen tespit edilmiş ise, miras reddedilmiş sayılır.”

⁸³⁵ TMK m. 619: “ Mirası reddetmeye hakkı olan her mirasçı, terekenin resmî defterinin tutulmasını isteyebilir.

Defter tutma, mirasın reddine ilişkin usule uyulmak suretiyle, bir ay içinde sulh hâkiminden istenir.

Mirasçılardan birinin defter tutma istemi, diğerleri hakkında da etkili olur.”

⁸³⁶ TMK m. 632: “ Her mirasçı, mirası ret veya resmî deftere göre kabul edeceği yerde terekenin resmî tasfiyesini isteyebilir.

Bu istem, birlikte mirasçı olanlardan birinin mirası kabul etmesi hâlinde dikkate alınmaz.

Resmî tasfiye hâlinde mirasçılar, terekenin borçlarından sorumlu olmazlar.”

⁸³⁷ Ayan, **Miras**, s. 256; Dural/ Öz, **Miras**, s. 410; İlhan Helvacı, **Türk Medeni Kanununa Göre Mirasın Reddi (MK. M. 605- MK. M. 618)**, İstanbul 2002, s. 11; Ali Naim İnan, Şeref Ertas, Hakan Albaş, **Miras Hukuku**, İzmir 2012, s. 492; Serozan/ Engin, s. 565.

mirasbırakanın ölümünü öğrendikleri andan itibaren üç ay içerisinde mirası reddedebilirler. Atanmış mirasçılar ise, ölüme bağlı tasarrufun kendilerine bildirilmesi anından itibaren üç ay içerisinde mirası reddedebilirler. Mirası ret süresi olan üç ay, önemli sebeplere bağlı olarak uzatılabileceği gibi; yeni bir süre tanınması da söz konusu olabilir. Yasal ret süresi olan üç ay veya şartları dahilinde öngörülen diğer süre içerisinde miras reddedilmezse, tereke mirasçılara intikal eder. Hukukumuzda mirasın açıkça reddi dışında “ *hükmen ret*” olarak adlandırılan ve ölenin ölüm zamanında borçlarını ödemekten aciz hali açıkça belli ise veya aciz hali resmen tespit edilmiş mirasın reddedilmiş sayılacağına dair bir düzenleme de vardır⁸³⁸. Mirasın reddinin açık bir irade beyanıyla yapılması durumu karşısında mirasın hükmen reddedilmiş sayılması, irade beyanıyla redde bir istisna oluşturmaktadır⁸³⁹. Ancak mirasçı, hükmen redde bağlı kalmak zorunda değildir. Bu minvalde mirasçı dilerse, herhangi bir süreye uymaksızın⁸⁴⁰, açık veya zımni irade beyanıyla mirası kabul edip; aciz hali tespit edilmiş mirasbırakanın terekesini kabul edebilir⁸⁴¹.

Borçlunun ölümü halinde borç ödemedi aciz vesikasına bağlı borcunun olması durumunda, mirasçıların mirası reddetmeleri ya da kabul etmeleri konusunda TMK m. 605/ 1 gereğince gerçek ret usulünün mü uygulanacağı; yoksa TMK m. 605/ 2 gereğince hükmen ret usulünün mü uygulanacağı doktrinde irdelenmiştir. Bu minvalde yapılan tartışmalar ile aynı zamanda, ölenin borç ödemedi aciz vesikasına bağlı bir borcunun olmasının, hükmen ret sonucunu doğrudan yaratıp yaratmayacağı da ele alınmıştır. TMK m. 605/ 2 hükmünde ölenin ödemedi aciz halinin resmen tespit edilmiş olması, mirasın reddedilmiş sayılacağı sonucuna bağlanmıştır. Hukukumuzda borçlunun borçlarını ödemekten aciz hali içerisinde olduğunu resmen ortaya koyan belge, borç ödemedi kesin aciz vesikası olarak belirlenmiştir. Bu minvalde doktrinde, ölen hakkında borç ödemedi aciz vesikasının düzenlenmesi ile

⁸³⁸ Ayan, **Miras**, s. 260; Dural/ Öz, **Miras**, s. 419; Helvacı, s. 189; İnan/ Ertaş/ Albaş, s. 497; Serozan/ Engin, s. 577.

⁸³⁹ Dural/ Öz, **Miras**, s. 419; İmre/ Erman, s. 353; Serozan/ Engin, s. 577.

⁸⁴⁰ Hükmen ret durumunda, İİK m. 183’ e göre yapılacak resmi tasfiye süreci boyunca mirasın kabul edilebilmesinin mümkün olduğu hakkında bkz. Serozan/ Engin, s. 579.

⁸⁴¹ Ayan, **Miras**, s. 261; İmre/ Erman, s. 356; İnan/ Ertaş/ Albaş, s. 497; Serozan/ Engin, s. 577.

borçlunun aciz halinin resmen tespit edilmiş olduğu ifade edilmiştir⁸⁴². Bu görüşün aksine olacak şekilde, borçlu hakkında borç ödemededen aciz vesikasının olmasının mirasın hükmen reddi sonucunu doğurmak için tek başına yeterli olmadığı ve bu nedenle de mirasçıların borçtan sorumluluklarının anlamsız hale geldiğini söylemeyebilmenin mümkün olmadığı da ileri sürülmüştür⁸⁴³. Yargıtay kararlarında ise, borç ödemededen aciz vesikasının var olmasının mirasın hükmen reddi sonucuna neden olduğu; zira bu durumda terekenin borca batıklık halinin tespit edilmiş olduğu sonucuna varılmıştır⁸⁴⁴. Yargıtay kararları ve doktrindeki görüşleri bir bütün olarak ele aldığımızda kanaatimizce varılması gereken sonuç, ölen hakkında borç ödemededen aciz vesikasının varlığı ile mirasın hükmen reddedilmiş sayılmasıdır. İcra dairesinin düzenlemesi ile borçlunun borçlarını ödeyebilmekten aciz hali içerisine düştüğünü resmen ortaya koyan bir belge olan aciz vesikası, terekenin borca batıklık halini de tespit etmektedir. Bu durumda ölen borçlunun borçlarından sorumlu olmak isteyen mirasçılarının, mirası kabul etmeleri gerekecektir.

Yukarıda yapılan açıklamalar ışığında, hakkında borç ödemededen aciz vesikası düzenlenen borçlunun ölümü ile mirası açılacak; terekesi mirası kabul eden veya hükmen reddetmeyen mirasçılara intikal edecektir. Mirasın açılmasından yani borçlunun ölümünden itibaren bir yıl içerisinde alacaklı, mirasçılara karşı, hakkını

⁸⁴² Ayan, **Miras**, s. 260; Dural/ Öz, **Miras**, s. 419; Helvacı, s. 196; İmre/ Erman, s. 354; Rüzgaresen, **Miras Bırakan**, s. 283; Serozan/ Engin, s. 577; Umar, **Aciz Hali**, s. 324 dn. 12.

⁸⁴³ Üstündağ, **İcra**, s. 304 dn. 984.

⁸⁴⁴ “ ... Mirasın hükmen reddine ilişkin olarak açılan davalarda, murisin ölüm tarihi itibarıyla terekesinin açıkça borca batık olup olmadığının ve mirasçılarının terekeyi kabul anlamına gelen işlemler yapıp yapmadıklarının araştırılması gerekmektedir. Murisin ödemededen aczi ölüm tarihine göre belirlenir. Ölüm tarihi itibarıyla, murisin tüm malvarlığı terekenin aktifini, tüm borçları ise terekenin pasifini oluşturur. Terekenin pasifinin aktifinden fazla olması terekenin ödemededen acizini ve dolayısıyla da terekenin borca batık olduğunu gösterir (TMK m. 605/2). Mirasın hükmen reddine ilişkin olarak açılan davalarda, terekenin açıkça borca batık olup olmadığının araştırılması gerekmektedir. İcra takibi sonunda aciz vesikası düzenlenmesi halinde terekenin borca batık olduğu kabul edilir. Aksi halde terekenin borca batık olup olmadığı, murisin malvarlığı bulunup bulunmadığının usulüne uygun olarak bankalar, trafik tescil müdürlüğü, vergi daireleri, belediyeler ve tapu müdürlüğü v.b. kurum ve kuruluşlardan sorulması, murisin alacak ve borçları zabıta marifetiyle de araştırılarak aktif malvarlığı ile takibe konu borç miktarı gözönünde tutularak aktif ve pasifinin tereddüde neden olmayacak şekilde belirlenmesi gerekmektedir. Ayrıca, TMK’nın 610/2. maddesine göre terekeyi sahiplenilen mirasçısının, mirası reddetme hakkı bulunmadığından, davacı mirasçılarının mirası kabul anlamına gelen davranışlarda bulunup bulunmadıkları da araştırılmalıdır...” Yargıtay 7 HD., 2021/ 1370 E. 2021/ 3148 K. 24.11.2021 T. Aynı yönde kararlar için bkz. Yargıtay 7 HD., 2022/ 6601 E. 2022/ 7752 K. 14.12.2022 T.; Yargıtay 14 HD., 2016/ 3929 E. 2017/ 283 K. 16.01.2017 T.; Yargıtay 14 HD., 2015/ 2316 E. 2015/ 7993 K. 09.09.2015 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 13.04.2023.

aramak üzere herhangi bir başvuruda bulunmazsa, borç zamanaşımına uğrayacaktır. Dolayısıyla İİK m. 143/ 6’ da ifade edilen bir yıllık süreye dair “ *mirasın açılmasından*” kasıt, borçlunun ölümüdür. Hakkında borç ödemededen aciz vesikası bulunan miras bırakanın mirası, TMK m. 605 gereği hükmen reddedilmiş sayılır. Ancak mirasçılar mirası kabul ederlerse, borçlunun borçlarından sorumlu hale geleceklerdir. Bu minvalde mirasçıların mirası kabul etmelerine kadar, bir yıllık zamanaşımı süresi işlemeyecektir. Benzer şekilde mirasçılar TMK m. 625 gereği defter tutulması talebinde bulunmuşlarsa, defter tutulması süreci boyunca da zamanaşımı süresi işlemeyecektir.

Borç ödemededen aciz vesikasının mirasçılara karşı bir yıllık zamanaşımına tabi olması durumu kapsamında önemle vurgulanması gereken bir başka husus; borçlunun ölümünün ardından mirasçıların mirası kabul etmelerinden itibaren bir yıllık süre dolduktan sonra, aciz vesikası sahibi alacaklının mirası kabul eden mirasçılara başvurması ile ortaya çıkabilecek meselelerdir. Ancak bu arada asıl alacağın bağlı olduğu zamanaşımı süresi dolmamış ise, mirasçılar İİK m. 143/ 6’ yı ileri sürerek zamanaşımı savunmasında bulunamayacaklardır⁸⁴⁵. Öte yandan varılan bu sonucun 4949 sayılı kanun ile değişiklik yapılmadan önceki, aciz vesikasına bağlı alacak hakkında zamanaşımı süresinin olmadığı döneme has olduğunu belirtmek gerekir. Yargıtay’ ın eski tarihli bir kararında da bu husus ifade edilmiştir⁸⁴⁶. Buna karşılık asıl alacak zamanaşımına uğradıktan sonra, mirasçılar mirası kabul etmişler

⁸⁴⁵ Akyazan, s. 323; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 69; Deliduman, **Zamanaşımı**, s. 195; Etili, s. 604; Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 27; Kuru, **C. II**, s. 1538- 1539; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 81; Postacıoğlu, **İcra**, s. 541; Uyar, **Aciz Vesikası**, s. 354; Uyar, **İhale**, s. 1059; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2691. Ölenin mirasçılarının zamanaşımı savunmasını, asıl alacağın zamanaşımı süresi dolmadan kullanamayacaklarına dair bu görüşün temelini kanuni veya doktriner anlamda olmadığına dair karşı görüş için bkz. Ansay, s. 174 dn. 216.

⁸⁴⁶ “ *İİK 143. maddesinin son fıkrasında aciz vesikası alınan borç, borçluya karşı zamanaşımına tabi olmadığı, ancak borçlunun mirasçıları nezdinde mirası kabullerinden bir sene içinde hakkını aramamışsa mirasçılarının zamanaşımı defni ileri sürebilecekleri yazılıdır. Mirasçılar hakkında mirası kabullerinden itibaren bir sene içerisinde takip yapılmadığı cihetle mirasçılarının zamanaşımı definde bulunmaya hakları vardır. Bu arada uygulanacak zamanaşımı borcun tabi olduğu esasa ilişkin BK. vesair kanunlarda gösterilen zamanaşımı süreleridir. Mirasçılar, Medeni Kanunun 582. maddesi gereğince müteveffanın borcundan müteselsilen sorumlu bulunduklarından ve sorumluluk ölümle başlayacağından ve muris hakkında yapılan takip dolayısıyla her muamele zamanaşımını keseceğinden, takip dayanağı belge 10 senelik zamanaşımına tabi olması sebebiyle muris hakkında icra takibi dolayısıyla en son yapılan işlem tarihinden itibaren 10 sene geçmediğinden, mirasçılarının zamanaşımı iddiasının reddine karar verilmesi gerekirken, yasa hükmüne yanlış anlam verilerek itirazın kabulü isabetsizdir...*”. Yargıtay 12 HD., 9880 E. 11621 K. 12.11.1976 T. (Yasa Hukuk Dergisi, 1987/ 9, s. 1157).

ve alacaklı mirasın kabulünden itibaren bir yıl sonra alacağı için dava açmış veya icra takibi başlatmış ise; mirasçılar, alacağın zamanaşımına uğradığı yönünde bir savunmayı İİK m. 143/ 6 gereğince ileri sürebileceklerdir. Ancak alacaklı mirasın kabulünden itibaren bir yıl henüz dolmadan alacağı için dava açmış veya icra takibi başlatmış ise, mirasçılar asıl alacağın zamanaşımına uğradığı yönünde bir savunmayı yapamayacaklardır⁸⁴⁷.

Aciz vesikasına bağlı borcun maddi hukuk açısından tabi olduğu zamanaşımı süresinin dolmuş olması ve alacaklının hakkını aramak uğruna miras açıldıktan itibaren bir sene içerisinde mirasçılara başvurması durumunda mirasçıların, borcun zamanaşımına uğradığına ilişkin def'i hakkını ileri sürebileceklerine dair 4949 sayılı kanun değişikliğinden önceki bu halin, değişiklik sonrasına da sirayet etmesi gerekir. 4949 sayılı kanun ile aciz vesikasına bağlı alacak hakkında öngörülen yirmi yıllık zamanaşımı süresini, mirasçılar için öngörülen bir yıllık süreden bağımsız olarak ele almak mümkün değildir. Dolayısıyla kanun değişikliği ile birlikte, mirasçıların zamanaşımı def'i hakkını ileri sürebilmeleri için asıl alacak hakkındaki maddi hukuktaki zamanaşımı süresi değil, İİK m. 143/ 6 hükmündeki yirmi yıllık zamanaşımı süresi dikkate alınacaktır⁸⁴⁸. O halde borç ödemedен aciz vesikasına bağlı alacak hakkında yirmi yıllık zamanaşımı süresi dölarak alacak zamanaşımına uğramış ve alacaklı alacak hakkını mirasın açılmasından itibaren bir sene içerisinde aramış ise artık mirasçılara zamanaşımı def'i savunmasını ileri süremeyeceklerdir. Ancak alacaklı bir yıl geçtikten sonra mirasçılara karşı hakkını aramaya kalkışırса, mirasçıların zamanaşımı def'i hakkını ileri sürmeleri söz konusu olacaktır.

Borç ödemedен aciz vesikasına bağlı alacak için kabul edilen yirmi yıllık zamanaşımı süresi kapsamında değinilmesi gereken bir diğer ihtimal, alacaklının aciz vesikasını aldıktan sonra borçlusuna karşı tekrar icra takibi başlatması ve bu esnada da borçlunun ölmesi durumu ile ilgilidir. Burada dikkate alınması önem arz eden husus, zamanaşımı süresinin başlatılan icra takibinde yapılan son işlem tarihinden itibaren dolup dolmadığıdır. Bir diğer ifadeyle önem arz eden an, icra takibindeki son

⁸⁴⁷ Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 27; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 69- 70; Deliduman, **Zamanaşımı**, s. 194- 195; Kuru, **C. II**, s. 1538- 1539; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 82; Postacıoğlu, **İcra**, s. 541.

⁸⁴⁸ Işık, **Aciz Belgesi**, s. 246; Üstündağ, **İcra**, s. 304.

işlem anıdır; aciz vesikası değildir⁸⁴⁹. Aynı husus Yargıtay kararında da ifade edilmiştir⁸⁵⁰. Hakkında aciz vesikası düzenlenen borçlunun ölümü durumu gerçekleşmişse ve ölüm tarihinden önce alacaklı bir takip başlatmışsa, takipteki son işlem tarihi ile mirası kabul eden mirasçılar aleyhinde takibin yenilendiği tarih arasında yirmi sene geçip geçmediği araştırılarak varılacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekir. Süre dolmuşsa zamanaşımına uğrama durumu gerçekleştiği için, artık eksik borç minvalinde takibe devam edilemeyecektir. Ancak henüz zamanaşımı süresi dolmamışsa, icra takibine devam edilmesi gerekecektir.

E. Aciz Vesikasının Maddi Hukuka İlişkin Diğer Sonuçları

1. Genel Olarak

Borç ödemedен aciz vesikası hakkında İcra ve İflas Kanunu dışında, özel hukuk alanındaki başka bazı kanunlarda da çeşitli düzenlemeler vardır. Maddi hukuk temelinde yer alan bu düzenlemeler bazen doğrudan doğruya aciz vesikası kavramı üzerinden hareket ederken; bazen de doğrudan aciz vesikasına değil ama borçlunun borçlarını ödemekten aciz haline işaret etmektedir.

Çoğunlukla Türk Medeni Kanunu, Türk Borçlar Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu kapsamında değinilen aciz vesikası, pek çok önemli sonucu beraberinde getirmektedir. Bu noktada kullanılan aciz hali ile de aslında aciz vesikası kast edilmektedir. Ayrıca belirtmek gerekir ki; bu düzenlemelerde yer alan aciz vesikası ile ilgili maddi hukuk sonuçlarında, aciz vesikası veya ödeme güçsüzlüğü ya da takibin semeresiz kalması ile kast edilen haller borç ödemedен hem geçici hem de kesin aciz vesikasına işaret etmektedir. Aciz vesikasının medeni kanun, borçlar kanunu veya ticaret kanunu kapsamında sadece kesin aciz vesikası veya sadece geçici aciz vesikası ile ilgili olan diğer hükümleri ise; bu başlık altında ayrıca belirtilerek açıklanacaktır.

⁸⁴⁹ Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 27; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 82; Uyar, **İhale**, s. 1059.

⁸⁵⁰ “ ... Alacaklının takibi esas itibarıyla ilama istinat etmiş olmasından dolayı, asıl borçlu hakkında ölümünden evvel aciz vesikası alınması üzerine, ölüm tarihinden mukaddem bir takip yapılmış ise bu takibin son muamelesi tarihi ile mirasçı aleyhinde takibin yenilendiği tarih arasında ... on sene geçip geçmediği araştırılarak varılacak sonuca göre bir karar verilmesi gerektiği halde ... yazılı olduğu üzere karar verilmesi kanuna aykırı olduğundan, temyiz olunan kararın bozulmasına oybirliği ile karar verildi...”. Yargıtay İİD, 399 E. 4631 K. 08.11.1952 T. (Naklen: Uyar, **İhale**, s. 1072).

Borç ödemedenden aciz vesikasının maddi hukuk alanındaki hüküm ve sonuçlarından bazıları medeni hukuk alanında olmak üzere Türk Medeni Kanunu ile hüküm altına alınmıştır. Bu minvalde TMK m. 87, 210, 381, 393, 462, 483, 513, 562, 640, 648, 952 hükümleri ile maddi hukuka dair bazı konularda, borçlunun borçlarını ödemekten aciz hali içerisinde olması veya alacak hakkında borç ödemedenden aciz vesikasının bulunması önem arz etmektedir.

Maddi Hukuk kapsamında, Türk Medeni Kanununda aciz hali veya aciz vesikası kavramları ve bağlı oldukları hüküm ve sonuçların yanı sıra, borçlar hukuku mevzuatında Türk Borçlar Kanununda da bazı düzenlemeler vardır. Bu minvalde TBK m. 582 ve 590' da doğrudan aciz vesikası kavramı kullanılarak aciz vesikasına bağlanan hüküm ve sonuçlar ortaya konulmuş iken; TBK m. 98, 296, 390, 436, 458, 585 ve 590' da ödeme güçsüzlüğü ifadeleri kullanılarak aciz vesikası verilmesi ile belgelenebilecek olan aciz haline dolaylı olarak işaret edilmiştir⁸⁵¹.

Türk Medeni Kanunu ve Türk Borçlar Kanunu dışında Türk Ticaret Kanununda da aciz vesikasına bağlanan çeşitli hüküm ve sonuçlar vardır. Bu anlamda olmak üzere bazı hükümlerde ödeme güçsüzlüğüne dair ifade kullanılıp aciz vesikası verilmesine dair dolaylı sonuçlar düzenlenirken; bazı hükümlerde de yapılan takibin karşılıksız kalmasına dair ifadeler kullanılarak yine dolaylı bazı sonuçlar açıklanmıştır. TTK m. 119, 176, 237, 238, 322, 713, 714, 806, 828, 1375, 1417 ve 1431 aciz vesikasına bağlanan doğrudan ve dolaylı sonuçları madde madde göstermektedir. Bu hükümlerden sadece TTK m. 176/ 2' de doğrudan borç ödemedenden aciz vesikası kavramı kullanılmıştır. Ancak diğer hükümlerde aciz vesikası kavramı kullanılmadan ve fakat borçlunun borçlarını ifade aciz hali içerisinde olunmasına değinilen kavramların kullanılması tercih edilmiştir.

⁸⁵¹ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 86; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 93.

2. Medeni Hukuka İlişkin Sonuçlar

a. Derneklerin Sona Ermesi Açısından Aciz Vesikası

Hukukumuzda derneklerin, gerçek veya tüzel en az yedi kişinin hukuka veya ahlaka aykırı olmayan ve kazanç paylaşma amacı dışında belirli ve ortak bir amacı gerçekleştirmek için, süreklilik arz edecek şekilde bilgilerini ve çalışmalarını birleştirerek meydana getirdikleri topluluklardır (TMK m. 56). Kuruluş bildirimi, tüzük ve gerekli diğer belgelerin yerleşim yerinin olduğu yerdeki en büyük mülki idare amirine verilmesi ile tüzel kişilik kazanan derneklerin sona ermeleri açısından çeşitli ihtimaller söz konusu olabilir. Bu minvalde dernekler kendiliğinden, mahkeme kararı ile veya genel kurul kararı ile sona erebilir. TMK m. 87/ 1⁸⁵², de dernekleri kendiliğinden sona erdiren sebepler, sınırlı sayıda olmak üzere bentler halinde sayılmıştır. Derneğin borçlarını ödemede acze düşmesi, o derneği kendiliğinden sona erdiren bir nedendir. Aciz hali, derneğin borçlarını ödemede yaşanan ödeme araçlarından yoksunluk nedeniyle borçlarını sürekli bir şekilde ödeyemeyecek hale gelmesidir⁸⁵³. Bu durumu en açık şekilde ortaya koyan durum, derneğe karşı icra takibi yapılması ve haczedilen malvarlığı değerlerinin satışından elde edilen paranın, derneğin borcunu ödemeye yetmemesi nedeniyle dernek hakkında borç ödmeden aciz vesikasının düzenlenmesidir⁸⁵⁴. Yargıtay kararlarında da, derneğin sadece borcunun olması hali, borçlarını ödeyememekten dolayı aciz içerisine düşme olarak değerlendirmemektedir⁸⁵⁵. Derneğin kendiliğinden sona ermesine yol açan borçlarını

⁸⁵² TMK m. 87/ 1: “ Dernekler, aşağıdaki hâllerde kendiliğinden sona erer:

1. Amacın gerçekleşmesi, gerçekleşmesinin olanaksız hâle gelmesi veya sürenin sona ermesi,
2. İlk genel kurul toplantısının kanunda öngörülen sürede yapılmamış ve zorunlu organların oluşturulmamış olması,
3. Borç ödemede acze düşmüş olması,
4. Tüzük gereğince yönetim kurulunun oluşturulmasının olanaksız hâle gelmesi,
5. Olağan genel kurul toplantısının iki defa üst üste yapılamaması.”

⁸⁵³ Jale G. Akipek, Turgut Akıntürk, Derya Ateş Kahraman, **Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku C. I**, İstanbul 2014, s. 651; Mustafa Dural, Tufan Ögüz, **Türk Özel Hukuku Cilt II Kişiler Hukuku**, İstanbul 2017 (Kısaltma: Kişiler), s. 328; Kemal Oğuzman, Özer Seliçi, Saibe Oktay Özdemir, **Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler)**, İstanbul 2015 (Kısaltma: Kişiler), s. 340. Aciz hali hakkında ayrıntılı açıklama için bkz. Yukarıda Birinci Bölüm, II, B.

⁸⁵⁴ Akipek/ Akıntürk/ Ateş Kahraman, s. 651; Dural/ Ögüz, **Kişiler**, s. 328.

⁸⁵⁵ “ ... Davacı vekili, müvekkilinin, davalıların yönetim kurulu üyeliğini yaptıkları dava dışı ... Üniversitesi Gençlik ve Spor Kulübü Derneğine taşıma hizmeti verdiğini, bu hizmet karşılığı düzenlenen faturalar ödenmeyince dernek hakkında icra takibi başlatıldığını, borcunun itirazı üzerine açılan itirazın iptali davasının kabul edildiğini, devam eden takipte dernek hakkında aciz

ödemekten aciz içerisinde olması durumunda, her ilgili, sulh hukuk mahkemesine başvurarak, derneğin bu şekilde resen sonra erdiğinin tespit edilmesini isteyebilir⁸⁵⁶. TMK m. 87/ 1/ 3' e göre aciz nedeniyle davanın açılabilmesi için, icra dairesince dava konusu dernek hakkında borçlarını ödeyebilmek noktasında aciz içerisinde düşüldüğüne dair aciz vesikasının alınması, bir dava şartı olarak benimsenmiştir⁸⁵⁷.

b. Mal Ortaklığı Rejimi Açısından Aciz Vesikası

Borç ödemeden aciz vesikasına medeni hukuk anlamında bağlanan sonuçlardan bir diğeri TMK m. 210' da düzenlenen mal ortaklığı rejimi ile ilgilidir. Hukukumuzda eşler, evlenmeden önce veya sonra yapacakları mal rejimi sözleşmesi ile kanunda düzenlenmiş mal rejimi türlerinden mal ayrılığı, paylaşımlı mal ayrılığı veya mal ortaklığı rejimlerinden birini seçebilirler. Herhangi bir mal rejimi seçimi yapmamış olan eşler hakkında edinilmiş mallara katılma rejimi kanunen uygulanır. TMK m. 210⁸⁵⁸ a göre; eşler arasında seçilmiş mal ortaklığı rejiminde, alacaklı eşlerden birine karşı icra takibi başlatmış ve bu takipteki haczin uygulanması

vesikası düzenlendiğini, sulh hukuk mahkemesince derneğin kendiliğinden fesholdüğünün tespitine karar verildiğini, kararın kesinleştiğini, davalı yöneticilerin borçlu olduğunu bildikleri halde kötünîyetle takibe itiraz ettiklerini, derneğin borç ödemeden acze düştüğünü, bu nedenle tüzel kişilik perdesinin kendiliğinden kalktığını, eğer borca itiraz edilmeseydi müvekkilinin, derneğin gelirlerinden alacağını tahsil edebileceğini, davalıların dernek borçlarından sorumlu olduklarını ileri sürerek davanın kabulünü talep ve dava etmiştir..." Yargıtay 11 HD., 2016/ 15033 E. 2018/ 2493 K. 09.04.2018 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 18.04.2023.

⁸⁵⁶ TMK m. 87/ 2: " Her ilgili, sulh hâkiminden, derneğin kendiliğinden sonra erdiğinin tespitini isteyebilir."

⁸⁵⁷ "... 4721 sayılı TMK nun 87. maddesinde derneğin kendiliğinden dağılma nedenleri sayılmış, 3. fıkrasında da derneğin ödemeden acze düşmesinin de kendiliğinden dağılma nedenleri arasında olduğu belirtilmiş, aynı maddenin son fıkrasında ise ilgili herkesin mahkemeye müracaatla derneğin kendiliğinden dağıldığının tespitini isteyebileceği hükme bağlanmış, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 143. maddesi de alacaklı alacağının tamamını alamamışsa kalan miktar için kendisine bir aciz vesikası verileceğini düzenlemiştir.

TMK nun 87/3. fıkrasına dayalı davanın açılabilmesi için Yargıtayın istikrar kazanan uygulamalarında, dava konusu dernek hakkında icra memurluğu tarafından borç ödemede acze düştüğüne ilişkin aciz vesikasının alınmış olması dava şartı olarak benimsenmiştir. Zira borçlu derneğin haciz yapılan yer dışında gayrimenkul veya menkul malları olabileceği gibi bankada nakit parası da bulunabilir. Bu nedenle dava şartının gerçekleşmesi bakımından davacıya aciz vesikası almak üzere süre ve yetki verilerek bu husus mahkemece bekletici mesele yapıp sonucuna göre bir karar verilmeliyken, bu hususa dikkat edilmeden hüküm kurulması doğru görülmemiştir..." Yargıtay 18 HD., 2013/ 5747 E. 2013/ 8791 K. 21.05.2013 T. Aynı yönde karar için bkz. Yargıtay 8 HD., 2017/ 1012 E. 2017/ 5842 K. 19.04.2017 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 18.04.2023.

⁸⁵⁸ TMK m. 210: " Mal ortaklığını kabul etmiş eşlerden birine karşı icra takibinde bulunan alacaklı, haczin uygulanmasında zarara uğrarsa, hâkimden mal ayrılığına karar verilmesini isteyebilir. Alacaklının istemi her iki eşe yöneltilir.

Yetkili mahkeme, borçlunun yerleşim yeri mahkemesidir."

sırasında zarara uğramışsa, hâkimden onlar hakkında mal ayrılığına karar verilmesini talep edebilir. Aciz vesikasına bağlanan bu sonuç eşler arasında mal ortaklığı rejiminin seçilmesi halinde uygulanabilir olup; diğer mal rejimleri durumunda uygulanamaz⁸⁵⁹. Öte yandan maddede ifadesini bulan ve alacaklının eşlerden birine karşı yaptığı takipteki haczin uygulanması esnasında zarara uğraması ile kast edilen, alacaklının alacağını tamamen elde edemediğini gösteren kesin veya geçici aciz vesikasının düzenlenmiş olmasıdır⁸⁶⁰.

c. Aile Malları Ortaklığı Açısından Aciz Vesikası

Borç ödemedenden aciz vesikasına bağlanan medeni hukuka dair sonuçlardan bir diğeri aile malları ortaklığı ile ilgilidir. Hukukumuzda hısımlar, kendilerine intikal eden mirasın bir kısmı veya tamamıyla ya da mirası dışında başka mallar getirmek suretiyle aile malları ortaklığı kurabilirler. Aile malları ortaklığı TMK m. 380⁸⁶¹, de sayılan nedenlerin gerçekleşmesi ile sona erer. Ancak bu nedenlerin varlığı halinde ortaklık sona erdirilmeyip, TMK m. 381⁸⁶² gereği ortaklar kendi aralarında aile malları ortaklığına devam edebilirler. Bu minvalde aciz vesikasına bağlanan aile malları ortaklığı ile ilgili sonucun anlaşılabilmesi için, TMK m. 380 ve m. 381 birlikte ele alınarak değerlendirilmelidir. TMK m. 381' in madde başlığında “*ödemeden aciz*” kavramı kullanılmış olsa da; bu aciz ile kast edilen ortaklardan biri hakkında borç ödemedenden aciz vesikasının alınmasının şart olmadığıdır. Dolayısıyla madde başlığındaki “*ödemeden aciz*” ile kast edilen, ortağın iflasının istenmesi veya ortaklıkta kendisine düşen payın haczedilip satışının istenmesidir. Aile malları ortaklığında ortaklardan birine düşen payın haczedilip satışının istenmesi, ortaklığın

⁸⁵⁹ Ömer Uğur Gençcan, **Mal Rejimleri Hukuku**, Ankara 2010, s. 149; Ahmet Mithat Kılıçoğlu, **Aile Hukuku**, Ankara 2015 (Kısaltma: Aile), s. 329.

⁸⁶⁰ Gençcan, s. 149 dn. 371; Kılıçoğlu, **Aile**, s. 329.

⁸⁶¹ TMK m. 380: “*Aşağıdaki hâllerde ortaklık sona erer:*

1. *Bütün ortakların anlaşması veya feshin bildirilmesiyle,*
2. *Ortaklık süresi açıkça veya örtülü olarak uzatılmadığı takdirde sürenin bitmesiyle,*
3. *Ortaklardan birinin payının haczedilmesi ve satışının istenmesiyle,*
4. *Ortaklardan birinin iflâsıyla,*
5. *Ortaklardan birinin haklı sebebe dayanan istemiyle.”*

⁸⁶² TMK m. 381: “*Ortaklardan biri feshi bildirir veya iflâs ederse ya da bir ortağın haczedilmiş payının satışı istenirse, öteki ortaklar, ayrılan ortağın veya alacaklılarının haklarını ödeyerek ortaklığı kendi aralarında sürdürebilirler.*

Evlenen ortak, fesih bildirimine gerek olmaksızın ortaklıktaki hakkının kendisine ödenmesini isteyebilir.”

sona erme nedenlerinden biridir. Ancak bu durumda ortaklık sona erdirilmeyip; diğer ortaklar alacaklıya alacağını ödeyerek ortaklığın devamını sağlayabilirler. Bu sonucun uygulanabilmesi için ortağın sadece ortaklıktaki payının haczi ve satışının istenmesi yeterli olup; ayrıca hakkında aciz vesikasının olmasına gerek yoktur.

d. Aile Yurdu Açısından Aciz Vesikası

Borç ödemedен aciz vesikasının medeni hukuk kapsamındaki diğer sonucu, TMK m. 386 ve devamında düzenlenen aile yurdu ile ilgilidir. Maddi hukuk kapsamında konutların ile tarıma veya sanayiye elverişli olması şartıyla taşınmazların aile yurdu haline getirilmesi mümkündür. Bahsi geçen taşınmazlar, eklentileriyle aile yurduna dönüştürülmektedir. Aile yurdunun yönetilmesi sürecinde TMK m. 393⁸⁶³ e göre; aile yurdunu yöneten malik borçlarını ödemekten aciz haline düşerse, mahkeme tarafından malik yerine aile yurdunu yönetmek üzere bir yönetici atanır. Yönetici, alacaklılarının alacak haklarını aile yurdunun gelirlerinden yurdun geçinmesi ve mesken ihtiyaçları için gerekli olan kısmı ayırarak kalanından, aciz vesikalarındaki tarih sırasına göre dağıtır⁸⁶⁴. TMK m. 393 kapsamında aile yurdu malikinin aciz haline düşmesi, aleyhine aciz vesikasının düzenlenmesi veya hakkında iflas kararının verilmesi anlamına gelmektedir. Zira malikin aczi nedeniyle mahkemeden aile yurduna başka bir yönetici atanmasını, ellerinde borç ödemedен aciz vesikası bulunan malikin alacaklıları isteyebilecektir⁸⁶⁵.

e. Vesayet Hukuku Açısından Aciz Vesikası

Borç ödemedен aciz vesikasına bağlı medeni hukuka dair sonuçlardan bir diğer, vesayet makamı ile kapsamında TMK m. 462' de düzenlenmiştir. Ayırt etme gücüne sahip küçükler ile kısıtlıların kendilerini borç altına sokan işlemleri tek başlarına yapma yetkileri olmadığından; onlar adına veli veya vasileri yasal temsilci sıfatıyla hareket etme yetkisine sahiptirler. Bu minvalde vesayet altındaki kişinin

⁸⁶³ TMK m. 393: “*Malik borçlarını ödemedен acze düşerse, aile yurdunu yönetmek üzere mahkemece bir yönetici atanır.*

Yönetici, yurdu amacına ve alacaklıların menfaatlerine uygun biçimde yönetir. Alacaklılar, haklarını aciz belgelerindeki tarih ve iflâstaki sıraya göre alırlar.”

⁸⁶⁴ Bilge Öztan, **Aile Hukuku**, Ankara 2015, s. 1252.

⁸⁶⁵ Öztan, s. 1252.

malvarlığı veya şahıs varlığı ile ilgili yararını gözetmekle yükümlü olan vasidir. Öte yandan küçük veya kısıtlının belli bazı hukuki işlemlerini yapmak ya da malvarlıklarını yönetmek açısından ise kayyım görevlendirilmiş olabilir. Bu minvalde hukukumuzda vasi, kayyım ve vesayet daireleri vesayet organlarıdır. Vesayet daireleri de vesayet makamı olan sulh hukuk mahkemesi ile denetim makamı olan asliye hukuk mahkemesinden oluşur. Vesayet altına alınan küçük veya kısıtlının kendilerini borç altına sokan işlemlerini vasi yapacak olsa da; bu işlemlerden bazıları için vesayet makamının izni de alınmalıdır⁸⁶⁶. Dolayısıyla TMK m. 462⁸⁶⁷, de bentler halinde sayılan işlemleri yapabilmek için vasinin vesayet makamından izin alması gerekir. Madde metninde sayılan izne tabi işlemlerden birisi de vasinin borç ödemededen aciz beyanında bulunması halidir. Ancak hükmün ifadesinden kast edilen vasinin, vesayet altındaki kişi hakkında borç ödemededen aciz vesikasının düzenlenmesi değil; vesayet altına alınan kişinin, aleyhine yürütülen icra takibi nedeniyle borcunu ifa edemeyeceğine dair beyanıdır⁸⁶⁸. Bu minvalde vesayet altına alınan borçlu aleyhine icra takibi devam ederken, vasi mal beyanında bulunarak; borçlunun takip konusu alacağı karşılamaya yetecek kadar malvarlığı değerlerinin olmadığını bildirmesi kanunun lafzıyla “ borç ödemededen aciz beyanı” olarak değerlendirilecektir⁸⁶⁹.

⁸⁶⁶ Turgut Akıntürk, Derya Ateş, **Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku C. II**, İstanbul 2016, s. 528; Kılıçoğlu, **Aile**, s. 764.

⁸⁶⁷ TMK m. 462: “ Aşağıdaki hâllerde vesayet makamının izni gereklidir:

1. Taşınmazların alımı, satımı, rehnedilmesi ve bunlar üzerinde başka bir aynî hak kurulması,
2. Olağan yönetim ve işletme ihtiyaçları dışında kalan taşınır veya diğer hak ve değerlerin alımı, satımı, devri ve rehnedilmesi,
3. Olağan yönetim sınırlarını aşan yapı işleri,
4. Ödünç verme ve alma,
5. Kambiyo taahhüdü altına girme,
6. Bir yıl veya daha uzun süreli ürün ve üç yıl veya daha uzun süreli taşınmaz kirası sözleşmeleri yapılması,
7. Vesayet altındaki kişinin bir sanat veya meslekle uğraşması,
8. Acele hâllerde vasinin geçici önlemler alma yetkisi saklı kalmak üzere, dava açma, sulh olma, tahkim ve konkordato yapılması,
9. Mal rejimi sözleşmeleri, mirasın paylaşılması ve miras payının devri sözleşmeleri yapılması,
10. Borç ödemededen aciz beyanı,
11. Vesayet altındaki kişi hakkında hayat sigortası yapılması,
12. Çıraklık sözleşmesi yapılması,
13. Vesayet altındaki kişinin bir eğitim, bakım veya sağlık kurumuna yerleştirilmesi,
14. Vesayet altındaki kişinin yerleşim yerinin değiştirilmesi.”

⁸⁶⁸ Kılıçoğlu, **Aile**, s. 769.

⁸⁶⁹ Kılıçoğlu, **Aile**, s. 769; Öztan, s. 1395.

Vesayet makamı bağlamında borç ödemedен aciz vesikasına maddi hukuk alanında bağlanan sonuçlardan bir diğeri TMK m. 483⁸⁷⁰, te hüküm altına alınmıştır. Vasinin vesayet makamı tarafından görevden alınmasına yol açabilecek nedenlerden birisi de, vasinin borçlarını ödemedен aciz içerine düşmesi halidir. Bu minvalde vasi hakkında borç ödemedен aciz vesikasının düzenlenmesine gerek yoktur⁸⁷¹. Vasinin borçlarını ödeyememek konusunda ödeme araçlarından yoksunluğu da onun borç ödemedен acze düşmesine neden olur. Vasinin ödemelerini tatil etmesi, kendisine karşı başlatılan takibin alacağı karşılamaması veya hakkında konkordato istenmesi gibi durumlar vasinin aciz haline işaret eder ve TMK m. 484' e göre vesayet altında olan ayırt etme gücüne sahip kişi veya başka her ilgili vasinin görevden alınması için talepte bulunabilir⁸⁷².

f. Miras Hukuku Açısından Aciz Vesikası

Miras hukuku açısından da borç ödemedен aciz vesikasına bağlanan bazı sonuçlar vardır. Bunlardan ilki TMK m. 513 kapsamındaki mirasçılıktan çıkarma ile ilgilidir. Hukukumuzda mirasbırakan, saklı paylı mirasçısını mirastan çıkarıp; bu konuda ölüme bağlı bir tasarruf düzenleyebilir. TMK m. 513⁸⁷³, e göre; ölenin altsoyu hakkında borç ödemedен aciz vesikasının olması durumunda, mirasbırakan onu mirasçılıktan çıkarabilir. Bu duruma özgü mirasçılıktan çıkarma mirasçıya düşen saklı payın tamamı için değil; ancak saklı payın yarısı için mümkün olabilir. Mirasçılıktan çıkarılanın saklı payının yarısı da, onun doğmuş veya ileride doğması muhtemel çocuklarına özgülenir⁸⁷⁴. Bu nedenle, TMK m. 513 kapsamında

⁸⁷⁰ TMK m. 483: “ Vasi, görevini ağır surette savsaklar, yetkilerini kötüye kullanır veya güveni sarsıcı davranışlarda bulunur ya da borç ödemedен acze düşerse, vesayet makamı tarafından görevden alınır. Vasinin görevini yapmakta yetersizliği sebebiyle vesayet altındaki kişinin menfaatleri tehlikeye düşerse, vesayet makamı kusuru olmasa bile vasiyi görevden alabilir.”

⁸⁷¹ Akıntürk/ Ateş, s. 547; Mustafa Dural, Tufan Öğüz, Mustafa Alper Gümüş, **Türk Özel Hukuku Cilt III Aile Hukuku**, İstanbul 2016 (Kısaltma: Aile), s. 435; Öztan, s. 1433.

⁸⁷² Akıntürk/ Ateş, s. 547; Öztan, s. 1433.

⁸⁷³ TMK m. 513: “ Mirasbırakan, hakkında borç ödemedен aciz belgesi bulunan altsoyunu, saklı payının yarısı için mirasçılıktan çıkarabilir. Ancak, bu yarıyı mirasçılıktan çıkarılanın doğmuş ve doğacak çocuklarına özgülemesi şarttır.

Miras açıldığı zaman borç ödemedен aciz belgesinin hükmü kalmamışsa veya belgenin kapsadığı borç tutarı mirasçılıktan çıkarılanın miras payının yarısını aşmıyorsa, mirasçılıktan çıkarılanın istemi üzerine çıkarma iptal olunur.”

⁸⁷⁴ Mirasbırakanın altsoyunun çocuklarına özgü olarak kendisinin mirasçılıktan çıkarılmasında, esasen altsoy alacaklılarına karşı çocuklarının korunması gayesi vardır. Ancak bu düzenleme, alacaklıların

mirasçılıktan çıkarmaya “ koruyucu ıskat” veya “ önleyici ıskat” denilir⁸⁷⁵. Öte yandan mirasın açıldığı an itibariyle aciz vesikasının hükmü bitmişse veya aciz vesikasındaki borç mirastan çıkarılan mirasçının miras payının yarısını geçmiyorsa, çıkarma iptal edilebilir⁸⁷⁶. Mirasçılıktan çıkarmanın iptali için aciz vesikasının hükümsüz hale gelmesi aciz vesikasının iptal edilmesi ile aciz vesikasındaki alacağın alacaklıya tamamen ödenmesi ile veya borçlunun borçlu olmadığıının menfi tespit davası ile kesinleşmesi suretiyle mümkün olabilir.

Borç ödemededen aciz vesikasına bağlı hüküm ve sonuçlardan biri olan TMK m. 513 kapsamında düzenlenen koruyucu ıskatta, mirasbırakanın altsoyu hakkında düzenlenen aciz vesikasının, kesin aciz vesikası olması gerekir⁸⁷⁷. Zira geçici aciz vesikasının tek fonksiyonu, tasarrufun iptali davası açılması hakkı vermesidir. İlaveten belirtmek gerekir ki, altsoy hakkındaki aciz vesikasının aciz haline düşmekte kendi kusurunun olup olmamasına bakılmaksızın mirasbırakanın ölümü zamanında olması yeterlidir; ıskat anında olmasına gerek yoktur⁸⁷⁸.

Borç ödemededen aciz vesikasına bağlanan miras hukukuna dair sonuçlardan bir diğeri, tenkis davası kapsamında görülmektedir. Tenkis davası, mirasbırakanın terekesi üzerindeki tasarruf özgürlüğünü aşarak saklı paylı mirasçılardan mirastan kendilerine intikal edecek kısma yaptığı tecavüzün ortadan kaldırılması ve mirasbırakanın yaptığı bu tasarrufun kanunen tasarruf edebileceği sınırlar içerisinde

altsoya karşı icra takiplerini sürdürüp mirasın açılması anına kadar aciz vesikası almaktan kaçınmalarına yol açarak kötüye kullanılmaya neden olabilir. Böylece hüküm uygulanamaz hale gelecek ve alacaklıların mirasçı altsoyun saklı payını takip etmelerinin önünü açacaktır. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Dural/ Öz, **Miras**, s. 217; Köksal Kocaağa, “ Borç Ödemededen Aciz Sebebiyle Mirasçılıktan Çıkarma (MK m. 513)”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2005/ 1, S. 7, ss. 83- 102, s. 89.

⁸⁷⁵ Ayan, **Miras**, s. 174; Dural/ Öz, **Miras**, s. 216- 217; İmre/ Erman, s. 258; Kocaağa, s. 84- 85; Serozan/ Engin, s. 435.

⁸⁷⁶ TMK m. 513 kapsamında mirasbırakanın altsoyu hakkında borç ödemededen aciz vesikası olması durumunda, altsoyun saklı payının yarısını doğmuş veya doğacak çocuklarına özgüleyerek onu mirasçılıktan çıkarmada; doğmuş veya doğacak çocuklar ile ne anlaşılması gerektiği ve bu konuda doktrinde yer alan görüşler hakkında bkz. Ayan, **Miras**, s. 175; İnan/ Ertaş/ Albaş, s. 374; Kocaağa, s. 91 vd.

⁸⁷⁷ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 81; Dural/ Öz, **Miras**, s. 217; Kocaağa, s. 88; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 91 dn. 128.

⁸⁷⁸ Ayan, **Miras**, s. 174; Dural/ Öz, **Miras**, s. 217; İmre/ Erman, s. 259; İnan/ Ertaş/ Albaş, s. 373; Kocaağa, s. 88.

indirilmesi için açılan bir davadır⁸⁷⁹. TMK m. 562⁸⁸⁰, ye göre; saklı payları mirasbırakanın tasarruf edebileceği sınırı aştığı takdirde, hakkı zarara uğrayan mirasçı veya onun alacaklıları, davanın açılacak olduğu hak düşürücü süre⁸⁸¹ içerisinde tenkis davası açabilirler. Ancak saklı payı zedelenen mirasçının alacaklılarının tenkis davası açabilmesi için, öncelikle mirasçıya karşı dava açılması yönünde ihtar yapmaları gerekir⁸⁸². Alacaklıların tenkis davası açması için mirasçıya karşı yaptıkları bu ihtarın, dava şartı olduğu kabul edilmektedir⁸⁸³. Mirasçıya yapılan ihtara rağmen kendisi tenkis davası açmazsa, artık alacaklılarının dava açma hakkı doğacaktır. Ancak alacaklıların tenkis davası açabilmeleri, mirasçıya karşı yürüttükleri takip sonunda alacaklarına kavuşamadıklarını belgeleyen aciz vesikasının olmasını gerektirir. Bu anlamda mirasın açılması anında alacaklıların aciz vesikasına sahip olmaları aranır; miras açıldıktan sonra aciz vesikasının alınması, alacaklılarına tenkis davası açabilmelerini sağlamaz⁸⁸⁴. Mirasçının alacaklılarının açtığı tenkis davasında tenkis edilecek miktar, asıl alacağın tamamından fazla olamaz⁸⁸⁵.

Borç ödemedi aciz belgesinin miras hukuku açısından diğer bir sonucu, miras ortaklığı ile ilgilidir. Mirasbırakanın birden fazla mirasçısının olması halinde, TMK m. 640 gereği mirasın mirasçılara intikal etmesinden paylaşılmasına kadar, mirasçılar arasında miras ortaklığı meydana gelir. Miras ortaklığı, terekedeki tüm hak ve borçları kapsar ve mirasçılar tereke üzerinde elbirliği ile mülkiyet hakkına sahip olurlar. Miras ortaklığı kapsamındaki terekedeki hakların korunması için, mirasçıların her biri sulh hukuk mahkemesine başvurabilirler. Bu minvalde TMK m.

⁸⁷⁹ Ayan, **Miras**, s. 196- 197; Dural/ Öz, **Miras**, s. 276- 277; İmre/ Erman, s. 261; İnan/ Ertaş/ Albaş, s. 377; Serozan/ Engin, s. 258.

⁸⁸⁰ TMK m. 562: “*Mirasbırakan, tasarruf edebileceği kısmı aştığında, saklı payı zedelenen mirasçı, iflâsı hâlinde iflâs dairesinin veya mirasın geçtiği tarihte kendisine karşı ellerinde ödemedi aciz belgesi bulunan alacaklıların ihtarına rağmen tenkis davası açmazsa, iflâs idaresi veya bu alacaklılar, alacaklarının elde edilmesi için gerekli olan oranda ve mirasçıya tanınan süre içinde tenkis davası açabilirler. Mirasçılıktan çıkarılanın çıkarma tasarrufuna itiraz etmemesi durumunda da iflâs idaresi veya alacaklılar, aynı koşullarla tenkis davası açabilirler.*”

⁸⁸¹ TMK m. 571 gereği tenkis davası açma süresi; “*Tenkis davası açma hakkı, mirasçıların saklı paylarının zedelendiğini öğrendikleri tarihten başlayarak bir yıl ve her hâlde vasiyetnamelerde açılma tarihinin, diğer tasarruflarda mirasın açılması tarihinin üzerinden on yıl geçmekle düşer.*” hükmü ile belirtilmiştir.

⁸⁸² Ayan, **Miras**, s. 200; Dural/ Öz, **Miras**, s. 281.

⁸⁸³ Dural/ Öz, **Miras**, s. 281; İnan/ Ertaş/ Albaş, s. 383.

⁸⁸⁴ Ayan, **Miras**, s. 200; Dural/ Öz, **Miras**, s. 281; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 256.

⁸⁸⁵ Dural/ Öz, **Miras**, s. 281; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 256; İnan/ Ertaş/ Albaş, s. 383.

640/ 5⁸⁸⁶, e göre; mirasçılardan biri borçlarını ödemede aciz hali içerisinde ise, diğer mirasçılar gecikmeksizin sulh hukuk mahkemesinden gerekli önlemlerin⁸⁸⁷ alınmasını talep edebilirler⁸⁸⁸. Belirtmek gerekir ki; mirasçıların mahkemeden tedbir talep edebilmeleri için, mirasçı hakkında borç ödemedен aciz vesikasının düzenlenmiş olması şart değildir. Mirasçı hakkında borç ödemedен aciz vesikası düzenlenmiş olabileceği gibi; mirasçının borçlarını ödemek konusunda aciz durumu içerisinde olması da yeterlidir⁸⁸⁹.

Miras hukuku açısından borç ödemedен aciz vesikasına bağlanan hükümlerden sonuncusu, mirasın paylaşılması ile ilgili olarak TMK m. 648’ de belirtilmiştir. TMK m. 646’ da hüküm altına alınmış paylaşımın nasıl yapılacağına dair düzenlemeye göre; mirasbırakanın yasal mirasçıları, atanmış mirasçılarla beraber ya da kendi aralarında miras aynı kurallar dahilinde paylaşırlar. Bu noktada mirasçılar aralarında, aksine bir düzenleme yoksa paylaşımın nasıl olacağını serbestçe belirleyebilirler. Miras, mirasçılarla değil de kayyım aracılığıyla da paylaşılabilir. Bu minvalde TMK m. 648⁸⁹⁰, de belirtilen “ *açılmış mirasta bir mirasçının payını devralmış veya haczettirmiş olan ya da elinde mirasçıya karşı alınmış borç ödemedен aciz belgesi bulunan alacaklı*”nın sulh hukuk mahkemesinden borçlu mirasçı yerine paylaşmaya dahil olmak üzere kayyım atanmasını isteme hakkı vardır. Maddede ifade edilen aciz vesikası, borç ödemedен kesin aciz vesikasıdır; geçici aciz vesikasının bu yönde bir talep hakkı vermesi mümkün değildir. Sulh hukuk mahkemesi tarafından paylaşmaya katılmak üzere kayyımın atanması halinde, tüm işlemlerin kayyımca yapılması gerekir. Zira kayyım

⁸⁸⁶ TMK m. 640/ 5: “ Bir mirasçı ödemedен aciz hâlinde ise, mirasın açılması üzerine diğer mirasçılar, haklarının korunması için gerekli önlemlerin gecikmeksizin alınmasını sulh mahkemesinden isteyebilirler.”

⁸⁸⁷ TMK m. 640/ 5 kapsamında teminat gösterilmeden miras paylaşımının yapılmaması, terekedeki mallar için defter tutulması, terekedeki malların mühürlenmesi veya miras ortaklığına temsilci atanması gibi çeşitli tedbirlerin alınabileceği konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. İmre/ Erman, s. 456.

⁸⁸⁸ Miras ortaklığında mirasçılardan birinin aciz hali içerisinde olması durumunda diğer mirasçıların sulh hukuk mahkemesinden tedbir talep etmeleri, mirasın açılmasından önce olabileceği gibi; miras açılmadan sonra hatta mirasın taksimi esnasında da olabilir. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. İmre/ Erman, s. 456.

⁸⁸⁹ Işık, **Aciz Belgesi**, s. 257; İmre/ Erman, s. 456.

⁸⁹⁰ TMK m. 648: “ Açılmış mirasta bir mirasçının payını devralmış veya haczettirmiş olan ya da elinde mirasçıya karşı alınmış borç ödemedен aciz belgesi bulunan alacaklı, sulh hâkiminden bu mirasçının yerine paylaşmaya katılmak üzere bir kayyım atanmasını isteyebilir.”

yerine borçlu mirasçının paylaşırma işlemlerini yapması, alacaklısına karşı herhangi bir hüküm ve sonuca yol açmaz⁸⁹¹.

g. Eşya Hukuku Açısından Aciz Vesikası

Borç ödemededen aciz vesikasının medeni hukuk anlamındaki hüküm ve sonuçlarından bir diğeri eşya hukuku kapsamında taşınır rehni konusunda görülmektedir. Taşınırlar veya kıymetli evraklar üzerinde kurulan rehin hakkına bağlı olarak, alacaklı rehin konusu olan ve zilyetliği borçlunun rızası ile kendisinde olan taşınır ya da kıymetli evrak üzerinde aynı hak türlerinden biri olan hapis hakkına sahiptir⁸⁹². Alacaklı, taşınır eşyanın alacak ile ilgisinin olması ve borcun ödenme zamanının gelmiş olması durumunda borcun ödenmesine kadar hapsedme hakkına sahiptir. Görüldüğü üzere hapis hakkının kullanılabilmesi için gerekli şartlardan birisi de borcun muaccel olmasıdır. Ancak TMK m. 952/ 1⁸⁹³ hükmüne göre; alacaklı, borç muaccel olmasa ve aynı zamanda borçlu borçlarını ödemekten aciz hali içerisindeyse hapis hakkını kullanabilecektir. Borçlunun aciz hali içerisinde olması ile anlaşılması gereken, sadece borç ödemededen aciz vesikasının varlığı değildir. Borçlu hakkında aciz vesikası düzenlenmiş olacağı gibi; aciz vesikası düzenlenmemiş ancak hakkında konkordato talebinde bulunulması, ödeme vasıtalarından mahrum olması gibi durumlar da mümkün olabilir⁸⁹⁴.

Taşınır rehninin teslimine bağlı rehin olması veçhile, kanun koyucu hapis hakkının, borçlunun borçlarını ödemekten aczinin rehinli taşınırın alacaklıya tesliminden sonra gerçekleşmesi veya rehin konusunun alacaklıya tesliminden önce gerçekleşmesi ve fakat alacaklının teslimden sonra bunu öğrenmesi durumunda da kullanılabileceğini kabul etmektedir. Ancak TMK m. 952/ 2⁸⁹⁵ gereği bu şekilde

⁸⁹¹ Dural/ Öz, **Miras**, s. 488; İnan/ Ertaş/ Albaş, s. 555.

⁸⁹² Jale G. Akipek, Turgut Akıntürk, **Eşya Hukuku**, İstanbul 2009, s. 857; Bilgehan Çetiner, **Hapis Hakkı**, İstanbul 2010, s. 26- 27; Kemal Oğuzman, Özer Seliçi, Saibe Oktay Özdemir, **Eşya Hukuku**, İstanbul 2014 (Kısaltma: Eşya), s. 1029.

⁸⁹³ TMK m. 952/ 1: “ Alacaklı, borçlunun ödemededen acze düşmesi hâlinde, alacağı muaccel olmasa bile, hapis hakkını kullanabilir.”

⁸⁹⁴ Akipek/ Akıntürk, s. 860; Çetiner, s. 81; Oğuzman/ Seliçi/ Oktay Özdemir, **Eşya**, s. 1032.

⁸⁹⁵ TMK m. 952/ 2: “ Borç ödemededen aciz, taşınırın tesliminden sonra meydana gelmiş veya daha önce meydana gelmiş olmakla beraber alacaklı bu durumu teslimden sonra öğrenmiş ise; o şeyin belli bir yönde kullanılacağı konusunda alacaklı tarafından yüklenilmiş bir yükümlülük veya borçlunun

hapis hakkının kullanılabilmesi, rehinli taşınırın belli bir amaçla kullanılacağına dair alacaklının üstlendiği bir yükümlülükle veya borçlunun bu yönde verdiği bir talimatla uyuşmasa dahi mümkündür.

3. Borçlar Hukukuna İlişkin Sonuçlar

a. Tecdit Açısından Aciz Vesikası

Borçlar hukuku anlamında aciz vesikasının en önemli sonucu hiç kuşkusuz ki borcun aciz vesikasına bağlanmasının, yenileme (tecdit) anlamına gelmemesi hususundadır. TBK m. 133⁸⁹⁶ hükmüne göre yenileme, tarafların aralarında bir sözleşme yaparak var olan bir borcun sona erdirilip yerine yenisinin kurulmasıdır⁸⁹⁷. Yenileme ile sona erdirilen borca ait def’ i hakları ve fer’ i haklar sona ererken; artık yeni borca ait yeni def’ i hakları ve fer’ i haklar gündeme gelir. Bir borç hakkında borç ödemedi aciz vesikasının düzenlenmesi, icra dairesi işlemi olduğu için ve tarafların karşılıklı irade beyanlarına dayanmadığı için yenileme anlamına gelmez⁸⁹⁸. Aciz vesikasının düzenlenmesi, vesikadaki alacağın tarafları arasındaki hukuki ilişkide yeni bir hukuki duruma yol açmayacak; sadece aralarındaki hukuki ilişkiden doğan ve ödenmemiş olan alacağı ortaya koyacaktır⁸⁹⁹. Alacağın aciz vesikasına bağlanmasının yenileme anlamına gelmeyeceği minvalinde; aciz vesikasının düzenlenmesi, borcun kefalet sözleşmesi ile güvenceye bağlanmış olması durumunda kefile veya yine alacağın güvence altına alınması için kurulmuş rehin hakkına etki

teslim sırasında ya da daha önce verdiği talimatla bağdaşmasa bile, alacaklı hapis hakkını kullanabilir.”

⁸⁹⁶ TBK m. 133: “ *Yeni bir borçla mevcut bir borcun sona erdirilmesi, ancak tarafların bu yöndeki açık iradesi ile olur.*

Özellikle mevcut borç için kambiyo taahhüdünde bulunulması veya yeni bir alacak senedi ya da yeni bir kefalet senedi düzenlenmesi, tarafların açık yenileme iradeleri olmadıkça yenileme sayılmaz.”

⁸⁹⁷ Eren, **Borçlar Genel**, s. 1290- 1291; Muşul, **C. I**, s. 949; Oğuzman/ Öz, s. 548- 549.

⁸⁹⁸ Akyazan, **Aciz Belgesi**, s. 320; Arık, s. 943; Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz, s. 345; Atalı/ Ermenek/ Erdoğan, **İcra ve İflas**, s. 339- 340; Belgesay, **Birinci Bölüm**, s. 358; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 6- 7; Etili, s. 601; Gürdoğan, **Vesikalar**, s. 21- 22; Kuru, **C. II**, s. 1538; Kuru, **El Kitabı**, s. 746; Muşul, **C. I**, s. 949; Muşul, **Esaslar**, s. 470; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 14; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 260; Postacıoğlu/ Altay, **İcra**, s. 635; Uyar, **Aciz Vesikası**, s. 353; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. II**, s. 2690; Üstündağ, **İcra**, s. 303; Yıldırım/ Deren Yıldırım, s. 275.

⁸⁹⁹ Favre, s. 222; Huber (Staehelin/ Bauer/ Staehelin), Art. 149 N. 44- 45; Schmid (Kren Kostkiewicz/ Dominik), Art. 149 N. 24.

etmez⁹⁰⁰. Benzer şekilde borç ödemedен aciz vesikasına bağlanan alacak hakkında herhangi bir imtiyaz varsa, bu da vesikanın düzenlenmesi ile devam eder⁹⁰¹.

b. İfa Güçsüzlüğü Açısından Aciz Vesikası

Borçlar hukuku açısından borç ödemedен aciz vesikasına bağlanan sonuçlardan diğeri, borcun ifasında ödeme güçsüzlüğüne düşülmesi durumunda aciz vesikasının varlığı ile ilgilidir. Bir borç ilişkisinde, tarafların aralarında hukuki ilişki kapsamında belirledikleri kurallara göre edimin konu, yer ve zaman açısından sona erdirilmesi ile alacaklının tatmininin sağlanması borcun ifası olarak ifade edilmektedir⁹⁰². Kural olarak geçerli bir borcun, borç ilişkisine uygun olarak ifa edilmesi gerekli ise de; karşılıklı borç yükleyen bir sözleşmede taraflar ifa güçsüzlüğü yaşayabilirler. Taraflardan birinin ifa güçsüzlüğü yaşaması durumunda, diğeri tarafın sahip olduğu haklar TBK m. 98⁹⁰³ de ifade edilmiştir. Bu minvalde tarafın ifa güçsüzlüğü yaşaması, iflası veya aleyhine yürütülen icra takibinde haczin sonuçsuz kalması hallerinde sözleşmenin diğeri tarafının kendi ediminin ifasından kaçınması veya sözleşmeden dönmesi mümkündür. Sözleşmenin diğeri tarafının sahip olduğu bu haklar, “ *ifa güçsüzlüğünde ödemezlik def’i*” olarak adlandırılmaktadır⁹⁰⁴. Öte yandan alacaklının bu haklardan yararlanabilmesi için, kendi borcunu karşı taraftan önce ifa etmekle yükümlü olması veya alacağının muaccel olmaması gerekir⁹⁰⁵.

⁹⁰⁰ Arık, s. 943; Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz, s. 345; Belgesay, **Birinci Bölüm**, s. 358; Etili, s. 601; Kuru, **C. II**, s. 1538; Kuru, **El Kitabı**, s. 746; Muşul, **C. I**, s. 949; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 18; Pekcanitez/ Atalay/ Sungurtekin Özkan/ Özekes, s. 260; Postacıoğlu/ Altay, **İcra**, s. 635.

⁹⁰¹ Etili, s. 601; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 18; Üstündağ, **İcra**, s. 303.

⁹⁰² Eren, **Borçlar Genel**, s. 928; Ahmet Mithat Kılıçoğlu, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Ankara 2015 (Kısaltma: Borçlar Genel), s. 552; Necip Kocayusufpaşaoğlu, Hüseyin Hatemi, Rona Serozan, Abdülkadir Arpacı, **Borçlar Hukuku Genel Bölüm C. III**, İstanbul 2014, s. 6- 7; Selahattin Sulhi Tekinay, Sermet Akman, Haluk Burcuoğlu, Atilla Altop, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, İstanbul 1998, s. 1008.

⁹⁰³ TBK m. 98: “ *Karşılıklı borç yükleyen bir sözleşmede, taraflardan birinin borcunu ifa güçsüzlüğüne düşmesi ve özellikle iflas etmesi ya da hakkındaki haciz işleminin sonuçsuz kalması sebebiyle diğeri tarafın hakkı tehlikeye düşerse bu taraf, karşı edimin ifası güvence altına alınuncaya kadar kendi ediminin ifasından kaçınabilir.*

Hakkı tehlikeye düşen taraf, ayrıca uygun bir sürede istediği güvence verilmezse sözleşmeden dönebilir.”

⁹⁰⁴ Eren, **Borçlar Genel**, s. 1018- 1019.

⁹⁰⁵ Kocayusufpaşaoğlu/ Hatemi/ Serozan/ Arpacı, s. 74- 75; Oğuzman/ Öz, s. 348; Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, s. 1110.

Karşılıklı borç yükleyen sözleşmelerde ödemezlik def'i hakkının kullanılabilmesi için doktrinde kabul edilen şartlar bir arada olmalıdır. Dolayısıyla karşılıklı borç yükleyen bir sözleşmede taraflardan birinin ifa güçsüzlüğüne girmesinin yanı sıra; ifanın yapılmaması nedeniyle alacağı tehlikeye düşen diğer tarafın borcu önce muaccel olmalı ancak onun kendi borcunu ifa etmemiş olması gerekir⁹⁰⁶. Ayrıca ifa güçsüzlüğü halinin sözleşme kurulduktan sonra meydana gelmesi gerekir⁹⁰⁷. TBK m. 98' de bu şekilde ifadesini bulan ödeme güçsüzlüğü açısından uygulanan haciz işleminin sonuçsuz kalması ile alacaklının alacağının tamamen ifa edilmemesi sonucu aciz vesikası alınmış olması halini işaret etmektedir⁹⁰⁸. Zira aciz vesikası düzenlenmesi, aciz halinde olmayı göstermektedir. Ancak buradaki aciz vesikasından anlaşılması gereken⁹⁰⁹, İİK m. 143 kapsamında icra takibinin sonunda alacağını kısmen veya tamamen alamayan alacaklıya verilen kesin aciz vesikası olduğu gibi; takibin devamında haciz aşamasında borçlunun haczedilebilir hiçbir malvarlığı olmadığını gösteren kesin aciz vesikası hükmündeki haciz tutanağıdır⁹¹⁰. İsviçre doktrini açısından da Türk hukukunda olduğu gibi, ifa güçsüzlüğünü ispatlamada sadece kesin aciz vesikasının dikkate alınabileceği; geçici aciz vesikasının buna hizmet etmeyeceği ifade edilmiştir⁹¹¹. Ancak Türk maddi hukuk doktrininde ifa güçsüzlüğü kavramı daha geniş yorumlanmaktadır. Bu minvalde aciz vesikası düzenlenmese de; borçlunun ödemelerini tatil etmesi, kambiyo senedine bağlı borçları hakkında protesto çekilmesi, konkordato talep

⁹⁰⁶ Eren, **Borçlar Genel**, s. 1019- 1021; Kılıçoğlu, **Borçlar Genel**, s. 617- 618; Oğuzman/ Öz, s. 349- 350; Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, s. 1111- 1112.

⁹⁰⁷ Kocayusufpaşaoğlu/ Hatemi/ Serozan/ Arpacı, s. 73; Oğuzman/ Öz, s. 350. İfa güçsüzlüğünün sözleşmesinin kurulmasından önce bilinmesinin yeterli olduğu hakkında bkz. Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, s. 111.

⁹⁰⁸ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 86; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 264; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 94; Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, s. 1112 dn. 23.

⁹⁰⁹ İfa güçsüzlüğü içerisine düşülmesini kesin aciz vesikası kadar geçici aciz vesikasının da ortaya koyabileceği; hatta rehin açığı belgesinin de ifa güçsüzlüğünü ispatlayabilecek hakkında bkz. Affolter, s. 104.

⁹¹⁰ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 86; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 94; Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, s. 1112 dn. 23. TBK m. 98 anlamında ifa güçsüzlüğünün maddi hukuk açısından ele alınması gerektiği hakkında bkz. Eren, **Borçlar Genel**, s. 1021.

⁹¹¹ İfa güçsüzlüğünün ispatında kesin aciz vesikası kadar geçici aciz vesikasının da kullanılabileceği hakkında bkz. Huber (Staehelin/ Bauer/ Staehelin), Art. 149 N. 51.

edilmesi, adresini kaybettirmesi gibi hallerde de ifa güçsüzlüğünün olduğu kabul edilmektedir⁹¹².

c. Bağışlama Sözü Açısından Aciz Vesikası

Borçlar hukuku açısından borç ödemedi aciz vesikasına bağlanan diğer bir sonuç bağışlama sözü ile ilgili olarak TBK m. 296⁹¹³ hükmünde açıklanmıştır. Bağışlama sözü veren, kanundaki durumlar gerçekleşirse sözünü geri alabilir veya bağış konusu olan şeyi ifa etmekten imtina edebilir. Öte yandan bağış sözü veren kişinin, ödeme güçsüzlüğü içerisinde olduğu tespit edilirse, sözünü geri alması beklenmeden bağışı ifa yükümlülüğü sona erer. Kanun koyucu madde metninde “*ödeme güçsüzlüğü*” tabirini kullansa da; bağış sözü verenin ödeme güçsüzlüğü içerisinde olduğu borç ödemedi aciz vesikasının varlığı ile olabilir⁹¹⁴. Zira aciz vesikası, borçlu bağış sözü verenin ödeme güçsüzlüğü içerisinde olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca ödeme güçsüzlüğünü belgeleyecek olan aciz vesikası, kesin aciz vesikası olabileceği gibi, geçici aciz vesikası da olabilir⁹¹⁵.

d. Ödünç Sözleşmesi Açısından Aciz Vesikası

Borç ödemedi aciz vesikasının borçlar hukuku alanındaki hükümlerinden diğeri, ödünç sözleşmesi kapsamında görülmektedir. TBK m. 390⁹¹⁶, da ifade edilen ödeme güçsüzlüğü, ödünç verene, ödünç konusu şeyi teslim etmekten kaçınma hakkı

⁹¹² Eren, **Borçlar Genel**, s. 1021; Kılıçoğlu, **Borçlar Genel**, s. 618; Kocayusufpaşaoğlu/ Hatemi/ Serozan/ Arpacı, s. 73; Oğuzman/ Öz, s. 350; Ötek, **Aciz Vesikası**, s. 94; Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, s. 1112.

⁹¹³ TBK m. 296: “*Bağışlama sözü veren, aşağıdaki durumlarda sözünü geri alabilir ve onu ifadan kaçınabilir:*

1. Elden bağışlanan bir malın geri verilmesini isteyebileceği sebeplerden biri varsa.

2. Mali durumu, sonradan sözün yerine getirilmesini kendisi için olağanüstü ağır kılacak ölçüde değişmişse.

3. Bağışlama sözü verdikten sonra, kendisi için yeni aile yükümlülükleri doğmuş veya bu yükümlülükleri önemli ölçüde ağırlaştırmışsa.

Bağışlama sözü verenin borcunu ödeme güçsüzlüğü belirlenir veya iflasına karar verirse, ifa yükümlülüğü ortadan kalkar.”

⁹¹⁴ Mustafa Alper Gümüş, **Borçlar Hukuku Özel Hükümler C. I**, İstanbul 2013 (Kısaltma: C. I), s. 224; Işık, s. 274.

⁹¹⁵ Affolter, s. 106; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 88.

⁹¹⁶ TBK m. 390: “*Ödünç alan, ödünç sözleşmesinin kurulmasından sonra ödeme güçsüzlüğüne düşerse ödünç veren, ödünç konusunun tesliminden kaçınabilir.*

Ödünç veren, ödünç alanın sözleşmenin kurulmasından önce ödeme güçsüzlüğüne düşmüş olduğunu daha sonra öğrenmişse, aynı hakka sahiptir.”

vermektedir. Ancak ödünç verenin ödünç konusunun teslim edilmesinden kaçınma hakkı, ödünç alanın ödeme güçsüzlüğü içerisine düşmesi aralarındaki sözleşmenin kurulmasından sonra gerçekleşmelidir. Ödünç alan sözleşme kurulmadan önce ödeme güçsüzlüğüne düşerse ve ödünç veren bu durumu sözleşme yapıldıktan sonra öğrenirse; yine ödünç konusunun teslim edilmesinden kaçınma hakkı doğacaktır. TBK m. 390 kapsamında ifade edilen “*ödeme güçsüzlüğü*”, TBK m. 98 anlamındaki ifa güçsüzlüğü halinin özel bir görünümüdür⁹¹⁷. Dolayısıyla TBK m. 390 kapsamındaki ödeme güçsüzlüğünü TBK m. 98 anlamında ele alarak; ödünç alanın ödemelerini tatil etmesi, borçlarını sürekli erteleme, kambiyo senetleri hakkında protesto çekilmesi, hakkında konkordato istenmesi gibi halleri de anlamak gerekir⁹¹⁸. Yine madde kapsamında ödeme güçsüzlüğü hali, kesin aciz vesikası veya geçici aciz vesikası ile de belgelenebilir⁹¹⁹.

e. Hizmet Sözleşmesi Açısından Aciz Vesikası

Borçlar hukuku alanında hizmet sözleşmesi ile ilgili olarak, borç ödemedi aciz vesikasına bağlanan hüküm ve sonuç söz konusu olmaktadır. TBK m. 436⁹²⁰ hükmünde işverenin ödeme güçsüzlüğü içerisine girmesi durumunda, işçinin iş sözleşmesini feshetme hakkı olduğu düzenlenmiştir. İşçi, işveren tarafından sözleşme kapsamında doğan haklarının makul bir süre içerisinde teminat altına alınması sağlanmazsa, fesih hakkını derhal kullanabilecektir. Yukarıdaki maddeler ele alınırken benzer şekilde kullanılan “*ödeme güçsüzlüğü*” açıklamaları minvalinde, bu hüküm açısından da işverenin ödeme güçsüzlüğü kesin aciz vesikası veya geçici aciz vesikası ile belgelenebileceği gibi; işveren hakkında düzenlenmiş aciz vesikası olmadan da borçlarını ifa edemediğine ilişkin diğer hallerle de söz konusu olabilir.

⁹¹⁷ Arif Barış Özbilen, “Tüketim Öduncü Sözleşmesinde Ödünç Alanın Ödeme Güçsüzlüğü ve Bu Güçsüzlüğün Yarattığı Hukuki Sorunlar”, **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, Ankara 2016, C. 7, S. 27, ss. 125- 154, s. 146; Haluk Tandoğan, **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri C. I/ 2**, İstanbul 2008 (Kısaltma: C. I), s. 350; Cevdet Yavuz, Faruk Acar, Burak Özen, **Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, İstanbul 2014, s. 753.

⁹¹⁸ Gümüş, C. I, s. 371; Özbilen, s. 139; Tandoğan, C. I, s. 351.

⁹¹⁹ Işık, **Aciz Belgesi**, s. 275; Özbilen, s. 136; Tandoğan, C. I, s. 351.

⁹²⁰ TBK m. 436: “*İşverenin ödeme güçsüzlüğüne düşmesi hâlinde işçi, sözleşmeden doğan hakları uygun bir süre içinde işveren tarafından güvenceye bağlanmazsa, sözleşmeyi derhâl feshedebilir.*”

f. Pazarlamacılık Sözleşmesi Açısından Aciz Vesikası

Pazarlamacılık sözleşmesi kapsamında, medeni hukukta taşınır rehninde söz konusu olan hapis hakkına benzer şekilde, pazarlamacının da hapis hakkı vardır. Pazarlamacının hapis hakkını kullanması, işverenin “*ödeme güçsüzlüğü*” içerisinde olmasına bağlanmıştır ve böylece borç ödemedi aciz vesikasına borçlar hukuku alanında bir sonuç daha bağlanmıştır. TBK m. 458⁹²¹ hükmüne göre; pazarlamacılık sözleşmesinden doğan ve muaccel olmuş alacakları için kanunun ifadesi ile “*taşınırlar, kıymetli evraklar ve tahsil yetkisine dayanarak müşterilerden almış olduğu paralar*” üzerinde pazarlamacının hapis hakkı vardır. Ancak pazarlamacının sadece vadesi gelmiş alacaklarla ilgili olarak değil; henüz vadesi gelmemiş alacaklarla ilgili olarak da hapis hakkı vardır. Henüz ödenme zamanı gelmemiş alacaklar için hapis hakkı, işverenin “*ödeme güçsüzlüğü*” içerisinde olması şartına bağlanmıştır. TBK m. 458’ de belirtilen “*ödeme güçsüzlüğü*” ile kast edilen TMK m. 952’ de düzenlenen taşınır rehnindeki hapis hakkı kapsamında borçlunun borçlarını ödemedi aciz hali içerisinde olması ile aynıdır⁹²². Dolayısıyla işveren hakkında ödeme güçsüzlüğünü ortaya koyan kesin veya geçici aciz vesikasının varlığı hapis hakkının kullanılmasına hizmet edebileceği gibi; aciz vesikası olmadan işverenin ödemelerini tatil etmesi, hakkında konkordato istenmesi, ödeme araçlarının olmaması gibi haller de hapis hakkının kullanılması için yeterlidir⁹²³.

Hem pazarlamacılık sözleşmesi hem de evde hizmet sözleşmesi açısından TBK m. 469⁹²⁴, un atfı ile yukarıda hizmet sözleşmesi kapsamında açıklanan TBK m. 436 hükmünün uygulanması söz konusu da olabilir. Bu doğrultuda pazarlamacılık sözleşmesinde pazarlamacının veya evde hizmet sözleşmesinde işçinin, işverenin ödeme güçsüzlüğü içerisinde olması durumunda sözleşmeyi derhal feshetme

⁹²¹ TBK m. 458: “*Pazarlamacılık ilişkisinden doğan muaccel alacaklar ile işverenin ödeme güçsüzlüğüne düşmesi durumunda, henüz muaccel olmayan alacakların güvence altına alınması için pazarlamacı, taşınırlar, kıymetli evrak ve tahsil yetkisine dayanarak müşterilerden almış olduğu paralar üzerinde hapis hakkına sahiptir.*”

⁹²² Murat Topuz, “ 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Uyarınca Pazarlamacılık Sözleşmesi (TBK M. 448- 460)”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C. 19, S. 1, İstanbul 2013, ss. 293- 357, s. 325; İbrahim Çağrı Zengin, **Pazarlamacılık Sözleşmesi**, İstanbul 2013, s. 105 dn. 176.

⁹²³ Topuz, s. 338; Zengin, s. 105 dn. 176.

⁹²⁴ TBK m. 469: “*Pazarlamacılık sözleşmesine ve evde hizmet sözleşmesine ilişkin hüküm bulunmayan hâllerde, hizmet sözleşmesinin genel hükümleri uygulanır.*”

haklarının olduğu söylenebilir. Bu noktada işverenin ödeme güçsüzlüğü, kesin veya geçici aciz vesikasını ya da bu belgeler olmadan da işverenin borçlarını ifa etmede çeşitli zorluklar içerisine girmesini kast etmektedir. Ayrıca fesih hakkının kullanılabilmesi için, hizmet sözleşmesindeki gibi, pazarlamacılık veya evde hizmet sözleşmesinden doğan hakların işveren tarafından makul sürede güvence altına alınması gerekir.

g. Kefalet Sözleşmesi Açısından Aciz Vesikası

Borçlar hukuku açısından borç ödemedi aciz vesikasına bağlanan hüküm ve sonuçlardan sonuncusu kefalet sözleşmesi ile ilgilidir. Kefalet sözleşmesi, borçlunun ifa etmekle yükümlü olduğu borcunu ifa etmemesini güvence altına almak üzere, şahsi bir sorumluluk olarak alacaklıya karşı sorumlu olmak üzere yapılan sözleşmedir⁹²⁵. TBK kapsamında kefalet türleri adi kefalet (TBK m. 585), müteselsil kefalet (TBK m. 586) ve birlikte kefalet (TBK m. 587) şeklinde hüküm altına alınmıştır. Kefalet türlerinden adi kefalet ile ilgili olarak borç ödemedi aciz vesikasına bağlanan sonuç TBK m. 585’ te düzenlenmiştir.

Adi kefalet, tarafların yaptıkları kefalet sözleşmesi ile borçlunun borcunu ifa etmemesi veya borcunu ifa etmesinin imkansız hale gelmesi durumunda, alacaklının kefile başvurabileceğini düzenleyen kefalet türüdür. Kefaletin asıl şekli olan adi kefalette⁹²⁶ kural olarak alacaklı, önce borçluya başvurmadan kefile müracaat edemez⁹²⁷. Alacaklı borçluya takip yürütüp bu takip karşılıksız kalmadıkça kefile

⁹²⁵ Mustafa Alper Gümüş, **Borçlar Hukuku Özel Hükümler C. II**, İstanbul 2014 (Kısaltma: C. II), s. 320- 321; Burak Özen, **6098 Sayılı Borçlar Kanunu Çerçevesinde Kefalet Sözleşmesi**, İstanbul 2014, s. 57- 58; Seza Reisoğlu, **Türk Kefalet Hukuku**, Ankara 2013, s. 21; Yavuz/ Acar/ Özen, s. 1397 vd.

⁹²⁶ Adi kefaletin kefalet sözleşmesinin asıl hali olması dışında; müteselsil kefalet kefaletin istisnasıdır. Dolayısıyla kanunen kefaletim müteselsil olduğu düzenlenmemişse veya kefalet sözleşmesinin tarafları müteselsil kefaleti belirlememişlerse **Kefalet**, adi kefalettir. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Serkan Ayan, **Kefalet Sözleşmesinde Kefilin Sorumluluğu**, Ankara 2013 (Kısaltma: Kefalet), s. 243; Murat Aydoğdu, Nalan Kahveci, **Türk Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, Ankara 2017, s. 829; Gümüş, **C. II**, s. 372; Özen, s. 279; Reisoğlu, s. 160; Haluk Tandoğan, **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri C. II**, İstanbul 2010 (Kısaltma: C. II), s. 762; Yavuz/ Acar/ Özen, s. 1427; Aydın Zevkliler, Emre Gökyayla, **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, Ankara 2016, s. 718.

⁹²⁷ Ayan, **Kefalet**, s. 243; Fikret Eren, **Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, Ankara 2017 (Kısaltma: Borçlar Özel), s. 774; Özen, s. 277- 278; Zevkliler/ Gökyayla, s. 719.

alacağının ifasını isterse⁹²⁸, kefilin “ *tartışma def* ” hakkını ileri sürerek; ifayı reddetmesi mümkündür⁹²⁹. Ancak TBK m. 585⁹³⁰, te sayılan hallerden biri gerçekleşirse, alacaklı önce borçluya başvurmadan doğrudan kefile müracaat edebilecektir. Maddede borçluya karşı icra takibi yürütülüp bu takibin sonunda kesin aciz vesikası alınması, alacaklının borçluya başvurmadan kefile müracaat edebileceği hallerden biri olarak sayılmıştır⁹³¹. Doğrudan kefile müracaat edilebilen bu durum, tartışma def’ iyi de etkisiz hale getirecektir⁹³². Öte yandan doğrudan kefile müracaat edilebilmeye imkan veren borç ödemededen kesin aciz vesikası, takibin sonunda alacağını alamayan alacaklıya verilen kesin aciz vesikası olabileceği gibi; haciz esnasında borçlunun hiç malvarlığının olmaması nedeniyle kesin aciz vesikası hükmünde düzenlenen haciz tutanağı da olabilir⁹³³. Bu minvalde geçici aciz vesikası

⁹²⁸ Yargıtay kararlarında alacaklının borçluya karşı takip yapmadan kefile karşı takip başlatması, kamu düzenine aykırılık gerekçesiyle süresiz şikayet sebebi olarak kabul edilmiştir. “ ... TBK.’nun 585.maddesi uyarınca ise adi kefalette alacaklı, borçluya başvurmadıkça, kefilin takip edemez. Ancak, borçlu aleyhine yapılan takibin sonucunda kesin aciz belgesi alması, borçlu aleyhine Türkiye’de takibatın imkânsız hâle gelmesi veya önemli ölçüde güçleşmesi, borçlunun iflasına karar verilmesi ya da borçluya konkordato mehli verilmiş olması koşullarından birinin varlığı halinde doğrudan doğruya kefile başvurabilir:

Somut olayda, takip konusunun tüketici kredisi olduğu ve şikayetçi borçlunun söz konusu kredi sözleşmesinin kefil olduğu, takibin asıl borçlu ile beraber şikayetçi kefil hakkında başlatıldığı görülmüştür.

Bu durumda alacaklı bankanın, kefil olan şikayetçi borçlu hakkında icra takibi yapabilmesi için, TBK.’nun 585.maddesinde ön görülen koşullardan birinin bulunması zorunludur. Bu konudaki başvuru ise İİK’nun 16. maddesi kapsamında şikayet olup, anılan hüküm emredici nitelikte ve kamu düzeni ile ilgili olmakla borçlunun, aynı maddenin 2. fıkrası uyarınca süreye bağlı olmaksızın icra mahkemesine başvuru hakkı vardır...” Yargıtay 12 HD., 2016/ 28414 E. 2018/ 2087 K. 28.02.2018 T. Aynı yönde kararlar için bkz. Yargıtay 12 HD., 2016/ 8345 E. 2017/ 1710 K. 09.02.2017 T.; Yargıtay 12 HD., 2016/ 24959 E. 2017/ 16017 K. 22.12.2017 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 21.04.2023.

⁹²⁹ Ayan, **Kefalet**, s. 245; Aydoğdu/ Kahveci, s. 830; Gümüş, **C. II**, s. 374; Özen, s. 286; Reisoglu, s. 172; Tandoğan, **C. II**, s. 762; Zevkliler/ Gökyayla, s. 719.

⁹³⁰ TBK m. 585/ 1: “ *Adi kefalette alacaklı, borçluya başvurmadıkça, kefilin takip edemez; ancak, aşağıdaki hâllerde doğrudan doğruya kefile başvurabilir:*

1. *Borçlu aleyhine yapılan takibin sonucunda kesin aciz belgesi alınması.*
2. *Borçlu aleyhine Türkiye’de takibatın imkânsız hâle gelmesi veya önemli ölçüde güçleşmesi.*
3. *Borçlunun iflasına karar verilmesi.*
4. *Borçluya konkordato mehli verilmiş olması.”*

⁹³¹ Alacaklının elinde borçlusuna karşı yaptığı takipten aldığı borç ödemededen kesin aciz vesikasının olmasının, kefile doğrudan başvurulabilmesi anlamında bir dava şartı olarak değil de; maddi hukuk kapsamında kefile müracaat edilebilmesine dair bir başvuru şartı olarak kabul edilmesi gerektiği yönünde bkz. Ayan, **Kefalet**, s. 249.

⁹³² Aydoğdu/ Kahveci, s. 830; Gümüş, **C. II**, s. 376.

⁹³³ Aydoğdu/ Kahveci, s. 831; Tandoğan, **C. II**, s. 764; Yavuz/ Acar/ Özen, s. 1429.

veya rehin açığı belgesi, borçlunun acizini göstermediği için kefile başvuru hakkı vermez⁹³⁴.

Alacaklının doğrudan kefile başvurarak alacağını elde etmeye çalışması minvalinde, aciz vesikası alınmasına vesile olan takibin kefalet ile güvence altına alınan alacak hakkında yapılmış bir takip olması gerekir⁹³⁵. Hal böyle olunca alacaklının, borçlusuna karşı başka bir alacağı için takip yapıp aciz vesikası alması, doğrudan kefile başvuru hakkı vermez.

Türk Borçlar Kanununda düzenlenmeyen ancak uygulamada kabul edilen açığa kefalet açısından da aciz vesikasına bağlanan bir hüküm söz konusudur. Alacaklının asıl borçludan elde edemediği alacak miktarı hakkında, adi kefil sıfatıyla sorumlu olunmasına açığa kefalet denir. TBK m. 585/ 3⁹³⁶, te yalnızca açığa kefil olunması durumunda, bazı hallerin gerçekleşmesi ile borçluya müracaat edilmeden doğrudan kefile başvurulabilecektir⁹³⁷. Maddede ifade edilen haller alacaklının borçlu hakkında takip yapması ve bu takibin borç ödemediği kesin aciz vesikası alınması ile sona ermesi, borçlu hakkında Türkiye’ de takip yapılmasının imkânsızlaşması veya konkordatonun kesin hale gelmesi olarak belirtilmiştir. Ancak bu hallerden biri gerçekleştiğinde kefile başvurmak yerine, doğrudan asıl borçluya müracaat edilebileceği sözleşmede belirlenebilir. Açığa kefalette kefil ile güvence altına alınan borç, alacaklının asıl borçlusundan elde edemediği ve dolayısıyla aciz vesikasına bağlanmış olan kısımdır⁹³⁸.

Adi kefalet dışında hukukumuzda kabul edilen diğer bir kefalet türü olan müteselsil kefalette, alacaklı adi kefaletten farklı olarak önce borçluya başvurmak zorunda değildir. Dolayısıyla alacaklı, borçlusuna karşı herhangi bir takip yapmadan kefile müracaat edebilir. Bu durumda kefilin adi kefaletteki gibi bir tartışma def’ i

⁹³⁴ Ayan, **Kefalet**, s. 249; Aydoğdu/ Kahveci, s. 831; Gümüş, **C. II**, s. 377; Reisoğlu, s. 165; Tandoğan, **C. II**, s. 764; Zevkliler/ Gökyayla, s. 721.

⁹³⁵ Ayan, **Kefalet**, s. 249- 250; Özen, s. 287; Tandoğan, **C. II**, s. 765; Yavuz/ Acar/ Özen, s. 1429; Zevkliler/ Gökyayla, s. 721.

⁹³⁶ TBK m. 585/ 3: “ Sadece açığın kapatılması için kefil olunmuşsa, borçlu aleyhine yapılan takibin kesin aciz belgesi alınmasıyla sonuçlanması veya borçlu aleyhine Türkiye’de takibatın imkânsız hâle gelmesi ya da konkordatonun kesinleşmesi durumlarında, doğrudan doğruya kefile başvurulabilir. Sözleşmede, bu durumlarda alacaklının, önce asıl borçluya başvurmak zorunda olduğu kararlaştırılabilir.”

⁹³⁷ Ayan, **Kefalet**, s. 337 vd.; Özen, s. 376.

⁹³⁸ Ayan, **Kefalet**, s. 337; Gümüş, **C. II**, s. 410; Tandoğan, **C. II**, s. 769; Yavuz/ Acar/ Özen, s. 1442.

hakkı da yoktur. Ancak bu durumun gerçekleşebilmesi için, TBK m. 586/ 1⁹³⁹ gereği sayılan şartlardan biri gerçekleşmeli; borçlunun borcun ifasında gecikmiş olması veya borcun ifa edilmesi için alacaklı tarafından çekilen ihtarin sonuçsuz olması ya da borçlunun açıkça bir ödeme güçsüzlüğü içerisinde olması aranır. Alacaklının borçluya karşı takip yapmadan doğrudan müteselsil kefile başvurabilmesi anlamında kanunda sayılan şartlardan biri olan ödeme güçsüzlüğü ifadesinden anlaşılması gereken, sadece kesin aciz vesikasının varlığı değildir. Dolayısıyla borçlu aleyhine alınmış bir kesin aciz vesikası olabileceği gibi; borçlunun ödemelerini tatil etmesi, hakkında konkordato talep edilmesi, iflası gibi borçlarını ifada güçsüzlüğe düştüğüne işaret eden hallerden biri de olabilir⁹⁴⁰. Bu noktada, aciz vesikasının müteselsil kefile müracaat etmek isteyen alacaklı tarafından alınması gerekli olmayıp; bir başka alacaklı tarafından alınmış aciz vesikasının da kefile başvurabilme imkanı verebileceğini belirtmek gerekir⁹⁴¹.

Borç ödemedi aciz vesikasına bağlanan sonuçlarda kefaletle ilgili olanlar sadece adi ve müteselsil kefalet hallerine özgü değildir. Kefilin takip edilmesi kapsamında kabul edilmiş aciz vesikası hükmü, TBK m. 590/ 2⁹⁴², de ifade edilmiştir. Maddede kefile karşı yürütülen takibin durdurulmasının, kefil tarafından aynı bir teminat gösterilmesi ile mümkün olduğu hükme bağlanmıştır. Bu imkan, kefaletin bütün türleri için; belli bir süreye kadar kabul edilmiştir. Süre, “ *mevcut rehinler paraya çevrilinceye*”, “ *borçlu aleyhine yapılan takip sonucunda kesin aciz belgesi alınıncaya*” veya “ *konkordato kararına kadar*” olacak şekilde ihtimallere göre belirlenmiştir. Dolayısıyla kefil aynı teminat karşılığında, asıl borçlu aleyhine kesin aciz vesikası alınana kadar var olan devam edilmeyecek veya yeni bir takip başlatılmayacaktır⁹⁴³. Haciz yolu ile takip açısından takibin durdurulması için kefil, icra mahkemesine İİK m. 71 hükmü anlamında “ *takibin iptali ve taliki*” kurumuna

⁹³⁹ TBK m. 586/ 1: “ *Kefil, müteselsil kefil sıfatıyla veya bu anlama gelen herhangi bir ifadeyle yükümlülük altına girmeyi kabul etmişse alacaklı, borçluyu takip etmeden veya taşınmaz rehnini paraya çevirmeden kefilin takip edebilir. Ancak, bunun için borçlunun, ifada gecikmesi ve ihtarin sonuçsuz kalması veya açıkça ödeme güçsüzlüğü içinde olması gerekir.*”

⁹⁴⁰ Ayan, **Kefalet**, s. 282; Gümüş, **C. II**, s. 393; Özen, s. 321; Yavuz/ Acar/ Özen, s. 1433.

⁹⁴¹ Ayan, **Kefalet**, s. 282; Özen, s. 321; Yavuz/ Acar/ Özen, s. 1433.

⁹⁴² TBK m. 590/ 2: “ *Bütün kefalet türlerinde kefil, aynı güvence karşılığında hâkimden, mevcut rehinler paraya çevrilinceye ve borçlu aleyhine yapılan takip sonucunda kesin aciz belgesi alınıncaya veya konkordato kararına kadar kendisine karşı yöneltilen takibin durdurulmasına karar verilmesini isteyebilir.*”

⁹⁴³ Gümüş, **C. II**, s. 426; Özen, s. 85; Yavuz/ Acar/ Özen, s. 1447.

göre başvurusu gerekir⁹⁴⁴. Takibin durması temin edildikten sonra asıl borçlu hakkında aciz vesikasının alınmış olması durumunda, alacaklı artık kefile karşı takip yapabilir. Bu noktada alacaklının duran takibe devam etmesi mümkün olabileceği gibi; yeni bir takip başlatarak kefilin gösterdiği aynı teminatın paraya çevrilmesini de sağlayabilir⁹⁴⁵.

4. Ticaret Hukukuna İlişkin Sonuçlar

a. Acentelik Sözleşmesi Açısından Aciz Vesikası

Borç ödemedenden aciz vesikasına ticaret hukuku alanında bağlanan hüküm ve sonuçlardan ilki, tacir yardımcılarında acente ile ilgili olup; TTK m. 119⁹⁴⁶, da düzenlenmiştir. Acente, müvekkili ile arasında yaptığı acentelik sözleşmesi gereği, acentenin ya da üçüncü kişinin elinde bulunan taşınırılar üzerinde hapis hakkına sahiptir. Taşınırılar, kıymetli evraklar veya emtiayı temsil eden senetler üzerindeki hapis hakkı, müvekkilin mallarının acente tarafından satıldığı durumlarda da satış bedeli üzerinde devam eder. Acentenin hapis hakkını düzenleyen TTK m. 119/ 4' ün atfıyla TMK m. 952' de düzenlenen borç ödemedenden aciz hali acente için de uygulanabilecektir⁹⁴⁷. Bu minvalde acentenin müvekkili borçlarını ödemekten aciz hâli içerisinde ise, acentenin henüz muaccel olmamış alacakları için, mülkiyeti müvekkile ait olan ancak kendisinin veya üçüncü şahısların zilyetliğinde bulunan taşınırılar üzerinde hapis hakkına sahiptir. Hatta sadece hapis hakkı değil; aynı

⁹⁴⁴ İflas yolu ile takip yapılması durumunda ise kefil, henüz iflas davası açılmamışsa takibin yürütüldüğü yerdeki icra mahkemesine; iflas davası açılmışsa iflas davasının görüldüğü ticaret mahkemesine başvurarak takibin durdurulmasını isteyebilecektir. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Ayan, **Kefalet**, s. 413- 414, 423- 424.

⁹⁴⁵ Ayan, **Kefalet**, s. 426; Gümüş, **C. II**, s. 426- 427; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 273; Özen, s. 86; Yavuz/ Acar/ Özen, s. 1448.

⁹⁴⁶ TTK m. 119: “ Acente, müvekkilindeki bütün alacakları ödeninceye kadar, acentelik sözleşmesi dolayısıyla alıp da gerek kendi elinde gerek özel bir sebebe dayanarak zilyet olmakta devam eden bir üçüncü kişinin elinde bulunan taşınırılar ve kıymetli evrak ile herhangi bir eşyayı temsil eden senet aracılığıyla kullanabildiği mallar üzerinde hapis hakkına sahiptir.

Müvekkile ait mallar acente tarafından sözleşme veya kanun gereği satıldığı takdirde, acente bu malların bedelini ödemekten kaçınabilir.

Müvekkil aciz hâlinde bulunduğu takdirde, acentenin henüz muaccel olmamış alacakları hakkında da birinci ve ikinci fıkra hükümleri uygulanır.

Türk Medenî Kanununun 950 nci maddesinin ikinci fıkrasıyla, 951 ilâ 953 üncü maddeleri hükümleri saklıdır.”

⁹⁴⁷ Arslan Kaya, **Türk Ticaret Kanunu Şerhi Birinci Kitap Ticari İşletme Yedinci Kısım Acentelik**, İstanbul 2013, s. 179.

durumda müvekkile ait mallar, acente tarafından sözleşme veya kanun gereği satılırsa, acente bu malların bedelini ödemekten imtina edebilir. Müvekkilin borçlarını ödemekten aczini, sadece aciz vesikası olarak anlamamak gerekir. Dolayısıyla müvekkil hakkında düzenlenen aciz vesikası söz konusu olabileceği gibi; müvekkilin ödeme araçlarından yoksunluğu anlamına gelebilecek haller de borçlarını ödemekten aciz haline işaret eder.

b. Şirketler Hukuku Açısından Aciz Vesikası

Borç ödemedi aciz vesikasına bağlanan ticaret hukuku sonuçlarından bazıları, şirketler hukuku ile ilgilidir. Bu kapsamda aciz vesikasına, şirket bölünmeleri için doğrudan aciz vesikası tabiri kullanılarak, sonuç bağlanmıştır. TTK m. 176⁹⁴⁸, ya göre; bölünme ile kendisine borç tahsis edilmesi durumunda ilgili şirket, borçtan birince derecede sorumlu olur. Bu durumda bölünmeye dahil olan diğer şirketler de, ikinci dereceden sorumlu olurlar. Birinci dereceden sorumlu olan şirket borcunu ifa etmedikçe, ikinci dereceden sorumlu olan şirketin sorumluluğu doğmayacaktır. Ancak madde metninde sayılan hallerden biri gerçekleşirse, ikinci dereceden sorumlu şirketlerin de takip edilebilmeleri mümkün olmaktadır. Bu hallerden biri aciz vesikası ile ilgili olup; teminat ile güvence altına alınmamış bir alacak olması şartıyla birinci dereceden sorumlu şirkete yapılan takip, aciz vesikasının düzenlenmesi şartlarının doğması ile sona ermişse; ikinci dereceden sorumlu şirket artık takip edilebilecektir. Bu noktada birinci dereceden sorumlu şirket aleyhine aciz vesikasının düzenlenmesine gerek yoktur ve fakat aciz vesikasının düzenlenme şartları gerçekleşmiş olmalıdır. Ayrıca hükümde ifade edilen aciz vesikası, takibin sonunda düzenlenen kesin aciz vesikası olabileceği gibi; takibin

⁹⁴⁸ TTK m. 176: “ Bölünme sözleşmesi veya bölünme planıyla kendisine borç tahsis edilen şirket, bu suretle birinci derecede sorumlu bulunan şirket, alacaklıların alacaklarını ifa etmezse, bölünmeye katılan diğer şirketler, ikinci derecede sorumlu şirketler, müteselsilen sorumlu olurlar. İkinci derecede sorumlu olan şirketlerin takip edilebilmeleri için, alacağın teminat altına alınmamış ve birinci derecede sorumlu şirketin;

a) İflas etmiş,

b) Konkordato süresi almış,

c) Aleyhinde yapılan bir icra takibinde kesin aciz vesikası alınmasının şartları doğmuş,

d) Merkezi yurt dışına taşınmış ve artık Türkiye’de takip edilemez duruma gelmiş veya

e) Yurt dışındaki merkezinin yeri değiştirilmiş ve bu sebeple hukuken takibi önemli derecede güçleşmiş, olması gerekir.”

devamı esnasında borçlunun haczedilebilir malvarlığının olmadığına işaret eden ve kesin aciz vesikası hükmünde olan haciz tutanağı da olabilir.

Borç ödemedен aciz vesikasının şirketler hukuku açısından bir diğer hükmü, kollektif şirketlerle ilgilidir. Kollektif şirket, sadece gerçek kişiler arasında bir ticari işletmeyi ticaret unvanı ile işletmek amacıyla kurulan bir şahıs şirkettir. Kollektif şirket borçlarından, şirket tüzel kişiliği birinci dereceden sorumlu iken; şirketin ortakları, kendi malvarlıkları ile sınırsız, ikinci dereceden ve müteselsil olarak sorumludurlar⁹⁴⁹. Kollektif şirketin borç ve taahhütlerinden dolayı birinci dereceden sorumlu şirkete karşı yapılan icra takibinin semeresiz kalması söz konusu olursa⁹⁵⁰, TTK m. 237/ 1⁹⁵¹, de alacaklıların sadece ortak veya ortakla birlikte şirket aleyhine dava açabilecekleri ve takip yapabilecekleri düzenlenmiştir. Borç ödemedен aciz vesikasına bağlanan bu hükme benzer şekilde TTK m. 238/ 1⁹⁵², de de, kollektif şirkete karşı yapılan takibin semeresiz kalması ifadesi kullanılarak; sadece şirket aleyhine alınmış olan mahkeme kararının, şirket hakkındaki yürütülen takibin semeresiz kalması durumunda ortaklar hakkında icra edilebileceği hükme bağlanmıştır. Her iki hüküm açısından da “ *takibin semeresiz kalması*⁹⁵³” ile icra

⁹⁴⁹ Reha Poroy, Ünal Tekinalp, Ersin Çamoğlu, **Ortaklıklar Hukuku**, İstanbul 2014, s. 190.

⁹⁵⁰ Kollektif şirketin birinci dereceden sorumlu olması kapsamında, şirket alacaklıları şirketi genel haciz yolu ile takip, kambyo senetlerine özgü takip veya ilamlı takip ile takip edebilir. Bu kapsamda alacaklılar, şirkete karşı rehinin paraya çevrilmesi yolu ile takip yaparak alacaklarını elde edemezlerse, kendilerine verilen rehin açığı belgesi ile şirket ortaklarına müracaat edemezler. Zira rehin açığı belgesi, şirkete karşı yapılan takibin semeresiz kaldığına değinmemekte; sadece rehinli malın şirket borcunu ifa etmeye yetmediğini göstermektedir. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Burhan Gürdoğan, “ Kollektif Şirketin ve Ortaklığın İflası”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Ankara 1960 (Kısaltma: Kollektif), C. 17, S. 1- 4, ss. 389- 401, s. 396; Güzin Oğuz Üçışık, “ Türk Hukukunda Kollektif Ortaklıkta Ortakların Sorumluluğu”, **Marmara Üniversitesi İİBF Yayını**, Yayın No: 422, İstanbul 1985, s. 61.

⁹⁵¹ TTK m. 237/ 1: “ *Şirketin borç ve taahhütlerinden dolayı birinci derecede şirket sorumludur. Ancak, şirkete karşı yapılan icra takibi semeresiz kalmış veya şirket herhangi bir sebeple sona ermiş ise, yalnız ortak veya ortakla birlikte şirket aleyhine dava açılabilir ve takip yapılabilir.*”

⁹⁵² TTK m. 238/ 1: “ *Yalnız şirket aleyhine alınmış olan mahkeme kararı, şirket hakkındaki takip semeresiz kalmadıkça veya şirket herhangi bir sebeple sona ermiş olmadıkça ortaklar hakkında icra edilemez.*”

⁹⁵³ “ ... Kollektif Şirketin borç ve taahhütlerinden dolayı birinci derecede şirket tüzel kişiliği sorumludur. Ortağı dava ve takip, şirkete karşı yapılan icra takibinin semeresiz kalması veya (şirketin, herhangi bir sebeple sona ermiş olması) .şartına bağlıdır, (Madde: 179); Görülüyor ki, Kanunumuza şirket borç ve taahhütleriyle evvelemirde, şirket tüzel kişiliğinin mülzem tutmuş, ortaklara ikinci derecede ve sırada sorumluluk yüklemiş, bunlara müracaatı, adi kefalette olduğu gibi bazı kayıt ve şartların tahakkukuna bağlamıştır.

Ortağı müracaat şartlarından birincisi; şirket aleyhine yapılan icra takibinin semeresiz kalması halidir, (İcra takibinin semeresiz kalması) deyimi, borçlunun yeter miktarda mevcudu bulunmaması nedeniyle alacağın, tamamen veya kısmen tahsil olunamamasını, aciz halini ifade eder ki kesin veya

takibinin sonunda alacağını alamayan alacaklıya verilen borç ödemeden kesin aciz vesikası kast edildiği gibi; takibin devamı esnasında borçlu şirketin haczedilebilir malvarlığı olmadığını gösteren kesin aciz vesikası hükmündeki haciz tutanağı da kast edilmektedir⁹⁵⁴. Hatta sadece kesin aciz vesikası değil; haciz esnasında borçlu şirketin haczedilebilir malvarlığının borçlarını ödemeye yetmeyeceğine işaret eden geçici aciz vesikası hükmündeki haciz tutanağı da, “ *takibin semeresiz kalması*” durumunu göstermektedir⁹⁵⁵.

Kollektif şirketlerde açıklanan “ *takibin semeresiz kalması*” kapsamında aciz vesikasına bağlanan sonuç, komandit şirketlerde de söz konusudur. Komandit şirketler, ticaret unvanı altında bir ticari işletmeyi işletmek amacıyla kurulan ve komandite ile komanditer ortaklardan oluşan şirkettir. Sadece gerçek kişilerden oluşan komandite ortaklar, şirket borçlarından dolayı sınırsız sorumlu iken; gerçek veya tüzel kişilerden oluşabilen komanditer ortaklar, şirket borçlarından taahhüt ettikleri sermaye miktarı ile sınırlı sorumludurlar. Komandit şirketlerde TTK m. 322/ 1⁹⁵⁶ hükmüne göre, komanditer ortağın şirket alacaklılarına karşı koymayı taahhüt ettiği sermaye borcunun henüz ödemediği tutarına kadar sorumlu olduğu; ancak komanditer ortağa başvurulabilmesi için, şirket aleyhine yapılan icra takibinin semeresiz kalması gerektiği düzenlenmiştir. Madde kapsamında şirket aleyhine yürütülen takibin semeresiz kalması, borç ödemeden kesin veya geçici aciz vesikasını kast etmektedir⁹⁵⁷. Dolayısıyla geçici veya kesin aciz vesikası ile şirket alacaklısı, şirketin tüzel kişiliğinden alamadığı alacağını komanditer ortaktan tahsil edebilmek imkanını elde edecektir.

geçici aciz belgesi ile ispat olunur. Şirketin, icra takibi ile aczi, tahakkuk etmedikçe ortağa müracaat edilemeyeceğine müteallik bu şart adi kefalette olduğu gibi ikinci derecede sorumluluk kuralının doğurduğu tabi bir neticedir...” Yargıtay YİBHGK, 1970/ 5 E. 1971/ 3 K. 06.11.1971 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 22.04.2023.

⁹⁵⁴ Gürdoğan, Kollektif, s. 396.

⁹⁵⁵ Sıtkı Akyazan, “ Kollektif Şirket Ortaklarının Şirket Alacaklılarına Karşı Sorumlulukları”, **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, Ankara 1971 (Kısaltma: Kollektif), C. 1, S. 1, ss. 41- 56, s. 46- 47; Oğuz Üçışık, s. 62.

⁹⁵⁶ TTK m. 322/ 1: “ *Komanditer, koymayı taahhüt ettiği sermaye borcunun henüz ödemediği tutarına kadar şirket alacaklılarına karşı sorumludur. Bu suretle kendisine başvuru komanditer ortak, şirket alacaklısına ödemedede bulunduğu tutarda sermaye borcundan kurtulur. Şirket alacaklıları, şirket sona ermiş olmadıkça veya şirket aleyhine yapılan icra takibi semeresiz kalmadıkça, komanditere başvuramazlar.*”

⁹⁵⁷ Işık, **Aciz Belgesi**, s. 280; Poroy/ Tekinalp/ Çamoğlu, s. 268.

c. Kıymetli Evrak Hukuku Açısından Aciz Vesikası

Borç ödemededen aciz vesikasına ticaret hukuku alanında bağlanan hüküm ve sonuçlardan bazıları da kıymetli evraklar ile ilgilidir. Birer kıymetli evrak olan kambiyo senetleri poliçe, bono ve çek tir. Emre yazılı havale sayılan poliçe, kural olarak, vadesi geldiğinde ödenmezse hamil cirantalara, keşideciye ve varsa diğer borçlulara ödeme için başvurabilir. Ancak TTK m. 713/ 2⁹⁵⁸, maddede sayılan ihtimallerden birinin gerçekleşmesi durumunda hamilin, poliçenin vadesinin gelmesinden önce cirantalara, keşideciye veya diğer borçlulara başvurma hakkını kullanabileceğini düzenlemiştir. Hamilin vadeden önce bahsi geçen kişilere başvurabileceği ihtimallerden biri, muhatap aleyhine yürütülen takibin semeresiz kalmasıdır. Dolayısıyla muhatap aleyhine yürütülen takibin sonunda kesin aciz vesikasının düzenlenmesi, takibin semeresiz kalmasına işaret eder⁹⁵⁹. Benzer şekilde takibin devamı esnasında haciz aşamasında borçlunun haczedilebilir malvarlığının olmadığını gösteren kesin aciz vesikası hükmündeki haciz tutanağı da, takibin semeresiz kaldığının ortaya koymaktadır. TTK m. 714/ 2' de ise poliçeyi kabul etmiş olsa da olmasa da, muhatabın, hakkında yürütülen herhangi bir icra takibi semeresiz kalmış ise, hamil başvurma haklarını kullanabileceğini düzenlemiştir. Ancak bu durumda poliçenin ödenmesi için hamil, haklarını ancak poliçeyi muhataba ibraz etmesinden ve protestonun çekilmesinden sonra kullanabilecektir.

Poliçede aciz vesikasına bağlanan hükme benzer şekilde, çek için de TTK m. 806⁹⁶⁰ da düzenleme yapılmıştır. Maddeye göre hesaba geçirilmek üzere tanzim

⁹⁵⁸ TTK m. 713/ 2: “Hamil;

a) Kabulden tamamen veya kısmen kaçınılmış,

b) Poliçeyi kabul etmiş olsun olmasın, muhatap iflas etmiş veya bir ilamla ispatlanmamış olsa da sadece ödemelerini tatil etmiş veya aleyhindeki herhangi bir icra takibi semeresiz kalmış veya

c) Kabul için arz edilmesi menedilen bir poliçenin düzenleyeni iflas etmiş, olursa vadenin gelmesinden önce de aynı başvurma hakkını haizdir.”

⁹⁵⁹ Hüseyin Ülgen, Mehmet Helvacı, Abuzer Kendigelen, Arslan Kaya, **Kıymetli Evrak Hukuku**, İstanbul 2015, s. 203; Reha Poroy, Ünal Tekinalp, **Kıymetli Evrak Hukuku Esasları**, İstanbul 2013, s. 232.

⁹⁶⁰ TTK m. 806: “Hesaba geçirilmek üzere düzenlenen bir çekin hamili, muhatap iflas etmiş veya bir ilamla ispatlanmamış olsa bile ödemelerini tatil etmiş ya da aleyhine yapılan herhangi bir icra takibi semeresiz kalmışsa, çek bedelinin nakden ödenmesini muhataptan isteyebileceği gibi, ödememe hâlinde başvurma hakkını da kullanabilir.”

edilen çekin⁹⁶¹ hamili, muhatap hakkında yürütülen icra takibi semeresiz kalmışsa muhataptan çek bedelinin nakden ödenmesini isteyebilir veya ödenmemesi durumunda da başvuru haklarını kullanabilir. Bu noktada “ *takibin semeresiz kalması*” durumunu gösteren aciz hali, takibin sonunda düzenlenen borç ödmeden kesin aciz vesikası veya haciz esnasında kesin aciz vesikası hükmünde düzenlenen haciz tutanağıdır⁹⁶².

Police ve çek için hüküm altına alınan kesin aciz vesikasına bağlanan hüküm, TTK m. 828/ 1⁹⁶³, de, kambiyo senetlerine benzeyen senetlerden emre yazılı havaleler⁹⁶⁴ açısından da kabul edilmiştir. Bu tür senetlerde kabul, havale olunanın isteğine göre yapılabilir ve poliçenin kabulü gibi hüküm ve sonuç doğurur. Ancak havale olunan hakkında yürütülen takip semeresiz kalırsa, hamil senedin vadesinin gelmesinden önce başvuru haklarını kullanamaz. Police ve çek için belirtildiği şekilde, emre yazılı havaleler açısından da kabul edilen bu düzenlemede “ *takibin semeresiz kalması*”, borç ödmeden kesin aciz vesikasının iki hali için de aynı hüküm ve sonucu doğuracaktır.

d. Deniz Ticareti Hukuku Açısından Aciz Vesikası

Ticaret hukuku kapsamında aciz vesikasına bağlanan hüküm ve sonuçlardan bir tanesi de, deniz ticareti alanında görülmektedir. TTK m. 1375/ 1⁹⁶⁵ hükmünde,

⁹⁶¹ Doktrinde “ *mahsup çeki*” olarak adlandırılan hesaba geçirilmek üzere tanzim edilen çek, TTK m. 805/ 1’ de düzenlenmiştir. TTK m. 805/ 1: “ *Bir çekin düzenleyeni veya hamili çekin ön yüzüne “hesaba geçirilecektir” kaydını veya buna benzer bir ibareyi yazarak çekin nakden ödenmesini önleyebilir. Bu takdirde çek, muhatap tarafından ancak hesaba alacak kaydı, takas, hesap nakli suretiyle kayden ödenebilir. Bu kayıtlar ödeme yerine geçer.*”

⁹⁶² Fırat Öztan, **Kıymetli Evrak Hukuku**, Ankara 1997, s. 1201.

⁹⁶³ TTK m. 828/ 1: “ *Emre yazılı bir havalenin, havale olunan tarafından isteğe bağlı olarak kabulü poliçenin kabulü hükmündedir. Bununla beraber, hamil, havale olunan kişi iflas etmiş veya bir ilamla ispatlanmamış olsa bile ödemelerini tatil etmiş veya aleyhine yapılan takip semeresiz kalmışsa, vadenin gelmesinden önce başvurma hakkını kullanamaz.*”

⁹⁶⁴ Emre yazılı havale TTK m. 826’ da, “ *Senet metninde poliçe olarak gösterilmemekle beraber, açıkça emre yazılı olarak düzenlenen ve diğer hususlarda da poliçede aranılan unsurları içeren havaleler poliçe hükmündedir.*” şeklinde açıklanmıştır.

⁹⁶⁵ TTK m. 1375/ 1: “ *Gemi, bir deniz alacağı için, yurt içinde veya yurt dışında ihtiyaten haczedilmiş ve serbest bırakılmışsa veya o gemiyle ilgili olarak teminat alınmışsa, aynı geminin yeniden veya aynı alacak için ihtiyati haczi sadece;*

a) *Elde edilecek toplam teminat miktarının, geminin değerini aşmaması şartıyla, ilk teminatın tür veya miktarı yetersiz ise; veya*

b) *İlk teminatı vermiş olan kişi, kendi borçlarını kısmen veya tamamen yerine getirmez veya yerine getirmekten âciz olursa; veya*

aciz hali içerisinde olma durumu, ihtiyaten haczedilmiş bir gemi ile ilgili olarak hükme bağlanmıştır. Deniz ticareti hukukunda yurt içi veya yurt dışında ihtiyati hacizli bir gemi üzerindeki ihtiyati haciz kalkmışsa veya o gemi hakkında güvence alınmışsa, yeniden ihtiyati haczi kural olarak mümkün değildir⁹⁶⁶. Ancak geminin yeniden ihtiyaten haczedilebilmesi veya aynı deniz alacağı için bir başka geminin ihtiyaten haczi için⁹⁶⁷, TTK m. 1375/ 1’ de sayılan bazı ihtimallerin gerçekleşmesi gerekir. Bu ihtimallerden biri de, teminatı gösteren kişinin borçlarını kısmen veya tamamen ifa etmede aciz hali içerisinde olması olarak gösterilmiştir. Madde metninde aciz hali içerisinde olmaktan kasıt, güvence gösteren kişi aleyhine yürütülen takibin sonunda hakkında kesin aciz vesikası düzenlenmesi veya takibin devamı esnasında haciz aşamasında haczedilebilir malvarlığı olmadığına işaret eden kesin aciz vesikası hükmündeki haciz tutanağıdır.

e. Sigorta Hukuku Açısından Aciz Vesikası

Borç ödemedi aciz vesikasının ticaret hukuku alanındaki hükümlerinden sonuncusu sigorta hukuku ile ilgilidir. Bu kapsamda TTK m. 1417⁹⁶⁸, de sigorta ettiren veya sigortacının aciz haline düşmesinin, sigorta sözleşmesinin feshine yol açacağı düzenlenmiştir. Maddeye göre sigorta ettiren, borçlarını ödemekten aciz hali içerisine düşerse ya da aleyhine yürütülen takip semeresiz kalırsa, sigortacıdan kendisine güvence gösterilmesini isteyebilir⁹⁶⁹. Ancak sigortacı, bu talepten itibaren bir hafta içerisinde teminat göstermemişse, sigorta ettiren aralarındaki sözleşmeyi feshedebilecektir. Sigortacının bu durumuna benzer şekilde, primin ifasından önce sigorta ettiren aciz hali içerisine girerse veya aleyhine yapılan takip karşılıksız

c) İhtiyaten haczedilen gemi veya ilk teminat; makul sebeplere dayanarak hareket eden alacaklının istemiyle veya onayıyla yahut alacaklının serbest bırakılmayı engelleyecek makul önlemleri alamaması sebebiyle serbest bırakılmış ise, mümkündür.”

⁹⁶⁶ Mehmet Ali Aksoy, “Gemilerin İhtiyati Haczi”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 2016, S. 123, ss. 259- 302, s. 287.

⁹⁶⁷ Aksoy, s. 288.

⁹⁶⁸ TTK m. 1417: “Sigorta ettiren, aciz hâline düşen veya hakkında yapılan takip semeresiz kalan sigortacıdan, taahhüdünün yerine getirileceğine ilişkin teminat isteyebilir. Bu istemden itibaren bir hafta içinde teminat verilmemiş ise sigorta ettiren sözleşmeyi feshedebilir.

Primin ödenmesinden önce acze düşen, iflas eden veya hakkında yapılan takip semeresiz kalan sigorta ettirene, sigortacının istemiyle, aynı şartlarla, birinci fıkra hükmü uygulanır.”

⁹⁶⁹ Samim Ünan, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi Altıncı Kitap: Sigorta Hukuku C. 1 Birinci Kısım Genel Hükümler (Madde 1401- 1452)*, İstanbul 2016, s. 145.

olursa, sigortacının talebi ile teminat göstermesi söz konusu olabilir. Ancak talepten itibaren bir hafta içerisinde teminat gösterilmezse, sigortacı sözleşmeyi feshetme hakkına sahip olacaktır. Her iki taraf açısından da maddede bahsi geçen “*aciz haline düşme*” ve “*takibin semeresiz kalması*” ile anlaşılması gereken, borç ödemedi kesin aciz vesikası veya kesin aciz vesikası hükmünde sayılan haciz tutanağıdır⁹⁷⁰.

Sigorta hukuku alanında aciz vesikasına bağlanan son hüküm TTK m. 1431’ de belirtilen sigorta ettirenin borç ve yükümlülükleri arasında sayılan prim ödeme borcunun ödeme zamanı ile ilgilidir. TTK m. 1431/ 4⁹⁷¹, e göre, üçüncü kişi lehine yapılan sigortalarda prim borcunun tahsili amacıyla sigorta ettirenin aleyhine yapılan takibin semeresiz kalması söz konusu olabilir. Bu durumda zarar sigortaları için sigortalının, can sigortaları için ise lehtarın, kendilerine konuya dair bildirimin yapılmasına istinaden ödenemeyen primin ifasını üstlenmeleri mümkündür. Sigortalı veya lehtarın primin ödenmesini üstlenmeleri, sigorta ettiren yerine onları sözleşmenin tarafı haline getirecektir⁹⁷². Ancak sigortalı veya lehtar prim ifa borcunu üstlenmezlerse, sigortacı sözleşmeden doğan haklarını sigorta ettirene karşı ileri sürebilecektir. TTK m. 1431/ 4 kapsamında sigorta ettiren aleyhine yapılan takibin semeresiz kalması ile kast edilen, sigorta ettiren aleyhine kesin aciz vesikası veya kesin aciz vesikası hükmünde haciz tutanağı düzenlenmesi ile takibin sona ermesidir.

5. İş Hukukuna İlişkin Sonuçlar

Borç ödemedi kesin aciz vesikasına bağlanan ve maddi hukuk kapsamlı çeşitli kanunlarda yer alan hüküm ve sonuçlardan bazıları iş hukuku ile ilgili olarak düzenlenmiştir. İşçi ve işveren arasındaki iş sözleşmesine göre, işverene bağımlı bir şekilde iş görme edimini yerine getirmeyi işçi taahhüt ederken; hak ettiği ücret alacağını zamanında ifa etmeyi de işveren taahhüt etmektedir. Kanun koyucu çeşitli kanunlarda bazı hükümler öngörerek, işçinin ücret alacağının korunmasını sağlamaya çalışmıştır. Bu minvalde TBK m. 436 ve TMK m. 952, genel hükümler olarak

⁹⁷⁰ Ünán, s. 146.

⁹⁷¹ TTK m. 1431/ 4: “*Başkası lehine yapılan sigortada, prim borcu için sigorta ettirenin aleyhine yapılan takip semeresiz kalmışsa, zarar sigortalılarında sigortalı, can sigortalılarında lehtar, bu durumun sigortacı tarafından kendilerine bildirilmesi hâlinde, primi ödemeyi üstlenirlerse sözleşme bu kişilerle devam eder; aksi hâlde, sigortacı sigorta ettirene karşı sahip olduğu hakları kullanır.*”

⁹⁷² Ünán, s. 341.

görülmektedir⁹⁷³. Her ne kadar genel hüküm olarak bu iki madde düzenlenmiş olsa da⁹⁷⁴; işverenin borçlarını ödemekten aciz hali içerisinde düşmesi durumunda işçinin Ücret Garanti Fonu'ndan alacağını elde edebileceğine dair düzenleme de ayrıca yapılmıştır. Bu kapsamda olmak üzere, 5763 sayılı İş Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun⁹⁷⁵ m. 17 ile eklenen ek m. 1 ile 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu'na 2008 yılında ekleme yapılmıştır. İşsizlik Sigortası Kanunu⁹⁷⁶nda yapılan bu düzenlemeye paralel bir şekilde, Ücret Garanti Fonu Yönetmeliğinde de yürürlüğe girerek ilgili değişiklikler hazırlanmıştır.

İşsizlik Sigortası Kanunu ek m. 1/ 1⁹⁷⁷ e göre; işverenin hakkında aciz vesikasının düzenlenmesi, iflası, konkordato ilanı, iflas erteleme şeklindeki ödeme güçsüzlüğü halleri içerisinde olduğu durumlarda İşsizlik Sigortası Fonundan işçiye fon oluşturulur. Söz konusu fon, işçinin üç aylık ödenmeyen ücret alacağını karşılamak üzere İşsizlik Sigortası Fonu kapsamında teşkil edilen ayrı bir Ücret Garanti Fonudur⁹⁷⁸. İşçiye fon kapsamında yapılacak olan ödeme, işverenin ödeme güçsüzlüğü hali içerisinde düşmesinden evvelki bir yıl içerisinde aynı işyerinde çalışması şartına bağlanmıştır. Öte yandan madde metninde sayılan ödeme güçsüzlüğü hallerinin örnekleme mahiyetinde olup olmadığı çok anlaşılamamaktadır. Zira kanun metni lafzında işveren hakkında belirtilen ihtimaller dışında başka bir durumun, ödeme güçsüzlüğü hali olarak kabul edilmeyeceği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda Ücret Garanti Fonu Yönetmeliği m. 8' de, Ücret Garanti Fonundan

⁹⁷³ Yukarıda bkz. **İkinci Bölüm**, III, E.

⁹⁷⁴ Deynekli, **Aciz Hali**, s. 43; Hamdi Mollamahmutoğlu, Muhittin Astarlı, Ulaş Baysal, **İş Hukuku**, Ankara 2014, s. 686.

⁹⁷⁵ RG. 26.05.2008 T., S. 26887.

⁹⁷⁶ RG. 08.09.1999 T., S. 23810.

⁹⁷⁷ İşsizlik Sigortası Kanunu Ek Madde 1/ 1: “ Bu Kanuna göre sigortalı sayılan kişileri hizmet akdine tabi olarak çalıştıran işverenin konkordato ilan etmesi, işveren için aciz vesikası alınması, iflası veya iflasın ertelenmesi nedenleri ile işverenin ödeme güçlüğüne düştüğü hallerde geçerli olmak üzere, işçilerin iş ilişkisinden kaynaklanan üç aylık ödenmeyen ücret alacaklarını karşılamak amacı ile İşsizlik Sigortası Fonu kapsamında ayrı bir Ücret Garanti Fonu oluşturulur. Bu madde kapsamında yapılacak ödemelerde işçinin, işverenin ödeme güçlüğüne düşmesinden önceki son bir yıl içinde aynı işyerinde çalışmış olması koşulu esas alınarak temel ücret üzerinden ödeme yapılır. Bu ödemeler 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 78 inci maddesi uyarınca belirlenen kazanç üst sınırını aşamaz.”

⁹⁷⁸ Ücret Garanti Fonu, Ücret Garanti Fonu Yön. m. 4/ 1/ a bendinde; “ Fon: Ücret Garanti Fonunu, 4447 sayılı Kanuna göre sigortalı sayılan kişileri hizmet akdine tabi olarak çalıştıran işverenin; konkordato ilan etmesi, işveren için aciz vesikası alınması, iflası, iflasın ertelenmesi nedenleri ile işverenin ödeme güçlüğüne düştüğü hallerde geçerli olmak üzere, işçilerin iş ilişkisinden kaynaklanan üç aylık ödenmeyen ücret alacaklarını karşılamak amacı ile İşsizlik Sigortası Fonu kapsamında oluşturulmuş olan Fonu,” şeklinde açıklanmıştır.

faýdalanabilmek için sadece konkordato, iflas ve iflas erteleme ile aciz vesikası nedenleri ile başvurunun yapılabileceği belirtilmiştir. Doktriner anlamda da, Ücret Garanti Fonu'ndan yararlanabilmek için kanunda ve yönetmelikte belirtilen sınırlı haller dışında başvuru yapılamayacağı kabul edilmiştir⁹⁷⁹.

Borç ödemedi aciz vesikasına bağlanan hüküm ve sonuçlardan biri de işçinin Ücret Garanti Fonu'na başvurabilmesi için, işverenin aleyhine aciz vesikasının alınmasıdır. Ücret Garanti Fonu Yön. m. 8/ 1/ a⁹⁸⁰, ya göre; İİK m. 143 hükmüne öre icra takibi sonunda icra dairesi tarafından tanzim edilen aciz vesikası veya İİK m. 105 hükmüne göre haciz esnasında işveren borçlunun haczedilebilir malvarlığı olmadığını gösteren aciz vesikası hükmündeki haciz tutanağı ya da işverenin düzenleyeceği işçi alacak belgesi ile işçinin Türk İş Kurumunun bu konu ile ilgili görevli birimine şahsen başvurması gerekir. Ancak işçinin şahsen başvurmasını engelleyecek mücbir sebeplerin varlığı halinde, kendisi şahsen başvurmayabilir. Madde metninden de açıkça anlaşılacağı üzere, geçici aciz vesikası işçiye Fon' a başvurma hakkı vermemektedir⁹⁸¹.

Gerek İşsizlik Sigortası Kanunu gerekse de Ücret Garanti Fonu Yön., işveren hakkında tanzim edilen aciz vesikasının işçi tarafından mı yoksa işverenin başka bir alacaklısı tarafından mı alınacağını düzenlememiştir. Bu konuda doktrinde ileri sürülen görüşlere göre⁹⁸²; aciz vesikasının ücret alacağı ödenmeyen işçi tarafından alınmasına gerek yoktur. İşverenin başka bir alacaklısı tarafından aleyhine takip yapıp aciz vesikasının alınması, işçinin ödenmeyen ücret alacağı için Fon' a başvurabilmesine imkan verir. Zira ister ücret alacağı ödenmeyen işçinin isterse de işverenin başka bir alacaklısının işveren hakkında yaptıkları takipte aciz vesikası almaları, işverenin haciz mümkün malvarlığının olmadığını ve dolayısıyla işverenin

⁹⁷⁹ Ermenek, s. 172; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 288 dn. 285; Sarper Süzek, **İş Hukuku (Genel Esaslar-Bireysel İş Hukuku)**, İstanbul 2019, s. 391- 392.

⁹⁸⁰ Ücret Garanti Fonu Yön. m. 8/ 1/ a: “ İşveren hakkında aciz vesikası alınması durumunda, icra dairesinden alınan aciz vesikası veya 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 105 inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca alınacak hacze kabil mal bulunmadığına ilişkin haciz tutanağı ve işveren tarafından düzenlenen işçi alacak belgesi, ... ile birlikte işçinin Kurum birimine mücbir sebepler dışında şahsen başvurması gerekir.”

⁹⁸¹ Ermenek, s. 173- 174.

⁹⁸² Işık, **Aciz Belgesi**, s. 289; Hakan Keser, “ 4857 Sayılı İK. Ve 2004 Sayılı İİK Çerçevesinde Haciz, İflas, Konkordato ve İşverenin Aczinin İş Sözleşmesinden Doğan Bazı Temel Haklara Etkileri”, **Legal İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku Dergisi**, 2006/ 12, ss. 1182- 1220, s. 1187- 1188.

borçlarını ödemekten aciz hali içerisinde düştüğünü göstermektedir. Kanaatimizce de Kanunun ve Yönetmeliğin amacının işverenin acizini gösteren kesin aciz vesikasının alınmış olmasıdır; işverenin borçlarını ödemekten aciz hali içerisinde olması noktasında, aciz vesikasının işçinin veya işverenin başka bir alacaklısının yaptığı icra takibinde düzenlenmiş olmasının bir farkı yoktur. Dolayısıyla işçi kendisinin yapmadığı, başka bir alacaklı tarafından yapılan bir takipte işvereni hakkında aciz vesikasının olup olmadığını da aciz vesikası sicilini tutmakta olan icra dairesinden öğrenebilir.

6. Bankacılık Hukukuna İlişkin Sonuçlar

Borç ödemedi aciz vesikasının herhangi bir kanunda düzenlenmemiş ancak bankacılık hukuku açısından önem arz eden ve Yargıtay kararlarında kabul edilmiş önemli bir hükmü vardır. Yargıtay, bankadan kullanılan usulsüz kredilerin tahsil edilmesine yönelik verdiği bazı kararlarında⁹⁸³; yapılan icra takipleri sonunda aciz vesikasının düzenlenmemesini, kredilerin tahsil edilme imkanının olup olmamasının belirsiz olmasına bağlamıştır. Ayrıca Yargıtay, dava konusu banka kredilerine dair yürütülen icra takiplerinin sonunda aciz vesikasının düzenlenmemesi nedeniyle, tahsil imkanı olup olmadığının net olmadığına ve dolayısıyla davacı bankanın, davalı personeline rücu durumunun oluşmadığına da karar vermiştir.

Yargıtay tarafından aciz vesikasına bağlanan hüküm ve sonuçlardan bir diğeri de off- shore (kıyı) bankalarla ilgilidir. Söz konusu uyuşmazlıkta, davacı, esasen yönetimine BDDK tarafından el konulmuş olan bankanın Denizli şubesinde açılmış olan hesaba yatırılan belli bir miktar paranın, paravan bankaya ait off- shore bir

⁹⁸³ “ ... Dava; usulsüz kredi kullandırılmasından dolayı uğranılan zararın ödetilmesi istemine ilişkindir. Yerel mahkemece istem reddedilmiş; karar, davacı tarafından temyiz olunmuştur.

Davacı T.C. Ziraat Bankası Sivas Şubesi'nde görevli olan davalıların, mevzuat ve genelgelere aykırı hareket ederek usulsüz kredi kullandırmalarından dolayı bankanın uğradığı zararın ödetilmesi isteminde bulunmuştur.

Davalılar, kredilerin verilmesi sırasında kusurları olmadığını ve zarar doğmadığını beyanla istemin reddini savunmuşlardır.

Yerel mahkemece, dava konusu kredilere ilişkin başlatılan icra takiplerinin aciz vesikasına bağlanmamış olması nedeni ile tahsil imkanı olup olmadığının belli olmadığı, davacının, davalı personeline rücu imkanının dava tarihi itibarı ile doğmadığı kanaati ile istemin reddine karar verilmiştir.” Yargıtay 4 HD., 2014/ 14990 E. 2015/ 12464 K. 05.11.2015 T. Aynı yönde kararlar için bkz. Yargıtay 9 HD., 2021/ 2125 E. 2021/ 6988 K. 25.03.2021 T.; Yargıtay 7 HD., 2016/ 4918 E. 2016/ 5606 K. 08.03.2016 T.; Yargıtay 4 HD., 2014/ 12326 E. 2014/ 17593 K. 22.12.2014 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 23.04.2023.

hesaba aktarıldığı iddiasına dayalı alacak talebini ileri sürmüştür. Yargıtay bu durumda ilk yapılması gerekenin off- shore banka hakkında dava açılması veya takip yapıp aciz vesikası alınması olduğunu belirtmiştir. Ancak diğer alacaklılar tarafından off- shore banka aleyhine alınmış bir aciz vesikası varsa, talimatsız bir şekilde havaleyi yapan davalı banka aleyhine davanın açılmasının mümkün olduğunu karara bağlamıştır⁹⁸⁴. Zira artık davacının icra takibi yaparak alacağına kavuşma imkanının olmadığı açık bir şekilde görülmektedir.

7. Kooperatifler Hukukuna İlişkin Sonuçlar

Borç ödemedi aciz vesikasına bağlanan hüküm ve sonuçlardan bazıları herhangi bir kanunda düzenlenmemiş; ancak Yüksek Mahkeme Yargıtay tarafından kabul edilmiştir. Yargıtay kararlarında aciz vesikasına bağlanan bu türde sonuçlardan biri kooperatiflerle ilgilidir. Mahkemenin 03.02.2015 tarihinde verdiği bir kararında⁹⁸⁵, davacı davalıların Tarım Kredi Kooperatifi içerisinde çalıştıklarını

⁹⁸⁴ “ ... Dava, davacı tarafından yönetimine BDDK tarafından el konulmadan önce F. A.Ş. Denizli Şubesi'nde açılan hesaba yatırılan paranın L. Off-Shore Ltd. adlı paravan bankaya ait off-shore hesaba aktarıldığı iddiasına dayalı alacak istemine ilişkindir.

Dosya içerisinde mevcut KKTC Ekonomi ve Turizm Bakanlığı'nın 16.03.2005 tarihli yazısında “Bankanın yasal bir zorunluluk olan lisans bedelini yatırmamış olmasından dolayı bankacılık yapma lisansı bakanlık tarafından iptal edilmiş ve 07.03.2004 tarihli resmi gazetede yayınlanarak duyurulmuştur. Bankanın en son sunmuş olduğu mali raporunda yapılan incelemede KKTC Merkez Bankası'nda her hangi bir hesabı olmadığı, menkul ve gayrimenkul mal olarak ise sadece 411 Amerikan Doları değerinde bir demirbaşı olduğu görülmüştür” denilmektedir. Her ne kadar davacı tarafından öncelikle off-shore bankası aleyhine dava açılmadan ve borç ödemedi aciz belgesi alınmadan işbu dava açılmış olsa da, aynı konuda Dairemize intikal eden diğer dava dosyalarında off-shore bankası hakkında başka alacaklılarca da aciz vesikası alındığı sabittir. Bu durumda, davacının alacaklarını icra yoluyla tahsil etme imkanının bulunmadığı açıkça ortaya çıkmış olup mahkemece, off-shore hesaba yatırılan ve oradan tahsil etme olanağı bulunmayan davacının parasının, anılan hesaba havale edilmesi aşamasında davalı banka görevlilerinin telkin ve yönlendirmelerinin, davacıda hesabın banka güvencesi altında olduğu konusunda güven oluşturuvcu eylemlerinin bulunup bulunmadığının ve özellikle F. A.Ş. eski yöneticilerinin yargılandıkları İstanbul 8. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 2004/55 Esas sayılı ceza davasının akıbeti araştırılarak sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken, davanın erken açıldığı gerekçesiyle reddedilmesi doğru görülmemiş, kararın bu nedenle davacı yararına bozulması gerekmektedir.” Yargıtay 11 HD., 2009/ 5289 E. 2011/ 4753 K. 21.04.2011 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 23.04.2023.

⁹⁸⁵ “ ... Davacı vekili, davalıların davacı kooperatifte görev yapmakta iken usulsüz işlemler yaparak kurumu zarara uğrattıklarının idari soruşturma raporu ile tespit edildiğini, davalılardan C. Ş. 'in, Tarım Kredi Koop. Ana Sözleşmesi'ne aykırı olarak E. İ., A. İ. ve İ.İ.'i davacı kooperatife ortak ederek, üst kuruluş yetkisinde onay almadan Kredi Yönetmeliğine aykırı kredi kullandırdığını, anılan bu ortakların kredi borçlarını ödemedi, verdikleri ipoteklerin davalılar tarafından fakedilerek, ortakların isteği doğrultusunda rayiç değerini bilmedikleri ve kooperatif bölgesinde bulunmayan bir araziye rayiç değer tespiti yaptırmadan, daha önce ipotek edilen arazilerin üzerindeki ipotegin fekki karşılığında teminat olarak kooperatif alacaklarını riske attıklarını, davalılardan yetkili memur M. E. ve ... H. S. in sonucunu düşünmeden ipotek fek işlemlerini müşterek imza ile diğer davalı ile birlikte

beyan ederek; görevlerini sürdürürken bazı usulsüz işlemler ile kooperatifi zarara uğrattıklarını ileri sürmüştür. İdari soruşturma raporu ile tespit edilen ve kooperatifin zararına olan bu işlemler; davalılardan bazılarının ana sözleşmeye aykırı bir biçimde kooperatife ortak edilmesi ve kredi yönetmeliğine aykırı olarak onlara kredi kullandırılması ile kredi kullanan davalı ortakların kredi borçlarını ifa etmeden gösterdikleri ipoteklerin fek edilmesidir. Hatta kooperatif alanında bulunmayan bir araziye rayiç bedel tespiti yaptırmadan, önceden ipotek edilmiş araziler üzerinde var olan ipoteğin fek edilmesi karşılığında teminat alınarak, kooperatifi zarara soktukları da ileri sürülmüştür. Böylece kooperatifin uğradığı tüm zararın tazmin edilmesi dava

gerçekleştirdiklerini iddia ederek davacı kooperatif zararı olan 279.976,21 TL'sının davalılardan sorumlulukları oranında reeskont faizi ile birlikte müştereken ve müteselsilen tazminine karar verilmesini talep etmiştir.

Davalı Cumayli vekili, öncelikle davanın Asliye Hukuk Mahkemesinde açılması gerektiği için davanın görev yönünden reddi gerektiğini, kooperatiflerdeki pratik uygulamada güven ilişkisinin esas olup kredilerin bu esasa göre kullandırıldığını, verilen tüm kredilerin ilgili birimlerin ve kontrolörlerin gözetiminde verildiğini, davaya dayanak yapılan müfettiş raporunun yanı ve tamamen davalıyı suçlamaya yönelik düzenlenmiş bir rapor olduğunu, kooperatif tarafından alınan ipoteklerde hangi üye tarafından verilirse verilsin gösterilen ve ipotek edilen taşınmaz değerinin ortağın beyanı ile belirlendiğini, ipotek alınan taşınır ya da taşınmazlar için ayrıca bir değer tespiti yapılmadığını, davalının çalıştığı 24 yıl boyunca işlerin hep bu şekilde olduğunu ve daha önce hiç sorun yaşanmadığını, davalının kesinlikle davacı kooperatifi zarara uğratma gibi bir kastı ve niyetinin olmadığını, görevini her zaman gereği gibi yerine getirdiğini, davacının davalıya karşı bu aşamada dava açma hakkının bulunmadığını, davacının öncelikle kredisini ödemeyen bu şahıslar hakkında gerekli tüm yasal işlemleri ve icra takiplerini açmaları, bu takip ve davaların sonuçsuz kalması halinde ancak oluştuğu iddia edilen zararı davalıdan talep etmesi gerektiğinden bahisle; davalı H. S. vekili, Asliye Hukuk Mahkemesinin görevli olduğundan bahisle görevsizlik kararı verilmesi gerektiğini, esas açısından ise müvekkilinin kredi kullandıran personel olmayıp, karşılığı olan (yeni ipotek alınıp) bir krediye ait ipoteğin fek yazısına ikinci personel olarak imza attığını, davalının davacı kooperatif bünyesinde 01.10.2006 tarihinden itibaren çalışmaya başladığını, dolayısıyla davacı kooperatifin 730-731-734 nolu ortaklarının kooperatife kayıt olmaları ve bu ortaklara dava konusu edilen kredilerin kullandırılması sırasında davalının, davacının çalışanı olmadığını savunmuş ve davanın reddini istemiştir.

...

Adana 10.İcra Müdürlüğü'nün 2009/3164 sayılı takip dosyasında alacaklının 2284 sayılı ... Tarım Kredi Koop., borçluların İ.İ., E. i., A. İ. olduğu, 81.482,23 TL üzerinden icra takibi yapıldığı; Adana 10.İcra Müdürlüğü'nün 2009/3166 sayılı takip dosyasında alacaklının 2284 sayılı ... Tarım Kredi Koop., borçluların İ.İ., E. i., A. İ. olduğu, 81.644,00 TL üzerinden icra takibi yapıldığı; Adana 10.İcra Müdürlüğü'nün 2009/3165 sayılı takip dosyasında alacaklının 2284 sayılı ... Tarım Kredi Koop., borçluların İ.İ., E. i., A. İ. olduğu ve 83.933,50 TL üzerinden icra takibi yapıldığı, takiplerin kesinleştiği, borçluların taşınır ve taşınmaz malları ile diğer haklarının haczine çalışıldığı ancak hiçbir takibin borç ödemedi aciz vesikasına bağlanmadığı görülmektedir.

Davacı kooperatifin çalışanları olan davalılardan dava konusu edilen, usulsüz kullandırıldığı ileri sürülen krediler ile bunların işlemiş faizlerinden oluşan zararın tazminini talep edebilmesi için icra takiplerinin aciz vesikasına bağlanarak zarar miktarının kesinleştirilmesi ve talep edilebilir hale getirilmesi gerekir. Hal böyle olunca dosya içerisinde bulunan ve yukarıda içerikleri özetlenen icra takiplerinin aciz vesikasına bağlanmadığının anlaşılmasına göre davanın reddi yerine kabulü hatalı olmuştur...” Yargıtay 7 HD., 2014/ 19883 E. 2015/ 892 K. 03.02.2015 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 23.04.2023.

yoluyla talep edilmiştir. Ancak davalılar davanın reddini ileri sürerek beyanlarda bulunmuşlar; özellikle davalılardan biri, aldıkları kredilerin tamamen güven ilişkisi temelinde kullanıldığını ve bu yönde yapılan idari soruşturmanın taraflı yapılıp, sunulan raporun da suçlayıcı ifadeli olduğunu belirtmiştir.

Yargıtay yaptığı inceleme sonunda usulsüz kullandırıldığı iddia edilen kredilerden doğan kooperatif zararının giderilebilmesi için, kredi kullanan borçlular aleyhine yürütülen icra takiplerinin borç ödemedен aciz vesikası düzenlenmesi ile sonuçlanması gerektiğini kabul etmiştir. Netice olarak da borçlular aleyhine yapılan icra takiplerinin aciz vesikası alınması ile sonuçlanmadığını gözeterek; davanın reddine karar verilmesinin usul ve yasaya uygun olduğunu ileri sürmüştür.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ACİZ VESİKASININ KAMU HUKUKUNA ETKİLERİ

I. GENEL OLARAK

Borç ödemedenden aciz vesikasına bağlanan hüküm ve sonuçlardan bazıları kamu hukuku alanında kendini göstermektedir. Aciz vesikasının kamu hukukuna dair sonuçları özellikle ceza hukuku ve vergi hukuku sahasında görülmektedir. Ancak aciz vesikasının ceza hukuku veya vergi hukuku alanındaki doğrudan sonuçlarının yanı sıra; başka bazı kamu hukuku düzenlemelerinde de dolaylı sonuçları vardır. 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu m. 66⁹⁸⁶/ 2, b bendinde; hakimlerin ve savcılarının bulundukları kademe de bir yıl süreli ilerlemesinin durdurulması nedenlerinden biri olarak, onların borçlarını ödeyemeyecek hale düşmek olduğu belirtilmiştir. Hakimlerin ve savcılarının borçlarını ödeyemeyecek hale düşmeleri ve dolayısıyla haklarında kademe ilerlemesi disiplin cezasının uygulanması, dolaylı olarak aleyhlerinde düzenlenmiş olan aciz vesikasının varlığına işaret etmektedir.

II. ACİZ VESİKASININ CEZA HUKUKUNA İLİŞKİN SONUÇLARI

A. Genel Olarak

Borç ödemedenden aciz vesikasına bağlanan cezai hüküm ve sonuçlar Türk Ceza Kanunu'nda değil; İcra ve İflas Kanunu'nda düzenlenmiştir. İcra İflas Kanunu On Altıncı Bapta düzenlenen bu cezai hükümler, icra- iflas suç ve cezalarını ele almaktadır. İİK m. 331- 354 arasında düzenlenen icra- iflas suç ve cezalarının bir

⁹⁸⁶ Hakimler ve Savcılar Kanunu m. 66: “ Kademe ilerlemesini durdurma: İlgilinin bulunduğu kademe de, ilerlemesinin bir yıl süre ile durdurulmasıdır.

Kademe ilerlemesini durdurma cezası:

a) Mazeretsiz olarak göreve geç gelmeyi veya erken ayrılmayı alışkanlık haline getirmek,
b) Ödeme gücünün üstünde borçlanmak suretiyle borçlarını ödeyemez duruma düşmek veya kesinleşmiş borcunu kasden ödemeyerek hakkında yasal yollara başvurulmasına neden olmak,
c) Belirlenen durum ve sürelerde mal beyanında bulunmamak,
d) İzinsiz veya kabul edilir mazereti olmaksızın kesintisiz 4 – 9 gün göreve gelmemek,
e) Nitelik ve ağırlıkları itibarıyla yukarıda belirtilen benzeri eylemlerde bulunmak, Hallerinde uygulanır.”

kısmı, aciz vesikasının hüküm ve sonuçları ile ilgilidir. Bu suçlar aciz vesikası veya borçlunun aciz hali ile doğrudan ilgili olup; alacaklısını zarara sokmak kastı ile mevcudu eksiltme suçu, kendi fiili ile acizine sebep olma ve durumunu ağırlaştırma suçu ile hakkında aciz vesikası düzenlenen borçlunun gerçeğe aykırı beyan suçu olmak üzere üç başlık altında incelenebilir. Öte yandan Mehaz İsviçre hukukunda icra- iflas suçları, Türk hukukundaki düzenlemelerden farklı olarak İcra ve İflas Kanunu'nda değil; ceza kanununda (StgGB m. 163- 367) ele alınmıştır⁹⁸⁷.

Aciz vesikasına bağlanan cezai hükümler açısından İcra ve İflas Kanunu'nda yer alan düzenlemelerde İİK m. 346⁹⁸⁸ gereği uygulanabilecek cezalar, hapis ve adli para cezası ile disiplin hapsidir. Ceza kararlarını icra takibinin yapıldığı yerdeki icra mahkemesi verecektir ve bu suçlarla ilgili davalara da aynı icra mahkemesinde bakılacaktır. Şikayet süresi ise İİK m. 347⁹⁸⁹ gereği, suçu oluşturan fiilin öğrenildiği andan itibaren üç ay ve her halükarda ilgili fiilin işlendiği andan itibaren bir yıl geçmekle düşer şeklinde belirtilmiştir⁹⁹⁰.

İcra mahkemesinde aciz vesikasına bağlı cezai sonuçlarla ilgili yargılama, İİK m. 350 gereği duruşmalı olarak yapılmaktadır. İİK m. 352 gereği ise icra mahkemesi tarafları, onların iddia ve savunmalarını dinledikten sonra en geç beş gün içinde kararını vermelidir. İcra mahkemesinin verdiği tazyik veya disiplin hapsi kararlarına karşı İİK m. 353 gereği, kararın tefhim veya tebliğ edildiği günden itibaren 7 gün

⁹⁸⁷ İsviçre hukukunda aciz vesikasının objektif bir cezalandırılabilme şartı olması ve kanuni hükümlerin İcra ve İflas Kanunu'nda değil de Ceza Kanunu'nda düzenlenmesi hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Schmid (Kren Kostkiewicz/ Dominik), Art. 149 N. 4; Gülcan Sunar, "Hacizdeki Borç Ödemeden Aciz Vesikasının Ceza Hukuku Bakımından Hüküm ve Sonuçları", **Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. I, İstanbul 2005, ss. 241- 275, s. 242.

⁹⁸⁸ İİK m. 346: " *Bu Kanun hükümlerine göre disiplin veya tazyik hapsine icra mahkemesi karar verir. İcra mahkemesinin görevine giren bu işler, diğer mahkemelerde görülen ceza davaları ile birleştirilemez.*

Bu Bapta yer alan suçlarla ilgili davalara, icra mahkemesinde bakılır."

⁹⁸⁹ İİK m. 347: " *Bu Bapta yer alan fiillerden dolayı şikâyet hakkı, fiilin öğrenildiği tarihten itibaren üç ay ve her halde fiilin işlendiği tarihten itibaren bir yıl geçmekle düşer."*

⁹⁹⁰ Yargıtay şikayet hakkının doğabilmesi için icra takibinin kesinleşmiş olması gerektiğine dair karar vermiştir. " ... Sanıkların üzerine atılı 2004 sayılı İİK'nın 331/1 inci maddesine aykırılık suçunun soruşturma ve

kovuşturmasının şikayet şartına bağlı olduğu, İİK'nın Onaltıncı Bab'ında düzenlenen bir kısım suçlar bakımından şikayet hakkının doğması için bu suçların niteliği gereği icra takibinin kesinleşmesi gerektiği, icra

takibi kesinleşmeden yapılacak olan şikayetin henüz doğmamış bir hakkın kullanımı niteliğinde olacağı ve

usulüne uygun bir şikayet konumuna getirmeyeceği, ..." Yargıtay 12 HD., 2022/ 38 E. 2023/ 432 K. 24.01.2023 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 18.05.2023.

içerisinde itiraz edilebilmesi mümkündür. Son olarak belirtmek gerekir ki; İİK m. 354/ 2 gereği, icra mahkemesinin aciz vesikasına bağlanan cezai hükümlere göre verdiği tazyik veya disiplin hapsine ilişkin kararlar, kesinleştiği tarihten itibaren iki yıl geçtikten sonra yerine getirilmez.

B. Alacaklısını Zarara Sokma Kastıyla Mevcudunu Eksiltme Suçu

Hukukumuzda borçlunun borcunu ödememesi hali bir tarafa; alacaklısına zarar verme kastı ile aktiflerini azaltması hali veya borcunu ödememek için hileli tasarruflarda bulunması hali suç olarak tanımlanmıştır⁹⁹¹. Zira borçlunun borcunu ödememesi hali herhangi bir suç teşkil etmemektedir. Borç ödemediği aciz vesikasına bağlı kamu hukuku sonuçlarından biri olan icra suç ve cezalarının İcra ve İflas Kanunu’nda düzenlenmesinden de hareketle, borçlunun alacaklısına zarar verme amacıyla bilerek ve isteyerek varlığını azaltma, suç olarak kabul edilmiş ve İİK m. 331⁹⁹², de düzenlenmiştir. Maddenin ilk fıkrasında alacaklıyı zarara sokma kastı ile mevcudu eksiltme suçu izah edilmiş; diğer üç fıkroda da çeşitli ihtimaller açısından suçun özel bazı halleri ele alınmıştır. Son fıkroda ise, bu suç kapsamında, alacaklının icra ceza mahkemesine doğrudan şikâyetle bulunması ile yargılama yapılmasını talep edebileceği düzenlenmiştir⁹⁹³.

⁹⁹¹ Berkin, s. 479; Talih Uyar, “Takip Hukukunda “Alacaklısını Zarara Sokmak Kasdiyle Mevcudunu Eksiltme Suçu” (İİK Mad. 331)”, **Ankara Barosu Dergisi**, Sayı 2010/ 1 (Kısaltma: Eksiltme Suçu), ss. 175- 186, s. 175; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. III**, s. 4778.

⁹⁹² İİK m. 331: “*Haciz yolu ile takip talebinden sonra veya bu talepten önceki iki yıl içinde borçlu; alacaklısını zarara sokmak maksadıyla, mallarını veya bunlardan bir kısmını mülkünden çıkararak, telef ederek veya kıymetten düşürerek hakiki surette yahut gizleyerek muvazaa yoluyla başkasının uhdesine geçirerek veya asıl olmayan borçlar ikrar ederek mevcudunu suni surette eksiltirse, aleyhine aciz belgesi aldığı veya alacaklı alacağını alamadığını ispat ettiği takdirde, altı aydan üç yıla kadar hapis ve bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.*

İflas takibinden veya doğrudan doğruya iflas hallerinde iflas talebinden önce birinci fıkradaki fiilleri işleyen borçlu hakkında da bu fiiller başka bir suç oluştursa dahi bu hükümler uygulanır.

Konkordato mühleti veya iflasın ertelenmesi talebinden önceki iki yıl içinde ya da konkordato mühleti talebi veya iflasın ertelenmesi süresinden sonra birinci fıkradaki fiilleri işleyen borçlu hakkında da bu hükümler uygulanır.

Taşınmaz rehni kapsamında bulunan eklentinin rehin alacaklısına zarar vermek kastı ile taşınmaz dışına çıkarılması halinde, eklentinin zilyedi iki yıldan dört yıla kadar hapis ve bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

Bu suçlar alacaklının şikâyeti üzerine takip olunur.”

⁹⁹³ Muşul, **C. II**, s. 1856.

Borçlunun alacaklısına zarar verme amacıyla mevcudunu azaltması suçu kapsamında, kanunda suçu oluşturan fiiller seçimlik olarak sayılmıştır⁹⁹⁴. İİK m. 331/ 1' e göre borçlunun; mallarının tamamını veya bir kısmını kendi mülkiyetinden çıkarması, telef etmesi, kıymetini düşürmesi, muvazaa ile gizleyip başkasına devretmesi veya var olmayan borçlar için ikrarda bulunması gibi fiillere kalkışması suçun seçimlik hareketleri olarak belirtilmiştir. Söz konusu seçimlik hareketlerin yapılması ile borçlunun cezalandırılabilmesi için, kanunda belirtilen süre şartının da gerçekleşmesi gerekir. Bu minvalde kanunda sayılan fiillerin haciz yolu ile takipte takip talebinde bulunulmasından sonra veya takip talebi verilmesinden önceki iki yıl içerisinde işlenmiş olması gerekir⁹⁹⁵. İİK m. 331/ 1 kapsamında suçun oluşması açısından Yargıtay kararlarında da kabul edildiği üzere alacaklıya zarar verme kastı ile maddedeki fiilleri işleyen borçluya karşı, haciz yolu ile takip yapılması ve yapılacak olması gerekir⁹⁹⁶. Bu minvalde, zarara uğrayan alacaklının borçlusuna karşı rehlin paraya çevrilmesi yolu ile takip yapması veya yapacak olması, İİK m. 331/ 1 anlamında suçun unsurlarının oluşmasını sağlamaz.

Kanunda sayılan fiillerin işlenmesinin suç sayılabilmesi için gerekli bir diğer şart, bu fiillerin alacaklıya zarar verme kastıyla işlenmiş olmasıdır. Dolayısıyla bu suç için özel kastın varlığı aranır. Suça dair yargılama yapan icra ceza mahkemesinin, her bir olay kapsamında fiilin suç olup olmadığını ve kastın varlığını değerlendirmesi gerekir⁹⁹⁷. Borçlunun sadece bir tür kredi temin edebilmek veya kendisi ile ilgili yeni bir ticari girişim amacı ile hareket etmişse, alacaklının böyle bir

⁹⁹⁴ Çolak, Haluk: “ İcra ve İflas Suçları ile Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar”, **Bankacılık Dergisi**, 2005, C. 53, ss. 72- 106, s. 73; Mahmut Coşkun, **İcra ve İflas Suçları**, Ankara 2017 (Kısaltma: Suçlar), s. 19- 20; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. III**, s. 4779.

⁹⁹⁵ Sunar, s. 246.

⁹⁹⁶ “ ... Mahkemece her ne kadar sanıkla ilgili suçun sübut bulunduğundan bahisle mahkumiyet kararı verilmiş ise de; sanığın üzerine atılı bulunan İİK'nın 331. maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen alacaklısını zarara uğratmak kastıyla mevcudu eksiltmek suçunun oluşabilmesi için borçlu hakkında haciz yolu ile takip yapılmış olması gerektiği, rehlin paraya çevrilmesi yolu ile takip yapılması halinde suçun unsurlarının oluşmayacağı hususu gözetilmeksizin sanık hakkında beraat kararı verilmesi gerekirken...” Yargıtay 12 HD., 2019/ 11571 E. 2019/ 16621 K. 18.11.2019 T.. Aynı yönde Yargıtay kararları için bkz. Yargıtay 12 HD., 2022/ 13735 E. 2023/ 240 K. 17.01.2023 T.; Yargıtay 12 HD., 2019/ 7400 E. 2019/ 15228 K. 21.10.2019 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 16.05.2023.

⁹⁹⁷ Coşkun, **Suçlar**, s. 21; Seyithan Deliduman, “ Borç Ödemeden Aciz Belgesinin Cezai Sonuçları”, **İstanbul Barosu Dergisi**, S. 7- 8- 9, 2000/ 74 (Kısaltma: Cezai Sonuçlar), ss. 774- 781, s. 775; Sunar, s. 247- 248; Talih Uyar, “ Takip Hukukunda “ Alacaklısını Zarara Sokma Kasdiyle Mevcudunu Eksiltme Suçu” (İİK. Mad. 331)”, **Ankara Barosu Dergisi**, 2010/ 1 (Kısaltma: Eksiltme Suçu), ss. 175- 186, s. 182; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. III**, s. 4811.

suç kapsamında şikayet hakkı olmayacaktır⁹⁹⁸. Borçlunun bu suçu işlemiş sayılabilmesi açısından varlığı aranan son şart, borçlu aleyhine tanzim edilmiş aciz vesikası veya alacaklının alacağını elde edemediğini ispat etmesidir⁹⁹⁹. Suçun ispatı açısından aciz vesikasının varlığı olması şart olmayıp; alacaklının alacağını tahsil edemediğini ispatlaması da yeterlidir¹⁰⁰⁰. Ayrıca madde kapsamında suçun oluşmasının şartlarından olan aciz vesikası ile kast edilen borç ödemedi kesin aciz vesikasıdır. Dolayısıyla takibin sonunda alacağını elde edemeyen alacaklıya verilen aciz vesikası veya haciz esnasında borçlunun haczedilebilir malvarlığı olmadığını gösteren aciz vesikası hükmündeki haciz tutanağı suçun maddi unsurlarındandır. Geçici aciz vesikası, borçlunun bu madde kapsamında cezalandırılmasını sağlamaz¹⁰⁰¹. Alacaklı bu madde kapsamında bir zarar gördüğünü kesin aciz vesikası hükmündeki haciz tutanağı ile veya aciz vesikası ile ya da alacağını alamadığını ortaya koyan herhangi bir ispat aracı ile ispatlayabilir¹⁰⁰². Ancak muvakkat aciz vesikası, bu madde kapsamında zarara sokmak kastı ile mevcudu eksiltme suçunu ispata elverişli değildir¹⁰⁰³.

⁹⁹⁸ Yaşar Anıl, **İcra ve İflas Suçları**, İstanbul 1990, s. 132; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 96; Talih Uyar, **İcra ve İflas Hukukunda Suç Sayılan Fiiller**, Manisa 1987 (Kısaltma: Suç Sayılan Fiiller), s. 34; Uyar, **Eksiltme Suçu**, s. 182.

⁹⁹⁹ Coşkun, **Suçlar**, s. 19.

¹⁰⁰⁰ “...Alacaklısını zarara uğratmak kastıyla mevcudu eksiltme suçunun oluşabilmesi için aciz belgesi alınması şart olmayıp alacaklıların alacağını alamadığını ispat etmesi halinde suçun oluşacağı, sanığa ait başkaca taşınmazlara haciz konulduğu açıklığı karşısında bu taşınmazların değerinin borcu karşılayacak miktarda olup olmadığı araştırılarak sonuca göre satış işleminin alacaklıyı zarara sokmak kastıyla yapıp yapılmadığının tartışılmasının gerektiği, Bunun yanı sıra muvazaalı olduğu iddia edilen taşınmaz satışından elde edilen paranın akıbeti araştırılarak taşınmazın muvazaalı olarak devredildiğinin iddia edilmesi karşısında, aşınmazın satış tarihindeki gerçek değeri ile satış değeri arasında fahiş fark olup olmadığı saptanarak taşınmazdan elde edilen paranın herhangi bir borç ödemesinde kullanıp kullanmadığı, borç ödenmiş ise ilgili takip dosyaları getirtilerek, bu borçların muvazaalı ya da hayali olup olmadıklarının tespit edilmesi, taşınmaz satışından elde edilen paranın herhangi bir banka veya sosyal güvenlik kurumlarına olan borcun ödenmesine sarf edilmiş ise bu durumun ilgili yerlere sorularak sonuca göre şikayete konu taşınmazın satışının alacaklıyı zarara sokmak kastıyla yapıp yapılmadığı hususunda sanığın hukuki durumunun tayini gerekirken...” Yargıtay 12 HD., 2019/ 3757 E. 2019/ 13655 K. 30.09.2019 T. Aynı yönde kararlar için bkz. Yargıtay 16 HD., 2011/ 921 E. 2011/ 3252 K. 03.06.2011 T.; Yargıtay 16 HD., 2008/ 8941 E. 2009/ 253 K. 19.01.2009 T.; Yargıtay 16 HD., 2008/ 9015 E. 2009/ 282 K. 19.01.2009 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 16.05.2023.

¹⁰⁰¹ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 97; Deliduman, **Cezai Sonuçlar**, s. 775; Sunar, s. 249; Uyar, **Eksiltme Suçu**, s. 176; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. III**, s. 4782.

¹⁰⁰² Coşkun, **Suçlar**, s. 21; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 98; Sunar, s. 248- 249; Uyar, **Eksiltme Suçu**, s. 176; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. III**, s. 4815; Yılmaz, **İİK Şerh**, s. 1345.

¹⁰⁰³ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 97; Kuru, **C. II**, s. 1546; Öztekin, s. 98; Uyar, **Suç Sayılan Fiiller**, s. 34.

Alacaklıya zarar vermek amacıyla kasten işlenebilen seçimlik fiiller ile malvarlığını eksiltme suçunun faili, borçlu ve bu varsa fiile iştirak edenlerdir¹⁰⁰⁴. Fiile iştirak edenler borçlu olmak zorunda değildir ve borçlu gerçek veya tüzel kişi olabilir. Borçlunun tüzel kişi olması durumunda, tüzel kişinin yetkilisi gerçek kişi cezai sorumluluğa sahiptir¹⁰⁰⁵.

İİK m. 331 kapsamındaki suçun yargılanması açısından görevli ve yetkili mahkeme, icra takibinin yapıldığı yer icra ceza mahkemesidir¹⁰⁰⁶. Ancak doktrinde icra ceza mahkemesinin değil de; asliye ceza mahkemesinin görevli mahkeme olması gerektiğine dair görüşler ileri sürülmüştür¹⁰⁰⁷. Bu görüşü savunan yazarlara göre alacaklının şikayeti üzerine soruşturması başlayan suça dair iddianame düzenlenmesi halinde, yargılamayı asliye ceza mahkemesi yapacaktır¹⁰⁰⁸. Zira her ne kadar İcra ve İflas Kanunu on altıncı bap altında düzenlenen icra suçları için icra ceza mahkemesinde yargılama yapılacağı İİK m. 346¹⁰⁰⁹, da hüküm altına alınmış olsa da; maddede icra ceza mahkemesinin ancak disiplin ve tazyik hapsine karar verebileceği düzenlenmiştir. Ancak İİK m. 331, bu suç kapsamında hapis ve adli para cezası öngördüğü için icra ceza mahkemesinin değil; asliye ceza mahkemesi görevli olacaktır¹⁰¹⁰.

İcra suç ve cezalarına dair İcra ve İflas Kanunu hükümlerinden İİK m. 331 ve İİK m. 346, 5358 Sayılı İcra ve İflas Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile 2005 yılında değiştirilerek; bugünkü şekline kavuşmuştur¹⁰¹¹. Söz konusu değişiklikten önce ilgili hükümlerde icra ceza mahkemelerinin görevine dair düzenleme yoktu. Öte yandan Yargıtay hukuk ve ceza daireleri, o dönem verdiği kararlarında, bu suç kapsamında asliye ceza mahkemesinin görevli olduğuna dair

¹⁰⁰⁴ Işık, **Aciz Belgesi**, s. 294.

¹⁰⁰⁵ Coşkun, **Suçlar**, s. 26; Sunar, s. 243.

¹⁰⁰⁶ Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz, s. 578; Coşkun, **Suçlar**, s. 26; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 296; Muşul, **C. II**, s. 1844; Yılmaz, **İİK Şerh**, s. 1346.

¹⁰⁰⁷ Berkin, s. 480; Çolak, s. 73- 74.

¹⁰⁰⁸ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 97; Deliduman, **Cezai Sonuçlar**, s. 775.

¹⁰⁰⁹ İİK m. 346: “ Bu Kanun hükümlerine göre disiplin veya tazyik hapsine icra mahkemesi karar verir.

İcra mahkemesinin görevine giren bu işler, diğer mahkemelerde görülen ceza davaları ile birleştirilemez.

Bu Bapta yer alan suçlarla ilgili davalara, icra mahkemesinde bakılır.”

¹⁰¹⁰ Uyar, **Eksiltme Suçu**, s. 185; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. III**, s. 4816.

¹⁰¹¹ R. G. T. 01.06.2005, S. 25832. 5358 Sayılı Kanun ile değiştirilen hükümler, 01.05.2006’ da yürürlüğe girmiştir.

içtihat vermiştir¹⁰¹². Ancak 5358 Sayılı Kanun değişikliği ile birlikte artık yargılamanın icra ceza mahkemesinin görevine girdiğine dair yeni kararlar ortaya çıkmıştır¹⁰¹³. Ayrıca Yargıtay Ceza Genel Kurulu da verdiği karar ile İİK m. 331 kapsamındaki suçun yargılanmasında şikayetin ve soruşturmanın icra ceza mahkemesi tarafından yapılacağına değinmiştir¹⁰¹⁴. Kanaatimizce, 5358 Sayılı Kanun değişikliği ve verilen yeni Yargıtay kararları birlikte ele alındığında, İİK m. 331 kapsamındaki suçun yargılama görevli mahkeme icra ceza mahkemesi olacaktır¹⁰¹⁵. Zira on altıncı bap kapsamında görevli mahkemenin icra mahkemesi

¹⁰¹² “ ... Alacaklısını zarara sokmak maksadıyla mal varlığını suni suretle eksiltme eylemi İİK'nun 331. maddesinde düzenlenmiş ve davaya bakma görevi Asliye Ceza Mahkemesine ait olup iddianame ile dava açılması gerektiği cihetle, usulî muamelelerin durdurulması ile dosyanın Cumhuriyet Savcılığına gönderilmesine karar verilmesi gerekirken...” Yargıtay 7 CD., 2002/ 21586 E. 2003/ 2597 K. 12.05.2003 T. Aynı yönde kararlar için bkz. Yargıtay 16 HD., 2003/ 10984 E. 2004/ 4559 K. 22.03.2004 T. (www.kazanci.com) ET. 16.05.2023.

¹⁰¹³ “ ... Sanığa isnat edilen suç, 2004 sayılı İİK'nun 331.maddesinde düzenlenmiş olup, aynı maddenin 6.fikrasında "bu suçlar alacaklının şikayeti üzerine takip olunur" yine anılan Kanun'un 349.maddesinde muhakeme usulüne yer verilmiş olup, buna göre şikayetin dilekçe ile veya şifahi beyanla icra mahkemesine yapılacağı, öte yandan 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5358 sayılı Kanun'un 18.maddesiyle değişik 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 346.maddesinin "son" fıkrasına göre de "Bu bapta yer alan suçlarla ilgili davalara icra mahkemesinde bakılır" hükümleri karşısında, sanığa yöneltilen suç hakkında iddianame ile dava açılmasının gerekmediği, icra mahkemesine verilecek dilekçe ile veya şifahi beyanla yargılamaya başlanacaktır...” Yargıtay 19 CD., 2015/ 20653 E. 2017/ 8568 K. 24.10.2017 T.. Aynı yönde kararlar için bkz. Yargıtay 19 CD., 2016/ 14747 E. 2018/ 4439 K. 12.04.2018 T.; Yargıtay 19 CD., 2017/ 566 E. 2017/ 11628 K. 26.12.2017 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 16.05.2023.

¹⁰¹⁴ “ ... Bu açıklamalar ışığında varılan sonuçları şu şekilde belirtmek mümkündür;
1-İcra İflas Yasasında yer alan şikayete tabii kılınan suçlar dolayısıyla ve bu kapsamda anılan Yasanın 331. maddesinde düzenlenmiş bulunup da, kovuşturmasının şikayete tabii olduğu yönünde kuşku bulunmayan alacaklısını zarara sokmak kasdiyle mevcudunu eksiltmek suçundan, yapılan şikayet İY'nın 347. maddede belirtilen süreler içinde, aynı Yasanın 348 ve 349. maddeleri uyarınca yetkili İcra Mahkemesine yapılmalıdır.

2-Bu suçlarla ilgili dava açma yöntemi, İY'nın 349. maddesinde açıkça belirtilmiş bulunduğundan, şikayet Yasanın 346. maddesi uyarınca yetkili kılınan İcra Ceza Mahkemesine yapılmalı ve bu suçlarla ilgili soruşturmalarda 5271 sayılı Yasa hükümleri değil, İY hükümleri uygulanmalıdır.

3- Şikayete tabi olduğu belirtilen bu suçlarla ilgili olarak, şikayetin doğrudan İcra Ceza Mahkemesine yapılması gerektiğinden, 5271 sayılı Yasanın 170. maddesi uyarınca iddianame düzenlenmesine gerek bulunmadığı gibi, anılan Yasanın 170. ve devamı madde hükümlerinin de bu suçlar yönünden uygulanmasına olanak bulunmamaktadır.

4-Yargıtay C.Başsavcılığınca ileri sürülen ve bu suça ait soruşturmanın C.Savcılığınca yapılması gerektiğine ilişkin olan görüşe yasal dayanak olarak gösterilen, 5320 sayılı Yasanın 9. maddesi hükmü, 1412 sayılı Yasanın 344 vd. maddelerinde düzenlenen şahsi dava türleriyle ilgili olup, bu hükmün İY'nda yer alan suçlarda uygulama alanı bulunmamaktadır...” Yargıtay CGK 2007/ 16 E. 2007/ 28 K. 13.02.2007 T. Aynı yönde karar için bkz. Yargıtay CGK 2009/ 154 E. 2009/ 282 K. 08.12.2009 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 16.05.2023.

¹⁰¹⁵ Yargıtay verdiği olduğu kararlarında iddianame hazırlanarak dava açılmasına lüzum olmadığını; görevli icra mahkemesine verilecek olan şikayet dilekçesiyle veya sözlü şikayet beyanıyla yargılamanın başlayacağını belirtmiştir. “ ... Sanıklara isnat edilen suç, 2004 sayılı İİK'nın 331. maddesinde yaptırım altına alınmış olup, bu maddenin 6. fıkrasında "bu suçlar alacaklının şikayeti üzerine takip olunur", hükmüne yer verildiği, yine anılan Kanun'un "yargılama usulü" başlıklı 349.

olacağı açıkça İİK m. 346/ 3' te belirtilmiştir. Ancak maddenin üçüncü fıkrasındaki bu düzenlemenin yanı sıra birinci fıkrada var olan disiplin ve tazyik hapsine icra mahkemesinin karar vereceğine dair düzenleme, kanun yapma tekniği açısından sıkıntılı görünmekte¹⁰¹⁶; bu cezalar dışında başka bir düzenleme olduğu sanısına yol açmaktadır. Hal böyle olunca İİK m. 346, birinci ve üçüncü fıkralar arasında görünen lafzi sıkıntının giderilmesi uygun olacaktır.

C. Kendi Fiili ile Acizine Sebep Olma ve Durumunu Ağırlaştırma Suçu

Borç ödemedен aciz vesikasının cezai hükümlerinden bir diğeri olan borçlunun kendi fiili ile kendi acizine sebebiyet vermesi ve hâlihazırdaki kötü maddi durumunu daha da ağırlaştırması, İİK m. 332¹⁰¹⁷, de düzenlenmiştir. İİK m. 332' ye göre, borçlunun aleyhine yapılan takipte hile veya zarar verme kastı ile hareket etmesine gerek olmadan sadece maddede yazılı ihtimaller halinde cezalandırılabilir olduğu belirtilmiştir¹⁰¹⁸.

maddesinde şikayetin dilekçe ile veya şifahi beyanla icra mahkemesine yapılacağı, öte yandan 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5358 sayılı Kanun'un 18. maddesiyle değişik 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 346. maddesinin son fıkrasına göre de "Bu bapta yer alan suçlarla ilgili davalara icra mahkemesinde bakılır" hükümleri karşısında, sanıklara yöneltilen suç hakkında iddianame ile dava açılmasının gerekmediği, İcra Mahkemesine verilecek dilekçe ile yargılamaya başlanacağı hususu gözönüne alındığında, sanıklara isnat edilen suç nedeniyle yapılacak yargılamalar şikayet dilekçesiyle veya şifai beyanla İcra Mahkemesine başvuru üzerine başlayacaktır..." Yargıtay 16 HD., 2008/ 9489 E. 2009/ 766 K. 16.02.2009 T. Aynı yönde karar için bkz. Yargıtay 16 HD., 2007/ 3846 E. 2007/ 3521 K. 03.10.2007 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 18.05.2023.

¹⁰¹⁶ Işık, **Aciz Belgesi**, s. 296 dn. 320.

¹⁰¹⁷ İİK m. 332: "Haciz yolu ile takip talebinden sonra veya bu talepten önceki iki yıl içinde borçlu, adet üzere tecviz edilemeyecek bir hiffetle hareket ederek veya haddinden ziyade masraflar yaparak yahut cüretli talih oyunlarına veya basiretsizce spekülasyonlara girişerek yahut işlerinde ağır ihmallerde bulunarak acizine kendi fiili ile sebebiyet verir yahut vaziyetinin fenalığını bildiği halde o gibi hareketlerle bu fenalığı ağırlaştırırsa, aleyhine aciz belgesi istihsal edildiği veya alacaklı alacağını istifa edemediğini ispat ettiği takdirde, onbeş günden altı aya kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.

Konkordato mühleti talebinden önceki iki yıl içinde birinci fıkradaki fiilleri işleyen borçlu hakkında da bu hükümler uygulanır.

Bu suç alacaklının şikâyeti üzerine takip olunur. Borçluyu fazla borç altına girmeye veya talih oyunu ile spekülasyonlarda bulunmaya sevk etmiş yahut ağır faiz almak suretiyle zaafından istifade etmiş olan alacaklıların şikâyet hakkı yoktur."

¹⁰¹⁸ Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 98. İİK m. 332 kapsamında borçlunun cezalandırılabilmesi için alacaklının maddede sayılı fiiller sebebiyle bir zarar görmüş olmasının şart olmaması konusunda bkz. Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 98. İİK m. 332 kapsamındaki fiiller nedeniyle borçlunun cezalandırılabilmesi için hakkında borç ödemedен aciz vesikasının tanzim edilmesi veya alacaklının

Alacaklı bu madde kapsamında zarara uğradığını, borçlunun haciz esnasında haczedilebilir hiçbir malvarlığı olmadığını gösteren kesin aciz vesikası hükmündeki haciz tutanağı ile veya takibin sonunda alacağını elde edemediğini gösteren kesin aciz vesikası ile ya da alacağını tahsil edemediğini ortaya koyan başka herhangi bir ispat aracı ile ispatlayabilir¹⁰¹⁹. Dolayısıyla alacaklının zararını ispatlayabilmesi için aciz vesikası mutlak olarak aranan bir ispat vasıtası değildir. Öte yandan muvakkat aciz vesikası, borçlunun borçlarını ödemekten aciz hali içerisinde olduğunu ve bu minvalde de alacaklının zararını göstermediği için, bu suç kapsamında ispata elverişli bir belge değildir¹⁰²⁰. Borçlunun bu suç nedeniyle cezalandırılabilmesi için, alacaklının zarara uğradığı fiilleri kasten yapmasına gerek yoktur. Zira borçlunun kendi fiili ile kendi acizine sebebiyet vermesi ve hâlihazırdaki kötü maddi durumunu daha da ağırlaştırması suçu taksirle işlenebilen bir suçtur¹⁰²¹.

Borçlunun alacaklısını zarara sokma kastıyla var olan mevcudunu azaltma suçunda olduğu gibi borçlunun şikayete tabi bu suç nedeniyle de cezalandırılabilmesi için, maddede belirtilen süre şartının oluşması gerekir. Dolayısıyla borçlunun maddede sayılan fiilleri “ *haciz yolu ile takip talebinden sonra veya bu talepten önceki iki yıl içinde*” işlemesi cezalandırılabilmesinin ön şartıdır. Zira borçlu tarafından belirtilen zaman diliminin dışında suç kapsamında sayılan fiiller işlense bu suç oluşmayacak¹⁰²²; borçluya bu hükme dayalı olarak ceza verilemeyecektir. Ayrıca belirtmek gerekir ki, Yargıtay kararlarında da kabul edildiği üzere, borçlunun İİK m. 332’ de suç teşkil eden bu fiillerini ceza yargılamasını yapan mahkeme suçun oluşup oluşmadığını değerlendirirken, borçlunun ailevi ve şahsi hayatına da dikkat etmeli ve gerekirse bilirkişiye müracaat etmelidir¹⁰²³.

maddede sayılan fiiller sebebiyle alacağını alamadığını ispatlaması gerektiği hakkında bkz. Sunar, s. 257.

¹⁰¹⁹ Berkin, s. 481; Çolak, s. 74; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 99; Işık, s. 297.

¹⁰²⁰ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 98; Deliduman, **Cezai Sonuçlar**, s. 776; Kuru, **C. II**, s. 1546; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 98- 99; Sunar, s. 257; Uyar, **Suç Sayılan Fiiller**, s. 42; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. III**, s. 4824.

¹⁰²¹ Çolak, s. 74; Coşkun, **Suçlar**, s. 57- 58; Deliduman, **Cezai Sonuçlar**, s. 776; Sunar, s. 256; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. III**, s. 4824.

¹⁰²² Sunar, s. 256.

¹⁰²³ Coşkun, **Suçlar**, s. 57; Sunar, s. 258; Yılmaz, **İİK Şerh**, s. 1349. “ ... *İİK'nın 332. maddesine göre “Haciz yolu ile takip talebinden sonra veya bu talepten önceki iki yıl için borçlu, adet üzere tecviz edilemeyecek bir hiffetle hareket ederek veya haddinden ziyade masraflar yaparak yahut cüretli talih oyunlarına veya basiretsizce spekülasyonlara girişerek, yahut vaziyetinin fenalığını bildiği halde o*

Borçlunun kendi fiili ile kendi aczine sebebiyet vermesi ve hâlihazırdaki kötü maddi durumunu daha da ağırlaştırması suçunun yargılaması için görevli mahkemenin hangi mahkeme olacağına dair tartışma vardır. Kanaatimizce esasen İİK m. 346¹⁰²⁴ hükmü, açık bir şekilde, İcra ve İflas Kanunu hükümleri anlamında disiplin ve tazyik hapislerini icra takibinin yapıldığı yerdeki icra mahkemesinin karara bağlayacağını belirtmiş olsa da; bazı yazarlar¹⁰²⁵, suça dair şikayetin Cumhuriyet Savcısı tarafından soruşturulmasından sonra iddianamenin hazırlanma şartları da gerçekleşmişse, asliye ceza mahkemesinin görevli mahkeme olduğunu belirtmişlerdir.

D. Hakkında Aciz Vesikası Düzenlenen Borçlunun Gerçeğe Aykırı Beyan Suçu

Borç ödemedenden aciz vesikasına ceza hukuku alanında bağlanan hüküm ve sonuçlardan bir diğeri, hakkında aciz vesikası olan borçlunun gerçeğe aykırı beyanda bulunması suçudur. İİK m. 338/ 2¹⁰²⁶ hükmü ile hakkında aciz vesikası olan

gibi hareketlerle bu fenalığı ağırlaştırıyorsa, aleyhine aciz belgesi istihsal edildiği veya alacaklı alacağını istifa edemediğini ispat ettiği takdirde, onbeş günden altı aya kadar hapis cezası ile cezalandırılır.” hükmü karşısında, borçlu şirket hakkında devam eden ve esas numaraları dosya içerisinde bulunan diğer icra takip dosyaları getirtilip incelenerek, sanığın işlerinde ağır ihmallerde bulunarak aczine kendi fiiliyle sebebiyet verip vermediği, yahut vaziyetin fenalığına rağmen durumu daha da ağırlaştırıp ağırlaştırmadığı, ağırlaştırmışsa ne şekilde olduğu konusunda araştırma yapılmaksızın eksik inceleme ve yetersiz gerekçe ile yazılı şekilde karar verilmesi...” Yargıtay 19 CD., 2016/ 13528 E. 2017/ 6058 K. 22.06.2017 T.. Aynı yönde kararlar için bkz. Yargıtay 19 CD., 2016/ 5983 E. 2018/ 8018 K. 03.07.2018 T.; Yargıtay 16 HD., 2010/ 3553 E. 2010/ 4751 K. 05.07.2010 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 18.05.2023.

¹⁰²⁴ İİK m. 346: “ Bu Kanun hükümlerine göre disiplin veya tazyik hapsine icra mahkemesi karar verir.

İcra mahkemesinin görevine giren bu işler, diğer mahkemelerde görülen ceza davaları ile birleştirilemez.

Bu Bapta yer alan suçlarla ilgili davalara, icra mahkemesinde bakılır.”

¹⁰²⁵ Berkin, s. 480; Çolak, s. 74; Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 98; Deliduman, **Cezai Sonuçlar**, s. 776; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. III**, s. 4827. Aksi yönde yazarlar için bkz. Coşkun, **Suçlar**, s. 58; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 298.

¹⁰²⁶ İİK m. 338/ 2: “ Hakkında aciz vesikası alınmış borçlu, asgari ücretin üstünde bir geçim sürdürdüğü, aciz vesikası hamili alacaklının alacağının aciz vesikasına bağlanmasından en geç beş sene içinde müracaatı üzerine sabit olursa, asgari ücretin üstünde kalan gelirlerinden icra mahkemesinin dörtte birden az olmamak üzere tespit edeceği kısmını icra mahkemesi kararının kesinleşmesinden itibaren en geç bir ay içinde ve aciz vesikasındaki borcun ödenmesine kadar her ay icra dairesine yatırmaya mecburdur. Bu mükellefiyeti yerine getirmeyen borçlu hakkında bir yıla kadar tazyik hapsine karar verilir. Hapsin tatbikine başlandıktan sonra borçlu borcun tamamını veya o tarihe kadar icra veznesine yatırmak zorunda olduğu meblağı öderse tahliye edilir; ödemelerini tekrar keserse, hakkında tazyik hapsine yeniden karar verilir. Ancak, bir borçtan dolayı tazyik hapsinin süresi bir yılı geçemez.”

borçlunun, asgari ücretin üstü bir düzeyde yaşam sürmesi halinde, alacaklıya icra mahkemesine başvurarak alacağının ödenmesini isteme hakkı verilmektedir. Aciz vesikasının tanzim edilmesinden sonra borçlu, asgari ücret seviyesinin üzerinde bir yaşam sürdürmeye başlamış olabilir veya kendisine bağış ya da miras yoluyla malvarlığı intikal etmiş olabilir¹⁰²⁷. Aciz vesikasının tanzim edilmesinden itibaren beş yıl içerisinde alacaklının icra mahkemesine başvurması ile sabit olursa, mahkeme borçluyu alacağı ödemeye mahkûm eder¹⁰²⁸. Ancak mahkeme borçluyu, asgari ücretin üzerindeki gelirlerinin dörtte birinden aşağı olmamak kaydıyla ve aciz vesikasındaki alacağın tamamının ödenmesine kadar, kararın kesinleşmesinden itibaren en geç bir ay içerisinde ve her ay olmak üzere ödemeye mahkum edecektir. Ödeme, icra dairesine yapılacaktır. Maddede açıklanan ödeme şartlarına göre borcu ifa etmeyen borçlu, tazyik hapsine mahkum edilir. Tazyik hapsi uygulanması esnasında borçlu borcunun tamamını ya da o tarihe kadar ödenmesi gereken kısmı icra dairesine öderse, tazyik hapsi sona erdirilir; borçlu tahliye edilir. Tahliye kararından sonra borçlu ödemelerini yine kesintiye uğratırsa, yeniden tazyik hapsi kararı verilir. Neticede bir borca dair olarak verilecek tazyik hapsi süresi, bir yılı aşamayacaktır.

Borçlunun birden fazla aciz vesikası sahibi alacaklısı tarafından İİK m. 338/ 2 hükmünün uygulanmasının talep edilmesi durumunda, İİK m. 338/ 4¹⁰²⁹ hükmüne göre, alacaklılar arasında talepte bulunma tarihlerine göre sıralama yapılarak alacaklarına kavuşmaları sağlanacaktır.

Aciz vesikasının ceza hukuku sonuçlarından olan borçlunun gerçeğe aykırı beyanda bulunması suçunun, aslında bir suç değil; kabahat olduğu hakkında eski bir Yargıtay kararı vardır¹⁰³⁰. Ancak Yargıtay' ın yeni tarihli kararlarında madde

¹⁰²⁷ Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 98; Deliduman, **Cezai Sonuçlar**, s. 777.

¹⁰²⁸ Işık, **Aciz Belgesi**, s. 299; Sunar, s. 259.

¹⁰²⁹ İİK m. 338/ 4: “ İkinci fıkradaki hükmün tatbikini birden fazla aciz vesikası hamili alacaklı talep etmiş ise, bunlar talep tarihi sırasıyla öncelik hakkını haizdir.”

¹⁰³⁰ “ ... 5237 sayılı TCY'de, cürüm-kabahat ayrımı ve buna bağlı olarak da yaptırım sisteminde yer alan ağır-hafif hapis ayırımına son verilmesi üzerine, yasada kabahat olarak öngörülen bir kısım eylemler 5326 sayılı Kabahatler Yasası ile idari yaptırımı gerektiren eylemler olarak düzenlenmiş, bir kısım eylemler ise suç haline getirilmiş, bu sistem ve yaptırım değişikliğinin zorunlu sonucu olarak, özel yasalardaki yaptırım sisteminin de 5237 sayılı Yasa'ya uyarlanması amacıyla 01.06.2005 tarihinde yürürlüğe konulan 5252 sayılı Türk Ceza Yasası'nın Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkındaki Yasa'nın 7. maddesi ile yasalarda, yaptırımı hafif hapis ve hafif para cezası olarak

kapsamındaki durumu suç olarak nitelediği görülmektedir. Öte yandan doktrinde ifade edilen görüşe göre¹⁰³¹, maddede ifade edilen durum suç oluşturmaktadır. İİK m. 338/ 2 hükmünün suç olarak kabul edilmesi, borçlunun asgari ücret sınırlarını aşan düzeyde gelire veya malvarlığına sahip olması ile borcunu ödemesi gerekirken; bu durumunu gizlemeyi tercih ettiği varsayımına dayanmaktadır.

Aciz vesikasının cezai sonuçları açısından İİK m. 338 kapsamında ifade edilen aciz vesikasıdan anlaşılması gereken, borç ödemedi kesin aciz vesikası

Öngörülen eylemler ve buna bağlı olarak, İcra ve İflas Yasası'nda, yaptırımı hafif hapis olarak öngörülen eylemler idari para cezası gerektiren kabahatlere dönüştürülmüştür.

Ancak bu genel uyarılama hükmünün yetersiz olduğunu gören yasa koyucu, 01.06.2005 gün ve 25832 sayılı mükerrer Resmi Gazete'de yayımlanarak aynı gün yürürlüğe giren, 31.05.2005 gün ve 5358 sayılı Yasa ile İcra ve İflas Yasası'nın 16. bab kapsamındaki fiilleri ikili bir ayrıma tabi tutarak, bir kısım eylemleri suç olarak, diğer bir kısım eylemleri ise, kabahat olarak düzenlemiştir. Bu kapsamda 337, 338/2, 339, 340, 341, 343 ve 344. maddelerdeki eylemler kabahat olarak düzenlenip, disiplin hapsi veya tazyik hapsi şeklinde yaptırımlara bağlanmış, 331, 332, 333, 333/a, 334, 335, 336, 337/a, 338/1, 342, 345/a, 345/b maddelerindeki eylemler ise suç kapsamında sayılmış, hapis cezası veya adli para cezası biçiminde yaptırımlara bağlanmıştır. Bir kısım suçların re'sen takibi öngörülmüş ise de, diğer bir kısım suçların takibi şikayet koşuluna bağlanmış, bu husus suç tanımının yer aldığı maddelerde, "Bu suçlar alacaklının şikayeti üzerine takip olunur", "alacaklının şikayeti üzerine", "ilgilinin şikayeti üzerine", "zarar gören alacaklının şikayeti üzerine" ibareleriyle açıkça belirtilmiştir.

Bu açıklamalar ışığında varılan sonuçları şu şekilde belirtmek mümkündür;

1-İcra İflas Yasasında yer alan şikayete tabii kılınan suçlar dolayısıyla ve bu kapsamda anılan Yasa'nın 331. maddesinde düzenlenmiş bulunup da, kovuşturmasının şikayete tabii olduğu yönünde kuşku bulunmayan alacaklısını zarara sokmak kasdiye mevcutunu eksiltmek suçundan, yapılan şikayet İİY'nin 347. maddesinde belirtilen süreler içinde, aynı Yasa'nın 348 ve 349. maddeleri uyarınca yetkili İcra Mahkemesine yapılmalıdır.

2-Bu suçlarla ilgili dava açma yöntemi, İİY'nin 349. maddesinde açıkça belirtilmiş bulunduğundan, şikayet Yasa'nın 346. maddesi uyarınca yetkili kılınan İcra Ceza Mahkemesine yapılmalı ve bu suçlarla ilgili soruşturmalarda 5271 sayılı Yasa hükümleri değil, İİY hükümleri uygulanmalıdır.

3-Şikayete tabi olduğu belirtilen bu suçlarla ilgili olarak, şikayetin doğrudan İcra Ceza Mahkemesine yapılması gerektiğinden, 5271 sayılı Yasa'nın 170. maddesi uyanca iddianame düzenlenmesine gerek bulunmadığı gibi, anılan Yasa'nın 170. ve devamı madde hükümlerinin de bu suçlar yönünden uygulanmasına olanak bulunmamaktadır.

4- Yargıtay C.Başsavcılığı'nca ileri sürülen ve bu suça ait soruşturmanın C.Savcılığı'nca yapılması gerektiğine ilişkin olan görüşe yasal dayanak olarak gösterilen, 5320 sayılı Yasa'nın 9. maddesi hükmü, 1412 sayılı Yasa'nın 344 vd. maddelerinde düzenlenen şahsi dava türleriyle ilgili olup, bu hükmün İİY'de yer alan suçlarda uygulama alanı bulunmamaktadır.

Anılan yasal düzenlemeler ve açıklamalar birlikte değerlendirildiğinde ve özellikle İİY'nin 5358 sayılı Yasa ile değişik 346 ve 349. maddeleri hükümleri gözönüne alındığında, anılan suç türleriyle ilgili soruşturmanın C.Başsavcılığı'nca yapılmasına yasal olanak bulunmadığından, suçların ağırlığı ve adalet düşüncesiyle de olsa, yasakoyucu tarafından öngörülmeyen bir yöntemin uygulanması veya verilmeyen bir yetkinin kullanılmasının hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmayacağı sonucuna ulaşılmakla, yasal bir düzenleme konusu yapılabilecek bu hususta, Özel Daire'ce verilen kararda bir isabetsizlik bulunmadığından, yerinde görülmeyen Yargıtay C.Başsavcılığı İtirazının reddine karar verilmelidir..." Yargıtay CGK, 2007/ 17- 16 E. 20077 28 K. 13.02.2007 T. (www.kazanci.com.tr) ET. 18.05.2023.

¹⁰³¹ Sunar, s. 258.

veya kesin aciz vesikası hükmündeki haciz tutanağıdır¹⁰³². Bu minvalde geçici aciz vesikası, alacaklıya bu maddeye dayanarak borçlunun cezalandırılmasını talep etme hakkı vermeyecektir.

Borç ödemedenden aciz vesikasına bağlanan cezai hükümlerden İİK m. 331’ de borçlunun hapis ve adli para cezası ile ve İİK m. 332’ de de borçlunun hapis cezası ile cezalandırılacağı hüküm altına alınmıştır. Ancak İİK m. 338/ 2 hükmünde borçlunun hapis veya adli para cezası ile cezalandırılması değil de tazyik hapsi ile cezalandırılması kabul edilmiştir. Bu kapsamda tazyik hapsinin, alacaklının alacağına en kısa sürede kavuşmasını sağlamaya yönelik özel bir tedbir olarak ele alınması gerekir¹⁰³³.

Borçlunun asgari ücret düzeyini aşan seviyede yaşam sürdürmesi ile İİK m. 338/ 2 kapsamındaki suçun oluşması bağlamında, İİK m. 354/ 3 de dikkate alınmalıdır. İİK m. 354/ 3¹⁰³⁴ e göre; alacaklının alacağının aylık en yüksek brüt asgari ücret tutarının altında olması halinde, İİK m. 338/ 2 hükmüne göre tazyik hapsi uygulanamayacaktır¹⁰³⁵. Öte yandan borçlunun asgari ücret düzeyini aşan şekilde hayat sürdürmesi neticesinde tazyik hapsine dair hükmün uygulanması açısından, İİK m. 354/ 3’ te bahsedilen alacak miktarı, aciz vesikasındaki alacak miktarıdır.

III. ACİZ VESİKASININ VERGİ HUKUKUNA İLİŞKİN SONUÇLARI

Borç ödemedenden aciz vesikasına bağlanan kamu hukuku hüküm ve sonuçlarından bir kısmı, vergi hukuku ile ilgilidir. Vergi hukuku açısından Vergi Usul Kanunu kapsamında değersiz, şüpheli ve vazgeçilen alacaklar olmak üzere üçlü bir ayırım söz konusudur¹⁰³⁶. Bu minvalde aciz vesikasına bağlanan alacağın,

¹⁰³² Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 99; Deliduman, **Cezai Sonuçlar**, s. 777; Kuru, **C. II**, s. 1546; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 99; Uyar, **Suç Sayılan Fiiller**, s. 229; Uyar/ Uyar/ Uyar, **C. III**, s. 4902.

¹⁰³³ Arslan/ Yılmaz/ Taşpınar Ayvaz, s. 577; Sunar, s. 260.

¹⁰³⁴ İİK m. 354/ 3: “*Nafaka alacaklarına ilişkin takipler hariç, alacak miktarı Asgari Ücret Tespit Komisyonu tarafından her yıl belirlenen aylık en yüksek brüt asgari ücret tutarının altında kalan takiplerde bu Kanunda öngörülen disiplin ve tazyik hapsi uygulanmaz.*”

¹⁰³⁵ Berkin, s. 485; Coşkun, **Suçlar**, s. 205.

¹⁰³⁶ Değersiz, şüpheli veya vazgeçilen alacaklar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. İrfan Barlass, **Türk Vergi Hukukunda Değersiz, Şüpheli ve Vazgeçilen Alacaklar**, İstanbul 2011.

değersiz alacak veya şüpheli alacak kalemlerinden hangisine girdiğini tespit etmek gerekir¹⁰³⁷.

Değersiz alacaklar, VUK m. 322¹⁰³⁸, de tanımlanmış ve herhangi bir yargı organı kararına veya kanaat gösterici bir belgeye göre tahsil edilmesine imkan olmayan alacaklardır. Değersiz alacaklar, işletme hesabı esasına göre defter tutan mükellefler tarafından gider kaydedilmek şeklinde yok edilir. Alacağın işletmenin ticari faaliyeti ile doğrudan ilgili bulunması ve aynı zamanda işletmenin kazanç hesaplarında takip edilerek ilgili dönemin kar veya zararında yer alması halinde, değersiz alacak olarak kabul edilmesi mümkündür¹⁰³⁹.

Şüpheli alacaklar, VUK m. 323¹⁰⁴⁰, te iki kategori olarak belirtilmiş ve ticari kazançlar ile zirai kazançların elde edilip sürdürülmesi ile ilgili olmak şartına bağlanmıştır. Bu minvalde dava veya icra aşamasında bulunan, dava konusu edilemeyecek ya da icra takibine konu edilemeyecek kadar az miktarda olan ve protesto çekilmesine veya yazı ile birden çok defa talep edilmesine rağmen borçlu tarafından ödenmeyen alacaklar, şüpheli alacaklardır. Kanunda bu şekilde ifade

¹⁰³⁷ Borç ödemedenden aciz vesikasına bağlanan alacağın vazgeçilen alacak olarak kabul edilmesi mümkün değildir. Zira VUK m. 324' e göre vazgeçilen alacaklar, konkordato veya sulh yollarından biri ile talep edilmesinden vazgeçilen alacaklardır. Vazgeçilen alacaklar, alacaklı açısından değersiz alacak hükmünde iken; borçlu açısından ise kar hükmündedir.

¹⁰³⁸ VUK m. 322: “ Kazai bir hükme veya kanaat verici bir vesikaya göre tahsiline artık imkan kalmıyan alacaklar, değersiz alacaktır.

Değersiz alacaklar, bu mahiyete girdikleri tarihte tasarruf değerlerini kaybederler ve mukayyet kıymetleriyle zarara geçirilerek yok edilirler.

İşletme hesabı esasına göre defter tutan mükelleflerin bu madde hükmüne giren değersiz alacakları, gider kaydedilmek suretiyle yok edilirler.”

¹⁰³⁹ Çiğdem Güneş, “ İflasın Ertelenmesi, Konkordato ve Aciz Belgesine Bağlanmış Alacakların Amortismanı”, **Vergi Sorunları Dergisi**, S. 313, 2014, ss. 168- 174, s. 170. Aksi görüş için bkz. Barlass, s. 24- 25.

¹⁰⁴⁰ VUK m. 323: “ Ticari ve zirai kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi ile ilgili olmak şartıyla;
1. Dava veya icra safhasında bulunan alacaklar;
2. Yapılan protestoya veya yazı ile bir defadan fazla istenilmesine rağmen borçlu tarafından ödenmemiş bulunan ve 3.000 (8.900) Türk lirasını aşmayan alacaklar; şüpheli alacak sayılır.
Yukarıda yazılı şüpheli alacaklar için değerlendirme gününün tasarruf değerine göre pasifte karşılık ayrılabilir.

Bu karşılığın hangi alacaklara ait olduğu karşılık hesabında gösterilir. Teminatlı alacaklarda bu karşılık teminattan geri kalan miktara inhisar eder.

Şüpheli alacakların sonradan tahsil edilen miktarları tahsil edildikleri dönemde kar zarar hesabına intikal ettirilir.

İşletme hesabı esasında defter tutan mükellefler, yukarıdaki fıkralar kapsamında tespit edilen şüpheli alacaklarını defterlerinin gider kısmına ve bunlardan sonradan tahsil edilen miktarları ise tahsil edildikleri dönemde defterlerinin gelir kısmına, hangi alacaklara ait olduğunu gösterecek şekilde, kaydederler.”

edilen şüpheli alacaklar dışında ayrıca; değersiz alacak haline gelip gelmediği anlaşılamayan alacakların da şüpheli alacak kabul edileceği doktrinde ifade edilmiştir¹⁰⁴¹. Alacağın, şüpheli alacak olarak kabul edilebilmesi için ticari bir iş ile ilgisinin olması ve defterlerini bilanço esasına göre tutan işletmeye hasılat olarak kaydedilmesi gerekir¹⁰⁴².

Şüpheli ve değersiz alacakların VUK kapsamındaki düzenlemeleri incelendiğinde, aciz vesikasına bağlı alacağın şüpheli alacak veya değersiz alaktan hangisine girdiğini belirlemek gerekir. Bu minvalde, VUK m. 322 kapsamında lafzı geçen “ *kanaat verici bir vesika*” ile tahsil edilebilme imkanı olmayan alacakların, değersiz alacak olarak kabul edilmesi cihetinde aciz vesikasının “ *kanaat verici bir vesika*” olup olmadığı irdelenmelidir. Kanunda, hangi belgelerin kanaat verici belgelerden olduğu sayılmamıştır¹⁰⁴³. Ancak Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı verdiği bir özelgesinde, kanaat verici vesikalar örnek mahiyetinde sayılmıştır¹⁰⁴⁴. Kanaat verici bir vesikaya göre artık tahsil edilmesine imkan olmayan alacakların değersiz alacak olarak kabul edilmesi kapsamında aynı özelgede, aciz vesikasının borç ikrarını içeren ve alacaklının alacağının varlığını kuvvetlendiren bir

¹⁰⁴¹ Ali Uysal, Nurettin Eroğlu, **Açıklamalı ve Örnekli Vergi Usul Kanunu**, Ankara 2009, s. 737.

¹⁰⁴² Barlass, s. 87; Güneş, s. 169; Mehmet Kamil Mutluer, **Vergi Hukuku Genel ve Özel Hükümler**, Ankara 2011, s. 150; Uysal/ Eroğlu, s. 738.

¹⁰⁴³ Mutluer, s. 150; Uysal/ Eroğlu, s. 735.

¹⁰⁴⁴ “ ... Vergi hukuku uygulaması bakımından kanaat verici vesikalara örnek olarak aşağıdaki belgeler sayılabilir:

- Borçlunun herhangi bir mal varlığı bırakmadan ölümü veya Medeni Kanun'un 31 ve izleyen maddelerine göre mahkemelerce borçlu hakkında verilen gaiplik kararı ve mirasçılarının da mirası reddettiklerine dair sulh hukuk mahkemelerince verilmiş bulunan mirası red kararı,
- Borçlu aleyhine alacaklı tarafından açılan davayı borçlunun kazandığına dair mahkeme kararı,
- Mahkeme huzurunda alaktan vazgeçildiğine ilişkin olarak düzenlenmiş belgeler,
- Alaktan vazgeçildiğine dair konkordato anlaşması,
- Borçlunun dolandırıcılıktan mahkum olması ve herhangi bir malvarlığı bulunmadığını belgeleyen resmi evrak,
- Borçlunun adresinin saptanamaması nedeniyle icra takibat dosyasının kaldırıldığını ve yasal süresi içerisinde yenileme talebinde de bulunulmadığını gösteren icra memurluğu yazısı,
- Gerek doğuşu gerekse vazgeçilmesi bakımından belli ve inandırıcı sebepleri olmak şartıyla alaktan vazgeçildiğini gösteren anlaşmalar (Alacaklının tek taraflı irade beyanı ile alınmasından vazgeçilen alacakların, değersiz alacak olarak zarar kaydı mümkün değildir.),
- Ticaret mahkemesince borçlu hakkında verilmiş ve ilgili masa tarafından tasfiyeye tabi tutulmuş bulunan iflas kararına ilişkin belgeler.”

Ayrıntılı bilgi için bkz. Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı 02.11.2009 Tarihli Özelge, Sayı: B.07.1.GİB.0.01.29/2978-322-68-102537, 02.11.2009 T. (<https://www.gib.gov.tr/node/944199>) E.T. 21.05.2023.

belge olduğu; dolayısıyla vesikanın, içeriğinde yer alan alacağın değersiz olduğuna dair bir vesika olamayacağı ifade edilmiştir¹⁰⁴⁵.

Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı' nın aciz vesikasının, alacağın tahsili imkanı kalmadığına dair kanaat verici belgelerden sayılması gerektiğini kabul ettiği özelgelerin¹⁰⁴⁶ yanı sıra, vergi hukuku doktrininde de bu konuda bazı görüşler ileri sürülmüştür. İleri sürülen görüşlerden birine göre, alacağın takip sonunda aciz vesikasına bağlanması, alacağın tahsil edilebilme imkanını tamamen ortadan kaldırmamaktadır¹⁰⁴⁷. Zira aciz vesikasına bağlanan alacak, yirmi yıl sürececek bir zamanaşımı süresine bağlanmakta ve borçlu hakkında bu süre içerisinde takip yapılması ile yeni bir malvarlığı değeri elde etmesi durumunda alacağın tahsili

¹⁰⁴⁵ “ ... Diğer taraftan Aciz Vesikası, alacağını tamamen alamamış olan alacaklıya, ödenmeyen alacak miktarı için verilen bir belgedir. Bu belgenin verilmesi ile alacaklının alacağı son bulmaz, hatta alacaklının durumu kısmen kuvvetlendirilmiş olur. Örneğin alacağın zamanaşımı süresi belgenin düzenlenmesinden itibaren yirmi yıl olur ve artık borçlu borcunun olmadığını iddia edemez. Başka bir deyişle aciz belgesi İcra İflas Kanununun 68 inci maddesi anlamında borç ikrarını içeren bir belge olup, alacağın değersiz olduğuna ilişkin bir vesika değildir. Netice itibariyle; Aciz Vesikası, takip alacaklısı mükellef şirketin inisiyatifi dairesinde kalan derkenar, takibin akamete uğradığına ilişkin belge ile alacağın tahsil kabiliyetinin bulunmadığına dair şirket avukatı tarafından verilen görüş yazısının Vergi Usul Kanununun 322 nci maddesi anlamında alacağın tahsil kabiliyetinin olmadığına dair kanaat verici belge olarak değerlendirilmesi mümkün olmayıp, anılan belgelerle tevsik edilmiş alacağın da değersiz alacak olarak nitelendirilmesine imkan bulunmamaktadır...” Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı Sayı: B.07.1.GİB.0.01.29/2978-322-68-102537, 02.11.2009 T. (<https://www.gib.gov.tr/node/944199>) E.T. 21.05.2023.

¹⁰⁴⁶ “ ... Buna göre;

- 1- İcra takibi halinde borçlunun haczedilen bütün mallarının satışı sonucu, alacaklıların alacaklarının tamamına kavuşamamaları halinde veya borçlunun haczi olanaklı hiçbir malı bulunmaması durumunda tutulan haciz tutanağı anılan Kanunun 105 inci maddesi uyarınca aciz vesikası hükmündedir.
- 2- 2- Aciz Vesikası, alacağını tamamen alamamış olan alacaklıya, ödenmeyen alacak miktarı için verilen bir belgedir. Bu belgenin verilmesi ile alacaklının alacağı son bulmaz, hatta alacaklının durumu kısmen kuvvetlendirilmiş olur. Örneğin alacağın zamanaşımı süresi belgenin düzenlenmesinden itibaren yirmi yıl olur ve artık borçlu borcunun olmadığını iddia edemez. Başka bir deyişle aciz belgesi İcra İflas Kanununun 68 inci maddesi anlamında borç ikrarını içeren bir belge olup, alacağın değersiz olduğuna ilişkin bir vesika değildir. Bu nedenle bir alacağın aciz belgesine bağlanmış olması, alacağın gelecekte tahsil edilme imkânını ortadan kaldırmamaktadır.

Dolayısıyla, somut durumda yukarıda yer verilen hüküm ve açıklamalar çerçevesinde icraya konu edilen ve teminatsız bulunan alacaklar için söz konusu icra takibinin başladığı hesap döneminde şüpheli alacak karşılığı ayrılması mümkün bulunmaktadır. Ancak ilgili dönemde ayrılmayan karşılık için sonraki dönemlerde karşılık ayrılamayacağı tabiidir.

Diğer taraftan yapılan takip sonucu aciz vesikası alınan alacakların değersiz alacak olarak kabul edilerek değerlendirilme yapılması mümkün bulunmamaktadır...” Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı Sayı: 64950229-105[323-2017/2]-8, 02.01.2018 T. Aynı yönde özelge için bkz. Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı Sayı: B.07.1.GİB.4.34.19.02-019.01-686, 09.06.2011 T. (<https://www.gib.gov.tr/node/89763>) E.T. 21.05.2023.

¹⁰⁴⁷ Barlass, s. 42- 43 dn 59 daki yazarlar; Güneş, s. 173; Uysal/ Eroğlu, s. 735.

mümkün olmaktadır. Bu görüşün aksini savunan yazarlara göre, borçluya karşı takip yapıp aciz vesikasının düzenlenmesi ve böylece onun hakkında hukuken her çarenin tüketilmesi, alacağı değersiz hale getirmektedir¹⁰⁴⁸. Ayrıca aciz vesikasına bağlı alacağın, vesikanın bağlı olduğu zamanaşımı süresi içerisinde tahsil edilmesinin gerçekçi bir bakış açısı sunmamaktadır¹⁰⁴⁹.

Borç ödemedi aciz vesikasına bağlanan alacak, kanaatimizce, Vergi Usul Kanunu ve Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı özelgeleri ile birlikte ele alındığında, değersiz alacak olarak değil; şüpheli alacak olarak kabul edilmelidir. Bu minvalde alacağın aciz vesikasına bağlanması ile tahsil kabiliyetinin sona ermemektedir. Zira aciz vesikası, sadece, alacaklının borçlusuna karşı takip yapmasına rağmen alacağına kısmen veya tamamen kavuşmadığını göstermektedir. Ancak aciz vesikasına rağmen, alacağın borçludan tahsil edilebilmesine dair herhangi bir imkan kalmazsa ve bu durum belgelendirilebilirse; alacağın değersiz alacak olarak kaydedilmesi söz konusu olabilir¹⁰⁵⁰.

IV. ACİZ VESİKASININ AVUKATLIK HUKUKUNA İLİŞKİN SONUÇLARI

Avukatlık, kamu hizmeti ve serbest bir meslek olarak avukatlar aracılığıyla yürütülmektedir. Avukatlık mesleği ve avukat hakkında en geniş bilgileri veren yasal düzenleme, 1136 Sayılı Avukatlık Kanunudur¹⁰⁵¹. Kanunda avukatın tanımı yapılmamıştır ancak mesleğin amacı¹⁰⁵² izah edilmiştir. Avukatlığın amacı, hukuki ilişkilerin düzenlenmesi ve hukuki anlaşmazlıkların çözümünde, hakkaniyetli ve

¹⁰⁴⁸ Barlass, s. 45, 4 dn. 63' te bahsedilen yazarlar.

¹⁰⁴⁹ Barlass, s. 45.

¹⁰⁵⁰ Aleyhine borç ödemedi aciz vesikası düzenlenen borçlunun yurtdışına kaçması ve bu durumun belgelendirilebilmesi veya borçlu hakkındaki emniyet soruşturmasında adresinin belirlenememesi halinde, aciz vesikasındaki alacağın tahsil edilebilme imkanı artık kalmaz. Hal böyle olunca artık alacağın şüpheli alacak olarak değil; değersiz alacak olarak ele alınması söz konusu olur. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Barlass, s. 45; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 101.

¹⁰⁵¹ RG. 07.04.1699 T., S. 13168.

¹⁰⁵² AvK m. 2/ 1- 2: “ Avukatlığın amacı; hukuki münasebetlerin düzenlenmesini, her türlü hukuki mesele ve anlaşmazlıkların adalet ve hakkaniyete uygun olarak çözümlenmesini ve hukuk kurallarının tam olarak uygulanmasını her derecede yargı organları, hakemler, resmi ve özel kişi, kurul ve kurumlar nezdinde sağlamaktır.

Avukat bu amaçla hukuki bilgi ve tecrübelerini adalet hizmetine ve kişilerin yararlanmasına tahsis eder.”

adaletli bir şekilde, hukuk kurallarının uygulanmasını temin ederek; bilgi ve tecrübelerini kişilerin hizmetine tahsis etmektir. Avukatlık Kanunu dışında, en eski avukatlık tanımı ise, 460 Sayılı 1924 tarihli Muhammat Kanunu m. 1’ de yapılmıştır¹⁰⁵³. Maddeye göre muhammi yani koruyan, himaye eden, savunan kimse olarak avukat; “ *Bilûmum mesaili hukukiyede eshabı müracaata şifahi veya tahriri itayi rey ve müstediyyat ve levaydı ve her nevi evrak tanzim ve mahkemeler ve hakemler ve bilcümle daire ve meclisler huzurunda eşhası hukukiye ve hükmiyeye ait hukuku bilvekâle takip ve dâva ve müdafaa etmeği meslek ittihaz edenler*”dir. Doktrinde de çeşitli avukat tanımları yapılmaya çalışılmıştır. Bu tanımlardan hareketle kanımızca avukat; kişiler arası hukuki ilişkilerin ve uyuşmazlıkların tanzim edilmesi, adalete ve hakkaniyete uygun çözülmesi, hukuk kurallarının eksiksiz ve doğru uygulanmasının yanı sıra¹⁰⁵⁴; bu faaliyetlerini serbest meslek icra ederek, tecrübesiyle gelen bilgileri hukuki uyuşmazlıkların çözümünde yardım etmek üzere sunan kamu görevlisi¹⁰⁵⁵ olarak tanımlanabilir.

Avukat mesleğine kabul edilebilmek için gerekli şartlar AvK m. 3’ te sayılmış ve bu şartlardan biri olarak avukatlık mesleğine kabule engel hallerden birinin gerçekleşmemiş olmaması da belirtilmiştir. Avukatlık mesleğine kabule engel olabilecek haller ise AvK m. 5¹⁰⁵⁶, te sayılmıştır. Maddede sayılan mesleğe kabule

¹⁰⁵³ Raziye Aksu, “ Avukatlık Sözleşmesinin Unsurları ve Hukuki Niteliği”, **TAAD**, Yıl: 7, S. 27, ss. 861- 890, Temmuz 2016, s. 864; Ali Çetin Aslan, “ Avukatlık Tekeline Genel Bir Bakış”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Prof. Dr. Hakan Pekcanitez’ e Armağan, C. 16, Özel Sayı 2014 (Basım Yılı: 2015), ss. 1669- 1711, s. 1677.

¹⁰⁵⁴ Aslan, s. 1699- 1701; Semih Güner, **Avukatlık Hukuku**, Ankara 2011 (Kısaltma: Avukatlık), s. 101; Semih Güner, **Avukatlık Sözleşmesi ve Ücreti**, Yetkin Yayınları, Ankara 2014 (Kısaltma: Sözleşme), s. 101- 102.

¹⁰⁵⁵ Salter Uçar, **Avukatın Hak ve Ödevleri**, İstanbul 1998, s. 6.

¹⁰⁵⁶ AvK m. 5/ 1: “ Aşağıda yazılı durumlardan birinin varlığı halinde, avukatlık mesleğine kabul istemi reddolunur:

a) *Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı iki yıldan fazla süreyle hapis cezasına ya da Devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından mahkûm olmak,*

b) *Kesinleşmiş bir disiplin kararı sonucunda hakim, memur veya avukat olma niteliğini kaybetmiş olmak,*

c) *(İptal: Anayasa Mahkemesi’nin 28/2/2013 tarihli ve E.: 2012/116, K.: 2013/32 sayılı Kararı ile.)*

d) *Avukatlık mesleği ile birleşemiyen bir işle uğraşmak,*

e) *Mahkeme kararı ile kısıtlanmış olmak,*

f) *İflas etmiş olup da itibarı iade edilmemiş bulunmak (Taksiratlî ve hileli müflisler itibarları iade edilmiş olsa dahi kabul olunmazlar),*

engel hallerden biri de, “ *hakkında aciz vesikası verilmiş olup da bunu kaldırmamış bulunmak*” olarak belirtilmiştir. Avukat hakkında aciz vesikasının olması ve bunun aciz vesikası siciline kayıtlı olması, avukatlık mesleğine kabule engel bir haldir. Bu noktada kişinin hakkındaki aciz vesikasını, aciz vesikası sicilinden sildirmesi ile mesleğe engel durum ortadan kalkacak ve kişi baroya kayıt için başvurabilecektir. Aciz vesikasının aciz vesikası sicilinden silinebilmesi için İİK m. 143/ 7 gereği, borcun işlemiş faizleriyle birlikte tamamen ödenmiş olması gerekir. Dikkat etmek gerekir ki; sicilden silinme için sadece borcun ödenmesi yeterli değildir; borcun işlemiş faizleriyle birlikte ödenmesi gerekir. Zira faizler ödenmeden ana borcun ödenmesi, aciz vesikası sicilinden silinmeyi sağlamaz ve Avukatlık Kanununda ifade edilen vesikanın kaldırılması durumu gerçekleşmiş olmaz. Borcun ödenmesi dışında; aciz vesikasının sicilden silinmesini sağlayan icra takibinin batıl olması, takibin iptal edilmesi, borçlunun borçlu olmadığına mahkeme kararıyla kesinleşmiş olması veya alacaklının icra takibini geri alması hallerinden biri gerçekleşirse, aciz vesikası yine sicilden silinebilir.

Hakkında aciz vesikası bulunan bir avukatın, aciz vesikası sicilinde kaydı var oldukça avukatlık mesleğini icra edememesi durumu veçhile; AvK m. 5’ te ifade edilen aciz vesikası, borç ödemededen kesin aciz vesikasıdır. Bu bağlamda maddede kast edilen aciz vesikası, İİK m. 143 uyarınca sona eren bir icra takibinin sonunda alacağını alamayan alacaklıya düzenlenip verilen aciz vesikası olabileceği gibi; İİK m. 105/ 1 hükmüne göre haciz esnasında borçlunun haczedilebilir malvarlığı olmadığına işaret eden ve kesin aciz vesikası hükmünde olan haciz tutanağı da olabilir. Dolayısıyla avukatın hakkında geçici aciz vesikasının olması, avukatlık mesleğine kabule engel hallerden biri değildir.

Avukatlık mesleğine engel herhangi bir hali olmadan mesleğe kabul edilen avukat, daha sonra AvK m. 72’ de sayılan hallerden birinin gerçekleşmesi durumunda, adı baro levhasından silinerek avukatlık yapamaz hale gelebilir. Bu minvalde, avukatlığa kabul edilebilmek için aranan şartlardan birinin sonradan kaybedilmesi, avukatlık baro levhasından silinme sebebi olacaktır. Dolayısıyla

g) *Hakkında aciz vesikası verilmiş olup da bunu kaldırmamış bulunmak,*

h) *Avukatlığı sürekli olarak gereği gibi yapmaya engel vücut veya akılca malul olmak.”*

hâlihazırda avukatlık yapan biri hakkında sonradan aciz vesikası düzenlenmesi ve aciz vesikası siciline kaydedilmesi, artık avukatlığa devam edemeyeceği anlamına gelecektir. Ancak hakkındaki aciz vesikası nedeniyle baro levhasından silinen kişi AvK m. 73/ 1¹⁰⁵⁷, e göre, aciz vesikasını hükümsüz hale getirerek levhadan silinmeye neden olan bu halin sona erdiğini ispat ederse, yeniden levhaya yazılıp mesleğini yapma hakkını kazanabilecektir¹⁰⁵⁸.

Borçlu avukat hakkında aciz vesikası düzenlenmesi açısından, avukatlık ortaklıklarının¹⁰⁵⁹ durumu da ayrıca irdelenmelidir. Avukatlık ortaklığına dair çıkarılan yasal düzenleme olan Avukatlık Ortaklığı Yönetmeliğinde, ortaklığın sona ermesine yol açan nedenlerden biri olarak ortaklıktaki avukat hakkında aciz vesikasının düzenlenmesi sayılmamıştır. Her ne kadar ortaklığı sona erdiren nedenler arasında ortaklıktaki avukat hakkında aciz vesikasının düzenlenmesi belirtilmese de; AvK m. 72’ den hareketle, avukatlık ortaklığı hakkında aciz vesikası düzenlenmiş ve kaldırılmamış olabilir. Bu durumda artık avukatlık mesleğini yapmaya engel bir durumun ortaya çıktığını ve ortaklığın faaliyetlerine devam edemeyeceğini kabul etmek gerekir. Avukat ile avukatlık ortaklığı açısından yapılan iş kapsamında herhangi bir farklılık bulunmadığı için, söz konusu bu sonucun kabul edilmesi isabetli olacaktır¹⁰⁶⁰.

Hakkında borç ödemedi aciz vesikası olan borçlu avukata dair sonuçlardan bir diğeri de, Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi m. 11/ 2¹⁰⁶¹, de söz konusu olmaktadır. Avukatlar, icra ve iflas dairelerindeki hukuki işlemlerine karşılık olarak avukatlık ücreti almaktadırlar. Dolayısıyla avukatların icra ve iflas dairelerinde yürüttükleri takipler sonuçlanıncaya kadar, yaptıkları bütün işlemlerin karşılığı olarak bir ücret almaları gerekmektedir. Aciz vesikası alınması da bu anlamda bir işlem olduğu için ve hatta takipleri sona erdiren bir işlem olduğu için, avukatların tam ücret almaları

¹⁰⁵⁷ AvK m. 73/ 1: “ 72 nci maddeye göre levhadan silinmeyi gerektiren hallerin sona erdiğini ispat eden avukat, levhaya yeniden yazılmak hakkını kazanır. Şu kadar ki, baro yönetim kurulu, gerekli gördüğü hallerde, sebeplerini de açıklamak suretiyle, levhaya yeniden yazılma talebinde bulunanı, ilk yazılmaya esas olan şartların hepsinin veya bir kısmının varlığını ispatla zorunlu tutabilir.”

¹⁰⁵⁸ Güner, Avukatlık, s. 217; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 214- 215.

¹⁰⁵⁹ AvK m. 44/ B’ ye göre avukatlık ortaklığı; “Aynı ilde kurulu barolardan herhangi birine kayıtlı birden çok avukatın bu Kanuna göre mesleklerini yürütmek için oluşturdukları tüzel kişiliktir.”

¹⁰⁶⁰ Güner, **Avukatlık**, s. 790; Işık, **Aciz Belgesi**, s. 216.

¹⁰⁶¹ Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi m. 11/ 2: “ Aciz belgesi alınması, takibi sonuçlandıran işlemlerden sayılır. Bu durumda avukata tam ücret ödenir.”

gerekmektedir¹⁰⁶². Netice olarak avukat ile müvekkilin aralarında belirledikleri bir anlaşma varsa burada belirtilen ücret, şayet aralarında belirledikleri bir anlaşma yoksa da tarifeye göre belirlenecek olan ücret, aciz vesikasının tanzim edilmesiyle tahakkuk edecektir¹⁰⁶³. Yargıtay da bu minvalde kararlar vererek, avukat aracılığıyla yürütülen icra takiplerinde takibin aciz vesikası düzenlenmesi ile sona ermesi durumunda, avukatın tam ücrete hak kazanacağını belirtmiştir¹⁰⁶⁴.

¹⁰⁶² Deliduman, **Aciz Belgesi**, s. 7; Öztekin, **Aciz Vesikası**, s. 20.

¹⁰⁶³ Işık, **Aciz Belgesi**, s. 216; Tülin Kurtoğlu, **Akdi Vekalet ve Avukatın Hukuki Sorumluluğu**, Ankara 2016, s. 99.

¹⁰⁶⁴ “ ... Davacı avukat, davalıya gönderdiği 10.10.2013 tarihli ihtarname ile davalının alacaklısı olduğu ... 5. İcra Müdürlüğü'nün 2009/29127 E sayılı dosyasından alınan aciz belgesi neticesinde taraflar arasında imzalanan 05.10.2008 tarihli Avukatlık Ücret Sözleşmesi'nin 5.8. maddesi gereğince hak ettiği ücretin ödenmesini talep ettiğini, Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'nin 11.2 maddesine göre aciz belgesi alınmasının takibi sonuçlandıran işlemlerden olduğunu, zaten sözleşmede de aciz belgesi alınması halinde harca esas miktar üzerinden ücret ödeneceğinin kararlaştırıldığını, bununla birlikte 01.11.2013 tarihli ihtarname ile de davalı tarafından 21.12.2011 tarihinde temlik edilip bu nedenle istifasının istenildiği 13 adet icra takip dosyasına ilişkin olarak sözleşmeden kaynaklı akdi vekalet ücreti ile karşı yan vekalet ücretinin ödenmesini konu ettiğini, bu dosyalara davalının isteği üzerine istifa etmek durumunda kaldığını, ancak ücretin ödenmediğini ileri sürerek; alacağın tahsili amacıyla başlattığı icra takibine vaki itirazın iptaline ve icra inkar tazminatına karar verilmesini istemiştir.

... Davalı, davacının aciz vesikası alınan dosyada alacağın tahsili yönünde eksik yapmış olduğu işlemler bulunduğundan alınan vesikanın usulüne uygun olmadığını, davacı avukatın görevinden 5.11.2013 tarihli ihtarname ile istifa ettiğini, kendileri tarafından yapılan bir azil işleminin bulunmadığını, bu nedenle haklı olarak istifa ettiğini ispatlaması gerektiğini, temlike konu dosyalarda ise sürecin davacı ile birlikte yürütüldüğünü savunarak, davanın reddini dilemiştir.

... Yukarıda birinci bentte açıklanan nedenlerle davalının tüm temyiz itirazlarının reddine, ikinci bentte açıklanan nedenle mahkeme kararının hüküm bölümünün ... cümlesinin yazılmasına, hükmün düzeltilmiş bu şekliyle ONANMASINA...” Yargıtay 13 HD., 2016/6822 E. 2017/8367 K. 20.09.2017 T. (www.lexpera.com.tr) ET. 30.03.2023.

SONUÇ

Hukuki ilişki içerisine girerek alacaklı ve borçlu sıfatını kazanan tarafların, birbirlerine karşı olan sorumluluklarını yerine getirme noktasında devletin organlarının yardımlarına başvurmaları mümkündür. Bu minvalde icra organları aracılığıyla borçlusuna karşı icra takibi başlatan alacaklı, borçludan alacağını devlet yardımı ile tahsil etmeye çalışmaktadır. Kural olan borçlunun borcunu kendi rızası ile vadesinde ifa etmesidir. Ancak borçlu borcunu vadesinde ifa etmezse, alacaklı icra takibi ile alacağına kavuşmaya çalışabilir. Ancak her icra takibi başarı ile sonuçlanarak alacaklıya alacağına kavuşma garantisi vermemektedir. Bu minvalde, icra takibinin sonunda borçlunun haczedilen mallarının değeri alacaklının alacağını tamamen karşılamaya yetmezse; icra dairesi tarafından borç ödemedен aciz vesikası düzenlenip alacaklıya verilir.

İcra ve İflas Kanunu m. 143 hükmünde açıklamasını bulan borç ödemedен aciz vesikası, rehinli takibin sonunda rehinli malın satış bedelinin alacaklının alacağını ödemeye yetmemesi üzerine düzenlenen rehin açığı belgesinden farklıdır. Zira borç ödemedен aciz vesikası, borçlunun borçlarını ödemekten acziyetine işaret ederken; rehin açığı belgesi borçlunun sadece rehinli malının değerinin alacağı ödemeye yetmediğini göstermektedir. Öte yandan borç ödemedен aciz vesikası sadece İİK m. 143’ te düzenlenen halden ibaret değildir. İİK m. 105 kapsamında da borç ödemedен aciz vesikası düzenlemesi yapılmış olup; doktriner anlamda aciz vesikasının ikinci türü olan muvakkat aciz vesikası kavramından bahsedilmiştir. Dolayısıyla İİK m. 143 ve İİK m 105/ 1 anlamında kesin aciz vesikası, İİK m. 105/ 2 anlamında da muvakkat aciz vesikası kanunen düzenleme altına alınmıştır.

Borç ödemedен aciz vesikası tabiri çalışmamız içerisinde esasen kesin aciz vesikası manasında kullanılmış olmaktadır. Bu noktada “ *vesika*” kavramı kullanılarak; hem kanunun lafzına bağlı kalınmış hem de aciz vesikasının bir belge olduğu da vurgulanmıştır. Borç ödemedен aciz vesikasının hukukumuzda bir senet veya belge olup olmadığı tartışma konusu yapılmış; böylece vesikanın hukuki niteliği ortaya konulmaya çalışılmıştır. Doktriner anlamda var olan tartışmalar ve mehzaz İsviçre hukuku dikkate alındığında aciz vesikasının “ *resmi makamların*

yetkileri dahilinde verdikleri resmi bir takip hukuku belgesi” olduğu söylenebilir. Bu noktada aciz vesikasına sadece takip hukuku senedi demek yeterli olmayacaktır. Zira *senet* kavramı hatalı anlamlara yol açarak; mahkemelerde aciz vesikasının kesin delil olarak kullanılması yanlışına neden olabilecektir. Oysa aciz vesikası, her ne kadar icra dairesinin düzenlediği resmi bir belge özelliğine sahip olsa da medeni usul hukuku anlamında davalarda kesin delil olma gücüne sahip değildir. Ancak aciz vesikası borçlunun hala borçlu olduğuna ve alacaklının alacağının tahsil edilemediğine işaret etmesi bakımından maddi hukuk alanındaki yargılamalarda bir emare olarak dikkate alınabilir. Dolayısıyla örneğin takip hukuku içerisinde söz konusu olan itirazın kaldırılması yargılamasında ise aciz vesikası, İİK m. 68’ de sayılan belgelerden biri olarak kabul edilebilecektir.

Borç ödmeden kesin aciz vesikasının düzenlenebilmesi açısından bazı şartların birlikte var olması gerekir. Bu minvalde alacaklının borçlunun haczedilebilir mallarına haciz uygulatması, hacizli malların icrai prosedürlere uygun olarak paraya çevrilmesi ve borçlunun başkaca haczedilecek herhangi bir malvarlığının olmaması gerekir. Hacizli malların satışına rağmen alacaklının alacağı tamamen karşılanamadığında, icra dairesi herhangi bir harç ve resme tabi olmadan borç ödmeden aciz vesikası tanzim eder. Borç ödmeden aciz vesikası icra dairesi tarafından resen düzenlenecek bir belge olmasına rağmen, uygulamada alacaklının talebi üzerine düzenlendiği görülmektedir. Borç ödmeden aciz vesikasının tanzimi noktasında belirtmek gerekir ki; her ne kadar doktriner anlamda farklı görüşler olsa da, aciz vesikası bir icra organı takip işlemi değildir. Zira aciz vesikasını icra dairesinin düzenlese bile; alacaklı aciz vesikası ile alacağını elde etmeye somut olarak yaklaşmamaktadır. Oysa icra takip işlemlerinde alacaklı alacağına kavuşturmak açısından imkan bulmakta ve icra takibi bir sonraki safhaya geçerek ilerlemektedir. Borç ödmeden aciz vesikasının icra organı takip işlemi olmaması minvalindeki kabul, aciz vesikasının her iki türü için de geçerlidir.

Borç ödmeden aciz vesikasının muvakkat ve kesin aciz vesikası olmak üzere iki türü olduğuna dair doktriner anlamda da Yargıtay kararlarında da bir kabul vardır. Bu bağlamda tez çalışmamızın birinci bölümünde aciz vesikasının türlerine değinilerek; haciz tutanağının belli şartların varlığı durumunda aciz vesikası

hükmünde olması özelliğine yer verilmiştir. İİK m. 105 hükmüne göre, haciz tutanakları muvakkat veya kesin aciz vesikası hükmünde kabul edilebilir. Bu minvalde kesin haciz durumunda, borçlunun haczedilebilecek başkaca bir malvarlığının olmaması hali haciz tutanağına kaydedilmelidir. Borçlunun haczi mümkün malvarlığı olmadığına dair bu kaydı içeren haciz tutanağı, borç ödmeden kesin aciz vesikası hükmündedir. Ancak kesin haciz esnasında icra müdürünün yaptığı kesinleşen kıymet takdirine göre, haczedilen malların bedelinin alacaklının alacağını tamamen karşılamaya yetmeyeceğinin anlaşılması durumunda, bunu işaret ederek düzenlenen haciz tutanağı, borç ödmeden muvakkat aciz vesikası hükmünde olacaktır. Muvakkat aciz vesikasının hukukumuzda kabul edilen tek bir sonucu vardır. Muvakkat aciz vesikası, alacaklıya tasarrufun iptali davası açma hakkı verir. Ancak aciz vesikasına dair olan diğer takip hukuku, maddi hukuk veya kamu hukuku sonuçları, muvakkat aciz vesikası için geçerli değildir. Mehaz İsviçre hukukunda, tasarrufun iptali davası hakkında mahkemenin karar verebilmesi için muvakkat aciz vesikasının kesin aciz vesikasına dönüşmesi gerekir. Ayrıca İsviçre hukukunda muvakkat aciz vesikası, Türk hukukundan farklı olarak, alacaklıya ihtiyati hacze başvurma hakkı ve tamamlama amaçlı haciz yapılmasını isteme hakkı vermektedir.

Borç ödmeden aciz vesikasına İcra ve İflas Kanunu' muz açısından İİK m. 143' te bağlanan bazı hüküm ve sonuçlar vardır. İlgili sonuçlardan bazıları şekli hukuku ile ilgili iken bazıları da maddi hukuk ile ilgilidir. Hatta bazı aciz vesikası hükümleri usul hukuku, avukatlık hukuku ve kamu hukuku açısından vücut bulmaktadır. Bu nedenle ikinci bölüm içerisinde ayrıntılı bir şekilde mehaz İsviçre hukuku ile kıyaslanarak açıklanan borç ödmeden aciz vesikasının hüküm ve sonuçları; özel hukuka dair etkiler bağlamında şekli hukuka ve maddi hukuka dair sonuçlar olmak üzere iki ana kategori altında ele alınmıştır. Borç ödmeden aciz vesikasının şekli hukuka dair sonuçlarından biri, alacaklının aciz vesikasının kendisine tebliğinden itibaren bir sene içerisinde icra takibi başlatması durumunda, borçluya ödeme emri tebliğinin gerekmemesidir. Zira bir sene, borçlunun yeni mal iktisabı açısından kısa bir süredir ve bu sürede alacaklı, ödeme emri ve ödeme emrine itiraz süreçlerinin getireceği zaman kaybından tasarruf etmiş olacaktır. Borç ödmeden aciz vesikasının şekli hukuka dair diğer bir sonucu, belgenin borç ikrarını

içerir bir özelliğinin olmasıdır. Ancak aciz vesikasındaki borç ikrarından kasıt, maddi hukuk anlamında bir ikrar değil; takip hukuku anlamında bir ikrar olmasıdır. Buradan hareketle aciz vesikası, icra takibinde İİK m. 68 anlamında itirazın kesin kaldırılmasına hizmet eden belgelerden biri olarak kabul edilir. Ancak alacaklının aciz vesikası alması ile sonuçlanan icra takibinin, ilama dayanarak başlattığı ilamlı icra takibi olduğu ve bu ilamın içeriğinde borçlunun borcunu HMK m. 188 hükmüne göre kabul ettiği anlamına gelen bir ikrarı olabilir. Bu minvalde aciz vesikasındaki borç ikrarını sadece takip hukuku açısından değil; maddi hukuk açısından da geçerli kabul etmek gerekir. Mevaz İsviçre hukukunda ise aciz vesikası sadece itirazın kesin kaldırılması yolunda değil; aynı zamanda itirazın geçici kaldırılması yolunda da borç ikrarı olarak bir özelliğe sahiptir ve geçici kaldırma üzerine açılan borçtan kurtulma davasında sınırlı bir şekilde delil olma özelliği göstermektedir.

Borç ödemedi aciz vesikasına bağlanan şekli hukuk sonuçlarından diğeri, belgenin alacaklıya tasarrufun iptali davası açma hakkı vermesidir. Doktriner anlamda ve Yargıtay kararlarında kabul edildiği üzere tasarrufun iptali davası açmak isteyen alacaklının elinde borç ödemedi geçici veya kesin aciz vesikası olması gerekir. Hatta borç ödemedi aciz vesikasının varlığı tasarrufun iptali davası açısından özel bir dava şartı olarak ele alınmaktadır. Ancak tasarrufun iptali davasının her çeşidi açısından da bu durum kabul edilemez. Bu minvalde istihkak davasına karşı dava olarak açılan iptal davasında, muzavaa iddiasına dayalı iptal davasında, Bankacılık Kanunu'ndan kaynaklanan fon alacaklarının tahsili amacıyla açılan iptal davasında, 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'na göre Yatırımcı Tazmin Merkezi tarafından açılacak iptal davasında ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun kapsamında kamu alacakları için açılacak iptal davasında borç ödemedi geçici veya kesin aciz vesikası dava şartı olarak aranmaz.

Borç ödemedi aciz vesikasına bağlanan şekli hukuka dair hükümlerden diğeri aciz vesikası sicili ile ilgilidir. İİK m. 143 hükmünde ifadesini bulan aciz vesikası sicili, İİK Yön. m. 94 hükmünde de yer almakta olup; aciz vesikasının kaydedilmesi gereken özel bir sicil olma niteliğine sahiptir. Mevaz İsviçre hukukunda da kesin aciz vesikası, aciz vesikası siciline kaydedilmektedir. Sicildeki

kayıtları menfaati bulunan kişiler inceleyebilir ve kayıtlar hakkında bilgi alabilirler. Aciz vesikası sicilinde hatalı yapılan kayıtların düzeltilmesi veya değişen durumlara göre değişiklik yapılması mümkündür. Öte yandan sicilde kayıtlı olan bir aciz vesikası, ancak belgedeki alacağın faiziyle birlikte tamamen alacaklıya ödenmesi durumunda terkin edilebilir.

Aciz vesikası sicili, özel bir sicil olmasının yanı sıra aleni de bir sicildir. Doktrinde sicilin aleniyeti konusunda, *ilgililer* ile *menfaati olan ilgililer* kavramlarının farklı anlamları olduğu ileri sürülerek; aciz vesikası sicilinin sadece menfaatini ispat eden kişilerce incelenebileceği görüşü ileri sürülmüştür. Ancak katıldığımız çoğunluk görüşüne göre, mehzaz kanundan hukukumuzda bu konuda düzenleme yapılırken bir çeviri hatası yapılmıştır ve ilgililer kavramı ile menfaati olan ilgililer kavramı aynı şeyi işaret etmektedir. Aciz vesikası sicilini incelemek veya sicilden örnek almak konusunda özel ve güncel bir hukuki yararının olduğunu sicili tutan icra dairesine ispatlayan her ilgili, sicili inceleyebilmek konusundaki menfaatini de ispatlamış olmaktadır.

İkinci bölüm içerisinde yer alan aciz aciz vesikasının şekli hukuka dair sonuçlarından sonuncusu ise aciz vesikasının usul hukuku açısından arz ettiği özelliklerdir. Bu minvalde yargılamalar açısından aciz vesikasının delil olma özelliği ve hakkında aciz vesikası düzenlenen davacının yargılama masraflarını karşılamak konusundan teminat göstermesi hususu açıklanmıştır. Benzer şekilde aciz vesikasının varlığının adli yardım kurumundan faydalanma noktasındaki fonksiyonu da bu bölüm içerisinde incelenmiştir.

Borç ödemedi aciz vesikasının özel hukuka dair etkilerinin incelendiği ikinci bölüm içerisinde son olarak, maddi hukuka dair hüküm ve sonuçlarının ele alınmıştır. Aciz vesikasının maddi hukuk ile ilgili hüküm ve sonuçlarının bir kısmı İcra ve İflas Kanunu içerisinde düzenlenmiştir. Bu minvalde aciz vesikasındaki alacağa faizin işlememesi ve alacağın yirmi yıllık yeni bir zamanaşımı süresine tabi olması İcra ve İflas Kanunu'nda düzenlenen hüküm ve sonuçlardandır. Ancak aciz vesikasının Türk Medeni Kanunu, Türk Borçlar Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu ile diğer bazı özel kanunlarda da düzenlenen sonuçları da vardır.

Borç ödemededen aciz vesikasının maddi hukuka ve takip hukukuna dair özel hukuk hüküm ve sonuçlarından başka kamu hukukuna dair; bu minvalde ceza hukuku, avukatlık hukuku ile vergi hukukuna ilişkin de bazı hüküm ve sonuçları vardır. Aciz vesikasının ceza hukukuna dair sonuçları icra suç ve cezaları kapsamında olup; alacaklısını zarara sokma kastıyla mevcudu eksiltme suçu, kendi fiili ile acizyetine sebep olma ve durumunu ağırlaştırma suçu ile hakkında aciz vesikası düzenlenen borçlunun gerçeğe aykırı beyan suçu kapsamında elinde aciz vesikası olan alacaklının, borçlunun cezalandırılmasını isteyebileceği kabul edilmiştir. Aciz vesikasının kamu hukuku kapsamında yer alan hüküm ve sonuçlarından diğeri vergi hukuku alanında karşımıza çıkmaktadır. Bu anlamda olmak üzere, Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından kabul edilen özelemlerle de açıklandığı üzere; alacak için borç ödemededen aciz vesikasının alındığı yılda değersiz alacak değil, şüpheli alacak karşılığı ayrılmalıdır.

Borç ödemededen aciz vesikasının Avukatlık Kanunu kapsamında da hüküm ve sonucu vardır. Avukatlık Kanunu m. 5 hükmüne göre; avukat hakkında borç ödemededen aciz vesikasının düzenlenmesi, onun mesleğe kabul edilmesine engel olan nedenlerden biridir. Ancak avukatlık mesleğine kabule engel olan aciz vesikası sadece kesin aciz vesikasıdır. Öte yandan avukat, hakkındaki aciz vesikasını aciz vesikasındaki sicilden terkin ettirirse mesleğe kabule engel durum ortadan kalkacaktır. Bu noktada aciz vesikasındaki kaydın, alacağın faiziyle birlikte tamamen ödenmesi durumunda gerçekleşebileceği hususu gözden kaçırılmamalıdır.

Tez çalışmamız içerisinde kısaca sonuç bölümünde izah edilmeye çalışıldığı üzere; borç ödemededen aciz vesikası kapsamlı bir şekilde açıklanmıştır. Bu kapsamda üç bölüm halinde incelenen aciz vesikası konusu, kesin ve muvakkat aciz vesikası ile aciz vesikası hükmündeki haciz tutanakları da ele alınarak irdelenmiştir. Aciz vesikasına dair çeşitli konularda doktriner anlamda hukukumuzda yaşanan tartışmalar, Yargıtay kararları ve mehzaz İsviçre hukuku birlikte dikkate alınarak neticelendirilmeye çalışılmıştır.

KAYNAKÇA

- Affolter, Beat: **Der Verlustschein in der Betreuung auf Pfanendung**, Zürher Dissertation, Broschiert, Royag Verlag, Zürich 1978.
- Akcan, Recep: **Hacze İştirak**, Ankara 2005.
- Akıntürk, Turgut/
Ateş, Derya: **Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku C. II**, İstanbul 2016.
- Akil, Cenk: “ Yargıtay Kararları Işığında Tasarrufun İptali Davası Bağlamında Aciz Belgesi”, **Ankara Barosu Dergisi**, 2014/ 3, ss. 159- 200.
- Akipek, Jale G. /
Akıntürk, Turgut: **Eşya Hukuku**, İstanbul 2009.
- Akipek, Jale G. /
Akıntürk, Turgut/ Ateş
Kahraman, Derya: **Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku C. I**, İstanbul 2014.
- Akkaya, Tolga: “ Alacaklılardan Mal Kaçırmaya Yönelik Muvazaalı Tasarrufların İcra ve İflas Kanunu’ nda Düzenlenen İptal Davasına Konu Olup Olamayacağı Sorunu”, **Legal Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Dergisi**, C. 2, S. 3, 2006, ss. 661- 684.
- Aksoy, Mehmet Ali: “ Gemilerin İhtiyati Haczi”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, 2016/ 123, ss. 259- 302.
- Aksu, Raziye: **Avukatlık Sözleşmesi**, 2016.

- Akşener, Haşmet Sırrı: “ Tasarrufun İptali Davalarında Aciz Belgesi”, **Legal Hukuk Dergisi**, 2003/ 1, ss. 51- 56.
- Akyazan, Sıtkı: “ Borç Ödemeden Aciz Belgesi”, **Ord. Prof. Dr. Sabri şakir Ansay’ ın Hatırasına Armağan**, 1964 (Kısaltma: Aciz Belgesi), ss. 315- 324.
- Akyazan, Sıtkı: **İhtiyati Hacizler ve Hacze İştirak Dereceleri**, İstanbul 1958 (Kısaltma: Hacze İştirak).
- Akyazan, Sıtkı: “ Kollektif Şirket Ortaklarının Şirket Alacaklılarına Karşı Sorumlulukları”, **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, 1971/ 1 (Kısaltma: Kollektif), ss. 41- 56.
- Alangoya, Yavuz/
Yıldırım, Mehmet
Kamil/ Deren-
Yıldırım, Nevhis: **Medeni Usul Hukuku Esasları**, İstanbul 2011.
- Albayrak, Hakan: “ Tasarrufun İptali Davalarında Yargıtay Tarafından Kabul Edilen Özel Dava Şartları”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 64, S. 4, 2015, ss. 931- 974.
- Amonn, Kurt/
Walther, Fridolin: **Grundriss des Schuldbetreibungs und Konkursrechts**, 8. Auflage, Bern 2008, Staempfli Verlag AG.
- Anıl, Yaşar: **İcra ve İflas Suçları**, İstanbul 1990.
- Ansay, Sabri Şakir: **İcra ve İflas Usulleri**, Ankara 1960.
- Arık, Fikret: “ Borç Ödemeden Aciz Vesikası”, **Adliye Ceridesi**, 1943/ 11, ss. 939- 953.

- Arslan, Aziz Serkan: **İcra Takip İşlemleri**, Ankara 2018 (Kısaltma: İşlemler).
- Arslan, Aziz Serkan: “ HMK Hükümlerine Göre Teminat Kurumu ve Dava Şartı Niteliği”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Özel Sayı: Hakan Pekcanıtez’ e Armağan, C. 16, 2014 (Kısaltma: Teminat), ss. 943-974.
- Arslan Gaga, Gülseda: “ İhtiyati Haczin Kesin Hacze İştiraki” , **Yargıtay Dergisi**, C. 47, S. 2, Nisan 2021, ss. 777- 787.
- Arslan, Ramazan: **Medeni Usul Hukukunda Yargılamanın Yenilenmesi**, Ankara 1977.
- Arslan, Ramazan/
Yılmaz, Ejder/
Taşpınar Ayvaz,
Sema: **İcra ve İflas Hukuku**, Ankara 2016.
- Arslan, Ramazan/
Yılmaz, Ejder/
Taşpınar Ayvaz,
Sema/ Hanağası,
Emel: **Medeni Usul Hukuku**, Ankara 2022.
- Arzova, Sabri Burak/
Yavaş, Murat/ Küçük,
Barış: **Hukuki ve Mali Yönden İflasın Ertelenmesi ve Borca Batıklık Bilançosu**, Ankara 2015.
- Aslan, Ali Çetin: “ Avukatlık Tekeline Genel Bir Bakış”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Prof. Dr. Hakan Pekcanıtez’ e Armağan, C. 16, Özel Sayı 2014 (Basım Yılı: 2015), ss. 1669- 1711.

- Atalay, Oğuz: **Borca Batıklık ve İflasın Ertelenmesi**, İzmir 2006 (Kısaltma: Borca Batıklık).
- Atalay, Oğuz: **Anonim Şirketlerin İflası**, İzmir 1996 (Kısaltma: İflas).
- Atalay, Oğuz: **Pekcanitez Usul Medeni Usul Hukuku**, C. III, İstanbul 2017 (Kısaltma: Pekcanitez Usul).
- Atalı, Murat/
Ermenek, İbrahim/
Erdoğan, Ersin: **Medeni Usul Hukuku**, Ankara 2020 (Kısaltma: Usul).
- Atalı, Murat/
Ermenek, İbrahim/
Erdoğan, Ersin: **İcra ve İflas Hukuku**, Ankara 2020 (Kısaltma: İcra ve İflas).
- Ayan, Mehmet: **Miras Hukuku**, Konya 2014 (Kısaltma: Miras).
- Ayan, Serkan: **Kefalet Sözleşmesinde Kefilin Sorumluluğu**, Ankara 2013 (Kısaltma: Kefalet).
- Aydoğdu, Murat/
Kahveci, Nalan: **Türk Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, Ankara 2017.
- Barlass, İrfan: **Türk Vergi Hukukunda Değersiz, Şüpheli ve Vazgeçilen Alacaklar**, İstanbul 2011.
- Bauer, Thomas/
Staehelin, Daniel: **Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs**, Basel 2017.
- Belgesay, Mustafa
Reşit: **İcra ve İflas Kanunu Şerhi Birinci Bölüm**, İstanbul 1948 (Kısaltma: Birinci Bölüm).
- Belgesay, Mustafa
Reşit: **İcra ve İflas Hukuku Sentetik Bölüm İkinci Cilt**, İstanbul 1953 (Kısaltma: Sentetik).

- Belgesay, Mustafa Reşit: **İcra ve İflas Kanunu Şerhi**, İstanbul 1954 (Kısaltma: Şerh).
- Berkin, Necmettin: **Tatbikatçılara İcra Hukuku Rehberi**, İstanbul 1970.
- Blumenstein, Ernst: **Handbuch des Schweizerischen Schuldbetreibungsrectes**, Bern 1991.
- Boran Güneysu, Nilüfer: “ İcra Takip İşlemleri”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, 2012/ 101, ss. 31- 60.
- Boran- Güneysu, Nilüfer/ Çapa, M. Sadık: “ Borca Batıklık ve İflasın Önlenmesi Yolu Olarak “ Sıradan Çekilme Anlaşması” ”, **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 5, S. 1, 2014, ss. 77- 118.
- Budak, Ali Cem: **İpoteğin Paraya Çevrilmesi Yoluyla Takip**, İstanbul 2008.
- Coşkun, Mahmut: **Açıklamalı ve İctihatlı İcra ve İflas Kanunu C. 2**, Ankara 2010 (Kısaltma: C. 2).
- Coşkun, Mahmut: **İcra ve İflas Suçları**, Ankara 2017 (Kısaltma: Suçlar).
- Çelikoğlu, Cengiz Topel: **İcra Dairesi Kararları**, Bursa 2017.
- Çetiner, Bilgehan: **Hapis Hakkı**, İstanbul 2010.
- Çolak, Haluk: “ İcra ve İflas Suçları ile Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar”, **Bankacılar Dergisi**, 2005/ 53, ss. 72- 106.
- Dalamanlı, Lütfi: **Türk Hukuk Ansiklopedisi C. I**, Ankara 1962.

- Deliduman, Seyithan: **İcra ve İflas Hukukumuzda Borç Ödemededen Aciz Belgesi**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1995 (Kısaltma: Aciz Belgesi).
- Deliduman, Seyithan: “ Borç Ödemededen Aciz Belgesinin Cezai Sonuçları”, **İstanbul Barosu Dergisi**, C. 74, S. 7- 8- 9, 2000 (Kısaltma: Cezai Sonuçlar), ss. 774- 781.
- Deliduman, Seyithan: “ Haciz Tutanağının Borç Ödemededen Aciz Belgesi Hükümünde Sayılması”, **Yargıtay Dergisi**, C. 3, S. 25, 1999 (Kısaltma: Haciz Tutanağı), ss. 334- 337.
- Deliduman, Seyithan: “ Muvakkat Borç Ödemededen Aciz Belgesi”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, 1998/ 3 (Kısaltma: Muvakkat), ss. 1077- 1087.
- Deliduman, Seyithan: “ Borç Ödemededen Aciz Belgesinin Maddi Hukuk Alanındaki Hüküm ve Sonuçlarından Aciz Belgesine Bağlanmış Alacağın Zamanaşımına Uğramaması”, **Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 1, 1998/ 2 (Kısaltma: Zamanaşımı), ss. 188- 198.
- Deren Yıldırım, Nevhis: **Türk, İsviçre ve Alman Hukukunda Hacze (Adi) İştirak**, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1989.
- Deynekli, Adnan: “ Aciz Hali ve İflasın İşçi Alacaklarının Tahsiline Etkisi”, **Ankara Barosu Dergisi**, 2009/ 2 (Kısaltma: Aciz Hali), ss. 43- 47.
- Deynekli, Adnan: **İcra ve İflas Hukukunda İpoteğin Paraya Çevrilmesi Yoluyla Takip**, Ankara 2013 (Kısaltma: İpotek).

- Dural, Mustafa/ Ögüz, Tufan: **Türk Özel Hukuku Cilt II Kişiler Hukuku**, İstanbul 2017 (Kısaltma: Kişiler).
- Dural, Mustafa/ Ögüz, Tufan/ Gümüş, Mustafa Alper: **Türk Özel Hukuku Cilt III Aile Hukuku**, İstanbul 2016 (Kısaltma: Aile).
- Dural, Mustafa/ Öz, Turgut: **Türk Özel Hukuku Cilt IV Miras Hukuku**, İstanbul 2017 (Kısaltma: Miras).
- Erdem, Mehmet: **Özel Hukukta Zamanaşımı**, İstanbul 2010.
- Erdönmez, Güray: **Alacaklılara Zarar Verme Kastıyla Yapılan Tasarrufların İptali**, İstanbul 2019 (Kısaltma: İptal).
- Erdönmez, Güray: **Pekcanitez Usul Medeni Usul Hukuku**, C. II, İstanbul 2017 (Kısaltma: Pekcanitez Usul).
- Eren, Fikret: **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Ankara 2017 (Kısaltma: Borçlar Genel).
- Eren, Fikret: **Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, Ankara 2017 (Kısaltma: Borçlar Özel).
- Eren, Fikret/ Dönmez, Ünsal: **Eren Borçlar Hukuku Şerhi**, Cilt II m. 49- 82, Ankara 2022.
- Erişir, Evrim: “ Borçlar Kanunu m. 83 f. III ve Türk Borçlar Kanunu m. 99 f. III’ e Göre Gerçek Olmayan Yabancı Para Alacağının Aynen veya Türk Lirası Üzerinden Tahsili”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2010/ 12, ss. 873- 894.

- Ermenek, İbrahim: “ İşsizlik Sigortası Kanununa Göre İşverenin Aczi ve Bunun İcra ve İflas Hukuku Bakımından Doğurduğu Sonuçlar (Ücret Garanti Fonu)”, **Haluk Konuralp Anısına Armağan**, 2009/ 2, ss. 167- 198.
- Etili, Tülin: “ İcra- İflas Takiplerinde Borçlunun Tamamen veya Kısmen Aczini Tespit Eden Vesikalar ve Borç Ödemeden Aciz Vesikası”, **Adalet Dergisi**, 1984/ 3, ss. 592- 615.
- Favre, Antonine: **Schuldbetreibungs- und Konkursrecht** (Fransızca Metninden Çeviren: Dr. E. Steiner), Freiburg 1956.
- Fritzsche, Hans/
Walder, Hans Ulrich: **Schuldbetreibung und Konkurs nach Schweizerischen Recht Band I**, Zürih 1984.
- Gençcan, Ömer Uğur: **Mal Rejimleri Hukuku**, Ankara 2010.
- Gümüş, Mustafa
Alper: **Borçlar Hukuku Özel Hükümler C. I**, İstanbul 2013 (Kısaltma: C. I).
- Gümüş, Mustafa
Alper: **Borçlar Hukuku Özel Hükümler C. II**, İstanbul 2014 (Kısaltma: C. II).
- Erhan, Günay: **Tasarrufun İptali Davası (Borçlu Muvazaası)** , Ankara 2019.
- Güner, Semih: **Avukatlık Hukuku**, Ankara 2011 (Kısaltma: Avukatlık).
- Güner, Semih: **Avukatlık Sözleşmesi ve Ücreti**, Ankara 2014 (Kısaltma: Sözleşme).
- Güneren, Ali: **İcra İflas Hukukunda Tasarrufun İptali Davaları**, Ankara 2012.

- Güneş, Çiğdem: “ İflasın Ertelenmesi, Konkordato ve Aciz Belgesine Bağlanmış Alacakların Amortismanı”, **Vergi Sorunları Dergisi**, 2014/ 313, ss. 168- 174.
- Gürdoğan, Burhan: “ Kollektif Şirketin ve Ortaklığın İflası”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 17, S. 1- 4, 1960 (Kısaltma: Kollektif), ss. 389- 401.
- Gürdoğan, Burhan: **Türk- İsviçre İcra ve İflas Hukukunda Rehnin Paraya Çevrilmesi**, Ankara 1967 (Kısaltma: Rehin).
- Gürdoğan, Burhan: “ İcra- İflas Takiplerinde Borçlunun Tamamen veya Kısmen Aczini Tesbit Eden Vesikalar”, **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, C. 1, S. 4, 1963 (Kısaltma: Vesikalar), ss. 15- 37.
- Helvacı, İlhan: **Türk Medeni Kanununa Göre Mirasın Reddi (MK. M. 605- MK. M. 618)**, İstanbul 2002.
- Işık, Melih: **İcra Hukukunda Borç Ödemeden Aciz Belgesi ve Bu Nitelikteki Haciz Tutanakları (İİK m. 143, 105)**, İstanbul 2019 (Kısaltma: Aciz Belgesi).
- Işık, Melih: “ Tasarrufun İptali Davasının Konusuz Kalması”, **Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 12, S. 2, Aralık 2022 (Kısaltma: İptal Davası) , ss. 1193- 1216.

- Işık, Serpil: “ Sermaye Şirketleri ile Kooperatiflerin Borca Batık Olmaları Sebebiyle Doğrudan İflaslarının Söz Konusu Olması Durumunda İflasın Ertelenmesi Kurumuna Başvuru Şartlarının Kanuni Değişiklikler Çerçevesinde Değerlendirilmesi”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, Prof. Dr. Fevzi Şahlanan’ a Armağan Sayısı, C. 74, 2016, ss. 1295 – 1350.
- İmre, Zahit/ Erman, **Miras Hukuku**, İstanbul 2013.
- Hasan:
- İnan, Ali Naim/ Ertaş, **Miras Hukuku**, İzmir 2012.
- Şeref/ Albaş, Hakan:
- İpekçi, Nizam: **İhtiyati Haciz ve Hacze İştirak**, İstanbul 1999.
- Jaeger, Carl: **Das Bundesgesetz Betreffend Schuldbetreibung und Konkurs**, Band I- II, Zürich 1911.
- Kale, Serdar: “ Aciz Halindeki Borçlunun, Bir veya Birkaç Alacaklısını Kayıran Hukuki Fiilleri Dolayısıyla İptal Davası (İİK m. 279)”, **Ergun Önen’ e Armağan**, 2003, ss. 191- 205.
- Karaaslan, Varol/ Budak, Ali Cem: **Medeni Usul Hukuku**, İstanbul 2021.
- Karşlı, Abdurrahim: **İcra ve İflas Hukuku**, İstanbul 2014 (Kısaltma: İcra).
- Karşlı, Abdurrahim: **Medeni Muhakeme Hukuku**, İstanbul 2012 (Kısaltma: Usul).
- Kaya, Arslan: **Türk Ticaret Kanunu Şerhi Birinci Kitap Ticari İşletme Yedinci Kısım Acentelik**, İstanbul 2013.

- Keser, Hakan: “ 4857 Sayılı İK. ve 2004 Sayılı İİK Çerçevesinde Haciz, İflas, Konkordato ve İşverenin Aczinin İş Sözleşmesinden Doğan Bazı Temel Haklara Etkileri”, **Legal İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku Dergisi**, 2006/ 12, ss. 1182- 1220.
- Kılıçoğlu, Ahmet Mithat: **Aile Hukuku**, Ankara 2015 (Kısaltma: Aile).
- Kılıçoğlu, Ahmet Mithat: **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Ankara 2015 (Kısaltma: Borçlar Genel).
- Kılınç, Ayşe: **Medeni Usul Hukukunda Adli Yardım**, Ankara 2013.
- Kocaağa, Köksal: “ Borç Ödemeden Aciz Sebebiyle Mirasçılıktan Çıkarma (MK m. 513)”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 7, 2015/ 1, ss. 83- 102.
- Kocayusufpaşaoğlu, Necip/ Hatemi, Hüseyin/ Serozan, Rona/ Arpacı, Abdülkadir: **Borçlar Hukuku Genel Bölüm C. III**, İstanbul 2014.
- Koç, Evren: **Medeni Usul Hukukunda Belge Kavramı**, İstanbul 2021.
- Konuralp, Cengiz Serhat: **İcra ve İflas Hukukunda İhtiyati Tedbirler**, İstanbul 2013.
- Konuralp, Haluk: **Medeni Usul Hukukunda Yazılı Delil Başlangıcı**, Ankara 2009.

- Kopuz, Abdulkadir/
Tuna, Mustafa Oğuz: “ Hacizde İstihkak Yöntemi ve Hacze İştirak”, **İstanbul Barosu Dergisi**, S. 89, 2015/ 1, ss. 140- 156.
- Korkmaz, Nurdan
Döne: **İcra Hukukunda Rehin Açığı Belgesi**, İstanbul 2019.
- Kurtoğlu, Tülin: **Akdi Vekâlet Ücreti ve Avukatın Hukuki Sorumluluğu**, Ankara 2016.
- Kuru, Baki: **İcra ve İflas Hukuku C. I**, İstanbul 1988 (Kısaltma: C. I).
- Kuru, Baki: **İcra ve İflas Hukuku C. II**, İstanbul 1990 (Kısaltma: C. II).
- Kuru, Baki: **İcra ve İflas Hukuku C. III**, İstanbul 1993 (Kısaltma: C. III).
- Kuru, Baki: **İcra ve İflas Kanunu Değişikliği Hakkında Düşünceler**, Ankara 1962 (Kısaltma: Düşünceler).
- Kuru, Baki: **İcra ve İflas Hukuku El Kitabı**, İstanbul 2013 (Kısaltma: El Kitabı).
- Kuru, Baki: **İflas ve Konkordato Hukuku**, İstanbul 1988 (Kısaltma: İflas ve Konkordato).
- Kuru, Baki: **İstinaf Sistemine Göre Yazılmış İcra ve İflas Hukuku**, İstanbul 2016 (Kısaltma: İcra- İflas).
- Kuru, Baki: **İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medeni Usul Hukuku**, İstanbul 2016 (Kısaltma: Medeni Usul).
- Kuru, Baki: “ İcra Tutanakları (Zabıtları)”, **Ankara Barosu Dergisi**, 1975 / 5 (Kısaltma: Tutanaklar), ss. 643- 654.

- Kuru, Baki: **Medeni Usul Hukuku El Kitabı C. I**, Ankara 2020 (Kısaltma: Usul).
- Küçük, Alper Tunga: **2004 Sayılı İcra ve İflas Kanunu Kapsamında Hacze Takipli İştirak**, Yüksek Lisans Tezi, (Çevrimiçi) <https://acikbilim.yok.gov.tr> , ET. 15.02.2023.
- Kren Kostkiewicz, Jolanta: **Schuldbetreibungs- und Konkursrecht**, 2. Bası, Zürih 2014.
- Kren Kostkiewicz, Jolanta/ Vock, Dominik: **Kommentar zum Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs SchKG (3. Baskı Carl Jaeger)**, (Bölüm Yazarları: Ilija Prnon/ Marc Wohlgemuth (Art. 56), Georg Zondler (Art. 115), Jean-Daniel Schmid (Art. 149- 149a); Philipp Maier (Art. 285)), Zürih 2017.
- Leeman, Hans: **Der Schweizerische Verlustschein**, Bern 1907.
- Meriç, Nedim: **Türk- İsviçre İcra Hukukunda Paylaştırma Kuralları ve Sıra Cetveline Müracaat Yolları**, Ankara 2015.
- Mollamahmutoğlu, Hamdi/ Astarlı, Muhittin/ Baysal, Ulaş: **İş Hukuku**, Ankara 2014.
- Mutluer, Mehmet Kamil: **Vergi Hukuku Genel ve Özel Hükümler**, Ankara 2011.
- Muşul, Timuçin: **İcra ve İflas Hukuku C. I**, Ankara 2013 (Kısaltma: C. I).

- Muşul, Timuçin: **İcra ve İflas Hukuku C. II**, Ankara 2013 (Kısaltma: C. II).
- Muşul, Timuçin: **İcra ve İflas Hukuku Esasları**, Ankara 2015 (Kısaltma: Esaslar).
- Muşul, Timuçin: **İcra ve İflas Hukukunda Rehnin Paraya Çevrilmesi**, Ankara 2017 (Kısaltma: Rehin).
- Muşul, Timuçin: **İcra ve İflas Hukukunda Tasarrufun İptali Davaları**, 2021 (Kısaltma: İptal Davaları).
- Muşul, Timuçin: “ Tasarrufun İptali Davasında Dava Şartı Olarak Aciz Vesikası, Sorunlar, Yargıtay Kararları ve Düşüncelerimiz”, **Legal Hukuk Dergisi**, 2004/ 22 (Kısaltma: Sorunlar), ss. 2823- 2834.
- Mühlh, Georges
Vonder: “ Betreibungsregistrauskünfte”, **BISchK**, 2007/ 169, ss. 1-11.
- Namlı, Mert: **Türk ve Fransız Medeni Usul Hukuku’ nda Yargılamanın Yenilenmesi** (Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2013.
- Nart, Serdar: “ Türk ve Alman Hukukunda Senetle İspat”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, S. 9, 2007/ 1, ss. 207- 232.
- Nomer, Haluk N.: **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 2021.

- Oğuz Üçışık, Güzin: “ Türk Hukukunda Kollektif Ortaklıkta Ortakların Sorumluluğu”,(Çevrimiçi)
<https://openaccess.marmara.edu.tr/server/api/core/bitstreams/9dcebc34-a2cf-4edc-b112-da3831d62fc8/content> ,
1985, ET. 17.12.2022.
- Oğuzman, Kemal/ Öz, Turgut: **Borçlar Hukuku Genel Hükümler C. I**, İstanbul 2016.
- Oğuzman, Kemal/ Seliçi, Özer/ Oktay-Özdemir, Saibe: **Eşya Hukuku**, İstanbul 2014 (Kısaltma: Eşya).
- Oğuzman, Kemal/ Seliçi, Özer/ Oktay-Özdemir, Saibe: **Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler)**, İstanbul 2015 (Kısaltma: Kişiler).
- Okur, Mustafa: **Adli Teminat**, Ankara 2011.
- Özbay, İbrahim/ Çelik, Ferhat: “ İcra ve İflas Hukukunda Rehin Açığı Belgesi”, **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, C. 9, S. 34, Ankara 2018, ss. 1- 35.
- Özbek, Mustafa Serdar: **Noter Senetlerinde Sahtelik**, Ankara 2013.
- Özbilen, Arif Barış: “ Tüketim Ödücü Sözleşmesinde Ödünç Alanın Ödeme Güçsüzlüğü Ve Bu Güçsüzlüğün Yarattığı Hukuki Sonuçlar”, **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, C. 7, S. 27, 2016, ss. 125- 154.
- Özekes, Muhammet: **İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler**, Ankara 2009.

- Özen, Burak: **6098 Sayılı Borçlar Kanunu Çerçevesinde Kefalet Sözleşmesi**, İstanbul 2014.
- Özkaya, Eraslan: **Özel Hukukumuzda Zamanaşımı ve Hak Düşürücü Süreler**, İstanbul 2023.
- Özmumcu, Seda: “ İcra ve İflas Müdürlerinin Takdir Hakkı”, **Prof. Dr. Turgut Akıntürk’e Armağan**, İstanbul, 2008, ss. 489-514.
- Öztan, Bilge: **Aile Hukuku**, Ankara 2015.
- Öztan, Fırat: **Kıymetli Evrak Hukuku**, Ankara 1997.
- Öztekin, Selçuk: **İcra ve İflas Hukukunda Borç Ödemeden Aciz Vesikası**, İstanbul 1994 (Kısaltma: Aciz Vesikası).
- Öztekin, Selçuk: “ İflasın Ertelenmesi” , **Bankacılar Dergisi**, S. 53, 2005 (Kısaltma: İflas) , ss. 39- 83.
- Öztekin, Selçuk: “ İptal Davası Açma Hakkı ile Bağlantılı Olarak Hacizdeki Borç Ödemeden Aciz Vesikası ve Uygulamada Ortaya Çıkan Bazı Sorunlar”, **Bankacılar Dergisi**, 1998/ 27 (Kısaltma: Sorunlar), ss. 86- 94.
- Pekcanıtez, Hakan: **Anonim Ortaklıkların İflası**, Ankara 1991 (Kısaltma: Anonim Ortaklıklar).
- Pekcanıtez, Hakan: “ 4949 Sayılı Kanunla İcra Hukukunda Yapılan Değişikliklerin Değerlendirilmesi”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, 2003/ 49 (Kısaltma: Değerlendirme), ss. 137- 158.
- Pekcanıtez, Hakan: **Pekcanıtez Usul Medeni Usul Hukuku, C. II**, İstanbul 2017 (Kısaltma: Pekcanıtez Usul).

- Pekcanıtez, Hakan: **Medeni Usul ve İcra- İflas Hukukunda Yabancı Para Alacaklarının Tahsili**, Ankara 1998 (Kısaltma: Yabancı Para).
- Pekcanıtez, Hakan/
Atalay, Oğuz/ Özekes,
Muhammet: **Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı**, İstanbul 2022.
- Pekcanıtez, Hakan/
Atalay, Oğuz/
Sungurtekin Özkan,
Meral/ Özekes,
Muhammet: **İcra İflas Hukuku Ders Kitabı**, İstanbul 2022.
- Pekcanıtez, Hakan/
Simil, Cemil: **İcra- İflas Hukukunda Şikayet**, İstanbul 2017.
- Peksöz, Vildan: “ İcra Tutanaklarının İİK m. 8 Çerçevesinde Aleniyeti ve İspat Kuvveti”, **6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Hükümlerinin Değerlendirilmesi Sempozyumu (3- 4 Haziran 2011) : Prof. Dr. Cevdet Yavuz’ a Armağan**, 2011, ss. 2377- 2406.
- Poroy, Reha/ Tekinalp, Ünal/ Çamoğlu, Ersin: **Ortaklıklar Hukuku**, İstanbul 2014.
- Poroy, Reha/ Tekinalp, Ünal: **Kıymetli Evrak Hukuku Esasları**, İstanbul 2013.
- Postacıoğlu, İlhan E. : **İcra Hukukunun Esasları**, İstanbul 1962 (Kısaltma: İcra).
- Postacıoğlu, İlhan E. : **Medeni Usul Hukuku Dersleri**, İstanbul (Kısaltma: Medeni Usul).

- Postacıoğlu, İlhan E. / **İcra Hukuku Esasları**, İstanbul 2010 (Kısaltma: İcra).
Altay, Sümer:
- Postacıoğlu, İlhan E. / **Medeni Usul Hukuku Dersleri**, İstanbul 2015 (Kısaltma: Usul).
Altay, Sümer:
- Reisoğlu, Seza: **Türk Kefalet Hukuku**, Ankara 2013.
- Reisoğlu, Safa: **Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, İstanbul 2013.
- Rüetschi, Sven: **Schweizerische Zivilprozessordnung Berner Kommentar**, Art. 177, Stampfli Verlag AG.
- Rüzgaresen, Cumhur: “ Sermaye Şirketleri ve Kooperatiflerin Dışındaki Kişilerin Borca Batıklığı”, (Çevrimiçi) www.e-akademi.org/makaleler/cruzgaresen-5.pdf , 2011 (Kısaltma: Borca Batıklık), ET. 12.09.2022.
- Rüzgaresen, Cumhur: “ Miras Bırakanın Borca Batık Olması”, **Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 14, S. 1- 2, 2010 (Kısaltma: Miras Bırakan), ss. 271- 311.
- Sarısözen, İsmet: “ İptal Davasının Yargılama Usulü”, **Ankara Barosu Dergisi**, 1977/ 2, ss. 281- 291.
- Sayhan, İsmet: **Sermaye Şirketleri ve Kooperatiflerde Borca Batıklık Sebebiyle İflas ve İflasın Ertelenmesi**, Ankara 2016.
- Serozan, Rona/ Engin, Baki İlkay: **Miras Hukuku**, Ankara 2014.
- Sezgin, Sedat: “ Tasarrufun İptali Sebepleri”, **Namık Kemal Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, S. 1, 2021, ss. 127- 151.

- Spühler, Karl: **Schuldbetreibungs- und Konkursrecht I**, 6. Bası, Zürich 2014.
- Staehelin, Adrian/
Bauer, Thomas/
Staehelin, Daniel: **Bundesgesetz über Schuldbetreibung und Konkurs I (Art. 1- 158 SchKG) (Basler Kommentar)**, (Bölüm Yazarları: Thomas Bauer (Art. 56) , Ingrid Jent-Sorensen (Art. 115) , Ueli Huber (Art. 149- 149a) , Adrian Staehelin (Art. 258)) , 2. Baskı, Basel 2016.
- Sunar, Gülcan: “ Hacizdeki Borç Ödemeden Aciz Vesikasının Ceza Hukuku Bakımından Hüküm ve Sonuçları”, **Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 1, 2005, ss. 241- 275.
- Süzek, Sarper: **İş Hukuku (Genel Esaslar- Bireysel İş Hukuku)**, İstanbul 2019.
- Tandoğan, Haluk: **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri C. I/ 2**, İstanbul 2008 (Kısaltma: C. I).
- Tandoğan, Haluk: **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri C. II**, İstanbul 2010 (Kısaltma: C. II).
- Tanrıver, Süha: **Medeni Usul Hukuku Cilt I**, Ankara 2016.
- Taşpınar, Sema: “ İsviçre Federal ve İcra ve İflas Kanununda Yapılan Değişikliklere Genel Bir Bakış”, **75. Yaş Günü İçin Prof. Dr. Baki KURU Armağanı, Türkiye Barolar Birliği**, 2004, ss. 599- 669.
- Taşpınar Ayvaz, Sema: “ İcra ve İflas Hukukunda Hükümsüz İşlemler ve Hükümsüzlük”, **Prof. Dr. Ramazan Arslan’ a Armağan**, 2015 (Kısaltma: Hükümsüzlük), ss. 1539- 1552.

- Taşpınar Ayvaz,
Sema: “ Türk Hukukunda Bir İcra Sicili Düzenlemesi Örneği “
Aciz Belgesi (Vesikası) Sicili””, **Haluk Konuralp
Anısına Armağan**, 2009 (Kısaltma: Sicil), ss. 579- 620.
- Taze, Mehmet: “ Haciz Tutanağının Aciz Belgesi Olarak
Nitelendirilebilmesinin Şartları”, **Terazi Hukuk Dergisi**,
2008/ 25, ss. 51- 60.
- Tekinay, Selahattin **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, İstanbul 1998.
Sulhi/ Akman, Sermet/
Burcuoğlu, Haluk/
Altop, Atilla:
- Topuz, Murat: “ 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Uyarınca
Pazarlamacılık Sözleşmesi (TBK M. 448- 460)”,
**Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk
Araştırmaları Dergisi**, C. 19, s. 1, 2013, ss. 293- 357.
- Tuncer Kazancı, İdil: **Tasarrufun İptali Davalarında İspat**, Ankara 2015.
- Tunç Yücel, Müjgan: **Banka Alacaklarının İpoteğin Paraya Çevrilmesi
Yoluyla Takibi**, İstanbul 2010.
- Uçar, Salter: **Avukatın Hak ve Ödevleri**, 1998.
- Ulukapı, Ömer: **Medeni Usul Hukuku**, Konya 2015.
- Umar, Bilge: “ Aciz Hali- Borca Batıklık Kavramlarının Farkı ve Bu
Yönden Yeni MK Metninin Düştüğü Bir Yanlışlık (MK
m. 605 f. II, 618)”, **Yeditepe Üniversitesi Hukuk
Fakültesi Dergisi**, C. 1, S. 1, 2004 (Kısaltma: Aciz
Hali), ss. 317- 324.

- Umar, Bilge: **Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi**, Ankara 2014 (Kısaltma: HMK Şerh).
- Umar, Bilge: **İcra ve İflas Hukukunun Tarihi Gelişmesi ve Genel Teorisi**, İzmir 1973 (Kısaltma: Tarihi Gelişme).
- Umar, Bilge: **Türk İcra- İflas Hukukunda İptal Davası**, İstanbul 1963 (Kısaltma: İptal Davası).
- Umar, Bilge: “ Türk Medeni Usul Hukukunda İadeyi Muhakeme”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 1963 (Kısaltma: İadeyi Muhakeme), C. 29, S. 1- 2, ss. 261- 298.
- Uyar, Talih: “ Takip Hukukunda Borç Ödemekten Aciz Vesikası”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, 2007/ 70 (Kısaltma: Aciz Vesikası), ss. 345- 258.
- Uyar, Talih: “ Borçlu da İcra Müdürlüğünden Aciz Vesikası Düzenlenmesini Talep Edebilir”, **Manisa Barosu Dergisi**, 2005- Nisan (Kısaltma: Borçlu), ss. 49- 53.
- Uyar, Talih: “ Takip Hukukunda “ Alacaklısını Zarara Sokma Kasdiyle Mevcudunu Eksiltme Suçu” (İİK. Mad. 331)”, **Ankara Barosu Dergisi**, 2010/ 1 (Kısaltma: Eksiltme Suçu), ss. 175- 186.
- Uyar, Talih: **İcra Hukukunda İhale ve İhalenin Bozulması**, Manisa 1988 (Kısaltma: İhale).
- Uyar, Talih: **Tasarrufun İptali Davaları**, Ankara 2017 (Kısaltma: İptal Davaları).

- Uyar, Talih: “ *Tasarrufun İptali Davasının Tarafları*”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Hakan Pekcanitez’ e Armağan, C. 16, Özel Sayı 2014 (Basım Yılı: 2015) (Kısaltma: Taraflar) , ss. 3005- 3070.
- Uyar, Talih: “ Hacze Adi (Takipli) Katılma”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, 2006/ 66 (Kısaltma: Katılma), ss. 352- 376.
- Uyar, Talih: **İcra ve İflas Hukukunda Suç Sayılan Fiiller İcra-İflas Suçları**, Manisa 1987 (Kısaltma: Suç Sayılan Fiiller).
- Uyar, Talih: “ 4949 Sayılı ve 17.07.2003 Tarihli “ İcra ve İflas Kanunu’ nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” un Getirdiği Yenilikler”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, 2003/ 49 (Kısaltma: Yenilikler), ss. 159- 221.
- Uyar, Talih/ Uyar, Alper/ Uyar, Cüneyt: **İcra ve İflas Hukuku Şerhi C. I- İİK 1- 82**, Ankara 2014 (Kısaltma: C. I).
- Uyar, Talih/ Uyar, Alper/ Uyar, Cüneyt: **İcra ve İflas Hukuku Şerhi C. II- İİK 83- 170**, Ankara 2014 (Kısaltma: C. II).
- Uyar, Talih/ Uyar, Alper/ Uyar, Cüneyt: **İcra ve İflas Hukuku Şerhi C. III- İİK 170/ a- 370**, Ankara 2014 (Kısaltma: C. III).
- Uysal, Ali/ Eroğlu, Nurettin: **Açıklamalı ve Örnekli Vergi Usul Kanunu**, Ankara 2009.
- Ülgen, Hüseyin/ Helvacı, Mehmet/ Kendigelen, Abuzer/ Kaya, Arslan: **Kıymetli Evrak Hukuku**, İstanbul 2015.

- Ünan, Samim: **Türk Ticaret Kanunu Şerhi Altıncı Kitap: Sigorta Hukuku C. I Birinci Kısım Genel Hükümler (Madde 1401- 1452)**, İstanbul 2016.
- Üstündağ, Saim: **İcra Hukukunun Esasları**, İstanbul 2004 (Kısaltma: İcra).
- Üstündağ, Saim: **İflas Hukukunun Esasları**, İstanbul 2009 (Kısaltma: İflas).
- Üstündağ, Saim: **Medeni Yargılama Hukuku**, İstanbul 1997 (Kısaltma: Medeni Yargılama).
- Yağcı, Mustafa Okan: “ Rehin Açığı Belgesi”, **Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2016 / 13, ss. 313- 337.
- Yalçın, Elifgül: **Haciz Yolu ile Takipte Açılan Tasarrufun İptali Davasında İspat**, Ankara 2021.
- Yavaş, Murat: **Senetle İspat ve Senede Karşı Senetle İspat Kuralları ile Bu Kuralın İstisnaları**, Ankara 2009.
- Yavaş, Murat/
Sertkaya Daniş,
Rahşan: “ Muvazaa Hukuksal Nedenine Dayalı İptal Davası Açılabilirliğine İlişkin Yargıtay Görüşünün Tasarrufun İptali Davası ile Muvazaa Davası Arasındaki İlişki Bağlamında Değerlendirmesi”, **Terazi Hukuk Dergisi**, S. 188, Nisan 2022, ss. 102- 123.
- Yavuz, Cevdet/ Acar,
Faruk/ Özen, Burak: **Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, İstanbul 2014.

- Yıldırım, Mehmet Kamil: “ Tasarrufun İptali Davasının İşlevi Bakımından Aciz Vesikası ile İlişkisi Hakkında Düşünceler”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 11, 2010 (Kısaltma: Düşünceler), ss. 973- 982.
- Yıldırım, Mehmet Kamil: **İcra ve İflas Hukukunda İptal Davaları**, İstanbul 1995 (Kısaltma: İptal Davaları).
- Yıldırım, Mehmet Kamil/ Deren-Yıldırım, Nevhis: **İcra ve İflas Hukuku**, İstanbul 2016.
- Yılmaz, Ejder: “ 4949 ve 5092 Sayılı Kanunlarla İflas Hükümlerinde Yapılan Değişiklikler”, **Makaleler**, C. 2, Ankara 2014 (Kısaltma: Değişiklikler), ss. 1323- 1350.
- Yılmaz, Ejder: “ Hacze Takipli Katılma (Hacze Adi İştirak)”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 1973/ 1- 4 (Kısaltma: Adi İştirak), ss. 271- 316.
- Yılmaz, Ejder: **Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi**, Ankara 2012 (Kısaltma: HMK Şerh).
- Yılmaz, Ejder: **İcra ve İflas Kanunu Şerhi**, Ankara 2016 (Kısaltma: İİK Şerh).
- Zengin, İbrahim Çağrı: **Pazarlamacılık Sözleşmesi**, İstanbul 2013.
- Zevkliler, Aydın/ Gökyayla, Emre: **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, Ankara 2016.

İnternet Kaynakları:

<https://app.e-uyar.com/blog/index/8d1fbc3c-9f0f-4f3f-a528-580ece37da1b>

www.lexpera.com.tr

www.kazanci.com.tr

<https://sozluk.gov.tr/>

www.hukukturk.com

ÖZGEÇMİŞ

1. **Adı Soyadı** : Feriha Kuru
Bursa Uludağ Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Araştırma Görevlisi
2. **İletişim Adresi** :
3. **Öğrenim Durumu** : Doktora- Tez Aşaması

Derece	Alan	Üniversite	Yıl
Lisans	Hukuk Fakültesi	Gazi Üniversitesi	2005-2009
Y. Lisans	Sosyal Bilimler Enstitüsü- Özel Hukuk	Ankara Üniversitesi	2010- 2012
Doktora	Sosyal Bilimler Enstitüsü- Özel Hukuk	İstanbul Üniversitesi	2013-....

- 3.1. **Yüksek Lisans Tez Konusu** : Takas, Takasın Davaya ve İflasa Etkisi
- 3.2. **Doktora Tez Konusu** : Cüzi Takipte Aciz Vesikasının Hukuki Rejimi

4. **Yayınlar- Sertifikalar- Sempozyumlar- Eğitimler**

- 4.1. “ Tüketici Mahkemelerinde Özel Dava Şartı: Zorunlu Arabuluculuk”, Online Sunumu, Mayıs 2021.
Bursa Uludağ Üniversitesi Hukuk Fakültesi Sempozyumu, 16-17-18 Mayıs 2021.
- 4.2. “ Hukuki Dinlenilme Hakkının Tebligat Hukukuna Etkisi”, Prof. Dr. Ramazan Arslan’a Armağan, Cilt 2, Yetkin Yayınları, Ankara 2015.
- 4.3. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi- HMK Eğitim Programı
- 4.4. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi- Arabuluculuk Kanunu Eğitim Programı
- 4.5. İstanbul Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi- Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Eğitimi
- 4.6. MİHBİR Toplantıları
- 4.7. İstanbul Aydın Üniversitesi- Miras Hukuku ve Aile Hukuku Mal Paylaşımı Hesaplama Eğitimi

5. **Yabancı Diller**

- 5.1. İngilizce- İyi Seviye
- 5.2. Almanca- Orta Seviye

6. **Ödüller**

- 6.1. Lise 2.cilik Mezuniyeti
- 6.2. Lisans 2.cilik Mezuniyeti